Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLIX
D
9
NAPOLI

XLIX
D
9

XLIX
D
9

ELOGIA
SOCIETATIS
IESV.

ANTVERPIÆ, APVD IACOBVM MEVRSIVM ANNO MDC.LXXXI.

SANCTÆ
MATRI ECCLESIÆ
CATHOLICÆ ROMANÆ:
DEI FILIÆ:
CHRISTI SPONSÆ:
MAGISTRÆ
CHRISTIANÆ SAPIENTIÆ.

AD Romani Arcem Imperij ſe recipit: ad ſupremum Vrbis & Orbis Apicem, Americanum hoc Opus euolat: melius dixerim, Tuis pedibus prouoluitur Alma Parens, Sacroſancta ECCLESIA. Te ſpectat, & ad Te vergit auidius, rectiuſque, quàm calybs ad boream ſuum contactus magnetici effaſcinatus illicio. Tuum enim eſt totum quod è Minima SOCIETATE IESV prodit: quippe

Illa multis nominibus tota Tua eſt: & Tecum Brachivm dextrvm vel à Supremo Orbis Oraculo meruit appellari. Tuum etiam hoc Opus eſt, quia non pauca, & ea nobiliſsima Elogia ex Apoſtolicæ Tuæ Sedis deprompſit ærario, & quia Societatis Tuo Capiti ſingulari voto deuinctiſsimæ. Tuum denique quia Tuorum Pontificum, Cardinalium, Antiſtitum, & ceterorum Eccleſiaſtici Ordinis Luminum benigniſsimis in Societatem ſententijs velut radijs illuſtratur. Rationi igitur conſonum eſt, vt Radij ad Solem ſuum, & ad Mare Flumina reuertantur. Patere precor, Parens benigniſsima huic Operi non ſatis exſculpto, Tuum inſculpi præclariſsimum Nomen, ſiue Numinis Tui tutelam huic obſcuro Volumini velut facem prælucere, in perpetuum obſeruantiæ erga Te meæ, & Societa-

Clem. VIII apud Suar. Tom. 4. de de Rel. c. 7. num. 5.

tis

tis affectus monumentum: Patere Auguſtiſsimi Nominis Tui, quod mali verentur, reuerentur boni, nobiliſsima inſcriptione gloriari Opellam iſtam. Ad aram ergo tanti Nominis, & Numinis hanc Elogiorum tabellam reuerenter appendo, munus equidem impar Tuæ Maieſtati: verum, vt à Socrate obſeruatum eſt, Dijs ipſis minimo impendio litandum, quod Dij, vt hominum non egent rebus, ita magis expectant immolantium affectum, quàm diuitias, & apparatum.

Accedit ad hanc alia dedicandi Tibi huius Libelli ratio Cæli, ſolique Domina, maternus ſcilicet amor, quo totam Societatem amplecteris, non verbis tantum, ſed continuis prope beneficijs comprobatus: *Accurrite, tanquam filij ad Patrem*, dicebat aliquando ſummus Paſtor: & iterum, *Nos erimus veſter* *Pius IV.*

ſter

ſter Protector. Optat ergo impenetrabili Tui Nominis clypeo hic Liber ſe tegì ac protegi: Tu enim Regina illa es ad cæleſtis Regis adſtans dexteram in veſtitu deaurato, in cuius brachijs ineſt Scutum noſtrum IESVS, Dei Filius, qui datus eſt nobis inimicorum terrori, & in protectionis aſylum. Audax equidem eſt huius Libri argumentum, & liuentis inuidiæ morſibus imprimis obnoxium: ideo illum tam multis Tibi nominibus debitum, Tuo Tibi iure, non dico, ſed ſoluo; non dono, ſed reddo, vt Tuo tectus patrocinio, aculeatos liuidorum dentes facile contundat. In quo æmulari mihi videor celeberrimum illud Regis facinus, qui Thebano illi immenſæ molis Obeliſco ſuum appendit filium, alligauit cacumini, quo tutius eum erigeret, & ſartum tectumque à ruinæ periculo præſeruaret, niſi quod

Plin. Nat. Hiſt. lib. 36. cap. 4.

quod Ego hunc meum fœtum præſtantiori alligo Pyramidi, non vt Pyramidem tueatur; ſed vt ab ea defendatur potius, & vt tantæ reuerentia Maieſtatis ſit ab omni periculo tutus, & à zoilorum dente ſecurus. Erit ſane Liber iſte, Auguſtiſsima Mater, ſub Tuo patrocinio ab hoſtibus Liber: ſub Tuo ſplendore ſplendidus: ſub Tuæ lucis vmbra prodire audet in lucem: ſub hoc tecto imbrem non horret: ſub hoc clypeo tela non timet.

Quamobrem alij opima ſpolia, fructus purpureos ferent, Ego vero ad Tuorum pedum marginem hos Elogiorum flores appendo, tributario potius affectu, quàm cenſu. Sequor in India degens Indorum veterum vrbana veſtigia, qui odoriferis calathos onerabant ſpolijs, vt ſuorum Dynaſtarum pedes, ſi non ambitioſis, floridis tamen

b coro-

coronarent tributis. In Orbis theatro tanquam ſertis redimita exultat IESV Societas hiſce Elogiorum floribus: quos ex Hibleis eruditionis campis, & Theſaliæ redolentibus hortis, ex lætiſsimo, inquam, latiſsimoque ſapientum Viridario vigilans decerpſit ſtudium: cui illos in amoris, & reuerentiæ teſſeram, niſi Tibi perſoluerem, quæ habes in pace lilia, in bello roſas? Cui niſi Tuo ſirmati conſecrarem? vt & fimbria aureis circumamicta ſcutulis florum amœnitate præſtaret, qui velut in Aaronico ſurculo in eius vimine germinarunt, & lætis calicibus imbres roſcidos hauriunt.

Lira ſ. Pſ. 44. 10. Tibi ergo mortalium æquè, ac immortalium REGINÆ, & his verborum floſculis velut in ſtemmate dico Lauros, *S. Max. h. 2. de Cruce.* Palmas, Triumphos. REGIÆ NAVI aurea prora decumanum ſalum ſcindenti, Acies, ac Validos Remiges defero, vt ſpu-

ſpumantis dorſi rabie compreſſa velis toto hauſto zephiro tumentibus, portum teneat coronata trophæis: Munitiſsimæ ARCI ex ſolido ſubſtructæ auro Aureos Clypeos innecto, qui & vmbóne pennata ſpicula retundent in pectora, & radianti gemma celſum Capitolium coronent: IRIDI poſt Noëticum chaos in bellum antidoto, Colorum promo varietatem omnigenam, vt arcuatus inter nebulas gloriæ, tempeſtates ſedet, cedat caliginoſam nubium audaciam. PARADISO reddo florida dona vt luxuriet, & Cherubicos Gladios, vt terreat, venenatoſque auſus flammeis linguis abſtergat, deturbet, diſsipet. Alto Libano Altos Cedros inſero comis vernantes, & lætis Capitibus ſeſe armatas inferentes in cælum. AQVILÆ Solis rota ſuſpenſæ Plumas defero, quibus tranato aëre æthera radit,

S. Amb. ſer. 5. in Pſal. 18.

Alcaz. in Apoc. 4. 3.

S. Aug. de gen. ad lit. l. 12. c. 34.

Orig. ſ. Ezech. ho. 11.

Laurет. Syl. alleg. v. Aquila.

ardentiori ſque Planetæ illicio ſuſpenſa totis oculis in radiorum campo depaſcitur. CÆLVM cingo Zodiaco, quot Apoſtolicis Ducibus, tot Planetis intextum, qui facibus per Orbis ambitum iaculatis fouent meſsium campos lætiſſimis. SOLIMÆO MIRACVLO fero Lembos aurigeros ex vtriuſque Indiæ fodinis fulgido onuſtos metallo, gemmis graues, & vt in laquearibus luceant Sydera, & in parietibus Solis radios ſe exonerent. Quid plura? Tibi TVRRI Fortiſsimæ diuiniori Nomine coronata Mœnia onuſta Victorijs. VITI fœcundiſsimæ Frugiferos Palmites per totum terrarum Orbem expanſos: FONTI Aquæ viuę Riuos cryſtalla luce puriora laxantes per prata: OCEANO quàm plena Fluenta gemmis gratiarum: CVRRVI Diuinæ Gloriæ ocellatas, ac volubiles Rotas: Salomonico THRONO auro, &

S. Greg. lib. 32. mor. c. 14.

Bucher. Villalp. in Ezech. to. 2. p. 2. l. 1. c. 10.

Cornel. in Cant. 4. 4.

S. Aug. in Ioan. tr. 30 Ghrisler. in Cant. 4. 31. n. 3.

S. Amb. ser. 2. in Pſ. 118. v. 6. Gloſſ. Ord. 3. Reg. 10.

& argento charitatis inerrantes Colum-
nas: Immobili Veritatis CENTRO mobi- *Cornel. Cant.7.2.*
les Lineas toto pondere ad omnem Or-
bis partem ſeſe librantes: MVRO Fortiſ- *S. Amb.l.6 exam.c.8.*
ſimo Argentea Propugnacula: IACOBEÆ *Perer.Gen. 28.diſp.4.*
SCALÆ aſcendentes, & deſcendentes An- *Dam.ſer.de inu.Cruc.*
gelos: Fœderis ARCæ: Spiritus Cheru-
bicos: NOETICÆ inter cœnoſam Hæreti- *Orig.ſ. gen.hom.2.*
corum alluuionem OLIVÆ Surculum *ap. Lauret.*
pacis trophæum deferentes Columbas:
Propoſitionis MENSÆ immenſos cæle- *Idem ſ. leuit.ho.13*
ſtis ſynaxeos Diſpenſatores propono *Ibid.*
fideliſsimos: CANDELABRO ex auro ela- *Cyr.Alex. in Zacij.*
borato puriſsimo ſcintillantes Lucernas: *4.4.*
ÆNEO MARI flammeos Leones, quo- *Villalp. in Ezech.to.2*
rum humeris nitidiſsima virtutum om- *l.5.c.33.*
nium ſpecula (non ſpicula) enitantur:
CIVITATI SOLIS Pennatos Radios vitæ *Lauret. ſup. v. ciuitas.*
medicamenta ſtillantes: NVBI cœleſti, *Idem. v.*
& Fulgura errantia, & lituorum more *Nubes.*
exploſa Tonitrua, quibus Hæreſeos

 Arces

Arces funditus euerſæ cinereſcant. VITÆ LIGNO Viridantia Folia offero ad ſanitatem Gentium: Triumphali PALMÆ Victrices Ramos: Bellatrici DEBBORÆ Strenuos Barachos, Malleos, ac Clauos contra Stygium Siſaram, & aſſeclas: Veritatis FIRMAMENTO fixas, non errantes Stellas: Sacræ PALLADI Martis, ac Mortis horrores, Arma contra perfidos cuneos ſemper inuicta. Caſtæ DIANÆ Volantes Sagittas: Doctæ MINERVÆ ſcientiarum Scrinia. Demum Tibi MATRI benigniſsimæ obſeruantiſsimam Filiam reddo Societatem non quidem meo Calamo depictam, ſed totius Orbis communi plauſu miris laudum Ornamentis decoratam, & in ſuperbiam ſæculorum præfulgidam; vt eius trophæis (toto hoc Opere conglobatis) glorioſa triumphes, & ſi quid in eo obſcurum latet, ſereno clareſcens vultu,

Chriſt. Cant. 5. 1. n. 3. Vieg. Apoc. 2. tom. 1. ſect. 5.

1. ad Tim. 3. 15.

Magall. Iudit. 4. n. 127.

S. Dam. ſer. 1, de S. Ioan. Euang.

tu, id omne prorſus elimines, foueas, ac faueas.

Cætera quæ Tua Tibi facta, non fata dedère Magna Mater, quæ Te felicisſimam prædicant alter penicillus depingat, non Ego ſum ſatis ad tantę præconia laudis. Quare iam vela contraho Bellatrix egregia, Regina Cæli, Domina Gentium, Vrbis, & Orbis Lumen, Veritatis Columen, Hæreticorum Fulmen, Chriſtianorum Flamen; quis Tuarum laudum Oceanum breui orationis huius concha concludat? Quis Tuam pulchritudinem in Sacro ſuo Epithalamio à Salomone tot ſymbolis decantatam in compendium redigat? & candidas in Oculis Columbas, in Genis purpuram, in Labijs Coccinum, in Collo Turrim, in Pedibus elegantiam, in Capite demum Carmeli gloriam, qua decet maieſtate deſcribat?

ſcribat ? Quis Antiquitatem, Nobilitatem Tuam vel Regis Regum ſanguine purpuratam calamus perſtringat ? Plura quid aggerem ? Niſi forte ad Maris fluctus vndas, ad ſyluam ligna deferam, ad Solem radios conglobem. Ideo hic ſiſto pedem ad ſacros Tuos Pedes prouolutus.

E G O

SERVVS TVVS,

E T

Filius Ancillæ Tuæ
Minimæ Societatis.

A D

AD LECTOREM.

SI ex Noſtris es, ô Lector, & amicis, PROPVGNACVLVM habes, quo te contra hoſtium furorem tuearis: ſi vero hoſtis es, non impunè laceſſes: ex hoc enim PROPVGNACVLO, ſiue TVRRI mille clypei pendent, & omnis armatura Virorum plane fortium, qui in noſtræ SOCIETATIS tutelam ſe offerentes, victoriam nobis ſpondent, & tibi infamiam. PROPVGNACVLI autem huius conſtruendi occaſionem præbuit multiplex hoſtis in hac ipſa PARAQVARIA in noſtram ruinam nuper coniuratus, quo debellato, profligatoque non ægre tuli machinam iſtam portatilem, quaqua terrarum circumferri, vt noſtra SOCIETAS contra hoſtes ſuos, qui nullibi deſunt, vbique ſe defendat. In lucem prodit armata non proprijs, ſed alienis Laudibus hæc ſacra Pallas, propria quippe Laus deuenuſtat gloriam, quæ ſuſpecta redditur à proprio teſtimonio: *Laudet te alienus, & non os tuum; extraneus, & non labia tua*, me docuit Salomon: & hæc erit non inconcinna huius Opellæ excuſatio. Quare hic dicere valebit SOCIETAS, quod de ſe Plinius ſecundus tam breuiter quàm acute ſcripſit: *Neque enim vereor, ne iactantior videar, cum de me aliorum iudicia, non meum profero.* Igitur Pontifices, Cardinales, Antiſtites, Cæſares, Reges, Regna integra, Senatus ampliſſimi, Prouinciæ, Religioſi, Ciues, Magiſtratus, Vniuerſus denique Orbis Chriſtianus ad hoc extruendum PROPVGNACVLVM materiam præbuere, vt communibus viribus defenderetur Ea, quæ omnium

Prou.27.2

Plin.2. Epiſt.23. lib.9.

 bono

bono nata ECCLESIÆ BRACHIVM DEXTRVM appellari meruit. Dum vbique terrarum IESV Societas præliatur bella Domini, & dum pro incolumitate Eccleſiæ naufragia, carceres, vincula, mortes, calumnias contemnens infinitis ſe obijcit periculis, viciſſim à Sacro, Prophanoque ordine quaſi DVOBVS BRACHIIS potentius quàm arcu æreo defenſa hactenus, vegeta & inconcuſſa permanſit, adeo vt exclamare poſſit cum Regio fidicine: *Deus qui doces manus meas ad prælium, & poſuiſti vt arcum æreum* BRACHIA *mea.* Et vt ſperandum eſt ijſdem auſpicijs frendente licet Dæmone, liuente inuidia, fremente Hæreſi, plaudente Cælo, triumphante veritate, & totius Orbis bono glorioſum exerens caput in integritate perdurabit.

Pſal. 17. 35.

SOCIETAS Hæc (mi Lector) totum eſt huius Opuſculi argumentum, & ſane magnum. Illa enim militare Trophæum eſt erectum animo maiori, quàm viribus: virtutis antiquæ monumentum, & incitamentum poſteræ: Dæmonum Victrix, Hæreſum Domitrix, Virtutis Propagatrix: Sacra Pallas eſt, docta & armata: Oliuam Pacis, & Belli Ægidem geſtans. Non ex cerebro Iouis, ſed Deo vero, & Virgine nata; nec mireris (Lector) ſi de Nomine IESV vocitetur. Ideo maxima, quia ſemper ſe dixit eſſe Minimam: eò integrior, quia plura membra ſibi reſcidit: vulnerata ſæpe, ſed nunquam læſa: ideo ſemper ſana, quia ſe putauit infirmam: ideo vegeta, quia ſæpius renouata, Honorum titulis plena, cum omnes, ex voto reſpuerit: omnes Dignitatum

titulos

titulos mereri malens, quam vnum admittere: nobilius æſtimans purpuram dare, quàm accipere: tot enim ferme Martyres habet, quot Annus dies. Iesv Societas verè lincea, quia obediendo cæca eſt: ideo Humilis, quia gloriæ maioris appetens: eò doctior quò doctrinam liberalius prodigit. Plures Libros ſcripſit, quam in Menſium decade horæ ſint: Hæreticorum terror, quia amica veritatis: Barbarorum amor, quia Magiſtra humanitatis: Dęmonum odium, quia Prædatrix animarum. Hæc eſt Sacra Pallas cuius ope, non vt poſt decennium Troia, ſed poſt decies decennium victus Orbis conflagrauit. Alexandro felicior, quod alterum inuenerit, & vicerit Orbem. Sub vexillis Chriſti frende, fure, diſrumpe zoile (ſi quis es) Pariſiacam Columnam extruere potuiſti, hanc nequibis deſtruere: nulla enim manus euertit quod Digito Dei firmatum eſt. En breui penicillo deſcripta Iesv Societas, vnicum, vt dixi, Opellæ huius argumentum; quam grande, quàm excelſum glorioſumque, has paginas euoluenti patebit. *Paul. 3.*

Porro, quemadmodum, non tantum ad defenſionem, ſed etiam ad Vrbium ornamentum Propugnacula conſtruuntur, iuxta illud Canticorum de Eccleſia, *Si Murus eſt, ædificemus ſuper eam Propugnacula argentea*, ſic dubium eſt, vtrum Propvgnacvlvm noſtrum plus firmitatis, quàm ornamenti à ſuis conſtructoribus acceperit: atque ea cauſa eſt, hoc Opus Propvgnacvli nomine vocitari; vtpote tot præſtantiſſimorum virorum Elogiis, non magis *Cant. 8. 9. Cornel. ibi.*

 defen-

defenſam, quam Ornatam ſe Societas noſtra cognoſcat; & ex tantis Ornamentis diſcat non degenerare ab antiquis virtutibus. Sed Deo bene iuuante id neutiquam fiet, nam in nobis adhuc ſpes durat Auorum. Maiorum noſtrorum gloria erit virtutis incitamentum noſtræ, & tot Religionis Elogia ingens calcar addent ad nouam gloriam: præteritorum facinorum contemplatione feruebit in Ignatij poſteris ſanguis, nec deerunt qui glorioſa pericula ambient, & qui adhuc volent grandia ſignare veſtigia, atque ijſdem, quibus anteceſſores ſui, heroicarum virtutum gradibus totum Orbem peragrare: & cum ſtatim in huius Operis limine Brachivm Ecclesiæ
Pſal. 88. 14. Societas dici viderit, exeret iterum *Brachium ſuum cum potentia* in Eccleſiæ defenſionem, Hæreſis perniciem, ignorantiæ fugam, & vitiorum extirpationem.

Sed quænam iſta (inquies, & bene Lector) in commendanda Societatis gloria tam inſolens oſtentatio, atque exaggerata laus? An ſola illa ſancta, fortis, admiranda, virtutibus prædita, exculta doctrinis, plena trophæis, conſtans in vita, & in morte ſecura eſt? Non equidem: agnoſco, & veneror Religioſiſſimorum Ordinum Maiorum Noſtrorum (quorum nos veſtigijs gaudemus inſiſtere) conſumatam in omni genere laudis exiſtimationem, atque præſtantiam, ſiquidem omnes ea nobis edidere exempla recte factorum, quæ etiam nunc haud oblita poſteritas excipit. Quid Societatem Ego comparem tam præclaris Ordinibus? abſit. Sed ſi faciam omnium

nium illam MINIMAM eſſe dicam cum IGNATIO Fundatore Sanctiſſimo, MINIMAM, inquam ætate, meritis, ſplendore. Nec odioſa, mi Lector, videbitur Oratio mea in eius laudes excurrens, quando illæ (vt ſupra cum Plinio notabam) non ex meo deprompta ſenſu, ſed ſcriptis, verbiſque teſtatæ eorum hominum, qui ſunt Vrbis, & Orbis prima capita. Dico ergo non quod Ego de SOCIETATE ſentio, ſed quod illi. Et quidem obſcurari tam præclara tanti Ordinis merita, diſſimulari tam iuſta eius præconia, & moleſte ferent ij ipſi qui ediderunt, neque qui amant, imo qui oderint, patientur: virtutis enim oſtenſa pulchritudo vel in hoſte delectat. *Conſt. proœm. §. 1 Reg. 1. ſumm.*

Attexo etiam nonnulla, in quæ incidi teſtimonia, & plura numero Religioſorum hominum, quorum non exemplis minus, quam verbis ad virtutem inflammata SOCIETAS, patrocinio niti gaudet, & auctoritate defendi: accepta illis admodum SOCIETAS tanquam ſoror Minima à Maioribus Fratribus. Nec maior SOCIETATIS gloria quod à Principibus viris, etiam Cælitibus commendetur; commendatio illa maior, & certior quæ ab hoſte deducitur. Leges etiam in hoc SOCIETATIS PROPVGNACVLO quid hoſtes veræ Religionis quandoque de illa ſenſerint, quam magnis laudibus Eam extollant. Verum quæ laus ab Hæreticis ſperanda? quibus iuratum probris, & maledictis inceſſere IESVITAS, eoſque ſi poſſent, funditus euertere. Sed maior hæc noſtra laus eſt, huncque honorem maximum ducimus, non tam à laudatis viris, quam vel ab ipſo hoſte laudari.

Neque enim ab illis oſtentationis teſtimonia quærimus, ſed neceſſitatis, quantum ſcilicet ſatis eſt ad Ordinis famam, qua præcipuè pendet quæſtus animarum. Quare nemo ſapiens Lector hanc ſcriptionem, faſtum noſtrum, ſuperbiamque interpretabitur, ſed alienæ ſalutis ſtudium.

Tripartitum hoc Opus eſt. Pars Prima, ſiue Status Eccleſiaſticus ELOGIA continet à Summis Pontificibus, Cardinalibus, Epiſcopis alijſque Religioſis viris in SOCIETATIS honorem prolata. Pars Secunda, ſiue Status ſæcularis Encomia illa complectitur, quæ Imperatorum, Regum, Principum, aliorumque ex omni Ordine Virorum illuſtrium pietas, & in SOCIETATEM amor effudit. Et quia non humanis ſolum laudibus SOCIETAS noſtra diteſcit, ideo Tertiam adiecimus Partem, quam Cæleſtem, & Inferam placuit appellari. Hæc in ſe carcerat ELOGIA, quibus Chriſtus Dominus, Magna Mater, Angeli, ac Cælites SOCIETATIS Cælum velut ſyderibus illuſtrarunt. Imo nec hinc exulant Dæmonis teſtimonia, vt vel ab Inferijs tenebris SOCIETAS noſtra lucem mutuetur. Harum Partium quamlibet in varios Titulos ſiue Claſſes partimur, vt facile patebit intuenti.

Ex his omnibus totum hoc PROPVGNACVLVM conſtruitur; & verè PROPVGNACVLVM tot Encomiaſtarum, ac tam præclaris elaboratum Encomijs, adeo, vt in poſterum SOCIETATIS Filijs non erit in tantæ Matris tutamen pluribus Libris, ſeu teſtibus opus, vbi vno iſto volumine res tota tranſigitur: Ex

quo

quo etiam veluti ex amœniſſimo, frugiferoque Viridario Hortoq; poterunt liberaliter vernantes ſententiarum floſculos decerpere Concionatores: ſolidos ſapientię fructus Magiſtri: multiplicis eruditionis pompam quaſi luxurians foliorum agmen Hiſtorici: proficuas exemplorum fruges Aſcetici: admirabilium euentuum miriades curioſi rerum, ac temporum indagatores; Catholicæ veræ fidei ſemina, quæ colligent ad tutelam, & auitæ pietatis poma, quæ carpant ad guſtum: Hæretici ſuorum dogmatum, adeoque reprobatorum ſpinas, quibus excitentur, vt videant, & reſipiſcant. Hæc de vtilitate Operis dicta ſufficiant (amice Lector) iam ipſe vides, non ibis inficias.

Si vero conquereris huic Operi multa deeſſe, quæ addi poſſent, id meæ incuriæ non imputes, mireris potius tot in hoc Orbis angulo, in ſumma Librorum penuria inuenire potuiſſe: & adde, quod ad huius Propvgnacvli Iesvitici perfectionem, Tibi videbitur expedire, dummodo ſub prælo gemat: nec iota quidem in toto hoc volumine inuenies, quod typis mandatum non ſit: vt vel ſic felicius currat in Societatis laudem tot Elogiorvm profluuium.

Sed aduertas velim, quod etſi aliqua Elogia videantur, aut duplicata, aut repetita, id tamen ita non eſt, ſemper enim aliquid ſpeciale in ſingulis elucet, ſiue id ſit diuerſus Auctor, ſiue verbum aliquod immutatum, vt quiſque eligat quod ſibi magis placuerit:

cuerit : non enim omnibus ſenſus vnus, vnumve palatum eſt. Nullum præterea temporum ordinem, delectumue Perſonarum in hoc Opere ſequimur, ſed prout ſeſe calamo offerunt, ſic damus : pene enim infinitus foret labor in tot Elogiis hinc indeque, & in diuerſis temporibus, prout occaſio dabat, conquiſitis, ordinem hunc exoptare: cum præſertim ad Operis ſcopum, parum, aut nihil interſit, ſiue hac, ſiue illa ſerie collocentur.

Aduerte inſuper plura ex exaratis Encomijs licet latinò idiomati ſint mandata, ab Hiſpano, Latio, alijſque fontibus manaſſe, quæ libuit aſteriſco (*) notare, vt dignoſcas, quis metamorphoſim paſſus, quis proprio flumine fluat.

Forſitan miraberis tam varias in hoc opere Encomiaſtarum linguas, vbi impares immiſcentur: nec altiori eſt locus præeminens, cum minus nobili ad idem maieſtatis Solium pateat aditus : nec demum Stellæ omnes, nec Roſæ omnes eodem fulgore ſcintillant, nec purpura ſplendent. Sed ipſamet Cælorum, & Viridarij ſpecies me indemnem ſeruat, tibi occludit notam inurendi licentiam : licet enim impares ſint illorum faces, omnes tamen ſunt Aſtra, Gemmæque lucidæ : nec vna à latere aliam arroganter amouet, quia excelſior. Et licet non omnes in Topiario ſint Roſæ regio paludamento nitefcentes, flores ſunt omnes : & Roſa non quia regia maieſtate conſpicua arcet Violam à conſortio, & ſi pauperi ſagulo ornatam : ipſa enim varie-

varietas media ſummis coæquans ludit oculos, & delitias parit in Hortis, & voluptates in Cælo. Quid ergo mirum, quod in hac Cæleſti, & viridanti machina interluceant ſydera, & luxurient flores imparilitate ſua pari, & ideo ſpecie lenocinanti. Nec deſinam perſtringere hanc tantam nubem teſtium interſerere, vt oppoſita caliganti calumniarum alteri nubi, eam deturbet, elimiñet: ipſaque cincta ſyderibus, lauriſque coronata triumphet: & nubes ſit, & Cælum innumeris trophæis.

Tandem ſi opponas tardioris, & ex alieno viuentis ingenij notam in tanta ELOGIORVM congerie, fateor: ſed ingenioſiſſimi Belgarum Lipſij vſus effato, Tibi potero, ac blateronibus eiuſmodi reſpondere: *Lapides, & ligna ab alijs accipio; Ædificij tamen ſtructio tota noſtra eſt. Architectus Ego ſum, ſed & materias variè vndique conduxi: nec aranearum ſanè textus ideo melior, quia ex ſe fila gignunt, nec noſter vilior quia ex alienis libamus vt apes.* Vale. *Lipſ. in not. ad 1. Polit. cap. 1*

INDEX
ENCOMIASTARVM
QVI IN TOTO OPERE
CONTINENTVR.

Et eo ordine, quo per ſuas Partes, Claſſeſque referuntur.

ENCOMIASTÆ
Ad Primam Partem pertinentes.

PONTIFICES.

1.Claſſ.

Paulus III. n.1
Iulius III. n.2
Marcellus II. n.3
Paulus IV. n.4
Pius IV. n.5
Pius V. n.6
Greg. XIII. n.7
Sixtus V. n.8
Greg. XIV. n.9
Clemens VIII. n.10
Paulus V. n.11
Gregor. XV. n.12
Vrban. VIII. n.13
Innocent. X. n.14
Alexand. VII. n.15
Clemens IX. n.16

CONCILIA.

2.Claſſ.

Tridentinum n.1
Tarraconenſe n.2

CARDINALES. 3.Claſſ.

S. Carolus Borromæus n.1
Interpretes Concil. Trid. n.2
Præſides Eiuſdem. n.3
Zacharias Delphinus, & *Ioan. Franciſ. Commendonus* n.4
Otho Trucheſius n.5
Fran. Maria Tauruſius n.6
Bartholomæus Guidiccionus n.7
Carolus Guiſanus n.8
Fran. Maria à Monte n.9
Iacobus Sabellus n.10
Vincentius Laureus n.11
Chriſtophorus Madrutius n.12
Alexander Farneſius n.13
Carolus Lotharingus, & *N. Turnonius* n.14
Gabriel Paleottus n.15

Stani-

Staniſlaus Hoſius n.16
Guilielmus Alanus n.17
Cæſar Baronius n.18
N. Vuandinus n.19
Ludouicus Ludouiſius n.20
N. Borbonius n.21
Iacobus Spinoſa n.22
N. Bebilaqua n.23
N. Rupefocalda n.24
Gerardus Grosbequius n.25
Didacus Guzmanus n.26
Auguſtinus Spinola n.27
Bernardinus Spada n.28
Balthaſar Moſcoſo, & Sandoual. n.29

4. cl. ANTISTITES.

S. Thomas à Villanueua. Ar. *Valentinus* n. 1
Fran. Vandinius Arch. *Senenſis* n. 2
Petrus Guerrero Arch. *Granatenſis.* 3
Leonard. Marinus Ar. *Albanus* 4
Ferdin. Valdes Ar. *Hiſpalenſis* 5
B. Barthol. à Martyribus Arch. *Bracharenſis.* n.6
N. Arch. *Hiſpalenſis* n.7
Daniel Brendelius Arch. *Moguntinus* n.8
Hieron. Loayſa Arch. *Peruanus* n.9
Ioan. Siliceus Arch. *Toletan.* n.10
Petrus à Caſtro Arch. *Granatenſ.* n.11
N. Arch. *Bracharenſis.* n.12
Ioan. Borgia Ar. *Noui Reg. Granatenſis* n.13
Leopolitanus Arch. *Polon.* n.14
Julius Cæſar Richard. Arch. *Barienſis* n.15
Gilbert. Genebrar. Arch. *Aquenſ.* n.16
Mathias Houius Arch. *Melchinenſis* n.17
Ioan. à Ribera Arch. *Valentin.* 18
Staniſl. Corneouius Arch. *Gneſnenſis* n.19
Joan. Bapt. Cordoua Epiſc. Vilnenſis n.20
Bnus. Conuerſinus Electus Britonerienſis n.21
Philippus Archintus Ep. Salaſſiorum n.22
Barthol. Torres Ep. Canarienſis n.23
Gregor. Virne-burgius Ep. Azotenſis n.24
Nicolaus Pſalmæus Ep. Virdunenſis n.25
Valerianus Ep. Vilnenſis. n.26
Dominicus Bollanus Ep. Brixienſis. n.27
Gauinus Manconi Ep. Alenſis. 28
Antiſtites Æthiopiæ n.29
N. Seccouienſis n.30
N. Paderbornenſis. n.31
N. Quitenſis in Peruuio n.32

Belgici Antiſtites n.33
N. Venſienſis. n.34
Auguſt. Barboſa. Ep. Vgentinus n.35
N. Seccouienſis n.36
Ferdin. Trejo Ep. Tucumanenſis n.27
Albert. Baranouius Pultouienſis n.38
N. Cremonenſis n.39
N. Iulienſis in Veneta n.40
N. Zebuanus in Philippin. n.41
N. Barcinonenſis n.42
N. Perpinianenſis n.43
N. Murcienſis n.44
N. Luceorienſis in Polonia n.45
N. Segouienſis in Philippin. n.46
N. Eluacenſis in Germania n.47
N. Leodicenſ. in Belgio n.48
Ioannes Baldes Ep. Nouæ Cantabriæ n.49
N. Albergatus n.50
N. Bayenſ. in Braſilia n.51
N. Carnerius Machaonenſ. n.52
Antonius Zara Ep. Petinenſ. n.53
Melchior Moſcoſo Ep. Segouienſis n.54
Petrus Leitanus Ep. Braſilienſ. n.55
N. Neapolitanus n.56
Prudentius à Sandoual. Ep. Pampil. n.57
Henricus Cuickius n.58
Leuinius Torrent. Ep. Antu. n.59
Petrus Carranza Ep. Boniaeris. n.60
Gilbertus Maſius Ep. Siluaducenſ. n.61
Remigius Druitius Ep. Brug. n.62
Matthias Lambertus n.63
Carolus Maſius Ep. Gandauenſ. n.64
Ferdin. Martinez Maſcareñas Ep. Algaruienſis n.65
Petrus Aloyſius Ep. Tricaricenſis n.66
Ioannes Emanuel Ep. Zamorenſis n.67
Franciſcus Diotallenus Ep. S. Angeli n.68
Camilus Caietanus Nuncius Apoſtol. in Hiſpania. n.69
Hieronym. Baptiſta de la Nuza Ep. Barbaſtrenſis. n.70
Laurentius Hurtado de Mendoza Ep. Braſilienſis n.71
Paul. Areſius Ep. Tortonenſ. n.72
Gaſpar Villaroel Ar. Charquenſ. n.73
Melchior Maldonatus Ep. Tucuman. n.74
Ambroſius Viola Ep. Laquedonenſ. n.75
Theodorus Ep. Paderborn. n.76
Iulius Spinola Nunc Apoſt. n.77
Erneſtus Leodienſis n.78
Vaſcus de Quiroga Ep. Mechoacam n.79

Phi-

Philippus Sega Nunc. Apoſt. in Germania n.80

Ioſephus Gonzalez Ep. Palentinus n.81

5. Claſſ.

INQVISITORES.

Supremi Caſtellæ n.1

Hiſpalenſes n.2

Romani n.3

Vallıſoletani n.4

Cæſarauguſtanus n.5

Canarienſis n.6

Paramus Sicilianus n.7

Petrus Aluarez de Paredes Luſitanus n.8

6. Claſſ.

SACRI SENATVS.

Hiſpalenſis. n.1

Spirenſis n.2

7. Claſſ.

RELIGIOSI.

BENEDICTINI.

Ioachimus Abb. Floriacen. n.1

Ludouicus Bloſius n.2

Monachus S. Seuerini n.3

Chryſoſtomus Abbas in Dalmatia n.4

Magiſtri Collegij Salmantini n.5

Ioannes Clanonius n.6

Gregorius Alfaro n.7

Alfonſius de San-Victores, Ord. Gen. n.8

Congregatio Caſſinenſis n.9

Congregatio Luſitana n.10

Antonius Perez Ord. Gen. n.11

Romanus Hay n.12

Antonius de S. Roman. n.13

BASILIANI. 7.

B. Ioſaphat n.14

Didacus Niſſeno. n.15

Franciſcus de Soria n.16

Ludouicus ab Angelis n.17

CARTHVSIANI. 7.

Petrus de Sardis cum Cap. Gen. n.18

Bruno Loher. n.19

Ioannes de Caſtro n.20

Laurentius Surius n.21

Theodorus Petreius. n.22

Bruno cum ſuo Cap. Gen. n.23

Gerardus Hamontanus. n.24

PRÆMONSTRAT. 7.

Philippus Bernal. n.25

Joannes de Lepage. n.26

CISTERCIENSES. 7.

Ludouicus de Eſtrada n.27

Angelus Manrique Ord. Gen. n.28

Bernardus Lopez n.29

Sebaſtianus à Parra n.30

Antonius de Peralta n.31

Sylueſter Maurolicus. n.32

Petrus à S. Ioſepho n.33

Joannes Caramuel [illegible]

ENCOMIASTÆ AD I. PAR. PERTINENTES.

7 HIERONYMIANI.

Hieronymus Garcia n.35
Simeon de Eſpinoſa n.36
Michael Palaín n.37

7 DOMINICANI.

B. Ioannes Micon n.38
B. Ludouicus Beltranus n.39
Franciſcus Romæus Ord. Gen. n.40
Abrahamus Bzobius n.41
Franciſcus Forerius n.42
Ludouicus Granatenſis n.43
Ioannes de la Peña n.44
Ludouicus de Oliua n.45
Ioannes de la Puente n.46
Antonius Caluo n.47
Dominicus Bañez n.48
Petrus de Bollo n.49
Alfonſus Ciacconus n.50
Lucas Fernandez Ayala n.51
Dominicus Grauina n.52
S. Vincentius Ferrer. ibid.
Ioannes Bapt. de Marinis Gen. Ord. n.53
Capitulum Gen. Valent. an. 1596 ibid.
Thomas Turcus Ord. Gen. ibid.
Capitulum Gen. Rom. an. 1656 ibid.

7 FRANCISCANI.

Capitulum Gen. Valliſol. an. 1565. n.54
Comiſſarius Gen. Prou. Belgicæ n.55
Emanuel Rodericius n.56
Ludouicus Miranda n.57
B. Ioannes Texeda n.58
Matthias à Sobremonte n.59
Marcellus à Ribadeneira n.60
Ludouicus à S. Ioanne Euangel. Comiſſar. Gen. Diſcalc. n.61
Damianus de Lugones n.62
Zacharias Bouerius n.63
Bartholomæus Rubio. n.64
Louanienſis Moderator n.65
Ianuenſis Conuentus n.66
Petrus Nicolaus Factorius n.67
Philippus Boſquierus n.68
Ludouicus de Valencia Prouinc. Capuccinor. n.69
Capitulum Gen. Pinciæ n.70
Lucas Guadin Comiſſ. Gener. n.71
Petrus Opmerſenſis. n.72

AVGVSTINIANI. 7

Hieronymus Roman. n.73
Ioannes Marquez n.74
Petrus de Valderama n.75
Barthol. Lopez Leguiſamo n.76
Ioannes Gualuarro n.77
Ioannes de Chaues n.78
Ferdinan. Camargo Salgado n.79
Alfonſus de la Corte n.80
Ioannes Gonzalez de Mendoza n.81

Alſon-

Alfonſus de Mendoza n.82
Auguſtinus Oſſorio n.83
Antonius de S.Roman n.84
Anchargela Panigarola Monial. S.Auguſtini n.85
Ioannes de Ribera n.86
Baſilius Ponce n.87
Proſper Stellartius n.88

7 CARMELITANI.

S. *Tereſia à* IESV n.89
B. *Magdalena de Pazzis* n.90
Valerius Ximenez de Embun. n.91
Chriſtophorus Auendaño n.92
Alfonſus Bohorquez n.93
Petrus Cornejo n.94
Marcus de Guadalajara n.95
Didacus de Venauides. n.96
Antonius Tauares n.97
Hieronymus à S.Ioſepho n.98
Capitulum Gen. Diſc. an. 1650. n.99
Ioannes Baptiſta *de Lezana* n. 100
Nicolaus à Ieſu Maria n.101
Petrus ab Angelis n.102
Elias à S.Tereſia n.103

7 MERCENARII.

A*lfonſus Remon* n.104
Gabriel Tellez n.105
Franciſcus Boil n.106
Franciſcus Enriquez n.107
Ioannes Diaz Morquecho n.108
Ferdinandus de Riuera n.109
Sylueſter de Saauedra n.110

TRINITARII. 7

H*ortenſius Parauiſinus* n. 111
Emanuel Reynoſo n.112
Ludouicus de Moya *Coronel* n. 113
Franciſcus à S.Iuliano n.114
Franciſcus de Arcos n.115

MINIMI. 7

I*oannes Ponce de Leon* n.116
I. *Franciſcus Freire* n.117
Claudius Rangolius n.118

CANONICI REG. 7

M*artinus de Carrillo* n.119
Raymundus de Luna. n. 120
Aſcanius Ordei n.121

THEATINI. 7

I*oannes* Marionus n.122
Antoninus Diana n.123
Emanuel Calaſcibetta n.124

7

BARNABITÆ.

M*ediolanenſes* n.125
Chriſtophorus Giarda n. 126

PP.Cong.

PP. CONG. ORATOR.

Thomas Bozius n.127
Auguſt. Manno. de Canthanoiano n.128

1. Claſſ. ENCOMIASTÆ
Ad II. Partem pertinentes.

IMPERATORES.

Carolus V. n.1
Ferdinandus I. n.2
Maria Auguſta n.3
Rodulphus n.4
Mathias I. n.5
Ferdinandus II. n.6
Ferdinandus III. n.7

2. Claſſ. REGES

HISPANIÆ.

Philippus II. n.1
Philippus III. n.2
Margarita Uxor n.3
Philippus IV. n.4
Mariana Coniux. n.4

GALLIÆ.

Henricus II. n.5
Franciſcus II. n.6
Carolus IX. n.7
Henricus IV. n.8
Ludouicus XIII. n.9
Ludouicus XIV. n.10

LUSITANIÆ.

Ioannes III. n.11
Sebaſtianus I. n.12
Henricus I. n.13

POLONIÆ.

Stephanus Bathoreus. n.14
Sigiſmundus II. n.15
Sigiſmundus III. n.16

IAPONIÆ.

Franciſcus Bungenſis. n.17
Prothaſius Ariminenſ. n.18
Bartholomeus Omuranenſ. n.19
Omurandonus n.20
Cangoximanus n.21
Ioannes Vtayus Bungenſis n.22
Sebaſtianus etiam Bungenſ. n.23

SINARUM.

Rex Potentiſſimus n.24

ÆTHIOPIÆ.

Seltan Segued n.25
Malaſegued n.26
Saladinus Magni Mogoris n.27
Anonymus Abaſſinorum n.28
Zela Chriſtus n.29

REGNA. 3. Cl.

Hiſpanicum n.1
Gallicum n.2

RESPV-

3.cl. RESPVBLICÆ.

VEneta n.3
Epidaurenſis n.4

4.claſſ.
PRINCIPES, ARCHID.

FErdinandus Princeps Hiſpan. & Eccleſiæ Card. n.1
Leopoldus Princeps Auſtriac. n.2
Albertus Similiter n.3
Carolus Archidux n.4
Annonymi Auſtriaci n.5
Ludouicus Princeps Luſitan. n.6
Sigiſmundus Princeps Tranſyluaniæ. n.7

5.cl. DVCES.

ALbertus Babarus n.1
Lotharingus Muſipont. n.2
Carolus Emanuel Sabaudiæ n.3
Guilielmus Babarus n.4
Octauius Parmenſis n.5
Alexander Farneſius Parm. n.6
Margarita etiam Parmenſ. n.7
Carolus Gonzaga Niuernenſ. n.8
Albertus alter Babarus n.9
Petrus de Aragon filius Ducum de Terranoua n.10

5. MARCHIONES.

ATtonenſis n.11
Ambroſius Spinola n.12

COMITES. 5.

ALbertus, Palatinus n.13
Oropeſanus n.14
Hermanus Geldriæ n.15
Ferdinandus Sylua Ciſont. n.16
Maria Sancta Seuerina, Nolæ n.17
Iubartus S. Vitalis, Salenſ. 18
Fran. Hurtado de Mendoza Montis acuti n.19

PROREGES. 6.claſſ.

IOannes Vega, Siciliæ n.1
Indiæ Orientalis n.2
Æthiopiæ n.3
Abaſſinorum n.4

SENATVS. 6.

GAllicanus n.5
Antuerpienſis n.6
Bruxellenſis n.7
Ruremundanus n.8
Canarienſis n.9
Toloſanus n.10
Cæſarauguſtanus n.11
Noui Regni n.12
Burdegalenſis n.13

SENATORES. 6.

GAndauenſes n.14
Dolanus n.15
Ioannes Solorzanus in ſup. Caſtel. n.16
Toloſanus Protopreſes n.17

e Diſſe-

Diſſenus Diſerinus, Bergenſ. n.18

Ioannes de Lizarazu, Charquenſis n.19

And. Garauito de Leon Charquenſ. n.20

Iacobus de Vega Mexican. n.21

Didacus de Saauedra, in Indiar. ſup. Caſtellæ n.22

Petrus Cornutus in Delphinatu n.23

7. Claſſ.

GVBERNATORES, ET MAGISTRATVS.

Garcia de Loyola, Chil. n.1

Guadianenſis, Mexic. n.2

Sinenſis n.3

Pechinenſis n.4

Magiſtratus varij n.5

Anna Motmoranſis Gall. n.6

Quitenſis in Peruuio n.7

Alter Indiæ Orientalis n.8

Hyacinth. de Laris, Boniaëris n.9

8. Claſſ.

VRBES.

Panormitana n.1

Mamertina n.2

Barcinonenſis n.3

Pontanenſis n.4

Billomenſis n.5

Aſculana n.6

Neſuienſis n.7

Commotouienſis n.8

Placienſis n.9

Cantanzarenſis n.10

Lucernenſis n.11

Magna Canaria n.12

VNIVERSITATES. 9. Cl.

Louanienſis n.1

Pariſienſis n.2

Ingolſtadienſis n.3

Burdigalenſis n.4

Conimbricenſis n.5

SELECTI EX OMNI ORDINE VIRI. 10. Cl.

Ioannes Auila Apoſt. Bæt. n.1

Ruardus Tapper n.2

Martinus Nauarro n.3

Andreas Victorellus n.4

Didacus Paiua n.5

Petrus Victor n.6

Ioannes Molanus n.7

Renatus Benedictus n.8

Fran. Lucas Brugenſis n.9

Franciſcus Montanus n.10

Nicolaus Sanderus n.11

Florimundus Remundus n.12

Seuerinus Binius n.13

Petrus Steuartius n.14

Staniſlaus Reſcius n.15

Antonius Fabro n.16

Proſper Farinacius n.17

Fidelis Annoſus. n.18

Laurentius Beyerlinck n.19

Vincent. Blaſco de la Nuza n.20

Andreas

Andreas Sauſſayus n.21
Erycius Puteanus n.22
Pontanus Heuterus n.23
Renatus Choppino n.24
Franciſcus Enriquez n.25
Adrianus Brouvverſhauio n.26
Thomas Stapletonius n.27
Siluaducenſis n.28
Petrus Mathæus n.29
Didacus Perez n.30
Fran. Ignatius de Porrez n.31
Ludou. Maioranus Grauin. n.32
Duacenſis n.33
Stephanus Gariuay n.34
Ioannes Sanctius n.35
Bartholomæus Ximenez n.36
Didacus Gouea n.37
Ioannes Maria Nouarius n.38
Iulius Roſcius n.39
Mambrinus Roſſeus n.40
Peregrinus nobilis Roman. n.41
Petrus Eſleuartius n.42
Alexander de Ros n.43
Ioannes Baptiſta Frances n.44
Alfonſus Ramirez de Vergara n.45
Ioannes Baptiſta Conſettio n.46
Flauius Cherubinus n.47
Hieron. Ormachea Guerrero n.48
Honophrius Maneſcal n.49
Ioſephus Micheli n.50
Alfonſus Gomez de Roxas n.51
Nicolaus Turlot n.52
Floritius Riquabourg n.53
Federicus Iamotius n.54
Ioannes Tapia n.55
Franciſcus Herrera n.56
Petrus Nauarra n.57
Ludouicus de Cabrera n.58
Raynolda n.59
Confeſſor Vaſci Gamæ Luſitani n.60
Incolæ Æthiopiæ n.61
Ioannes Eſcuder n.62
Gaſpar Eſcolanus n.63
Ioannes Federicus Lumnius n.64
Gundiſal. Sanchez Luzero n.65
Alfonſus de Villegas n.66
Congregatio Clericor. Neap. n.67
Alber. Staniſlaus Radziuilius n.68
Nicolaus Zambecarius n.69
Petrus Hariſius n.70
Belgæ n.71
Aula Hiſpanica n.72
Gaſpar Radinus n.73
Ioannes Baptiſta Gallo n.74
Ioannes Petrus Guiſanus n.75
Dominicus Leitanus n.76
Andreas Semple de Tobar n.77
Albarus Pizaño n.78
Petrus Verſorius n.79
Nicolaus Ziemecki n.80
Amadæus Guimenius n.81
Annonymus Cænobiarca n.82
Alter n.83
Aubertus Miræus Decanus Antuerp. n.84
Albertus Miræus n.85

Saluſtius Germanicus n.86

HÆRETICI.

Philippus Melanton n.1
Theodorus Beza n.2
Martinus Kemnitius n.3
Franciſcus Verulanus n.4
Anglicani n.5
Caluino-Bataui n.6
Liberius VVigat n.7
Eliſabetha Angliæ Regina n.8
Marcus Antonius Arnaldus n.9
Dauid Peræus n.10
Conſtantinus n.11
Hildeſhemius Lutheranus n.12
Auionenſis n.13
Gallici Caluiniſtæ n.14
Germanici Lutherani n.15
Rhenanici Caluiniſtæ n.16
Gallicani, & Anglicani n.17
Lugdunenſis n.18
Maſpurgenſis n.19
Rhenani alij n.20
Hildecienſis n.21
Neumacenſis n.22
Martinus Lutherus n.23
Paderbonenſis Lutheranus n.24
Rhenani Lutherani, & Caluiniſtæ n.25
Tranſyluanus Lutheranus n.26
Valmianus Polonienſis n.27
Turonenſis n.28
Borcorenſis n.29
Brugenſes n.30
Geneuenſes Lutherani n.31
Gandauenſes n.32
Hildecienſis Luther. n.33
Anglicani n.34
Caluiniſtæ n.35
Lutherani n.36
Gallicani n.37
Federicus Balduinus n.38
Conradus Gratſerus n.39
Auguſtanus n.40
Vallis-Tellinæ Hæretici n.41
Iacobus Britaniæ Rex n.42
Dordracenus Siluaducenſis n.43
Lucas Gorgia Palatinus n.44
VVitarckerus Anglicanus n.45
Alij Hæretici n.46
Caluiniſta n.47
Gaſpar Scioppius n.48
Caſſiodorus Reinius n.49
Lutherani Germanici n.50
Præſes Morauiæ n.51
Anonymi Hæretici n.52

ENCOMIASTÆ

Ad III. Partem pertinentes.

1. *Claſſ.*

Chriſtus Dominus n.1
2 *Deipara Virgo* n.1
3 *Angelus Gabriel* n.1
Angelus Michael n.2
Angelus Cuſtos n.3

S. Pe-

4 *S. Petrus Prin. Apoſtolor.* n.1
S.Ioannes Euangeliſta n.2
S. Thomas Apoſtolus n.3
S.Felix Nolanorum Patron. n.4
Alteri è Cælitibus n.5
5 *Dæmon tandem ex Inferis* n.1

NOTA

AD INDICIS CALCEM.

1. H*Anc quam legis (quiſquis es) Encomiaſtarum multitudinem , & numero grandem , & dignitate illuſtrem , benè , ac verè per ſuas Claſſes diſtributam crede : Sic enim , vt ſcribo, res ſe habet. Quodſi Eorum aliquos ſub altiori fortuna eſſe , aut audias , aut videas, non negabo : quem enim hodie noui Principem , manè Regem video : Regem iam Imperatorem : Clericum iam Religioſum : Religioſum , iam Antiſtitem : Antiſtitem , iam Cardinalem : Cardinalem iam Pontificem. Quidni ? Mutatio hæc tempori rerum facies immutanti, non ſcriptoribus tribuenda.*

2. *Scire Te vellem, & rogo ſcias, prædictos hos Encomiaſtas dignos huius operis eſſe : eorum ſiquidem ſcripta, dictaue in Societatis laudem, & typis excuſa ſunt, & noſtris Annalibus inſeruntur. Cur ego huic Opellæ non inſeram? quare illâ digni cenſendi non ſint, qui maiora exornant volumina? quare hos diſperſos laudum , ſiue ſpicarum manipulos in honorarium Societatis horreum non congregem. Quæ hinc inde diſperſa placent, quî congregata diſplicere poterunt ?*

3. *Iam expreſsis, iam tacitis Nominibus Perſonas refero: eas, vt in noſtris, ac exteris Auctoribus inuenio, ſic ſcribo: neque id minuit Societatis commendationem, quam non Nomina, ſed Perſonæ dignitas, aut qualitas tribuit, ſiue hac, ſiue illa nomenclatura polleat.*

4. *Nec Encomiaſtem contemnas, quem ignoras: quis enim Auctor vbique notus? quis eiuſdem auctoritatis vbique? Quoties quem America neſcit, plaudit Germania, ſtupet Roma? quoties vt tuba nobis Hiſpanis buccinat, qui Gallis, Angliſve nec vt fiſtula ſonat. Ergo non Vrbi ſcribimus, ſed Orbi.*

PATER RECTOR
HVIVS MAXIMI COLLEGII CORDVBENSIS PROVINCIÆ HVIVS PARAQVARIÆ.

Pax in Domino Noſtro Ieſu Chriſto &c.

V*Enit ad me (multis nominibus deuinctiſſime Pater) non ſine votis Societatis noſtræ Encomiaſtes, & ſi prodeat filius in orbem matris prolaturus encomia; haud timet inuidiæ maleuolæ lingua obloquenti: loquitur equidem, quæ non tacet inimicus; miror ſane in hoc libro tum ingenio elaboratum, tum genio compoſito faſciculum nectar exhalantem, & ambroſiam ſuauiter ſeſe naribus inſinuantem, milleque contemplor coloribus variatum, & mirabili quodam ductu mentes excitantem, ideoque his temporibus autumo placidiorem.* Multa *quidem etſi bona, non noua, & iam antiquo laudata præconio, nauſeabundo ſæculo offeruntur; at quia varia, nouaque arte ad amuſſim perpolita, leporeque dicta, & condita ſale, credo omnibus placitura; nauſeamque & faſtidium, cum genio prolata ſint, nunquam paritura, vt cecinit ille.*

Quæ genius variat fælici ſydere in orbe
grata placent valde.

Dominus Opifex & molitor Deus, qua pollet dexteritate pulchram cæli machinam ingenioſe effinxit, tot cæleſtibus erronibus diſtinctam, quot luminibus occulatam, tamque nouo perfuſam nitore, vt placens ſummo grataque videretur artifici: & vidit Deus quod eſſet bonum, *terram proprijs libratam ponderibus reddidit ſtabilem, expectabilem condidit, & amœnam, ſuoque teſtimonio honorandam.* Et vidit Deus quod eſſet bonum: *verum quæ prima in geneſi ſparſim laudauit, iterum ſuæ mentis oculis attentiſſime ſcrutatur grandiore honoranda præconio, etſi diuiſim pulchra ſolum, bonaque videantur, iam miro maritata amplexu, & in vnum coëuntia pulchriora*

placent

placent intuenti, & tam nouam inducent elegantiam, vt Deus ipſe placidiſſima valdeque bona admiretur : & vidit cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.

Ad huius inſtar (peramande Pater Rector) tuum Encomiaſtem noſtræ periucundum Societati libens & lubens contemplor, aliena encomia propriæ tamen Matris *tenerrimo referentem amore, quæ non vnum parentem agnoſcunt, qui cum varia, ac varijs ſint in lucem edita, non pleno ſed auaro laudis honore afficiuntur. Verum enim vero omnia iam ad opus reducta perfectum, vltimaque manu perpolitum, in tuum inquam librum, cunctaque cumulata appareant encomia, haud vnum, verum omnia, etſi præclara, præconia digniſſime promerentur in æternum duratura.*

Prodeat iam in noui orbis Theatrum nouus tui ingenij fætus mihi ingenioſus & expectabilis, Societatis noſtræ vt credo, viris digniſſimis maxime vtilis, amicis iucundus, haud inuidus inimicis. Te (mi dilectiſſime Pater & Rector) ſemel & iterum affectu, quo poſſum, quæſo & conſulo, ne propriæ laudis contemptor & cælator auarus, noſtram Prouinciam Paraquariam apoſtolicis inſiſtentem inſtitutis ingenti fruituram encomio retardare patiaris.

Pergat ergo nimis fælix tuus liber, prælium ſine mora videat, & ſudet ſub illo, quod omnes optamus, bonis ipſe auibus ab Hiſpania profectionem in has Paraquarias oras matureſcere deſideratur, vt Zephiris ſecundo ſydere perflantibus iterum illum nobis, non ſine votis poſtulantibus, plauſu liceat intueri, inſolitoque gaudio poßidere.

Tuus in Domino

FRANCISCVS DIAZ TAÑO

ELO-

ELOGIA SOCIETATIS IESV.

CLASSIS I.

A PONTIFICIBVS.

VT noſtrum hoc Opus grato, ac ſimplici ingreſſu ad publicam commendationem Societatis Noſtræ plus nimio fortè prouectum in ſuum aliquando Ordinem reuocetur, ab ijs exordiamur, à quibus Illa, plaudente Cælo, frendente Erebo, præclarum ſumpſit exordium: ab ijs, inquam, qui (cum ſint æternæ Religionis, ac ſubductæ à mortalium ſenſibus Diuinitatis Interpretes, Vrbis, & Orbis prima Lumina, Eccleſiæ Romanæ ſuprema Capita) quot verba, tot Oracula, quot apices, tot veritatis myſteria proloquuntur: & imprimis.

I. A PAVLO III. *Ex Gente Farneſia Pontifice maximo (fauſtum, ac fortunatum Societati Nomen) qui Ipſam à ſe primò confirmatam amauit vt Filiam, defendit vt Patronus. In Bulla incipit,* Regimini *anno* 1540, *quæ prima fuit Inſtituti noſtri approbatio: de quo primæuâque illâ Patrum Societate, quàm honorificè in hunc modum locutus.* In Vniuerſitate Pariſienſi graduati, & in Theologicis ſtudijs per plures annos exercitati, SPIRITV SANCTO, vt piè creditur AFFLATI, iam dudũ è diuerſis mundi regionibus diſcedentes in vnum conuenerunt, & Socij effecti abdicatis huius ſæculi illecebris, eorum vitam perpetuo Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque noſtro, & aliorum ſucceſſorum Romanorum Pontificum ſeruitio dedicarunt: & iam

Societas IESV *Spiritus S. afflatu fundatur.*

Dedicata ſeruitio Romani Pontificis.

quàm plurimis annis laudabiliter in vinea Domini ſe exercuerunt: Verbum Dei præuia ſufficienti licentia publicè prædicando, fideles priuatim ad bene, beatèque viuendum exhortando, & ad pias meditationes excitando, hoſpitalibus inſeruiendo, pueros, & perſonas rudes, ea quæ ad chriſtianam hominis inſtitutionem ſunt neceſſaria docendo, & demum omnia charitatis officia, & quæ ad animarum conſolationem faciunt, vbique terrarum, vbi peregrinati ſunt, multa cum laude obeundo, &c. *Efficax hoc, & illuſtre recens approbatæ Religionis encomium fuit. Ita in Bullar. Soc. fol.7.*

Et miniſterijs prædicandi, docendi, &c.

AB EODEM. *In Bulla incipit*, Cum inter, *anno* 1545. Attendentes igitur *(inquit)* ad fructus vberes, quos in domo Domini hactenus produxiſtis, & producere non deſinitis veſtra Religione, Integritate, Scientia, Doctrina, Moribus, & Experientia plurimum in Domino confidentes, Vobis, quos alias Societatem Veſtram de IESU approbando, confirmando, & benedicendo, ac perpetuæ firmitatis munimine roborando, ſub noſtra, & Apoſtolicæ Sedis Protectione ſuſcepimus, *&c. Sic etiam in Bullar. Soc. fol.*24.

Commendatur ex animarum fructu.

Et ex varijs virtutibus.

AB EODEM: *In Bulla incipit*, Licet debitum: *anno* 1549. Ad Societatem vero de IESV *(inquit)* per Nos inſtitutam, & approbatam, cuius ſpecimen veluti Ager fertilis in Domino multiplices, atque vberes fructus animarum ad ſummi Regis laudem, & fidei incrementum attulit, & affert quotidie Verbo, & Exemplo in populo Chriſtiano, dirigentes præcipuè velut pius Pater oculos mentis noſtræ dignum cenſemus, vt ipſam Societatem, eiúſque in odorem ſuauitatis Altiſſimo deſeruientes perſonas ſpecialibus fauoribus proſequamur, *&c. Ita in Bullar. Soc. fol.*36. *Et poſtea fol.* 53. *in eadem Bulla, Idem Pontifex Societatem, eiuſque perſonas Principibus, ac Prælatis commendans*, Non ſolum *(ſubdit)* ne eos inquietari, aut eorum Priuilegia violari permittant, ſed vt benignè, & cum charitate, vt decet ſuſcipiant exhortamur, atque in Domino rogamus, *&c.*

Ager fertilis multiplices animarum fructus afferens.

Ideo Pontifex ſpeciali eam fauore proſequitur.

Et Principibus ac Prælatis commendat.

AB

Ab Eodem: *Quo petente aliquos in Siciliam Socios mitti, duodecim ex diuerſis nationibus deſtinantur: quorum aliquos Ignatius coram prius periclitatos in ratione docendi, poſteà vna cum ceteris ad Pontificem Paulum deducendos curauit. Apud quem Latinam Orationem piam admodum, & ad rem accommodatam Caniſius habuit. Cui Pontifex magna paternæ indulgentiæ ſignificatione reſpondens*, Pergratum (*inquit*) fuit nobis videre vos filij cariſſimi. Amamus enim Societatem veſtram ex animo, vt qui cognitam habemus virtutem eius, & rectè facta: & quantum quibuſcumque adhuc in terris verſata eſt, ſpiritualem fructum fecerit: Vos quoque quod fore confidimus, eodem tenore pergite. Curate, vt qui ad iſtam profectionem præcipuè lecti eſtis, fungamini diligenter officio veſtro, cunctis recta præbete exempla, & exiſtimationem de vobis conceptam augete. Neque ſolum regnum, ad quod tenditis, ſed etiam Eccleſiam Vniuerſam vitæ veſtræ probitate, atque orationibus adiuuate. Videtis quàm mala, quamque difficilia tempora ſint, quot animæ in errorem inducantur, & pereant. Itaque nominatim vobis commendamus, vt cunctis viribus contra impia Lutheranorum zizania inſiſtatis, aduerſus quæ omni nos vigilantia intenti Concilium Generale coëgimus, vrgemuſque, ac volumus teneri, ac perfici, ſperantes, quæ in eo tractari cœpta ſunt, optatum ad exitum Deo iuuante perductum iri. Adiuuate igitur filij & vos Eccleſiam ſanctam Chriſti. Nos verò pro noſtro munere, ac ſingulari clementia erga Vos, nunquam protegere Vos, & Societatem veſtram, ac fouere deſiſtemus. *Hæc Pontifex Par. I. Hiſt. Soc. lib. 8. n. 12. Et n 51. eiuſdem Libri, ſe Paulus acerrimum Societatis defenſorem conſtituit, & quo cauſas offenſionum maturè opprimeret, Apoſtolicum diploma edidit, in quo duos ſtatuebat Antiſtites Conchenſem, & Salmanticenſem, iudices, tutoreſque Ordinis ab ſeſe recepti, vt & à publicis & à priuatis obtrectationibus, nullo habito perſonarum diſcrimine, ſeueris Eccleſiæ cenſuris; & animaduerſionibus, cum Societatis inſtituta, tum ipſos ho-*

Pontifex aliquot è Socijs in Siciliam deſtinat.

Quibus ſuum erga Societ. teſtatur amorem.

Ob eorum virtutem, & facta, ſpiritualemque profectum.

Eis Siciliæ Regnum, Eccleſiam,

Ac præcipuè Hæreticorum conuerſionem commendat.

Suumque fauorem in perpetuum pollicetur.

Et ſe defenſorem Societatis conſtituit.

Protegit cenſuris contra eius obtrectatores,

In fundatione Collegij Salmantini: & contra Canum.

mines vindicarent, in eoſque pariter animaduerterent, qui moras aliquas inferrent Collegij Salmanticenſis initiis: mandabatque in eodem diplomate Pontifex, Vt qui publicè, priuatimuè Societatis nomini detraxiſſent (*eorum agmen ducebat Canus*) ij eodem modo violatam eius famam palinodia reſarcirent. *Quo ſub Patrono ac defenſore omnium ſupremo non leuiter fracta aduerſariorum audacia.*

Exercitiorum Librum commendat, ob vberes eius fructus.

AB EODEM: *Qui in Bulla data ann.* 1548. *hanc de Exercitijs S. Ignatij celebrem ſententiam pronuntiat.* Plena ſunt (*inquit*) Exercitia illa pietate, & ſanctitate, ad ædificationem, & ſpiritualem profectum valde vtilia, & ſalubria: maximum verò adiumentum attulerunt ad fructus vberes, quos Ignatius, eiuſque Societas in Eccleſia Dei vbique gentium producere non ceſſat. *Ita Pontifex latentem hunc theſaurum æſtimauit ſub ipſius originem Societatis Hæc apud Imag.* 1 *ſæc. Soc lib* 3. *cap.* 10 *fol* 381. *Et ibidem lib* 5 *cap* 9. *fol.* 651. *Idem Chriſti Vicarius excitatum Romæ Collegium Germanicum, vnde laboranti ſub Hæreſibus Septentrioni opportuna ſubſidia peterentur, non alijs melius quàm Socijs commendandum committendumque iudicauit, quos videlicet ipſo iam vſu didiciſſet eſſe pro Deo, & Religione deuotos omnes pluſquam Codros, Curtioſve pro patria. Et tandem, vt conſtat ex cap.* 10. *eiuſd. lib.* 5. *fol.* 661. *fuit vt (quo neſcio an maius aliquid, aut breuius dici poſſit) admiratione motus earum rerum, quæ à Minima Societate maxima gerebantur,* Digitus Dei eſt hic, *palam, & libere teſtaretur à Paulo.*

Collegium Germ. contra hæreſes inſtituit: Et tradit Societati.

Quam Digitum Dei vocat.

Societas nihil non ſanctum continet.

2. A IVLIO III. *In Bullâ incipit,* Expoſcit, *ann.* 1550. Quapropter (*inquit*) conſiderantes, nihil quod PIVM, SANCTVMQVE NON SIT in dicta SOCIETATE, eiuſque Laudabilibus Inſtitutis, ac exemplari Ignatij, & aliorum Sociorum prædictorum vitâ, & moribus reperiri, eaque omnia ad ſuorum, & aliorum Chriſti fidelium animarum ſalutem, & fidei exaltationem tendere, *&c. Ita in Bullar. Soc. fol.* 68.

Tendit in animarum ſalutem, ac fidei exaltationem.

AB

Præbet Altiſſimo famulatum per exempla virtutum.

Trahens alios ad Dei obſequium.

AB EODEM: *Qui, quâ motus ratione fuerit ad ſtabilitam iam à Paulo* SOCIETATEM *robuſtius etiam confirmandam, fatetur his ad Ignatium verbis in Bulla ann.* 1552. *quæ incipit, vt ſequitur;* Sacræ Religionis, ſub qua dilecti filij SOCIETATIS IESV, reiectis ſæculi vanitatibus gratum Altiſſimo præbent ſub humilitatis ſpiritu famulatum, & feruentibus ſtudijs per exempla virtutum, & ſolidam doctrinam alios ad diuinæ Maieſtatis obſequia trahunt, fauor expoſcit, & deuotionis veſtræ merita nos inducunt, *&c.*

Defenſa à Pontifice contra Archiep. Toletanum.

Cuius in illam Edicta iubet reuocari.

Et amari à toto Orbe teſtatur.

AB EODEM: *Quem tempeſtatem illam contra* SOCIETATEM *ſine* SOCIETATI *culpâ Toleti coortam, (indictâ ſuis omnibus precatione quo Deus bene omnia verteret) ſignificaturus Ignatius adijt, eique rem totam exponit Pontifex, cum Ignatium comiter audiſſet, bono animo eſſe iuſſit, æquiſſimum* SOCIETATI *ſe fore pollicitus, & eius cauſam ſibi maximè commendatam. Deinde Bernardino Maffæo Cardinali, qui erat ei ab epiſtolis & arcanis, negotium dat, vt ad ſuum in Hiſpania Nuncium, qui erat Poggius, idemque iam Cardinalis Legatus & ad ipſum Archiepiſcopum Toletanum (Silizeus is erat) ſuis verbis ſcribat,* vt iniqua illa contra SOCIETATEM edicta, quàm primum reuocet. *Eas literas, prius quam darentur, cum Pontifex inſpexiſſet, tametſi magnas, ac præclaras* SOCIETATIS *laudes continebant, tamen ad ceteram commendationem, hoc inſuper addi voluit,* SOCIETATEM TOTO CHRISTIANO ORBE AMARI, HVMANITER ACCIPI, IN PRETIO ESSE. *Ita Par.1. Hiſt. Soc. lib. 11. n.60.*

Sed falſa ſuſpicione ei iraſcitur.

Et tandem placatur Regis Rom. literis.

Quibus acceptis Ignatium Pontifex accerſit.

AB EODEM: *Qui cum falſa ſuſpicione iraſceretur* SOCIETATI, *tandem placatur. Non enim tulit Dei bonitas cuius in manu cor Regis eſt, vt diutius ira concepta in Iulij pectore reſideret. Ea Romanorum Regem Ferdinandum impulit, vt cum ad Pontificem de rebus ſuis ſcriberet, ab eo peteret ne grauaretur Ignatium pro ſe loquentem audire, habere illum ab ſe mandata, & ſui pectoris arcana quædam, quæ cum eo ſuo nomine conferat; eodemque tempore de re tota Ignatium certiorem per literas fecit. Pontifex acceptis Ferdinandi literis, Ignatium accerſit, qui cum morbo teneretur, implicitus, aduer-*

aduerſam valetudinem excuſauit: paucíſque diebus ſibi reſtitutus ad Pontificem alacer adit, cunctis admirantibus, nec ſatis intelligentibus, vnde tantus repente animus in Ignatio, qui Pontificis infenſi vultus, & conſpectum, ſubiret. At Pontifex, vbi renunciatum eſt pro foribus adſtare Ignatium, & proximos ad ſeſe aditus obſidere, iuſſit eum illico introduci. Quem, vt in conſpectum venit, non eſt paſſus propter recentem eius valetudinem de genibus ſe affari, ſed ſecum modo inambulantem, modo ad feneſtram inſiſtentem, & quidem pileolo opertum caput loquentem audiit. Ignatius, vbi SOCIETATEM *apud eum permodeſte purgauit, delapſus ad Ferdinandum expoſuit ea, quæ in mandatis habebat. Cui cum benigne dediſſet operam Iulius, ad eum met ſermonem tranſtulit, &* SOCIETATEM *vltro ipſe purgauit, affirmans.* Nihil de ſuâ in eam beneuolentia, âc priſtina voluntate falſis hominum ſermonibus, quibus non ſatis crederet, imminutum, *ſpondens inſuper* nullo loco SOCIETATI ſe defuturum, *Romanoque Collegio aureos annuos bis mille, vel Abbatiam aliquam, quæ prima ſuo poſſeſſore vacaret, aſſignaturum, curaturumque ea de re conficiendum ritè diploma. Deinde quærenti nunquid Profeſſorum Domus deſideraret ad victum, cum reſpondiſſet Ignatius, quanquam emendicato viueret, nihil illi deeſſe:* SOCIETATEM *tamen ipſam eius egere gratia, paternaque benedictione, diſcedendi veniam petiit. Sed priuſquam dimitteret Pontifex accerſito ſui Præfecto cubiculi, mandat,* vt quoties ad ſeſe Ignatius accederet, omnes ei confeſtim paterent aditus: neque committeret, vt is pro foribus moram traheret, ſed ſe protinus de eius aduentu, quamuis cum Cardinalibus ageret, commoneret. *Quæ res magnum* SOCIETATI *nomen, magnam Ignatio ipſi opinionem comparauit. Poſtridieque Pontifex aureos coronatos quingentos eleemoſynæ nomine ad Ignatium miſit. Ita ſubitò exortam nulla* SOCIETATIS *culpa procellam paucis diebus lætus dies excepit. Verum egregiam hanc Iulij erga noſtrum Ordinem voluntatem haud ita multo poſt intempeſtiuus obitus anteuertit rebus infectis, nec de pecunia Collegio decreta Diplomate ritè dato. Ea quoque re ſuam erga Ignatium, &* SOCIETATEM *Pontifex voluntatem*

Et benigne alloquitur.

Suum patrocinium Societati promittens.

Ac annuos redditus Romano Collegio.

Ignatio ad ſe aditum ſemper patere iubet.

Etiamſi cum Cardinalibus agat.

Illi eleemoſynam mittit.

vatem Paternam oſtendit. Hæc Par. 1. Hiſt. Soc. cit. lib. 14. num. 11.

Et Salmantino Collegio annuum reditum attribuit.

Ab eodem: *cuius ſumma in nos extitit liberalitas. Is ex Eccleſiæ bonis Salmanticenſi Collegio, Cardinali rogante Mendoza, aureos ſeptingentos quotannis attribuit, quamuis ægre aliàs adduci poſſet, vt de priuatis Eccleſijs detraheret aliquid quod in alios vſus, & Collegia conuerteret. Is Romano Collegio, Duce poſtulante Gandiæ, aureos item mille quingentos in annos ſingulos aſſignauit.* *Nec non & Romano.* *Is Cæſarauguſtæ Domicilium ſacrarum Virginum, à Ioanne olim Conſaluio Aragonenſis regni Conſeruatore excitatum, ab eodemque poſteà auctoritate Pontificis Maximi diſſolutum, noſtris addixit.* *Cæſarauguſtæ noſtris domicilium donat.* *Is, cum ad eum ſupplex rediret* Ignatius, *vt ex interioribus Eccleſiæ theſauris aliquid more ſuo in animorum commodum poſtularet, Pontifex cum annuiſſet petenti.* Quid? *inquit*, nihil ne in vitæ veſtræ tutelam, & indigentiam corporum poſtulatis? *iuſſitque eum in poſterum acri interpoſito obedientiæ mandato*, quoties Profeſſorum domus in egeſtate eſſet, toties ad ſe fidenter, & ſine verecundia reuerti: *vnumque de familiaribus ſuis præſentem monuit*, vt id ipſum ſibi ad memoriam ſubinde redigeret. *Hæc præſtantiſſimi, optimique Paſtoris erga* SOCIETATEM *mens, hic animus fuit.* *Et Ignatium ad ſe iubet accurrere, quoties profeſſa domus in egeſtate ſit.* *Ita refertur ibidem lib.* 10. *num.* 34. *Et poſtea lib.* 13 *num.* 1. *ſubditur, quod idem Iulius Pontifex*, SOCIETATEM *Hieroſolymæ, & Conſtantinopoli, & in Cypro collocare conſtituit: & ne ibi Collegia conderet, niſi morte prohiberi non potuit.* *Tria Societatis Collegia apud Turcas collocare ſtatuit.* *Intelligebat optimus Pater (additur in Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 5. *cap.* 9. *fol.* 651.) *Duxq; vigilantiſſimus, melius nuſquam aut glorioſius, quàm medios inter hoſtes exponi fortiſſimum quemque militum, generoſiſſimumque filiorum. Quin etiam Sociorum opera vti voluit ad expiandas, inſtituendaſque animas peregrinorum in Verbi incarnati æde illa ſanctiſſimâ quam tranſuectam per aërem Laureti deniq; diuina* Prouidentiâ *collocauit.* *Noſtrorum opera ad expiandas animas in Lauretana domo vtitur.*

Ab eodem: *Qui videns, quàm ſtrenuè* SOCIETAS *ſummis Pontificibus in conuerſione Hæreticorum, atque Ethnicorum nauaret operam, dixit* ſibi SOCIETATIS operam neceſſariam eſſe: *Ita Par.* 4. *Hiſt. Soc. lib.* 5. *n.* 160. *Neceſſariam ad conuerſionem Hæreticorũ reputat Societatem.*

AB

Et plurimos in Eccleſia fructus afferentem.

AB EODEM *in Bulla expedita (poſtulante Ioanne III. luſitano Rege) pro vniendo Monaſterio S. Ioannis de Longauares Collegio Conimbricenſi, quæ incipit,* Regimini vniuerſalis Eccleſiæ, &c. *fructum à noſtris in Regnis Algaruiorum factum recenſens,* Plurimos, *inquit,* in Eccleſia Dei fructus afferebant, quodque tam in dictorum Portugaliæ, & Algarbiorum Regnis, quàm in inſulis maris Oceani, eidem Regno ſubiectis, & pluribus alijs locis plurimum proderant, &c. *Ita apud P. Balthaſarem Tellez in chron. Hiſt. Soc. luſit. Tom. 1. lib. 3. cap. 29. n. 5. ſic de ſocijs, ac Societate ſentiebat ſanctiſſimus Pontifex, cuius immaturam mortem Societas omnis, quæ Iulium agnoſcebat vt Patrem, à quo ampliſſimo diplomate, immunitatibus aucta, munita priuilegijs, ornata diuitijs, & beneficijs erat.*

Æſtimata Societas à Marcello.

3. A MARCELLO II. *Ceruino Politiano Iulij ſucceſſore, qui longe maiora pollicebatur, ſi vita ſuppeditaſſet: ille, inquam, qui Romanæ Eccleſiæ, qui Societati noſtræ tantum oſtenſus, & ſatis tamen exhibitus Pater: ille, quem Roma quidem vix Pontificem prius creatum, quam mortuum potuit audire. Erat hic cum bonis omnibus, tum Societati Ignatioque peramicus, vir integerrimus, & omni laude cumulatus, munerique tanto omnium opinione par. Init Pontificatum ingenti bonorum omnium gratulatione, gaudioque.*

Ignatius, & ſocij.

Quem cum adorandi, gratulandique cauſa noſter quoque adiiſſet Ignatius, Pontifex hominem arcte complexus, & ſuauiter oſculatus, cum eo inambulans de re componenda chriſtiana, de propaganda Chriſti fide, de veteri diſciplina reſtituenda, de ſanandis denique affectis chriſtianæ Reipublicæ partibus multa contulit. Deinde comiter à ſe dimiſſo,

Quos Pontifex Milites ſuos, ac Bellatores appellat.

mandauit, ſuo vt nomine benedictionem cunctis Patribus impertiret, quos ſingulos aueret inſpicere, & quaſi ſuas Copias, ac Milites recenſere: *proinde curaret eos, vbi primus ille ſalutationum æſtus deferbuiſſet, ad ſe adduci: cohortatuſque ad augendam religioſæ Militiæ Societatem.* Tu Milites, *inquit,* collige, & Bellatores inſtrue, Nos vtemur. *Duos etiam quos apud ſe haberet Theologos poſtulauit eâ modeſtia, vt adderet,* Niſi forte vtilius putes operam alibi nauaturos. *Certiſſimo, quanti & Ignatium, &*

Ac duos Theologos apud ſe habendos poſtulat.

Socie-

Societatem eius ipſe faceret argumento. Ita Par. 1. Hiſt. Soc. lib. 15. num.3.

AB EODEM: *Qui tanto flagrabat amore huius Societatis, vt nonnunquam cum de ea ſermonem haberet, diſcedere ab ea verborum parcimonia, quæ illi erat natiua, videretur. Aliquando in conuentu plurimorum hominum de hac Societate loquens dixit*, ſe non legiſſe (*etſi in Hiſtorijs eſſet verſatiſſimus*) vlli homini poſt Apoſtolorum tempora, conceſſum fuiſſe à Domino, quod Patri Ignatio, vt dum viueret, tantum operis, cuius fuiſſet ipſe inſtrumentum, incrementum videret. *Significabat autem apertiſſima hac teſtificatione, declaraſſe Deum hominibus, quantum hoc Inſtitutum approbaret. Is paulo antequam Conclaue illud ingrederetur in quo Pontifex renunciatus eſt, dicebat quadam die mihi (hic loquitur Doctor noſter Olauius) deplorans noſtrorum temporum corruptelam*, Cum ex pluribus rebus, quas in mundo geri videbat, grauiſſimum caperet animo dolorem, in illis tamen rebus quas Dominus dignabatur per Societatem noſtram operari, acquieſcere, & recreari ſolere. *Poſtquam electus fuit in Pontificem, P. Ignatio me præſente dixit*, Deliberaſſe ſe omnino duos Sacerdotes noſtræ Societatis apud ſe habere, cum quibus de grauioribus rebus communicaret: propterea videret, quos illi dare vellet: *Quæ omnia illius ſanctiſſimi Pontificis beneuolentiſſimum erga noſtram Societatem animum non obſcure teſtantur. Sic ibid. n. 60.*

Iterum laudat Ignatium:

Et Societatem.

Ea recreabatur Pontifex.

AB EODEM: *Cum is adhuc Cardinalis eſſet, & cum eodem Olauio aliquando agens, diſputanſque, num commodè faceret Societas noſtra, Eccleſiaſticas dignitates, atque Epiſcopatus reiiciens, multas in contrariam partem rationes afferebat; quibus ſatisfecit Olauius: & cum adhuc Marcellus in ſua ſententia perſiſteret, ſubiecit Pater: Non rationibus tantum Illuſ. tecum agam, ſed etiam auctoritate. Magiſter quippe Societatis noſtræ ac Parens Ignatius vtilius hoc iudicat, & maximè probat: nec ſolum noſtra referre putat, ſed multo etiam magis Eccleſiæ Dei, Tunc Cardinalis*: Nunc cedo, *inquit*, Olaui, & manus do. Plus enim apud me in hac quidem cauſa momenti

Et ad dignitates Eccleſiaſticas expeteret,

Niſi Ignatius oppoſitū ſentiret.

Nunc, & Societatem mire extollit.

menti habet Ignatij auctoritas, quam omnes idque ipſa ratio manifeſtè docet. Probabile enim eſt Ignatium, qui Societatem veſtram tam opportuno tempore, & Dei Eccleſiæ neceſſario diuinitus inſtituit, feliciſſime propagauit, prudentiſſime hactenus gubernauit, eius qui illum vnum ad tam eximium opus elegit, voluntatem Dei potius habere compertam, quam nos qui ſæpè hallucinamur, & media in luce non videmus. Quis enim qui Ignatium ad fundandam Religionem veſtram, amplificandam, atque adminiſtrandam, tanta à Domino gratia atque ſpiritu dotatum videat, non etiam intelligat illum ipſum cęleſti lumine colluſtratum, certiſſima ratione accepiſſe, in qua nimirum Deus velit, vt ſe ad eius obſequium Societas veſtra exerceat, & perpetuo conſeruet? Quapropter veſtris quidem potiſſimum in rebus, vnus Ignatius omnium mihi rationum inſtar eſt. *Hæc Marcellus ante Pontificatum apud* P. *Ribadeneira in vita S. Ign. lib.* 3. *cap.* 15. *fol. mihi* 145. *& poſt* P*ontificatum, idem iudicium, eandem opinionem, & exiſtimationem (& forte maiorem) de Ignatio* P*arente, & Societate habuit: quam mille fauoribus, gratijs, & priuilegijs cumularet, ſi viueret. Sed quæ rerum humanarum eſt inconſtantia, paucos intra dies in febrim incidit, & altero ac vigeſimo* P*ontificatus ſui die, communi omnium luctu, ſed præcipue Societatis mœrore, deceſſit.*

Quam opus eximium appellat.

Pauli amor in Ignatium.

4. A PAVLO IV. *antea* P*etro* C*arrafa* C*ardinali Theatino, vnoque è primis qui Sacrum* C*lericorum* R*egularium fundarunt Ordinem: ex quo etiam Theatinos vulgus appellat. Qui tam amanter, quam honorificè excipiebat Ignatium: neque enim paſſus eſt vnquam ab Ignatio ſe de genibus, ac ne aperto quidem capite compellari, ſed ſecum per cubiculum perambulantem, multis inſpectantibus, & admirantibus audiit. Eo mortuo ad* P*atres* C*ongregationis primæ* G*eneralis de Lainij creatione renunciantes hæc verba pientiſſimus* P*ontifex dedit, in quibus egregie laudat* C*omitiorum exitum, commendat Societatem, adhortatur ad laborum conſtantiam, confirmat creationem* P*ræpoſiti, & ipſam Societatem.* Læti, *inquit*, ſummo

Et reuerentia.

&

& immortali Deo gratias agimus, quod vobis ſingulare hoc beneficium his diebus eſt elargitus, vt, quemadmodum ex fida relatione comperimus, Præpoſiti Generalis creatio pia vobis, canonica & ſancta contigerit. Non enim obſcurè intelligimus electionem adeò conſentientem, atque concordem amore Spiritus Sancti eſſe peractam: eaque res nobis confirmat Vos in Vnitate Spiritus ambulare, vnum, & idem ſapere VESTRAMQVE BEATAM SOCIETATEM SVPRA PETRAM IN IPSO ANGVLARI LAPIDE, QVI EST CHRISTVS, FVNDATAM ESSE. Et magni profectò referebat hunc actum primum ita feliciter cedere, & talibus conditionibus fieri; qui, vti eſt primus, ita aliorum quaſi norma futurus ſit. Quare magnam ſpem in Domino concipimus, nobiſque pollicemur fore, vt diuina bonitas quæ in vobis tam præclarè cæpit, eadem proſequatur, & vos conſeruet, & augeat ſua benedictione, idque in gloriam æternæ Maieſtatis ſuæ, & vtilitatem Eccleſiæ ſanctæ. *Hic conuerſus ad Lainium*, In te, *inquit*, dilectiſſime fili, hæc ſors cecidit. Præpoſitus & Caput es huius BENEDICTÆ SOCIETATIS, quæ quanquam ab exiguis & infirmis eſt orta principijs (vt nos memores ſumus, qui vobis ab initio fauorem, & amorem noſtrum declarauimus, neque hactenus intermittimus, neque intermittere volumus) non parum multa pertulit, atque interea, tot incrementa accepit, atq; tam vberes Fructus Dei Eccleſię in Vniuerſo Orbe terrarũ attulit. Multorum enim teſtimonio cognoſcimus, quanta per Vos commoda Deus Mundo pariat, & quàm felices conatus Veſtri, Deo cooperante paſſim proueniant. Verum ipſi cogitate, filij chariſſimi, VOS NON AD QVIETEM, ET DELICIAS, SED AD LABOREM, ET CRVCEM VOCATOS ESSE. Proponite vobis Dominum & Saluatorem noſtrum Chriſtum IESVM, cuius exempla & verba animaduertite. Non eſt, inquit, ſeruus maior Domino ſuo, neque diſcipulus ſupra Magiſtrum, & eum qui mittit illum. Veniat vobis in mentem Præcurſor Domini, quem diuina

Eius verba ad Patres Congregationis.

Laudat Comitiorum exitum & Societatem:

Quam ſupra Chriſti Petram fundatam, ait.

Et vberes in Vniuerſo Orbe fructus Eccleſiæ afferre.

Adhortatur ad laborum conſtantiam,

Chriſti Domini Præcurſoris, & Principis Apoſtol. exemplo.

voce ſanctiſſimum eſſe accepimus, conſiderate beatiſſimum Apoſtolum Gentium, & Apoſtolorum Principem Petrum, qui ſicut in diligendo Chriſto fuit cæteris ardentior, ſic etiam in eodem imitando factus eſt ſimilior. Quare iam moriturus humiliauit ſeſe non ſolum vſque ad mortem Crucis, ſed etiam vſque eò, vt ne dignum quidem ſe arbitraretur Crucis perferre ſupplicium ad eum modum, quo Dominus & Magiſter ſubijſſet. Inuerſo enim capite, ſiue vt Græci dicunt ἐπὶ κεφαλὴν voluit crucifigi. Quod ſupplicij genus multi Romæ ſunt poſt eum ſecuti & imitati. Perpendite denique Sanctorum exempla omnium cum veteris, tum noui teſtamenti, qui per ſummos labores, & pericula maxima cæleſtem hæreditatem adierunt. Ne puretis vos melioris eſſe conditionis, quam legis vtriuſque Sanctos Dei legatos, de quibus Sanctus Stephanus ait, Quem Prophetarum non ſunt perſecuti Patres veſtri? & Dominus: Menſuram implete Patrum Veſtrorum. Quod vtique tum fecerunt, cum Chriſtum Dominum occiderunt. Similiter vobis continget. Multi enim non recipient vos, nec doctrinam veſtram, ſed perſequentur vos, & interficient, obſequium ſe præſtare Deo arbitrantes. Perturbatiſſimum enim ſæculum hoc eſt, quo Dominus vocauit ISTAM BEATAM SOCIETATEM. Eccleſiam Dei diris modis vexari, & vbique ferè oppugnari videmus. Oppugnant Chriſti ſponſam non tantum à fide alieni, Barbari, & qui nouis in Inſulis Chriſtianum nomen hoſtiliter inſectantur; ſed etiam illi, qui communi nobiſcum Chriſtianorum nomine gloriantur, qui eodem baptiſmatis fonte renati ſunt, & eorumdem Sacramentorum communicatione nobiſcum vtuntur; quos tamen omnium maximè ſanguinem noſtrum ſitire certum eſt. Proinde vos aduigilare oportet, minimeque ſegnes eſſe. Abijcite timorem quemuis, & hominum reſpectum, libero atque imperterrito animo nomen Domini confitentes, perque vniuerſum mundum portantes,

Et ad Mundi odia pro Dei Eccleſia ſubeunda.

vt aduerſus formidanda conſtantes, ita contra blandientia incorrupti. Nulla vos gratia, nulli fauores impediant, quominus vos veros & perfectos Dei ſeruos exhibeatis. Totos vos pro Eccleſia Sancta impendite, vt ſitis demum ſacrificium Deo in odorem ſuauitatis in finem vſque perſeuerantes, vt iucundam illam & cæleſtem vocem audire mereamini, Venite benedicti Patris mei.

Confirmat creationem Laynij: & ipſam Societatem.

Cæterum, quod ad creationem Generalis pertinet, eam nos libenter confirmamus, & non ſolum eam, ſed & HANC BEATAM SOCIETATEM, & omnia beneficia tam ſpiritualia, quàm temporalia, & Priuilegia, quæ vel ſuperiores Pontifices, vel nos ipſi conceſſimus, approbamus, & confirmamus, prompti & ad alia vobis concedenda, quæ ad Dei gloriam vobis neceſſaria erunt.

Quam Beatam appellat.

Et auctoritate Domini noſtri IESV *Chriſti* nobis conceſſa, & Apoſtolorum Petri & Pauli, & noſtra benedicimus vobis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Et benedictionem hanc noſtram volumus non ſolum ad vos, filij dilectiſſimi, qui præſentes adeſtis, pertinere, ſed etiam ad abſentes fratres veſtros tranſmitti vbicumque terrarum ſint: ac precamur Dominum, vt ipſe in cælo ratam habeat, ſicut nos in terris eius locum gerentes impertimus; & offerimus vos ante conſpectum Domini noſtri Ieſu Chriſti: eumque precamur, vt vos, & numero, & merito dignetur augere, vt nomen ipſius vniuerſum per Orbem portare valeatis; tandemque beatitudinem illam conſequamini, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit; vtque audire mereamini non eam vocem, Vt quid enim terram occupat? Succidite illam; ſed eam, Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui, iuuante eodem Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre, & ſpiritu ſancto viuit, & regnat per infinita ſæcula ſæculorum, Amen. *Hucuſque Pontifex ſummus, &* SOCIETATIS *amantiſſimus* Pater, *vt refertur in* Par.2. *Hiſt. Soc. lib.* 2. *à num.* 37.

Et multiplici benedictione replet.

Poſt hæc tanta, verba Lainij ad Pontificem ſecuta, & quidem pauca: Pro fauoribus, *dixit, ac beneficijs ſibi totique* SOCIETATI *conceſſis non poſſe gratiarum ſatis agere, & hoc decus, hanc eſſe coronam* SOCIETATIS, *quod talem haberet* Pontificem, *in eiuſque Patrocinio ita eſſet. Rogare interim, vt cum eius benedictione, dum coacti adeſſent Patres, liceret cœtus habere, & quæ ad* SOCIETATEM *ſtabiliendam perficiendamque pertinerent, communiter pertractare.* Volumus, *inquit,* concedimus, indulgemus vobis, vt tractare libere, & ſtatuere poſſitis quæ neceſſaria videbuntur ad ſtabiliendam & augendam veſtram SOCIETATEM. Si quid autem inciderit, in quo conſilio putetis noſtro vtendum, adite, accurrite cum fiducia tanquam FILII AD PATREM. Nam quamuis magnis peneque infinitis occupationibus detineamur, quæ nos profecto exercent, & vtinam pro Dei obſequio, & gloria, volumus tamen ſemper vobis aditum patere. Habetis hic hos Reuerendiſ. Cardinales duos Tranenſem atque Alexandrinum, quibus res veſtras curæ eſſe ſentietis; & quibuſcum conferre omnia poteritis, vt nos deinde veſtro nomine alloquantur. Habetis & Cardinalem Neapolitanum nepotem noſtrum, qui iuuandis vobis operam dabit, ſicut illi demonſtrauimus. *Tandem ſæpius bene precans, & interdum brachia ſuper pectus veluti amplexurus componens dimiſit. Ita Sacchinus Ibid n.41. & 42.*

Benignitas ſumma Pont. erga Patres.

Quos ad ſe, vt ad Patrem iubet accurrere.

Et tres Cardinales in Societatis curam iubet intendere.

AB EODEM, *qui aliquando dixit inter cætera cum ingenti ſenſu,* Hanc BENEDICTAM SOCIETATEM ego ſemper iuui. *Sic ibidem num.18. & poſtea num.28. eiuſdem lib.2. referuntur verba Card. Pacieci ad Patres Congregationis Pontificis nomine ante Generalis electionem, in quibus dixit,* Velle ſanctiſſimum Dominum Congregationi vniuerſæ notum ac certum eſſe, ipſum SOCIETATIS proprio quodam ac præcipuo modo patrocinium ſuſcipere: neque ab ea pro communi tantum omnium PARENTE, SED PRO SINGVLARI, AC PROPRIO VELLE HABERI: ad quem ſine cunctatione verecundiæq, vlla retardatione quidquid vnquam foret opus, referret. Siquidem planè ſibi cognitum

Illamque ſe ſemper iuuiſſe fatetur.

Ac pro ſingulari eius patrono, ac proprio Parente vult haberi.

Ob fructus ex illius opera ſecutos.

nitum eſſe cunctis ex oris quantum, ſiue inter Chriſtianos populos, ſiue alienos, ac præſertim inter Hæreticos SOCIETATIS opera vteretur Deus: quanta per eam vbiuis gentium commoda crearentur. *Hæc inter alia Pontifex Paulus Cardinalis ore ad Congregationis Patres elocutus, in ſummam ſociorum, ac SOCIETATIS laudem.*

Et præcipuè inter Hæreticos.

5. A PIO IV. *Cui nec gratam minus, commendatamque fuiſſe* IESV *Societatem, poſt facta luculenta ipſa eius ſinceriſſimi affectus verba teſtantur. Etenim in Bulla incipit:* Etſi ex debito *ann.* 1561. Ad illos tamen (*inquit*) qui ſicut Nomen Sociorum à IESV aſſumpſerunt, ita opere, doctrina, & exemplis Dominum Noſtrum Ieſum Chriſtum imitari, & eius veſtigia ſequi nituntur, Maioribus Fauoribus, & Gratijs perſequendum inuitamur. *Et poſteà*: Attendentes, quantum dicta veſtra Societas in Eccleſia Dei hactenus fructum attulit, & quantum in futurum, Deo dante, ſit allatura; & propterea Vos præ ceteris alijs Religioſis Maioribus Fauoribus, & Gratijs fore merito proſequendos. *Ita in Bullar. Societ. fol.* 79. *&* 81. *Quæ verba eò magis Societatem commendant, quod prolata ſint, vt ſtatim ſubdit Pontifex,* Motu proprio, non ad Veſtram, vel alicuius pro vobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex noſtra ſcientia, *&c.*

Commendatur à Pio ex IESV Nomine.

Et quia Chriſtum doctrina, & exemplis imitatur.

Ideo maioribus fauoribus præ ceteris Relig. proſequenda.

AB EODEM: *Qui nec verbis ſolum, vt dixi, ſed ipſo ſtatim Pontificatus ſui initio factis etiam in Societatem beneuolus, cum præſtitiſſet eam gratiam, quæ à Socijs ampliſſima poſtulabatur, cumque omnium nomine ad Pium Patrem gratias referret Generalis Lainius, ſubiecit ſanctiſſimus Pater (aderant Cardinalis Moronus, & Ferrariæ Dux, eo die apud Pontificem pranſi)* Haud opus gratijs eſſe: Societati IESV vſque ad ſanguinem fauturum. *Alioque die cum literas in commendationem rerum noſtrarum à Philippo Hiſpaniarum Rege accepiſſet, dixit;* Ab Imperatore quoque, & alijs Principibus ad ſe eiuſmodi commendationes Miſſas: verum ſuperuacua ſecum talia officia pro Societate eſſe, ad quem commendare eam potius pertineret. *Quæ non verbi cauſa*

Illique ſe vſque ad ſanguinem fauturum aiebat.

Literas Societatis commendatitias accipit ab Hiſp. Rege.

dici

Quibus ſe neutiquam indigere teſtatur. *dici res veri animi indices, teſtabantur. Nam quos per orbem Chriſtianum vndique in Prouincias dimittebat Apoſtolicæ Sedis Nuncios, iis Societatem plurimum commendabat: & ei quem in Germaniam deſtinauit, diſertè hoc addidit in mandatis,* Vt vias attentè diſpiceret,per quas plurima eius Collegia conderentur. *Ita Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 4. num. 7. Et antea num. 4. eiuſdem libri 4. clementi vultu, & oratione Pius Lainium exceperat dicens:* Optimè ſibi cognitum quantum latè per remotiſſimas terras in commune pietatis Societas conferat: Opera eius liberaliter vſurum. Nec modo diuina quæcumque poſſet, ad eius ſtabilitatem firmamenta collocaturum, ſed humana quoque præbiturum adiumenta, & Collegij Romani præcipuè memorem fore. *Haud benignius quàm fecit, locutus eſt.*

Et in Germania plurima Collegia deſiderat. *Quantum Societas conferat communi pietati.* *Ideo ad eius ſtabilitatē diuina & humana firmamenta ſpondet.*

Ab Eodem, *in Diplomate, quo B. Franciſcum Borgiam Romam vocabat:* Paſtoralis *(inquit)* Officij ſolicitudo, quam ſicut Domino placuit noſtris meritis & viribus imparem ſuſtinemus, facit, vt ad tuendam tam neceſſario tempore gregi Dominico ſalutem,bonorum,atque fidelium Chriſti copiam præſto nobis eſſe quàm maximam in hac alma vrbe cupiamus. Cum itaque inter ceteros Ordines eorum, qui ſe cultui diuino dicarunt, Societatem iſtam ipſo, ex quo Nomen ſumpſit, Auctore Iesv Domino noſtro excitatam fuiſſe declarent magni & vberes fructus, quos Eccleſiæ attulit,& quotidie affert. Te de cuius fideli, ac ſtrenuo miniſterio, ipſo vitæ, ac bonorum operum tuorum odore latè fragrante cognouimus, huc duximus euocandum. Proinde deuotionem tuā, quam acriora mandata noſtra non expectaturam eſſe confidimus, hortamur in Domino, vt ad Apoſtolica limina, ſi modo aduerſa valetudine non impediris, primo quoq; tempore venias: ita tamen iter te facere volumus, vt rationem habeas valetudinis. Gratus erit nobis aduentus tuus,idemque fratribus tuis cunctis,qui hac in vrbe reſident,eumque auidè expectant,opportunus. Datum Romę apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris 1560. Pontificatus noſtri an. 1. *Ita ibid. l. 4. n. 195.*

Societas dicitur à Pontif. diuino cultui dedicata. *Excitataque Auctore IESV.* *Eius magni, & vberes in Eccleſia fructus.* *Romam Borgia euocatur.*

Ab

Ab Eodem, *Literis ad Regem Philippum 2. de Romano Collegio.* Et officio (*inquit*) noſtro conuenit Religioſam vitam degentes patrocinio noſtro diligenter tueri, ac fouere, & Regibus maximè expedit de ſeruis eius, per quem ipſi regnant, quàm optimè mereri. Dominus noſter in ſeruis ſuis recipitur, & honoratur, ſicut ipſe in Euangelio dixit: Qui recipit vos me recipit. Sed inter Religioſorum Ordines ſingulari ab Apoſtolica Sede ſtudio, meritò complectendus is Ordo eſt, qui non ita pridem inſtitutus, & ab hac ſancta Sede confirmatus Iesv Societas appellatur. Hi enim Operarij licet nouiſſimi, tanquam nona diei hora in vineam Dominicam ab ipſo Domino inducti ſint, adeò ſtrenuam tamen, & vtilem operam nauare cœperunt, vt non modo ſpinas ex ea, & vepres euellere aggreſſi ſint, ſed ipſam etiam alibi auxerint, & propagarint. Incredibile ferè eſt, quantum tam breui tempore hic Ordo profecerit, quantum Eccleſiæ Dei vtilitatis attulerit; quam multa eius Ordinis Collegia, diuina fauente gratia, alia alijs in Prouincijs inſtituta fuerint, non ſine maximo earum Nationum fructu, & commodo. Quorum diligentiâ alibi fides Catholica confirmatur: alibi hæreticæ prauitatis peſtis reprimitur: alibi Gentiles, & idololatræ relicto idolorum cultu ad Chriſti veri Dei cultum conuertuntur. Ex quo cuiuis perſpicuum eſt excitatum hunc à Domino Ordinem fuiſſe his tam turbulentis, & calamitoſis Eccleſiæ temporibus, & aduerſus ſatanæ miniſtros, & operarios oppoſitum: vt, cum illi Eccleſiam Catholicam vehementer oppugnent, eam hi non minus acriter defendant: cum illi ſimplicibus hominibus errorum tenebras offundant, hi lucem veritatis oſtendant, vt quantum denique illi prauis exemplis, & diſciplina peſtifera deſtruunt, tantum Hi vitæ, ac morum ſanctitate, & ſalutari doctrina ædificent. Huius Ordinis maximum in hac alma Vrbe Collegium habemus, quod tanquam Seminarium quoddam eſt aliorum, quæ per Italiam, & extra ipſam Italiam in Germania, & Gallia propagantur.

Commendatur Hiſp. Regi Colleg. Romanum.

Et Societas: quæ ſingulari ſtudio à ſede Apoſtol. cōplectitur.

Ob ſtrenuā, & vtilem in vineæ Domini operam.

Et incredibilem vtilitatem.

Commoda ex eius Collegijs.

Quæ vbiq; inſtituta non ſine maximo nationum fructu.

Laudatur ex fidei dilatatione Societas,

Et oppoſitione cum Hæreticis.

Quæ tanta eſt, vt quātum illi deſtruūt, ipſa ædificet.

Et ex Rom. Coll. generoſis ſuis, ac frugiferis plantis.

Ex hoc vberrimo Seminario Apoſtolica Sedes inſtituit delectos, idoneos miniſtros tanquam generoſas, & frugiferas Plantas, alios aliò prout vſus venerit, conſerendas mittere: qui quidem tum inſtituendis pie, & diligenter pueris, tum prædicando Euangelio, tum miniſtrandis Sacramentis fructus eos, Domino cooperante ferunt, quibus hoc tempore Eccleſia Dei maxime indiget. Nullum, inquam, hi laborem pro Dei honore, & huius ſanctæ Sedis obſequio recuſant. Eunt, & nauigant ad omnes Nationes & loca, quocumque mittuntur, etiam ad Hæreticos, ad Infideles, & ad remotiſſimas Indiæ partes, ſine vllo omnino metu, eius nimirum auxilio freti, cui deſeruiunt. Itaque multum debemus huic Collegio ita de Religione Catholica merito, & aſſiduè merenti; adeò ad Chriſti Domini noſtri, & huius ſanctæ Sedis obſequia parato. Sed vt in hac Vrbe tanquam Chriſtianæ Religionis arce, & Eccleſiæ Catholicæ Capite poſitum omnibus Eccleſiæ membris prodeſſe poſſit: non ſolum à nobis diligenter tuendum eſt, qui ei certè non deſumus, ſed piorum omnium, tuoque imprimis auxilio, tua protectione indiget. Qua de re quædam ad Maieſtatem tuam mandata dedimus Venerabili Fratri Alexandro Epiſcopo Cariatenſi Nuncio noſtro. Sed ex eo neceſſitatem ipſius Collegij te cognoſcere maxime volumus. His autem literis proprie indicandum tibi duximus fructum, quem ex eo vniuerſa Eccleſia maximum, & maximè opportunum percipit. Quamobrem M.T. hortamur in Domino, rogamus, & in remiſſionem tuorum peccatorum tibi ſuademus, vt pro tua præſtanti in Deum pietate, in Religioſos & bene de Chriſtiana Religione merentes Ordines liberalitate, ſicut Rex vere Catholicus hoc Collegium complectare, & quam commendatiſſimum habeas: certum habens tibi, & filio tuo, & in hoc, & in altero ſæculo quidquid his Dei ſeruis tribueris, profuturum. Datum Romæ apud S. Petrum die 24. Nou. an. 1561. Pontificatus noſtri anno 2. *Ita Ibidem lib. 5. n. 158.*

Vbique gentium expanſis ad fidei dilatationē.

Etiam inter Hæreticos, & infideles.

Quantum huic Collegio debeat Eccleſia Regi proponit Pontifex.

Et hortatur, vt illud ſua liberalitate complectatur.

AB

Societas à Pontifice Legatis commendatur.

A B E O D E M, *Qui pari curâ totius Chriſtianæ gentis cuſtos in omnem partem excubans Septentrionem reſpexit. Grauelano nuper creato Cardinali* SOCIETATEM *in Belgio, diplomate item Apoſtolico commendauit. Zachariæ Delphino, & Ioanni Franciſco Commendono Legatis, quos circumire ciuitates, Principeſque Germaniæ, & ad Tridentinum Concilium inuitare iuſſerat, mandata addiderat* protegendæ, & quàm plurimis locis collocandæ SOCIETATIS. *Hæc, & alia Pij Pontificis pia erga* SOCIETATEM *ſtudia. Ibid. num.159.*

Quam pluribus in locis collocari deſiderat.

A B E O D E M: *Cui Collegium noſtrum fortè viſenti, adſtantibus Cardinalibus Sabello, Sanctæ Floræ, Vitellio, & Gonzaga breui ſignificatum exceſſu Cardinalis Carpenſis Orbatam Patrono* SOCIETATEM, *ſimulque dubitationem Patribus incidiſſe, vtrum præſtaret certum ac deſtinatum adſciſcere, an Cardinales omnes, ſicut experiebantur, pro Patronis habere: cupere id arbitrio eius Sanctitatis eſſe: eiuſque mentem, ac nutum ſequi. Pontifex cum vehementer probaſſet, ne quis vnus nominatim Patronus aſſumeretur, clementer adiecit:* PATROCINIVM VESTRVM IPSI NOS RECIPIMVS, NOS ERIMVS VESTER PROTECTOR. *Quæ benigna Sanctiſſimi Patris voluntas ingens* SOCIETATI *gaudium peperit, & multum animi ad res gerendas addidit. Sic in eadem Par.2. Hiſt. lib.8. num.7.*

Eius ſe Patronum, & Protectorem declarat.

A B E O D E M: *Cuius animo non poterat non ex his in* SOCIETATEM *noſtram piiſſimis ſtudijs enaſci dolor, atque moleſtia, quoties ſentiret à maleuolis cum iactura diuini honoris, ſalutiſque mortalium, eam impeti, quam ipſe tantoperè commendaret. Quod cum ſæpè aliàs, tum præſertim teſtatus eſt litteris, quas in patrocinium* SOCIETATIS *iniuriâ læſæ ad Maximilianum Imperatorem luculentè conſcripſit, in hunc modum.* Ad aures noſtras peruenit extitiſſe nonnullos qui diuini timoris immemores, & conſcientiæ ſuæ negligentes, inuidia ſcilicet, & prauis quibuſdam ſtudijs occæcati libellos quoſdam contumelijs, probris, & maledictis plenos diſſeminauerunt aduerſus Ordinem totum SOCIETATIS IESV & quoſdam eius Profeſſores nominatim

Literæ Pontificis ad Imperatorem.

Pro tuenda contra libellarios Societatis fama.

Quam lædi moleſtè ferat ob multa, & inſignia erga Religionem officia, & merita.

natim qui ſunt cæteris notiores. Sanè moleſtè tulimus lædi famam, & violari exiſtimationem eius ORDINIS, CVIVS TAM MVLTA, ET INSIGNIA CONSTANT ERGA RELIGIONEM CATHOLICAM OFFICIA, ET MERITA. Qua in re non modo eis iniuriam fieri putauimus, ſed id agi intelleximus, vt pia opera, quæ per eos in diuerſis Orbis terrarum partibus effici conſueuerunt, talibus calumnijs impediantur. Quia verò eos Libellos non per Italiam modo, ſed per Germaniam etiam diuulgatos fuiſſe, & in tuæ quoque Maieſtatis notitiam perlatos eſſe accepimus, eam ignorare noluimus. Nos cum ad explorandam certius veritatem negotium dediſſemus quibuſdam fratribus Noſtris de Collegio Cardinalium, viris admodum grauibus, vt de criminibus, quæ illi SOCIETATI, & quibuſdam de Collegio huius Vrbis obiecta fuerant, quærerent: eos re diligenter quæſitâ competiſſe, atque ita nobis renunciaſſe, ea probra, & crimina, falsò illis & temerè admodum, à maleuolis, ad conflandum ei SOCIETATI odium & infamiam obiecta fuiſſe. Qua in re non confirmata fuit modo noſtra, & ipſorum Cardinalium opinio de huius Collegij, & SOCIETATIS Vniuerſæ pijs & laudabilibus inſtitutis, vitæque, ac morum integritate; ſed etiam non parum aucta, cum diligens de ijs rebus inquiſitio innocentiam eorum magis patefecerit, in lucemque protulerit. Hæc eò ad Te ſcripſimus, vt veritati & innocentiæ teſtimonium debitum impertiamus, & ipſe ſcias nullam omnino fidem contumelioſis illis, & impudentibus ſcriptis habendam eſſe: hortantes Maieſtatem tuam, & petentes, vt cum non ignoret ijs, quicumque piè & religiosè viuere volunt, nunquam deeſſe ſolere vexatores & obtrectatores, quippe qui ne ipſi quidem Domino & Saluatori noſtro defuerint, eorum, qui in ea SOCIETATE ſunt innocentiæ faueat, ſicut iuſtum & Catholicum & ſapientem Principem decet: prohibeatque ne obtrectatoribus eorum vlla facultas detur ad impediendos eos quominus Dei honori, & animarum ſaluti, ſicut

Eius innocentia à Cardin. deputatis declaratur.

Inde Societatis opinio apud Pontif. & Cardin. magis aucta.

Ab Imperatore contra libellarios ſupplicium,

ſicut ad hoc tempus fecerunt, ſedulo inſeruiant: Collegiaque eorum omnia in Germania, & in alijs ditionis ſuæ Prouincijs, cum pro ſua in Deum pietate, tum etiam pro Sedis Apoſtolicæ reuerentia ſtudioſè tueatur, atque defendat. Pro quibus erga eos ſtudijs Maieſtas tua tanto maiorem à Domino mercedem accipiet, quanto illi liberius, & commodius tuo defenſi patrocinio, & fauore adiuti Deo ſeruire, & curationi vacare animarum potuerint. Datum Romæ apud S. Petrum die 29. Decembris 1564. *Ita Ibid. num.* 34. *eiuſd. libri* 8.

Et pro Collegijs patrocinium expoſcit Pontifex.

A B E O D E M, *Alteris literis peregregijs ad Danielem Archiepiſcopum Moguntinum Sacri Romani Imperij Principem Electorem, in quibus etiam ad eamdem Societatis famam reſarciendam, ita ſcribitur:* Non ſine magna admiratione cognouimus libellos quoſdam maledictorum probrorum, & contumeliarum plenos nuper diſſeminatos per Germaniam fuiſſe ad odium, infamiamque conflandam vniuerſo Ordini Societatis IESV, & quibuſdam ex ea præcipuè, qui ſunt ceteris notiores. Sanè id moleſte tulimus. Intelleximus enim id antiqui hoſtis inſtinctu actum fuiſſe, vt, quoniam ab eius Societatis Collegijs, quæ ſunt in Germania, & alijs Prouincijs, magna & multiplex his miſeris temporibus ad Eccleſiam Dei vtilitas peruenit, eorum bona opera per maleuolorum hominum obtrectationes, & Calumnias impediantur. Etſi autem rem ita ſe habere credimus, tamen ad veritatem certius explorandam, & ad obſtruendum os loquentium iniqua, delectis quibuſdam Cardinalibus, grauibus viris mandauimus, vt in Collegij, quod in hac alma Vrbe eſt totius Societatis caput, mores, vitam, & inſtituta diligenter inquirerent. Qui quidem mandatum noſtrum, qua debuerunt fide, & diligentia executi renunciarunt, ſe nihil comperiſſe eorum, quæ huic Collegio criminum loco obiicerentur: ſed cum Ordinis totius recta, & pia inſtituta eſſe, tum eorum qui in hoc Collegio eſſent, mores, & vitam Caſtiſſimam, & probatiſſimam, & plane religioſis

Literæ ad Archiep. Moguntinum contra eoſdem libellarios.

In quibus dæmonis inſtinctu Societatem vexari affirmat.

Ob multiplicem Collegiorum fructum per Germaniam, & alibi.

Cardinalium de Romano Collegio iudicium.

Eius Caſtitas probatiſſima, & religioſis hominibus digna.

ligioſis hominibus dignam: ſatis autem ſibi conſtare quoſdam iniquo odio impulſos, & inuidia obcæcatos, ea crimina, & probra commentos eſſe, propterea quod angerentur, & dolerent, nec pati æquo animo poſſent ipſius potiſſimum Collegij quaſdam ad res antea pia opera, & fideli obſequio vſos nos eſſe: & curationem nuper ac regimen Seminarij quod nos in alma hac Vrbe ex Concilij Tridentini decreto inſtitui iuſſimus, omnibus Venerabilibus fratribus noſtris S.R.E. Cardinalibus approbantibus, vltro eidem delatum fuiſſe. Quam rem quoniam illi impedire non potuiſſent, nec vllum eorum criminum, quæ illis libellis obiicerent, ſe probare poſſe ſcirent, ſuadente Diabolo ad tam demens, tamque prauũ, & nefarium conſilium deſcendiſſe. Quia igitur obtrectatorum calumniæ in tam graui iniuria hoc ſaltem attulerunt commodi, vt quanto illi magis huius Collegij, & Societatis vniuerſæ famam, atque exiſtimationem lædere voluerunt, tanto magis ipſius Collegij innocentia, & vitæ, & morum honeſtas patefacta ſit, noſtraque, & fratrum noſtrorum de eius Societatis pijs, & laudabilibus inſtitutis, non confirmata modo, ſed aucta etiam opinio, ad Officium noſtrum pertinere duximus his literis veritati, & innocentiæ teſtimonium impertire. Proinde fraternitatem tuam hortamur, vt Collegium Societatis eiuſdem, quod in Ciuitate tua Metropolica eſt, tanto poſthac ſtudioſius tueare, quanto iniuſtius, & impudentius iſtos obtrectatores de ea Societate detrahere conatos fuiſſe reperimus; ipſumque Collegium omni fauore, & benignitate; ſicut adhuc feciſti proſequi, atque vt quamplurimum Dei honori, & animarum ſaluti inſeruire poſſint, adiuuare perſeueres. Datum Romæ apud S. Petrum die 30. Decembris anno 1564. *Sic Ibid. num. 35.*

Illi Seminary Romani regimen traditur.

Ex calumnys Societatis, & Rom. Collegij opinio magis aucta.

Moguntinum Collegium Archiepiſcopo commendat Pontifex.

Societas cohors Pontificis contra hareticos.

AB EODEM: *Qui videns operam, quam Societas ſummis Pontificibus in conuerſione hæreticorum; atque Ethnicorum ſtrenuè nauabat, quaſi* pro ſua Cohorte eam habere Pontifices *Luſitano Oratori dixit. Ita Par. 4. Hiſt. Soc. lib. 5. n. 159.*

AB

* AB EODEM: *Qui audiens Caniſij famam per totam Germaniam aduerſus Hæreticos diuagantem, gaudio tripudians, ſic fertur exclamaſſe.* Verè merentur iſti Patres peroptime à Nobis fauoribus exornari, ac qualecumque priuilegium, aut beneficium ſpirituale, quod à me Caniſius, ac IESV Societas petierit, gratiſſimo animo concedam. *Ita apud Euſeb. in vita parua P. Caniſij fol.27.col 2.*

Ideo Pontificijs fauoribus digna.

AB EODEM: *literis ad Carolum IX. Francorum Regem Chriſtianiſſimum.* Ad aures(*inquit*)noſtras peruenit Collegium Pariſienſe Societatis IESV magnis affici cœpiſſe moleſtijs, & varijs vexationibus impediri, quo minus ſicut cœperat inſeruire ſaluti animarum, & vacare iuuentuti doctrina Catholica, & pietate, ac bonis literis, atque artibus imbuendæ, atque erudiendæ poſſit. Id accidit nimirum humani generis hoſtis inſtinctu, qui conſueuit illis aduerſari, ſeque opponere, quos bonis operibus videt eſſe intentos: & Dei ſeruos, quò fidelius Officio ſuo funguntur, eò acrius inſectari. Sed id non laturam Maieſtatem tuam eſſe ſcimus, vbi edocta fuerit de eius Societatis meritis. Nihil enim æquè Chriſtianiſſimum Regem decet, ac Religioſos viros, & Dei honori inſeruientes tueri, & ab iniurijs defendere. Eam igitur Societatem ſciat Maieſtas tua, propter pia, & laudabilia ſua inſtituta, & ab Apoſtolica Sede confirmatam, & nuper à Sacro œcumenico Tridentino Concilio approbatam fuiſſe. Cuius Societatis propter vberes fructus, quos Dei Eccleſiæ his tam turbulentis temporibus attulit, non in Italia modo, & in Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Regnis, ſed in ipſius etiam Germaniæ multis locis, & in Vrbe Regia Boëmiæ Praga, eiuſdem Societatis Catholicorum cura, & ſtudio Collegia inſtituta fuerunt: quæ conſtat Deo iuuante multum in reprimendis hæreſibus hæreticiſque ipſis ad vnitatem Eccleſiæ reducendis profeciſſe. In hac quidem alma Vrbe Nos præcipuè Collegij, quod hic eſt operâ vtimur, quam & fidelem, & vtilem admodum experimur, quaſcumque in partes Orbis terrarum, euenit, vt eius Collegij

Literæ ad Gall. Regem in vexatione. Collegij Pariſienſis.

A Dæmone excitata ob ſtrenua opera in erudienda iuuentute.

In quibus Regi Societatis defenſionem commendat Pontifex.

Quia laudabilis in ſuo Inſtituto: & approbata ab Apoſt. Sede & Trid.

Eius vbiq; plurima inſtituta Collegia:

Quibus hæreſes repreſſa, & hæretici reducti ad Eccleſiam.

Vtili Rom. Collegij opera vtitur Pōtifex ad quaſcumque terrarum oras.

gij Presbyteros diuini obſequij causâ mittamus: atque etiam eiuſdem Collegij fidei, regiminique, de fratrum noſtrorum cōnſilio, nuper commiſimus Seminarium quod ex Sacri Concilij decreto inſtituendum curauimus. Hoceò Maieſtati tuæ referimus, vt ipſa quoque pro ſuo in Catholicam Religionem, pioſque viros ſtudio, Collegia Societatis in Regno ſuo ſibi diligenter tuenda, & fouenda eſſe intelligat. Sed cum reliqua pietati tuæ ſtudioſè commendamus; tum præcipuè ipſum Pariſienſe Collegium eam vehementer hortantes, vt prouideat, curetque, vt id ab hæreticorum, obtrectatorumque iniurijs, vexationibuſque diligenter defendatur. Qua in re, & Dei honori, & ſuæ, & regiæ illius Ciuitatis exiſtimationi conſulet, experieturque in dies magis, ſicut confidimus, quantopere expedierit id in ea Ciuitate Collegium inſtitui. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die 29. Maij 1565. Pontificatus noſtri anno ſexto. *Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 1. n.* 19.

Hortatur Regem vt Societatem, ac præcipuè Pariſienſe Collegium tueatur.

Præſertim ab Hæreticis, & obtrectatoribus.

Sociorum indefeſſus zelus in Gentilitate conuertenda, & Chriſtiana Relig. propaganda.

A B E O D E M: *In Bulla incipit* Dilecti filij *ann.* 1563. Exuberans (*inquit*) & indefeſſus Gentilitatis ad Creatoris ſui cognitionem adducendæ, Chriſtianæque religionis propagandæ zelus, quem cordibus veſtris impreſſit Altiſſimus, prorſus exigit, vt pias petitiones veſtras de proximi ſalute ſolicitas, exauditionis gratia condonemus, *&c. Ita in Bullar. Indico Societ. fol. mihi* 8.

6. A P I O V. *Qui nec minus pie, atque beneuole Pium IV. ſubinde ſecutus, & ille verè Pius in Bulla incipit*, Æquum reputamus *ann.* 1565. *agens quibus de cauſis è Societate nonnulli ad Religionem aliam tranſire voluerint*, Nihilominus (*inquit*) nonnulli animi leuitate, vt credebatur ducti, ac quietem labori, cui proculdubio Religioſi Societatis huiuſmodi pro excolenda, & propaganda Chriſtiana Religione continuo erant expoſiti; ac priuatum commodum, publicæ tam dictæ Societatis, quam Chriſtianæ Reipublicæ vtilitati indiſcrete præferentes, fucatiſque coloribus aſſerentes, ſe id facere ob frugem melio-

Societas pro excolenda, & propaganda religione Chriſtiana labori ſemper expoſita.

melioris vitæ, aut ſtrictioris obſeruantiæ, *&c. Et poſteà:* Et niſi opportuno aliquo remedio dictæ Societatis indemnitati, tranquillitati, & conſeruationi conſuleretur, verendum erat, ne Societas ipſa, quæ in erudiendis, & docendis viris, qui Christianæ Reipub. per Verbi Dei prædicationem prodeſſent, & Catholicam fidem in remotiſſimis etiam Braſiliæ partibus propagarent, & ſeminarent, ſedulo intendebat, taliter deluſa, & defraudata viris ſua impenſa, & labore edoctis, careret literatis, qui operam in vinea Domini iuxta ipſius Societatis inſtituta, moremque præſtari, & exerceri ſolitam, valerent adimplere. Idcirco, *&c. Ita in Bullar. Soc. fol.* 97. *&* 98. *Varia eius munia in hunc ſcopum.*

Ab Eodem: *In Bulla ann.* 1568. *qua ille Societatis Conſtitutiones confirmauit, ipſo ſtatim initio, ac velut ex abrupto excurrit in Societatis* Iesv *merita, non minus ad omnium admirationem, quàm noſtram verecundiam:* Innumerabiles *(inquit)* fructus, quos, benedicente Domino, Chriſtiano Orbi Societas Iesv viros literarum præcipuè ſacrarum ſcientia, Religione, Vita exemplari, morumque ſanctimonia Perſpicuos, multorum Religioſiſſimos Præceptores, ac verbi diuini etiam apud longinquas, & barbaras illas Nationes, quæ Deum penitus non nouerant, Optimos Prædicatores, & Interpretes producendo feliciſſimè hactenus attulit, & adhuc ſolicitis ſtudijs afferre non deſiſtit, animo ſæpè reuoluentes noſtro, *&c. Et poſteà.* Nos igitur *(inquit)* qui Societatem præfatam Nobis, & Apoſtolicæ ſedi apprimè charam, ſingulari, paternoque amore proſequimur, *&c. Ibid. fol.* 106. *&* 108. *Ampla commendatio Societatis. Eius fructus innumerabilis. Filij ſcientia, religione, vitaque perſpicui. Optimi Prædicatores. Apprimè cara Pontifici.*

Ab Eodem: *Qui in Bulla incipit,* Dum indefeſſæ *ann.* 1571. *non minus propenſe, quam verè, iterato, & fortius inculcat prædicta, ita loquens.* Dum indefeſſæ conſiderationis intuitu perſcrutamur, quantam Chriſtianæ Reipub. vtilitatem attulerint dilecti filij Presbyteri Societatis Iesv, ac planè conſpicimus eos verè mundi hujus relictis illecebris, adeò Seruatori ſuo ſe dedicaſſe, vt conculcatis theſauris, quos *Vtilis Chriſtianæ Reip. Paupertate & humilitate præcincta penetrauit ad Indos.*

erugo, & tinea comedit, lumbiſque paupertate, & humilitate præcinctis, non contenti terrarum finibus vſque ad Orientales, & Occidentales Indias penetrauerint; ac eorum aliquos ita Domini amor perſtrinxerit, vt etiam proprij ſanguinis prodigi, vt verbum Dei inibi efficacius plantarent, Martyrio Voluntario ſe ſuppoſuerint; perque eorum ſpiritualia exercitia etiam Regna ipſa fidem Chriſti agnouerint, ac tam inibi quam vbique terrarum charitatis, & miſericordiæ opera exercere ſtudeant; facere nullo modo poſſumus, quin eos tanquam Veros Palmites in Chriſto per charitatem coniunctos, & benignè amplectamur, & ea ſibi ſpecialiter concedamus, quæ & paupertatis per eos emiſſæ voto, & eorum Inſtituto, ac commoditati credimus profutura. *Ita in Eodem Bullar. Soc. fol. 116. Potuitne ille ex nobiliſſimo Prædicatorum Ordine Religioſiſſimus, ac Sanctiſſimus Pontifex verbis aliis ſuorum virtutes hominum toto adhuc orbe clariſſimas efferre prolixius, quam in duplici hoc teſtimonio prima illa Societatis ſtudia, à maiorum ſuorum Sancti præſertim Dominici, & Franciſci filiorum, exemplis, etiam tum recentibus inflammata commendauit.*

Martyr voluntaria.

Cuius filij veri Palmites Chriſto per charitatem coniuncti.

Ab Eodem: *In Bulla incipit*, Dilecti filij *ann.* 1567. Cum (*inquit*) gratiarum omnium largitor Altiſſimus veſtris cordibus, tantum honoris ſui amorem, tantumque ſalutis animarum ſtudium impreſſerit, vt ex Societate Veſtra plurimi propagandæ Religionis Chriſtianæ, & homines gentiles, idolorumque cultores ad ſui creatoris, & Saluatoris agnitionem adducendi cupiditate flagrantes, non itinerum, non nauigationum laboribus, aut periculis territi, *&c. Ita in Bullar. Indico Soc fol. mihi* 13.

Eorum amor diuini honoris, & ſalutis animarum ſtudium.

* Ab Eodem, *literis peregregijs ad Salentinum Archiepiſcopum Colonienſem:* Habemus (*inquit*) ſatisfactionem tantam curæ, ac diligentiæ, qua Societas Iesv ſe impendit in profectum, & ſalutem animarum (& te quoque ſcire credimus) ita vt videatur nobis Dominum ſua ineffabili prouiden-

Litera ad Archiepiſ.

tia

tia Eam miſiſſe, ac inſtituiſſe in his miſeris, & calamitoſis Eccleſiæ temporibus, quia quemadmodum Hæretici vulpecularum inſtar extirpare, ac deſtruere vineam Domini contendunt, ſic hi eius fideles operarij, ac diligentes Miniſtri continuo ſuo labore, eam defendere nituntur, extirpando ex ea hæreſum ſpinas, vitiorumque Zizania, & in ea plantando quidquid fructuoſum eſt. Viſis ergo magnis ac varijs commodis, quæ Eccleſia ſancta ab hac Societate accepit, pietate, charitate, morum puritate, ac ſanctæ vitæ fidelium in ea commorantium, tantum breui annorum curriculo creuit hæc Religio, vt vix aliqua ſit Chriſtianorum Prouincia, in qua non habeat aliqua fundata Collegia: & vtinam plura haberet in Vrbibus præcipuè hæreſum peſte tactis, & infectis. Ob has rationes amplectenda noſtra Paternali curâ tota Societas, ſicut facimus, & voluimus commendare tibi affectuosè Collegium, quod in Coloniæ Ciuitate habet: quia ſummopere gaudebis, in dicta Ciuitate habere Collegium Societatis, in quo multa inuenies adiumenta ad Paſtoris Officium laudabiliter exercendum, onuſque leuandum tuis humeris impoſitum, magna ſpe, ac expectatione noſtra, ita tamen vtſi ad manus non haberes tales Miniſtros, requirere debuiſſes magna curâ, ſicut multi alij fecere Prælati. Quapropter te hortamur, & rogamus, vt tua benignitate dictum Societatis Collegium amplectaris, protegas, atque defendas à quacumque contradictione, & moleſtia, vt pacifice poſſit in ſalutem animarum, & Reipublicæ vtilitatem in omnibus ſuis miniſterijs, præcipue in erudienda iuuentute iuxta laudabile ſuæ Religionis inſtitutum incumbere. Habebiſque huiuſmodi Collegium maximè commendatum, dabiſq; operam, vt quidquid neceſſarium fuerit ad ſuam ſuſtentationem, habeat: in quo facies quod dicta Societas meretur, & quod nobis debes & reuerentiæ huius ſanctæ ſedis. Dat. Romæ 21. Maij 1568. *Ita in vita magna B. Borgiæ lib. 3. cap. 4. per Euſebium noſtrum conſcripta.*

Societas ſe totam in animarum ſalutem impendit: vt videatur à diuina prouidentia inſtituta.

Et cõtinuo ſuo labore Eccleſiam contra Hæreticos defendit.

Illi quam vtilis multiplici virtute.

Breuiter propagata per orbem varijs Collegijs.

Vrbibus præcipuè hæreſum peſte tactis vtiliſsimis.

Et Prælatis ad onus officij leuandum.

Ideo ab illis magna cura requirenda.

Hortatur Pontifex Archiep. vt Colonienſe Collegium tueatur.

Pontificis literæ pro Duaceno Collegio.

Ab Eodem; *literis pro Duaceno Collegio*: Quia (*inquit*) Societatis veſtræ Collegia, quæ apud multas variarum Prouinciarum Ciuitates conſtituta reperiuntur animarum ſaluti, fideique Catholicæ tum propagandæ magnopere vtilia, accommodata eſſe intelligimus, idcirco Collegium veſtræ Societatis ſumptibus Monaſterij Aquicinctenſis, eiuſque Abbatis nuper iſtic inſtitutum eſſe cognoſcentes, & magna ex ea re lætitia affecti ſumus, & Monachorum eorum, qui in opere tam egregio perficiendo de religione quam optime meruerunt, pietatem, charitatem, deuotionem vehementer in Domino commendauimus. Eius enim opera non ſolum eadem animæ lucra, Domino adiuuante, prouentura ſperamus, quæ ex reliquis eiuſdem Societatis Collegijs, & antea proueniſſe, & nunc quam maxime prouenire compertum habemus; ſed etiam Vniuerſitati ipſi in iſta Ciuitate nuper inſtitutæ magnum ornamentum, vtilitatemq; allaturam eſſe iudicauimus. A cuius quidem Vniuerſitatis iuriſdictione prædictum Collegium, quod ex viris religioſis conſtat, non ſolum quoad ipſorum perſonas, & bona, ſed etiam quoad ſcholas, ſiue Grammaticæ, ſiue humanarum literarum, ſiue Rethoricæ, aliarumque literalium artium, liberum, immune, exceptumque eſſe volumus: & harum tenore literarum Apoſtolica auctoritate decernimus, atque ſtatuimus; ſic, vt neque eiuſdem Collegij Magiſtri vllo iuramento Vniuerſitati obſtricti ſint: & quæ ſunt eorum conſuetudinis, inſtitutique propria, hæc omnia nullo impedimento retinere, & conſeruare poſſint. Quod ſi eidem Collegio cum Vniuerſitate conuenerit, & eius Vniuerſitatis pars ſit, hoc tamen ſine vllo prædictæ ipſius immunitatis, exemptioniſque præiudicio fieri volumus, & mandamus. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die 3. Nouembris, anno 1568. Pontificatus noſtri anno 4. *Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 4. nu. 208.*

Cuius vtilitas, ſicut & reliquorum Societatis commendatur.

Ab Eodem: *Qui ſtatim ac creatus eſt Pontifex, ea continuò edidit ſummæ erga Societatem benignitatis documenta, vt dicerent*

rent Patres ſecundum Marcellum, quem terris Deus tantum oſtendit neminem fuiſſe ſtudio erga eam maiore. Pignus illuſtre fuit, non tam re, quam nouitate memorandum, quod inter ſolemnem pompam, qua noui Pontifices ad Lateranenſem Baſilicam peruehuntur, cum inter ſpectantes pro foribus domus Profeſſorum, Præpoſitum Borgiam vidiſſet; ad lecticam accitum, arcto primum complexu aliquandiu, tum longo ſermone ad dimidiatum horæ quadrantem tenuit, toto interim conſiſtente, & expectante agmine, nec ſine varia Procerum, circumfuſæque multitudinis admurmuratione. Dum vero idem Præpoſitus Borgia de more ei Societatem tradit, & dicat, memoratque quarto eam ſolemni voto in quaſlibet religionis cauſa peregrinationes Sedi Apoſtolicæ oblatam: atque totam, ſeque inprimis adeſſe paratum, quocumque eius Sanctitas nutu deſignaret, ſiue ad Hæreticos, ſiue ad Turcas, aliaſque barbaras gentes: ad quam pietatem ſanctiſſimus Pater, vt erat Pius, ac rectus illacrymauit, profiteturque, Plurimum ſe, & Conſilio, & auxilio Societatis vſurum. *Nec mora: eodem tempore, cum Maximilianus Imperator, imminente Turca Pannoniæ conuentum Auguſtæ Vindelicorum de ratione belli gerendi edixiſſet; deque religione ſimul agitandum in eo conuentu rumor ferret, iubet Pontifex edi ſibi nomina eorum è Noſtris, qui cum ad alias, tum ad hanc nominatim expeditionem idonei forent. Tum quidquid beneficiorum,* Priuilegiorum, *atque immunitatum, vel ante eum Pontifices, vel ipſemèt tunc ſummus Inquiſitor Societati conceſſiſſet, confirmauit, iuſſo Cardinali Amulio qui præſens aderat, viuæ vocis oraculum rite teſtificari. Nec multis poſt diebus ex triginta ferme, qui nominati fuerant aſſatim inſtructi, paratique ad pergendum quocumque Pontifici videretur, ad Auguſtanum Conuentum Hieronymum Natalem, & Iacobum Ledeſmam ſelegit: atque Petrum Caniſium iubet demandatam à Pio IV. Legationem perſequi: Andream etiam Ouiedum Æthiopiæ Patriarcham, & Melchiorem Carnerium Nizenum Epiſcopum, miſſis ad vtrumque diplomatibus, transferre ſe ad Iapones, & Sinas iuſſit, nec latius per Societatem honores ſpargi oporteret. Poſt hæc Vincentio Laureo, quem in Montis Regalis Epiſcopatu ſucceſſorem ſibi crearat, cum Apoſtolicum Nuncium in Scotiam*

Benignum ſe Borgiæ, ac Societati præbet.

Multumq; Societate vtitur.

Confirmat eius Priuilegia.

Miſsiones ex ea inſtituit.

Ac in Sacello Pontificio alios latinè dicere.

cetera, admonendum putauerit; vt quemadmodum ſuum habebant aliæ Religioſorum familiæ in Pontificio Sacello dicendi ſtatum diem, ita ſuus attribueretur Societati. Quod Pontifex cum probaſſet, ſacrique Pallatij Magiſtro tranſigendum mandaſſet, in proxima deinceps ſolemnia Aſcenſionis, Pentecoſtes, & diuiniſſimæ Trinitatis acciti è Collegio Oratores: inque annos ſequentes certa aſſignata eſt ad dicendum dies feria ſexta maioris Hebdomadæ. Statuerat etiam Pontifex in Indiam quoque Orientalem, atque Occidentalem aliquos de Societate mittere, qui eas gentes, & Clerum inuiſerent nomine ſuo, & confirmarent. Sed exiſtimante P. Generali, & Aſſiſtentibus magis expedire, id ab Epiſcopis fieri, quibus Patrum aliquot Comites adderentur, in hanc ſententiam facilè venit. Reuerſo ex Gallia Michaele Turriano Cenetenſi *Præſule, qui fuit poſteà Cardinalis, multaque de Sociorum in Gallia effectu narrante, Pontifex ad Fabium Mixtum Epiſcopum* Calatinum *apud Regem nouum Internuntium ſcripſit*: Vt è Sacerdotijs, quorum Regis eſſet deſignatio, attribuenda Collegijs curaret aliqua, vnde bonus operarum numerus in Regno tam auxiliorum indige pararetur. *Atque humanis præſidiis diuina adiungens, Sacerdotes Societatis perampla poteſtate ad abſoluendum confitentes inſtruxit. Porrò reſtituit, & laudat priuilegium priuatum* Cœnobia *Virginum non curandi. Demum Societatem omnem; iam ante aliis Mendicantiũ Ordinum priuilegijs gaudentem, declarauit ſe velle Indulgentiarum quoq; ijs conceſſarum participem eſſe. Sic Par.3. Hiſt.Soc. lib.4. à n.133. ad 139.*

Ordinaria in Paraſceue Oratio Societati tribuitur.

Pontificis in Societatem beneficia.

Eam Epiſcopo Calatino commendat.

Reſtituit, & laudat priuilegiũ Cœnobia Virginum non curandi.

7. A GREGORIO XIII. *Ille (nunquam ſatis nec à me, nec vnquam ab vllo laudatus Societatis noſtræ, & totius Eccleſiæ Pater) ornatiſſimè de noſtro Ordine ſemper locutus eſt. Et inprimis in Bulla incipit.* Ex ſedis Apoſtolicæ: *ann.1573. exprimens motiuum quare ſocij horas canonicas priuatim recitent,* Nos (*inquit*) conſiderantes Religionem prædictam vberrimos fructus ad Dei laudem, & ſanctæ Catholicæ fidei propagationem, per vniuerſum orbem dediſſe, meritoque in ſuis pijs inſtitutis confouendam eſſe; Motu proprio, & ex certa ſcientia, *&c. Ita in Bullar. Soc. fol. 139.*

Societas vberrimos fructus dedit Eccleſiæ.

ÁB

AB EODEM: *In Bulla incipit*, Quæcumque: *ann.* 1576. Nos igitur qui præfatos Presbyteros, ac Religioſos dictæ Societatis à ſtudijs, lectionibus, prædicationibus, Confeſſionibus audiendis, & alijs verbi Dei miniſterijs, ac pietatis operibus, quibus continuo laudabiliter incubuerunt, & incumbere non deſiſtunt, quauis ex cauſa diſtrahi nolumus, *&c. Sic Ibidem fol.* 154. *Eius filij varijs miniſterijs laudabiliter incumbunt.*

AB EODEM: *In Bulla incipit*, Saluatoris: *ann.* 1576. *fuſius longe ſocios, & Societatem ita commendante.* Sane, vt accepimus, licet dilecti filij Presbyteri Venerabilis Societatis IESV in vinea Domini tanquam frugiferi Palmites, in toto fere orbe, tam in continendis in via mandatorum Christi fidelibus, infirmis in fide conſolidandis, ægrotiſque ſanandis, confractis alligandis, & abiectis reducendis, ouibuſque diſperſis, & lupis veſpertinis, leonumque famelicis catulis in deuorationem expoſitis, reclamandis, & defendendis, quàm etiam ijs, qui extra ouile Chriſti, ſacroſanctique imperij noſtri tutelam, ſub ignorantiæ iugo, in obſcuris, & tenebroſis locis ac deſertis per montuoſas, ac difficiles vias aberrant, conuertendis, & ad nationes Catholica religione imbutas, ad immanes, barbaraſque diuini cultus, politicique ornatus ignaras gentes, ferino potius, quam humano more viuentes ſeſe extendentes, optimum, & vberrimum fructum attulerint, & in dies maiori cum ſolicitudine afferre, Zizania extirpare, bonum ſemen renouare, plantare, terraſque incultas Euangelico ſulco, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ vomere eradicare non ceſſent. Ac dudum propter ipſius Societatis tam vtiles, tamque neceſſarias functiones, quæ cum in Domibus per frequentem pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramentorum adminiſtrationem, & ad eorum frequentiam ſectandam, exhortationem, prædicationemque, & ſpiritualia exercitia, & alia Verbi Dei miniſteria, tum in Collegijs per lectiones tam bonarum literarum, quàm Philoſophiæ, etiam & Theologiæ, ad iuuentutem bonis moribus, & literis imbuendam, ex ipſius Societatis primæua inſtituti

In vinea Domini frugiferi Palmites.

Toto orbe diffuſi in animarum ſalutem.

Miræ, ac variæ Societatis functiones.

Quas magno Eccleſiæ emolumento exercet.

ſtituti erectione, ac diuina vocatione magno Dei beneficio, & Eccleſiæ ſpirituali emolumento exercet. *Ita Ibidem fol.* 158.

Militans ſub Nominis IESV vexillo.

Ab Eodem: *In Bulla ann.* 1578. *quæ incipit*: Paſtoralis officij cura nobis, meritis licet imparibus ex alto commiſſa, Nos admonet, vt noſtræ prouiſionis efficiatur miniſterio, quod ea, quæ Religioſis quibuſlibet præſertim ſub Sacratiſſimi Nominis Iesv totius humani generis Redemptoris vexillo, ad illius honorem, & gloriam, proximorumque ſpiritualium profectum, ac Orthodoxæ fidei defenſionem, & propagationem in terris, militantibus, ab Apoſtolica Sede prouide conceſſa reperiuntur, ſublatis quibuſlibet impedimentis, ſuos, vt par eſt, debitos effectus, perpetuis futuris temporibus ſortiantur. *Ibidem fol.* 177.

Ad illius honorem, fidei defenſionem, &c.

Fructuoſa in Vinea Domini verbo & exemplo.

Ab Eodem: *In Bulla ann.* 1579. *quæ incipit*: Quanta in vinea Domini fructuoſa opera Societas Iesv quotidie verbo, & exemplo in populo Chriſtiano attulerit, continuoſque labores, quos pro diuini Nominis gloria, & exaltatione fidei Catholicæ Presbyteri dictæ Societatis ſupportant, cordi noſtro prouenit ſatisfactio, *&c. Ibidem fol.* 184.

Eius Inſtitutum pium, & vtile.

Ab Eodem: *In Bulla ann.* 1582. *incipit*: Pium, & vtile Societatis Iesv Inſtitutum non patitur certa quædam ab ijs, qui ſub eius vexillo, atque diſciplina ſalutari militant, obiri, quæ in ſacris ineundis generaliter præſcribuntur. Quo circa cum dictæ Societatis, ac diſciplinæ alumni nulli Eccleſiæ, nulli loco certo mancipati ſint, vt ibi permaneant: ſed veluti Viatores omni tempore parati, expectanteſque diem, & horam, qua vel ad extremas orbis regiones, cum venit vſus, emittantur, *&c. Ibid. fol.* 211.

Filij viatores parati vel ad extremas orbis regiones.

Digni æterna mercede operarij.

Ab Eodem: *In Bulla eiuſdem ann.* 1582. *quæ incipit*: Quanto fructuoſius in colenda Domini vinea ſe exercet Veneranda Iesv Societas, digniſque æterna mercede Operarijs abundare conatur; tanto propenſius contendimus eam religioſamque ſubinde quam inſtituit Prolem, vnde tota Reſpublica

blica Chriſtiana vbique ſubleuatur, proſequi, & confouere, *&c. Ita Ibidem fol.*214.

AB EODEM: *In Bulla incipit*, Aſcendente Domino. *ann.*1584. *in qua laudatiſſimus hic, & perquam ſtudioſus rei Catholicæ, & Societatis aſſertor Gregorius, ad eius laudem, & ſociorum commendationem, multa congeſſit: ego pauca, ſed maiora ſeligam, & breui, ſi fas eſt, oratione, ipſius tamen verbis comprehendam.* Aſcendente (*inquit*) Domino, & Saluatore noſtro in nauiculam, ecce motus magnus factus eſt in mari: ipſe autem à diſcipulis rogatus ventis imperauit, & facta eſt tranquillitas, quam nos in Petri nauicula collocati, turbinibus excitatis, ab eodem Domino aſſiduis precibus poſtulantes, noſtram interea operam, & laborem in frangendis procelloſis fluctibus impedire non deſiſtimus. Cumque tanti laboris ſocios, & validos Remiges diuina nobis prouidentia præparauerit, eorum opera in ſuperandis ſæuientis pelagi tempeſtatibus nos maximè ſubleuat, qui pro communi fluctuantium animarum ſalute propria commoda nihili pendunt, ſeque ad omnia diſcrimina exponunt. In quo cum aliarum Religionum ſtudia, tum Societatis IESV aſſiduus pro Chriſto labor; nec non vſque ad finem perſeuerantia, promptam ſe oſtendit: Cumque Prolem Catholicæ Religioni valde proficuam, & ad omnia pericula pro Vniuerſali Eccleſia ſubeunda paratam procreauit, aliam, atque aliam à prima non degenerem, præſtante gratia Dei quotidie ſubſtituit, vt nobis eorum alumni per multiplices probationum gradus altius prouecti ſemper preſtò ſint, quos in rebus arduis ſuſcipiendis fructuoſos Operarios adſciſcamus. *Et poſteà.* Quæ omnia non immeritò ab eis (*nempe Pontificibus*) ſunt conceſſa ob egregias virtutes, & dona Societati antedictæ diuinitus elargita, cuius præcipuus finis Catholicæ eſt Religionis defenſio, ac propagatio, animarumque in Chriſtiana vita, & doctrina profectus, gratiæ quoque eius vocationis eſt proprium, diuerſa Orbis terrarum loca, ex Romani Pontificis, ſeu Præpoſiti Generalis

Validi Eccleſiæ Remiges.

Societatis aſſiduus pro Chriſto labor.

Procreat prolem Catholicæ Religioni valde proficuam.

Eius virtutes egregiæ.

Præcipuus finis Catholicæ Religionis defenſio.

eiuſdem Societatis directione peragrare; vitamque in quauis mundi parte agere, vbi ſaluandarum ſua opera animarum copioſior prouentus ad Dei gloriam ſperetur. Ad quem finem Spiritus ſanctus bonæ memoriæ Ignatij Loyolæ Societatis ipſius Inſtitutoris, eiuſque Sociorum excitator, media quoque prædicationum, ac cuiuſcumque miniſterij Verbi Dei, doctrinæque Chriſtianæ, & ſpiritualium Exercitiorum, aliorum item charitatis operum, & Sacramentorum adminiſtrationis, ac præcipuè Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, horumque frequentioris vſus accommodauit. Ad quæ ſufficienter, & pro dignitate præſtanda, difficultates ſuperandas, periculaque adeunda, quibus dictæ Societatis Religioſi in huiuſmodi diſcurſionibus, & miniſterijs exponuntur, neceſſe eſt, vt ipſi, talia obituri, magno virtutis, & deuotionis præſidio muniantur, quod illis gratia inprimis omnipotentis Dei, ſimulque educatio ipſa, longa item in Societate probatio, nec non Regularum, & Conſtitutionum obſeruantia præſtare cognoſcuntur, *&c. Ita Ibid. à fol.222. ad 224. Et tandem fol. 132. concludit Pontifex:* Et nunc maximè, (vt feliciſſimè toto Orbe ſucceſſus teſtantur) mirificos in agro Dominico fructus prædicto Societatis IESV inſtituto proferat. Quæ Societas (quemadmodum & alia naſcentium Regularium Ordinum exordia) à Spiritu contradictionis impugnatur, *&c.*

Media ad hunc finem.

Mirificos in agro Dominico fructus praferens.

AB EODEM: *In Bulla altera edita eodem anno.1584. quæ incipit*, ſatis ſuperque dilectos filios Societatis IESV alumnos, ſuſcepti iuxta maiorum ſuorum inſtituta pro animarum ſalute, & Chriſti Domini noſtri nomine, & Orthodoxa fide propagandis labores defatigant, quibus ſubleuandi eſſent, *&c. Ita in eodem Bullar. Soc. fol.243.*

Laboribus pro animarum ſalute, & fide propaganda defatigata.

AB EODEM: *In Conſtitut. pro Collegij Germanici erectione:* Ceterum (*inquit*) cum Societatis Presbyterorum, in hoc educandorum, inſtituendorumque puerorum munere, diligentia, fides, integritas, & in alijs huiuſmodi Collegijs, & in hoc ipſo (*nempe Germanico*) ſatis cognita ſit, atque perſpecta, volumus,

Eius diligentia, & fides in puerorum educatione.

lumus, idem Collegium, atque ſcholares ſub ipſorum, ſicut adhuc fuit regimine, inſtitutione, doctrina, atque obedientia eſſe, *&c. Ita apud Petrum Mathæum in ſumma Conſt. Pont. fol.*712.

Ab Eodem: *Qui ſicut erat pro commiſſa ſibi totius Eccleſiæ cura in omnes eius partes intentus, ac vigilans, operumque paßim omnium diligens obſeruator, & cuſtos; cum alia obſeruaret in alijs,* In Societate Iesv tria potiſſimum, & illa, *vt aiebat*, ſingularia, nec paſſim obuia mirabatur. Tantam in tam varia, excellentique doctrina demiſſionem animi de ſe modeſtiſſime ſentientis; tantam in nationum, ingeniorumq; diuerſitate tantâ vnionem, conſpirationemque voluntatum; tantam in tam viridi, & viuida iuuentute Continentiam à voluptatibus ijs, quæ nimium quantum humano, etiam effeto corpori dominantur. *Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 6. fol.* 639.

Tria in Ea ſingularia: animi demißio, Vnio & Caſtitas.

Ab Eodem: *Cuius in Societatem tam cumulatiſſimè beneficia veluti congeſta, vt nec quid maius ab illo concedi, nec ſperari à Socijs potuiſſet. Aptus firmandæ Polonum inter & Moſcum pacis arbiter quærebatur; in Societate inuentus eſt à Gregorio Antonius Poſſeuinus. Edocendi erant Libani montis accolæ Maronitæ; ad eos Thomam Radium, & Ioannem Baptiſtam Elianum Doctores caſtæ fidei Gregorius ablegauit. In ampliſſima quapiam Orbis Vniuerſitate temporum malignitate innocenter propè deſciuerat Doctor Theologiæ nominatiſſimus inter ſuos; non alteri quam Franciſco Toleto Societatis Romæ Theologo negotium à Pontifice demandatum: quod ille ſuauiter, fortiterque confecit. Nouum ille in Vrbe Sapientiæ Domicilium ſtruxit, magnificentia, & amplitudine maximum, quod Romanum Collegium nominauit: vnaque præ omnibus, quibus tunc abundabat Eccleſia; & Roma potiſſimum plena erat, Ordinibus ſapientia, & virtute conſpicuis, licet omnium Minima* Iesv *Societas Gregorio placuit, cuius fidei, induſtriæque, & pietati moles illa tam ardua crederetur. In hoc ille Collegio primũ inſtitutam Annunciatæ Virginis Sodalitatem approbauit Apoſtolico Diplomate, quo eamdem ample ditauit ſpiritualibus donis, tranſlata in Generalem Socie-*

Pontificis in Societatem beneficia.

Et precipuè Collegij Romani inſtitutio.

tatis eiuſdem toto orbe propagandæ Pontificia poteſtate. Ita in Imag. cit. lib. 5. cap. 9. fol. 652. & 653.

Societas Ordo ſanctus per totum orbem ſparſus: quo ferè nihil melius.

AB EODEM: *quem cum Vicarius Societatis, Salmeron, & Bobadilla Aſſiſtentes, vt ab eo benedictionem ad fauſta Comitiorum auſpicia, totius Conuentus nomine adiiſſent, in hanc planè ſententiam ac verbis, paterno illo ſenſu, quo erga hunc Ordinem afficiebatur, ad eos Gregorius dicitur elocutus:* Sanctus hic veſter Ordo, ac verè, inquam, ſanctus toto iam terrarum orbe propagatus eſt. Vbique Collegia, & domicilia habetis: Regna, & Prouincias, & orbem totum vos regitis. In ſumma nihil ferè in præſentia melius eſt, quàm Veſter hic Ordo Sanctus, qui eſt à Deo aduerſus hæreſes inſtitutus. Et quidem ſub illud tempus venit in lucem, quo errores hi noui ſpargi cœpti ſunt. Refert ergo plurimum ad Principum ac populorum adiumentum (& certè nos ita cupimus) vt indies augeatur, atque proficiat, & ante òmnia, vt Moderatoribus, ac Præſidibus aptis inſtruatur, &c. *Hæc, inter alia cohortationis verba, elocutus Pontifex, dumque de paterna cohortatione Oliuerius Vicarius ei, & Bobadilla gratias agunt, adiecit.* Neſcij profectò non ſumus vobis quidem opus exhortatione noſtra non eſſe, quia Sanctus hic veſter ordo, Prouincias, & Regnâ, & totum, vt diximus, Orbem regit: Voſque cunctis gentibus prædicatis. *Sic refertur Tom. 1. Par. 5. Hiſt. Soc. lib. 1. nu. 13.*

A Deo contra hæreſes inſtitutus:

Ad Principum, & populorum adiumentum.

Totum regit Orbem:

Et cunctis gentibus prædicat.

AB EODEM; *Cuius voluntati cum Natalis Vicarius, comite Palmio, Societatem offerret vbique gentium religionis cauſa, eiuſque Inſtituti confirmationem peteret, Pontifex eximia comitate illis exceptis, & verbis auditis, coram Farneſio Cardinali, reſpondit:* Se optimè noſſe id temporum neceſſariam Eccleſiæ Dei Societatem eſſe: nec ignorare quàm præclaros vbique fructus, in Germania præſertim ferret: confirmaturum perlibenter quidquid ſuperiores Pontifices dediſſent. Ad ſe vbicumque vſus incideret fidenter adirent, bonum ac propitium habituros. *Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib 8. num. 11. Et poſtea num. 19. additur. Quod Franciſcum Toletum apud ſe conciones continuare voluit Gregorius:*

Eius fructus vbique præclari, præſertim in Germania.

gorius: & mox viennam remiſit, vt inde in Poloniam quoque rediret ad comitia creando nouo Regi: & interim Concionatorem Palmium eius loco ſubſtituit: & alium præterea domeſticis iuſſit apponi. Quoſdam coram ſe de Societate obloquentes, libere caſtigauit, affirmans, Poſt centum annos cognitum iri Societatem. *Tam præclare de illa ſentiebat ac loquebatur. Sic Ibidem.*

Toletū, & Palmium ſibi concionatores eligit Pontif.

De Societate præclarè ſentit ac loquitur.

*Et poſtea num.*20. *Parum beneuoli quidam illo, inter alia, carmine animum ſanctiſſimi Pontificis occupare tentauerunt, Ieſuitarum Collegia ingentes poſsidere facultates, Eccleſias, Monaſteria: ſed cognita veritate à Polanco eo tempore Vicario,* Dolere ſe, *dixit Pontifex,* quod eſſent perpauca: optare, vt longe plura, & ampliora eſſent, quo plures vineæ Domini cultores ſtrenui, & vtiles alerentur. *Hæc Gregorius. Qui etiam aliquando Carolo Cardinali Lotharingo dicere auditus eſt,* Religionem hanc ad Maieſtatis diuinæ magnam gloriam his temporibus à Deo miſſam, firmarique, ac prouehi oportere: *cohortans illum,* vt primo quoque tempore cogitatam Academiam perficeret: futuram ſibi inſtar Filiæ, quam primam genuiſſet. *Simulque excitans,* vt tuendam ſibi in Galijs Societatem ſuſciperet. *Et rurſus (vt refertur Ibid.num.*24.*) in controuerſia graui Conimbricenſis Collegij, referente Cardinali Maffæo, quiddam non conſtare, vnde iudicatio cauſæ tota penderet, Gregorius tunc:* Percunctare, *inquit,* ex iſtis Patribus: boni viri ſunt: etiamſi contra ſe ceſſurum ſit, verum dicent. *Tanta ergo Pontifici de Sociorum veritate exiſtimatio. Magna ſane beneuolentiſſimi Patris argumenta. Nec leuia ſunt, quod cum pro Pœnitentiaria adminiſtratione in vaticana S. Petri Baſilica ob aliquas cauſas non libenter à nobis ſuſcepta, abſiſti præcisè vetuit: negans,* aliunde idoneorum ſibi confeſſariorum, & linguarum parabilem copiam affuturam. *Duos item Sacerdotes in Corſicam deſtinauit cum Epiſcopo Marianæ; admodum lætus,* Quod muniri Collegio viam, *diceret,* ad ſolitudinum illarum nihilo indicis meliorum culturam. *Ita à Gregorio proclamatum vere Societatis Propugnatore, Patrono, ac Patre. Sic Ibid. num.*25.

Dolet Collegiorum paucitatem.

Societas à Deo miſſa ad diuinæ maieſtatis gloriam.

De Sociorū veritate Pontificis exiſtimatio.

Pœnitentiariam à Societate relinqui nō patitur.

Ob inopiā idoneorum confeſſariorum.

In Corſicam Socios deſtinat.

Pontificis litera pro Duaceno Collegio.

AB EODEM; *literis pro Duaceno Collegio*: Quia (*inquit*) Societatis veſtræ Collegia, quæ apud multas variarum Prouinciarum Ciuitates conſtituta reperiuntur animarum ſaluti, fideique Catholicæ tum propagandæ magnopere vtilia, accommodata eſſe intelligimus, idcirco Collegium veſtræ Societatis ſumptibus Monaſterij Aquicinctenſis, eiuſque Abbatis nuper iſtic inſtitutum eſſe cognoſcentes, & magna ex ea re lætitia affecti ſumus, & Monachorum eorum, qui in opere tam egregio perficiendo de religione quam optime meruerunt, pietatem, charitatem, deuotionem vehementer in Domino commendauimus. Eius enim opera non ſolum eadem animæ lucra, Domino adiuuante, prouentura ſperamus, quæ ex reliquis eiuſdem Societatis Collegijs, & antea prouenisse, & nunc quam maxime prouenire compertum habemus; ſed etiam Vniuerſitati ipſi in iſta Ciuitate nuper inſtitutæ magnum ornamentum, vtilitatemq; allaturam eſſe iudicauimus. A cuius quidem Vniuerſitatis iuriſdictione prædictum Collegium, quod ex viris religioſis conſtat, non ſolum quoad ipſorum perſonas, & bona, ſed etiam quoad ſcholas, ſiue Grammaticæ, ſiue humanarum literarum, ſiue Rethoricæ, aliarumque literalium artium, liberum, immune, exceptumque eſſe volumus: & harum tenore literarum Apoſtolica auctoritate decernimus, atque ſtatuimus; ſic, vt neque eiuſdem Collegij Magiſtri vllo iuramento Vniuerſitati obſtricti ſint: & quæ ſunt eorum conſuetudinis, inſtitutique propria, hæc omnia nullo impedimento retinere, & conſeruare poſſint. Quod ſi eidem Collegio cum Vniuerſitate conuenerit, & eius Vniuerſitatis pars ſit, hoc tamen ſine vllo prædictæ ipſius immunitatis, exemptioniſque præiudicio fieri volumus, & mandamus. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die 3. Nouembris, anno 1568. Pontificatus noſtri anno 4. *Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 4. nu. 208.*

Cuius vtilitas, ſicut & reliquorum Societatis commendatur.

AB EODEM: *Qui ſtatim ac creatus eſt Pontifex, ea continuò edidit ſummæ erga Societatem benignitatis documenta, vt dicerent*

rent Patres ſecundum Marcellum, quem terris Deus tantum oſtendit neminem fuiſſe ſtudio erga eam maiore. Pignus illuſtre fuit, non tam re, quam nouitate memorandum, quod inter ſolemnem pompam, qua noui Pontifices ad Lateranenſem Baſilicam peruehuntur, cum inter ſpectantes pro foribus domus Profeſſorum, Præpoſitum Borgiam vidiſſet; ad lecticam accitum, arcto primum complexu aliquandiu, tum longo ſermone ad dimidiatum horæ quadrantem tenuit, toto interim conſiſtente, & expectante agmine, nec ſine varia Procerum, circumfuſæque multitudinis admurmuratione. Dum vero idem Præpoſitus Borgia de more ei Societatem tradit, & dicat, memoratque quarto eam ſolemni voto in quaslibet religionis cauſa peregrinationes Sedi Apoſtolicæ oblatam: atque totam, ſeque inprimis adeſſe paratum, quocumque eius Sanctitas nutu deſignaret, ſiue ad Hæreticos, ſiue ad Turcas, aliaſque barbaras gentes: ad quam pietatem ſanctiſſimus Pater, vt erat Pius, ac rectus illacrymauit, profiteturque, Plurimum ſe, & Conſilio, & auxilio Societatis vſurum. *Nec mora: eodem tempore, cum Maximilianus Imperator, imminente Turca Pannoniæ conuentum Auguſtæ Vindelicorum de ratione belli gerendi edixiſſet; deque religione ſimul agitandum in eo conuentu rumor ferret, iubet Pontifex edi ſibi nomina eorum è Noſtris, qui cum ad alias, tum ad hanc nominatim expeditionem idonei forent. Tum quidquid beneficiorum, Priuilegiorum, atque immunitatum, vel ante eum Pontifices, vel ipſemet tunc ſummus Inquiſitor Societati conceſſiſſet, confirmauit, iuſſo Cardinali Amulio qui præſens aderat, viuæ vocis oraculum rite teſtificari. Nec multis poſt diebus ex triginta ferme, qui nominati fuerant affatim inſtructi, paratique ad pergendum quocumque Pontifici videretur, ad Auguſtanum Conuentum Hieronymum Natalem, & Iacobum Ledeſmam ſelegit: atque Petrum Caniſium iubet demandatam à Pio IV. Legationem perſequi: Andream etiam Ouiedum Æthiopiæ Patriarcham, & Melchiorem Carnerium Nizenum Epiſcopum, miſſis ad vtrumque diplomatibus, transferre ſe ad Iapones, & Sinas iuſſit, nec latius per Societatem honores ſpargi oporteret. Poſt hæc Vincentio Laurco, quem in Montis Regalis Epiſcopatu ſucceſſorem ſibi crearat, cum Apoſtolicum Nuncium in Scotiam mitte-*

Benignum ſe Borgiæ, ac Societati præbet.

Multumq; Societateq vtitur.

Confirmat eius Priuilegia.

Miſſiones ex ea inſtituit.

mitteret, Edmundum Haium Scotum Pariſienſis Collegij Rectorem, & Thomam Darbiſhirum Anglum, adiunxit comites. Cum Thoma Orſino Strongulanorum Epiſcopo, quem ad viſendas Regni Neapolitani Eccleſias mittebat, Chriſtophorum Rodericium ire iuſſit. Catechiſmum ad Parochos *ex Concilij Tridentini ſententia, & commendatione conditum varijs linguis editurus, Gallice vertendum, Germaniceque, &* Polonicè *Societati dedit. Qui ex Oriente ad ipſum* Pontificem *venirent eorum interpretandas literas, ipſoſque tractandos* Patribus *noſtris attribuit. Iiſdem commendatos voluit Heluetios* Pontificiæ *cuſtodiæ. Eiuſdem iuſſu conſultationibus de corrigenda Sacerdotiorum aſſignatione (Datariam vocant)* Ioannes Polancus *interfuit. Coactis in regionem vnam meretriculis, vetitiſque alia, præter duo, adire Templa, iuſſiſque ad ſtatas conciones conuenire; concionatores in ijs Templis de Societate appoſuit: quorum vocibus haud pauca ab infami cæno abſtractæ. Cathecumenorum quoque Domus ſuſcipi procurationem voluit. Et cum iam & domicilium amplius Cathecumenis capiendis, & diligentior cura edocendis regendiſque requireretur, Beatiſſimus* Pater *lætitia exultans, & ædes laxiores coëmit, & totam contubernij adminiſtrationem ad Societatem detulit. Sic refertur* P*ar.3. Hiſt. Soc. lib.2. n.3. ad 7.*

Catechumenorum procurationem Societati tradit.

AB EODEM: *Cuius tot inter ſummæ documenta beneuolentiæ immutatam Societatis exiſtimationem, rumores varij quanto cum ſtrepitu volitabant. Hi Pontificem reformandas ſuſcepiſſe Ieſuitas aiebant. Illi proprium generis veſtium; & cucullam velle eis iniicere. Quidam Collegias reditibus ſpoliare. Alij totum velle Ordinem extinguere. Alij alia pro moribus de ſanctiſſimi Pontificis animo, in Societatem mutato ſermones inualuere, vt cuique vel fingendi libido, aut leuitas ſuadebat. Quæ cum Franciſcus* Patiecus *Cardinalis, rogatu Borgiæ, retuliſſet Pontifici, is, vt pio ducebatur conſilio, quæque agitabat non ad perniciem, ſed ad perfectionem Societatis pertinere putabat, exclamaſſe in hæc verba fertur:* Abſit à nobis hoc peccatum grande: Videmus Deo complacitum in his famulis ſuis, perque eos vtilitates Eccleſiæ ſuæ præclaras afferre. Dum ita viuent; non eſt quod negotium eis quiſ-

Sermones varij de animo Pontificio erga Societatem.

Verus erga Societatem Pij V. animus.

quam

quam faceſſat: ſed vt fauorem potius, atque patrocinium accommodet, quo ſecundum vitæ ſuæ formam ſeruitio ſe diuino impendant. *Hæc Pontifex. Nec ſanè de cetero aliter ſe ipſe geſſit. Ita ibidem lib. 3. num. 39. Permulta Patribus, qui ad Occidentales, vt vocant, Indias mittebantur, beneficia Eccleſiaſtici iuris dedit: ac fere omnia, quæ fuerant agentibus in India Orientis conceſſa. Romæ ſub initium anni 1567. totam Cathecumenorum voluit adminiſtrationem ſuſcipi, ægrè conceſſo, vt liceret per alienos adminiſtros gerere. Duos ad ſuam Heluetiorum Cohortem, vnum ad ceteram familiam in ædibus Vaticanis, cum quartus in S. Petro verba faceret, voluit concionari. Cumque Pœnitentiariorum iuſſiſſet explorari facultatem: ad id munus Patres Franciſcus Toletus, & Ferdinandus Solerius vocati ſunt. Ioannem Polancum Florentiam miſit, quædam haud leuis momenti cum Coſmo Duce, eiuſque liberis Ferdinando Cardinali, ac Principe Franciſco tractaturum. Atque inter alia, vt querelas inter Cardinalem Medicæum, & Vrbinatem Ducem, ob damna in finibus ad Caſtellum Durantium illata componeret, nē in perniciem euaderent publicam. Quod Polancus è ſententia Sanctiſſimi Patris effecit. Chriſtophorum Roderitium, quem ante Strongilano Epiſcopo miſerat, ad multos circum miſit Epiſcopatus, cum vt explicaret rudioribus chriſtianam doctrinam, tum vt rerum ſtatum cognoſceret. Ita ibidem num. 40. Ex quibus planè conſtat plurimum Societatis opera Pium V. vſum eſſe pro ſumma erga illam beneuolentia, & in Eccleſiæ bonum, & proximorum ſalutem.*

Qui plurimum Societatis opera vititur.

AB EODEM: *Qui quidem quantum Societatis probaret operam, ea quoque re declarauit, quod non familiæ ſuæ modo, vt alijs annis, ſed etiam ſibi ex ea Concionatorem aſſumpſit: vt eodem tempore, quatuor de Societate ſacri Oratores in Vaticano dicerent: vnus ad Pontificem, alter ad eius familiam, tertius ad Canonicos, & populum in S. Petri, poſtremus ad Heluetios in ædicula Campi Sancti. Et cum Cardinalis Commendonus iterum legaretur in Germaniam, rogantem in digreſſu Pontificem, nunquid haberet, de quo ipſum admonendum cenſeret, de hoc præter*

Concionatorem ſibi ex Societate eligit.

Et tres alios in Vaticano iubet concionari.

Ac in Sacello Pontificio alios latinè dicere.

cetera, admonendum putauerit; vt quemadmodum ſuum habebant aliæ Religioſorum familiæ in Pontificio Sacello dicendi ſtatum diem, ita ſuus attribueretur Societati. Quod Pontifex cum probaſſet, ſacrique Pallatij Magiſtro tranſigendum mandaſſet, in proxima deinceps ſolemnia Aſcenſionis, Pentecoſtes, & diuiniſſimæ Trinitatis acciti è Collegio Oratores: inque annos ſequentes certa aſſignata eſt ad dicendum dies feria ſexta maioris Hebdomadæ. Statuerat etiam Pontifex in Indiam quoque Orientalem, atque Occidentalem aliquos de Societate mittere, qui eas gentes, & Clerum inuiſerent nomine ſuo, & confirmarent. Sed exiſtimante P. Generali, & Aſſiſtentibus magis expedire, id ab Epiſcopis fieri, quibus Patrum aliquot Comites adderentur, in hanc ſententiam facilè venit. Reuerſo ex Gallia Michaele Turriano Cenetenſi Præſule, qui fuit poſteà Cardinalis, multaque de Sociorum in Gallia effectu narrante, Pontifex ad Fabium Mixtum Epiſcopum Calatinum apud Regem nouum Internuntium ſcripſit: Vt è Sacerdotijs, quorum Regis eſſet deſignatio, attribuenda Collegijs curaret aliqua, vnde bonus operarum numerus in Regno tam auxiliorum indige pararetur. *Atque humanis præſidiis diuina adiungens, Sacerdotes Societatis perampla poteſtate ad abſoluendum confitentes inſtruxit. Porrò reſtituit, & laudat priuilegium priuatum Cœnobia Virginum non curandi. Demum Societatem omnem, iam ante aliis Mendicantiū Ordinum priuilegijs gaudentem, declarauit ſe velle Indulgentiarum quoq; ijs conceſſarum participem eſſe. Sic* Par. 3. *Hiſt. Soc. lib.* 4. *à n.* 133. *ad* 139.

Ordinaria in Paraſceue Oratio Societati tribuitur.

Pontificis in Societatem beneficia.

Eam Epiſcopo Calatino commendat.

Reſtituit, & laudat priuilegiū Cœnobia Virginum non curandi.

7. A GREGORIO XIII. *Ille (nunquam ſatis nec à me, nec vnquam ab vllo laudatus Societatis noſtræ, & totius Eccleſiæ Pater) ornatiſſimè de noſtro Ordine ſemper locutus eſt. Et inprimis in Bulla incipit.* Ex ſedis Apoſtolicæ: *ann.* 1573. *exprimens motiuum quare ſocij horas canonicas priuatim recitent,* Nos *(inquit)* conſiderantes Religionem prædictam vberrimos fructus ad Dei laudem, & ſanctæ Catholicæ fidei propagationem, per vniuerſum orbem dediſſe, meritoque in ſuis pijs inſtitutis confouendam eſſe; Motu proprio, & ex certa ſcientia, *&c. Ita in Bullar. Soc. fol.* 139.

Societas vberrimos fructus dedit Eccleſiæ.

Ab Eodem: *In Bulla incipit*, Quæcumque: *ann.* 1576. Nos igitur qui præfatos Presbyteros, ac Religioſos dictæ Societatis à ſtudijs, lectionibus, prædicationibus, Confeſſionibus audiendis, & alijs verbi Dei miniſterijs, ac pietatis operibus, quibus continuo laudabiliter incubuerunt, & incumbere non deſiſtunt, quauis ex cauſa diſtrahi nolumus, *&c. Sic Ibidem fol.* 154. *Eius filij varijs miniſterijs laudabiliter incumbunt.*

Ab Eodem: *In Bulla incipit*, Saluatoris: *ann.* 1576. *fuſius longe ſocios, & Societatem ita commendante.* Sane, vt accepimus, licet dilecti filij Presbyteri Venerabilis Societatis Iesv in vinea Domini tanquam frugiferi Palmites, in toto fere orbe, tam in continendis in via mandatorum Chriſti fidelibus, infirmis in fide conſolidandis, ægrotiſque ſanandis, confractis alligandis, & abiectis reducendis, ouibuſque diſperſis, & lupis veſpertinis, leonumque famelicis catulis in deuorationem expoſitis, reclamandis, & defendendis, quàm etiam ijs, qui extra ouile Chriſti, ſacroſanctique imperij noſtri tutelam, ſub ignorantiæ iugo, in obſcuris, & tenebroſis locis ac deſertis per montuoſas, ac difficiles vias aberrant, conuertendis, & ad nationes Catholica religione imbutas, ad immanes, barbaraſque diuini cultus, politicique ornatus ignaras gentes, ferino potius, quam humano more viuentes ſeſe extendentes, optimum, & vberrimum fructum attulerint, & in dies maiori cum ſolicitudine afferre, Zizania extirpare, bonum ſemen renouare, plantare, terraſque incultas Euangelico ſulco, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ vomere eradicare non ceſſent. Ac dudum propter ipſius Societatis tam vtiles, tamque neceſſarias functiones, quæ cum in Domibus per frequentem pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramentorum adminiſtrationem, & ad eorum frequentiam ſectandam, exhortationem, prædicationemque, & ſpiritualia exercitia, & alia Verbi Dei miniſteria, tum in Collegijs per lectiones tam bonarum literarum, quàm Philoſophiæ, etiam & Theologiæ, ad iuuentutem bonis moribus, & literis imbuendam, ex ipſius Societatis primæua inſtituti

In vinea Domini frugiferi Palmites.

Toto orbe diffuſi in animarum ſalutem.

Miræ, ac variæ Societatis functiones.

Quas magno Eccleſiæ emolumento exercet.

ſtituti erectione, ac diuina vocatione magno Dei beneficio, & Eccleſiæ ſpirituali emolumento exercet. *Ita Ibidem fol.* 158.

Militans ſub Nominis IESV vexillo.

Ab Eodem: *In Bulla ann.* 1578. *quæ incipit*: Paſtoralis officij cura nobis, meritis licet imparibus ex alto commiſſa, Nos admonet, vt noſtræ prouiſionis efficiatur miniſterio, quod ea, quæ Religioſis quibuſlibet præſertim ſub Sacratiſſimi Nominis Iesv totius humani generis Redemptoris vexillo, ad illius honorem, & gloriam, proximorumque ſpiritualium profectum, ac Orthodoxæ fidei defenſionem, & propagationem in terris, militantibus, ab Apoſtolica Sede prouide conceſſa reperiuntur, ſublatis quibuſlibet impedimentis, ſuos, vt par eſt, debitos effectus, perpetuis futuris temporibus ſortiantur. *Ibidem fol.* 177.

Ad illius honorem, fidei defenſionem, &c.

Fructuoſa in Vinea Domini verbo & exemplo.

Ab Eodem: *In Bulla ann.* 1579. *quæ incipit*: Quanta in vinea Domini fructuoſa opera Societas Iesv quotidie verbo, & exemplo in populo Chriſtiano attulerit, continuoſque labores, quos pro diuini Nominis gloria, & exaltatione fidei Catholicæ Presbyteri dictæ Societatis ſupportant, cordi noſtro prouenit ſatisfactio, *&c. Ibidem fol.* 184.

Eius Inſtitutum pium, & vtile.

Ab Eodem: *In Bulla ann.* 1582. *incipit*: Pium, & vtile Societatis Iesv Inſtitutum non patitur certa quædam ab ijs, qui ſub eius vexillo, atque diſciplina ſalutari militant, obiri, quæ in ſacris ineundis generaliter præſcribuntur. Quo circa cum dictæ Societatis, ac diſciplinæ alumni nulli Eccleſiæ, nulli loco certo mancipati ſint, vt ibi permaneant: ſed veluti Viatores omni tempore parati, expectanteſque diem, & horam, qua vel ad extremas orbis regiones, cum venit vſus, emittantur, *&c. Ibid. fol* 211.

Filij viatores parati vel ad extremas orbis regiones.

Digni æterna mercede operarij.

Ab Eodem: *In Bulla eiuſdem ann.* 1582. *quæ incipit*: Quanto fructuoſius in colenda Domini vinea ſe exercet Veneranda Iesv Societas, digniſque æterna mercede Operarijs abundare conatur; tanto propenſius contendimus eam religioſamque ſubinde quam inſtituit Prolem, vnde tota Reſpu-

blica Chriſtiana vbique ſubleuatur, proſequi, & confouere, *&c. Ita Ibidem fol.214.*

Ab Eodem: *In Bulla incipit*, Aſcendente Domino. *ann.*1584. *in qua laudatiſſimus hic, & perquam ſtudioſus rei Catholicæ, & Societatis aſſertor Gregorius, ad eius laudem, & ſociorum commendationem, multa congeſſit: ego pauca, ſed maiora ſeligam, & breui, ſi fas eſt, oratione, ipſius tamen verbis comprehendam.* Aſcendente (*inquit*) Domino, & Saluatore noſtro in nauiculam, ecce motus magnus factus eſt in mari: ipſe autem à diſcipulis rogatus ventis imperauit, & facta eſt tranquillitas, quam nos in Petri nauicula collocati, turbinibus excitatis, ab eodem Domino aſſiduis precibus poſtulantes, noſtram interea operam, & laborem in frangendis procelloſis fluctibus impedire non deſiſtimus. Cumque tanti laboris ſocios, & validos Remiges diuina nobis prouidentia præparauerit, eorum opera in ſuperandis ſæuientis pelagi tempeſtatibus nos maximè ſubleuat, qui pro communi fluctuantium animarum ſalute propria commoda nihili pendunt, ſeque ad omnia diſcrimina exponunt. In quo cum aliarum Religionum ſtudia, tum Societatis Iesv aſſiduus pro Chriſto labor; nec non vſque ad finem perſeuerantia, promptam ſe oſtendit: Cumque Prolem Catholicæ Religioni valde proficuam, & ad omnia pericula pro Vniuerſali Eccleſia ſubeunda paratam procreauit, aliam, atque aliam à prima non degenerem, præſtante gratia Dei quotidie ſubſtituit, vt nobis eorum alumni per multiplices probationum gradus altius prouecti ſemper preſtò ſint, quos in rebus arduis ſuſcipiendis fructuoſos Operarios adſciſcamus. *Et poſteà.* Quæ omnia non immeritò ab eis (*nempe Pontificibus*) ſunt conceſſa ob egregias virtutes, & dona Societati antedictæ diuinitus elargita, cuius præcipuus finis Catholicæ eſt Religionis defenſio, ac propagatio, animarumque in Chriſtiana vita, & doctrina profectus, gratiæ quoque eius vocationis eſt proprium, diuerſa Orbis terrarum loca, ex Romani Pontificis, ſeu Præpoſiti Generalis

Validi Eccleſiæ Remiges.

Societatis aſſiduus pro Chriſto labor.

Procreat prolem Catholicæ Religioni valde proficuam.

Eius virtutes egregiæ.

Præcipuus finis Catholicæ Religionis defenſio.

eiuſdem Societatis directione peragrare; vitamque in quauis mundi parte agere, vbi ſaluandarum ſua opera animarum copioſior prouentus ad Dei gloriam ſperetur. Ad quem finem Spiritus ſanctus bonæ memoriæ Ignatij Loyolæ Societatis ipſius Inſtitutoris, eiuſque Sociorum excitator, media quoque prædicationum, ac cuiuſcumque miniſterij Verbi Dei, doctrinæque Chriſtianæ, & ſpiritualium Exercitiorum, aliorum item charitatis operum, & Sacramentorum adminiſtrationis, ac præcipuè Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, horumque frequentioris vſus accommodauit. Ad quæ ſufficienter, & pro dignitate præſtanda, difficultates ſuperandas, periculaque adeunda, quibus dictæ Societatis Religioſi in huiuſmodi diſcurſionibus, & miniſterijs exponuntur, neceſſe eſt, vt ipſi, talia obituri, magno virtutis, & deuotionis præſidio muniantur, quod illis gratia inprimis omnipotentis Dei, ſimulque educatio ipſa, longa item in Societate probatio, nec non Regularum, & Conſtitutionum obſeruantia præſtare cognoſcuntur, &c. *Ita Ibid. à fol.* 222. *ad* 224. *Et tandem fol.* 132. *concludit Pontifex*: Et nunc maximè, (vt feliciſſimè toto Orbe ſucceſſus teſtantur) mirificos in agro Dominico fructus prædicto Societatis Iesv inſtituto proferat. Quæ Societas (quemadmodum & alia naſcentium Regularium Ordinum exordia) à Spiritu contradictionis impugnatur, &c.

Media ad hunc finem.

Mirificos in agro Dominico fructus proferens.

Ab Eodem: *In Bulla altera edita eodem anno* 1584. *quæ incipit*, ſatis ſuperque dilectos filios Societatis Iesv alumnos, ſuſcepti iuxta maiorum ſuorum inſtituta pro animarum ſalute, & Chriſti Domini noſtri nomine, & Orthodoxa fide propagandis labores defatigant, quibus ſubleuandi eſſent, &c. *Ita in eodem Bullar. Soc. fol.* 243.

Laboribus pro animarum ſalute, & fide propaganda defatigata.

Ab Eodem: *In Conſtitut. pro Collegij Germanici erectione*: Ceterum (*inquit*) cum Societatis Presbyterorum, in hoc educandorum, inſtituendorumque puerorum munere, diligentia, fides, integritas, & in alijs huiuſmodi Collegijs, & in hoc ipſo (*nempe Germanico*) ſatis cognita ſit, atque perſpecta, volumus,

Eius diligentia, & fides in puerorum educatione.

lumus, idem Collegium, atque ſcholares ſub ipſorum, ſicut adhuc fuit regimine, inſtitutione, doctrina, atque obedientia eſſe, *&c. Ita apud Petrum Mathæum in ſumma Conſt. Pont. fol.*712.

Ab Eodem: *Qui ſicut erat pro commiſſa ſibi totius Eccleſiæ cura in omnes eius partes intentus, ac vigilans, operumque paßim omnium diligens obſeruator, & cuſtos; cum alia obſeruaret in alijs,* In Societate Iesv tria potiſſimum, & illa, *vt aiebat*, ſingularia, nec paſſim obuia mirabatur. Tantam in tam varia, excellentique doctrina demiſſionem animi de ſe modeſtiſſime ſentientis; tantam in nationum, ingeniorumq; diuerſitate tantâ vnionem, conſpirationemque voluntatum; tantam in tam viridi, & viuida iuuentute Continentiam à voluptatibus ijs, quæ nimium quantum humano, etiam effeto corpori dominantur. *Ita in Imag.*1.*ſæc.Soc.lib.*5.*cap.*6.*fol.*639. *Tria in Ea ſingularia: animi demiſſio, Vnio & Caſtitas.*

Ab Eodem: *Cuius in Societatem tam cumulatiſſimè beneficia veluti congeſta, vt nec quid maius ab illo concedi, nec ſperari à Socijs potuiſſet. Aptus firmandæ Polonum inter & Moſcum pacis arbiter quærebatur; in Societate inuentus eſt à Gregorio Antonius Poſſeuinus. Edocendi erant Libani montis accolæ Maronitæ; ad eos Thomam Radium, & Ioannem Baptiſtam Elianum Doctores caſtæ fidei Gregorius ablegauit. In ampliſſima quapiam Orbis Vniuerſitate temporum malignitate innocenter propè deſciuerat Doctor Theologiæ nominatiſſimus inter ſuos; non alteri quam Franciſco Toleto Societatis Romæ Theologo negotium à Pontifice demandatum: quod ille ſuauiter, fortiterque confecit. Nouum ille in Vrbe Sapientiæ Domicilium ſtruxit, magnificentia, & amplitudine maximum, quod Romanum Collegium nominauit: vnaque præ omnibus, quibus tunc abundabat Eccleſia; & Roma potiſſimum plena erat, Ordinibus ſapientia, & virtute conſpicuis, licet omnium Minima* Iesv *Societas Gregorio placuit, cuius fidei, induſtriæque, & pietati moles illa tam ardua crederetur. In hoc ille Collegio primũ inſtitutam Annunciatæ Virginis Sodalitatem approbauit Apoſtolico Diplomate, quo eamdem ample ditauit ſpiritualibus donis, tranſlata in Generalem Socie-* *Pontificis in Societatem beneficia. Et præcipuè Collegij Romani inſtitutio.*

tatis eiuſdem toto orbe propagandæ Pontificia poteſtate. Ita in Imag. cit. lib. 5. cap 9. fol. 651. & 653.

Societas Ordo ſanctus per totum orbem ſparſus: quo ferè nihil melius.

AB EODEM: *quem cum Vicarius Societatis, Salmeron, & Bobadilla Aſſiſtentes, vt ab eo benedictionem ad fauſta Comitiorum auſpicia, totius Conuentus nomine adiiſſent, in hanc planè ſententiam ac verbis, paterno illo ſenſu, quo erga hunc Ordinem afficiebatur, ad eos Gregorius dicitur elocutus*: Sanctus hic veſter Ordo, ac verè, inquam, ſanctus toto iam terrarum orbe propagatus eſt. Vbique Collegia, & domicilia habetis: Regna, & Prouincias, & orbem totum vos regitis. In ſumma nihil ferè in præſentia melius eſt, quàm Veſter hic Ordo Sanctus, qui eſt à Deo aduerſus hæreſes inſtitutus. Et quidem ſub illud tempus venit in lucem, quo errores hi noui ſpargi cœpti ſunt. Refert ergo plurimum ad Principum ac populorum adiumentum (& certè nos ita cupimus) vt indies augeatur, atque proficiat, & ante omnia, vt Moderatoribus, ac Præſidibus aptis inſtruatur, &c. *Hæc, inter alia cohortationis verba, elocutus Pontifex, dumque de paterna cohortatione Oliuerius Vicarius ei, & Bobadilla gratias agunt, adiecit.* Neſcij profectò non ſumus vobis quidem opus exhortatione noſtra non eſſe, quia Sanctus hic veſter ordo, Prouincias, & Regna, & totum, vt diximus, Orbem regit: Voſque cunctis gentibus prædicatis. *Sic refertur Tom. 1. Par. 5. Hiſt. Soc. lib. 1. nu. 13.*

A Deo contra hæreſes inſtitutus:

Ad Principum, & populorum adiumentum.

Totum regit Orbem:

Et cunctis gentibus prædicat.

AB EODEM; *Cuius voluntati cum Natalis Vicarius, comite Palmio, Societatem offerret vbique gentium religionis cauſa, eiuſque Inſtituti confirmationem peteret, Pontifex eximia comitate illis exceptis, & verbis auditis, coram Farneſio Cardinali, reſpondit*: Se optimè noſſe id temporum neceſſariam Eccleſiæ Dei Societatem eſſe: nec ignorare quàm præclaros vbique fructus, in Germania præſertim ferret: confirmaturum perlibenter quidquid ſuperiores Pontifices dediſſent. Ad ſe vbicumque vſus incideret fidenter adirent, bonum ac propitium habituros. *Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib 8. num. 11. Et poſtea num. 19. additur. Quod Franciſcum Toletum apud ſe conciones continuare voluit Gregorius:*

Eius fructus vbique præclari, præſertim in Germania.

gorius: *& mox viennam remiſit, vt inde in Poloniam quoque rediret ad comitia creando nouo Regi*: *& interim Concionatorem Palmium eius loco ſubſtituit*: *& alium præterea domeſticis iuſſit apponi. Quoſdam coram ſe de Societate obloquentes, liberè caſtigauit, affirmans*, Poſt centum annos cognitum iri Societatem. *Tam præclare de illa ſentiebat ac loquebatur. Sic Ibidem.*

Toletũ, & Palmium ſibi concionatores eligit Pontif.

De Societate præclarè ſentit ac loquitur.

*Et poſtea num.*20. *Parum beneuoli quidam illo, inter alia, carmine animum ſanctiſſimi Pontificis occupare tentauerunt, Ieſuitarum Collegia ingentes poſsidere facultates, Eccleſias, Monaſteria*: *ſed cognita veritate à Polanco eo tempore Vicario*, Dolere ſe, *dixit Pontifex*, quod eſſent perpauca: optare, vt longe plura, & ampliora eſſent, quo plures vineæ Domini cultores ſtrenui, & vtiles alerentur. *Hæc Gregorius. Qui etiam aliquando Carolo Cardinali Lotharingo dicere auditus eſt*, Religionem hanc ad Maieſtatis diuinæ magnam gloriam his temporibus à Deo miſſam, firmarique, ac prouehi oportere: *cohortans illum*, vt primo quoque tempore cogitatam Academiam perficeret: futuram ſibi inſtar Filiæ, quam primam genuiſſet. *Simulque excitans*, vt tuendam ſibi in Galijs Societatem ſuſciperet. *Et rurſus* (*vt refertur Ibid.num.*24.) *in controuerſia graui Conimbricenſis Collegij, referente Cardinali Maffæo, quiddam non conſtare, vnde iudicatio cauſæ tota penderet, Gregorius tunc*: Percunctare, *inquit*, ex iſtis Patribus: boni viri ſunt: etiamſi contra ſe ceſſurum ſit, verum dicent. *Tanta ergo Pontifici de Sociorum veritate exiſtimatio. Magna ſane beneuolentiſſimi Patris argumenta. Nec leuia ſunt, quod cum pro Pœnitentiaria adminiſtratione in vaticana S. Petri Baſilica ob aliquas cauſas non libenter à nobis ſuſcepta, abſiſti preciſè vetuit*: *negans*, aliunde idoneorum ſibi confeſſariorum, & linguarum parabilem copiam affuturam. *Duos item Sacerdotes in Corſicam deſtinauit cum Epiſcopo Marianæ; admodum lætus*, Quod muniri Collegio viam, *diceret*, ad ſolitudinum illarum nihilo indicis meliorum culturam. *Ita à Gregorio proclamatum vere Societatis Propugnatore, Patrono, ac Patre. Sic Ibid. num.*25.

Dolet Collegiorum paucitatem.

Societas à Deo miſſa ad diuina maieſtatis gloriam.

De Sociorũ veritate Pontificis exiſtimatio.

Pœnitentiariam à Societate relinqui nõ patitur.

Ob inopiã idoneorum confeſſariorum.

In Corſicam Socios deſtinat.

Collegium Illyricum Societati tradit.

Ab Eodem: *Qui cum ab Aquauiua tunc Prouinciali rogaretur, ne Collegium Illyricum Societati traderet, enumerante quam multos de Societate tam alioqui puſilla puerorum inſtitutio adoleſcentium anguſtis incluſos parietibus diſtineret, non ſine publici boni damno, reſpondit*: Nonne profeſſionis veſtræ eſt quaſcumque terrarum oras, ac gentes adire, vt eas conuertatis ad Deum? En quos diſperſos cum labore eratis quæſituri, nos vobis tradimus congregatos. Credite, non eſt vbi labores veſtros fænerari poſſitis maiori cum lucro. In exiguo numero nationes vniuerſas excolitis: èque ſemente non magna meſſem longe maximam præparatis. *Ita Par. 4. Hiſt. Soc. lib. 8. num. 2. Sedes Collegij laureti optata: itemque expenſa ex ædis ſanctæ vectigalibus attributa: tanquam ei Nationi, apud quam ſuam Cellam aliquandiu voluiſſet hoſpitem eſſe, benigniſſima Dei Mater hoſpitij vicem rependeret. Ad ceteram liberalitatem adiecit Gregorius non mediocrem, ad ſolatia quoque noſtrorum, hanc intemeratæ Virginis Domum, humeris Angelicis ſuſtentatam, colentium.*

Et Lauretanam Domum.

Ab Eodem: *In ſpeciali Breui in fauorem Archiducalis Academiæ Molshemienſis, dato pridie non. Decemb. cum hoc peregregio Societatis elogio, conſtantis, & intimi amoris indice*: Societatis, *inquit*, homines iuxta laudabile ſuum inſtitutum à Sede Apoſt. ipſoque Sacro Trid. Concilio approbatum, iuuentutem, quæ omnium Ordinum Reipub. Chriſtianæ Seminarium eſt, & à qua totius Eccleſiæ incolumitas pendet, non minus Chriſtianis moribus, quam LL. diſciplinis indefeſſo labore, ſingularique induſtria imbuunt. *Ita in Panegyr. eiuſdem Academiæ Leopoldo Archiduci Fundatori dicato. lib. 4. cap. 4. fol. 231.*

Socij indefeſſo labore, ac ſingulari induſtria iuuentutem imbuunt.

Ab Eodem: *Qui cum primos Iaponiæ legatos, trium Regum conſanguineos, illius Eccleſiæ Orientalis primitias, ducente eos inde P. Alexandro Valignano, Sacris ſuis pedibus affuſos vidit, interque ſuas, & ſuorum lacrymas limpidiſſimæ teſtes lætitiæ eſt amplexatus; negabat enim verò* Alio quàm filiorum loco habendos eſſe abs ſe Societatis homines, per quos ſanctæ Sedi ad obedientiam ſubmitterentur populi tanti ad inſtaurandas Europæ ruinas, alio

Per eos Iaponia obedientiam præſtat Pontifici.

A quo ij filiorum loco habentur.

alio propemodum in orbe conquiſiti. *Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib.5.cap.9.fol.653.*

8. A SIXTO V. *Ad quem Claudius Generalis biduo poſt eius aſſumptionem cum Aſſiſtentibus ad Sacrorum oſcula pedum introductus; ita locutus eſt inter alia: Beatiſſimè Pater, iubent Conſtitutiones noſtræ, vbi Pontifex nouus creatur hoc nos defungi Officio, ac pariter denunciare, præter commune obſequium, quod Chriſti Vicario vniuerſi Chriſtiani debent, Societatis noſtræ profeſſos, præcipuo ſe voto obſtringere, ituros quocumque ille iuſſerit, ſiue inter Hæreticos, ſiue alios infideles, paratos in ſanctæ fidei defenſionem, & amplificationem ſanguinem ipſum, ſi opus ſit, fundere. Ad quæ clementer Sixtus*, Felices, *inquit*, veneritis, delectat nos veſter conſpectus: nouimus veſtra Societas quàm Salutaris ſit Eccleſiæ Dei: itaque ad nos liberè adite, libenter accipiemini: clementiam in nobis, & opem reperietis. Iaponij vt valent? *Cumque reſpondiſſet Claudius rectè valere, deque eius Pontificatu gaudere, memores quàm Officioſè & amanter ab eodem nuper Cardinali excepti eſſent: ſubiecit Sixtus*, Curate, vt eorum commoditatibus nihil deſit. Quod ſi quid opus ſit, nos conueniant, omni ope iuuabimus. *Illiſque digna Romano Pontifice munera dedit, & ipſos ſolemni ritu Equites, qui ab calcari aureo vocantur, creauit: & ab Romanis in Patriciorum adſcribi numerum fecit. Quæ omnia in maximam Societatis commendationem redundabant. Ita refertur Par.5.Hiſt.Soc.Tom.1.lib 5.à num.14.*

Societas quam ſalutaris ſit Eccleſiæ Dei.

AB EODEM: *Cuius animum poſtea ab Societate alienum eſſe, eiuſque velle Inſtituta mutare, & Seminaria extinguere vanis rumoribus vulgabatur. Sed adeuntem ad ſe Claudium omni præcipuo honore cum accepiſſet, poſt multos varioſque collatos perbenigne ſermones, dixit*, Seminaria à Gregorio excitata non modo conſeruare ſibi in animo eſſe, ſed & perpetuis reditibus, quæ nondum eos habebant ſtatuere, Sacerdotijs, vbi facultas daretur aſſignatis. Interim darent operam Patres, vt ipſum vbi occaſio vacuorum Sacerdotiorum offerretur, admonerent: *tum nominatim de Societate adiecit*, Effecturum ſe, ne ea Gregorium deſide-

Vani rumores de alienato à nobis animo Pontif. Sixti.

Eius benignus ſermo ad Claudiũ Gener.

deſideraret. Ac ſcito, *inquit*, non multis ante diebus ad nos ſcriptum ab noſtrorum Nunciorum quibuſdam, non deeſſe qui Gregorio mortuo putent, idoneum ſibi tempus oblatum ad veſtros vexandos, quibus reſpondimus (*& literas ipſas ad cumulum bonæ voluntatis oſtendit*) nos rebus ipſis effecturos, vt omnes intelligant, quantum Societatem hanc amemus, & complectamur. Itaque id ipſum, quibus oportet, plane declarent, ac perſuadeant. *Hæc & alia clementiſſime fatus Pontifex Sixtus; ad extremum Societatis pro ſe preces etiam atque etiam poſtulauit. Sic Ibidem num. 26. & 27. Et quando immutatus eius animus videbatur in innouando inſtituto, qua in re ab omnibus ferme ſacris, profaniſque Principibus, commendatitias literas in fauorem Societatis acceperat Sixtus, ad omnes in hanc ferme ſententiam reſpondit.* Nihil ſibi de mutando Societatis inſtituto veniſſe in mentem, quod laudabile confiteretur, & vtile omnino Eccleſiæ ſanctæ, & conſeruari omnino vellet, *&c. Ita Ibidem lib. 9. num. 23.*

Et Societatis Inſtitutum laudabile, & vtile omnino Eccleſia fatetur.

Societas diuina prouidentia excitata ſtrenuè laborat.

9. A GREGORIO XIV. *In Bulla incipit*, Eccleſiæ Catholicæ. *ann.* 1591. *in qua inuidioſum prope ſit quod à Pontifice tanto pluſquam paternus in nos affectus expreſſit.* In his vero (*inquit*) Religio Societatis IESV, quam nouiſſimè his diebus diuina prouidentia excitauit, adeo ſtrenue laborauit, ac ſine intermiſſione laborat, vt illius vel turbationem, & infirmitatem ad commune Eccleſiæ damnum vel pacem, atque integritatem ad eiuſdem vtilitatem maxime pertinere putemus. *Ita in Bullar. Soc. fol. 275. Potuitne ſanctiſſimus Pontifex verbis alijs commendare prolixius Societatem? Et poſtea poſtquam Societatis Inſtitutum, & rationem gubernandi confirmarat, nequid contra hæc à quoquam tentetur, grauiter interdicit his verbis*: Omni (*ait*) nobis ſtudio curandum eſſe duximus, eiuſmodi nouitatibus, ac temera ijs impugnantium præſumptionibus omnem aditum præcludere, ac Societatis indemnitati proſpicere: vt hac ratione Societas ipſa noſtro, & Apoſtolicæ Sedis præſidio munita, atque in ſui Inſtituti puritate, & regularis diſciplinæ integri-

Adeò vt eius turbatio ad commune Eccleſia damnum: pax & integritas ad eiuſdem vtilitatem pertineat.

Apoſtolica Sedu præſidio contra impugnatores munita.

tegritate, quiete, ac pace conſeruata, vberiores indies fructus in agro Domini pergat, ipſo Domino adiuuante, alacriter abſque impedimento proferre. Motu igitur proprio, & ex certa ſcientia noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, laudabile ipſius Societatis Inſtitutum, Conſtitutioneſque omnes, ac ſtatuta, & Decreta, & quæ illud concernunt præmiſſa omnia, & ſingula, prædictaque, & quæcumque alia eius Priuilegia, facultates, exemptiones, immunitates, gratias, & indulta à prædictis, ſeu etiam ab alijs Prædeceſſoribus noſtris, etiam per communicationem, conceſſa, qualiacumque illa, ac ſi ad verbum præſentibus inſererentur, pro expreſſis habentes, tenore præſentium approbamus, & confirmamus, *&c. Ita Ibidem fol.* 279. *Et poſt plura fol.* 283. Quo vero (*inquit*) ad reliqua, quæ in controuerſiam vocata erant, ſic ſtatuimus. Nomen Societatis IESV, quo laudabilis hic Ordo naſcens à Sede Apoſtolica nominatus eſt, & hactenus inſignitus, perpetuis futuris temporibus retinendum eſſe, *&c. Elogium perilluſtre, ingens ſane, & pluſquam ingens Societatis gloria, eam ſub auguſtiſſimi* IESV *Nominis triumphali ſigno natam, confirmatam, in campum eductam, & vſque ad interiturum Orbem, duraturam, contra teterrimos Religionis hoſtes, etiam Antichriſtum; vt poſtea ex Ioachimi prædictione, & Chriſti reuelatione Thereſiæ facta conſtabit.*

Laudabile eius Inſtitutum, & priuilegia confirmat Pontifex.

Et IESV Nomen perpetuo retinendũ decernit.

10. A CLEMENTE VIII. *In Bulla incipit*, Oneroſa *ann.* 1600. Poſtquam (*inquit*) Chriſti Nomen, & Euangelium in extremis omnium terrarum Inſulis, Regionibus, & Prouincijs Iaponum annunciari, earumque populi pulſa ethnicæ ſuperſtitionis errorum caligine Chriſtianæ veritatis, ac fidei lumine illuſtrari cœperant, felicis recordationis Gregorius XIII. Prædeceſſor noſter conſiderans, nullos verbi Dei Prædicatores, præter Religioſos Societatis IESV ad Regiones, & Prouincias prædictas penetrare, illoſque ſolos dictis Nationibus eiuſdem veritatis, ac fidei amplectendæ Auctores, Præceptores, ac veluti Parentes fuiſſe, *&c. Hæc Pontifex in*

Chriſti Nomen, & Euangelium in Iaponiam intulit Societas.

Eius filij illis Nationibus fidei amplectendæ auctores, ac parentes extitere.

ſummum Societatis decus, qui Religioſos omnes (ob infinitam propè meſſem) Ordinum Mendicantium ad prædicta munera accedere indulget. Ita Tom.3. Bullar. Rom. Cherubini fol. mihi 106.

Suum erga Societatem affectum teſtatur Pontifex.

AB EODEM: *Qui aſſerentibus ſe Societati contrarium vulgo circumferri, ingenti animi ſenſu reſpondit his verbis:* Qui dixerit me aduerſari Societati IESV mentitur plane, ſemper enim exiſtimaui, SOCIETATEM IESV ESSE BRACHIVM DEXTRVM ECCLESIÆ. *Elogium ſane breue, ſed vltra quam dici poteſt admirandum. Ita refertur apud Fr. Chriſtoph. Auendaño Carmelitan. Tom. de ſanctis ſer. de S. Ignat. & Xauer. diſcurſ.3. Et apud P. Suar. Tom.4. de Relig. lib.1. cap.7. num.5. Idem Clemens VIII. clementer, ac benignè alloquens Patres, qui ex vniuerſa Societate Romæ congregati fuerant ann.* 1600. *Societatem* BRACHIVM DEXTRVM SEDIS APOSTOLICÆ *appellare dignatus eſt. Nec me latet fuſius, verbiſque alijs, ſed longè maiori benignitate plenis hunc caſum deſcribi apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib.5. cap.9. fol.664. Vbi dicitur, quod dum Idem Pontifex Clemens prædictos dictæ Congregationis Patres, pedibus ſuis affuſos alloqueretur, quid de noſtra Religione ſentiret, his verbis teſtatus eſt:* Amo Societatem, atque vnicè charam habeo, *Eamque* DEXTRVM ECCLESIÆ BRACHIVM merito profiteor, profiteborque. *Quid de Societate benignius, honorificentiuſve à tanto Pontifice dici, ne dum excogitari potuit?*

Et illam Brachium Dextrum Eccleſiæ appellat.

Et Sedis Apoſtolicæ.

Quam vnicè charam habet,

AB EODEM: *curante reſtitui in Polonia Societatem. Quæ autem res Clementem impulerit, vt miſſis ad Sigiſmundum Bathoreum Legatis, denuo recipiendam ab eo curaret Societatem, quam eius florentiſſima ditione potita, hæreſis exturbarat? Quid illum ipſum idem pro ea conari iuſſit in Gallia? exiſtimatio, ni fallor, quam de Societate* IESV *habebat; eiuſmodi, vt crederet,* Murum opponi firmiorem pro Domo Dei nullum poſſe contra impetus armatæ impietatis, quàm ſociorum in doctrina, & virtute conſtantiam. *Sic in cit. Imag. Societ. ſup. fol 654. Et rurſus idem Clemens VIII.* Societatem ingeniorum, *appellare conſueuit* IESV *Societatem. Ita apud P. Adamum Contzen Politicor. lib. 6. cap.* 28. §.5.

Et firmiorem pro Domo Dei Murum vocat.

Et Societatem ingeniorum.

11. A PAV-

11. A PAVLO V. *Qui ipſo ſtatim initio Bullæ ann.* 1606. *qua Inſtitutum, & illi conceſſa à Greg.* 13. *Priuilegia promptè confirmat*: Quantum (*inquit*) Religio Societatis IESV in Eccleſia ad fidei, pietatis, & Religionis augmentum profecerit, & indies magis proficiat, nos ipſi ſcimus, & Chriſtiana Reſpublica nouit vniuerſa. Propterea illam diuerſimodè perturbare, ab incepto retardare, malis artibus humani generis hoſtis quotidie nititur: econtra vero illam & in ſuo laudabili propoſito confouere, & ad Inſtituti ipſius puritatem, & nitorem priſtinum retinendum adiuuare, nos totis viribus contendimus. *Ita Pontifex in Bullar. Soc. fol.* 303. *Et poſteà ait*: Inſtitutum Societatis à Summis Pontificibus approbatum, & confirmatum, & in priſtino candore, quo dicta Societas à bonæ memoriæ Ignatio Loyolæ illius Inſtitutore, & Fundatore, Sancto Spiritu inſpirante decoratum, aduerſus malas quorumdam quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti quærentium impugnationes, & calumnias Apoſtolica auctoritate, pœnis etiam adhibitis conſeruatum. *Ibidem fol.* 304. *Et deinde in eadem Bulla*: Nos igitur (*inquit*) ſcientes totum Sanctæ huius, & nunquam ſatis laudatæ Religionis ſtabilimentum in viridi Inſtituti ipſius obſeruantia conſiſtere, *&c. Ibid fol.* 309.

Societas proficit ad fidei, & religionis augmentū.

Ideo communis hoſtis illam nititur perturbare.

Pontifex econtra confouere.

Eius Inſtitutum à Spiritu S. inſpiratum:

Et pœnis contra impugnatores à Sede Apoſt. defenſum.

Sancta, & nunquam ſatis laudata Religio.

AB EODEM: *aſſerente* IESV Societatem non ſine maxima totius Reipublicæ Chriſtianæ vtilitate, & incremento per vniuerſum Orbem dilatatam. *Ita in Bulla Beatif. S. Ignatij.*

Per totum orbem maxima illius vtilitate dilatata.

AB EODEM, *Aduerſus quemdam Societatis aduerſarium affirmante*, Futurum ſe Societatis vindicem & illatæ iniuriæ ſeuerum vltorem, proinde malis cœptis deſiſteret. *Ita in Annal. Soc. ann.* 1612. *fol.* 270.

Se illius vindicem fore ſpondet Pontifex.

AB EODEM: *Auguſtino Quintio Ordinis Prædicatorum de inſula Maſenſi gratulante.* Abi (*inquit*) frater hilaris, ac lætus, Vrbem enim petis nouo quidem, ſed celebri, ac magnifico Societatis IESV Collegio illuſtratam, quod ad Epiſcopale onus ferendum, multos tibi, ac ſtrenuiſſimos Adiutores dabit: præterquam

Strenuiſſimos adiutores Epiſcopis dat.

Ad Epiſcopale onus ferendum.

terquam enim quod rectis moribus, ac vitæ ſanctimonia populum tibi creditum ad bonam frugem inſtituent, teneros quoque puerorum animos, quod ab Epiſcopis maximoperè optandum eſt, cum ſtudijs literarum bonarum Chriſtianis etiam inſtitutis erudient. *Sic in Annal. Soc. ann.* 1605. *fol.* 85.

Benemerita de Eccleſia. * AB EODEM, *Cardinali Ioyoſæ pro Venetis Breue Apoſtolicum poſtulanti ad tollendas cenſuras, reſpondente*, Se verbo ſuo, & auctoritati deeſſe Societatem deſerendo, tam benemeritam de Eccleſia, ardentemque adeò in obſequio & gloria ſuæ Tiaræ, abſentem ob ſui interdicti obedientiam; ſeque illis promiſiſſe, conſilium nullum cum Venetis initurum; niſi prius ſuis domibus reſtituta eſſet Societas, rationibuſque aliquibus, quas Veneti contra ipſos allegabant compoſitis, de quibus ante omnia volebat agi, exiſtente nimirum Sociorum exilio ob præciſſam interdicti ſui obſeruantiam. Omnes iſti moti tumultus (*addidit Pontifex*) ob duorum Sacerdotum vincula contra legem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam, eſtque prima actio, tamen tecum ipſe conſidera, in hac ſecunda ſanctæ Sedis honorem militare, ſi talis Religio, qualis Societas eſt, ex toto vno ſtatu ob ſolam mei obedientiam expellatur. *Ita Par.* 5. *Hiſt. Pontif. lib.* 3. *cap.* 1.

Et ardens in obſequio & gloria Pontificiæ Tiaræ.

Eius filij fortiſſimis, ac robuſtiſſimis virtutibus, viri ſunt. * AB EODEM: *Qui audiens in Sicilia Venetos à Turcis penè perditos, à noſtris curatos, ſic coram Cardinalibus exclamauit*: Verè hi filij noſtri fortiſſimis, ac robuſtiſſimis virtutibus viri ſunt. *Sic apud Fr. Anton. Tauares Carmelitam Luſitan. in ſer. Canoniz S. Ign. fol.*6.

Societas ſumma pietate fidei rudimenta docet. 12. A GREGORIO XV. *In Bulla anni* 1622. *Societatis morem in docendo doctrinam Chriſtianam, commendante.* Cum itaque (*inquit*) ſicut accepimus dilecti filij Clerici Societatis IESV inter pia, quæ exercent opera, peculiare illud Inſtitutum iuxta vota per eos emiſſa, ſumma pietate, & diligentia amplectantur, vt nimirum & adultos quoſcumque per vniuerſum Chriſtianum Orbem Catholicæ fidei rudimenta, &

Chriſtianas omnes virtutes accuratè doceant. Nos pro noſtri Paſtoralis officij munere, hoc pium, Chriſtianæque Reipublicæ neceſſarium Opus, ex quo hactenus vberrimi fructus prouenerunt, ac multo vberiores poſthac prouenturos ſperamus, *&c.*

Ex quo vberrimos fructus Eccleſiæ proueniunt.

Ab Eodem, *In literis Apoſtolicis ad Carolum à Lotharingia, Lotharingo Duci ſanguini proximum, Epiſcopum Virdunenſem, cum hic facultatem ineundæ Societatis fieri ſibi à Sede Apoſtolica poſtulaſſet*: Quod (*inquit*) Reipublicæ Chriſtianæ bono fiat, abiectis humanarum curarum, opumque impedimentis ad eamte conſer Sacræ Militiæ Societatem, Catholici Nominis defenſione, & Hæreticorum excidijs Clariſſimam; quam quidem quanti nos faciamus, duo illi Chriſtiani Imperij Propugnatores Ignatius, & Xauerius Sanctorum cognomento nuper à nobis aucti, cunctis terrarum Prouincijs, ſæculorumque ætatibus declarabunt. *Sic Pontifex apud Imag.* 1. *ſæc. Soc lib.* 5. *cap.* 10. *fol.* 665. *Et hos ille Sanctiſſimos Heroës priuſquam Catholicis aris, Templiſque colendos admoueret, ita auditis in Conſiſtorio ſuo publico eorumdem Virtutibus, atque prodigijs ſcribitur elocutus*: Merito quidem (*inquit*) miſerentis Dei bonitatem, atque potentiam in Ignatio Loyola Eccleſia Catholica veneratur. Cum enim tenebrarum Princeps ſuper aſtra Dei ſolium ſuum exaltare, atque in Aquilone Sedem figere ſtudens, nouis Hæreticorum armis Cælum adortus, Catholicæ Religioni exitium minitaretur: peropportunè ſane Ignatius animum gerens Mundo maiorem, & vltra vnius æui terminos opera ſuæ pietatis extendens, Legionem in Eccleſia Dei Fortiſſimam conſcripſit, quæ vitam pro diuini cultus incremento paciſcens in Romani Pontificis verba iuraret. *Sic Ibidem*: *Sanctiſſimus Eccleſiæ Pater, & vere talis Societatis.*

Sacra Militia catholici Nominis defenſione, & Hæreticorum excidijs clariſſima.

Quanti illam Pontifex faciat?

Dum nouæ inſurgunt Hæreſes,

Ignatius animum gerens Mundo maiorem,

Legionem in Eccleſia Dei fortiſſimam conſcripſit,

In Rom. Pontificis verba iurantem.

13. Ab Vrbano VIII. *Qui (inter alia promptæ in nos monumenta pietatis) nec minus, haud ſegnius Gregorium ſecutus, & celebratam ab illo ſanctorum Ignatij, & Xauerij Canonizationem,*

tionem, & eiuſdem ampliſſima Societatis præconia, ſuo etiam adiecto calculo confirmauit, in Bulla incipit, Rationi. *ann.* 1623. *de Canonizatione S. Ignatij*: Dudum ſiquidem (*inquit*) felicis recordationis Gregor. Papa XV. Prædeceſſor noſter pie attendens, quod ineffabilis Dei bonitas, & miſericordia, quæ miro conſilio ſuis quæque temporibus apte diſponit, & præteritis ſæculis, ſiue ad diſſeminandum Euangelium inter Gentes, ſiue contra ſubnaſcentes Hereſiarchas deſtinauit plures ſanctitate, & doctrina illuſtres viros nouiſſimis temporibus, cum pij Luſitanorum Reges in longinquas Indiarum terras, ac remotiſſimas Inſulas late patentem vineæ Domini propagandæ aditum apperuiſſent; nec minorem Catholici Caſtellæ Reges nouum in orbem ad Occidentem repertum patefacerent; veterem autem religionem, omnemque illius ſanctitatem, ac perfectionis vitæ profeſſionem Lutherus monſtrum teterrimum, aliæque deteſtabiles peſtes, blaſphemis eorum linguis in ſeptentrionis partibus corrumpere, & deprauare, ac Sedis Apoſtolicæ auctoritati detrahere conarentur; excitauit ſpiritum Ignatij Loyolæ, qui ex medio honorum curſu, & à ſæculari, & terrena militia, admirabili quadam ratione vocatus; ita ſe diuino imperio regendum, & formandum tradidit, vt demum nouâ Societatis IESV, quæ inter alia pietatis & charitatis opera, Gentilibus conuertendis, Hæreticis ad fidei veritatem reuocandis, & Romani Pontificis poteſtati tuendæ, ex inſtituto ſe totam impendit, Religione fundata, vitam admirabili ſanctitate traductam ſanctiſſimo pariter concluſerit exitu, ac plurimis ſit miraculis illuſtratus, *&c. Ita in Bullar. Soc. fol.* 319. *Et poſtea fol.* 329. *ait:* Vix verè, quem prælegerat Dominus, vt eorum Dux foret, qui portarent eius ſanctiſſimum Nomen coram gentibus, & populis: & infideles ad veræ fidei cognitionem inducerent, & rebelles Hæreticos ad illius vnitatem reuocarent, ſuique in terris Vicarij auctoritatem defenderent. *Hæc Vrbanus pari in Societatem animo, & calamo protulit.*

Naſcente Societate nouus orbis aperitur.

Contra Lutherum & aſſeclas excitatur Ignatius:

Et Societatem fundat:

Quæ Gentilibus conuertendis, hæreticis ad fidei veritatem reuocandis,

Et Romani Pontificis poteſtati tuendæ ex inſtituto ſe totam impendit.

Portantiū coram Gentilus Nomen Domini dux præeligitur Ignatius.

AB EODEM, *Collegium Illyricum Domus Lauretanæ Societatis regimini commendante, in Bulla edita ann.* 1617. Cæterum (*inquit*) cum dilectorum filiorum Presbyterorũ Societatis IESV in hoc educandorum, inſtituendorumque adoleſcentium munere, diligentia, fides, integritas, & in alijs huiuſmodi Collegijs, & in hoc ipſo ſatis cognita ſit, atque perſpecta, idem Collegium, atque ſcholares illius, ipſorum, ſicut prius fuit, regimini, inſtitutioni, doctrinæ, atque prudentiæ, eadem auctoritate etiam perpetuo ſubiicimus, atque ſubmittimus, *&c. Tom.4. Bullar. Rom. Cherubini.*

Sociorum in educãdis adoleſcentibus diligẽtia, fides, integritas.

AB EODEM: *Literis ad Principem Caſimirum Societatis Nouitium (deinde Cardinalem, nunc Poloniæ Regem) laudante Societatem, quam elegerat, in hunc modum:* Quod licet (*ait*) hæc Religio caret aſperitatibus, ac pœnitentijs exterioribus aliarum Religionum, ſtudioſiſſima tamen erat mortificationi interiori paſſionum, ſubiectionique voluntatis ad obedientiam, in ſuoque primitiuo feruore conſtantiſſima, *&c.*

Societas mortificationi, ac obedientiæ ſtudioſiſſima. Et in ſuo primitiuo feruore cõſtantiſſima.

AB EODEM: *Qui in Jubilæo pro Anno centeſimo Societatis dato die 20. Septembris anni* 1639. *aſſerit,* Ex Societate IESV vtiles & fructuoſos in Eccleſia Dei Operarios quotidie prodire.

Eius Operarij vtiles, & fructuoſi in Eccleſia Dei.

AB EODEM; *Cuius Vrbanæ beneuolentiæ & animi addictiſſimi erga nos, olim feliciſſimè auſpicati, initium diſſimulare, aut præterire non debemus. Is à Clemente VIII. miſſus (Maphæus id temporis Barberinus) Apoſtolicus extra Ordinem Nuncius in Gallias, gratulaturus Henrico IV. & Mariæ Mediceæ Regibus Chriſtianiſſimis primogenitam Sobolem Ludouicum XIII. vbi Pariſios venit vidit illico ante Senatorium Palatium ſtantem adhuc infamem pyramidem in Religioſiſſimæ Societatis dedecus nuper erectam ab ijs, qui Hæreticorum plus æquo rebus aliquando ſtudentes, Sociorum innocentiæ vel ignaros, vel inuidos auſcultarant. Sed non tulit Præſul æquiſſimus tantam virtuti iniuriam fieri in Chriſtianiſſima Ciuitate; & eos, quorum integritatem venerarentur etiam barbari, ab ipſis Eccleſiæ Romanæ filijs conculcari. Itaque qua erat & prudentia*

Vrbanus iam tum Cardinalis Nuntius iniurioſam Societati Columnam deijciendam curat.

dentia mentis, & pietatis affectu, & incorruptione iuſtitiæ, & Societatis amore præditus, vſus etiam apud Regem Apoſtolica libertate dicendi ſimul ſuſcepit innocentiæ patrocinium, & ſe ſecuturis Eccleſiæ Principibus exemplum imitandæ virtutis dedit. Quid multa? ſuadente, & vrgente ipſo deiecit Rex iniquiſſimum infamiæ nunquam promeritæ monumentum: & ita quidem deiecit, vt expetenda Societati, non fugienda fuiſſe, tanta licet iniuria, videatur: minus enim ab erecta in nos columna dedecoris, quam ab euerſa per Henricum, agente Barberino Nuntio, æſtimationis & gloriæ redundauit. Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 9. fol. 654.

Eius Collegia Gymnaſia ſapiẽtiæ. In quibus gladij ancipites cudũtur ad confundendas Diabol. legiones. Et arma lucis ad hæreſim profligandã, aut exterrendã.

Ab Eodem: *In Breui quodam Apoſtolico ad Regem Poloniæ miſſo: in quo tantus Pontifex ſuam erga Societatis homines opinionem, & exiſtimationem pandit, adeo magnam, vt diceret,* In eorum Collegijs, quæ Gymnaſia Sapientiæ habentur, & gladij ancipites cuduntur, quibus feliciter ſoleant confundi Diabolicæ legiones. *Et poſtea ſubdit:* Qui (*id eſt Ieſuitæ*) lacte pietatis iuuentutem nutriunt, & armis lucis hæreſim aut profligant, aut exterrent. *Quid ad Societatis, ac Sociorum commendationem illuſtrius? Ita refertur apud P. Danielem Bartoli in vita, & inſtituto S.P.N. Ign. lib. 1. fol. 515.*

Societatis charitas in Deum, & proximos, & Chriſtianæ Religionis zelus. Animarum ſalutem omni ſtudio procurat.

14. Ab Innocentio X. *In Breui quodam Apoſtolico edito, anno pro Miſſionibus Societatis in quo eas illi mirificè commendat.* Cæleſtium (*inquit*) munerum Theſauros, quorum diſpenſatores eſſe nos voluit Deus, libenter ijs impartimur, quos pro ſua in Deum, & in proximos charitate, & Chriſtianæ Religionis zelo, animarum ſalutem omni ſtudio procurare intelligimus. Quo in genere cum Societatis Iesv Religioſos habeamus. Nos ſane eorumdem Religioſorum pietatem, ac operam confouere, atque augere cupientes, *&c.*

Referta viris pietate, & doctrina inſignibus.

Ab Eodem, *In Breui altero ann. 1646. de Superiorum Societatis triennio:* Proſpero (*inquit*) atque felici ſtatui Societatis Iesv, quæ viris pietate, & doctrina inſignibus referta, vberes in Vinea Domini fructus iugiter producit,

ducit, paſtorali noſtra ſolicitudine conſulere volentes, *&c.*

Vberes fructus iugiter producit.

Ab Eodem: *In Iubilæo Religioſis Societatis conceſſo, editoque anno* Religio (*inquit*) Veſtra in agro Dominico diuina diſpoſitione plantata, ſpiritualibus gratijs, merito à nobis irrigari debet, quo vberiores benedicente Domino fructus in dies proferre inſiſtat, *&c. Tam bene ſemper Innocentius de Socijs, ac Societate ſentiebat: Cuius doctrinæ veritatem, ac firmitatem in materia de diuinis auxilijs, celebri illa deciſſione contra aliquas Ianſenij Iprenſis Epiſcopi propoſitiones, roborauit, vt ſatis liquido Theologiæ Profeſſoribus conſtat.*

Plantata diuina diſpoſitione in agro Dominico.

15. Ab Alexandro VII. *Amantiſſimo* Societatis *noſtræ Parente, ac Patrono, eiuſque libertatis aſſertore, & vindice acerrimo, in litteris peregregijs in forma Breuis ad ſereniſſimam Rempublicam Venetam, quibus Pontifex ſanctiſſimus hortatur* Societatis *reſtitutionem in toto ſuo Dominio in hunc modum.* Dilecti filij, nobiles viri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Laboribus, quibus vti fideles operarij in Chriſti vineâ Societatis Iesv Religioſi viri aſſiduè exercentur, fructuſque quos, Domino benedicente ex illa percipiunt, Nobilitatibus veſtris probè cognitos, ac perſpectos eſſe non dubitamus. Adeo enim vberes, atque ampli ſunt, vt bonus eorum odor longe ſeſe, lateque diffuderit, & ad longinquas etiam remotaſque regiones iam olim peruenerit. Nos quorum humilitatem ſupremus ille Pater familias, ac Dominus ſuæ domus cuſtodiæ, & agri ſui cultioni præpoſuit ſolicitudinis noſtræ debitum, ac præcipuam curam eſſe putamus, vtiles adeo ſeruos, ac traditis à Domino talentis augendis, in primis opportunos, & vbique, & apud eos præſertim eſſe, quos peculiari charitate complectimur, quibus ſalutarem, ac fructuoſam eorum induſtriam, atque operam fore præuidemus, quem amorem cum erga nobiliſſimam iſtam Rempublicam in viſceribus geramus non inferiorem ſingulari eius in Deum Religione, in ſanctam verò hanc Sedem obſeruantiâ, moleſtè

Pontificiæ literæ de admittenda in Venetam Ditionem, Societate.

Ob labores, quibus vt fideles operarij eius filij exercentur.

Et fructus, quorum odor vbique ſparſus.

Et quia vtiles, ac Dominitalentis augendis imprimis opportuni.

Ob ſalutarem, & fructuoſam, eorum induſtriam.

 admo-

Et vtilitatem ex eorũ aduentu percipiendam,

admodum ferimus, eam iam diu, his Religioſis, nobis perquam charis, probatiſque carere. Vnde proculdubio magnæ ad vos, ciueſque veſtros vtilitates eſſent peruenturæ. Nouit prudentia, ſapientiaque veſtra, quanti interſit maximè lubricam incertamque Adoleſcentium ætatem bonarum artium, ac pietatis ſtudijs enutriri, vſque adhuc refert à primis annis, optimis inſtitutis aſſueſcere, cum nempe ad ea, quæ ad id traduntur, accipienda aptiſſimi ſunt addiſcentium animi, firmiterque deinde, quæ ſunt tradita, in omni vita retinentur, in illa verò ætate gubernanda, ſanctiſſimiſque præceptis conformanda, iure nulli his Religioſis Peritiores, aut magis idonei eſſe exiſtimantur, qui hac in re non exiguam vitæ partem ponere plerumque ſolent, callentque iam longo vſu, atque exercitatione facillimas quaſque, & vtiliſſimas docendi, præcipiendique vias, quodque maximi fieri debet, non minori cura pietatem, Deique timorem, vnde iure omnis ſapientiæ, ac ſcientiæ initium ducitur, quam litteras, diſciplinaſque edocere ſatagunt; teſtatur pium hoc illorum ſtudium, Religionis propagandæ ardor, Templorum cultus, frequens Sacramentorum, ac Dei verbi adminiſtratio, ipſum denique eorum inſtitutum, quod vnam diuini nominis gloriam propoſitam habet, pro qua augenda amplificandaque in omni doctrinâ, atque omni opere fideliter collaborant; dignam itaque prudentia veſtra, dignam pietati, dignam perpetua in nos obſeruantia, ac maximoperè ad diuinum auxilium impetrandum, opportunam rem facietis, eos quàm primum in nobiliſſimam iſtam Ciuitatem, omnemque veſtrâm ditionem recipiendo. Certè, ſi quantopere ſuorum beneficiorum memoriam Deus requirat, quantaque ſit, reputabitis, quæ hoc tempore largita vobis eſt immenſa eius bonitas, clementiaque; inter cæteras hanc quoque ipſi gratiam referre debetis, ex qua ingens eius gloria, ac laudis incrementum exiturum percipietis; multum etiam id valebit ad ſanctiſſimi Viri Ignatij tutelam conciliandam cui deuotos, non minus

Præcipuè in adoleſcentium educatione in virtutibus, & literis.

In quo nulli illis ſunt peritiores.

Quod teſtatur illorum ardor Religionis propaganda.

Templorũ cultus, Sacramentorum, ac diuini verbi adminiſtratio.

Et inſtitutum pro diuina gloria augenda fideliter collaborans.

Quare vt recipiatur in Venetam ditionem hortatur Pontifex.

Quia ſic Ignatij tutelam ſibi conciliabant.

vos

vos eſſe decet, quam maiores veſtri fuerint. Ille ſiquidem cum huius SOCIETATIS fundamenta iaceret, diutius in ampliſſima iſta Vrbe eſt commoratus, ac præclara paſſim in ea ſanctitatis exempla edidit, ac quamplurima monumenta reliquit. Nam quod ad nos attinet non dubitamus, id in beneficij loco ponere, ex quo maximos, atque vberrimos fructus eſtis percepturi; atque in hoc teſtem veluti ac pignus paternam noſtram charitatem dare non veremur, quam vos magnam meritò ſemper eſſe duxiſtis, nec minorem exiſtimatione veſtra experti eſtis, eam ſanè cauſam à multis annis aduerſus Chriſtianæ Religionis infenſiſſimos hoſtes defenditis, quæ præcipuè, ac pro viribus à nobis fouenda eſt, verum ingens ad hoc efficiendum charitati noſtræ inpoſterum pondus imponetis, atque ad hanc voluntatem hoc facto, is cumulus accedet, vt multo eam amplius incitaturi ſitis ad iſtam Rempublicam, hoc præcipuè tempore omni conatu, atque ope quantum cum Domino poterimus adiuuandam. Adeo denique id Nobis gratum, iucundumque accidet, vt hoc vobis certo ſpondeamus, nihil à veſtra in hanc ſanctam Sedem obſeruantia, reuerentiaque fieri poſſe, ex quo maiores ſtimulos addi animi noſtri affectui cenſuri ſimus, & pro quo plura inuicem vobis ſint beneuolentiæ noſtræ ſigna expectanda, quibus eam non mediocriter auctam erga vos oſtendamus; vti etiam fuſius exponet Venerabilis frater Carolus Epiſcopus Auerſanus Noſter apud Nobilitates veſtras Nuncius, cui fidem haberi à vobis cupimus, quibus à Deo felicitatem precamur, & Apoſtolicam benedictionem peramanter impartimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris, die 23. Decembris 1656. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Qui diu in eorum Vrbe claro ſanctitatis exemplo eſt cōmoratus.

Et id in beneficijs ſe poſiturum affirmat Pontifex.

Ac eorum Remp. maiori ex inde conatu adiuuaturum.

Nec aliquid gratius ſibi, ac Sancta Sedi ab ipſis fieri poſſe, teſtatur.

AB EODEM, *Litteris etiam peregregijs in gratiarum actionem pro reuocatione eiuſdem* SOCIETATIS *in eandem Nobiliſſimam Rempublicam, eiuſque ditionem, omnium plauſu, & acclamatione, & gaudio præcipue ſanctiſſimi Alexandri ſic ſcribentis.* Dilecti filij.

Litera gratificatoria ad eād. Remp. pro reſtituta Societate.

Quantum ex illa Pontificis gaudium!

lij, Nobiles viri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Ingenti eximioque gaudio cor noſtrum, ac mentem Nobilitates veſtræ compleuerunt ijs litteris, quibus receptos à vobis in Nobiliſſimam Vrbem iſtam, veſtramque omnem ditionem SOCIETATIS IESV Religioſos viros, ſignificatis. Rem enim ſummis maximiſque difficultatibus hactenus impeditam, ac fruſtra aliàs tentatam tam libenter, tanta cum filialis animi declaratione, noſtra cauſa, noſtroque dumtaxat rogatu vos feciſſe, intelleximus, vt merito vberrima ea lætitia fuerit, quam ex deuotione veſtra percepimus, ac pro quo in amantiſſimi Patris ſpiritu ac dilectione complexi vos ſumus; nec vnquam tantam erga nos beneuolentiam, tam paratam voluntatem ex intimo noſtro ſinu, ac viſceribus excidere paſſuri ſumus: nam cum inſignem in præſentia fructum retulimus ſingulari veſtra obſeruantia, ac pietate perfecta, tum gratiorem longe in poſterum, capiemus ex vtilitate, ac profectu, quem ampliſſimum ijdem Religioſi viri vobis afferent, illi enim vt boni ac fideles Chriſti ſerui, veſtra benignitate adiuuante, Domino autem incrementum præbente, non degeneres à radice, in qua plantati, ac fundati ſunt, fructus dabunt, tunc nouo præſidio, ac veluti muro circumcingent florentiſſimam iſtam Vrbem, iuuentutem in litteris, Deique timore erudiendo, diuinæque gloriæ toto corde inſeruiendo, atque Orationibus inſiſtendo, in quibus veſtri beneficij memoriam crebro facient, confugientque ad Deum in tempore opportuno, hoc ſcilicet tempore, quo Dominus in furore atque ira nos arguit, quo tantæ, ac tam acerbæ ſunt Chriſtianæ Reip. calamitates, atque vndique inſurgunt impugnantes nos filij tenebrarum, ac inimici Crucis Chriſti, cum quorum ſuperbiſſimis, ac potentiſſimis, quoniam præcipuè vobis res eſt, non modo precibus, atque orationibus ad Dominum exercituum ſine intermiſſione clamabimus, vt exaltetur dextera eius in Gentibus, quæ non inuocant nomen ipſius, ſed etiam noſtrimet viribus, quantum

Huius beneuolentiæ memoriam nunquam è ſinu ſuo teſtatur elapſuram.

Et vberes futuros fructus præſagit.

A prima ſua radice non degeneres.

Qui nouo præſidio ac veluti muro eorũ Remp. cingent.

Iuuentutẽ in literis, Deique timore erudiendo,

Ac diuinæ gloriæ toto corde inſeruiendo.

Et orationibus crebro pro Repub. eorum inſiſtendo.

tum licebit per tantas tribulationes, quæ inuenerunt nos nimis, res veſtras, cauſamque libentiſſimè ſuſcipiemus. Exigit hoc à nobis pietas ipſa, de qua agitur, exigit eximia obſeruantia veſtra erga hanc ſanctam Sedem, cuius Maieſtatem in humilitate noſtra veneramini, id denique flagitat paternus amor, quem iure peculiarem tam parata filialis animi voluntate promeremini, ad quem Chriſti glutino indies magis vobis cupimus adhæreſcere. Venerabilis Frater Carolus Epiſcopus Auerſanus, Noſter Apoſtolicus Nuntius, qui litteras Veſtras vberrime ſuis eſt proſecutus; idem etiam has noſtras diſertius Verbis complectetur. Deus inclytam iſtam Remp. ſapientiſſimumque Senatum veræ Religionis bono, ac Nominis Chriſtiani gloriæ incolumen ſeruet, ac Nobilitatibus veſtris Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris die 27. Ianuar. 1657. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

AB EODEM, *In Conſtitut. ſuper Regimine Superiorum Societatis* IESV *data Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die* 1. *Ianuarij* 1663. *ſui Pontificatus anno octauo.* Debitum (*inquit*) Paſtoralis Officij, quo Eccleſiæ Catholicæ regimini diuina diſpoſitione præſidemus, exigit, vt paternam dilectorum filiorum Presbyterorum, & Clericorum Regularium Societatis IESV, quæ ab ipſis fundationis ſuæ primordijs in re Chriſtianæ Religionis iuuanda, promouendaque infidelium, & Hæreticorum conuerſione, & horum pertinacia retundenda, & iuuentute literis, & probis moribus informanda, Chriſtique fidelibus in viam mandatorum Dei dirigendis (adiuuante Domino) ſedulo ſemper, & fructuosè laborauit, ac etiam nunc ſtrenuè laborat, curam peculiari ſtudio gerentes, illa, quæ proſpero felicique ipſius Societatis regimini, & progreſſu impedimentum adferre noſcuntur, è medio tollamus, & abrogemus, ſicut magiſtra rerum experientia ſuadet, & nos matura conſul-

Societas ſedulo, fructuosè ac ſtrenuè laborans,

In Chriſtiana Religione iuuanda:

In promouenda infidelium, & Hæreticorũ cõuerſionẽ, horumque pertinacia retũdenda:

In iuuentute literis, ac probis moribus informanda.

conſultatione adhibita ad omnipotentis Dei gloriam ſalubriter expedire arbitramur, *&c. Hæc inter alia tantus Pontifex, ac verus Societatis Parens in dicta Conſtitutione reuocatoria alterius ab Innocentio X. expeditæ ſuper Regimine Triennali Superiorum Societatis.*

Magni fecit Societas hanc Alexandri Conſtitutionem, ſed multo pluris reſtitutionem illam in ſtatum Venetum ab eodem excogitatam: ob quam gratias agit Sanctiſſimo Congregatio Generalis XI. Decreto 26. ſequenti. Quoniam à tempore, quo Societas noſtra reuerſa eſt in Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ ditionem, nunc primum conuenit in vnum Corpus totum Ordinem repræſentans, cenſuit Congregatio ad conteſtandum Vniuerſæ Societatis gratum animum ob tam ſingulare, & immortale beneficium, quo vindicata eſt fama integritatis noſtræ, & ablatum opprobrium, quod paſſim iactabant Hæretici, ſummas quàm humillimas gratias nomine totius Ordinis agendas eſſe Sanctiſſimo D. N. Alexandro VII. cuius auſpicijs, Paſtorali prouidentia, & ſapientiſſimo ductu perfectum feliciſſimè ſuſpeximus negotium, quod complures anteà magno quidem animi affectu, ſed euentu irrito ſæpius tentauerant. *Hactenus Decretum.*

Gratias agit Societas Sanctiſ. D. Alexandro ob reditum in Statum Venetum.

Et rurſus Decreto 33. eadem Congregatio ſic ſtatuit. Proponente P. Vicario, & approbante Congregatione, decretum eſt, indicendum in Societate Vniuerſa ſacrum vnum, & Coronam itidem vnam pro Sanctiſſimo D.N. Alexandro VII. in aliquale gratitudinis noſtræ ſpecimen, pro tot illuſtribus beneficijs, & Apoſtolicis benedictionibus, quibus Congregationem hanc eſt impertitus.

Sacrum, & Corona indicta pro eodem Sanctiſſimo.

16. A Clemente IX. *Qui inter alia beneficia, & fauores, quibus pro ſingulari erga nos beneuolentia, iam dignatus eſt ornare minimam Societatem noſtram, præ alijs Ordinibus, eſt imprimis priuilegium celebrandi diem feſtum immaculatæ Conceptionis Deiparæ cum Octauâ; Et inſuper recitandi Officium ſanctiſſimi Parentis noſtri ſub ritu duplici in tota Eccleſia. De quo fauore (& alijs multis)*

Clem. IX, Societati concedit officium de Concept. immacul. Deiparæ cũ octaua.

multis) loquens R. P. N. Generalis Ioannes Paulus Oliua, ad vniuerſum Ordinem, ac ſingulos Societatis Prouinciales, ita ſcribit. *Et S. Ignatij ſub ritu duplici vniuerſim.*

Credo me hiſce allaturum nuncium, & V. Rev. & ſocijs vbique gentium longe gratiſſimum. Conceſſit ſiquidem ſumma cum benignitate Sanctiſſimus D. N. Clemens Nonus Officium ſub ritu duplici de S.P.N.Ignatio iam pridem à tota Societate vehementiſſimè expetitum. Auxit beneficium conferendi modus, quo non ad preces noſtras (quamuis ſupplicem libellum de eo obtuliſſem) ſed ob eximia merita S. Patris de Eccleſia Dei, & ob ſingularem venerationem, qua ſua Sanctitas ipſum colit, voluit hanc gratiam expediri. Incredibile prope eſt, quàm tenero cum affectu Paterni amoris loquatur identidem ſua Beatitudo de minimo Ordine noſtro tanquam valde exemplari, perutili Eccleſiæ Dei, & nulli Religioſorum Ordinum ſecundo: vt hoc ipſum incitamento nobis eſſe debeat, & ad incrementum Virtutis in nobis ipſis, & ad maiorem feruorem in cultura proximi, vt factis probemus vera, quæ à ſummo Paſtore de nobis ſunt prolata. Permultum me iuuit ad impetrandum hoc, & alia P. Aloyſius Spinola à Sacris Confeſſionibus ſuę Sanctitatis, & Rev. Collegij Germanici. Quocirca vt nos aliquam grati animi teſtificationem ex parte noſtra erga tam beneuolum in nos quoque Parentem exhibeamus, ſinguli Sacerdotes tria Sacra offerant Deo, & reliqui totidem coronas, vt diuina bonitas omni gratiarum genere Sanctitatem ſuam cumulet, & nobis, atque Eccleſiæ ſuæ, quàm diutiſſimè incolumen conſeruet. Romæ 15. Octobris 1667.

Litera R.P.N.Gener. Ioannis Pauli Oliuæ de fauoribus Sanctiſſimi erga Ignatium & Societatem.

Illum ſingulari veneratione colit ſua Sanctitas.

De iſta loquitur tanquã valde exemplari, perutili Eccleſiæ Dei, & nulli Religioſorum Ordinum ſecundo.

Tria ſacra, indicta, & totidem Coronæ pro ſua Beatitudine.

CLASSIS II.

A CONCILIIS.

Cōcilij Tridentini in Societatem ſtudium explicatè proponitur.

I. A Tridentino *Auguſtiſſimo illo Senatu, ſanctiſſimoque Religionis Propugnaculo, quod ruentibus in peius Catholicæ rebus Eccleſiæ annis ante iam pluribus coactum Tridenti fuerat, cum demum prioris ſæculi anno ſupra ſexageſimum tertio ſolui inciperet, finemque ſpectaret; tanta, conſpirantibus vndique conuenientium Præſulum, ac Principum teſtimonijs de recenti hac* Iesv *Familia inaudierat, tanta in Lainio, Salmerone, & ceteris ad Concilium vocatis hominibus Societatis coram quoque ſpectauerat; vt quantâ eam haberet in exiſtimatione, pluribus id quidem ſæpe aliàs, at duobus præſertim iudicijs denique commonſtrarit. Horum vnum, hoc eſt, quod cum inſtituenda iuuenum Seminaria cenſuiſſet ad idoneos miniſtros Eccleſiæ formandos, ac nemo prope eſſet qui non huiuſmodi prouinciam Societati in ſua quiſque Diœceſi animo deſtinaret, ac permulti Collegia in eam rem poſtularent; ſenatus ipſe, laudata approbataque tantorum Præſulum voluntate,* Ipſamet Societatis Collegia, præſtantia quædam iuuandæ Eccleſiæ Seminaria eſſe, *pronunciauit. Alterum eſt, quod, cum de Regularibus, Religioſiſque hominibus tractaretur in Concilio, eſſentque extra illud maleuoli, qui contra Societatem apud varios magni nominis Antiſtites moliri multa vellent; non ſolum non inuentus ſit aliquis ex tanto Præſulum numero, qui aliquid contra Societatem diceret eſſe ſtatuendum, ſed ipſum quoque Concilium, etiam cum honorifica teſtificatione approbatæ à Sede Apoſtolica diſciplinæ, ſummoque omnium cum conſenſu vnam* Iesv *Societatem à quibuſdam legibus, quæ ceteris Religioſis iniungebantur, exceperit hiſce verbis.* Per hæc tamen ſancta Synodus non intendit aliquid innouare, aut prohibere, quin Religio Clericorum Societatis Iesv, iuxta pium eorum inſtitutum à ſancta Sede Apoſtolica approbatum, Domino, & eius.

Societatis Collegia præſtantia iuuandæ Eccleſiæ Seminaria.

In Eius pio Inſtituto nihil vult innouare Concilium.

eius Eccleſiæ inſeruire poſſit. *Seſſ.25.cap.16.de Regul. Ita apud Imag.1.ſæc. Soc.lib.5.cap.9.fol 656.*

AB EODEM: *In quo Societas ſtatim ab initio magnam habuit doctrinæ opinionem. An aliquid ad Societatis tum primum naſcentis doctrinam orbi teſtandam dici, excogitarique potuit illuſtrius, quam illud? ſtatutum illic fuiſſe omnium iudicijs eodem concurrentibus, vt inter Theologos primus Salmeron, poſtremus Lainius Ieſuitæ ſententiam dicerent: Ille ad earum rerum, quæ diſputandæ, agitandæque proponebantur, illuſtrem explanationem, hic ad moderandas, temperandaſque ſententias. Ille vero dies, qui fuit, cum Concilij Patres communi conſenſione cauerunt, ne in eum diem publici conuentus indicerentur, quo Lainius, quem quartana febris inuaſerat, minus valeret! Itane frequentiſſimus ille conſeſſus, & Orbis terræ Theatrum, ab vnius hominis Ieſuitæ ore, & oratione pendebat, vt eo abſente, vel ad Conſilium dandum in rebus difficillimis doctrinæ, vel ad perorandûm eloquentiæ ſubſidia deſideraret? Tantamne vnius ingenium lucem adferre Concilio potuit, vt qui inſtinctu, afflatuque diuino concitabantur, ij, prius quam de rebus in controuerſia poſitis, certi aliquid ſtatuerent, vellent cognoſcere, quid vni, & ægro quidem Ieſuitæ videretur? ô eximiam illam, & inauditam Orbis vniuerſi exiſtimationem! ô ſummam de Societate Concilij tanti commendationem! Ita Ibidem lib.3.Orat.5.fol.438.*

Eius de Salmerone, & præcipuè de Lainio exiſtimatio.

2. A TARRACONENSI; *Prouinciali habito anno* 1600. *literis miſſis ad Clementem VIII. quibus Beatificationem S.Parentis Ignatij efflagitabat.* Sancta (*inquit*) Apoſtolica, & Romana Sedes ſole amicta, & coronata ſplendore duodecim ſtellarum, Regina vnius, atque alterius Poli peperit hunc ſpiritum ſalutis eodem tempore, quo Martinus Lutherus velut Hydra lernæa aperuit puteum abyſſi, & incepit obſcurare ſolem teterrimo fumo, & terram replere peſtiferis locuſtis; eo tempore oppoſuit hunc ſeptimum, & fortem Angelum, qui tanquam filius dilectus, in quo Deus ſibi complacuit, nube diuinæ protectionis velatus fuit, quoniam ſemper reſpexit arcum Cœleſtem, qui vertici inſidebat, quique non aliud in omnibus

Ignatius Luthero ſpecialiter à Deo oppoſitus.

Septimus fuit Apocalypſis Angelus diuinæ protectionis nube velatus.

Maiorem Dei Gloriã veſtigans.

Chriſtianæ Reip. Propugnator, ac nouæ Militiæ de cælo lapſæ Dux,

Sua doctrinæ radijs errorum tenebras diſpellens.

Eius Pedes Igneæ Columnæ:

Alter Paganiſmi mare conuertens, alter terram fecundans.

Doctrinæ librũ manu gerit ad iuuentutis educationẽ.

Alter eſt Orbis Atlas quem fulcit humeris doctrinæ & pietatis.

bus rebus, quàm Dei maiorem gloriam veſtigaret. Hunc Ignatium, ſuum Pontifices armarunt quaſi Propugnatorem Reipublicæ Chriſtianæ, eumque Ducem conſtituerunt nouæ Militiæ, quæ de Cælo lapſa eſt, ſignatæ Sanctiſſimo Nomine IESV; vt aſpectu ſuo, ipſo fulgentiori Sole, & iubare ſuæ doctrinæ, atque ſcientiæ tenebras omnium diſpelleret errorum; collocarunt pedes Ignatij quaſi duas Columnas igneas; dextrum ſupra mare, pro Indorum, & Paganiſmi conuerſione; ſiniſtrum ſupra terram, vt eam fecundaret ſeminibus virtutum, & ſalutaris doctrinæ poſt eradicatas ſpinas ignorantiæ, errorum, atque hæreſum; dederuntque Ignatio in manibus librum, vt à prima ætate bona ingenia erudiret, omnique optimâ literatura, diuina, atque humanâ excoleret. Quamobrem Patres Concilij iſtius, dum attentius perpendunt merita huius Ducis Ignatij, quem Numen ſingulari prouidentia his temporibus Eccleſiæ dedit, vt velut alter Atlas Orbem fulciat humeris Doctrinæ, & Pietatis; æquum duxerunt, *&c. Hæc Tarraconenſe Concilium in ſummam Societatis, & fundatoris laudem, apud P. Scherlog. Tom. 3. Cant. veſtig. 34. num. 35. ex Relat. edita à noſtra Ribadeneira Hiſpano idiomate de proceſſu Beatiſ. eiuſd. S. Parentis Ignatij, quæ excuſa eſt Mantriti anno* 1609.

CLAS-

CLASSIS III.

A CARDINALIBVS.

1. A S. Carolo Borromæo : *Cuius mens extat in Diplomate Gregorij pro fundando Collegio Mediolanenſi*: Solicito (*inquit*) conſiderans animo, quantam Reipublicæ Chriſtianæ afferre conſueuerint vtilitatem Collegia dilectorum filiorum Presbyterorum Societatis Iesv optimè in pluribus Chriſtiani Orbis partibus ſanctiſſimè, & piè inſtituta. Ipſi enim nullam prætermittentes occaſionem, qua in proximum charitatem ſuam exercere valeant, per totam terrarum orbem diſperſi, neque ſacculum, neque peram aſſumentes, & afflati ſpiritu, qui dat cuncta bona timentibus eum, non ſolum hic, & per totius Italiæ oras, verum etiam ab Aquilone ad Auſtrum retia tendentes; & iam non piſcium, ſed hominum piſcatores effecti; eius ductu, qui ſumma charitas, & bonitas eſt, quotidie non ceſſant miniſterium ſuum adimplere, fideles & infideles in vias, & ſemitas rectas adducendo, ac populos vbique diſperſos, tam exemplo boni operis, quàm doctrina confirmando: tantaque in eos inualuit proximi charitas, vt ad Indos, & regiones incognitas ſecedentes, & per Martyrij palmam infideles ad Chriſti fidem reuocare non dubitauerint; ita vt meritò cum exultatione referre poſſint: Domine, quinque talenta tradidiſti mihi, ecce alia quinque ſuperlucratus ſum, *&c. Ita Eminentiſſ. Cardinalis apud P. Nigron. in Comment. Regul. Soc. Tit. Par. 3. num. 12.*

Commendatur Societas ex Collegiorũ vtilitate.

Et ex filiorum erga proximos charitate.

Qui diuino afflati ſpir. inceſſanter ſuum miniſterium adimplent.

Hominum piſcatores effecti.

Eorum charitas ad incognitas Indorum regiones penetrauit.

Matth. 25. 20.

Ab Eodem, *præter donatam Aronenſi tirocinio domum, tria condente, dotanteque Collegia, Mediolani vnum, per Heluetiam duo*: Futura (*vt putabat*) non tam ſuæ munificentiæ teſtimonia, quam Religionis per eas oras firmamenta. *Ita apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 2. cap. 4. fol. 209. ex Gluſſano in eius vita.*

Societatis Collegia Religionis firmamenta.

S. Caroli in Societatem beneuolentiæ ſigna.

Item non modicam beneuolentiæ ſignificationem erga Societatem præ ſe ſemper tulit Borromæus Sanctiſſimus, & hoc propriè primum Mediolani, quo die S. Felicis Templum apertum eſt, poſt Sacrum in eo magnificè factum, conuiua ſe Patribus, cum ſuorum honeſtiſſimis commodato, deinde Romæ poſt addita per benigne cetera Societatis Domicilia, Collegij cohoneſtata menſa, illud addidit beneficium, quod iam dudum petebatur, vt Seminarij Mediolanenſis procuratione Societatem exoneraret. Ita Par.4. Hiſt. Soc. lib.7. n 54.

Et exercitiorum æſtimatio.

AB EODEM, *mire vim, & energiam Exercitiorum S. P. Ignatij commendante: Cum Dux Mantuanus eius bibliothecam viſiſſet, mirificeque laudaret, conuerſus ad illum Carolus,* Paruulum (*inquit*) in pulpito libellum habeo, è quo plus haurio, quam è reliqua bibliotheca; quia nempe purius, & plenius tanquam ex ipſo fonte. *Jta in Imag.1. ſæc. Soc. lib.3. cap.10. fol.381. ſic ſanctus ille Mediolanenſis Archiep. de aureo illo exercitiorum libello ſentiebat.*

Socij in puerorum educatione ceteris præferuntur.

2. AB INTERPRETIBVS: *Concilij Tridentini in obſeruat. declarat. eiuſdem Concilij ad ſeſſ.23. de Reformat. cap.18 n.33.* Ante omnia (*inquiunt*) in Seminarijs conſtituendus eſt Grammaticus, & Muſicus, qui pueros inſtruant, & ſi reperiantur IESVITÆ ceteris anteponendi ſunt. *Ita illi. Grauis ſane laus: tum quia ab Eminentiſſ. Principibus profecta, tum etiam quod hac in re noſtrorum operam præ ceteris abſque vlla exceptione commendat.*

Societas per orbem cum maximo animarum fructu patet.

3. A PRÆSIDIBVS. *Eiuſdem Concilij*: Religio (*inquiunt*) Presbyterorum Societatis IESV, quæ iam latiſſimè per Chriſtianorum, & Gentium etiam prouincias (Deo quod cœpit Opus promouente) cum maximo animarum fructu patet, inſtituta in Eccleſia Dei, & approbata per Sedem Apoſtolicam fuit. *Ita in Diplomate dat. Trident.1. Nouemb. ann. 1561. apud Jmag.1. ſæc. Soc. lib.5. cap.10. fol.666. Item pro Societatis innocentia in quadam perſecutione ijdem Eminentiſſ. Cardinales aſſirmarunt*, Nunquam neque ſanctiſſimum Dominum, neque ipſos de ſinceris ſtudijs, innocentiaque Societatis dubitauiſſe:

De eius innocentia Pontificis, & Cardin. iudicium.

bitauiſſe: non potuiſſe tamen non magnopere gaudere, quod poſt tot, tamque accuratas impugnationes non modo nihil de exiſtimatione eius imminutum eſſet, ſed probatior etiam, & conſpectior integritas euaſiſſet. Quapropter hoc nomine vehementer Patribus gratulari, cum Sanctitatem ſummi Pontificis, tum ipſos de Reformationis Concilio Cardinales, pariterque hortari, vt pergerent bono animo, quales hactenus præbuerant ſe, tales in futurum præſtarent. Prouiſum eſſe, ne quid amplius, à quo oppugnabantur, timerent, nunquam gratiam Sedis Apoſtolicæ, nunquam benignitatem deſideraturos. *Ita Par.2.Hiſt Soc.lib.8.nu.28.*

Sedis Apoſt. gratiam ei pollicetur.

4. A ZACHARIA DELPHINO, ET IOAN. FRAN. COMMENDONO *legatis etiam Apoſtolicis, quos circumire Ciuitates, Principeſque Germaniæ, & ad Tridentinum Concilium Pontifex Pius IV. inuitare iuſſerat, mandataque addiderat protegendæ, & quamplurimis locis collocandæ Societatis, & illi quidem diligenter, ſummaque benignitate executi mandata reſcripſerunt*, Aditas abs ſe quamplurimas Ciuitates, obitaſque Prouincias, & perſpectum quam ſtrenuè, quamque feliciter IESVITÆ vbique laborent: nec apparere aliam commodiorem, vel conſeruandi integra, vel recreandi perdita viam, quam ſi multa eorum Collegia diſponantur; idque ſe ſedulo curaſſe. *Ita 2. Par.Hiſt.Soc.cit.lib.5.n.159.*

Ieſuitæ feliciter, & ſtrenuè laborantes.

Quanta ex Collegijs vtilitas?

AB EODEM COMMENDONO: *Qui ſecum in legatione ſua per ſeptentrionis Prouincias Lambertum noſtrum circumduxerat, adiutore ad regendos familiæ mores, & in rebus Religionis, quas Hæretici in controuerſiam reuocarent diſceptatore vtens; eique viro Lambertus, cunctaque eius familiæ vſque eo ſapientiam, ſanctitatemque probauerat, vt laudibus eius plenam, & actionibus gratiarum Epiſtolam ad Lainium Commendonus dederit.* Præ ceteris (*ait*) nunquam in celebrem ſe veniſſe locum, quo non multo ante præcurriſſet fama, cum Legato, Ieſuitam aduenire: ſique nihil aliud, id certè lucrifactum, quod ſit oſtenſum Hæreticis Catholicorum ſpecimen Sacerdotum, ac Ieſuitarum. *Ita Ibidem lib 5.*

Societas ex Lamberto filio commendatur.

*lib.5.num.*178. *Et poſtea n.*179. *dicitur, quod rurſus à legatione ſua Commendonus Lambertum Moguntiæ reddidit, ipſeque Coloniam profectus, Societatem Archiepiſcopo, & Senatui enixè commendauit, affirmans,* Neſcire ipſos quantum haberent Theſaurum: *& Romam ſcripſit,* Ideo minus placuiſſe ſibi Colonienſes, quod Societatem recipere, certumque ei domicilium, ac Templum tribuere cunctarentur: *Sic ſocij, ſic Societas commendabatur à Commendono.*

Vt Theſaurus æſtimanda.

5. AB OTHONE TRVCHSESIO *Cardinali Auguſtano, cuius in Societatem, & ſocios animi propenſio vix credi poteſt: Nec omitti fas duxerim inſignem eius aduerſus Caniſium noſtrum pietatem. Ex Alſatia redeuntem exceptum Dilingæ non modo omni honore, ac benignitate tractauit, ſed etiam voluit vel inuito manibus ſuis lauare pedes, & in eo Societatis. Ita Par.*2. *Hiſt. Soc. lib.*2. *num* 11. *Mortuo Generali Lainio idem Cardinalis Auguſtanus eum exequijs honorificis honeſtauit, in ijſque quas ei apparatu magnifico celebrauit Dilingæ Cenotaphium non pulla veſte (vti mos eſt) ſed purpurea inſterni iuſſit*: quod tanti viri memoriam (*vt aiebat*) non luctu, ſed gaudio proſequi, æquum eſſet. *Cumque laudationem funebrem adiici voluiſſet, vbi Orator finem dicendi fecit, protinus ipſemet Cardinalis è ſuo ſolio fari exorſus in magna ciuium frequentia, inter cetera,* Veriſſima ſunt (*inquit*) quæ commemorauit Orator, ſed prætermiſit haud pauca. Tria ergo ſuperaddam, quæ geſta ſunt mecum. Diſceſſuro in Galliam cum equum generoſum, atque percommodum ei obtuliſſem, perpelli bonus Pater vt vteretur, nunquam potuit, atque eius verba hæc erant: Equus quidem optimus eſt, ſed pauperi aptus non eſt. Deinde cum à Paulo IV. in Cardinalium Collegium coaptandus, ad me adiit lacrymantibus oculis; inſtititque vt ad ſummum Pontificem intercederem, & nihil intentatum relinquerem. Quod ſi illi certum eſſet perſtare in ſententia, ſibi quoque certum eſſe fugam arripere, atque abdere ſeſe. *His poſtremo adiecit Cardinalis, de ſubita à Cardinalium Conclaui fuga, vbi inaudiit de ſummo honore ſibi demandando quoſdam agere. Ita*

Iterum in Caniſio commendatur.

Et in Lainio Generali.

De quo Pontifice creando agitur.

Ita Par.2. Hiſt. Soc. lib. 8. n. 206. Non tamen hæc Laini fuga (ſcribitur Ibidem lib. 3. n. 47.) Cardinalium conſilia repente diſcuſſit, ſed duodecim è grauiſſimis iam ad ſummum illi honorem demandandum conſenſerant, haud incepto facile deſtituri, niſi vel ſanctiones reueritæ eſſent, vel inueterata iam exempla non aliunde Pontificem, quam è ſacro Collegio aſſumendi. Hæc Otho in exequijs relatis publicè prædicauit. Sic tantus Cardinalis Societatis filios honorabat, quid Matrem Societatem?

Per Italiam extraque ſparſi libelli famoſi contra Societatem: illico geſtientes arripiunt Hæretici; Germanicè vertunt, quam poſſunt latiſſime fundunt: ad Imperatorem Maximilianum, ad alios Principes, & præ ceteris ad Othonem noſtrum Cardin. Auguſtanum, tum Auguſtæ agentem peruenerunt, is rei indignitate, communique detrimento commotus, quid ſtragis ea fœditas in Germania edat, quam Catholicis vniuerſis à Patrum maxime doctrina pendentibus fracti animi, hæreticis vero quam inflammati ſint, Pontificem edocet, hortaturque, vt mature Apoſtolica ope ſuccurrat. Pontifex id vt cognouit, vehementer excanduit. Auctorem libellorũ muneris, cui ante præerat, adminiſtratione priuat, & ſportula, quæ è Pontificio penu dabatur: iubet comprehendi, darique in vincula, ac ſeuerè puniri. Nec ſane graue effugiſſet ſupplicium, niſi adnitente ſummo ſtudio Societate. Ita Ibid. lib. 8. num. 33. Et ita per Cardin. Othonem fama, & innocentia Societatis reſtituta. Et tandem Par. 4. Hiſt. Soc. lib. 1. num. 51. proponitur eiuſdem Othonis Card. erga Societatem ingens ſtudium his verbis: Haud enim ſe aliter vnquam tulit, atque vnum è numero Sociorum. Non Dilinganam ſolum Academiam Societati tradidit, plurimumque de Collegio Auguſtæ ſtatuendo certauit, atque vbicumque vſus fuit ſingularia Officia præſtitit; Sed plane cura, ſolicitudine, lætitia, mœrore nihilo ſecus, atque ſua in re, in proſpero aduerſove ſtatu noſtro commouebatur. Hæc ibi Sachinus.

Defenſa contra libellarios Societas.

Cuius infamia quã perniotioſa Catholicis, & opportuna Hæreticis.

Othonis Cardin. erga Societatem ſtudium.

6. A FRAN. MARIA TAVRVSIO *etiam Archiep. Senenſi, qui in teſtimonio de ſanctitate, ac miraculis S.P.N. Ignatij, ſic ait:* Omnibus, & ſingulis has noſtras literas lecturis ſalutem in Domino. Beatus vir Ignatius Loyola Societatis IESV fun-

Et Taurusij celebre teſtimoniũ de ſanctitate Ignatij, & filiorum.

Ij vera huius ſæculi lumina, omnium virtutum, ac diſciplinarum genere præditi.

dator firmiora quidem ſuæ gloriæ teſtimonia habere non poteſt, quam quæ per eius inſtituti ſectatores vera huius ſæculi lumina, omni virtutum, ac diſciplinarum genere præditos, Deus ipſe euidenter exhibet. Quomodo enim ij ſtrenuè dimicantes tam præclara in fide Catholica propaganda, in Hæreticis conuertendis, & in Chriſtianis moribus vbique terrarum reformandis, cum ſumma omnium admiratione præſtarent, niſi Deo Duce, idem B. Ignatius cæleſti clamide indutus, militibus ſuis præfulgeret, æterni Regni vexilla præferret, animum, vires, armorumque præſidia ſuppeditaret. *Quid hoc teſtimonio illuſtrius! quod refertur apud P. Danielem Bartoli in vita, & Inſtit. S. Ign. fol. 592.*

Strenuè dimicantes pro fide propagãda, & Hæreticis conuertendis.

7. A Bartholomæo Gvidicciono: *Ille, qui nouarum Religionum ſub Paulo 3. tam acer, & tam pertinax inſectator, vt non verbo tantum, ſed ſcripto etiam (vt fertur) ex Lateranenſi, & Lugdunenſi Concilio, lapſam potius veterum Ordinum diſciplinam erigendam eſſe, contenderet, quam inſtituendam nouam; Societatis fine percepto, ſic animo commotus eſt, vt diceret:* Nouas Religiones non probo, hanc tamen non probare non audeo: ſic enim interius afficior, eos motus animi diuinitus ſentio, vt quo me ſumma ratio non ducit, eò voluntas inclinet, & affectu quodammodo inuitus complectar, quæ argumentis anteà repudiabam. *Ita apud Imag. 1. ſæc. Societ. lib. 5. cap. 10. fol. 666. ex Par. 1. Hiſt. Soc. lib. 2. n. 114.*

Diuina prouidentia in confirmatione Societatis.

8. A Carolo Gvisano *Affirmante*, in Gallia Patronum Societatis, ac defenſorem ſe fore, nequaquam alium ſibi Patronum adſciſceret. *Ita ille in eadem 1. Par. Hiſt. Soc. lib. 10. num. 108.* * *Qui rurſus eiuſdem Societatis homines appellabat*, Plenos charitate, exornatos magna doctrina, & prudentia, efficaces ardentiſſimoſque in confeſſionibus audiendis, & in omni Eccleſiaſtico miniſterio. *Sic apud Euſeb. in vita parua S. Ignatij cap. 40.*

Socij charitate pleni, & magna doctrina exornati, &c.

9. A Francisco Maria *Epiſcopo Portuenſi, Cardinali à Monte in Actis Canonizationis S. Franciſci Xauerij, vbi agens de*

eius

eius Apoſtolico munere, ſic in ipſius, & Sociorum laudem erupit: Glorioſum Nomen Apoſtoli, quod fidelis Dei ſeruus Apoſtolicis factis, & ſanctitate non ſolum ſibi, ſed etiam ſuis: vnde qua Luſitanum Imperium per Europam, Africam, Aſſiam, & nouum patet orbem, omnes de Societate IESV Apoſtoli nominantur. *Sic in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 2. fol.603.*

Ij cum Xauerio Indiarum Apoſtolo, Apoſtoli nominantur.

10. A IACOBO SABELLO: *Qui (cum Romæ hæc opinio percrebuiſſet, ad corrigendos mores, reſtituendamque religionem haud aliud præſentius oblatum eſſe remedium, quam hominum Societatis, quàm plurimum operâ vti:) hac ductus opinione, vbi à Pio IV. eius in Vrbe Vicarius conſtitutus eſſet, accerſito Lainio Generali ait,* Id ſe oneris ſubijſſe minimè inuitum, ſperantem eâ viâ in diuini cultus ornatum, & incrementum nonnihil collocaturum, idque adiumento in primis Societatis. Et quoniam recta populi inſtitutio emendatioque à Sacerdotibus idoneis pendeat, decretum ſibi, deliberatumque eſſe neminem ad Sacerdotalem gradum efferre, qui ab hominibus noſtris non probaretur. Proinde duos legeret à pietate, prudentiaque, ac doctrina idoneos viros, qui de initiandorum doctrina, & facultate periculum facerent, quorum iudicio ſtaretur. *Hæc ille Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 4. num. 8.*

Card. Sabellus Societati initiandorum examen committit.

11. A VINCENTIO LAVREO *Epiſcopo Montis Regalis in ſubalpinis, ac demum Cardinali, Turnonij Cardinalis nomine ad Generalem Lainium ſic ſcribente:* Incolumis (*inquit*) Dei gratia Cardinalis Turnonius in Gallias venit: ſed cum magno animi ſui dolore religionis res ita perturbatas inuenit, nullus vt propè in hoc Regno ſit locus, quem non aliqua ex parte hæretica lues contaminarit. Cum vero aduentu ſuo partim ſeditiones graues, vel iam ardentes extinxerit, vel orientes oppreſſerit, partim Chriſtianiſſimo Regi per literas malorum remedia, viaſque ad vim ac fraudes ſeditioſæ huius, & conſceleratæ ſectæ repellendas propoſuerit; nequaquam deeſſe Turnoni vult ſolo ſuo natali. Id cum oppidum ſit octingen-

Literæ ad Gener. Lainium, in quibus Turonenſe Collegium Societati defertur.

tis circiter domicilijs frequens ad Rhodanum ſitum, ac ſapientiæ ſtudioſos non pauciores mille ducentis habeat propter opportunitatem Collegij, quod ſuis ibi impenſis Cardinalis ædificauit, proximè ab tetræ huius peſtis periculo abeſt. Quam id loci haud quaquam effugiſſet, niſi & popularium aduerſus Cardinalem amor eximius, & obſeruantia defendiſſet; & vigil prudenſque fratris filij cuſtodia, qui Turnoniæ domus generoſa ſtirps, vel cum vitæ diſcrimine maiorum ſuorum illuſtria premens veſtigia, noua hæc pietatis inuenta eorumque fautores propulſare, & oppugnare nunquam deſtitit: adeo vt ab inimicis fidei ad contumeliam (vt ipſi rentur) monſtretur digito, & Papiſta vocitetur. Iam vero Cardinalis pro optima opinione, quam ſemper de ſanctimonia vitæ, doctrinæque integritate ſacratiſſimæ Societatis IESV habuit; perſuadet ſibi ſuam hanc patriam contra impetum quemuis, fraudemque tartaream reddere inexpugnabilem poſſe, ſi præſidium ei de Veſtris hominibus imponat, ſuumque Collegium cuſtodiæ Societatis fidæ, ſanctæque committat. Neque vni tantum oppido, ſed toti Regno ſperat ſe ingens commodum allaturum. Etenim Collegium per opportunum cum ſit tum ſitu, & opulentia oppidi, tum ædium magnificentia, & bis mille francorum annuo vectigali, præterquam quod diſcendi cupidos eo vt commeent, allicit; poteſt etiam multos è Societate præſtantes enutrire viros, quos per Gallias ſparſos certa ſpes eſt vbique innocentia vitæ, ac Dei verbo eiecturos, iugulaturoſque Catholicæ fidei hoſtes, & in priſtinum Religionis ſplendorem Regnum omne reſtituturos. Nec leue erit commodum tam multos adoleſcentes, ex quibus deinde Antiſtites, Religioſi viri, magni Cancellarij, Præſides, Conſiliarij, Senatores, ac ceteri Magiſtratus, Regnique adminiſtri creantur; à primis annis in ſancto Dei timore educari, & Catholicæ cuſtodia pietatis. Atque adeo haud mentiar, ſi huius mali originem ab talibus perſonis affirmem eſſe. Feciſſet Deus vt omni Gallia Societatis ſtructa

Optima Cardinalis opinio de ſanctimonia, & doctrina Societatis.

Quæ Præſidium eſt inexpugnabile: & commoda toti Regno Galliæ.

Propter præſtantes viros, quos nutrit.

Fidei Catholicæ hoſtes iugulaturos & iuuentutem in Dei timore educaturos.

Eius Collegia deſiderantur in Gallia.

ćta Collegia eſſent: non ita laborandum Pontifici ſummo eſſet ad populum olim pietate inclytum in ſanctæ Sedis obſequio, & Matris Eccleſiæ gremio retinendum. Id adeo experimentum apertè monſtrat, quod Billomum atque Apamiæ Gallicanæ Vrbes, quamuis regionibus vitio contactis vndique obſideantur; tamen & ſe, & multas circa oras ab infanda contagione liberas ſeruauerunt. Huius rei gratia quiuis fidelis Chriſti cultor diuinæ bonitati gratias debet agere, quod in hiſce ſummis calamitatibus, quaſi è cælo dimittere ad nos hanc verè Cæleſtem Societatem, dignata eſt. Cui cum Tu, Pater ſumme obſeruande, merito præſis, cuius magnam incorruptamque ſapientiam, prudentiam, & ſanctos mores cognitos habet, plurimique, vt debet, facit Cardinalis, tanto acrius confirmat ſuum honeſtum hoc votum, atque inflammat. Ideoque iuſit me tibi nomine ſuo, quod his literis facio, ſignificare, mentem hanc eius eſſe, vt ſuum illud Collegium ſanctæ huius Societatis ſit. *Hactenus Vincentij litera data Kalend. Octobris. Ita in ead. Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 4. n. 85.*

Ad populum in Sedis Apoſt. obſequio retinendum.

Quæ ſeruant Vrbes ab hæreſis contagio.

Verè cæleſtis Societas, ac ſancta.

12. A CHRISTOPHORO MADRVTIO *Cardinali legato: is cum in aſſignandis reditibus Collegio Materatenſi difficultatis aliquid interueniſſet; & cum ab Oliuerio, & dicti Collegij Rectore inuiſeretur, magna voce (& aderant plurimi) velut concionabundus extollere miris laudibus Societatem aggreſſus, præter cetera,* Gratias, *dixit,* ab omnibus Deo agendas, quod tali tempore, talem orbi terrarum hominum cætum dediſſet: *ac bonam deinde de pecunia ſua ſtipem ad Collegium miſit ſuum mittentis nomen quamquam fruſtra, cupiens ignorari. Ita Ibid lib. 5. n. 85.*

Cætus, ob quem Deo agenda gratia.

13. AB ALEXANDRO FARNESIO, *cuius tanta in Societatem benignitas, vt diceret Generali Lainio, cum quo multa ad animum ſuum ſpectantia æger decumbens communicauit,* Societatis cauſa quamplurimum agere ad neminem omnium, quam ad ſe prius pertinere, eo nimirum Officio, quo glorioſa ſtirpis facta tueri gentiles, & cumulare pietas iubet. *Ita Ibidem lib. 5. n. 145. Innatus ſane tanto Principi amor, & benignitas inſignis, &*

Card. Farneſij in Societatem benignitas

 pecu-

Eius filij Pontificij Milites. *peculiaris aduerſus Societatem, adeo, vt dicere ſoleret Farneſius, cum quis ingrediebatur in Societatem,* Debere ei Pontificem tanquam ſuo militi ſtipendium pendere. *Ita Par.4.Hiſt.Soc.lib.5.n.159. Grande ſane dictum breuibus licet caracteribus expreſſum in ſociorum, & Societatis laudem.*

14. A CAROLO LOTHARINGO, ET TVRNONIO: *Billomenſium pro ſuo Collegio fundando ingens erat ſtudium: dum autem ad prædictos duos Cardinales ſupplicem ſuper ea re libellum Billomæi deferrent, lumina illa, & propugnacula Eccleſiæ Gallicanæ lætiſſimè accepto libello addidiſſe orationem talem feruntur:* *Societas facit beatos.* ô vos beatos, quos diuina Maieſtas temporibus his horum virorum dono dignata eſt! vtinam eius miſericordia fieret, vt ſingulæ huius Regni Prouinciæ tanto potirentur bono! *Eſt magnum bonum, & munus Dei.* Tenete vos, quibus conceſſum eſt: amplexamini Sodalitatem hanc Ieſu Chriſti, & veſtigijs eius, ac monitis inhærete. Nos & veſtro nomine, & pro Officio noſtro dabimus operam, vt Gallia tanto Dei munere nequaquam priuetur. *Ita Par.2. Hiſt. Soc. lib.5. num.*196. *& ſtatim additur: Interfuiſſe huic actioni quidam procuratorum teſtamenti Epiſcopi fundatoris, qui vel pietate, vel verecundia ducti, ſuum continuò libellum ſupplicem adiunxére. Poſtremo die in Conuentu Cardinalis Lotharingus verum ſe Patronum Societatis ac Parentem probaturus de ſuſcipienda ea retulit: poſtque ſententiam ſuam multis cum eius laudibus explicatam accuratas preces adiecit. Secundum eum Cardinalis Turnonius, Quanta Deus per nouum hunc Ordinem, non in terris modo Chriſtianorum, ſed etiam apud Indos, & barbaros populos efficiat, cum fusè percenſuiſſet;* *Eius opera apud Indos, & barbaros.* Hoc etiam (*inquit*) ſi quid pertinere ad rem putatis addam. *Sociorum probitas, & doctrina.* Ego his Patribus ob eorum cognitam mihi vitæ probitatem, ſanctorumque doctrinam, Collegium illud meum, quod non ſine magnis ſumptibus apud meos ædificaui, perpetuo habendum cum Vniuerſis vectigalibus dono dedi. *Hæc ille: & tres alij Cardinales Armeniacus, Guiſius, Borbonius eiuſdem fuere ſententiæ.*

AB EODEM LOTHARINGO, *Illud diſertè aſſerente*, Se ipſi Societatis Præpoſito (*talis tunc erat Lainius*) in amanda, tuendaque Societate nihil ceſſurum, ſuiſque humeris etiam in Gallia, & vbiq; gentium poſſet, ſuſtentaturum. *Hæc Cardinalis coram Lainio locutus. Ita ead. 2. Par. Hiſt. Soc. lib. 7. n. 4. Idemque dixerunt ceteri, qui Concilio Tridentino interfuerunt totius Orbis Antiſtites, vt videre eſt in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 9. fol. 655.* *Amatā quantum à Lotharingo Cardin. Societas? Quam ſuis humeris in Gallia ſuſtentaturū dicebat.*

15. A GABRIELE PALEOTTO, *appellante Ignatium Parentem*, Lumen Eccleſiæ, virumque à Deo excitatum ad cogendam Societatem, quo velut reuiuiſceret, nouaque ſanciretur rei Chriſtianæ diſciplina. *Ita in cit. Imag. lib. 5. cap. 1. fol. 590.* *Ignatius Eccleſiæ lumen.*

16. AB STANISLAO HOSIO: *Qui cum Borgia renunciatur Præpoſitus Generalis, ipſi Franciſco gratulatus eſt his verbis.* Etſi pridem allatum huc fuerat R. D. Veſtram cuius inſignis pietas toto celebratur in Orbe ſumma cum voluntate omnium, & incredibili quodam conſenſu ſanctę Societatis IESV Generalem eſſe deſignatum; quoniam tamen ex Vrbe nullas ante menſem Decembrem ea de re literas acceperim, differendam eſſe duxi meam gratulationem in id vſque tempus, quo certius aliquid hac de re cognoſcere licuiſſet. Deo gratias ago, cuius beneficio factum eſt, vt non ſolum huic Sanctæ Societati, verum etiam Eccleſiæ vniuerſæ de viro tanta vitæ integritate, grauitate, prudentia prædito proſpiceret: cuius cura, & diligentia prouideri poſſit Eccleſijs omnibus, vt ne careant Verbi miniſtris, qui non magis doctrina, quàm exemplo ceteris præeant. Quibus quò magis hæc mea diœceſis indigere videtur; hoc impenſius munus, hoc R.P.V. delatum illi gratulor, mihi vero gaudeo. Nam illius opera futurum confido, vt nec alijs Eccleſijs, nec meæ deſint fideles Operarij, qui laborent in Vinea Domini. *Hæc Hoſius Cardinalis, ac Vermienſis Epiſcopus in Borgiæ, & Societatis laudem erupit. Sic refertur Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 1. num. 33.* *Gratulatio de Borgia in Generalem electione.* *Socij fideles in vinea Domini Operarij.*

AB

Societas nata ad Eccleſiæ bonum: & vtilis contra hæreticos.

AB EODEM: *Qui etiam aliquando aſſeruit*, Societatem ad Eccleſiæ bonum natam eſſe, vtilemque Regno Poloniæ in hæreſes fore. *Ita in Synopſi Soc.lib.3.cap.4.fol.*361. *Et (vt refertur Par.*2.*Hiſt.Soc.lib.*8.*nu.*114.) *Idem Cardinalis Hoſius Tridentino in Diæceſim ſuam Vermienſem reuerſus locupletiſſimos quoſque, ac Senatores ante alios rerum nouarum cupidos deprehendit, contraque Religionem Catholicam multa aperte, multa occulte molientes. Quare quod diu cogitauerat minime prolatandum ratus, aduocare Præſidium ex hac Cohorte ſtatim decreuit. Cuius induſtria Poloniæ Regnum Societati cœptum eſt aperiri.*

Poloniæ Regnum Societati aperitur.

Honorificæ Alani literæ ad Euerardum Gener.

17. A GVILIELMO ALANO, *Cuius honorificæ pro Societate extant literæ ab Euerardo Generali poſtulantes, vt Collegij Anglicani Duacenſis curam ſuſcipiat.* Etſi (*inquit*) calamus meus apud te iam diu ceſſauit; tamen animus meus, & corda meorum apud communem Dominum, pro te, lectiſſimoq; grege tuo non ſilent vnquam. Cum enim in his diurni exilij, & difficillimorum temporum continuis calamitatibus omnibus facti ſumus per Chriſtum debitores; veſtræ tamen ſanctæ Societatis in noſtros homines merita, ceterorum Officijs vniuerſis antiquiora, gratiora, ac ſane ſalutariora ſemper extiterunt. Meminiſti etenim, colendiſſime vir, niſi forſan (quod facile crediderim) alijs à te tuiſque præſtiti beneficij Chriſtianè obliuiſceris: alioquin in Belgio tum degens, & exules Anglos ſummopere complectens meminiſſe poſſes, (& Ego lubens ſane recordor) iam tum ab initio deſolationis noſtræ, pleroſque ab illa perditione ereptos, vel ad Sacrum Ordinem veſtrum receptos, vel Eccleſiæ Matri veſtrorum ſtudio, ac opera reſtitutos: vel ſequentibus deinde annis Louanij primum, tum Duaci, tandem etiam Romæ conſilio, charitate, conſolatione, auctoritateque inprimis veſtra fuiſſe ſeruatos. Vt de hoc quantulocumq; agri Dominici relicto ſemine poſt Deum, ac ſanctiſſimum Patrem Gregorium, eiuſque ſummos miniſtros, vobis patria noſtra, ſi quam vnquam habituri ſumus, primas gratias debere videatur. Inter cetera tamen recentiſ-

Societas luſtiſſimus grex.

centiſſimum eſt illud, & plane ſingulare, priora omnia beneficia veſtra complectens, quod ad noſtrorum iſtic ſtudiorum inſtitutionem non ita pridem ex Societate, alioquin varijs charitatis muneribus occupatiſſima, homines commodiſſimos conceſſeritis. De quo cum multa mihi domum ad me nuper rediens, Gregorius Martinus meus iucunde narrauit, plurimaque lætè ac libenter ex Vrbe Reuerendus Dominus Archidiaconus Audoënus, & ij ipſi, ad quos hæc felicitas maxime pertinet, ſæpe ad me ſcribant. Ego qui nihil in orbe illorum iuuenum ſalute, & ſancta educatione charius habeam, intimum de Reuerendiſſimæ Paternitatis tuæ beneficio ipſis præſtito, animi mei gaudium celare non potui. Equidem mi Pater quoad in hoc ſæculari, quo viuimus ſtatu fieri potuit, & licuit, dedi operam ſemper, vt noſtri non alijs, quam veſtris ſtudijs, inſtitutis, moribus, quibus nihil eſt hodie, vel ad doctrinam expeditius, vel ad veritatem ſincerius, vel quod maximè nunc requirimus ad zelum lucrandarum animarum accommodatius, præcipuè imbuerentur. Et illi ipſi neſcio qua animi inductione, ſed diuinitus, vt interpretor, indita longè libentiſſimè veſtra vbique, & gymnaſia conſectati ſunt, & mores imitati. Ad quam rem non quantum optamus, ſed quantum conſequi tum potuimus, vicina nobis ſæpe Collegia veſtra commoditatem præbuerunt. Sed nunc cum id ſit à Deo nobis per ſuam Sanctitatem tributum, vt in illo Eccleſiæ, ac orbis principe loco, Collegium habeamus, & per tuam pietatem porro conceſſum, vt id hactenus veſtrorum opera, atque prudentia gubernetur, & inſtituatur; omnia ſane mihi meiſque in Chriſto donata ſunt. Neque aliud deſideramus, quàm vt eius iſtic, noſtrique hîc Collegij, totiuſque gentis noſtræ cauſa, ſua gratia, & auctoritate apud ſanctiſſimum Dominum noſtrum continuò fiat commendatior: atque vt hoc tuum etiam, Patrumque beneficium diuturnum eſſe velis: vt velis autem (mi Domine colendiſſime) Alanus omnibus vitæ ſuæ Officijs filius, & famulus tuus, tuorumque

Varijs charitatis muneribus occupatiſſima.

Ad doctrinam expeditior, & ad animarum zelum accommodatior.

Commoda ex Collegijs.

Expetit Alanus vt Societas Collegij Anglicani curam ſuſcipiat.

rumque ſincerus amator per Chriſtum rogat, vel Reſpublica potius, ac patria noſtra rogat: illiuſque charitatis, & ſolicitudinis, quam in omnes gentes Chriſtianas, ac barbaras geris, partem aliquam ſupplex poſtulat. Nec repellas iuſtiſſima petentes, Pater; & qui per tuos apud extremos Indos, oues Chriſto colligis: perditam ouem Britanicam nobiſcum quęrere, ne dedigneris. Si onus eſt; Chriſti onus eſt: qui & augebit vires, vt poſſitis, & charitatem vt velitis ferre. Et quidquid ſit, omnium noſtrorum, qui vbique gentium ſunt, exulum precibus, operis, oblationibus tolerabilius fiet. Quo loco nunc Orbis Chriſtianus (ſapientiſſime vir) ſit, & quantopere nitendum ſit, ne impiorum hominum conſpiratione, & ſcelerata diligentia, fides, & religio prorſus pereant, nemo te melius videt, aut magis curat. Nec ſunt multi, cum armis & potentia iam pridem aduerſarij propter peccata noſtra ſuperiores eſſe videantur, qui non iam labentibus, ſed ruentibus rebus, ita vt vos, ſuccurrere velint, aut poſſint. Habetis nunc optimas, aut maximas rei bene gerendæ occaſiones. Talem Pontificem, qualem fortaſſis ſequentia tempora non dabunt, diuinitus certe his Eccleſiæ calamitatibus conceſſum nobis: & ita rebus humanis, his maximè inſtitutis Seminarijs conſulentem; vt neſciam, an vlla alia æquè expedita ratione religioni ſuccurri queat. Sub tali Patre, & Paſtore vobis, mihi, omnibuſque zelum Dei habentibus, niti, laborare, inſtare, vrgere, facere, pati, mori pro communi fide periucundum eſſe debet. Sed indignitas horum temporum, gentiſque meæ, longa, & coacta calamitas, ac meorum amor effecerunt, vt maximarum occupationum tuarum oblitus tam multa non neceſſaria Tuæ R^mæ. Paternitati dixerim, cum ſciam tuam pietatem hæc omnia videre, & multo plura facere, quam ego deſiderare, aut poſtulare auſim. Chriſtus ergo IESVS Tuam R^mam. Paternitatem diutiſſimè Eccleſię, ſuis, noſtriſque ſeruet incolumen, ac dignetur noſtram paruitatem ſuorum ſanctiſſimis Sacrificijs commendare; inprimiſque R^mum. Patrem Domi-

Socij apud Indos oues Chriſto colligunt.

Vrria ad Collegij curam ſuſcipiendam motiua.

Dominum Oliuerium à me multum ſalutare. Rhemis ſeptimo Kalendas Nouembris 1578. Addictiſſimus ſeruus Guilielmus Alanus. *Hucuſque præcipuæ nobilitatis Anglicanæ, ſapientiæ, ac virtutis vir admirandus. Par. 4. Hiſt. Soc lib. 7. nu. 19. Et poſtea lib. 8. num. 87. additur, Quod cum Romæ eſſet idem Alanus Pontifici Catholicorum Anglorum vota expoſuit,* quàm auide cuncti àliquos è Societate Sacerdotes expeterent. Ipſos eſſe, qui ſuorum Anglorum Duaci, ac Romæ Magiſtri, atq; inſtitutores fuiſſent. Ergo ſi tantum afferrent ſolatij atque emolumenti ij, quos inſtituerant; liceret ipſos intueri Magiſtros, & audire, quorum etiam regendis, conſilioque iuuandis, ipſis Seminariorum Sacerdotibus, valitura eſſet auctoritas. Adire Indiam Patres, ac profiteri ſuæ vocationis eſſe inferre Chriſti cultum in omnes terras, ac reſtituere inter Hæreticos. Cur ergo prætermitterent Angliam, vbi ampliſſima eſſet parata meſſis. *Quam Orationem cum probaſſet vehementer Gregorius, agi cum Euerardo iuſſit.*

Societas ab Anglis expetita.

Eius vocatio inferre Dei cultum in omnes terras.

AB EODEM: *Contra nefarium Edictum Eliſabethæ Angliæ Reginæ, & in noſtrorum commendationem afferente*: Patiuntur (*inquit*) odia, & Hæreticorum indignationes, quod D. Hieronymus loco ſummæ gloriæ ducebat. Nam ſancti illi viri, qui à Deo olim ad congrediendum cum Hæreticis excitati fuerant, tam hoſtibus odio erant, quàm iſti modo à Deo ad Lutheri, Caluini, & reliquarum peſtium ruinas reparandum ad nos miſſi. *Ita ille Cap. 6. apud Paul. Leonard. Apolog. pro ſcient. Med. Par. 2. n. 83. Et poſtea Ibid. Par. 3. nu. 54. Idem Alanus addit.* Horum Virorum Ordo quidem, & ratio viuendi noua eſt, ſed fides, & doctrina eadem plane, quam Patres antiqui, & Eccleſia vniuerſa habuit ſemper, & colit modo. *Hæc ille in doctrinæ Ieſuitarum commendationem.*

In filijs patitur Hæreticorum odia.

Eius ratio viuendi noua, ſed doctrina veterum Patrum.

18. A CÆSARE BARONIO *in Annot. ad Martyrol. Rom. 29. Decemb. fol. 619. Vbi poſtquam de S. Thoma Cantuarienſi diſſeruit Cardinalis doctiſſimus, hæc pro Societatis gloria, eiuſque Martyrum triumphis mire ſuppeditauit.* Videre meruit (*inquit*) ſæculum noſtrum

Societas Martyribus coronata.

noſtrum hac ex parte quam plurimos Thomas, Sanctiſſimos Sacerdotes, alioſque nobiliſſimos viros Anglicanos, ampliori (liceat dicere) Martyrio coronatos, duplicíſque tituli coronis auctos: cum non ſolum vt Thomas, pro Eccleſiaſtica libertate, ſed pro fide Catholica tuenda, reſtituenda, ac conſeruanda nobiliſſimo Martyrio occubuerint: vt inter alios, quos nuper Sancta Societas IESV velut agnos innoxios in ſacris ſeptis, ſanctis eruditionibus ad Martyrium acceptiſſimas Deo hoſtias ſaginauit: quos Romanum, quos Rhemenſe ſacra Collegia (quæ dixerim Celſas Turres, à facie Aquilonis, & fortiſſima Propugnacula fidei) emiſerunt ad triumphos, & prouexerunt ad Coronas. Macte animo, macte virtute Anglicanorum nobiliſſime, & glorioſiſsime Cætus, cui tam illuſtri Militiæ nomen dediſti, ac Sacramento ſanguinem ſpopondiſti: æmulor ſane vos Dei æmulatione, cum vos Martyrij candidatos, ac nobiliſſimos purpuræ Martyres deſignatos aſpicio. *Hæc eleganter Baronius.*

Eius Collegia celſa Turres, contra Aquilonem, & Propugnacula fidei fortiſſima.

AB EODEM: *Qui P. N. Ignatium Sanctiſſimum non modo coluit ipſe, ſed qua valebat in ſacris ritibus auctoritate depictam eius imaginem in Eccleſia Nominis* IESV *publica religione colendam primus omnium ſuis manibus parieti affixit, atque propoſuit. Et teste Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 3. *cap.* 8. *fol.* 372. *Memoranda illa eiuſdem Cardinalis vox, breuis illa quidem, ſed prolixam Societatis laudem complexa, cum Societatis Templum* Anaſtaſiam (*non inani ad Conſtantinopolitanam Baſilicam. alluſione*) *appellare non dubitauit; propterea quod Sacramentorum vſum, qui vita quædam eſt, & anima Chriſtianæ perfectionis, à ſæculis iam multis intermortuum videret in Templo illo, velut priſco vigore recepto feliciſſime reuiuiſcentem. Et teste Auendaño noſtro in ſuo Epithalamio ſacro differt. proœmiali num.* 74. *vbi reſcribens Baronius Staniſlao Corneouio Archiep. Gneſnenſi Poloniæ Primati, Societatis alumnos vocat,* Viros religioſiſsimos, eruditos, & maximè pios, & Apoſtolicos.

Baronij Card. cultus in Ignatium.

Sacramentorum vſus per Societatem propagatur.

Eius filij religioſiſſimi, & Apoſtolici.

19. AB VVANDINO: *Qui cum cum Pontifice Greg. XV. de Sanctitate, & miraculis Ignatij Parentis Sanctiſſimi ſermonem haberet, ſequens teſtimonium dediſſe fertur*: Quotquot ſunt vbique terrarum Societatis IESV in hanc ſanctam Sedem, & religionem Catholicam egregia merita, tot profectò habemus B. Ignatij Loyolæ miracula, tot argumenta Sanctitatis. *Hæc ille. Elogium ſane breuiſſimum in Parentis, ac filiæ Societatis laudem, ſed longiſſima vtriuſque commendatione, ac exiſtimatione plenum. Ita refertur apud Danielem Bartoli in vita B. Ignatij lib. 5. fol. 592.*

Quot Societati in Eccleſia egregia merita, tot Ignatij miracula.

20. A LVDOVICO LVDOVISIO *In Panegyrico S. Ignatij habito in Metropolitano Bononiæ Templo, Romæ typis edito anno* 1630. *Vbi ſic ait*: Quænam ætas, qui ſexus, quæ hominum conditio, quæ gens vel barbara, longeque diſiuncta inficiabitur, infinita propemodum eſſe, quæ debet Ignatio? Puerilis ætas Chriſtianæ doctrinæ inſtitutionibus informata, quarum vſum cum immenſo Chriſtianorum hominum emolumento ipſe primus inuexit. Iuuentus in apertis gymnaſijs erudita, efficaciſsimo inuento ad inſerendam in animis, cum integritate bonarum artium, pietatem, ac morum probitatem. Maturi ætate viri tot in Oratorijs, & Congregationibus, veris pœnitentiæ, ac vitæ Sanctioris Academijs inſtituti. Tot piæ domus erectæ pro Virginibus, pro conuerſis ad caſtiorem vitam fæminis, pro Orphanis, pro Cathecumenis. Maior Templorum cultus, Sacramentorum, concionum, Sacrarum lectionum, piarum exercitationum frequentia, ac Veneratio; virtutis exemplum, ac ſanctitatis æmulatio apud alios Religioſos Ordines excitata. An non hæc omnia beneficia zelo, ac pietati debentur Ignatij? de quo poſſumus affirmare quod de ſe Paulus apud Chriſoſtomum hom. 22. in 1. Cor. Innumerabilia machinari, & excogitare mei eſt ſtudij, & diligentiæ. Si vero per varias Mundi partes oculos circumferamus, Moſchouiam, Perſidem, Dalmatiam, Libani Montis plagam, Æthiopiam, excultas ab Ignatio

Omnes Ignatio, & Societati debent.

Puerichriſtianam doctrinam:

Iuuenes eruditionem.

Viri ſanctioris vitæ præcepta.

Virgines pias domus:

Templa, maiorem cultum.

Sacramenta, frequentiam.

Totus orbis miſsiones fructuoſiſſimas.

Germania, Polonia, &c. hæreſum profligationem. tio fructuoſiſſimis Miſſionibus agnoſcemus, Germaniam, Poloniam, Galliam, Belgium, Angliam, Scotiam, Hiberniam pluribus locis ab hæreſi propugnatas, ac releuatas Ignatij opera; earumque multas Collegiorum, Domorumque præſidijs, arcibuſque communitas. *Vtraque India ab Ethnica ſuperſtitione conuerſionem.* Indias ad Orientem, atque ad Occidentem Solem ſitas, locis, moribuſque diſiunctiſsimas regiones, omnes in capaciſsimo Ignatij pectore coniunctas, eiuſque, ac Sociorum beneficio ab Ethnica ſuperſtitione, aut à Sede Romana defectione ad vnum Chriſti ouile, Paſtoremque deductas: adeo vt ſola Franciſci Xauerij Apoſtolica manu millia millium, ac bis centena hominum millia fuerint Baptiſmi ſalutaribus aquis abluta. *Societas præſtans Familia:* Verum vt hæc omnia Miſſa faciamus; an non infinita ſunt erga Chriſtianam Rempublicam, ac Mundum Vniuerſum Ignatij merita, *Apoſtolicæ Sedi peculiari Voto obſtricta.* quod tam præſtantis Religioſæ Familiæ conditor fuit; quæ vel ab ipſis natalibus peculiari voto Apoſtolicæ Sedi obſtricta, inter Chriſtianos, & Ethnicos tot laboribus, *Bellatrix generoſa pro Chriſtiana fide.* tot cruciatibus, ac periculis continenter, ac generosè pro Chriſtiana fide bellum geſſit? Inſpiciantur ex hac Societate primi, ac nouiſſimi; illud vſurpare de illa licebit, quod in re *Splendens claritate virtutis.* ſimili ſcripſit Caſſiodorus Epiſt. 7. lib. 3. [Tot annis continuis ſimul ſplendet claritate virtutis: & quamuis rara ſit gloria, non agnoſcitur in tam longo ſtemmate variata: ſæculis ſuis produxit nobilis vena primarios: neſcit inde aliquid naſci mediocre: tot probati, quot geniti: quod difficile prouenit *Acies ſuorum bellatorum ſanguine purpurata.* electa frequentia.] Teſtis eſto ingens copia Sanguinis ab ijs bellatoribus effuſi, quos huiuſce Societatis acies eduxerunt. Et vero eorum nouem in Iaponia nuperrimè igni lento cremati vix dum ſuum peregerunt holocauſtum. Et ſegnior fuit ignis qui foris vſſit, quam qui intus accendit. S. Leo ſer. de S. Laur. Quare mirum non eſt huius Ordinis initijs ac progreſſibus animaduerſis, ſi communis hominum ſententia fuit: quemadmodum olim in Africa D. Auguſtinus in lucem prodiit, quo tempore natus erat in Anglia Pelagius: ita

ita planè ſtatim atque Tartareum illud monſtrum Lutherus erupit, vt tenebras importaret; ſingularem Dei prouidentiam Eccleſiæ ſuæ Ignatium, eiuſque Aciem vere igneam protuliſſe. *Hæc ab Eminentiſſimo Ludouiſio in dicto Panegyrico à fol. mihi* 42 *ad* 48. *Et poſtea concludit*: Eumdem Ignatium fuiſſe commutatione vitæ alterum Paulum, pœnitentia Baptiſtam, Humilitate Franciſcum, Aquinatem Thomam Caſtimonia, paupertate Martinum, Abrahamum Obedientia, Thaumaturgum miraculis. *Et vt ſe velut filium Ignatij tenerrimum exhiberet (& conſequenter Societatis) Sacram illi, & bene longam Panegyrim allegatam, ſua ipſe voce pro concione recitauit, in vno è præcipuis Sacellis Metropolitanæ Bononienſis Eccleſiæ, cui Archiepiſcopus præſidebat, cum illud S. Ignatio ſolemniter dedicaſſet, ea pompa, quæ conueniret Principi, & pietate, quæ deceret Cardinalem. In qua Panegyri poſtquam ſanctiſſimis ab omni retro memoria Patriarchis æqualem, quin & ipſi Christo quam ſimillimum oſtendit Ignatium, profeſſus ſuum ab ipſo dicendi exordio ſtudium, atque, vt inquit,* Deuoti cordis obſequium, quod iam inde ab ineunte ætate ingentibus meritis celeberrimi Societatis IESV Conditoris Ignatij dedicarit, & ardentiſſimam, qua flagraret cupiditatem, vt eius tutiſſimo patrocinio ſalutem quiſque ſuam, animumque commendet. *Ita denique velut orando perorat.* Opto, ac vehementer oro cunctos, & hortor, vt communem Orbis Theſaurum Ignatium in ſuo quiſque corde, amantiſſimo pietatis ſenſu complectantur. *Hucuſque in citata Panegyri tot titulis commendabili. Quem quidem Optimi Parentis animum erga Ignatium Parentem, amorem, & exiſtimationem erga Societatem: vel ingentia ſaxa Romanæ molis, me tacente teſtantur. Inter quæ lapis ille, quem rite conſecratum ſua ipſe manu primum in fundamenta depoſuit, altera ſui parte Verba hæc pauca, ſed illuſtria habet inſculpta.* Erit lapis iſte in ſignum meæ erga ſanctum Ignatium, eiuſque Ordinem pietatis. *Hæc apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 1. fol.* 591.

Acies vere ignea contra Lutherum.

Multiplex Ignatij elogium.

Eſt Orbis communis Theſaurus.

21. A BOR-

Ieſuitarum cauſa eò æquior, quò ab Hæreticis impugnata.

21. A BORBONIO, *In Toloſani Collegij cauſa, quæ multum habuit dimicationum, ita fauente, vt Hæreticorum quemdam in Senatu ipſo coram Rege, ac Parente grauiſſimis caſtigarit verbis: adiiciens*, Inde cōſtare Ieſuitarum cauſæ æquitatem, quod eam Hæretici impugnarent. *Ita ille Par.3.Hiſt.Soc.lib.2.nu.64.*

Doctrina ad ignorantiæ remedium nulla præſtantior Societatis.

22. A IACOBO SPINOSA *Seguntino etiam Epiſcopo, qui iam dudum cognitam inter exercitationes ſpiritus Compluti Societatem benigne complexus, cum Eccleſiam ſuam monitu ſummi Pontificis (vt Epiſcopos ille omnes monebat) diligenter viſiſſet, latiuſque opinione dominari rerum bonarum inſcitiam, & ſcientiam malarum, actioneſque comperiſſet; habito de remedij viâ conſilio, cum aſſenſu Canonicorum, & Cleri decreuerat*, Nullam præſentiorem offerri, quam Societatis doctrinam. *Quod cum ſtetiſſet non rogatu modo, ſed modeſto prope imperio confeſtim voluit antecurſores mitti, noſtris vtens ad luſtrandam ſuam Diœceſim. Ita Ibid. lib.5.n.200.*

Et Collegia Ciuitatum decus.

23. A BEVILACQVA, *etiam Legato Apoſtolico Peruſino, cuius amor in Societatem prope ſingularis: de qua is ita ſentiebat magnificè, atque ita honorificè, cum priuatim, tum publicè loquebatur, vt dici vix queat. Ergo cum de illa, vt fit, ſermo incidebat, libere profitebatur*, Collegia noſtra vbicumque eſſent, decus eſſe Ciuitatum. *Sic in liter. Annal. Soc. ann.*1600.*fol.*32.

Se ac ſuam purpuram in Societatis commodum offert Rupefocalda.

24. A RVPEFOCALDA, *Qui, cum purpuram recens à ſummo Pontifice ipſius meritis delatam noſtri Scholaſtici Oratiuncula, triplicique dramate gratularentur, illas Scholaſticorum recitationes concluſit ipſe eleganti clauſula, verbiſque grauiſſimis in nobili conſeſſu ſignificauit*, Si quid hac dignitatis acceſſione ſibi accederet facultatis, id omne ad Societatis noſtræ commoda collocaturum. *Ita in Annal Soc. ann.*1607.*fol* 597.

Gerardus Card. Sociorum adſpectu quaſi Angelorum lætabatur.

25. A GERARDO GROSBEQVIO *Eburonum etiam Antiſtite, & de Purpuratorum Patrum Senatu. Is Belgas Patres Louanio in ditionem ſuam inuitare ſolitus, adeo præſentium lætabatur adſpectu, quaſi* non Homines, ſed Hominum Tutelares Angelos accepiſſet. *Tum demum ponebat curas, quas pro religionis incolumitate maximas gerebat, ſatis ei conſultum arbitratus quandiu adeſſent*

adeſſent Patres. Ita in Jmag. 1. *ſæc. Societ. lib.* 6. *cap.* 5. *fol.* 882.

26. * A DIDACO GVZMANO, *etiam Patriarcha, & Archiepiſcopo Hiſpalenſi, vna cum toto ſuo Capitulo Eccleſiaſtico, in Edicto profeſto Sanctiſſ.P.N.Ignatij recipiendo, à ſe promulgato ann.* 1628.*die* 28.*Iun. ſcribendoque infra Claſſ* 6. A Sacris Senatibus. *Conſule ibi dicenda: & hic adde; Cardinalem hunc eminentiſſimum aſſeruiſſe*, Societatem fructum facere magnopere copioſum, & ſua virtute, literis, doctrina, & exemplo cumulatum. *Ita apud P.And Luc.in vit.S.Ignat.lib.*4 *cap.*18. *Idem in vita Margaritæ, quam aureo ſcripſit calamo Par.*2.*cap.*23.*dicit*, Societatem ab Imperatoribus Patribus, Auiſque Reginæ Margaritæ ſingularibus fauoribus & gratijs honoratam. *

Societatis fructu copioſi, virtute, ac doctrina cumulati.

Ab Imperatoribus honorata.

27. * AB AVGVST. SPINOLA, *etiam Hiſpalenſi Archiepiſcopo, qui viuus amorem, mortuus corpus noſtræ Societati in Profeſſorum Domo dedit: quam Societatem vocauit aliquando*, Plantam generoſam, & cæleſtem per omnem terram ramos breuiter extendentem, dantemque fructus copioſiſſimos per totum Orbem prædicatione, doctrina, literis, & exemplo. *Ita apud And.luc.cit.vit.S.Ign.lib.*4.*cap.*18.

Planta generoſa, ac cæleſtis:

Per totum Orbem copioſiſſimis fructibus dilatata.

28. A BERNARNO SPADA *Cardinali digniſſimo, qui in Sacra, particularique Congregatione ab Innocentio X. Pontif. Max. deputata, in Monitorio, ſeu Decreto vltimo ad fauorem PP. Societatis Angelopolitanæ, Ioannem de Palafox Antiſtitem Angelopolitanum ad eius amorem adducere, ſuo, ac Eminentiſſimorum nomine, his verbis contendit.* Te etiam, atque etiam hortamur, vt ea qua decet in tam laudabilem, proficuumque Ordinem exiſtimatione, Religioſam hanc Familiam in Vinea Domini ſummo cum fructu ac labore deſudantem paterna charitate amplectaris, ac foueas, *&c. Ita pag.* 1. *dicti Monitorij Societati perquam honorifici, vt videre eſt in Proceſſu, & fine Cauſæ Angelopolitanæ, Romæ typis edito, die* 5. *Nouembris ann.* 1653.

Commendatur Epiſcopo Angelopolitano.

Religioſa Familia in vinea Domini ſummo cum fructu, ac labore deſudans.

29. * A Balthas. Moscoso, Sandoval, *Inter Purpuratos Eccleſiæ Patres meritiſſimo, etiam Archiepiſcopo Toletano, viroque multis nominibus Societati Colendiſſimo. Is in Edicto pro eius Miſſionibus à ſe pronunciato, & Mexici typis edito ann.* 1647. *hæc inter alia multa ſcribit.* Conſiderans (*inquit*) magnas calamitates, quibus Hiſpanica Monarchia premitur, tot bellis, totque inimicis rebellibus impetita, *&c.* ad quorum omnium remedium, cum ipſa experientia Nos doceat, ſingulari noſtra conſolatione, ſpiritualem fructum, & animarum profectum, quem Religioſi Societatis Iesv, Miſſionum vſu, & exercitio, maxime ad culparum, & peccatorum emendationem, morum reformationem, doctrinæ Chriſtianæ, ac ceterorum myſteriorum noſtræ Sanctæ fidei Catholicæ inſtructionem, ac educationem, faciunt: Viſum eſt Nobis, ab illis affectuosè petere, ſicut fecimus, & vt hoc Sancto Miſſionum exercitio, omnes Ciuitates, Villas, & loca totius noſtri Archiepiſcopatus percurrant, *&c. Tanta de Societatis Noſtræ Miſſionibus tanto Principi opinio erat, vt illas vnicum præſentiuſue totius Regni pene collabentis ſubſidium fore, iudicaret.*

Eius Miſſiones laudantur.

CLAS-

CLASSIS IV.

AB ANTISTITIBVS.

1. A S. THOMA A VILLANOVA *Archiepiſcopo Valentino Auguſtiniano, qui nunc ab Alexandro VII. in Sanctorum Pontificum adſcriptus Catalogo, eximia vitæ Sanctitate, & miraculis, & doctrina illuſtris. Is Valentiæ fundatum Societati Collegium adeo amauit, & in pretio habuit, vt ſi quem ex noſtris Patribus amoueri Valentia cerneret, amanter expoſtularet,* Auxilia ſibi detrahi. *Ita Par.1. Hiſt. Societ. lib.15. num.78. Eo quod (proſequitur noſter Nicolaus Lancicius) noſtrorum hominum opera ad omnes Epiſcopalis muneris functiones, cum Sacerdotibus communes, perpetuò magna cum commendatione, & ſuarum ouium ingenti vtilitate, ac profectu vteretur, & ſua cum illis conſilia communicaret, ac ſi non Antiſtes eſſet doctiſſimus (libris præclaris typo vulgatis celebris) ſed vnus ex infimo Cleri gradu. Moriturus vero cum quamdam haberet in nominibus pecuniam (nam fere aliam non habebat quàm pauperum manus) eius partem ampliorem Collegio Valentino legauit: ratus illi hominum Cœtui copioſiorem eleemoſynam donandam, per quos viderat, & plures adduci ad Chriſtianam pietatem animas Catholicorum, & Hæreticorum ad Chriſti Ouile. Ita Lancicius cit. Tom. 2. Opuſcul. Spiritual. Opuſc. 17. cap. 4. num.*198.

Societas Auxilium Antiſtitum.

2. A FRANCISCO BANDINIO *Archiepiſcopo Senenſi, qui de Paſchaſij noſtri virtute, & induſtria celebre teſtimonium dedit, auxiliumque ei, Ciuitatique ab Ignatio Parente Sanctiſſimo petit his literis.* Ea eſt (*inquit*) Paſchaſij Veſtri, at potius noſtri vitæ integritas, & morum ſuauitas, vt omnibus gratus, iucunduſque ſit, mihi vero gratiſſimus: & in eo munere, quo hîc fungitur, eſt adeo vehemens, vt ſumma eius cum laude, oculos omnium in ſe conuertat. Nam verbis hortatur, exemplis iuuat, humilitate allicit, charitate ad bene, beateque

Laudatur in filio Paſchaſio: & alij deſiderantur.

Matth. 9. 37. viuendum inflammat. Verum quia, vt ait Dominus, meſſis quidem multa eſt, operarij autem pauci, optarem ſummopere vt eum vos, quemadmodum par eſt, adiuuaretis: quod facile conſequemini, ſi duos, aut ſaltem vnum ex Socijs Veſtris huc miſeritis. Quapropter Vos etiam, atque etiam rogo, vt huic honeſto meo deſiderio morem geratis. Hoc ſi feceritis profectò cognoſcetis vos huius Ciuitatis ſaluti, Deique honori conſuluiſſe. Quod vos ſummopere cupere certo ſcio. Reliquum eſt, vt ſciatis me vobis quibuſcumque rebus potero nunquam defuturum.] Valete. Senis 18. Kalend. Septemb. 1540. *Hæc ille Par.* 1. *Hiſt. Soc. lib.* 2. *num.* 92.

Conſulit ciuitatum ſaluti, Deique honori.

3. A PETRO GVERRERO *Archiepiſcopo Granatenſi, qui noſtra Inſtituta cognorat, multumque probarat Tridenti, & Academiæ, & Ordinibus omnibus gratum fuiſſe Societatis aduentum. Is vbi cum ex Academia eſſet nemo qui pollitioribus iuuentutem literis erudiret, hanc ſcilicet Prouinciam Societatis hominibus reſeruabat; quibus in eam Vrbem ingreſſis Curiones Archiepiſcopus omnes, & qui Sacerdotijs, & fortunis Eccleſiæ ſeſe alebant conuocauit, affatuſque, monuit,* Societatem IESV tum potiſſimum à Deo excitatam, cum refrixiſſe charitas videbatur: proinde ſtudendum eſſe cuique ſuas vt accuratè partes ageret, ne ad eas agendas deſideraret externos: quos ipſos cum pro ſua Deus bonitate Granatam quoque miſiſſet dandam eſſe operam, vt eos imitari ſtuderent. *Deinde Patrum tenuitati, inopiæque cognitæ re frumentaria ac nummaria proſpexit tam prompta benignitate, vt præcepto obedientiæ impoſito, ab ſe peti quidquid neceſſarium foret, iuberet. Poteſtatem inſuper Sacerdotibus fecit ea condonandi peccata, quæ ſuæ de more cathedræ reſeruarat, maiora præter hæc beneficia, & adiumenta pollicitus, quod cumulatiſſimè præſtitit. Orandi viam de Ignatij formula vſque eo probauit, vt publicè eam deprædicaret: ac pro concione quondam de ſeceſſu diſputans Chriſti Domini in deſertum tanquam ad exercitia ſpiritualia dixerit ſeceſſiſſe. Ita Par.* 1. *Hiſt. Soc. lib.* 14. *num.* 86. *Et Par.* 2. *Hiſt. eiuſdem*

Excitata à Deo cum refrixiſſe charitas videbatur.

Matth. 24. 12.

Imitanda proponitur Granatenſibus Eccleſiaſticis.

Eius Orandi vis probatur.

eiuſdem Societ. lib 4. num. 179. lego ab Eodem Archiepiſcopo Granatenſi Societatem, eſſe Arborem ex bonis fructibus cognoſcendam.

Arbor ex fructibus cognoſcenda.

AB EODEM: *In vexatione Societatis tanquam confeſſiones retegentis. Granatæ hæc exorta tempeſtas occaſione Concionis Ramirezij noſtri. Conſulitur in tam ancipiti, cæcaque cauſa à bonis viris Archiepiſcopus Guerrero: is quæ docuerat Ramirez, diſertè affirmat, imò ſponte ſua Præſides omnes ſacrorum Ordinum, ac doctiſſimum quemque tota ex Vrbe conuocat, in eoque concilio doctrina eadem approbatur, vt refertur Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 2. num.* 131. * *Sed dolens maximè Præſul pientiſſimus, quod plebs blateronum Societati ſemper infenſa, cum ei nihil labis poſſet inurere, quæ in eius moribus euinceretur, labes criminoſorum hominum velut fracto ſanctioris confeſſionis ſigillo, ſeu aggere, effuſas ſacrilego auſu, & euulgatas conaretur impingere; ideoque tum nominis, tum agnominis omen implens zelo æquè ac poteſtate armatus, effuſam perditorum infregit audaciam, & de ſuggeſtu ingeſtam Societati calumniam diluere aggreſſus in hæc verba, ſuam plene Panegyri planè mentem aperuit.*

Defenditur ab Archiep. Granatenſi.

Quidquid (*inquit*) de criminum ad aures ſacratiſſimè creditorum euulgatione vulgatum eſt, palmare mendatium eſſe certò comperimus, ijque de quibus inſolens eiuſmodi calumnia diſſeminatur, ij ſunt, ac tam probatæ virtutis, vt auſim dicere, confundat me Deus, ni optimi ſunt, ex omnibus, quorum vel à primis annis conſuetudine vſus ſum. Agitate iam, cum ijs agite, ad eos accedite, quam vitæ exerceant rationem, qui demum ipſi ſunt penitus perſcrutantes agnoſcite, ac ipſo diſcetis experimento, quam verus, & abſque fuco vos ſim allocutus in præſens: calumniam vero palmarem adeò, qua viros tanta pietate inſignes perperam inceſſiſtis, quomodo diluetis, & quo tandem pacto eorum exiſtimationi, ac nomini facietis ſatis, quos tanti ſceleris, qualis eſt auricularis confeſſionis ſacrilega euulgatio infectos eſſe voluiſtis. Faxit Deus, vt qui à ſuperiori loco iniurioſi impoſturam execrandam adeò in bibulas audientis conciones

Eius filij optimi, & probatæ virtutis.

Et pietate inſignes.

aures infuderunt, effuſam diuini iudicis iram experti ad inferiora, ſeu inferna Tartari non deturbentur. Non enim ignoranter peccant, qui cum bene norint, & coram nobis quem protulimus ſenſum amplexi ſint, & citra quæſtionem eſſe ingenuè profeſſi ſint, eumdem pro concione dilacerant, & nobis inuitis, & inauditis alienam famam, ſed propria infamia, diſcerpere contumelioſi ac prorſus falſi contendunt. *Hæc ille apud Euſeb. Tom.3. vir. Illuſtr. Soc. fol.219. in vit. P. Ioan. Ramirez §.5.*

4. A LEONARDO MARINO, *tum Epiſcopo Abbæ, dein Archiepiſcopo Lanciani, Nuncioque Apoſtolico ad Hiſpaniarum Regem, ex Sacro Prædicatorum Ordine, qui ad conſolandos ſocios in vexatione relata, ſequentem ad Borgiam Epiſtolam dedit*: Multum (*inquit*) doloris attulit mihi res Granatenſis, non Confeſſarij Societatis cauſa. Is enim quod Deo debebat, præſtitit, vt remedium tot Sacrilegijs afferretur: neque aliter agere poterat, cum ea ſit Dei ipſius regula, quæ nequaquam, vt aduerſarij calumniantur, auocat homines à confeſſione, ſed ad eam aduocat. Non enim recta eſt via aduocandi ad Sacramenta, ſi patiaris, aut diſſimules, vt peccata, & Sacrilegia per ipſa Sacramenta committantur; ſed ſi coneris, vt per adminiſtrationem rerum à Deo ſanctarum à peccatis Chriſtiani liberentur, & iuſtitiam, ſanctitatem, gratiam Dei conſequantur. Quod mihi dolorem attulit inconſiderantia fuit concionatorum, qui quod laudare, ac fouere debuerant, id deformare, & opprimere maluerunt. Ceterum, Pater, memineris nunquam Dæmonem in Eccleſia non ſeminaſſe Zizania, vt inter ſe ipſos Chriſti ſectatores committeret, idque non per manifeſtam impietatem conatum, ſed zeli obtentu, & ſimulatione pietatis. Quemadmodum in præſentia zeli ſpecie moueri videntur Chriſtiani quidam, Religioſique profeſſi ad Societatis tranquillitatem turbandam. Quod mea quidem ſententia nihil eſt aliud, quam opponere ſe præſidijs, quæ in hæc tam periculoſa tempora comparauit Deus Eccleſiæ ſuæ. Iſte vero

Epiſtola Nuncij Apoſt. conſolantis Societatem in vexatione Granatenſi.

Matth. 13 25.

vero aduerſantium zelus, haud quaquam zelus eſt Domini, ſed admodum carnalis: cui quantumuis perſonam ſpiritus velint imponere, reuera zelus eſt contentionis, non quærens quæ Dei ſunt, ſed quæ per Societatis exiſtimationem detrahi putant ſibi. Itaque & hîc locum habet, quod dixit Apoſtolus: cum ſit inter vos zelus, & contentio, nonne carnales eſtis? & ſecundum hominem ambulatis? Nunquid diuiſus eſt Chriſtus? *Cor.3.* Quid eſt Paulus, quid Apollo? quid Dominicus ſanctus, quid ſanctus Franciſcus? Nonne miniſtri Dei ſunt, cuius & ipſa Societas eſt? Proinde abſiſtant diſſidium facere inter Societates, Sodalitateſque vnius & eiuſdem Domini. Recordentur quod dixit Dominus Apoſtolis, qui prohibebant alios dæmonia eiicere in nomine IESV, Qui non eſt aduerſum vos pro vobis eſt. Mar. 9. & illud Apoſtoli: ſiue per occaſionem, ſiue per bonam voluntatem, Chriſtus annuncietur, & in hoc gaudeo, ſed & gaudebo. Philip. 1. ſubeat & inconſulta Ioſue æmulatio pro Moyſe, cum monuit eum, vt duos illos prophetare in caſtris prohiberet. Cui Moyſes dixit: Quid æmularis pro me? quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus ſpiritum ſuum? Num.11. Si bene Sanctorum in Schola horum Magiſtrorum didiciſſent, ſcirent profecto Societatem foueri debere: eique fouendo obſequium præſtari Deo. Ceterum nolo hæc viros Societatis commoueant: nolo quidquam eorum intepeſcat ardor. Suſtinuit ſemper Eccleſia, electique eius hoc bellum, non à Tyrannis modo, & confeſſis Chriſtianæ religionis hoſtibus, ſed ab ijs quoque, qui ſanctitatem profitebantur. Proinde teneant locum ſuum, neque hæc exagitatio, quamuis ab hominibus Religioſis orta videatur, perturbet. Plura dicerem, ſi per otium liceret. Quanquam ſcio à Deo exercitatis hominibus nihil eſſe opus exhortatione mea. Dominus noſter in gratia ſua te conſeruet. Oliuarij V. Kalendas Iunij anno Domini 1558. ſeruus R. V. & filius Epiſcopus Marinus Nuncius. *Ita Par.2.Hiſt.Soc.lib.2.n.133.*

1. Cor.3. 3.

Mar.9. 39.

Ad Phil. 1.18.

Num. 11. 29.

Societas contra falſos rumores propugnatur.

5. * A FERDIN. VALDES *Supremo tunc Quæſitore, dein Archiepiſcopo Hiſpalenſi, literis ad Cæſarauguſtanos Quæſitores*: Quoniam (*inquit*) rumor increbuit hic, alibique Cæſarauguſtæ, alijſque in Vrbibus Aragonij Regni aliquos è Societate IESV viros apud Sacræ fidei Quæſitores in vinculis detineri, mendatium, quo pietas, & poteſtas eorum Ordinis impotentius impetitur ad fraudem, & perniciem plurimorum, è re eſſe cenſuimus in id enixius incumbatis, vt Præſules, ceteroſque viros primarios, quos monendos eſſe cenſebitis ſine ſtrepitu, ſed omni data opera moneatis, à veritate alienum omnino, quod vulgus immurmurat Societatis viros noſtris carceribus mancipatos, quin imo ij ſunt ſimul omnes, ac eorum ſinguli, vt tum moribus, tum operibus ſibi glorioſi, Deo obſequentes in ſtudio, ſtadioque abſolutiſſimæ ſeſe virtutis exerceant. Datis Valliſol. Pridie Idus Iunij, anno à partu Virg. 1558. *Ita apud Euſeb. vit. B. Borg. lib. 2. cap. 31. fol. 172.*

Socij operibus ſibi glorioſi, & Deo obſequentes.

De Societatis innocentia teſtimonium.

AB EODEM: *Qui cum in Hiſpaniæ Regnis aliqui ſpargerent Theatinos (ita Societatis homines vocabant) Luthero ipſo deteriores; auctoritate publica diluendam infamiam ratus, egregium de pietate Societatis edidit teſtimonium. Id è falſis rumoribus Deo lucrificante, vt familiæ huius innocentia ad abolendas & præſentis, & preteriti ſuſpiciones temporis, ſeueriſſimi illius iudicij teſtificatione tum maximè palam fieret. Ita Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 2. n. 124.*

Societas emiſſa cælitus ad horum temporum ruinas reparandas.

6. A BARTHOL. DE MARTYRIBVS *Archiepiſcopo Bracharenſi ex generoſa S. Dominici familia illuſtri germine, Præſuleque omnibus Euangelicæ ſapientiæ luminibus claro. Is vt primum deſignatus Antiſtes eſt ad Lainium Generalem ita ſcripſit*: Se multis ab annis ſanctæ eius Familiæ ſumma deuotione & dilectione deuinctum eſſe: quam proculdubio crederet cælitus emiſſam ad horum miſerabilium temporum ruinas & calamitates reparandas. Itaque cum primum adactus eſſet (*vere enim adigendus ex obedientia fuit*) à Præſide ſuo onus Eccleſiæ Bracharenſis ſubire, mentis oculos conieciſſe in Patres Sacræ Societatis,

Eius filij Antiſtitum coadiutores primaque Inſtrumenta diuinæ gloriæ.

tatis, tanquam in primos Coadiutores ſuos in opere Domini, primaque inſtrumenta diuinæ gloriæ in partibus illis egentiſſimis. Proinde precari ne ſibi Pater in hac re velit deeſſe. Eccleſiam Bracharenſem, ſicut primatum obtinet in Luſitania, ita latitudine regionis, & innumera multitudine Eccleſiarum Parochialium primam eſſe : atque adeo quamplurimos populos in ſumma egeſtate doctrinæ, & exempli, & ipſum Cleri Ordinem nimium iacere. Aliquot igitur, nimirum decem, aut duodecim, & ad pueros edocendos, & ad conſcientiæ nodos explicandos, & ad concionandum attribuat, donec Collegium numeris omnibus pro opibus ſuis abſoluat. *Ita in eadem Par.2. cit. lib.4.num.*150. *Et num.*151. *additur: His ad Lainium perſcriptis Sacerdotes duo., vnum non Sacerdotem à Patribus Luſitanis impetrat, & Bracharam præmittit: Antiſtes enim Olyſippone tunc erat, vbi demum conſecratus eſt, adminiſtrationemque ſui muneris ad luſtrandam Diœceſeos partem, quæ propter locorum aſperitatem maximè laborabat, inchoaturus comitem ſecum Ignatium Azebedium, (poſtea Martyrem inclytum) cum altero Patre duxit: in eaque peregrinatione, ita Ignatius, itemque ſocius priuatæ virtutis ſtudium, publicæque ſalutis induſtriam intelligentiſſimo probarunt Antiſtiti, vt vbi Bracharam venit, rem Collegij maturarit, cum ibi nulla vſque tunc admiſſa eſſet Religio, ne dum Dominicana.*

Deſiderantur ad puerorum educationem, & ad alia munia.

7. AB HISPALENSI *Archiepiſcopo, qui præ ceteris laudibus Societatis* Mirari ſe, *dixit*, quod inter tot ex ea Concionatores tam lubricis temporibus, nemo vnus eorum deprehenſus eſſet, minus orthodoxum quid docere. *Sic Ibid. lib.* 5. *num.*8.

Eorum conſtantia in orthodoxa fide docenda.

8. A DANIELE BRENDELIO *Archiepiſcopo Moguntino: Qui cum affigeretur publice libellus, quo ciues admonebantur, vt cauerent* IESVITAS, *qui per nomen inſtituendæ iuuentutis ad eam deprauandam venirent, & cum multi è Dynaſtis, & Canonicorum Concilio noſtrum in Vrbem reluctarentur ingreſſum, aureſque Archiepiſcopi aſſiduè obtunderent, omnibus hoc ille reſponſi dabat:*

Societatis in Moguntiam ingreſſum contra oppoſitores propugnat Archiepiſ.

Vos non fertis vt quiſquam præſcribat vobis, ne quos libitum vobis eſt, ditione veſtra recipiatis. Quæ igitur ratio eſt, præſcribere vt vos velitis mihi, ne ditione mea, quos animo meo placet, excipiam. Deinde, vos fertis me, qui tamen agnoſco, nec inficior, multis modis meo muneri me deeſſe; & hos igitur ferte, quos recte ſuo munere functuros ſperamus. Poſtremo quid iniquius eſt, quam ſparſis incerto auctore voculis infeſtis aurem præbere, cum tam multa læta, ac fauſta auditoribus certis audiantur? Aliquid, ſi poteſtis, firmum, ac verum proferte, tum viderimus, quid facto ſit opus. *Hæc Moguntinus Antiſtes Ibidem lib.5.num* 177. *Et diuina benignitate fauente, & præter omnium opinionem, ſumma etiam Canonicorum Voluntate tandem exceptum Collegium eſt.*

Eius laus, & æſtimatio.

9. AB HIERON. LOAYSA *ex ſacro Prædicatorum Ordine, doctrina, virtuteque nobili, primo Peruuiæ iam tum ante Societatem natam* Archiepiſcopo. *Qui cum eam recentem, vt prorſus incognitam, Peruuiæ aditu arcuiſſet; iam palam ſe errore deceptum profitens,* Vehementer *(aiebat)* formidare, ne pœnas Deo, ob eam iniectam moram perſolueret. *Quæ præterea de ipſamet Societate, deque vtilitate per eam publicè allata deprædicaret, quia ſupra modeſti ſcriptoris materiam ſunt, nihil eſt quod ſcribantur. Ita ſachin. Ibid. lib.4. num.*340.

Morientis Silicæi de Societate iudicium.

10. A IOANNE SILICÆO *Archiepiſcopo Toletano, qui licet Societati dum viueret infenſiſſimus, tamen fama erat, eum cum animam ageret, quo tempore incorrupta ſolent eſſe iudicia, aperte profeſſum,* Se ad eam diem falſis præoccupatum ſermonibus in errore verſatum, ſique vita maneret longe aliter poſthac Societatem habiturum. *Ita Par.* 2. *Hiſt. Soc. lib.* 2. *num.* 139.

Mutat ſuorum exemplo Ciuitatum mores.

11. A PETRO DE CASTRO *Archiep. Granatenſi qui non ſine magna Societatis commendatione aliquando affirmauit,* Ciuitatis faciem præclaro Sodalium noſtrorum exemplo mirum in modum mutatam, prauaſque conſuetudines in præclara iam pietatis abijſſe opera. *Ita in Annal. Soc.ann.*1603 *fol.* 177.

12. A BRA-

12. A BRACHARENSI *Archiepiſcopo, Præfecto Eccleſiæ noſtræ monente*, Vt noſtrorum in Catalogo, qui ſacrum maiori in ſacello facturi erant, nomen quoque ſuum adſcriberet. *Et cum ad operandum tardius aliquando acceſſiſſet, culpæ reum ſe faſſus, veniam ſupplex poſtulare non erubuit. Ita Ibid. fol.*99. *Archiep. Bracharenſis in Societatem benignitas.*

13. A IOANNE BORGIA *Noui Regni Granatenſis* Archiep. *& B. Fran. Borgiæ nepote, vna cum Regio Senatu, à Rege Philippo enixè petente*, Triginta illuc è Noſtris mitteret, qui barbariem, inſcitiam, Idolorumque cultum penitus inſitum ex multarum Nationum animis ſtirpitus euellant, non aliter ac ipſam Ciuitatem Regni totius Caput Noſtri, auſpice Deo, ab improuiſſima in optimam conuerterunt. *Sic in Annal. Soc. ann.* 1606, *fol.*230. *Expetitur ad Noui Regni reformationem.*

14. A LEOPOLITANO *Archiepiſcopo Polono non ſemel profitente*, Se ſi quid in ſtudio pietatis profeciſſet, Societatis inſtitutionibus profeciſſe. *Ita in* Annal.*Soc.ann.*1596.*fol* 57. *Sub eius Inſtitutione in pietate profectus.*

15. A IVLIO CÆSARE RICHARDO *Archiepiſcopo Barienſi, Nuncioque Apoſtolico in Sabaudia, qui ſummum Pontificem de ſtatu illorum tractuum certiorem faciens, magnam ſe offerre opportunitatem rei bene gerendæ, dixit*: Si aliquot è Societate viri docti eò proficiſcantur, qui manantem in dies latius Caluinianam peſtem reprimant, & labentem, aut iam pene collapſam rem Catholicam reſtituant. *Probauit Pontifex Conſilium, octoque in eam expeditionem poſtulauit. Ita Ibidem fol.*769. *Societas reprimit Caluinianam peſtem. Et labentem rem Catholicam reſtituit.*

16. A GILBERT. GENEBRARDO *Archiepiſcopo Aquenſi, viroque, ac Scriptore doctiſſimo lib.*4.*Chronic. Vbi aſſerit*, Excitatam à Deo Societatem ad ædificandum, quo tempore Sathanas ad diruendum, ſocios præclara pro Religione geſſiſſe, quotidieque gerere. *Ita apud Paul. Leonard.* Apolog *pro ſcient. Med.Par.*2.*n.*84. *Excitata à Deo ad ædificandum quæ ſatanas diruit.*

17. A MATHIA HOVIO *Archiepiſcopo Mechlinienſi, (cum in Concilio Mechlinienſi, cui intererant Prouinciales Epiſcopi, inter cetera decretum eſſet, vt Catechiſmus conſcriberetur vnus per totam deinceps Prouinciam explicandus, Houius id negotij commiſit*

 Socie-

Societati. Illa vero optimi Antiſtitis deſiderio per Ludouicum Makebliduim impigre, cumulateque ſatisfecit. Ita in Imag.1.ſæc.Soc.lib.3. cap.3.f.354. Et poſtea cap.6.f.771. affertur celebre eiuſdem Houij teſtimonium de noſtro Catechizandi ſtudio, quod huiuſcemodi verbis luculenter commendat. Docet triſtis experientia per bellorum, & hęreſum tempeſtates præteritas, ruri præſertim, deperditam eſſe rerum diuinarum, & ad ſalutem neceſſariarum cognitionem, maxime in pueris, & iuuenibus hac tempeſtate natis. Quare pergratum nobis accidit ſtudium Venerandorum Patrum Societatis IESV, quos intelleximus prô ſuo in animarum ſalutem zelo, ad pagos, qui tuto accedi poſſunt, paſſim excurrere: & rudem populum, ac præſertim iuuentutem, doctrinis ad integritatem fidei, & probitatem morum inſtituere. Quod vt pium eſt opus, & hoc tempore, hiſque locis pernecesſarium, optimis quibuſque Paſtoribus, & populi Præfectis acceptum eſſe non dubitamus. Vt autem maior hinc fructus ſurgat, & plures Deo per dictos Patres lucrifiant, obſecramus in Domino, & nihilominus diſtricte præcipiendo mandamus, omnibus Paſtoribus quorumcumque locorum Diæceſis noſtræ, ad quos forte dictos Patres venire contigerit, vt ipſos benigne ſuſcipiant, & in ſuas Eccleſias gratanter admittant, populum, & præſertim iuuentutem ad eoſdem audiendos conuocent; & tam ipſi, quam Domini temporales eoſdem in hoc pio Officio adiuuent, quandocumque, & quibuſcumque poterunt modis.

Teſtimonium Houij de ſtudio noſtrorum in catechizando.

18. * A IOANNE DE RIBERA *Archiepiſcopo Valentino ac Patriarcha Antiocheno, literis ad Nuncium Apoſtolicum, quibus ille commendat electionem B. Borgiæ in Generalem Societatis, cum ingenti vtriuſque laude.* Cum (*inquit*) de P. Franciſci Borgiæ ſanctitate mecum ipſe cogitarem, non vulgarem fuiſſe mihi perſuaſi, eumque venerari, ac colere quamuis indignus optaui. Sic enim exiſtimabam Deum non ſine cauſa illum tam illuſtris Ordinis Prępoſitum Generalem conſtituiſſe, eo maxime tempore, quo Societas IESV poſtquam inſtituta recens fuiſſet

Laudatur Societas in Borgia Generali.

Eius pia, & prudens viuendi ratio.

fuiſſet confirmanda erat, atque in ſua tam pia prudentique viuendi ratione ſtabilienda. Haud enim Chriſtiani pectoris eſt credere, Deum cum tam vigili prouidentiæ oculo in omnes religioſas familias, quæ ſunt veluti quædam publica doctrinæ, & ſanctitatis æraria, excubet, has veraſque diuitias, quibus Societas IESV maxime affluit, ei commiſſurum, qui non eas prudenti, fidelique cura adminiſtraturus eſſet. Nam vt pro certo habere debemus, B.P. Ignatium ſingulari diuinæ gratiæ munere in publicam mortalium vtilitatem huius Ordinis fundamenta ieciſſe, ita nefas eſt dubitare, ad ipſum perficiendum, expoliendumque eadem diuina gratia minime fuiſſe deſtitutum, cum vtrumque Dei Opus ſit, & poſtremum hoc maioris momenti ac ponderis, quam primum; vt eiuſdem Societatis incrementa teſtantur. Apte enim de illa dici poteſt illud Prophetæ, vineam de Ægypto tranſtuliſti, eieciſti gentes, & plantaſti eam. Plurimum quidem B.P. Ignatius laborauit in huius vitis palmitibus quærendis, at non minoris laboris fuit eam in rebus aduerſiſſimis conſeruare, atque ab hoſtibus, qui in illam vndique veluti facta manu concurrerunt, tueri, atque defendere, dum tam latè radices extenderet, vt totum plane terrarum Orbem impleret, quod certe iam cernimus. Quod ſi abſque Chriſtianæ pietatis, ac prudentiæ iniuria in dubium reuocare non licet ſanctitatem eius, qui Ordinem hunc primus inſtituit, ac veluti genuit, peperitque, nihilo minus certe eximiam eius virtutem, qui illum cum in tenera adhuc ætate eſſet, educauit, & glorioſiſſimè auxit, atque amplificauit, &c. *Hæc Archiep. & Patriarcha, Societatis, & Franciſci noſtri amantiſſimus literis ad Nuncium datis 23. Auguſt. ann.* 1608. *ex Hiſpano idiomate Latine fideliter conuerſis.*

Eſt publicum doctrinæ & ſanctitatis Ærarium.

Cuius fundamenta in publicam vtilitatem iecit Ignatius.

Vitis eſt filiorum palmitibus aucta, Pſ.79.9.

Et licet ab hoſtibus impetita,

Radices per totum orbem extendit.

19. AB STANISLAO CORNEOVIO *Archiep. Gneſnenſi, legato nato, Regni Poloniæ Primate, primoque Principe in Epiſt. ad Baronium, quæ habetur initio 4. Tomi Annal. Vbi probat Societatem contra Lutherum erectam, Equique Troiani inſtar his verbis.*

Ordo clariſſimus. *Contra Lutherum inſtar Equi Troiani erectus.* Cum Lutherus hæreſis ſuæ virus effundere cæpiſſet, quo maxima Europæ pars infecta fuit, quodque ſectas innumeras inter ſe admodum diſſectas pepent: excitatus fuit clariſſimus Societatis IESV Ordo, qui cum alijs pro Eccleſia laborantibus hac peſtifera lue mortalium animos liberaret, ex qua plurimi viri Dei ſpiritu pleni, omnique genere ſcientiæ, ac doctrinæ inſtructi tanquam ex Equo Troiano prodierunt. *Hæc ille apud Auendaño in Epithal. Sacro diſſer. proœm. n. 74.*

Inuitantur Socij ad ſcribendum contra Arrianos. *Societas in ſcribendo præclara:* *Bellatrix ſtrenua contra hæreſim.* *Excitata ad id diuinitus in Eccleſia.* AB EODEM (*vel fortè Altero*) *Gneſnenſi* Archiep. *qui non ſemel ad Rectorem Vienenſ. ac Prouinc. Auſtriæ datis literis hortatus eſt, vt ſtylum aduerſus impietatem Arrianam paſſim à Polonia reuiuiſcentem reſtringerent, his præter cetera magnificis ad literam verbis*: Nos ſane à Societate veſtra, quæ hactenus non pauca præclare ſcripſit, tanquam bellatoribus ſtrenuis, & ad certamen hoc decertandum diuinitus in Eccleſia Catholica excitatis, furorem, ac rabiem inſanorum hominum rectius, quam à quoquam alio retundi, ac reprimi poſſe exiſtimauimus. Itaque Prouinciam illam Ordini veſtro, noſtro iudicio maximè propriam ad vos deferendam nobis eſſe ſtatuimus. *Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 1. n. 106.*

Lætitia Archiep. Gneſnenſis ob admiſſū Collegium Calliſienſe. *Ad nouos errores confutandos. Eccleſiaſticamque diſciplinam reſtaurandam.* AB EOD. STANISLAO: *Qui vbi probatum à P. Generali Collegium Calliſienſe cognouit, miris lætitijs exultans, eique gratias perſtudioſè agens, inter cetera hæc adſcribit.* Nihil mihi hoc tempore gratius, nihil iucundius accidere potuit. Nunc demum enim ſperare incipio vberrimos in Archidiœceſi mea fructus tam ad confutandos nouorum dogmatum errores, ab eorumque tenebris plurimos hominum ad veritatis lucem reducendos, quam ad Eccleſiaſticam diſciplinam, quæ ex ſuo curſu plurimum receſſit, noua iſta quaſi plantatione reſtaurandam, atque conſeruandam. *Ita Par. 5. Hiſt. Soc. Tom. 1. lib 3. num 64.*

Societas commēdata in Ignatio Parente. 20. A IOANNE BAPTISTA CORDOBA *Epiſcopo Vichenſi (cuius in Diæceſi Minoreſſa ſita eſt) & electo Dertudenſi, qui Minoreſſæ in Eccleſia B. Luciæ, antea valetudinario pauperum, vbi* SOCIETA-

CIETATIS IESV *auctor Ignatius pœnitentiæ duxit exordium ad memoriam pœnitentiæ illius ſempiternam, & eiuſdem* SOCIETATIS *gloriam, lapideam pyramidem præclara cum inſcriptione erigendam curauit in hunc modum.* Ignatio de Loyola Bertrandi filio Cantabro, Clericorum SOCIETATIS IESV Parenti: qui anno ætatis ſuæ trigeſimo in arce Pampelonenſi cum Gallis acriter pro patriæ defenſione pugnauit; & acceptis mortiferis plagis, iiſque ſingulari Dei ope curatis, incenſus deſiderio adeundi loca ſancta vrbis Ieroſolymorum, dedit ſe in viam voto caſtitatis obſtrictus, & relictis armis, quæ tanquam miles ſecum portarat, iiſque in æde B. Virginis Montis-ſerrati ſuſpenſis, ſacco veſtitus, ac penè nudus, cœpit ſuperioris vitæ peccata deflere, & vt nouus Chriſti miles inedia, lacrymis & oratione ſemetipſum vlciſci. In memoriam tantæ rei, Deiq; gloriam, honorem, & ſplendorem SOCIETATIS eius Ioannes Baptiſta Cordoba Valentinus Epiſcopus Viehenſis, ac Dertudenſis electus pro ſuo in ipſius Patris ſanctitatem, atque eius Ordinem amore hunc lapidem hoc in loco collocandum curauit, vt ſanctiſſimo viro, cuique vniuerſa Chriſtiana Reſpublica multum deuincta eſt. Sixto 5. Rom. Pont. & Catholico Rege Hiſpaniarum maximo Philippo II. *Sic in vit. S. Ign. Latino græca per P. Georg. Mayr cap. 3. fol. 27.*

Cuius vitæ primordia Minoreſſæ ſculpuntur in marmore.

21. A B^no^. CONVERSINO *Electo Britouorienſi, Vicecamerario Almæ Vrbis, eiuſque diſtrictus Generali Gubernatore, qui, reclamantibus, ſtrenueq; repugnantibus aduerſarijs in primæuam* SOCIETATEM, *perhonorificam de Ignatij, & ſociorum Innocentia ſententiam tulit, in hæc verba.* Vniuerſis, & ſingulis, ad quos præſentes noſtræ litteræ peruenerint, ſalutem in Domino. Cum Reipublicæ Chriſtianæ multum interſit, vt eos, qui in agro Dominico vitæ exemplo, & doctrina plurimos ædificant in ſalutem: & item illos qui è conuerſo potius ſuperſeminare videntur Zizania, publicè notos eſſe: & nonnulli rumores ſparſi eſſent, & delationes ad nos factæ, de dogmatibus, & conuerſatione vitæ, & ſpiritualibus exercitijs, quæ alijs conferunt,

Sententia Præfecti vrbis de Ignatij, & ſociorum innocentia.

ferunt, Venerabilium Virorum, Dominorum Ignatij de Loyola, & ſociorum videlicet Petri Fabri, Claudij Iaij, Paſchaſij Broët, Iacobi Laynez, Franciſci Xauier, Alfonſi Salmeronis, Simonis Roderici, Ioannis Codurij, & Nicolai de Bobadilla Magiſtrorum Pariſienſium, presbyterorum ſæcularium Pampilonenſis, Gebennenſis, Seguntinenſis, Toletanenſis, Viſcenſis, Ebredunenſis, & Palentinenſis reſpectiue Diæceſis. Quæ quidem eorum dogmata, & exercitia, à quibuſdam dicebantur erronea, ſuperſtitioſa, & à Chriſtiana doctrina nonnihil abhorrentia. Nos pro Officij noſtri debito, ac ſpeciali etiam mandato ſanctiſſ. D.N. Papæ, circa hæc diligenter animaduertentes, quę viſa ſunt ad pleniorem cauſæ cognitionem opportuna inquiſiuimus, ſi forte de quibus prædicti culpabantur, vera eſſe deprehenderemus. Quocirca examinatis primum quibuſdam oblocutoribus contra ipſos, & conſideratis partim publicis teſtimonijs, partim ſententijs de Hiſpania, Pariſijs, Venetijs, Vicentia, Bononia, Ferraria, & Senis, quæ in prædictorum Venerabilium Virorum Dominorum Ignatij, & ſociorum fauorem aduerſus eorum criminatores prolatæ fuerunt: & adhæc examinatis iudicialiter nonnullis teſtibus, & moribus, & doctrina, & dignitate omni exceptione maioribus tandem omnem murmurationem, & oblocutionem & rumores contra eos ſparſos, nulla veritate ſubnixos fuiſſe comperimus. Quamobrem noſtrarum eſſe partium iudicamus pronunciare, & declarare, ſicut pronunciamus, & declaramus prædictum D. Ignatium, & ſocios ex prædictis delationibus, & ſuſurris non ſolum nullam infamiæ notam, ſiue de iure, ſiue de facto incurriſſe; verum potius maiorem vitæ, atque doctrinæ ſanæ claritatem retuliſſe: cum certe videremus aduerſarios vana & penitus à veritate aliena obieciſſe, & contra, optimos viros, optimum pro illis exhibuiſſe teſtimonium. *Ita Par.1.Hiſt.Soc. lib.2.num.52.*

22. APHI-

22. A PHILIPPO ARCHINTO *Salaſſiorum Epiſcopo, & Almæ Vrbis Vicario, ad quem cum Ioannes de Vega Siciliæ iam Prorex in Ignatij, Societatiſque commendationem ſcripſiſſet, ſic ipſe reſcripſit* : Pergratum quidem ſibi fuiſſe commendationis Officium; ſed ita ſi ſuum viciſſim, cum commendaret Ignatium, & eius familiam, pari animi affectu, voluntateque ſuſciperet; venia inſuper poſtulata, ſi cum eo de Societatis amore certaret. *Sic Ibid. lib. 7. n. 1.* *Eximius Archinti amor erga Societatem.*

23. A BARTHOL. TORRES *Epiſcopo Canarienſi cuius aurea eſt de Exercitiorum libello ſententia, & de Societate opinio, & exiſtimatio.* Teſtis (*inquit*) eſt Deus, quam ex voluntate mea acciderit, vt de Societatis IESV Exercitijs ſententia mea poſtularetur. Cupio enim ſimpliciter, & Chriſtiane quid in hac re ſentiam, palam facere toti orbi terrarum. Ac primum ne quis exiſtimet ex priuato me quopiam affectu loqui, aio me hominem de Societate IESV non eſſe: quanquam ſi ſerio eſſem virtutis cupidus, dudum in ea, vel in alia ſanctarum Religionum verſarer. Aio deinde, quamuis Doctorum è numero ipſe ſim indoctiſſimus, poſſe me tamen ſatis interrogationi propoſitæ reſpondere; cum & Societatem ab eius exortu nouerim, & pridem Salmanticæ cum Ignatio, deinde cum eius diſciplinæ alumnis perfamiliariter egerim, diligenter obſeruans, quo res Ordinis huius euaderent, oculis aſſiduè ipſa in facta coniectis, quæ minime patiuntur diuturnam fieri fallaciam. Aio præterea, ex qua die ſanctam hanc Societatem noui, nullum vnquam errorem, crimenque compertum in hominibus, qui quidem verè ex ea eſſent. Nam rerum imperiti, vbi de Sacerdote quopiam forte rumor minus commodus exiit, de Societate eſſe eum loquuntur. Super hæc, nego quempiam verè ac perfectè exercitiorum poſſe vim exiſtimare, niſi in ijs ſe ipſe exerceat. Etenim cum tota referantur, ad inſerendas virtutes in animis, & vitia extirpanda, nemo eſt, qui poſſit virtutis percipere vim guſtumque ſentire, niſi in ea prius elaboret. Vidi ipſemet homines doctos, qui Exercitio- *Turriani Epiſcopi Exercitiorũ libelli commendatio.* *Ad quorum rectam intelligentiã neceſſarius eorũ vſus.*

citiorum res, cum tam claræ, Catholicæque ſint, ex Euangelio depromptæ, ſanctiſque Doctoribus, intelligere non poſſent; quas tamen, qui eas ad vſum referunt, negotio nullo intelligunt. Nimirum longe aliud eſt, ſcire literas, ac res percipere ſpiritus, quæ præter literas actionem, orationiſque vſum, ac virtutum poſtulant ceterarum. Me quidem profiteor Compluti ad eam formam exercitum, ac Deum teſtor, triginta annis, quibus verſor in ſtudijs ſapientiæ, & permultis, quibus Theologiam doceo, nunquam ad meam vtilitatem didiciſſe tantum, quantum me exercitia diebus paucis docuerunt. Quod ſi cuipiam Doctorum, cui ſua placeat ſcientia, mirum fortaſſe accidat, experimentum appello; tentet idem, atque exiſtimabit idem. Neque in obſcuro eſt ratio quod priora videlicet ſtudia ad docendum, exercitia vero ad agendum referebam: valdeque intereſt ſcire, vt doceas, ac ſcire, vt facias. Addo cognitos mihi permultos, qui exercitationes illas ſuſcepere, multiſque me meorum auditorum cum Religioſis, tum ſæcularibus perſuaſiſſe, vt ſuſciperent, nec tamen cognitum quempiam, qui non pietatis magnum inde profectum retulerit, palamque prædicaret nihil omnino è mortalibus rebus ſe voluiſſe ijs antelatum. Atque vtinam quanti eſt ille theſaurus, tanti æſtimare noſſemus. Nam cum tanti ſit momenti oratio ac meditatio, propter rationem, ac viam, quæ commodiſſima ibi traditur, multi per ea plus breui conſequuntur, quam longo alij tempore ac labore, eo præſidio deſtituti. In ſumma, qui cupiat noſſe, quid exercitia ſint, pronuncio, aliud nihil eſſe, quam conſiderare attento, & quieto animo capita fidei, legem, ac præcepta Dei, eiuſdemque beneficia, vitam, & mortem Chriſti: recognoſcere anteactam vitam, ſtatuere de futura. Hoſtem vero gentis humanæ, cum videat ingentia eorum ad pietatem emolumenta, machinas admouere omnes, vt è rerum natura tollat. Verum vel inde apparet negotium eſſe diuinum, quod inſectationibus proficit: quantoque acrius oppugnatur, tanto fortius

Omnes qui experti ſunt, laudant Exercitia.

Quid illa ſint!

fortius cõnualeſcit. Simulque pronuncio Exercitia,quæque in eis continentur vniuerſa & ſingula, auctoritáte Apoſtolica comprobata eſſe, adhortante inſuper Pontifice fideles, vtijs vtantur, planeq; indignum eſſe viro ſapiente affirmare Pontificem id comprobare, & ad id adhortari fideles, quod errores contineat. Nec dubito, quin ſi homines Societatis, quibus pro Chriſti amore gratiæ ſunt ignominiæ, ad Sacrum Quæſitorum Conſilium aduerſariorum referrent nomina in eos ſeuere animaduerteretur. Ceterum cum Sedes Apoſtolica Exercitia comprobarit; aio, ac pronuncio nemini fas eſſe, aſſerere in ijs errores eſſe, neque id agere, vt emendentur. Verum ſi quid forte (quod tamen non eſt) difficile deprehenderetur, id modo curandum, vt declaretur. Omnia ergo quæ in ijs ſunt, vera & Catholica ſunt: & contraria ijs, errores. Quæ vero obiiciuntur, vt alio in loco ſingillatim refutans oſtendo, plane inania, multa etiam ridicula eſſe confirmo. *Hæc Torres, & alia multa, præſertim de hominibus in Societate doctis, fructuque per eam in Hiſpania, ac ceteris terrarum oris parto, cum diſputaſſet*: Illud (*inquit*) poſtquam nomen meum huic diſputationi ſubſcripſeram, mihi ſuccurrit. Qui ſe deprehendiſſe in Exercitijs errores dictitant, ſine dubio diligentiam in ijs expendendis adhibuere, at non minorem adhibuit Pontifex. At iſti condemnant, Pontifex commendat. Reſpondeant ipſimet, vtrius auctoritatem me deceat ſequi? Hæc ratio mea, *inquit*, ſententia quemuis, qui modo ſapiat, cohibere poteſt, ne poſthac niſi ad commendationem libelli huius verbum audeat facere. *Hucuſque ille in Eadem Par.1.Hiſt. Soc.lib.13.à n.34.*

Nefas eſt aſſerere, in eis quidquam erroris eſſe.

Quia commendantur à Pontifice.

Ab Eodem Tvrriano; *Ille vir, doctrina neſcio, an Sanctitate maior, qui vt primum Canarienſis Epiſcopus nominatus eſt, litteras ad Borgiam Generalem tales dedit.* Aueo vehementer, maxime venerabilis Pater, ne ignores, te à me deamari. Ita enim res habet. Nemo omnium eſt, in quem magis affectus ſim, cui plus cupiam, tribuamque. Cæterum tempus

Litera Turriani ad Borgiam.

In quibus Sociorum opem ad Canariam poſtulat.

incidit mihi permoleſtum: in quo conſolationem & opem expeto ab Sancta SOCIETATE, quam ſuauiſſime ſemper dilexi. Res autem aſperæ ſunt, in quibus neceſſe eſt ad amicos confugias, eos maximè, quorum beneuolentia vno nixa eſt Chriſto IESV. Vere affirmo tibi, Pater, nunquam auſum me deliberata ſententia Epiſcopatum optare, quamuis, vt hominem inanem, tentamenta eiuſmodi & me vellicarent: quæ propitio Chriſto, perinde vt fæda irritamenta, repuli. Sed tamen ita factum eſt, vt Philippus Rex noſter ac Dominus Canarienſem mihi Eccleſiam imponeret. Aſſenſum ego complures dies ſuſtinui, dum venerarer Deum, vt vtra pars honeſtior illi, & glorioſior futura eſſet, in eam inclinaret cor meum. In quo ſanè indulgenter accepit me, & in ſummâ quadam animi æquabilitate conſtituit. At poſtremus timens, ac tremens ceruicem ſuppoſui, orans Chriſtum Ieſum, vt ea ſuſceptio fieret mihi materia laudandi eum, & ipſius crucem ſequendi in ſancta Canarienſi Eccleſia. Illuc adire ſine SOCIETATIS præſidio equidem nunquam auſim. Certum quippe habeo, amplius vnum ex ea Sacerdotem, quam triginta qualis ego ſum, Epiſcopos profuturum. Ingens meſſis eſt, & ingens ad legendam apparatus. Siquidem Prætor, Iudices Quæſitores, qui recens decreti ſunt, mecum omnes amore ſunt coniunctiſſimi. Mihi autem decretum eſt, SOCIETATIS Patres in oculis ſemper ferre: quæque ad humanos vſus pertinebunt, in me procurationem recipio. Quin & duces mihi eos, rectoreſque in rebus omnibus deſtinaui. Quod niſi præſtem; tum me omnino vanum habeto. Accedit quod & earum apud Regem procuratores Inſularum idipſum ex me inſtiterunt, SOCIETATEM vt eò ducam. Itaque, Pater, intelligis, vbi Ordinum ſimul laici, ſacrique conſpiret gratia, & præeat Antiſtes; non poſſe non centeſimam redire frugem. Equidem ſic arbitror, me Canariæ Epiſcopum ab vna SOCIETATE factum: non ſtudio apud homines, ſed meritis apud Deum. Qui quamuis vitia in me innume-

Sine quorum præſidio illuc adire non audet.

Quantum vnus è Societate proſit?

Socios ſibi duces ac Rectores deſtinat Turrianus.

innumerabilia viderit, quæ ſolus emendare ipſe poteſt; tamen & amorem videns, quem mihi erga SOCIETATEM idem ipſe indidiſſet; voluit eo loco ſtatuere, vel vile adminiculum, per quod gradum illa inde in cunctas Occidentis Indias faciat. Ergo per affixum Cruci Chriſtum IESVM, obſecro te, ſummè Venerande Pater, ne me indignum hoc beneficio ducas, ne miſerrimus hominum viuam. Quin ita cenſeo nequaquam id mihi negari fas eſſe, quin ſancto Spiritui repugnetur. Sacerdotes quinque, duos adiutores eorum velim. Ac precor iſtos Patres, Fratreſque Dominos meos apud Deum agant, ſuam mihi vt opem ad miniſterium tam grande largiatur: ac nominatim ſupplicent tuam mentem ad vota inflectat mea. Nihil euenire mihi infelicius, nihil nunciari triſtius poſſet, quam has abs te preces repudiari: iterumque affirmo talem repulſam aduerſus ſanctum Spiritum fore: qui Tuæ Paternitati bonus inſpiret, noſque omnes efficiat ſeruos ſuos, atque perdoceat omnia, præter Ieſum, vel quod propter Ieſum ſit, nihil eſſe. *Ita Præſul benigniſſime. Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 3. num.*204. *Et poſtea num.*209. *Morbus & mors Optimi Epiſcopi deſcribitur. Et ad finem additur. Non vnum, ſed multa Societati Collegia meditabatur: & in eam rem quam optimo iure potuit, donatione, ac teſtamento rerum ſuarum pleraque deſtinauit.*

Quos ardentißime poſtulas.

Quod ſi repellatur, repulſam fieri Spiritui Sancto affirmat.

24. A GREG. VIRNEBVRGIO *Epiſcopo Azotenſi, qui dum maxime turbas Hæreticus rabula aduerſus Treuirenſis Collegij principia excitaret, populum è loco ſuperiore, & in cunctis conuentibus adhortari ad conſtantiam non ceſſabat admonens, vt bono animo eſſet, quod effuſus in ea Vrbe ſanctorum Martyrum ſanguis coram diuino conſpectu ciuibus opem ſuis implorans clamaret.* Quin etiam propediem affore pollicebatur, viros qui fidem, religionemque illam prædicarent, quam ad eos Princeps Apoſtolorum Petrus per SS. Eucherium, Valerium, & Maternum tranſmiſit. *Ergo is iam homines Societatis monſtrans, hæc verba (vti ſcribit P. Euerardus) præ lætitia animi prope cantitans*

Societatis aduentus ab Epiſcopo Azotenſi prædictus.

tans vſurpabat paſſim. En hi ſunt quos aliquando dixi vobis venturos. *Id coniecturane, an diuino tactus ſpiritu ante prædiceret, non equidem affirmarim. Ita Par. 2. Hiſt. Soc. lib.4. num* 104.

Eadem à Virdunenſi deſideratur.

25. A NICOLAO PSALMÆO *Epiſcopo, & Comite Virdunenſi, qui eò impatientius flagitabat Virdunenſis Collegij inchoationem, quod ſpecimen fructus iam manibus tenebat è Scholis, quas accitos Colonia Sociorum quoſdam, in condito abs ſe paucis ante annis Collegio habere iuſſerat. Cognouerat rationem Ordinis noſtri, & dilexerat in Concilio Tridentino: perſpexerat poſtea inter viam Ingolſtadij præſertim, obſeruaratque inſtituendæ iuuentutis formam, atque felicitatem. Itaque domum reuerſo nulla prior, ac potior cura inerat, quam vt tale munimentum gregi ſuo, tum maxime ob temporum iniquitatem periclitanti, lupiſque Vallato circumdaret. Inchoatum igitur, & receptum Virdunenſe Collegium. Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib.1.n.86. Et poſtea Ibidem lib.7. nu. 82. dicitur, peſtilentiæ occaſione diſſipatum, & tandem reſtitutum ab eodem Antiſtite Nicolao: qui cum Pariſios eam ob rem veniſſet, teſtificans (quod & in tabulis fundationis appoſuit)* Carendo potuiſſe cognoſci, quam neceſſarium eſſet, *&c. Et cum totus eſſet (additur n. 85.) in renouando Templo S. Nicolai inſtruendoque Collegio, & benignitate vijs omnibus promerenda in Patres; die eiuſdem S. Nicolai, quo primum die in Templo inſtaurato ſalutis immolata eſt victima, non ſolum prandium ijs, quale indulgentiam eius decebat, miſit; ſed ipſemet cum familia ſua in Collegium venit, & prandentibus miniſtrauit ab exordio ad finem, repræſentans eam Domini reuertentis à nuptijs erga vigiles ſeruos benignitatem, de quo ſcriptum legimus Luc. 12.* Præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. *Dei famuli nulla ratione potuerunt euincere, ne modeſtiam ſuam hoc rubore perfunderet. Ita ibi.*

Quam ſit neceſſaria, carendo noſcitur.

Summa Virdunenſis Epiſcopi in Societatem benignitas.

Literæ perhonorificæ pro Vilnenſi Collegio ſtabiliendo.

26. A VALERIANO *Vilnenſi Epiſcopo, ex Vrbe Vilna magni Lithuaniæ Ducatus Principe: qui pro Collegio Societatis ibi ſtabiliendo ad Cardinalem Hoſium ſequentes literas dedit.* Illuſtriſſime, ac R^me^. in Chriſto Pater, ac Domine. Partim Officij

mei

mei memor, quo Eccleſiæ Chriſti,& me ipſum,& omnia mea debeo, partim illius ſanctiſſimi, & ſaluberrimi Conſilij haud oblitus, quo me Illuſtriſſima, & R^ma^. Paternitas veſtra, pro ſua in me ſingulari beneuolentia,amiciſſimedignata eſt commonere, vt ſanctis, & pijs veſtigijs veſtris inſiſtens, omnem meam operam darem, quo Fratribus Societatis Iesv Vilnæ aliquod certum domicilium quamprimum poſſet conſtitui: oſtendens breui tempore futurum, vt res Chriſtiana quæ his temporibus infeliciſſimis in hoc magno Ducatu Lithuaniæ admodum vehementer nutat Hæreſibus in dies alijs, atque alijs pullulaſcentibus, eorum opera Deo optimo aſpirante, in tranquilliorem ſtatum poſſet redigi: & ſi is non ſum Ill^me^. ac R^me^. Antiſtes, qui me tantis anguſtijs circumcluſum amplitudinem, & maieſtatem clarorum geſtorum, & factorum R^mæ^. Paternitatis Veſtræ, quibus iam pene toti orbi inclaruit, ſperem, vel ſaltem aliquam ſimilitudinem poſſe aſſequi; tamen dictis cauſis permotus pro ea rerum mearum tenuitate, in quam ſum militum, & Hæreticorum maximis iniurijs redactus, quod potui præſtiti. Emi igitur inprimis domum cæmentitiam olim Dominorum Laſſinski cum alijs multis commodis Collegio piorum iſtorum, & doctorum virorum ſatis aptam, tum vel eo maximè, quod eò loci ſita eſt, vt & Epiſcopi Vilnenſis Curiæ ſit valde vicina, & ab omni ſtrepitu Opificum longe ſemota. Habeo iam & prædium ære meo ibidem emptum, vnde ſingulis annis centeni aliquot floreni Polonici in eorum neceſſaria redire potuerint. Nunc illud mihi reſtare videtur, vt Illma. & R^ma^. Paternitas Veſtra pro ſuo in me valde propenſo animo vnum atque alterum virum prudentem ex hac Societate Bransbergenſi dignetur ad me Vilnam mittere. Et quia ſic afflictæ ſum valetudinis, vt in dies impendentia pericula timeam, cuperem tales mihi mitti, qui ad capeſſendam poſſeſſionem iſtorum bonorum omnium eſſent apti ac idonei: vt eos ſtatim Dominos, & hæredes eorum omnium conſtituerem. Quod vt Ill^mam^. & R^mam^. Paternita-

Ad pullulantium hæreſum remedium.

Ad quod aliqui è Societate in Vilnam expetuntur.

ternitatem Veſtram pro ſua in Eccleſiam Chriſti vigilantia, facturam non dubito; ſic ego præter hoc, quod tot, & tantorum beneficiorum ſemper ſum futurus gratus, etiam Deum Optimum Maximum continuis votis ſedulo orabo, vt illam ad ſuæ Eccleſiæ ſanctæ incrementum & augmentum in multos annos ſeruet ſaluam, & incolumem. Cætera ex eo, qui has perfert litteras, facile cognoſces. Valere Ill^{mam}. ac R^{mam}. Paternitatem Veſtram diutiſſimè feliciſſimèque percupio. Vilnæ ex curia mea Epiſcopali 20. die Auguſti anno Domini 1568. *Hæc in eadem Par.* 3. *Hiſt. Societ. lib.* 4. *num.* 180.

Alia litera eiuſd. Anti. in Societatis commẽdationem.

AB EODEM *Epiſtola altera ad Patres Bransbergenſes.* Cum pro meo, *inquit*, Paſtorali Officio ſubinde mecum cogitarem Reuerendi Patres, quibus modis res Eccleſiaſtica in hoc magno Ducatu Lithuaniæ ob infinitas fere hæreſes valde labaſcens, poſſit quoquomodo erigi, & attolli, venit mihi in mentem, Deo ſic proculdubio volente, Veneranda hæc, & celebris SOCIETAS veſtra. Quæ cum pro ſuo inſtituto, & eam rationem vitæ ſit amplexa, vt & verbis facta valde cohæreant, & omnium diſciplinarum optimarum tam diuitem Scholam aperiat, vt ex ea, tanquam illo diuite cornu, quilibet in vſum ſuum neceſſaria facile queat depromere; in eam ſpem ſum adductus, vt credam his veſtris ſanctiſſimis armis, quibus vos audio ſatis abunde eſſe inſtructos, omnes has peſtes graſſantes ab ouili mihi à Chriſto commiſſo depelli poſſe. Quo vero hoc per vos Chriſti operarios ſtrenuos commodius agi poſſit: primò domicilium ſatis commodum veſtro inſtituto iam curaui: deinde & prædium, vnde neceſſaria SOCIETATI veſtræ non aſpernanda eſſe potuerint. Verum, vt de his, quæ ſunt iam parata, & de cæteris, quibus opus adhuc eſſet, tanto melius & certius poſſit conſtitui. R^{das}. Paternitates veſtras obnixe peto, vt pro veſtro in Eccleſiam Chriſti zelo ſancto, vnum atque alterum virum doctum ex Collegio veſtro ad me Vilnam ad certum tempus quàmprimum mittere dignentur:

Quæ veneranda, ac celebris proclamatur.

Et diuitem omnium diſciplinarũ Scholam aperit.

Ad depellendas ab ouili Chriſti graſſantes hæreſum peſtes.

Expetuntur aliqui ſocij ad Vilnenſe Collegium.

tur: qui quaſi prodromi vna mecum omnia ea præparent, quæcumque ad profeſſionem SOCIETATIS veſtræ videbuntur requiri: ſimulque eorum bonorum, quæ iam ſunt parata poſſeſſionem capiant. Quod, vt vos, pro veſtro in Eccleſiam Chriſti amore, facturos non dubito; ſic ego dabo omnem operam, vt & hi viri boni, quos mittetis, ſatis abunde habeant omnia: & de reliquis ex eorum Conſilio ſic conſtituam, vt Venerabili SOCIETATI veſtræ ſatis commodum domicilium hîc figi poſſit. De qua re etiam ad Ill^mum^. Dominum Cardinalem Epiſcopum Varmienſem ſcripſi, Dominum meum obſeruandum. Qui etiam pro ſua in me beneuolentia, non dedignabitur quod poſſit huic rei vſui eſſe, in commune conſulere. De reliquis meus hic famulus, qui R^dis^. Paternitatibus veſtris has litteras reddet, vobiſcum aget. Valere vos diutiſſimè, feliciſſimèque percupio. Vilnæ ex noſtra Curia Epiſcopali 20. die Auguſti anno Domini 1568. *Sic Ibidem n.* 181.

AB EODEM: *Cuius vt in conſpectu religioſa cohors Vilnam venit (& Pontificali fulgens amictu, aurea circum collum fluente torque, circumſtante Canonicorum, & virorum nobilium præclara corona, compoſitus ad maieſtatem in ſella conſtiterat) incredibilis gratulatio, atque vberes fuerunt lacrymæ. Magius noſter ornandam etiam verbis magnificam Antiſtitis Valeriani pietatem, &* SOCIETATIS *in eum obſeruantiam ratus, grauiſſimam habuit Orationem. quæ videri poteſt Ibidem lib.6.n.117. & poſtea n.119. dicitur. Talia diſſerente Magio, Venerabilis ſenex, graui ſuauitate vultus, & decoris lacrymis approbabat. Et vbi ille conticuit, haud item ſine lacrymis reſpondit;* gratias agens Deo, qui iam ſe proxime ad finem votorum ſuorum perduxiſſet: ſæpiuſque confirmans, nunc demum ſperare ſe gregi ſuo bene conſultum fore, nunc vineam Vilnenſem, ſitu ſquallidam, vepribus horrentem, & ab Syluestri apro deuaſtatam redintegrandam, & in eam ſpeciem excultum iri, vt nulli pulcherrimarum cederet. *Tum paterna indulgentia cunctos prandio excepit, eorum ſe ſpectaculo*

Vilnenſis Epiſcopi lætitia in aduentu Societatis.

Perhonorificè excepta à Vilnenſibus.

Quia vineam vepribus horrentem in talem ſpeciem, vt nulli cederet, excultura.

paſcens: Sacram illam coronam, quaſi filios, quaſique nouellas oliuarum in circuitu menſæ ſuæ contemplans, breui fructiferas in Domo Domini futuras oliuas.

27. A DOMINICO BOLLANO *Epiſcopo Brixienſi, Duce, Marchione, & Comite, litteris de Collegij Brixienſis innocentia, vniuerſis & ſingulis eas inſpecturis.* Cum autem (*inquit*) aliquot annos nonnulli probatæ vitæ, & doctrinæ Sacerdotes, propria pietate & Chriſtianæ religionis zelo commoti, in hac Vrbe conueniſſent, & quoddam Clericorum veluti Seminarium & Collegium noſtra primùm auctoritate, nec non Sedis Apoſtolicæ poſtmodum approbatione accedente, in Eccleſia D. Antonij, à Gubernatoribus maioris Hoſpitalis huius Vrbis illis conceſſa, inſtituiſſent, magna cum piorum hominum ædificatione ſimul viuentes, & ſua in commune conferentes, ac bonorum morum, & doctrinæ informationi in ciuitate, & diœceſi noſtra, cum multorum fructu incumbentes, diuinaque fideliter adminiſtrantes: nec non prædicto Hoſpitali benè, & diligenter in ſpiritualibus inſeruientes, vt à pluribus eiuſdem Hoſpitalis Gubernatoribus certa relatione percepimus. Ij omnes partim Sacerdotes, partim inferiorum Ordinum Miniſtri, ſuperioribus diebus cupientes in Domino certiorem bene viuendi regulam, & perfectiorem religionis ſtatum nanciſci: magno ipſorum omnium conſenſu, & noſtro cum gaudio, piæ IESV SOCIETATI, ac Religioni ſe iunxerunt, atque in eius Generalis Præpoſiti obedientiam, Domino, vt credimus, inſpirante, ſe dederunt. Quo tempore antiquus humanæ ſalutis hoſtis fortaſsè proſpiciens ex huiuſmodi ſuſcepto inſtituto vberiorem animarum fructum in hac Vrbe prouenturum, maiores & ipſe inſidias præparauit: ac, vt eſt ab initio calumniator, incertas quaſdam in nonnullos ex prædictis Sacerdotibus voces excitauit, quæ multorum animos commouentes, nobiles aliquot huius Vrbis viros præfati hoſpitalis Gubernatores induxerunt, ad ſe diligentius de illorum vita informandum. Quæ res non tam aduerſus duos, aut

Litera Bollani Epiſc. de Brixienſis Collegij innocentia.

Vt fructum ex Societate ſequendum impediat, maiores inſidias præparat Dæmon.

aut tres (tot quippe erant ad quos res tota ſpectabat) quam aduerſus præfatum Collegium, materiam multis præbuit obloquendi. Quod quidem Collegium cum paucis ante diebus Societati IESV vnitum eſſet, vt dictum eſt, inde arripuit diabolus occaſionem huius tam ſanctæ Religionis nomen in multis Chriſtiani orbis partibus, prout multorum literis didicimus, inuadendi, falſiſque criminibus non ſine ſcandalo, & animarum iactura impetendi. Quod nos ſummo cum cordis dolore cernentes, vt huiuſmodi Satanæ inſidias detegeremus, prædictas informationes, prout apud ipſos dicti Hoſpitalis Gubernatores, velut pro negotio ſuo priuatim inquirentes, abſque vllo prædictorum ſacerdotum interuentu ſcriptæ fuerant, nobis tradi fecimus, eaſque legimus quanta potuimus diligentia perquirentes, ſi quid eſſet tandem quod ſaltem ad legitime aduerſus aliquem de prædictis ſacerdotibus procedendum iure mouere nos poſſet. Quale nihil cum inueniſſemus, ne falſis rumoribus ſeruorum Dei fama periclitetur, neue puſilli ſcandalum patiantur de prædictis omnibus, & dictorum fratrum noſtrorum, & Conſacerdotum innocenti, & immaculata vita, totiuſque prædicti Collegij, nunc primum Societati IESV vniti integritate, quam nos iam diu nouimus, fidem facere decreuimus, facimuſque præſentibus literis ſubſcriptione, ſigilloque noſtro communitis. Sic illos Deus in ſuo ſancto ſeruitio confirmet, & roboret: præſertim vero ipſam IESV Societatem, toto corde, & totis charitatis viſceribus amplexamur, non minimum huic gregi noſtro commodum, quorumdam eius ſacerdotum opera acceſſiſſe videntes: qua & nos, maiorem ex ea in dies fructum ſperantes in lectionibus, & prædicationibus, quibus noſter hic populus frequens intereſt, libentiſſime vtimur. Datum Brixiæ in noſtro Epiſcopali Palatio die 21. Iunij. anno 1568. *Ita in eadem Par. 3. Hiſtor. Societ. lib. 5. num. 76.*

Societas ignorantiæ tenebras illuminans. 28. A Gavino Manconi *Epiſcopo Alenſi in Sardinia ſer. in Canonizat. S. Ignatij fol. mihi 60. vocante Societatem*, Religionem ignorantiæ tenebras illuminantem. *Et fol.64.* Singulariſſimam : *& fol.65.* Præclaram, doctiſſimam, prudentiſſimam, nobiliſſimam exemplo, virtute, literis : *& fol. 68.* Electam à Deo, & Iesv.

Præclara virtute, literis, & exemplis.

Eius filij Apoſtolis quam ſimillimi. 29. Ab Antistite Æthiopiæ : *Qui viſis inibi Societatis Hominibus dicebat*, ſe affirmare id certo poſſe, vidiſſe ſe viros Apoſtolis quam ſimillimos, qui ea ſolum quærerent, quæ Dei ſunt, non quæ hominum, aut quæ ſua. *Ita in Imag. 1. ſæc. Societ. lib. 5. cap.12. fol.681. Ex Annalibus Æthiopiæ ann. 1607.*

Ridicula Hæreticorum in noſtros calumnia. 30. A Seccoviensi : *Dum haberetur Græcij Prouincialis Styriæ conuentus, agereturque à Noſtris de ſtabiliendo, & corroborando Societatis Collegio, ab Hæreticis vehementer certatum, qui niſi inde* Iesvitæ *pellantur, negant in bellum Turcicum ſe pecuniam collaturos, nec quidquam attulere, quod criminis ſpeciem haberet, ſed id dumtaxat vniuerſe : Nullam ſe bonam fortunam poſt eorum aduentum expertos : imo ob receptos eos, apparere, & Deum, & Turcas iratos. Quæ cum dicerentur non defuit, qui inepto ioco, ſeu per ſocordiam diceret id factu optimum fore, ſi Ieſuitæ ipſi mitterentur ad Turcas. Quo loco Seccouienſis Epiſcopus ſtultum dictum irridens* : Profecto (*inquit*) Domini Prouinciales non benè ſibi conſulunt hoc modo. Nam ſi Ieſuitæ, qui ſunt viri mirabiles, & plurimum valent ad homines conuertendos mittantur ad Turcam, nihil habebitis certius, quàm fore, vt conuertant eum ad fidem Papiſticam. Quod ſi fiat, malum capitibus veſtris. Idcirco magis expedit vobis, vt veſtros verbi Miniſtros ad eum mittatis, qui perſuadeant illi Lutheraniſmum veſtrum : atque tum vobis Turca erit clementior, & vobiſcum contra Ieſuitas pugnabit. *Quæ in tempore dicta, cumque multorum riſu excepta, aduerſarijs pudore ſuffuſis, quauis ſeuera oratione grauius calumnias diluère : vt iam ipſoſmet pigeret, puderetque incepti. Ita Par.4. Hiſt. Soc lib.3. num. 111. & 112.*

Acute redarguta à Seccouienſi Epiſcopo.

Viri mirabiles Ieſuitæ ad homines conuertendos.

Vel ipſum Turcam.

31. A

31. A PADERBCNENSI *Antiſtite ex Prouincia Rhenana exiſtimante*, Ex noſtro Collegio quaſi ex quodam Reipublicæ Seminario piorum, & eruditorum virorum examina proditura, qui ſincera imbuti doctrina Eccleſiæ ruinas reſtituant. *Ita in Liter. annuis Soc. ann.*1596. *fol.* 275.

Societatis Collegia Reip. Seminaria ad Eccleſiæ ruinas reſtituendas.

32. A QVITENSI *In Peruuio, diploma Regium impetranſe, ne aut ipſius obitu, aut vlla rerum commutatione, vel Capitulo, vel ei, qui ſibi ſucceſſiſſet, quidquam immutare liceret eorum, quæ ad Seminarij regimen cum Societate tranſegerat. Et quidem nihil ſibi opportunius accidiſſe exiſtimabat ad dicti Seminarij vtilitatem, quam Societatem illius adminiſtrationi præfuiſſe. Sic Ibid. fol.*895.

Quitenſis Epiſcopi de Societate exiſtimatio.

33. A BELGICIS *Antiſtitibus aſſerentibus, & planè fatentibus*, Seminarium Religionum Societatis Scholis contineri. *Elogium breue, ſed grande admodum. Ita in liter. Annuis Soc. ann.* 1600. *fol.*519.

Eius Schola Religionum ſeminaria.

34. A VENSIENSI, *Tanti vel Societatis Sodalitates æſtimante, vt diceret:* Plus ſe gloriari, quod ſcriptum nomen Sodalitati noſtræ haberet, quàm Mithra ſua, & Epiſcopatu. *Ita in liter. annuis Soc. ann.*1602. *fol.*318.

Et Sodalitatibus inſcribi inſula glorioſius.

35. AB AVGVST. BARBOSA *Epiſcopo Vgentino Scriptore Luſitano vbique gentium Iuriſconſulto celeberrimo*: In Hæreticis (*inquit*) & infidelibus ad Catholicam fidem reducendis, & maximè in remotiſſimis regionibus, plurimum, & laudabiliter elaborarunt ſtrenuiſſimi huius Sanctæ Societatis milites. *Hæc in ſum. deciſſion. Apoſtol. Collectan.* 169. *num.* 23.

Socij in Hæreticis & infidelibus reducendis milites ſtrenuiſſimi.

36. A SECCOVIENSI, *Pro concione non ſemel dicente*, quam vtile futurum Ciuitati Plagenfurtenſi, ſi in ea Societatis Collegium exigeretur pro iuuentutis inſtitutione, quam felices cuiuſcumque conditionis perſonæ, dum in ſuis neceſſitatibus Noſtrorum conſilio, auxilioque frui liceret: qui nullo facto diſcrimine, in captiuos, pauperes, ægrotos, quæcumque charitatis opera, tam benigne ſoleant exercere. *Ita in*

Societas vtilis Reip. ad iuuentutis inſtitutionem.

Et ad omnia charitatis opera.

Annal. Soc. ann. 1604. *fol.* 545. *Et poſtea fol* 547. *additur de Eodem Antiſtite, quod quamuis ille noſtrorum aduentum multum deſudarit in concionibus habendis, tamen vel vno præſente, nullis precibus potuit adigi, vt Cathedram conſcenderet, affirmans*, ſe vbique locorum hoc muneris Societati ſemper detuliſſe, ac deferre velle, quin etiam, ſi eſſet in conſcenſu cathedræ, tamen audiens ex noſtris adeſſe Concionatorem, ſe paratum fore loco cedere. *O ingens Societatis æſtimatio?*

In concionandi munere prælata à Paſtore.

37. A FERDINANDO TREJO. *Franciſcano Epiſcopo Tucumanenſi, qui Concione ad Templum aduocata, multis Vrbis iacturis enumeratis*, Nullam, *dixit*, adeo grauem ciuitati (*videlicet S. Iacobi del Eſtero eius Cathedrali*) poſſe contingere, nec quam ipſe magis pertimeſceret, quam ſi Noſtri, vt ipſe ſubodorabatur, Vrbem desererent. *Sic Ibidem fol.* 278. *& in Annal. eiuſd. Soc. ann.* 1606. *fol.* 223. *additur, Eumdem Antiſtitem pallam aſſeruiſſe*, Si Societas Prouincias illas deſereret, illico ſe ſuo Pontificio munere abdicaturum. *Tanti fecit Illuſtriſſ. hic Præſul Societatem noſtram, ac præcipue Prouinciam hanc, in qua hæc ſcribimus: quin corpus ſuum in noſtro Cordubenſi Templo humari voluit, vt quem viuens habuerat, vel mortuus teſtaretur amorem.*

Eius diſceſſus grauior ciuitatis iactura.

Et qui obligaret ad Epiſcopatus abdicationem.

38. AB ALBER. BARANOVIO *Epiſcopo Pultouienſi, in Cuiauiæ ampliorem Epiſcopatum diſceſſuro, dum in refectorio vnus è Noſtris totius nomine Collegij valediceret, & gratias ageret, quod in publico Regni conuentu nomen Societatis contra maleuolorum linguas protexerit, ſubintulit laudatiſſimus Præſul*: Quidquid feciſſet, minus laude noſtra eſſe: quæcumque in ſe bona animaduerteret, quæcumque in adminiſtrando Officio præſtitiſſet, ea omnia ex Noſtrorum omni obſeruatione digna cura, & ſtudio profecta. Inſuper in defenſione Ordinis Noſtri vbicumque locorum eſſet, effuſè liberalem futurum Patronum. *Hæc ille lacrymans dicebat. Ita in liter. Annuis Soc. ann.* 1607. *fol.* 468.

Societas contra maleuolorum linguas protecta.

Et æſtimata ab Epiſcopo Baranouio.

39. A CREMONENSI *aſſerente*, Neminem vnquam aut Papam, aut Epiſcopum bonum futurum, qui Societatem IESV non coleret, & amaret. *Ingentia ſane verba, & niſi ex ardentiſſimo in noſtrum Ordinem amore prolata ſine rubore haud referri poſſent. Ita in Annal. Soc. ann.*1607.*fol.*17. *Nemo bonus, qui eam non colat, & amet.*

40. A IVLIENSI *In Prouincia Veneta ſtatuente*, vbi ſine graui offenſa Religioſorum aliorum Ordinum fieri poſſet, ſe neminem illuc ad conciones, & alia miniſteria Societati congrua, præter homines Societatis aduocaturum. *Ita Ibid.fol* 58. *Ad conciones, & alia miniſteria ſola aduocanda.*

41. A ZEBVANO *In Philippinis*: *Qui videns Bachanalia in ſanctimonialia per triduum conuerſa*, Sanctæ Societatis (*ſic Noſtros appellabat*) ſanctam inuentionem, excogitationemque ad arcenda ex hominum mentibus peccata, *dicebat. Sic Ibidem. fol.* 281. *Bachanalia in ſanctimonialia conuertit.*

42. A BARCINONENSI: *Qui pro collatis erga Societatem beneficijs, cum à P. N. Generali literas accepiſſet, quibus eum participem Spiritualium Societatis bonorum faciebat, hanc ille communicationem tanti fecit, vt* Epiſcopatui ante ferre, *non dubitauerit. Ita in liter. annuis Societ. ann.* 1608. *fol* 59. *Communicatio ſuorum ſpiritualium bonorum Epiſcopatui antefertur.*

43. A PERPINIANENSI (*alias Elna*) *aſſerente*, Se ita paratum ad munia Societatis promouenda, vt victum, & quibus tegebatur indumenta ſibi detrahi facile pateretur. *Ita in Annal. Soc. ann.* 1606. *fol.* *Quanta ſint æſtimationis eius miniſteria.*

44. A MVRCIANO, *tanti Miſſionum Societatis operam faciente, vt publicè in Templo noſtro populum adhortans, ad Noſtros conuerſus dixerit*: Agite Patres, & his excurſionibus negotio vtiliſſimo impigre vacate: certoque vobis perſuadete, quod & ipſe teneo, hoc inter cetera miniſteria Eccleſiæ Catholicæ longe eſſe fructuoſiſſimum, adeoque præcipuum. *Ita in Annal. Soc.ann.*1610.*fol.*124. *Societatis Miſſiones præcipuum & fructuoſiſſimum Eccleſiæ miniſteriũ.*

45. A LVCLORIENSI *in Polonia, diplomate etiam cauente*, Ne quiſquam alius in Vrbe conſcientiæ controuerſias publicè doceret, præter Societatem. *Ita Ibid.fol.*417. *Solis Socijs conſcientiæ controuerſias publice docere permittitur.*

46. A

Quanti Societatem faceret Segouienſis Epiſcopus? Inter cuius filios enumerari ardenter expetit.

46. A SEGOVIENSI *in Philippinis*: Gratiam (*inquit*) mihi velim libenter indulgeri, vt P. Rector, & ceteri ſanctæ huius Societatis Patres, & Fratres, me ſuo Cætui fratrem adnumerare velint. Quod ergo beneficium quanta poſſum animi contentione efflagito. Ego vero quoad potero viribus omnibus conabor, vt iſtius Societatis ſanctas conſtitutiones, ac leges religioſiſſimè obſeruem. Quidquid denique à vobis ſpeciatim erit nobis impôſitum, obſequenter effectum dabimus. Tua porro ſingularis erga nos beneuolentia non patitur dubitare, quin filij, & fratris loco in veſtra Societate enumeremur, & reipſa ſimus. *Ita amantiſſimus Societatis Præſul. in Annal. Soc ann.* 1612. *fol.* 147.

Quanti Eluacenſis.

47. AB ELVACENSI *in Germania Superiore aſſerente*, Vbi Pontificium Tribunal ſibi decerneretur, Sedem quoque Societati omnino futuram. *Tanta illi erat Societatis exiſtimatio: tantus erga eam amor. Ita in Annal. Societ. ann.* 1613. *fol.* 240.

Eius innocentia à Leodicenſi Epiſc. contra impugnatores aſſerta.

48. A LEODICENSI, *Sic Nos aduerſus criminantes, propugnante*: Alieno vel iudicio, vel auctoritate, nil ſibi opus eſſe in Societatis æſtimanda innocentia, cuius à puero, quam exploratiſſimam haberet probationem. *Ibid. fol.* 354.

Summa Ieſuitarum modeſtia. Peragentium ſumma cum laude, quæ ad proximorum ſalutem, & Dei gloriā ſpectant. Summa eorum virtus, quæ vix poſſit explicari.

49. A IOANNE DE VALDES, *Archiep. Nouæ Cantabriæ, & Galleciæ in Regno Mexicano Epiſt. ad P. Prouin. Soc. quæ ſic ſe habet*: Et mei Officij ratio, & ſumma Patrum, qui in his oris verſantur, modeſtia, & ſingularis, quam ex eorum colloquijs percepi, voluptas poſtulat, vt cum veſtra Paternitate ea communicem, quæ à Societatis hominibus vere Religioſis in his vltimis terræ angulis ad Dei gloriam, proximorumque vtilitatem, ſumma cum laude peraguntur. Ego vero de me ipſo hoc affirmare poſſum, adeò me eorum familiaritate fuiſſe recreatum, vt longiſſimi, eiuſdemque difficillimi itineris moleſtijs non grauarer, vt horum Patrum religioſiſſima, & omni ex parte perfectiſſima frueter conſuetudine. Ea de illorum ſumma virtute cognoui, quæ vix credi, ſcribi certe, aut explicare

explicare nullo modo poſſim. Ex quo veſtra Paternitas liquido intelliget quanti interſit, tales diuinorum myſteriorum Magiſtros, in his barbaris, incultiſque regionibus verſari: ſed quoniam contineri non poſſum ad V. Paternitatis aduentum reſeruabo. Interim de me hoc poſſum polliceri in poſterum horum me Patrum (Apoſtolos verius nominaſſem) Patronum futurum vigilantiſſimum, & ſumme eorumdem mirabiliſque virtutis laudatorem, *&c. Ita in citatis toties literis annuis Soc. ann.* 1611. *fol* 868.

Sunt diuinorum miniſteriorum Magiſtri.

Et Apoſtoli,

50. AB ALBERGATO, *qui ſcribens ad Greg. XV. de S. Ignatio ſic loquitur:* Beatus iſte (*inquit*) eam Societatem Eccleſiæ Catholicæ peperit, quæ velut murum ſe opponit vniuerſæ impietati pro Domo Dei. Teſtis oculatus loquor, & ſceleris arguerer, ſi tacerem: pugnauit ſanguine, pugnatque adhuc conſtantiſſime. *Ita apud Euſeb in doctrin. Aſcetic. lib* 1. *cap.* 60. *fol* 50. *col.* 2. *Et in Teſtimonio ad eumdem Gregorium idem Epiſcopus*: Glorioſiſſimum (*inquit*) cenſeo Beatum Ignatium, qui Choros Confeſſorum, Doctorum, & Martyrum Eccleſiæ peperit. *Ibidem fol.* 51. *col.* 1.

Societas Murus pro domo Dei.

Pro illa ſuo ſanguine conſtātiſſime pugnās.

Choros Cōfeſſorum, Doctorū, & Martyrum Ignatius Eccleſiæ peperit.

51. A BAYENSI *In Braſilia noſtrorum tolerantiam publicè prædicante. Illis enim nihil maioris lucri per id tempus quàm conſtantia in tuenda libertate Braſiliorum, & ſuſtinenda patienter eam ob rem inuidiæ mole, & obtrectationibus hominum exterorum. Quam admiratus conſtantiam Epiſcopus integerrimus, palam in Vrbe Bayæ pro concione commendauit: conuerſoque ad Patres ſermone, & ſolatus inſuper confirmauit*, Ne vnquam ab ſuſcepto patrocinio terrore vllo deſiſterent. *Ita Par.* 4. *Hiſt. Soc. lib.* 5. *num.* 294.

Sociorum in tuenda Braſiliorū libertate conſtantiam Epiſcopus Bayæ publice prædicat.

52. A CARNERIO *Macaoenſi, qui vehementer inſtabat,* Vt liceret ſibi Inſulis Epiſcopalibus poſitis vitam ſub obedientia Societatis finire: *inſigne boni Paſtoris documentum oſtendens, & Societatis exiſtimationem. Sic Ibidem lib.* 4. *num.* 207.

Sub Societatis obediētia mori Epiſcopus inſtat Carnerius.

Societas virtutũ, ac ſcientiarũ Emporium. *Ars firmiſſima Religionis.* *Eius filij Idæa Sãctorum Patrũ ſimillima.* *Qui nullũ pro fide laborem renuunt.* *Illis Societas armata impietatem iugulat.*

53. AB ANTONIO ZARA *Epiſcopo Petinenſi, qui ſic in noſtræ Religionis laudem erumpit, in Anothom. ingenior. ſeſſ. 1. cap. vnico.* Quid de IESV Societate dicam? De illo ſcientiarum, ac virtutum omnium Emporio? de illa Religionis Arce firmiſſima? Ad cuius viros cum oculorum aciem conuerto, veram mihi Idæam priſcorum illorum, ac Sanctorum Patrum ſimillimam videor intueri. Hi enim nullum pro fide orthodoxa laborem renuunt, nullas neces, atque clades reformidant: ſed ſemper in campo, ſemper in Sole fidei verſantur, vt armata religio veritate, armatam falſitate vincat, & iugulet impietatem. *Sic apud Paul. Leonard. Apol. pro ſcient. Med. Par. 2. num. 84.*

Aquila inclyta ſuſtinens ſapiẽtiæ ſolem.

54. A MELCHIORE MOSCOSO *Epiſcopo Segouienſi* inclyta (*inquit*) Societas, quæ Sapientiæ ſolem, ceu Aquila ita ſuſtinet, vt natorum ſuorum generoſitatem de pupillarum audacia iudicet. *Ita ille in Cenſur. Tom. 1. in Epiſt. Paul. P. Ant. Velazquez.*

Eſt aureus Annulus, cuius Gemma Ioſephus Anchieta.

55. A PETRO LEITANO *primo Braſilienſis Eccleſiæ Epiſcopo: is eorum fama motus, & experientia, quæ preclara per Socios, & admiranda faciebat Deus, dicere aliquando auditus eſt*, Societatem in Braſilia aureum eſſe Annulum, eius Gemmam eſſe Ioſephum Anchietam: *illum, qui toto iam Orbe notiſſimus, patratis vbique prodigijs, Braſiliæ iam tunc Apoſtolus vocabatur. Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 5. fol. 622.*

Mitras, purpuras, ſceptra, & Imperia ſuperat.

56. A NEOPOLITANO *Epiſcopo, qui Inſularum, dum vixit, quam Societatis amantior.* O Sancta (*inquit moriens*) Societas, quam antea neque ſatis cognoui, neque merui? Tu ſuperas, & præcedis Peda Paſtoralia, Mitras, Purpuras, Cardinalitias, Sceptra, Imperia, & Coronas. *Quem ſenſum morientis Epiſcopi ſicut exaggerare non audeo, ſic non debeo eleuare. Ita Ibid. lib. 5. cap. 10. fol. 667.*

57. A

57. A PRVDENTIO DE SANDOVAL *ex Sacra D. Benedicti Familia Epiſcopo Pompeiopolitano Caroli V. Hiſtoriographo Cæſareo: is Tom. 2. lib. 24. §. 22. Auguſtum hoc profert de Societate iudicium.* Intelligant (*inquit*) omnes Catholici curam, qua Eccleſiam ſuam ſponſam ſibi vnicè dilectam Deus amplectitur, quamque tempeſtatibus fatigatam, diuinis fauoribus recreat, nouos in ea ſpiritus, & generoſos milites, induſtrioſque gubernatores euocando, per quos, ne quo caſu illa pereat, conſtituatur in tuto. Cum à ſeptentrionalibus Europæ partibus ſuum ſecuti Lutherum plures alij emergerent brutales Hæretici, ferarum inſtar coniurati omnes æquare ſolo vineam Domini; ipſe ab Oriente glorioſum excitauit Ignatium, qui abſtractus à militia, armiſque terrenis, arma inter alia, & opera magis heroica poneretur, adeoque cum ceteris armandis ab ſe ſocijs, in ipſum Apoſtolorum, & Eccleſiæ primæuæ munus, Officiumque ſuccederent: itaque per illos ſua demum fides diuino conſtaret oraculo: in omnem terram exiuit ſonus eorum Pſ. 18. Quod certum nunc, & ipſo expreſſum opere noſtris nos oculis contuemur, quando Patres illius ſanctæ Societatis orbem ex hoc vniuerſum circuiuêre, Deique legem annunciando mortalibus, eò demum, quò nec ipſi penetrarunt Apoſtoli, peruenerunt. Illis nempe nouos Orbes vtriuſque ad Orientem, & Occidentem Indiæ, maiorem certe partem eorumdem, veluti deſtinato ſeruauit Deus, vt ibidem gens illa benedicta Apoſtolorum ſociorum munere fungeretur. *Ita refertur in Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 5. *cap.* 11. *fol.* 680.

Excitatur Ignatius contra Lutherum, & aſſeclas.

Qui Socios in Eccleſia, & Apoſtolorum munus ſucceſſuros armat.

Euangelium etiam quo ipſi Apoſtoli non peruenerunt, annuntiantes.

* AB EODEM: *Qui in eadem Hiſt. Caroli V. Par.* 2. *lib.* 24. §. 25. *agens de noſtri Inſtituti excellentia, ſic ait:* Inſtitutum, & ratio gubernandi, quâ Sacra hæc Societas vtitur à S. Ignatio tradita, & à filijs egregiè obſeruata, è præclariſſimis, prudentiſſimiſque, & charitate pleniſſimis eſt, quæ in aliqua vnquam floruiſſe Republica cognoſcuntur: idque manifeſtum facit incrementum, quod tam breui temporis ſpatio, toto

Societatis Inſtitutum laudatur.

Ex eius obſeruantia.

Ex Collegiorum incremento.

Ex Alumnis. terrarum Orbe accepiſſe cernitur: tot millia Collegiorum, ac Domuum, quas habet, homines Collegiorum Alumni, *Ex Martyribus.* qui citra hyperbolem doctiſſimi appellari merito poſſunt. Prouinciæ, quas ad Religionis Chriſtianæ imperium adiunxerunt, ſudor, ac ſanguis tot Martyrum fuſus, libri ſapientia *Ex libris ſcientia referti ſſimis.* ac ſolida ſcientia refertiſſimi, quos edidere, & alia ſexenta munera, quæ obiere, ac perpetuo obeunt, quæ quia huius loci non ſunt, & ego ijs ſcribendis impar, prætereo. *Sic illius ex Hiſpano idiomate perhonorificum teſtimonium Latinè redditum.*

58. AB HENRICO CVYCKIO *Epiſcopo ad Albertum Archiducem ſic in Scholarum Societatis commendationem ſcribente.* Meliorem nunc cogitationem ſuſcepimus requirendæ à Patribus Societatis IESV literariæ Scholæ, quæ non Ruremundanæ tantum Ciuitati, ſed toti huic ſupernæ Geldriæ, Vuertanæ quoque, & Iuliacenſi nobis conterminæ, & Cliuenſi Prouinciæ magno vſui, adeoque neceſſaria eſt futura. *Hæc Ruremundanus Antiſtes in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 6. cap. 3. Seſſ. 1. fol. 772.*

Quam vtiles Societatis Scholæ.

59. A LÆVINIO TORRENTIO *Antuerpienſi Epiſcopo vere magno, qui præcipua Patrum noſtrorum vſus opera, vltimis quatuor vitæ ſuæ annis ſepties mille à fide alienatos Eccleſiæ conciliauit. Quantum in eo Patronum haberet Societas manifeſtum fuit in Louanienſis Collegij fundatione, quam ei diſſuadendam quibus neſcio rationibus Academia ſuſceperat: ſed fruſtra, vt conſtat ex Torrentij literis peregregijs, quas ſuper hac re dedit Antuerpiæ ad Academicos pridie Nonas Maij, anno ſexquimilleſimo nonageſimo quarto.* Cum ab eo tempore (*inquit*) quo primum inſtructus literis Louanij, alias quoque Prouincias acceſſi, ac tandem diuino fretus auxilio in Patriam reuerſus ſum incolumis; nihil magis deſideraui, quam occaſionem aliquam dari, quo accepti memor beneficij, de Louanio viciſſim benemereri, atque animi gratitudinem aliquam oſtendere poſſem. Succeſſit res non omnino infeliciter. Quod enim ex peculio honeſte parto ſuperfuit, id

Litera ſuper Louanienſis Collegij fundatione.

id erigendo apud Patres SOCIETATIS IESV Philoſophiæ Gymnaſio cœpi impendere, in magnum Academiæ Veſtræ, vt mihi viſum eſt, commodum & bonum.; nihil cuipiam detrahens, ſed ſerio dans operam, vt toti corpori benè eſſet. Nam cum de Republica in vniuerſum agitur, non quod ſingulis, ſed quod in vniuerſum profuturum ſit omnibus, conſiderari conſueuit. Accidit tamen, vti plerumque fit in naturali quadam hominum ad diſſentiendum inclinatione, vt nonnulli ex facultate Artium, quam vocant, acriter ſe opponerent. Dico nonnullos, quia mandatum de ſe opponendo legitimè conceptum nullum hactenus vidi; ſed Epiſtolam tantum, quâ me à propoſito deterrere, & aliò inclinare conati ſunt, ad quam tunc etſi modeſtiſſimè, &, vt puto, non imprudenter reſpondi; illi tamen pergunt obſiſtere, & neſcio quid moliri, vt auctoritate Regis, eiuſque Concilij impeditus, à ſententia diſcedam. Quod vt libere dicam, nullo vnquam modo impetrabitur. Nemo enim quid cui conferam mihi præſcribat, rerum mearum qui ſim Dominus. Sed efficient fortaſſe illi ſua ingratitudine aliò me conuertam; quod tamen non facilè neque temerè fiet. Nam Louanium amo. Liberum credo erit ſanctæ SOCIETATIS Nominis IESV hominibus benefacere, & apud eos nouum Philoſophiæ, ſeu Gymnaſium, ſeu Seminarium erigere: quò tametſi nemo, niſi SOCIETATI iam addictus, acceſſerit, ſatis inde magnum commodum toti Orbi Chriſtiano accedet, & præſertim Prouincijs noſtris Belgicis; quod quotidiana experientia iam ſentimus & quaſi manu tangimus. Quæ ergo iſta inuidia eſt, vt tanti boni fructum non percipiant etiam alij, qui ad Patres diſcendæ Philoſophiæ cauſa confluere & ipſi volunt? Deum teſtor, quod ſi aliud occurriſſet Conſilium, quo Academiæ prodeſſe plus potuiſſem ſecutus id fuiſſem. Verum ſæpè & multum cogitanti, nullum occurrit. Alioqui, non obſtantibus quibuſcumque Artium Facultatis priuilegijs, docere poſſunt prædicti Patres intra ſepta ſuorum Collegiorum,

Quæ ab Academia impugnata, ab Epiſcopo defenditur.

Ob magnum orbis Chriſtiani commodum.

rum, quidquid placuerit, Inſtituto Ordinis ſui non contrarium. An forte Sacram Theologiam docentes Louanij à Philoſophia arceantur? Quis ergo horum ſeſe opponentium finis? nempe vt magna cum inuidia nihil proficiant. Vbi ſi vna mecum ornandæ atque illuſtrandæ iſti Academiæ incumbere velint, Pædagogijs etiam ſuis profuturum ſit plurimum. Quidquid ſit, viri ampliſſimi, ab æquitate veſtrâ impetratum cupio, vt, quoniam Magiſtratus, atque adeò ciuitas iſta tota meum conſilium laudat atque approbat, atque, vt pergam in propoſito, me rogat, veſtram quoque ſententiam mihi declarare ne grauemini; idque eo ardentius peto, quod ex quorumdam litteris intellexerim, non ſolum Artium, quam vocant Facultati propoſitum noſtrum diſplicere, verum alijs quoque Profeſſoribus primarijs. Quod tametſi ita eſſet, ægrè tamen deſiſterem; diſpliceret tamen vehementer. Durum eſt enim homini ingenuo inuitis atque ingratis benefacere: ego tamen nullam, niſi à ſolo Deo, vel gratias, vel mercedem exſpecto; cuius etiam clementiæ, quantum poſſum, precibus vos commendans, vel tribus tantum verbis ad epiſtolam hanc meam reſponſum exſpecto. *Hactenus ſoluta Oratione à Torrentio in noſtrarum ſcholarum fauorem proclamatum: referturque in Imagin. 1. ſæc. Soc. lib. 6. cap. 5. fol. 8?2.*

Societas Cælo grata. AB EODEM: *In Oda ad* SOCIETATEM, *ſub ſanctiſſimi Nominis* IESV *gloria inſignitam eleganti carmine eius laudes in hunc modum occinente.*

Ieſu nomine illuſtrata.

O grata cælo ſancta Sodalitas
Rex Regum IESVS *nomine quam ſuo*
Illuſtrat, exornatque toto
Vt celebris memoreris Orbe:
Non Orbe dico, quem veteres aui
Norunt minorem dimidio, male
Truncatum, & anguſtis coactum
Limitibus, nec adhuc retectum.

Quod

Quod vſtas illic ſolibus, hic niue
Negaret aptas ſoſpitibus domos,
Nec torridam fas eſſet vlli
(Sic perhibent) ſuperare Zonam:
Sed Orbe toto prorſus & integro
Quem belluoſo dum volitant mari,
Vtroque porrectum ſub axe,
Magnanimi reperere Iberi.
Quorum ſecuti turgida lintea
Pura ſed omni mente cupidine,
Pulchro nec argento, nec auro,
Nec nitidis inhiante gemmis.
Armis vt illi ſceptra potentium
Fregere Regum, fluminaque & lacus,
Portuſque, vicinaſque gentes
Indomito ſubiere ferro.
Sic vos inermes, impauidi tamen
Caſta inferentes indigenis ſacra
Hac impios cultus, & omnem
Barbariem, pepuliſtis arte.
Qui namque vera luce carentibus
Fas eſſe notum, vel potuit nefas?
Turpi volutabantur antro
Cimmerijs medij tenebris;
Clauſis retentæ ceu caueis feræ,
Edenda ſi quæ ad munera publica
Seruantur, vt damnata fului
Corpora dilacerent arena,
Quod deprehenſos tam miſero in ſtatu
Vt mente bruta non minus impia
Committerent, quam ſæuus olim
Antiphrates, genus aut Cyclopum.
Sanaſtis: at non cantibus Orphei
Linique, nec qui mænia condidit

Inermis, ſed impauida barbariem pellit.

Efferatos mores ſanans.

Thebana

Thebana, facundique voce
Mercurij, fidibuſque Phœbi:
Fida ſed almæ vi ſapientiæ
Quæ Miſſa ab alto vicit vt hactenus,
Sic vincet, æternoque tandem
Omnia ſubijciet Parenti.
Qui vos miniſtros quod ſibi legerit,
Res geſta clamat, clamat & exitus
Spe maior, adductis opimo
Tam cito tot populis triumpho.
Quos ante nec dum nomine cognitos
Portare CHRISTI *nunc dociles iugum*
Miramur, ingenti re mixta
Lætitia ſimul, & ſtupore.
Sed quid volenti non facile eſt Deo,
Deique Verbo, Virgineo ſatum
Quod ventre, prognatumque noſtri
Credimus ad generis ſalutem?
Hic ille IESVS *progenies Patri*
Æquæua cælo quod fuerat manens:
Humana ſed de matre ſumpſit
Membra, viam referans Olympo.
Hic ille cuius nomen amabile
Vt veſtra complet pectora, ſic ſacro
Prorumpit exundans ab ore,
Aſſidua coliturque laude.
Nec parua laudi gratia. Nam pijs
Aſpirat Orſis Omnipotens Deus,
Firmatque quas res cumque Nati
Auſpicio geritis ſecundo.
Nec de receptis gloria Barbaris
Eſt maior illa quam domiti dabunt
Caluique Lutherique, & omnis
Colluuies ſimul impiorum.

Almæ ſapientia vi.

Populorum triumphatrix.

Ieſu Nomen Sociorum complet pectora, & exundat ab ore.

Societas, Caluini, Lutheri. & aliorũ Hæreticorum domitrix.

Fremant

Fremant ſuperbi, nec teneant minas,
Bellumque, cædeſque, & rabiem parent;
Cauſamque, quam ius damnat æquum
Vi vetitis tueantur armis.
Vos iſta prudens ſimplicitas, bene
Morata, ſe ſe nec leuis efferens,
Defendet inſontes. At ipſe
Se rabidus male perdet hoſtis.
Qui quo cruentus ſæuierit magis
Plus inde damni comperiet, videns
Viciſſe quos victos putarat
Et cineri ſupereſſe vires.

Et quo magis vexata, eò victricior.

Ita cecinit eleganter Antuerpienſis Antiſtes, vt refertur in Catalogo Scriptorum Societatis, per Ribadeneiram, & Alegambe initio.

60. *, A PETRO CARRANZA *Epiſcopo Fluminis Argentini, ſiue Boni-aëris in Peruuio, ex Sacro Ordine Carmelitano in Concione Beatiſ. S. Ignatij fol. mihi 9 col. 2.* Vbi (*inquit*) Gens doctior quam in Societate IESV? Quis Pater filios habuit ſapientiores, quam B. Ignatius? doctos in Cathedris, acutos argumentis, ſapientes in pulpitis. Si filius ſapiens lætificat Patrem, vt diuina canunt oracula: tantus illorum numerus lætitia magna ſanctum afficiant Ignatium neceſſe eſt, vt qui ſunt adeo docti, eâ charitate præditi, vita, & exemplo ita eximij, ijque Operarij in vinea Dei, idque non in ſola Hiſpania, totoque Orbe Chriſtiano, ſed ad barbaras gentes, longe diſſitas plagas, ac incognitas ſuorum filiorum doctrina penetrauit; de quibus non incongruè, aut citra comparationem, aut æqualitatem, quod de Chriſti diſcipulis Dauid, affirmare nobis licet: in omnem terram exiuit ſonus eorum, &c. Vbique enim gentium doctrinæ Chriſtianæ Scholæ, Congregationes, præceptiones, Conciones, ac expeditiones ſpirituales Societatis IESV vigent. Hæc Religio illa Turris Dauid eſt adeo celebris in Canticorum libro, armis adeo inſtructa, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Quæ licet

Nulli Ieſuitis ſapientiores in cathedris, & in pulpitis.

Ij charitate præditi vita, & exemplo eximij.

Ad longe diſſitas, & incognitas orbis plagas penetrarũt.

Eorũ varia miniſteria ad hominũ ſalutem.

Pſ. 18. 5.

Societas Turris Dauidica, armis ad Eccleſiæ defẽſionem, & contra Hæreticos referta.

Cant. 4. 4. licet de Eccleſia dicta ſint, Societati hodie accommodamus, quæ Turris eſt Dauid armis ad Eccleſiæ Euangelijque defenſionem referta, impios Hæreticos ſcientia, ac doctrina laceſſendo. Ex hac Turri prodiere armati duces, ac ſtrenui fidei defenſores; hinc celebres Salmerones, eruditi Bellarmini, docti Maldonati, ac inſignes Toleti, & alij complures, quos referre operoſum eſt. *Hoc eius de Societate iudicium fideliter latine redditum.*

Ex qua armati duces, ac ſtrenui fidei defenſores prodiere.

Eius Inſtitutum, munia, vita, moreſque laudantur.

61. A Gisberto Masio *Epiſcopo Silueducenſi, cui ſumma eloquentia Ciceronis Belgici cognomentum peperit: is quoties colloquijs priuatis, quoties publicis pro concione ſermonibus, noſtrum Inſtitutum, munia, vitam, moreſque ad ruborem Patrum, ad æmulorum dolorem, deprædicauit? Quo die Ignatij in Beatorum album relati ſolemnia Societas celebrabat, ipſe peracto ſplendido Sacrificio in Cathedram aſcendens, ad pulcherrimam audientium coronam pro ſua facundia adeò magnificè de B Patris, deque Sociorum laudibus verba fecit, vt impatiens tanti præconis inuidia nonnullos in ipſummet concitarit Antiſtitem, auſos de ſuperiori loco carpere, quæ ille dixerat, argumentiſque refellere: quibus mox facti pænitentibus haud grauatè vir mitiſſimus condonauit iniuriam. Sic in Imag. 1. ſæc. Soc. fol.* 884.

Quanti habita à Remigio Epiſcopo?

62. A Remigio Drvitio *Brugenſium Epiſcopo, qui Societatem quanti faceret, non obſcurè prodidit, cum in ſummis Reipublicæ anguſtijs, negante Magiſtratu, parem ſe alendo Societatis Collegio, reſpondit,* Se potius, quam Collegium Vrbe ceſſurum. *Ita Ibidem.*

Cognita in morte à Lamberto.

63. A Mathia Lamberto, *qui medius inter Rodouanium, Druitiumque infulas geſſit, morti iam proximus, quando ſublucente alterius vitæ radio clarius apparet rerum color, Sacerdotem noſtrum ad ſeſe euocauit, cui omnes anteactæ vitæ noxas aperuit, perpetuamque Societati, quam adhuc* male cognitam habuiſſe, *fatebatur, eleemoſinam donauit. Ibidem.*

Et à Carolo Maſio.

64. A Carolo Masio *Gandauenſi Epiſcopo, cui eadem ac Lamberti ſub extrema vitæ tempora vox fuit, qua dolentis animi ſenſum*

ſenſum exprimebat, de tam ſero cognita, amataque Societate. *Idem & voto multis audientibus ſemet obſtrinxit*, Si ex morbo conualeſceret, dotandæ in ea Vrbe Societatis. *Ibid.*

65. A FERD. MARTINEZ MASCAREÑAS *Epiſcopo Algaruienſi, qui ſingulari illo ſuo erga nos affectu, & exiſtimatione,* Societatem *appellabat* Parentem Optimam, è cuius ſanctiſſimo Inſtituto tanquam ex Equo Troyano plures iam religione, literis, ac morum probitate Principes viri prodierunt. *Ita ille in Cenſura Tom. P. Suarij de Defenſione fidei.*

Parens Optima: è cuius Inſtituto velut ex Equo Troyano, religione, ac literis principes viri prodierunt.

66. A PETRO ALOYSIO *Epiſcopo Tricaricenſi etiam Apoſtolico Nuncio literis ad P. Drexelium datis* 19. *Aprilis ann.* 1630. Vetus (*inquit inter alia*) mihi cum Societatis IESV hominibus conſuetudo eſt, quam à puero cum literis, & moribus primis hauſi, ac ſemper colui, *&c. Ita Tom.* 1. *Operum P. Drexelij in principio. Idem Antiſtes literis alteris ad eumdem :* Glorior (*inquit*) me à pueris educatum fuiſſe diſciplina Patrum Societatis, vel ex eo capite, quod is Ordo viris eximijs abundet in omni eruditionis laude, inter quos, *&c. Ibidem initio Eiuſdem Tom.* 1.

Societas æſtimata.

Et viris in omni eruditione eximijs abundans.

67. A IOANN. EMANVELE *Epiſcopo Zamorenſi, ſic Societatis, & ſociorum innocentiam in Concilio Prouinciali Salmantino, propugnante.* Ego (*inquit*) iurabo Reuerendiſſimi Patres non aſſiſtere ſpiritum ſanctum in hoc Concilio, ſiquidem in illo intentatur tractari res adeo graues, & moleſtas aduerſus tam ſanctam Religionem, & quæ tantum fecit fructum ſuo Inſtituto, & exemplo in Eccleſia Dei. *Ita Tom.* 4. *Vir. Illuſt. Soc. in vit. P. Araoz cap.* 1. §. 6. *fol.* 641.

Propugnata eius innocentia in Conſilio Salmantino.

Fructus in Eccleſia ex eius Inſtituto & exemplo.

68. A FRAN. DIOTALLENO *Epiſcopo S. Angeli, Nuncioque Apoſtolico Polon. in Decreto quodam aduerſus Monita priuata dat.* 14. *Nouemb. ann.* 1615. Cum inſigni (*inquit*) labe totius Eccleſiaſtici Ordinis, impio, & ſacrilego conatu ſit ſparſus libellus famoſus contra Societatem IESV; Monita priuata eiuſdem Societatis falsò inſcriptus, *&c.* Nos & pro ſingulari noſtro affectu erga eumdem Religioſum Ordinem de Catholica

Defenſa contra libellarium.

Eſt Ordo de Catholica Religione optimè meritus.

Republica optime meritum, & vt bonæ famæ (quæ plurimum ad propagandum diuinæ maieſtatis cultum vbique valet) ſtatus Eccleſiaſtici vniuerſi proſpiciamus, *&c. Ita apud Auiles in Defenſorio Soc. contra Spinum n.* 288.

Iterum defenſa contra maledicum.

69. ** A Camilo Gaetano *Nuncio etiam Apoſtolico in Regnis Hiſpaniæ, qui Religioſum quemdam de Societate male loquentem perpetuæ recluſioni condemnauit, & inter alia ſententiæ verba, hæc nimis honorifica protulit.* Hoc (*dicebat*) non quia iudicemus illum malam doctrinam prædicaſſe, quia de hoc cognoſcere ad hoc Tribunal non pertinet, ſed quia ſine ratione, nec cauſa aliqua de dictis Patribus Societatis tantum bonum Chriſtianæ Reipublicæ inferentibus, ac de Religione adeo inſigni & vtili diuino ſeruitio, & Eccleſiæ ſanctæ, detraxit, bonamque opinionem, ac exiſtimationem, quam populus iuſte de illis habet, læſit, *&c. Ita apud citat. Auiles n.*413. *ex Ribaden. in Hiſt. Prouin. Hiſpan. lib.* 7. *cap.* 4.

Religio inſignis & vtilis Eccleſiæ Sanctæ.

Ignatius Luthero oppoſitus.

70. Ab *Hieron. Bapt. de la Nvza *ex Sacro Prædicatorum Ordine, Epiſcopo Barbaſtrenſi*: Anno ipſo (*inquit*) teſte Genebrardo, quo Lutherus aduerſus Eccleſiam Sacramentorum vſum & præcipue aduerſus Sedem Apoſtolicam, & Romanum Pontificem ſuis hæreſibus bellum indixit, prouidit Deus glorioſum Patrem Ignatium de Loyola, qui primo ab Apoſtolo Petro, deinde à cælorum Imperatrice viſitatus, initium dedit fundationi inſtituti Sacri Societatis Iesv, quæ vna eſt ex florentibus Religionibus, quas habet, & habuit Eccleſia, in ſpeciali cura perſuadendi Sacramentorum vſum, & in Sedis Apoſtolicæ, Romanique Pontificis auctoritate tuenda. *Sic ille Tom.* 3. *ſuarum Homil. ſuper Euang. hom.* 43. *num.* 13.

Societas vna ex florentibus, Religionibus, quas habet Eccleſia:.

In Sacramentorum vſu ſuadendo, & Pontificis auctoritate tuenda.

71. * A Lavr. Hvrtado de Mendoza *Epiſcopo Ianuarienſi in Braſilia, in Approbat. Theſauri linguæ Paraquariæ Matriti typis editi, ann.*1639. *per P. Antonium Ruiz, vbi ille Paraquarienſis noſtræ Societatis labores, feruorem, ac zelum erga Indorum conuerſionem pulcherrimo penicillo depingit his verbis:*

Teſtor

Teſtor hac Guaranacia Lingua illos (*Patres ſcilicet noſtros*) ſuo magno zelo, multis, ac non vulgaribus laboribus, maximum in infidelibus ad diuinum obſequium conuertendis fructum ferre: quos non ſolum è barbaris ſuis moribus ad fidem noſtram traducunt, ſed etiam ad vitæ politicæ mores, magno diuini ſimul, ac Regij obſequij emolumento, cum illa gens non perinde ac Peruana aliæque in India, eiuſmodi ſit, à quibus alia ſperari commoda poſſint, aliæue præter eas, quas dixi, diuitiæ. Atque vtinam Prælati, qui hic in Braſilia tam prope à Paraquaria, atque Argenteo Flumine abſumus, ita noſtris in Diœceſibus eiuſmodi ſpiritum, zelum, ac fructum experiremur. *Sic ille ibi. Et in Approbat. libri Conuerſionis Spiritualis Paraquariæ ex Eodem P. Antonio Ruiz typis ibidem mandati, non potuit idem benigniſſimus Præſul calamum temperare.* Affirmo (*inquit*) non ſolum nihil contineri, quod à bonis moribus, ac fidei noſtræ veritate alienum ſit, ſed aliquando apparere quæ Deus in conuertendis, & ad Eccleſiæ Sanctitatem reducendis illis Prouincijs, ac tot hominibus pluſquam barbaris, Idololatris, Religioſorum Societatis zelo, ac labore perfecerit. Idque cum toto hoc libro manifeſtum fiat, tum præſertim §. 34. Quæ omnia dictis Religioſis debentur, qui in ijs regionibus Viridarium florum cæleſtium conſtruxerunt nouamque ac primitiuam Eccleſiam, quam infernalis lupus tot modis vaſtare conatus eſt, ac magna ex parte vaſtauit, coactis illis populis patrio ſolo abire, ac fugere, iuxta illud, Exterminauit eam aper de ſylua, & ſingularis ferus depaſtus eſt eam. Plurimarum ergo rerum ex illis, ac præcipuè fructus tot animarum, ac gloriæ Dei, quod Reductiones illæ, meæ Diœceſi conterminæ ſint, idoneus eſſe teſtis poſſum. Itaque is ſolum cui ignotum non eſt, quantum hoc ſit, quæ res geſtæ ſint, quæ ibi rerum penuria, quæ Indorum ferocitas, quos ij religioſi in immenſis illarum terrarum ſpatijs, tot inter deſerta loca, per montium iuga, ac nemorum latebras inueſtigandis, ac cogendis humanis illis

Magnus Sociorum zelus, & labor in Infidelibus Paraquariæ conuertendis.

Eorum fructus.

Viridarium florum cæleſtium in his regionibus conſtruxere.

Nouamque, ac primitiuam Eccleſiam. Pſ. 79. 14.

Sociorum laboribus, ac ſudore Fundatam.

 belluis

belluis mutua ſe cæde ſaginantibus, vbi nulla neque auri, argentiue emolumenta, nec alia commoda, quemadmodum in reliqua India, ſubire ſolent, is ſolum æquus inſignium illorum facinorum, quæ hic referuntur, æſtimator eſſe poſſit.

In Paraquaria Prouincia plus omnibus laborauit. 1. Cor. 15. 10.

Itaque illi Prouinciæ, ſine aliarum iniuria, illo licebit vti, plus omnibus laboraui. *Hoc tanti Præſulis iudicium de huius noſtræ Paraquariæ Socijs: quid iam illis falſa obtrectantium inimicorum iudicia nocere poterunt? quid fabulæ? quid figmenta?*

Societas Viridarium eſt omni florum, ac fructuum vbertate cõſpicuum. Cuius odor per totum Orbem diffunditur.

72. A PAVLO ARESIO *Epiſcopo Tortonenſi è ſacra Regularium Clericorum Familia in ſerm. de tribus Martyribus Iaponiæ à fol. mihi 12. vbi miris Elogijs Ordinem noſtrum commendat, quæ fideliter latine traducta ſic ſe habent.* Societas (*inquit*) IESV eſt veluti quoddam Viridarium omni fructuum vbertate, ac florum venuſtate conſpicuum, cuius præconia, laudeſque ipſius Familię alumni eloquentia exculti tantummodo celebrare valerent, niſi innata ipſorum modeſtia erudititiſſimis linguis fræna conijceret. Verum ipſe ſeſe prodit tanti viridarij, fragrans ódor, fructuumque ſuauitas. Et quænam Orbis terrarum plaga vtrumque non percipit? vbi nam non diffunditur ſuorum exemplorum maturitas, ſuorum verborum tanquam florum ſuauitas, & pulchritudo? ô Viridarium pulcherrimum, & vberrimum, in quo vnum plantarum genus, non vna Viridantium, ac ſuaueolentium herbarum ſpecies inſita vegetat: ſed quidquid pulchrum, quidquid optimum alibi cum laude florere cernitur, id omne in

In quo Eremitarum, mores, Mendicantium paupertas, Prædicantium zelus, Doctorum ſapientia vernant.

huius Horti areolis conſitum, tum oculorum voluptate, tum diuinæ maieſtatis præconio cernimus. Hic Eremitarum mores Vernant ſanctiſſimi; hic Mendicantium viget beata pauperies; hic Prædicantium ignitus animarum zelus adoleſcit; hic Monachorum ſemper compreſſa voluntas exurgit, ac creſcit; hic Doctorum omnigenæ ſapientiæ manat perennitas. Et ſi è Viridarijs quaſi è penu non tantum ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria carpimus, verum etiam oculorum delitias, varia vel herbarum, vel florum, vel plantarum

capimus

capimus oblectamenta, pari ratione in hoc florentiſſimo Societatis Hortulo, non tantum præceptorum iuſſa completio, verum etiam ſpiritualium exercitiorum veræ animorum delitiæ vigent. Hortus, vt aliquibus placet, ab eo nomen ſortitus videtur, quod in illo ſemper aliquid oriatur. In hoc amæniſſimo Societatis IESV Horto, quot, quantaque virtutum incrementa in dies pullulant, & adoleſcunt? Mirandi tantorum operum fructus, imitanda exemplorum varietas, procera ſanctiſſimorum Virorum quaſi plantarum ſeries, medicinalium ad curandos animi morbos doctrinarum folia ſemper Virentia, nec non ad omnes Orbis terrarum tractus extenſos cernimus tantarum plantarum ramos ad captanda in ſacris excurſionibus animarum lucra, ad implenda cæli horrea tanta fruge, tanta ſegete Prædeſtinatorum. Quapropter, ni fallor, optime de hoc Horto dictum aſſero illud Cantic. 4. Hortus concluſus, Fons ſignatus, emiſſiones tuæ Paradiſus. Cur te non concluſum appellem Hortum, Paradiſum, ac delitias Chriſti Domini? quem exactiſſimè ſacrarum legum tuarum obſeruatio vndique claudit, vndique ſepit, ac munit ad arcendos Cocytiarum beſtiarum incurſus? Fons ille vero ſcientiarum ac doctrinarum tuarum iure ſignatus aſſeritur, cui nunquam non adſtipulatur ſacræ paginæ auctoritas, & teſtimonia. Vnde omnis illi firmitas, tutamen ac veritas acceſſitur, cuius deductis in omnem regionem riuulis, & exculta irrigantur Chriſtianorum arua, & ſqualentia fecundantur teſqua Paganorum. Nec deſiderabile hic vitæ Lignum, vbi IESVS vitæ ſcatebra, vitæ radix ſuo Nomine Familiam hanc inſigniuit, ditauit, ac munijt. *Hæc ille quàm pereleganter, & honorificè.*

Hortus eſt amæniſſimus virtutum incrementis, Operum fructibus, & exemplis ornatus.

In quo procera ſanctiſſimorũ virorum plantæ exurgunt.

Quorum folia ad ſanitatem gentium & rami ad animarum lucra.

Cant.4.12

Hortus cõcluſus ſacrarum legum obſeruatione.

Fons ſcientiarum ſacræ paginæ auctoritate ſignatus.

Cant.4.12

Paradiſus dilitiarum Chriſti, cuius lignum vitæ IESVS.

Gen.2.9.

73. A GASPARE de VILLAROEL *Archiep. Charchenſi in Peruuio, Auguſtiniano, ac Scriptore doctiſſimo. Is in Concione Canonizat. S Ignatij fol.6.* Literis (*inquit*) eſt adeo inſtructa Societas, vt ſi Theologia interiret, in ea reperiri poſſet: vbi omnes eruditi, prudentes omnes, periti; nullus non doctus. Concio-

Societas quàm ſit inſtructa litteris.

Habet Concionatores præſtantes, homines doctrina eximios.

Concionatores (*ait fol.7.*) adeo præſtantes in Societate, homines doctrina ita eximij vndenam? vnde doctrina tam multiplex? tanta in docendo peritia, vnde hauriri poteſt? ex Oratione, ita certè. Oratio tam frequens, meditationis ſtudium, contemplationis diuinarum rerum exercitium, quod in Societate

Eius Oratio frequens:

viget, quid aliud, quam reuera diſciplinas tradere? ac ſupremo huic præceptori operam dare? Quę (*ſubdit fol.8.*) in corrigendis

Et manſuetudo.

erratis Societatis manſuetudo? ſeueritas in flectendis quàm mira! ab inferendis ignominijs quàm aliena! in præcauendis

Aliena ab inferendis iniurijs.

periculis quā prouida! Nec ijs, quos euomere cogitur infamiæ notam vellet inuri. Quibus rebus (*ait fol.10.*) ô ſanctiſſima Societas tuos homines non exerces? quibus non experiris? quibus non mortificas? nemo eſt in te, qui non Cruci videatur affixus. Veſtitus vilitas, nulla calceamentorum elegantia,

Eius ſoboles Cruci mortificationis affixa.

Societas eſt Cælum nouum.

nullus cubiculorum Ornatus, communis literatorum, atque illiteratorum victus, quid aliud eſt, quam tuam ſobolem Cruci perpetuò affixam habere? Glorioſiſſimus (*addit fol 12.*) Ignatius noui cuiuſdam Cæli conditor illuſtris, cuius incolæ

Cuius incolæ caſtitate Angeli, ac Seraphini.

caſtitate Angeli ſunt, cæleſtem puritatem ſuam, & Angelicam caſtitatem, tanquam propriam ſuis reliquit filijs Ignatius: è cæleſti videntur materia conditi: Seraphini quidam ſunt: in quouis puero, qui per plateas, & compita vobis occurrit, totius Ordinis huius laus ſine maculæ diſcrimine enniteſcit. *Et fol.14 concludit.* Id vero mirum magis in Societate

illa iuuentutem, rudes Indos ac barbaros Æthiopes excolit.

cum Eam laborare Video in ingratæ iuuentutis moribus excolendis, in rudibus Indis formandis, barbaris Æthiopibus erudiendis, ſuperatis montium iugis, calcatis niuibus, deſertis ac remotiſſimis locis peragratis, magno ſibi honore, errantem miſellum, ac inter ſaxa, ac rupes deſertum, ipſiſque rupibus, ac ſaxis magis ſaxeum Indum conquirere.

Innumeri eius labores in hoc miniſterio.

Omnes cōplectitur, vt omnes lucri faciat.

Nec tamen miror hanc animorum magnitudinem, qui omnes omnino, ſiue pueros, ſiue viros, ſiue ſenes, doctos iuxta ac rudes, vinctos, ægros, improbos quoſque complectuntur, ſed illud fieri omnia omnibus, vt omnes Chriſto

lucri

lucri faciant: illam ſui moris negligentiam, vt ſuum morem perfectius teneant, ſolitudinem ſibi familiarem deſerere, vt eos cum quibus agunt, meliores reddant. Hic vero ſummus amor eſt. *Hæc ille latinè fideliter traducta.*

* Ab Eodem: *In Cenſura Tom. 2. Sapientis Chriſtiani per P. Franc. Aguado*: Hos (*inquit*) Societatis Patres contemplor totam terram operientes eâ formâ, qua de Apibus dixit Poëta: It nigrum campis agmen: Harum apum exercitibus nigricant campi: eorum examina Germania vidit, Flandria, omneſque deturpatæ Nationes, earum aculeos trepidante ſemper hæreſi. *Vel vt Hiſpane dixit eleganter Antiſtes, Temblando de ſus aguijones ſiempre la Eregia.*

Eius filij apum examina.

Quorum aculeos hæreſis trepidat.

Ab Eodem: *Qui in Commentarijs ſuper Iudices in Indice Euangeliorum pro Sacris Concionibus, Menſe Iulij in feſto S. Ignatij Parentis noſtri ſanctiſſimi*, Certe (*inquit*) huius Angelicæ Societatis homines ſunt ſtrenui pro Religione milites, qui innumeras reportarunt victorias. Neque eſt cur eas ceteri inuideant illis, ſed proprias per charitatem faciant, vt contigit Gregorio Magno, qui vincere ſe dicebat, cum Recarædus victorias reportabat. Certe Nomen Iesv huius Religionis inſigne, omnes hoſtium cuneos territat, facileque proſternit. Noluit enim Ignatius ſe huius Militiæ Ducem dictitare, & ideo illius exercitus fiunt hoſtibus admodum formidabiles. Miſſiones huic Religioni conſuetæ, ſumma Religioſorum mortificatio, nam peregrinari duriſſimum. *Hæc ibi doctiſſimus Antiſtes.*

Strenui pro religione milites, innumeras reportantes victorias.

Ieſu Nomen Societatis inſigne hoſtiũ cuneos territans.

Ideo fit exercitus hoſtibus formidabilis.

Eius Miſſiones laudantur.

Ab Eodem: Sancta (*inquit*) Societas mea commendatione non indiget, quæ Seminarium eſt Sanctitatis, & toto terrarum Orbe bene habita: in qua incomparabilium virtutum ingens virorum numerus: & qui cum ea lites habet, cum ſexaginta millibus hominibus litigat: qui omnes vnione, & conformitate vnicus homo eſt, viribus autem ſexaginta millia. *Ita ille in Epiſt. ad Epiſcop. Paraquarienſ. D. Bernard.* de

Societas ſanctitatis ſeminariũ.

In ea ingẽs incomparabilium virtutum & virorum numerus.

Eius filij viribus multi, vnione vnicus homo.

de Cardenas, quæ habetur in 1. *Par. ſui Regiminis Eccleſiaſtici Pacifici. quæſt.*1. *art.*12. *fol. mihi* 163.

Societas ex fide, ac zelo in animarũ conuerſione laudata.

74. * A Melch. Maldonato, et Saavedra *Epiſcopo Tucumanenſi, Auguſtiniano, eximioque verbi diuini Eccleſiaſte, qui in Epiſt. exhortatoria ad P. Didacum de Boroa Societatis noſtræ Prouincialem in Congregatione Cordubæ Tucumanorum, ſic in huius Prouinciæ commendationem, aureo, vt ſolet, calamo ſcribit.* Cum adeo, *inquit*, nobis probata ſit Societatis fides, ac zelus, quo honori Dei, ac animarum conuerſioni ſtudet, nec minus compertum nobis ſit, quam operam Eccleſiæ in hâc Diœceſi hic Ordo Prædeceſſorum meorum tempore nauauerit, ſuam illis opem, ac labores cum Miſſionibus, cum Infidelibus ad Chriſtum adducendis conferendo, ac vniuerſim per Vrbes omnes quouis tempore, diu, noctuque cuilibet hominum generi ad animarum commodum inuigilando, Noſque ipſo noſtro etiam tempore experti ſumus, ac ſuam præterea Paternitas Veſtra nobis fidem obſtrinxerit, hæc Chriſtianæ pietatis officia in poſterum non intermittenda, eam Regis, ſeu iſtarum Eccleſiarum Patroni, ac ipſius diuini Numinis, ſeu omnium communis Domini, cui ſoli dignis illa præmijs afficiendi facultas ſit, ac noſtro etiam nomine hortamur, hoc Deo, & Eccleſiæ ſuæ obſequium præſtare velit, *&c. Ita apud Hiſtor. Conuerſionis ſpiritualis Paraquariæ, auctore P. Ant. Ruiz de Montoya* §. 78. *fol.* 96. *Et ibidem* §. 79. *fol.* 97. *litteris ad Regem noſtrum Philip. IV. ſubiungit.* Societas Iesv eſt quæ verè Maieſtatis Veſtræ, ac Epiſcopi conſcientias exonerat: quia in Vrbibus die ac nocte ad rudium inſtitutionem, ac ægrotorum, præſertim vero Indorum ac Æthiopum expiandos animos, inſigni charitatis, ac religioſæ vitæ exemplo incumbit.

Et ex Miſſionibus & Infidelibus ad fidem adducendis.

Et quia ſemper in animarum commodum inuigilat.

Epiſcoporum, ac Regis conſcientias exonerans.

Inſigni exemplo incumbens in rudium inſtitutionem & præcipue Indorũ, ac Æthiopum.

Litera in Societatis conſenſionem.

* Ab Eodem, *In reſponſione ad Epiſtolam D. Fr. Bernardini de Cardenas Epiſcopi Paraquariæ.* Ad duo puncta, *inquit*, quæ affert Epiſtola Veſtræ Dominationis Illuſtriſſ. mihi eſt reſpondendum. Primum eſt veſtræ Illuſtriſſimæ ex Prouin-

cia

cia Paraquaria Epiſcopatu ſuo expulſio, vbi dicit me, Vicariumque meum, publica præconis voce declaratos fuiſſe ſuſpenſos, ſeu Pontificia adminiſtratione interdictos. Secundum punctum eſt, Tumultuum illorum cauſam fuiſſe SOCIETATEM IESV, quam ad reformandos Epiſcopos inſtitutam eſſe affirmarunt, & alia quæ ſapiunt hæreſim, aut certè ſunt hæretica. Ad Primum reſpondeo, tantam ventorum inſaniam, huc inde perflauiſſe, vt ad plurimorum aures pertulerit, non quidem bonum, neſcio tamen ego an verum. At quod eorum cauſa fuit SOCIETAS IESV, & fœtus tam horrendos pepererit, credo id me legere in litteris Veſtræ Ill^mæ. & credo etiam quod in Epiſtola Domini Franciſci Lupertij Prouincialis SOCIETATIS IESV perlegi, quam penes me habeo, & eſt breuis narratio, modeſtiſſima, & ſummæ reuerentiæ & venerationis erga Veſtram Ill^mam. abſque vlla criminatione, vel querela, imò abſque vel minimo indicio alicuius actionis Veſtræ Ill^mæ. Epiſtolam Epiſtolæ contuli & inueni in Epiſtola P. Prouincialis modeſtiam, & prudentiam viri nobiliſſimi, & Religioſi è SOCIETATE: cuius Domine mi, neque Veſtra Illma. neque ego poſſumus inficiari, nos fuiſſe diſcipulos, & edoctos ab ea multum boni: Inueni autem in Epiſtola Veſtræ Ill^mæ. quod aures præbuerit ſiniſtris relationibus, quas in illa regione fieri arbitror contra meliores: credat Veſtra Dominatio Illma. Dæmonem non niſi aduerſum ſe præliantes, illic arma capeſſere, & bella mouere. Si fecit ibi SOCIETAS, vt ego, Vicariuſque meus ſuſpenſi promulgaremur, tantum apud me valent actiones iſtius Religionis in ijs quæ ſpectant ad diuinum obſequium, & adeo mihi perſpectus eſt zelus illius, vt ſi fecerit, factum oportuit; ſin autem, non oportuit, credat Veſtra Dominatio, SOCIETATEM id non feciſſe. Domine mi, defenſione noſtra non indiget Veſtra Illma. SOCIETATEM debeo defendere, quia quid ſit SOCIETAS IESV noui à puero, ſicut & Veſtra Dominatio, & ambo debemus tueri iuſtitiam illius *Eius actiones, ac zelus commendantur.*

Perſequitur Paraquaria, cum honoratur Romæ, in Gallia, &c.

communitatis, quæ dum in Paraquaria perſecutionem patitur, Romæ filij & fratres Regum, & Limæ Epiſcopi eam quærunt, quorum alter Regna ſua, alter Epiſcopatum relinquit, vt in eius clauſtris ſaluetur: Eccleſia vero Lugonem ex ea ad Purpuratorum Patrum dignitatem Eminentiſſimam euehit, cuius opera vtatur in rebus maximi ponderis, atque momenti. Rex Galliæ inter brachia Societatis emoritur: ipſamet Eccleſia Brachium ſuum Dextrum eam nominat: Bibliothecæ totius Orbis non capiunt eius volumina pro defenſione fidei Catholicæ, & contra hæreſim compoſita: heri exorta eſt iſta Religio, & hodie referta eſt Martyribus, quorum nullus paſſus eſt vt Hæreticus, *&c.* Ad punctum hæreſeos reſpondeat Veſtra Dominatio Illma. homini qui talia refert, mentiris; arripiat flagellum, eum de Templo proiiciat, exturbet, & eliminet ab aula ſua, & tandem ab huiuſmodi nebulonibus conquieſcet, *&c.* Domine, vnum eſt notatu digniſſimum, quod in omnibus iſtis Regnis, non dicitur de Societate IESV, quod in Paraquaria ſeſe inſinuet, & inferat in domos feminarum, & eas ſollicitet, neque ſimilia, quæ ad mores pertinent, ad nos perferuntur, quæ quidem cum ſint humanæ naturæ ingenita, creditu faciliora forent: verum permiſit Deus ea confingi, & adſcribi viris Dei, quæ ſuapte naturâ ſunt improbabilia, ab humana fide longe aliena, & quæ quamuis illi conticeant, ſuomet horrore refelluntur: magna tamen iniuria illata eſt eis, Hæreticos eos appellando, & cetera commentitia, & vero diſſona eis imputando, ſed & præclaram admodum defenſionem præſeferunt, ſilentium ſuum in tantis opprobrijs, & contumelijs, imo honorifice & reuerenter loqui de Veſtra Dominatione Illma. & de nullo querelas agere, à quo atrociter mordeantur, *&c.*

Plena voluminibus pro fide, & contra hæreſim.

Referta Martyribus.

Eius ſilentium in opprobrijs, & contumelijs.

Hucuſque Epiſt. tanti Prælati quæ (ſicut aliæ fideliter latinè traductæ) refertur in Memoriali ad Philip. IV. Matriti typis mandato per P. Iulian de Pedraza ann. 1657. pro Prouin. Paraquaria Societatis fol. mihi 118. Cuius innocentiæ propugnaculum firmiſſimum

vel

vel hæc ſola Antiſtitis Tucumanenſis Epiſtola vere aurea, eſſe poteſt.

75. AB AMBROSIO VIOLA *Epiſcopo Laquedonenſi ex Ordine Prædicatorum in Approbat. libri P. Sfortiæ Palauiſini (iam Cardinalis meritiſſimi) cui Titulus eſt, Vindicationes Societatis, ſic ait:* Ad omnem ſecuritatem arcem conſtruit munitiſſimam, atque ſanctam IESV Societatem vineam Domini electam ſæpe ita circumdat, vt iam amplius ſerpere inſidiantes minime valeant: & quod maius eſt legentes mirifice allicit, rapitque; fateor (ſic me experiente) mira ſuauitate in Societatis dilectionem cogit.

Ars munitiſſima, ac vinea Domini electa. Ier. 2. 21.

76 A THODORO *Epiſcopo Paderbonenſi, qui cum Vniuerſitatem in ſua Diæceſi fundaſſet, eamque Societati traderet, dixiſſe fertur,* Se affectu, zeloque boni publici, quà religione, quà ſapientia procurandi, propagandique, Religioni quidem Templum, ſapientiæ vero Gymnaſium Academicum, Collegium vero Patribus Societatis IESV, tanquam fidis vtriuſque theſauri diſpenſatoribus æternum conſecraſſe. *Ita in Panegyrico, quem Archiducalis Academia Molsheuſis Leopoldo Archiduci Auſtriæ, eius Fundatori dicauit lib. 4. c. 6. fol. 253.*

Eius filij vtriuſque Theſauri religionis ac ſapientia fidei diſpenſatores.

77. A IVLIO SPINOLA *Sedis Apoſtolicæ Neapolitano Nuncio, qui peſte ibi ingruente, hanc Epiſtolam 4. Septemb ann. 1656. Italice dedit ad Goſvvinum Nikel Societatis Præpoſitum Generalem.* Quemadmodum (*inquit ille*) animo concepi ſemper, quod vnum è maioribus, magiſque conſpicuis, quæ habet Dei Eccleſia, ornamentis ſit Societas IESV, ita infinite ſum gauiſus, cum vndique perſonare audirem applauſus, quibus eſt celebrata, quod in hiſce, quas hæc Vrbs perpeſſa eſt, calamitatibus operam ſuam plane ſingularem, ac præcellentem exhibuerit in exercitatione facinorum veræ ac flagrantiſſimæ charitatis. *Ita apud P. Ioan. Nadaſi in Heroibus, & victimis charitatis Societatis fol. 546. vbi ille ſubdit: ſuperſedeo alijs adſcribendis, quæ iſtic laude alios ſupergreſſa teſtatur ſingularis magni illius Præſulis erga Societatem propenſio, & elegans calamus egregiæ erga nos*

Societas vnum ex maioribus, magiſque conſpicuis ornamentis, quæ habet Eccleſia.

Eius opera ſingularis, ac præcellens in exercitatione veræ, ac flagrantiſſimæ charitatis.

voluntatis interpres. Nam ea tametſi authoritatem habeant à manu illa, calamoque profecta; cum tamen tanta ſint, vt ea per modeſtiam referre nobis non liceat, malim nos eam eius laudem potius mereri, quam ſcribere.

Principis Erneſti noui Antiſtitis Leodienſis in Societatem fauor.

78. Ab Ernesto *Gulielmi Bauariæ Ducis fratre, is Leodienſis Paſtor, ac Princeps creatus, tam præclara Sociorum, qui adhuc Leodij egerant, opinione imbutus, vt hæc ipſa verba ad Generalem Claudium ſcripſerit,* Cum autem Veſtræ Societatis Patres in dicta noſtra Ciuitate concionibus, & Sacramentorum adminiſtratione ab eo, quo ibi cœperunt eſſe tempore, talem in Catholica Eccleſia, & religione profectum per Dei gratiam fecerint, vt omnibus alijs circumuicinis Prouincijs Belgicis in hæreſim, & ſeditiones varias lapſis, ſola Eccleſia, & patria Leodienſis religionem Catholicam retineat, nulliſque hæreticis locum concedat, omnem adhibere operam tenemur, & deſideramus vt id ſit perpetuum; Patres veſtri tanti boni auctores nullam vnquam è noſtra ciuitate, & Prouincia recedendi occaſionem habeant, ſed ipſis de Eccleſia, & loco profeſſioni ipſorum maxime idoneo, doteque ſufficienti prouideatur. *Hactenus ille; qui vrgente Leuino Torrentio inſigni viro pietate, ac literis Collegium abſoluit. Ita Par. 5. Hiſt. Soc. Tom. 1. lib. 1. n. 180.*

Is Collegium abſoluit, à Card. Gerardo inchoatum.

Aduentus Societatis fruſtra expoſcitur in Mexicum.

79. A Vasco de Qviroga *Epiſcopo Mechoacanenſi in Regno Mexicano: Is, perlata illuc fortè primâ famâ confirmatæ per Sedem Apoſtolicam Societatis* Iesv, *inſtitit vehementer, miſſo etiam ad hoc in Hiſpaniam vno è ſuis familiaribus, lecto venerandoque Sacerdote, vt aliquot è ſocijs ad ſe mitterentur, quod vbi tum impetrari non potuit, ad reuerſum infecta re Canonicum Pius Antiſtes, Spiritu ſancto Auctore, vt viri Sanctitas, & euentuum fides probat, hæc ipſa verba protulit:* Nunc quidem digni non fuimus: ſed erit tempus quando huc quoque Societas Iesv veniet ingenti harum gentium bono. *Mortuo deinde optimo Præſule cum eſſet auditum ab eius Canonicis de aduentu noſtrorum in Mexicum, ijs miſſa ſtatim legatione Paſcuariam accitis, ædes ipſa ſacra, in qua,*

Prædictus tamen eſt ingenti illarum gentium bono.

qua Vaſcus rem ſacram egerat, vbique ſepultus erat, cum adiuncta domo, quam inhabitauerat, noſtris eſt tradita. Ita Ibid. lib. 5. num.208.

80. A PHILIPPO SEGA *Apoſtolico Nuncio: qui aduerſus morum, & opinionum monſtra, nil prius curandum cenſebat, quàm vt talia per Germaniam propugnacula (nempe Societatis Collegia) paſſim diſponerentur. Hancque vnam offerri maxime expeditam, & efficacem remedij viam.* Quippe cum (*aiebat*) & recta vita, & caſta doctrina eſſet neceſſaria, vtramque Dei gratia laudem in Societate conſtare, vt nihil magis terreret Hæreſiarchas, ſeu confirmaret Catholicos, ſeu populos per ſimplicitatem captos explicaret. Quare videri (*ſubiungebat*) diuinitus ad conſeruandam religionem & expugnandam impietatem genitam proue&tamque, & roboratam hanc aciem. *Sic Ibid.lib.6.n.46.*

Iudicium de Collegijs Societatis honorificum.

Illa, Acies eſt diuinitus miſſa, ad conſeruandam religionem, & expugnandã impietatem.

81. * A IOSEPHO GONÇALEZ *Epiſcopo Palentino, Comite de Pernia ex Illmo. Prædicatorum Ordine ſer. in Canoniz.S. Ignatij Valliſol. typis edito ann.1622. vbi probat* IESV *Societatem in Muliere illa Apocaliptica amicta ſolẽ, ac ſtellis coronata, figuratam, & ſic eleganter diſcurrit à fol.4.* Veſtis (*inquit*) Symbolum protectionis eſt: ſol Chriſtus Malach.4. Orietur vobis timentibus nomen meum ſol Iuſtitiæ. Societas ergo, IESV ſole veſtitur, quia ſub eius protectione, & vmbra tegitur, ac protegitur: quam protectionem Ignatio fundatori Romam eunti promiſit idem IESVS Crucem baiulans, ſic alloquens, Ego vobis Romæ propitius ero. Lunam ſub pedibus Societas habet, quia omnem mutabilitatem calcat: ſemper vna, ac ſibi conſtans Societas eſt, quæ non ſicut luna mutatur. Et in Capite eius Corona ſtellarum duodecim, quia filijs vere Apoſtolicis tanquam ſtellis fulgentiſſimis coronatur, ſecundum illud Dan.12. Qui ad Iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt ſicut ſtellæ, &c. Erat habens in vtero Mulier illa: Felices partus huius Religionis demonſtrat, de qua dixerim quod de ſponſo ſponſus Cant. 7. Venter tuus ſicut aceruus tritici. ô

Et quæ in Muliere Apocalyptica figuratur.

Apoc.12.1.

IESV Sole veſtita.

Malac.4.2

Lunam habet ſub pedibus, omnẽ mutabilitatem calcãs.

Filijs tanquam fulgentiſſimis Stellis coronatur.

Dan.12.3.

Apoc.12.2.

Eius partus quam felices.

Cant.7.2.

felix Mulier Societas, quæ tantam Sanctorum multitudinem tuis claudis viſceribus, alij iam nati ſunt, naſcituri alij, ſemente adeo fecunda, vt Ignatio gratulari poſſemus verbis ipſis, quæ vnus ex amicis Iobo dixit. Et ſcies quoniam multiplex erit ſemen tuum, & progenies tua ſicut herba terræ, & ingredieris in abundantia ſepulchrum, ſicut infertur aceruus tritici in tempore ſuo. Tandem. Cruciabatur, vt pareret. Sic Societas, cui bene conuenit locus ille eiuſdem Iobi cap. 39. Nunquid parturientes ceruas obſeruaſti? dinumeraſti menſes conceptus earum; incuruantur ad fetum, & rugitum emittunt. Et vt de Cerua obſeruat Plin. lib. 8. c. 32. apertum cum ſerpentibus bellum gerit, quos è ſuis ſpeluncis vel ſola reſpiratione trahit. Hæc Cerua Societas eſt, quæ cum Hæreticorum ſerpentibus ſemper belligerat: & quo tempore Lutherana peſtis per Germaniam graſſatur, nata in Hiſpania hæc Religio eſt, vt antidotum contra ipſam & Hæreticos, quos diris illa preſſa doloribus Eccleſiæ parit. *Hactenus inter alia multa Præſul Illuſtriſſimus.*

In quibus ceruam æmulatur: & in aperto bello cum Hæreticorum ſerpentibus.

Quos diris preſſa doloribus Eccleſia parit.

CLAS-

CLASSIS V.

AB INQVISITORIBVS.

1. * A Svpremis Castellæ *Ex decreto eorumdem ſacræ fidei Quæſitorum in vniuerſo Hiſpaniarum Regis Imperio, cum igni publico in foro damnati fuiſſent Satyrici, quos in Societatem* IESV *ac eius Inſtitutum, & viros effuderant Mag. Franciſcus Roales aliijque annonymi typis, ſed incertis, preſſo locorum ac Auctorum ſimul nomine dati libelli, ac ad id re præſtandum dies in dicta: vbi ea affulſit, & quidem Apoſtolorum Principibus ſacra 29. Iun.1634. prono ad Occaſum iam ſole, ſolemnis equitatus inſtructus ex more præcedente non ſine maximo circumquaque ſtrepentium tubarum ac tympanorum clangore eiuſdem ſenatus vexillo, deducebant quadrupedem purpureo oloſerico inſulatam, arcaque onuſtam ſat magna, flammulis in gyrum depictis infecta, vbi ſpurca illa nequiſſimorum librorum deliramenta concluſa. Itum per frequentiſſimas Matritanæ Aulæ vias, effundentibus ſeſe ad ſpectandum vndequaque confertim populis, vſque dum ad indictum in foro primario locum, vbi iam Babylonicæ dixerim fornacis æmula flamma ſuccenſa, ventum eſt, vt ibi conſiſteretur. Tunc demum idem quod dum initium pompæ factum fuerat præconis voce relectum Senatus Decretum, ſin minus in hæc verba, in hanc omnino ſententiam.* Notum ſit omnibus, quod cum per hos dies ſacro Quæſitorum Senatui innotuerit ab impoſtoribus, licet pleriſq; annonymis in lucem editos, ſed flāmis deuotos famoſos in Societatem Iesv libellos omni impoſturarum genere ſuffarcinatos, quibus Ordo Religioſiſſimus, eiuſque Inſtitutum falſo carpitur, acſi politici, nec pij regiminis iura condiceret, in piorum perniciem edocenda, leges ſanciret tam Religioſo Ordine, imo Chriſtiano quouis homine indignas, ideoque cum ipſis Religioſis in ordinem redigendas, idque præſtitum ab eiuſmodi veteratoribus, qui veſpertilionum more in ipſa luce cæcutiunt, vt tanti

Ordo religioſiſſimus cuius claritas ob nubi nequit ſine Cath. Eccleſiæ detrimento.

Ordinis claritatem obnubant, eique plauſum, quo hactenus eius viri excepti, adimant, & euertant non ſine Catholicæ Eccleſiæ, cui diuino obſequentes Numini Societatis viri præſto ſemper adſunt, & adfuerunt hactenus detrimento. Cum ijdem Quæſitores pœnas ex ignotis, aut profugis Auctoribus repoſcere nequaquam poſſint, eoſdem cenſuerunt in ſuis eorum ſcriptis luculentius puniendos. Quamobrem ſeptimo Idus Martias mandauit pleno ſenatus conſulto, hoc anno publicis addictos flammis carnifice eos in ignem mittente comburi libellos, quibus ſingulares, & ſecretas admonitiones *&c.* Item Auiſos ſecretos alos bien entendidos, *&c.* Demum Magiſtri Franciſci Roales, *&c.* Tituli, & inſcriptiones appoſitæ, vt qui calumniarum, mendatiorumque pleniſſimi, contra Ordinem, viroſque omni Sanctitate conſpicuos, ac de Chriſtiana Republica benemerentes, cui toti perpetuis perennibuſque in dies ſingulos obſequiorum incrementis inſiſtunt: quod vt omnibus innoteſcat, præconis voce præcipitur nunciari. *Vix præco hæc abſoluit in foro non procul à flamma ſuccenſa cum Carnifex arcam deponit, aperit, & libellos omnes, ac demum arcam ipſam flammis commendat; nec enim aliam commendationem emerita eiuſmodi Catholicorum (ſi tamen reipſa quiſquam eorum Catholicus) calamorum inquinamenta. Pompa, inde ad D. Thomæ Aquinatis ædem eodem proceſſit ordine, ibique repoſito vexillo, ad ſua quiſque reuerſus, Societate luculentiſſimè ab impoſtorum calumnijs vindicata. Hoc ſummatim ſacrorum Quæſitorum Decretum ex Hiſpano idiomate latinè redditum, & Matriti publicatum die 29. Iun. ann.* 1634.

Viros habet omni Sanctitate conſpicuos: ac de Chriſtiana Rep. bene merentes.

2. * AB HISPALENSIBVS: *Qui Vulgato Edicto quæcumque ad Societatis* IESV *encomia, & indemnitatem pertinent, pauciſſimis licet verbis, quibus oblatrantium lucifugarum verberata procacitas, luculentiſſime edixerunt;* Sanctiſſimum eius Inſtitutum Apoſtolicæ Sedi acceptiſſimum, Eccleſiæque Vniuerſæ laudatiſſimum, tum ex plurimorum Pontificum diplomatibus, tum ex Tridentini Concilij Oraculis. *Hiſpali ſacro velut è tripode*

Defenſa contra maledicos.

Eius Inſtitutū Apoſt. Sedi acceptiſſimū: Eccleſiæ laudatiſſimū.

è tripode pronunciarunt pœnis haud modicis in refractarios, & contumaces blaterones indictis protinus infligendis. Dat. 7. Mar. ann. 1625.

3. A Romanis: *Quorum Conſilio expendenda dederat Societas Priuilegia, de quibus in Gallia minuendis agebatur. At Sacri Quæſitores cauſa Priuilegiorum accuratè conſiderata, tandem in hanc ſententiam conuenerunt.* Priuilegia Patribus Societatis in Vinea Domini operantibus, à ſummis Pontificibus rectè conceſſa, & prudenter, vtiliterque ab ipſis exercita, nec reuocanda, nec minuenda, nec vlla præfinitione loci ac temporis videri, nunc quidem limitanda. *Ita Par. 5. Hiſtor Societ. Tom* 1. *lib.* 6. *num.* 68.

Eius Priuilegia expenſa, & integra ſeruanda decernitur.

4. A Vallisoletanis: *Cum ſpeciatim vexaretur Societas tanquam Confeſſiones retegeret, adeo fœda maxime per Hiſpaniam hæc fama percrebuit, vt Borgia profiteretur, haud ſeueriores alias in Societatem procellas extitiſſe. Ille quidem tam diuerſis pulſatus ſermonibus, Valliſoleti Quæſitores conuenit, rogauitque, edocerent ipſi Orthodoxæ doctrinæ Cuſtodes quid tenendum in eo genere videretur. Quippe Societatem neque huic, neque diuerſæ affixam ſententiæ, id modo cupere rectâ ire via; proque tenuitate ſua fideliter, ac ſapienter Deo Domino, ſalutique hominum deſeruire. Cui reſponſum eſt:* Qua ratione in Confeſſionibus audiendis Societas vteretur, eam ſancti Officij Collegio vehementer placere: ſolicitudinem omitterent, ſuoque ritu cœptis inſtarent, ipſos aduerſis rumoribus occurſuros. *Ita Par. 2. Hiſtor. Societ. lib. 2. num.* 132.

Contra calumniatores propugnata Societas.

5. A Cæsaraugustano: *Qui aduerſus Decretum illud Sorbonicum in Societatis, & Apoſtolicæ Sedis contemptum euulgatum pro poteſtate edixit, vt* quiſquis ea ſuper re ſcripta haberet, ad ſanctum Tribunal afferret: grauiuſque de eo negotio obloquentes, tanquam de Pontificia, ac legitima Religioſi Ordinis approbatione male ſentientes Sacro Magiſtratui indicarent. *Ita Par. Hiſt. Soc lib.* 16. *num.* 46. *Sic Societatis famam Inquiſitoris amor reſtaurauit.*

Et contra Sorbonicum decretum.

Detenta in Inſulis fortunatis publico decreto.

6. * A CANARIENSI, *publico altero decreto ſtatuente ſub maiori excommunicatione, alijſq; pœnis puniarijs*, Ne quis Patres Societatis IESV ab Inſula extraheret, nec phaſellum, aut nauigium ad eorum diſceſſum pręberet. *Ita apud Euſeb. in vit. B. Borg. lib. 3. cap. 10. Tanta è Societatis præſentia vtilitas Inſulanis emanabat.*

Ex Ignatio Parente laudata Societas.

Illuſtris literarum eruditione.

Vita exemplo celeberrima, & Eccleſiæ vtiliſſima.

Ignatius S. Inquiſitionis affectiſſimus.

7. A PARAMO *Siciliano, ſic Societatem, eiuſque Caput ac fundatorem mirificè commendante.* Pater Ignatius Loyola (*inquit*) vir nunquam ſatis pro dignitate laudatus, ſiue vitam eius admirabilem, ſiue ipſum à Deo Optimo Maximo electum ad inſtaurandam Religionem illuſtrem literarum eruditione, & vitæ exemplo celeberrimam, ſiue Eccleſiæ Catholicæ vtiliſſimam conſideres. In hoc ergo Patre tam inſigni viſus fuit maximus pietatis affectus, & intenſum valde ſanctæ Inquiſitionis Tribunali omnibus in rebus obſequendi ſeruiendique deſiderium, dabat operam, vt huius Tribunalis auctoritatem ad fidem ipſam tuendam apprimè neceſſariam, quam maximè poſſet per ſe, & per ſuos conſeruaret. *Sic ille de Origine Inquiſitionis lib. 2. Tit. 3. cap. 2. num. 3. Et cap. 4. num. 12. ſubiungit.* Noſtro autem ſæculo miſſus eſt Ignatius de Loyola Societatis IESV Inſtitutor, quem anno 1521. glorioſus Deus in Pampelopolitana arce vulnerauit, vt ſanaret. Et vt vanitatis vile mancipium, Ducem fortem efficeret, & Luthero tanquam acrem Eccleſiæ ſuæ Propugnatorum opponeret. Quo in tempore Martinus Lutherus quaſi furia quædam exitialis cum perditorum manu ex orco emerſit, vt Catholicæ Eccleſiæ ſtatum labefactaret, eodem ipſo tempore Deus, qui Eccleſiæ curam vel maximam habet, alterum virum excitauit Luthero diſſimilem, penituſque contrarium, Eccleſiæ Defenſorem, acerrimum Hæreticorum Hoſtem, Chriſtiani Imperij Amplificatorem. *Quid hoc teſtimonio luculentius in Parentis Ignatij, filiæque Societatis commendationem?*

Is acer Eccleſiæ propugnator, ac defenſor.

Luthero diſſimilis, & Hæreticorū hoſtis acerrimus.

Chriſtiani Imperij Amplificator.

8. * A PETRO ALVAREZ DE PAREDES *Inquiſitore Oliſipponenſi, qui ſancti Tribunalis Luſitani nomine ſequens de Societate teſtimonium dedit.* Quod de Societate ſentio ſecundum præ-

præſentem iuſtitiam, id eſt, Hos Patres eſſe Eccleſiæ Dei admodum neceſſarios, maxime temporibus adeò periculoſis, ob eorum vitæ ſinceritatem, bonum exemplum, quod ſua doctrina omni perſonarum generi inceſſanter præbent: ab huius mundi ſtrepitu remoti ſunt, ac rebus ſpiritualibus deditì: humiles, ac proximi ſalutem zelantes: ad Euangelicam doctrinam extendendam nullis laboribus parcunt, & iuxta Euangelij conſilium prædicant Regnum Dei, vt homines pœnitentiam agant: à noſtra ſancta fide apoſtatas ad Eccleſiæ gremium reducunt: & poſtquam in hoc luſitano Regno commorantur, multiplices ſuo ſancto zelo fructus fecere; iam multos reducendo, iam reformando ad melioris vitæ ſtatum. Virtutis amatores ſunt, & inter eos viri nobiles, quibus ineſt viuida virtus: Reipublicæ, & toti Regno proficui; in hac enim Ciuitate Oliſipponenſi, Conimbricenſi, & Eborenſi in tradendis literis latinis, ac Græcis diligenter ſe exercent. Prædicant, & ſua ſolida doctrinâ ac continuis confeſſionibus Prælatos iuuant: vberem fructum perpetuæque laudis dignum inter infideles in Orientali India, Iaponia, Braſilia, Africaque faciunt: ideo nec hoſtibus carent, qui de illis res omni deſtitutas veritate euulgant, cum hæc Congregatio, & qui in ea ſunt, Euangelicæ legis defenſores, ac ſal terræ merito poſſint appellari. Ideò portæ inferi non præualebunt aduerſus eos, & merces eorum copioſa eſt in cælis. Ego firmam in diuina miſericordia ſpem habeo, quod dum hæc beata Societas in hac ſpirituali harmonia permanſerit, & fulgebit in Eccleſia Dei ſplendor firmamenti, & velut ſtellæ in perpetuas æternitates permanſuræ. *Dan.* 12.3. Ac tandem omnes qui præſunt, debent omni conatu tam vtiliſſimum, ac bonum ſtatum defendere, filijſq; Belial reſiſtere, qui moliuntur deſtruere vineã Sabaoth. Ergo nouiſſima mea eorum ſimilia, & qui benedixerit eis erit benedictus, & qui maledixerit eis, maledictionibus reputabitur, *&c.* *Hæc inter alia multa, in Societatis laudem luſitanus Inquiſitor, apud P. Tellez in chron. Hiſt. Soc. luſit. l. 6. c. 17. f. 578.*

Egregium Inquiſitoris teſtimonium de ſociorum virtute, zelo, fructu, &c.

Ij ſunt Euangelicæ legis defenſores, ac ſal terræ.

CLASSIS VI.

A SACRIS SENATIBVS.

Societas in Ignatio Fundatore laudata.

1. * AB HISPALENSI *In Edicto ann.* 1628. *die* 28. *Iunij promulgato, ſub Eminentiſſimo Domino D. Didaco de Guzman Cardinali S. R. Eccleſiæ, & Præſule Hiſpalenſi: in quo Edicto Feſtum Sanctiſſimi Parentis Ignatij velut proprium illius Eccleſiæ, & lege lata ſanxit, vt ritu duplici celebraretur, illudque ſic ſe habet.* Animaduertentes magnam obligationem, qua cuncti tenemur erga D. Ignatium Loyolæum, tribulem noſtrum, totius Hiſpaniæ ſuperioris ſæculi, & huiuſce noſtri decus, & Ornamentum: illius vero Religionis Parentem, quæ ſuis virtutibus, doctrina & exemplis vberrimos, & cumulatiſſimos fructus de tota Dei Eccleſia, imò de toto terrarum Orbe benemerita tulit, & fert etiamnum: cui quidem cumulatiſſimam gratiam referre debemus, & tanti Sancti intercedente patrocinio nobis plurima certe beneficia polliceri. Animaduertentes, inquam tot titulis, & nominibus nos adſtringi, & magno dilectiſſimorum Fratrum noſtrorum Decani, & Senatus Eccleſiaſtici conſenſu, facultate nobis à Summis Pontificibus, Sacris Concilijs, & iure communi conceſſa vtentes, prædictum Sancti IGNATII Feſtum accipimus, & amplectimur iuxta Concilij Tridentini decreta, vt in noſtra Metropoli, & in ceteris huius Ciuitatis, & Archiepiſcopatus Eccleſijs, & in omnibus eius Conuentibus, & Monaſterijs & ab omnibus perſonis Eccleſiaſticis in choro, & extra chorum die 31. Iulij ritu duplici celebretur: quemadmodum aliorum Sanctorum Hiſpanorum, & maximè Patriarcharum feſta eodem ritu duplici celebrantur. *Hæc Senatus ampliſſimus, & inter omnes alios nobiliſſimus ac celeberrimus in ſuo Edicto (in ſummam Ignatij & Societatis laudem elaborato) & latinè ex Hiſpano idiomate, edito; vt videre eſt apud P. Anton. de Quintanadueñas de Sanctis Hiſpal. fol.* 348.

Hic decus, & ornamentum Hiſpaniæ, ac ſui ſæculi.

Illa virtutibus, doctrina, & exemplo fert cumulatiſſimos fructus.

De tota Dei Eccleſia ac terrarum Orbe benemerita.

* AB

• AB EODEM: *In altero ſimili Edicto non minus Societati, & XAVERIO, honorifico; in quo tanti tamque celeberrimi Indorum Apoſtoli Feſtum velut proprium eiuſdem Metropolitanæ, tantus, tamque ſacratiſſimus Senatus recipi iubet, & lege lata ſanxit, vt ritu etiam duplici 2. die Decembris celebraretur. Quam quidem legem Doctor Dionyſius à Monteſerrato Eminentiſſimi Domini D. Gaſparis de Borja Vicarius Generalis, & Proepiſcopus ann.* 1635. *die* 19. *Nouembris, totius eiuſdem Senatus vnanimi conſpiratione promulgauit. Edictum igitur erat huiuſmodi.* Conſideratis, & attenta mente perpenſis nominibus pluribus, quibus ad D. XAVERIVM ſingulari ſtudio, ac pietate colendum, deuincimur, quia ſcilicet Hiſpanus eſt, Hiſpaniæ noſtræ, præteriti, & præſentis æui coruſcum iubar: quia flos primæuus eſt, primarius, princepſque fructus Illuſtriſſimæ Religionis Societatis IESV, cui tot, tantaque debet Vniuerſalis Eccleſia propter vberrimos, eximioſque fructus, quorum acceſſione ditata, & nobilitata fuit, & etiam nunc concionibus, literis, & exemplis ab ea locupletatur: maximè vero quia Diuinum Numen præpotentem manum ſuam in hoc ſancto efformando heroicis virtutibus, & exemplis, ardentiſſimo animarum zelo, portentoſis miraculis, ſingularique Apoſtolicæ Vitæ dignitate cum decorando, & illuſtrando oſtentauit. Vnde & ab ipſa ſancta Sede Pontificia (quæ ſancto ſpiritu regitur, & gubernatur) in eo diplomate, quo in Diuos relatus eſt, INDIÆ APOSTOLVS haud ſemel nuncupatur: quippe qui Orbi nouo in tenebris ſedenti ſol nouus fidei facem prætulit: in remotiſſimas etiam & ignotas nationes Chriſti cultum primus inuexit: infinitaſque propemodum Barbarorum miriadas Chriſto Domino conciliatas, Sacro baptiſmatis fonte luſtrauit; vt idem teſtatur Diploma. Quia vero ex publico tanti ſancti cultu, & veneratione, & è ſolemni eius feſti celebratione, nouas opes, & auxilia in nos emanatura ſperamus, communi conſenſu DD. Decani, & Senatus Eccleſiaſtici prædictum Feſtum complectimur, &c. *Ita vulgari*

Commendatur in Xauerio Indiarum Apoſtolo.

Qui eſt Hiſpaniæ, ac ſui æui coruſcum iubar.

Flos primæuus, ac primarius fructus illuſtriſsimæ Societatis.

Cui propter vberrimos fructus plurimum debet vniuerſalis Eccleſia.

Et cuius concionibus, literis & exemplis locupletatur.

Sol nouus Orientis fidei facem præferens:

gari etiam Idiomate habetur apud citat. Auctorem Ibidem fol. 367.

In Societatem falſa criminatio.

2. AB SPIRENSI. *Comitis Palatini inſtinctu Senatus ſecularis Spirenſis, Antiſtiti & Canonicis ſupplicauit, vt Ieſuitas expellerent, in libelloque ſupplici, aiebant, Societatem eſſe pernicioſam hominum ſectam, paci, libertati, religioni aduerſam. Per eam irritato vicino Principe, penuriam rerum induci, qui propterea à ſua ditione ligna, & commeatum exportari non pateretur. Ieſuitis eiectis omnia pollicens, ipſamque per ſe Societatem, vt in Vrbe tanto conuenarum numero preſſa, grauem eſſe. Ad quæ Canonici reſpondere.* Ordinem à cunctis Chriſtianis receptum Principibus, non ſine graui contumelia pernitioſam appellari ſectam, nec poſſe dictum, aut factum Ieſuitarum aduerſarium paci proferri. In eoſdem per inuidiam, & ſane leuiter apud gnaros rerum annonæ grauitatem conferri, vicinorumque Principum offenſionem: cum ante eorum aduentum nihilo fuerint vicini clementiores, nec annona laxior: licere Clero ſuum Ordinem abſque ſenatus iniuria augere: nec poſſe Clericos prohibere, quin ſuam habeant familiam. Quod ſi vel ad docendum, vel ad alia munia pro Ieſuitis Clericos ſeculares inſtituant; hos vbi ſuam quiſque conflarit familiam, quamuis paucos, Ieſuitis multis fore Ciuitati grauiores. *Sic Par.4. Hiſt. Soc. lib.1.n.87. vbi additur: Hæc Eccleſiaſticorum conſtantia effecit, vt cum iterum ſenatus deferret querelas, contumelioſis vocibus abſtinens, imo, & laudibus ornans Societatem, pacis tamen cauſa mitti poſtularet. Sed Canonicis, atque Andrea ab Oberſteino in primis Decano grauiſſime propugnantibus: &, ſi quid haberent, ad legitimam iudicij formam prouocantibus, quieuere.*

Spirentium Canonicorum benigna reſponſio.

CLAS-

CLASSIS VII.

A RELIGIOSIS.

ERubeſcit hic, fateor, mens ſcribentis ad Religioſorum virorum ingens ſtudium, quo certatim illi velut vno agmine, non in vrbe ſolum, ſed in ipſo paſſim Orbe, & proſecuti naſcentem ſunt, atque robuſtam agendo patiendoque fortia, Societatem. Ab illis ſummæ erga nos voluntatis ac beneuolentiæ edita ſigna referre grata Societatis candor hortatur, & imprimis.

A BENEDICTINIS.

1. A IOACHIMO *Abbate Floriacenſi Monachorum tum præclari Ordinis Illuſtri germine, quem de Sanctiſſimo noſtro Sodalitio vaticinatum fuiſſe multis retro ſæculis Rutilius Benzonius Epiſcopus Lauretanus, Antonius Zara Petinenſis Epiſcopus, & alij graues Scriptores putauere. Vt autem Ioachimi mens melius intelligatur, aduerte, in omnibus Operibus ſuis Tres Eccleſiæ ſtatus ſtatuere: Sex autem ætates: & vbicumque de fine ſecundi ſtatus Eccleſiæ, vel de ſexta ætate ſermo fuerit, omnia ad tempus Societatis* IESV *conuertit; quam dicit futuram in Eccleſia in fine ſecundi ſtatus, & in principio Tertij, & in ſexto Tempore, cuius plurimas in ſacra Scriptura figuras recognoſcit in varijs ſuorum Operum locis diſperſas.* *Ioachimi Abbatis de Societate prædictiones.*

Et primo Societatem ex NOMINE *notat cap. 3. Apocal. Verſ. 9.* Deſignatur autem (*inquit*) vt iam diximus in ſexto menſe, ſextum Tempus Eccleſiæ, in quo oportebat concipere ſpiritualem Eccleſiam, haud dubium quid nouum quemdam ſpiritualem intellectum, ſiue etiam promiſſionis filios, & Prolem præ ceteris ſpiritualem. Hoc eſt ipſum ORDINEM, *Eius Nomen prædictum.*

QVEM DESIGNABIT IESVS: qui videlicet ORDO præ multis alijs, qui præceſſerunt eum amabilis, & præclarus eſt. Multiplicandus vero & dilatandus in tertio illo ſtatu ſæculi, qui in tempore nouiſſimo futurus eſt.

Et peculiaris ſummo Pontifici Obedientia. *Ier.21.1.* *Secundo prædixit ex Obedientia Summo Pontifici ab hac Religione præſtanda, de qua Hieremiæ cap.21. arbitratur in Hieremia à Filio Melchiæ præfigurari.* Quia ORDO ille (*inquit*) futurus AD OBEDIENTIAM SVMMI PONTIFICIS dirigetur. *Non potuit vllo alio ſigno perfectius* Societas IESV *demonſtrari, quam vocando Ordinem dirigendum ad obedientiam Summi Pontificis: tota enim Societas* IESV *ad profeſſionem Obedientiæ Summi Pontificis ordinatur, in quarto ſuo Obedientiæ Voto, quod ab eius Profeſſis emittitur.*

Societas Iacobi Scala. Gen.28.12. *Dux Eius prædictus.* *Et Cap.3. in Hierem. cit. de Beatiſſimo Parente Ignatio, ab eoque fundata* IESV *Societate in Iacob, & Scala prænotatis hæc aſſerit.* Sane (*inquit*) quod Iacob proficiens obediendo in ſæculo Scalam vidit, & Angelos Dei, ſtatuit lapidem, fudit oleum, Portam, & Domum Dei nominauit, totum intorquendum eſt ad DVCEM illius ORDINIS, & ad initium vitę eius, Scala Religio eſt, Angeli Prædicatores eorum: deſcendunt ad reos, & aſcendunt ad iuſtos. Dominus innixus Scalæ Spiritus Sanctus eſt, roborans Ordinem eorum, Gradus Scalæ profectus *Et Gradus varij in Ea.* illius ſunt, & alij Ordines Pœnitentium ſub eo, quia fortè in ipſo Ordine præter Doctores, erunt Clerici, qui Deo ſeruiant, laici qui continenter & religioſè viuant. Oleum deuotio, Petra fides, quam ſubterpoſuit Capiti ſuo. Quia OBEDIENTIAM, ET REVERENTIAM EXHIBEBIT CAPITI SVMMO PONTIFICI, & tenebit, & obſeruabit omnia, Apoſtolicam fidem, & Catholicam doctrinam Eccleſiæ, quæ eſt Domus Dei, & Porta Cæli, & portæ Inferi non præualebunt aduerſus eam; maxime cum Oſtium ſit aperiendum in Cælo ad prædicandum Euangelij veritatem. *Vbi vides totam œconomiam Societatis* IESV *ſæculis anteactis nunquam auditam à Ioachimo per Gradus Scalæ (vocantur enim in Societate* GRADVS) *dilucidè*

lucide depictam: vides Ignatium Ducem illius Ordinis nominari, non Fundatorem, quia qui in bello ſæculari Dux ſæcularis militiæ fuerat, in Spirituali militia Dux, & Generalis nouæ Societatis dicendus erat. Et bene in Iacob præfigurantur initia vitæ eius, qui claudicabat pede æreo grandine Pompeiopoli percuſſus, ſicut Iacob ab Angelo: vides etiam Doctores, Profeſſos Societatis nominari, & ſub his Coadiutores formatos, Spirituales Clericos quidem virtute conſpicuos, & Scholaſticos, ſed infra Gradum Profeſſorum poſitos, & Laicos, qui Coadiutores Temporales ſunt. Gen. 32. 31.

Et cap. 4. vtrumque repetit, vocatque Religioſos Societatis Aquilas ad compaſſionem cadaueris, & contemplationem diuinitatis. Equos ad fortitudinem, & obedientiam Missionis. *Quibus addit*: Iſti ſunt omnes fortes quoad fidem, & quoad tribulationem ſuſtinendam, varij quoad religionem multiplicem: Iſte Ordo mittetur per Obedientiam ex Arca Eccleſiæ, & ſummi Pontificis Noë. *Vbi vides nec* Missiones *Societatis reticuiſſe in ſua Prophetia Ioachimum, & Obedientiam ſummi Pontificis, à quo mittendi ſunt Societatis Religioſi.* *Eius Miſſiones.*

Et cap. 15. eiuſd. Hierem. ad illa verba: Non fæneraui, neque fænerauit mihi quiſque, *Societati conuenire his verbis teſtatur*: Quia prædicabunt *(ait)* ſine Stipendio cupiditatis, nec ipſi prædicabuntur è ſtimulo correctionis, quia ſpirituales ſunt; tamen maledicentur quaſi ſeductores, ſed ipſi reliquiæ benedictionis erunt, & in bonum ſalutis mittentur, occurrente ſpiritu Dei in eos. *Et rurſus Iſai. cap. 19. 1.* Qui in nube dicti ſunt, atque leues: hæ Nubes aſcendunt de terra ſæcularis vitæ ad excellentiam Religionis: leues quoad Paupertatem, non veritatis, vel virtutis, ſed Stipendii ſæcularis. *Nil verius, & illuſtrius dici potuit. Siquidem Societatis* Iesv *Religio nulla admittit ſtipendia quaſi pro Miniſteriorum mercede.* *Et Miniſteria ſine ſtipendio.* Ier. 15. 10 Iſai. 19. 1.

Et cap. 3. Apocal. huius Societatis admirabilem & propriiſſimam notam affert ad ea Verba ver. 12. Qui vicerit faciam illum Columnam in medio Templi Dei mei, & foras non egredietur amplius. *Vbi ſolicite quærens, quid ſibi velit hæc Dei promiſſio huic* Apoc. 3. 12. *Eſt Dominici Templi Columna.*

Societatis Religioni in Angelo Philadelphiæ figurata, & quid ſit, & amplius non egredietur foras! & quid fieri Columnam? Competenter (*inquit*) aſſimilatur Columnæ Templi Domini qui vicerit in ORDINE ISTO, quia per vitam contemplatiuam tangit Deum, per actiuam proximos: foras autem non egredietur amplius, nimirum quia ante victoriam multi intrant EXPELLENDI poſtmodum. *Ecce tibi notatam* EXPVLSIONEM *multorum in* IESV *Societate vnicè obſeruatam.* Expulſos *enim vocamus eos qui vſque ad victoriam inuicti non perſeuerant. Et bene addit* Multi, *quia in alijs Religionibus, ob incorrigibilitatem expelluntur aliqui, ſed rari & vere expulſi non ſunt, ſed à contubernio Religioſorum, nam Religioſi permanent etiam extra Religionem. Secus in Societate, à qua expulſi, Religioſi non permanent, & ideo proprie dicuntur expulſi.*

Maltorum expulſio prædicta.

Et Tempus in quo naſcitura.

Et lib.9. concord. cap.13. Nec omiſſit Ioachimus Tempus, in quo futurus erat Societatis Ordo, quippe qui loco citato conſtanter aſſeuerat hunc Ordinem futurum, quando in Hiſpaniæ partibus ex Laicorum ſtatu erigerentur Religiones, quæ in Xenodochijs pauperibus
Pſ.71.8. *deſeruirent. Quibus ſubdit:* In quo ORDINE adimplebitur illud Prophetæ: & dominabitur à mari vſque ad mare, à flumine vſque ad terminos Orbis terrarum, ipſe eſt ille populus Sanctorum, de quo dixit Angelus Danieli: Regnum autem, & poteſtas, & magnitudo Regis, quæ eſt ſubter omne Cælum dabitur Populo Sanctorum Altiſſimi. Hic eſt Populus ille Sanctus ORDO ſcilicet Iuſtorum circa finem futurus: de quo in typo Salomonis dictum eſt à Domino per Natham Prophetam: Ego ero illi in Patrem, & ipſe erit mihi in Filium. *Hæc Ioachimus. Omnibus autem notum eſt Societatem* IESV *fundatam fuiſſe in Eccleſia, quando in partibus Hiſpaniæ erectæ fuerunt Religiones Laicorum, nempe S. Ioannis Dei, & Antonij Martini ad ſeruiendum pauperibus in Xenodochijs.*

Locus etiam prædictus in Gallia. Iſai.19.1.

Et cap.19. Hieron. prædixit in Gallia futurum ortum Societatis: & tunc nimirum quando Hæreticorum prauitas Gallos foret inuaſura, per Societatis filios in eadem Gallia Hæreſim deuaſtandam affirmat.

mat. Hoc eſt (*inquit*) quod Dominus Nubem leuem aſcendit, Ægyptum intrauit (*id eſt Francos*) Idolaque commouit, quia profectò ſpiritus Domini in Prophetis futuris in hoc ſcilicet tempore reuelandis, in Moyſe & Elia ſignificatis Galliam viſitabit, & idola ſtudiorum carnalium diſſipabit: & idcirco dicitur, commouebit ſimulacra, quia non ſolum ſtudia, ſed etiam Doctores applicabit Prædicatoribus veritatis, quia in Nube dicti ſunt, atque leues. Hæ Nubes aſcendunt de terra ſæcularis vitæ ad excellentiam Religionis, leues quoad paupertatem, non veritatis, vel virtutis, ſed ſtipendij ſæcularis. *Vbi vides in Gallia ſtudia, & Doctores applicatos Prædicatoribus veritatis, ibi enim Parenti Ignatio ſanctiſſimo aſſociati ſunt ex Pariſienſi Academia variarum nationum ſocij nouem, qui omnes Artium Magiſterijs, & Theologiæ gradibus inſignes erant. Quid autem in Gallia operata ſit* SOCIETAS *circa Hæreticorum euerſionem, & conuerſionem, nemo ignorat.*

Et cap.3. Apocal. verſ.13. addit Ioachimus tantæ SOCIETATIS *bonum à Deo Eccleſiæ prouidendum eo tempore, quo Hæreticorum peſtes, & torrentes de abyſſo ad perdendam terram exire viderentur.* Et vt oſtendam (*inquit*) quod dilexerim te, hoc erit tibi euidens, & optabile ſignum. Ecce in tempore tuo permittam exire beſtias de abyſſo, pariter & de terra vt veniant ſimul ad deprædandam terram, & peccatores eius auferendos de terra, mundare ſcilicet abyſſos nationum, & quaſi torrentes Hæreticorum tempeſtuare de terra, vt faciam vindictam in ſemine nequam, & iudicium vltionis in filijs ſceleratis, te autem aſſumam in ſinu meo, & collocabo te in loco ſecuro. *Hæc ille de* IESV SOCIETATE *in Angelo Philadelphiæ figurata: quæ tempore Lutheri contra Lutherum, & aſſeclas armata prodijt: & apud omnes hæc diuina prouidentia mirifice commendatur, & merito.*

Et eo tempore, quo hæreſes naſcerentur. Apoc.9.3.

Sed quia in Eccleſia aliæ etiam erant inſtituendæ Religiones eo ipſo tempore quo IESV SOCIETAS, *aliam ei adſcribit notam, in qua ab omnibus cognoſcatur. Scilicet eam Clericorum Regularium Religio-*

Clericalis Ordo prædictus. *nem futuram: vt conſtat ex cap. 15. Hierem. his verbis.* ORDO (*inquit*) Ille futurus ad Obedientiam Summi Pontificis dirigetur, ita & nunc in exordio tertij ſtatus quædam primitiæ Chriſtianorum Clericorum, vtique fide ſanctificandi ſunt Deo, & mittendi & ſpargendi ſunt in vniuerſo Orbe, horum omnium Hierem. typum portat, qui fuit Nazarenus Deo conſecratus, *&c.*

Et cap. 30. in Hierem. fol. 59 col. 4. huius SOCIETATIS *Religioſos compellat*, Viros perfectos, defenſores veritatis, quorum conuerſatio in cælis eſt. Doctores ſacra Scriptura repletos; doctos à Domino, non homine, CLERICOS multitudine pacis filijs tuis ſpiritualibus in commune degentibus. *Et cap. 33. fol. 58. col. 3. eos vocat*, Miniſtros, & Sacerdotes Dei multiplicatos in operibus iuſtis ſuper ſtellas cæli, CLERICOS, & Religioſos. *Et paſſim alibi. Et quamuis aliæ erectæ ſint in Eccleſia Clericorum Religiones hoc tempore, nulla autem cuius filij mittendi, & ſpargendi ſint in Vniuerſo Orbe niſi* SOCIETAS IESV, *de qua hæc tam manifeſte vera Ioachimus prædixerat, vt nec horum* CLERICORVM *veſtem omiſerit*, NIGRAM *enim futuram dixit cap. 16. Hier. fol. 45. col. 1.*

Eius doctrina.

Nigra veſtis.

Sed quod mirandum magis, eſt quod cap. 19. fol. 51. habet de noſtræ SOCIETATIS *Collegijs.* Gregem (*inquit*) ſequentium eos ducent ad interiora deſerti, religionis, & pacis, quos conuertent ad rura ſua ſpiritualia ſtudia; & creſcent in opere, & multiplicabuntur in doctrina; quia non formidabunt mundi miſeriam, neque pauebunt inferni ſæuitiam, & non quæretur ex numero; quia omnes vnanimes, omnes ſtabiles, omneſque paſcentur in ſtudijs ſpiritualibus, & accubabunt in Quietis COLLEGIIS, ipſi erunt ſuper nato puero ORDINE futuro, in fine ſecundi ſtatus, & in principio tertij. *Vbi vides multa, quæ ſine dubio de* IESV SOCIETATE *prædicta negabit nemo: licet enim aliqua aliter ab aliquo interpretari poſſint: aſt omnia ſimul, quod intendimus, manifeſte demonſtrant.*

Collegia.

Et

Et cap.3. Apocal. v. 9. ſæpiſſime conteſtatur in Angelo Philadelphiæ hunc SOCIETATIS *Ordinem præſignari, ſub cuius tempore* Apoc.3.7 *ſcripturarum veritatem ad lucem, venturam, prædicat his verbis:* *Scripturæ* Vt autem horum omnium, quæ dicta ſunt, ſummam teneamus, *ſacræ elucidatio* Angelus iſte, & Eccleſiæ eius ad tertium pertinet ſtatum, *prædicta.* magis quam ad ſecundum, & nouam quandam Plantationem deſignat, ſub cuius tempore oportet veritatem *Plantatio noua.* Scripturarum, acſi de caligine noctis ſplendeſcere, & ad lucem venire. *Ad illa autem verba,* Ecce dedi coram te oſtium apertum, *euſd. Apocal. poſtquam huic* ORDINI *clauem Dauid datam arbitratur, hæc habet:* Promittit autem *(inquit)* Dominus daturum ſe oſtium apertum coram Angelo. Philadelphiæ, hoc eſt illi ORDINI, qui ſignificatur per ipſum, & ita manifeſte apertum, quod nemo poſſit claudere. *Et poſt modum.* Dixit autem Dominus contuliſſe hoc angelo Philadelphiæ *(nempe oſtium ſcientiæ & doctrinæ apertum)* hoc eſt illi ORDINI, qui ſignificatur in ipſo, non quia antea datum non fuerit Doctoribus Sanctis, ſed quia non ita ſolemniter quomodo in ſexto tempore, cum omnia ſignacula erant aperta. *Quibus hæc præmiſerat.* In Tertio illo ſtatu futuros eſſe Doctores deſignatos in Chriſto, de quibus etiam per Angelum Danieli dicitur, qui ad iuſtitiam erudiunt multos, erunt ſicut ſplendor firmamenti, & ſicut ſtellæ in perpetuas æternitates; quia iam nuda erunt, & aperta myſteria, nec labor erit Doctoribus illis in docendo, nec perfectis diſcipulis in retinendo, qui erunt homines docibiles Dei.

Et cap. 16. Hierem. multa paſſim affert de SOCIETATIS IESV Ier.16.10 *ſcientia, præcipuè fol 43. ad ea verba,* Et annunciabunt doctrinam nouam. *Eius Doctores annunciabunt doctrinam nouam.* *Et cap.30. fol.56. col.4. ait,* Veritatis defenſores, Doctores ſacra Scriptura repletos, doctos à Domino non homine, CLERICOS, *&c. Et cap.51. fol.85. col.2.* In quorum temporum incipiunt clarius videre veritatem. *Et cap 67. fol. 96. col.3. poſtquam multa retulerat de Spiritu & feruore pietatis excitando in populo Chriſtiano per huius Religionis Doctores, hæc addit.*

Notan-

Notandum (*inquit*) quod in Tertio ſtatu nuda erunt myſteria & aperta fidelibus; quia per ſingulas ætates mundi multiplicabitur ſcientia, ſicut ſcriptum eſt, pertranſibunt plurimi, & multiplex erit ſcientia. *Quibus addit col.* 4. Plus glorificabuntur homines Tertij ſtatus, quia reuelata facie loquetur ſpiritus Sanctus omnem veritatem; quia erunt omnes docibiles Dei, quia erit illis Dominus in Patrem; & dominabitur à mari vſque ad mare, à flumine vſque ad terminos orbis terrarum. *Adde his omnibus, quæ de perſecutionibus cauſâ doctrinæ ſuſtinendis ab hoc* ORDINE *aſſerit, ad illa verba ſupra relata*, Ecce dedit coram te oſtium apertum, *videlicet ſcientiæ, & doctrinæ*: ſunt enim (*ait*) nonnulli qui quærunt claudere Oſtium iſtud, ſpernentes prophetiam, & extinguentes ſpiritum, vt ipſi ſoli in populo videantur Magiſtri, & doctrinæ occaſione poſſint inter homines principari, *&c. Et ſi placet, lege, & perlege quæ ibi notat contra impugnatores doctrinæ futuri illius* ORDINIS, *quæ quidem admiratione ſunt digniſſima, & modeſtiæ noſtræ referre non licet.*

Doctrinæ occaſione perſecutionem patientur. Apoc. 3. 8.

Aſt non omittere debemus, quæ de perſecutionibus ſuſtinendis ab illo ORDINE *ſæpiſſime notat, præcipue ad illa Apocal. cap.* 3. *v.* 10. Quia ſeruaſti verbum patientiæ meæ, ego te ſeruabo ab hora tentationis quæ ventura eſt in Orbem Vniuerſum tentare vniuerſam terram. *Quæ verba dicta intelligit Angelo Philadelphiæ, id eſt prædicto* ORDINI, *quem ſignabat* IESVS, Idcirco (*inquit*) Ego diligo te, quia tu ſeruaſti verbum patientiæ meæ, & viriliter egiſti contra vitia carnis, & ſpiritus, contra detractores, & deluſores: contra ſpirituales nequitias inimici. Verumtamen, & alio modo oportet Angelum ſeruare verbum patientiæ: hoc eſt pro veritate, quam annunciare tenetur; & vtique quàm multis non credentibus, & contradicentibus eidem veritati dicente Domino; ſi mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit: ſi de mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat diligeret, quia verò de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea

Apoc. 3. 10.

propterea odit vos mundus, *&c.* *Et* Hierem cap. 49. *fol.* 45. Contra eos (*inquit*) ſæuiet totus mundus.

His denique adiungenda explicatio illorum verborum, & Ego te ſeruabo *&c. in quibus affirmat ſeruandum illum* ORDINEM, *nempe* SOCIETATEM *in hora tentationis, hoc eſt in perſecutione Antichriſti*: Verumtamen (*inquit verſ.* 15.) Etſi multi corruent in articulo iſto, non tamen HIC ORDO, qui ſpecialiter in illo Angelo (*Philadelphiæ*) deſignatur, quia, nec Ioſue, neque Ioannes defeciſſe legitur, in quibus ORDO ISTE ſignificatur. Præſertim cum promiſſio ſit eum ſeruari ab hora tentationis, quæ ventura eſt in Orbem vniuerſum, tentare habitantes in terra. Neque omnino tamen non eſt ſingulis timendum de ſeipſis. *Hucuſque Ioachimus de* SOCIETATE *prænunciauit, vti refertur apud P. Fran. Salinas nouiſſime in Ionam cap.* 1. *quæſt.* 7. *à num.* 2. *ad* 15.

Societas IESV ſeruanda in perſecutione Antichriſti.

His tandem omnibus addam Ego Prædictiones alias eiuſdem Ioachimi de Societate, vt apud alios Auctores notatas inuenio. Et quidem ille lib. 5. *concordiæ cap.* 14. Inſurget (*inquit*) vna Noua Religio Sanctiſſima, qua erit libera, & ſpiritualis: in qua Romani Pontifices potiti pace Eccleſiæ ſe continebunt. Quam Religionem, & Ordinem Deus ſuper omnes alias diliget, quia perfectio illius vincet omnes alias aliorum Ordinum. *Et in cap.* 1. *Hieremiæ, quis iſte Ordo futurus plane explicat dicens*: Reuelandi ſunt in Eccleſia Doctores, Prædicatoreſque fideles, qui terrena, & carnalia corda omni plaga percutiant: atque erectis, & tumidis Magiſterijs ſilentium ſtudijs ſuis imponant. (*Fortaſſe intelligit ſuperbos Hæreticorum Præceptores Noſtrorum confutandos opera, & induſtria.*) *Et bene filius Melchiæ Hieremias deſcribitur, quia* ORDO ILLE FVTVRVS AD OBEDIENTIAM SVMMI PONTIFICIS DIRIGETVR. *Quibus verbis clarius non potuit noſtræ Societatis Ordinem explicare, qui ſpeciali* OBEDIENTIÆ VOTO *Summo Pontifici obſtrictus eſt, vt ſupra etiam notauimus.*

Eius perfectio prædicta.

Et Doctores, ac Prædicatores Eccleſiæ fideles.

Et Obedientia Summo Pontifici.

Apoc. 14. 14. *Et rurſus exponens cap.* 14. *Apocal. p.* 4. *c.* 14. *ſect.* 7. *fol.* 175. *ad ea verba*, Et ſuper nubem ſedentem ſimilem filio hominis, *hæc habet:* Arbitramur tamen in eo qui viſus eſt ſedere ſuper nubem candidam, & eſſe ſimilis filio hominis ſignificari Quemdam Ordinem Iuſtorum, cui datum ſit perfecte imitari vitam Filij Hominis, & (ſicut alibi ſcripſimus S. Ioannis Euangeliſtæ) habere nihilominus linguam eruditam ad Euangelizandum Euangelium regni, & colligendum in aream Domini vltimam Meſſionem. *Et poſtea addit:* Qui videlicet Ordo recte coronam auream habere deſcribitur, quia in veritate certabit contra omnia vitia, & ſuperabit ea. *Propterea de ſimili Filio Hominis ſubdit.* Aliquis Ordo futurus perfectorum virorum ſeruantium vitam Chriſti, & Apoſtolorum intelligendus eſt. *Hæc Ioachimus, qui floruit anno* 1200. *apud Nigron. Commentar. in Regul. Societ. Tit. par.* 3. *num.* 11. *Et etiam apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 1. *cap.* 2. *fol.* 62. *Et Meſſam Verbo Societas* Iesv *num.* 52. *Et Viegas in Apocal. cap.* 3. *Comment.* 2. *ſect.* 3. *Et apud alios intra, & extra Societatem. Sed an hoc vltimum Societati conueniat, perſonet Luſitania, quæ Noſtros,* Apoſtolos *nominat: Imo & Apoſtolorum Succeſſores, vt dicit, & probat egregie eximius Doctor Suarez Tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. *In reliquis autem omnibus, quæ hucuſque præmiſimus ſignis demonſtrantibus Societatem* Iesv *facile quis perſuaderi poſſit, de Ea, & non de alia Clericorum in Eccleſia Dei Religione, ſermonem inſtituiſſe Ioachimum, quia omnia videmus apprimè conuenire Societati, vtpote in ipſa, quæ ab Eodem prædicta, ac prænunciata ſunt, completa etiam videamus.*

Et perfecta Chriſti Domini imitatio.

Et Apoſtolorum.

2. A Lvdovico Blosio *Abbate Licienſi, ſcriptoreque notiſſimo, cui vſque adeo probata, & venerata Societas, vt niſi per Inſtitutorum diſſimilitudinem ſtaret, affirmaret,* Societatem Iesv ſe cum ſuis omnibus initurum: ſed quando integrum ſibi non eſſet, perfecturum certè, vt quibus eſſet integrum, id illi ſe ſuaſore, & auctore facerent. *Ita ille* 1. *Par. Hiſt. Soc. lib.* 13. *n.* 31. *Et in quadam Epiſtola ad Viglium Zuichemum Regij Senatus Præſidem,* Socie-

Ludouici Bloſij in Societatem ſtudium.

Societatem non parum commendat, eamdemq; pro aris & focis defendit: Domine (*inquit*) cum nuperrimè Tecum prandere in tuis ædibus, de hominibus Societatis Iesv mentio incidit, vt noſti, longo deinde ducta ſermone. Cupiebam ſane tecum ſeorſim de ijs loqui, clariuſque quid ſentirem exponere: ſed quia nullam id agendi idoneam opportunitatem nactus ſum, mihi nunc ad te de tota ea re ſcribendum eſſe iudicaui. Domine, magna mihi pridem cum M. Adriano Scholaſticorum Societatis Iesv Louanij Præpoſito, alijſque ex eadem Societate, familiaritas intercedit. Vnde eumdem M. Adrianum verum Dei famulum, & amicum iudico. Illud vero liquido conſtat eam Societatem veluti poſtremum Sacrorum hominum Ordinem ad multorum ſalutem in Eccleſia diuinitus his temporibus excitatam: licet plerique non è vulgo ſolum, ſed Sacri quoque homines, atque adeo Religioſi, aut de eorum exiſtimatione detrahant, aut parum ſane eorum cauſa velint. Magna quidem certe, & illuſtria per eos in Hiſpania, Luſitania, Italia, Indijs, atque alibi terrarum patrantur à Deo. Perhonorifice de ijs mecum egit Nuncius Apoſtolicus, cum Hallas eum ſalutatum veniſſem, magnique eos ſe facere oſtendit, ijſque vt familiariter vterer hortatus eſt. Neque obſcurus eſt fructus, quem hactenus Louanij ediderunt. Quod plenius teſtificari poteſt Cancellarius Doctor Ruardus ſumma vir prudentia, & religione, & fide. Quidam tamen aut veri ignorantia, aut animi maleuolentia, quod ab alijs recte fit & ſalutariter, in diuerſum interpretantur. Sed conſueuerunt videlicet res iſtiuſmodi eſſe principio ad multos inuidioſæ: quod & S. Franciſci, & S. Dominici familiæ legimus eueniſſe. Illud vero bonis ac prudentibus probari vnice debet, quod non vt ceteri anno exacto ſed ſeptimo demum, aut octauo poſt publice profitentur. Quæ res multa quæ timeri poſſent auertit incommoda. Quod ad Priuilegia attinet, quibus eos Pontifex ornauit, ſunt illa omnino iſti vocationi neceſſaria. Quamquam vero ea ampliora ſint illis, quæ anti-

Et Literâ in eius commendationem.

Excitata diuinitus ad multorũ ſalutem.

Per Socios magna, & illuſtria vbique à Deo patrantur.

Eorum fructus Louanij.

quis Pontificum legibus, ceteris Ordinibus collata ſunt; non ſunt tamen aut publicæ Eccleſiæ quieti, aut rectæ diſciplinæ contraria, ſed potius, ſi res ſuis momentis recte expendatur, & virtuti, & animorum vtilitati, & communi bono maxime conſentanea. Bini iam Pontifices ſibi inuicem in ſummam illam dignitatem ſuccedentes, hanc Societatem, matura habita deliberatione confirmarunt. Principes vero Chriſtiani plerique benigniſſimum iam pridem in eos animum accepêre. Quos ſane viros, vt dignitate, ac iudicio præſtantes, ita cuncta conſilio gerentes, qui tanta in re nihil vidiſſe exiſtimet, ne eum à recta ratione lapſum iudicem. Vtinam vt in ceteris Orbis Chriſtiani Prouincijs, ita in noſtro quoque Belgio aliqua eorum Collegia inſtituantur. Id vero & ad Dei cultum propagandum, & ad animarum ſalutem fulciendam, conſiderem vim habiturum eſſe longe maximam. Sed vereor vt ne hoc Dei immortalis munere nec dum digni ſimus, Domine, ſi res ita ferret, vt eorum apud Cæſarem, aut Reginam, aut certe in Concilio cauſa agitaretur, rem tu quidem, vti Ego exiſtimo, Deo gratam facies, ſi quam minime eis aduerſabere. Non debet qui rectam animi conſcientiam curat, acrius ſeſe huiuſmodi conatibus opponere; ne pugnet cum Deo, pro quo ſe pugnare arbitretur. Non ſunt diuina conſilia humanis rationibus metienda, quæ omnem excedunt rationem. Hæc te cupio, Domine, prono, benignoque animo accipere, quæ vnius veritatis, diuinique honoris ſtudio impulſus, ſcripſi. Precorque Deum Opt. Max. diu te incolumen tueatur. Vale. Bruxellis. Tuus humilis ſeruus Ludouicus Bloſius Abbas Letienſis. *Ita vir maximi nominis, & quid de nobis ſentiret ipſe, quid alios ſentire vellet, ſæpe quidem, ſed hic præcipue declarauit. Ita apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 6. cap. 5. fol. 885.*

Pontificum ac Principum benignitas in Societatem.

Eius Collegia expetita.

3. * A MONACHO *S. Seuerini Neapolitano, ſic Parenti noſtro Sanctiſſimo, de Societate, quam fundauerat gratulante*: Religio (*inquit*) ſacra, quam antea diligebam, nunc autem illius amore conflagro, videns in illius membris virtu-

Religio ſacra virtutum pulchritudine ornata.

virtutum pülchritudinem. *Ac demum ſe eius filium plane proſitetur. Ita ille Epiſt. ad S. Ignat. Tom. 2. vir. Illuſt. Soc. fol. mihi 210. col.1.*

4. A CHRYSOSTOMO *Abbate Monaſterij S. Jacobi in Dalmatia, viro doctrina, & pietate celebri in Tridentino Conſilio. Is tria quæ ibi ſunt eius Ordinis Monaſteria, ad quam optimam reuocare formam meditatus, Lainium Generalem noſtrum enixe rogauit,* Vt ea per quempiam Sociorum quandoque in anno inſpicienda, præceptiſque formanda ſuſciperet. *Atque ad idem opus Bobadillæ conſilio vti cupiens, eum apud ſe habuit. Ita Par. 2. Hiſt. Soc. lib.4. num.55.* *Ad formanda præceptis Monaſteria expetitur.*

5. A MAGISTRIS *Sapientiſſimis Collegij Salmanticenſis Hiſpanæ Obſeruantiæ D. Vincentij cum titulo : Qui Romam ad Generalem ſuum Procuratorem in fauorem doctrinæ Societatis circa auxilia diuinæ gratiæ ſcribentes aiunt* : Ob multam notitiam, quam Veſtra Paternitas habet de propoſitionibus, quæ ante Sanctiſſimum Dominum excutiuntur, de his, quæ ad Phyſicam præmotionem ſpectant, ſuperſedemus de illis referre, tantum monere voluimus, quod à Patribus Societatis IESV defenditur, eſſe doctrinam S.P.N. Anſelmi, & ideo ob hanc cauſam, & quoniam quod illi propugnant, verum eſt, & docetur in hoc Collegio à noſtris Magiſtris, & à diſcipulis eorum Monachis, tam in huius Academiæ publicis theſibus, quam in ijs, quæ in Capitulis Generalibus habentur, defenditur: quamobrem V.P. ſedulo conſiderandum eſt, hanc eſſe litem nobis æquè communem, à qua noſtræ Religionis honor dependet, proinde qua ſolet induſtria in Ordinis bonum vigilare, proſpiciat doctrinæ tanti momenti, & media opportuna adhibeat, quibus ſubſidietur ei, & ne illorum technis obſcuretur, qui in occulto ſagittant, & feriunt. Et præterquam quod in his V.P. meritis ſuæ perſonæ, & habitus ſatisfaciet, nobis quod gratiſſimum ſit, operabitur; nam & ſi Sacræ IESV Societati ob labores, quos in publicum emolumentum confert, æquum eſt vniuerſis fauorem *Defenſa in opinione de Auxilijs.* *Laborat in publicum emolumentum.*

exhiberi. Nos tamen ſpecialius deuincimur ob continua præſtantium in ea virorum beneficia erga nos, & germanitatem, quam alterutrum profitemur in pleriſque noſtris Monaſterijs, præſertim in hoc D. Vincentij Salmantino Collegio, ac proinde optamus ſingulos nobiſcum concurrere, vt animi gratitudinem conteſtemur, Veſtram in primis Paternitatem, qui quam optimè id nouit facere: poteſtque his rebus non leui eſſe adiumento, quod V.P. ſecure dicere valeat ſuæ Sanctitati, & quibuſcumque alijs perſonis, opiniones Societatis, & noſtras legi, & defendi ab Auguſtinianis, Franciſcanis, Carmelitis in concluſionibus, & theſibus ſuorum Capitulorum, & quotidie magis, magiſque amplificantur, & recipiuntur à Theologis valde doctis, vt conformes fidei Catholicæ, & veritati proximiores. Deus P.V. vitam protegat, ipſumque amore, & gratia ſua repleat. Salmanticæ ex D. Vincentij Collegio Iulij 31. anno 1600. Fr. Placidus Pacheco, Fr. Gregorius Criales, Fr. Antonius de Yepes, Fr. Maurus de Salazar, Fr. Antonius Perez, Leander de Granada. *Hucuſque doctiſſimi Magiſtri Benedictini, quorum primus Placentinus Epiſcopus defunctus eſt: quintus vero ſui Ordinis Generalis meritiſſimus multarum Eccleſiarum Epiſcopus fuit, & ingenij docta non pauca monumenta excudit: omnes alij perilluſtres Viri fuere. Omia conſtant apud Paul. Leonard Apolog. pro ſcient. Media 1. Par. num. 44.*

6. * A IOANNE CLANONIO *Cœnobij Monſerratenſis Viro virtute inclyto, natione Gallo, cui poſt peccata ſua de vitæ ineundæ ratione conſilia ex ordine Ignatius patefecit.* Quem (*Deo inſpirante*) futurum *dixit*, Magnum Eccleſiæ Columen, Apoſtoli Pauli ſucceſſorem, vereque vas electionis ad mundi conuerſionem, Infidelium, hæreſum, & peccatorum. *Ita apud Euſeb. in vita parua S. Ignat. cap. 37. fol. 114. vbi cum Ignatio Parente Clanonius Propheticus Societatem ab eo inſtituendam vaticinatur, per quam Ignatius orbis conuerſionem, ac hæreſum extirpationem aſſecutus eſt.*

Ignatius magnum Eccleſiæ Columen, & Pauli ſucceſſor ad mundi conuerſionem.

7. * A

7. * A Gregorio Alfaro, *Ordinis Prædicatore graui que Scriptore, in vita D. Franciſci Reynoſo Epiſcopi Cordubenſis Hiſpano idiomate edita cap. 15. fol. 31.* Vellem (*inquit*) aliquid de hac ſancta Religione noſtris diebus inſtituta ad magnam Dei gloriam, magnum Eccleſiæ profectum, ac bonum ipſius augmentum dicere. Etenim Religioſi Societatis Iesv in prædicando, legendo, & ſcribendo finem, ſcopumque præcipuum, quem habent, bonum, ſalus, ac remedium animarum eſt. In hoc occupantur, ad hoc omnia eorum colloquia magnis, ac paruis, diuitibus, ac pauperibus, idque medijs prudentibus ac ſuauibus tendunt. Vna ex præcipuis rebus huius Religionis eſt, vltra vota ceterarum, votum de iuuentutis educatione in Republica adeo neceſſaria. *Et poſt pauca addit*: Incredibile eſt bonum, quod hæc Religio in hoc miniſterio operatur, laborem ac ſolicitudinem, quam ſuſcipit. Erga Miſſiones ad nouum Orbem voto altero etiam obſtringitur, in quo res notabiles perpetratæ ſunt inferendo ſcilicet Indijs Orientalibus, ac Occidentalibus glorioſum Crucis vexillum, penetrando Regna ab antiquis incognita, plantandoque in illis doctrinam Euangelicam, ad hoc offerendo ſuorum vitas Martyrio, ſufferendoque labores immenſos ad reducendas ad Eccleſiam gentes illas barbaras, ac indomitas. Concludo tandem in hoc munere ducendi ad cælum animas per varia diuerſaque media, fructum notabilem in Eccleſia facere ſua doctrina, bono exemplo, prudentibuſque conſilijs, &c. *Hæc ille.*

Societas ad magnam Dei gloriã, Eccleſiæ profectum, ac augmentum inſtituta.

Eius ſcopus animarum ſalus.

Votum de iuuentute educanda.

Et de Miſſionibus in nouum Orbem.

In quem notabilia perpetrantes, Crucis vexillum intulerunt eius filij.

8. * Ab Alfonso de S. Victores *Ordinis Generali, Regio Concionatore, Inquiſitionis ſupremæ Qualificatore ſcriptoreque eruditiſſimo, cuius de Societate grauiſſimum teſtimonium latine redditum eſt huiuſmodi.* Dux ille (*inquit*) cohortis Prętoriæ inter ceteras, quibus Eccleſiaſticus conflatur exercitus longe ſtrenuiſſimæ, quę literarũ peritia, velut ſeptemplici clypeo obarmata virtutum ſuarum bombardis arcem vitiorum arietat, & ſubruit. Diuus, *inquam*, Ignatius Loyolæus in noſtro Montis-ſerrati Templo vitæ

Laudata in Ignatio Parente Societas.

Illa Cohors prætoria & Eccleſiaſtici exercitus ſtrenuiſſima.

Septempli-ci literarũ clypeo ob armata. vitæ ſpiritualis initia, & velut Societatis fundamenta iecit. Ibi militem exuit, vt cæleſtis militiæ ducem indueret: ibi arma emeritæ militiæ ſymbola depoſuit, & ante Virginis aram ſuſpendit, dicauitque, vt quondam Dædalus alas iam liber periculis. *Virtutum bombardis vitiorum arcem arietat.* In veteri illius celeberrimi Cænobij noſtri Templo hæc marmori inſcripta legitur epigraphe. Beatus Ignatius à Loyola hîc multa prece, fletuque Deo ſe Virginique deuouit. Hic tanquam armis ſpiritualibus Sacco ſe muniens pernoctauit. Hinc ad Societatem Iesv fundandam prodiit ann. 1522. Fr. Laurentius Nieto Abbas, dedicauit ann. 1630. Denique ex auguſtiſſimo illo ſanctiſſimæ Deiparæ ſanctuario, *Societate veluti diademate Benedictina familia illuſtratur.* veluti ex Oriente noſtri Ordinis exortus eſt matutinus iſte lucifer, cuius ſplendoribus etiam remotiſſimæ Orbis Prouinciæ illuminantur. Quamuis autem ceteris Ordinibus Sacris tanquam pyropis Benedictina corona decoretur, Societate tamen Iesv tanquam Diademate illuſtratur. *Hæc ille in ſole ſuo Occidentis Prælud.* 1.*cap.*19.*fol.*156.

Defenſa contra Conſtantinum. 9. A Congregatione Cassinensi *in Decreto contra Conſtantinum Caietanum:* Cum nobis (*inquit*) relatum fuerit libellum quendam ſub nomine D. Conſtantini Caietani monachi Caſſinenſis, & Abbatis, fuiſſe impreſſum Societatis Iesv exiſtimationi inſigniter præiudicialem, doluimus ſane prout par erat vehementer hominis leuitatem, & audaciam (ſiquidem talis ſcriptionis eſt auctor, quod difficillime nobis perſuaderi poteſt) ſummopere admirati: ac vt religioſiſſimis *Filiorum egregia virtus, & doctrina.* Patribus, qui tanti à nobis fiunt, quanti ipſorum egregiam virtutem, ac doctrinam fieri æquum eſt, per nos ipſos ſatisfiat, vt ceteris omnibus conſtet, inconſultis nobis, & prorſus inſcijs, eiuſmodi librum in lucem prodiiſſe, per occaſionem noſtrorum Comitiorum in vnum Congregati iſthuc ipſum publico Edicto euulgare, ac conſtare ſtatuimus. Addentes inſuper prædictum P. D. Conſtantinum (quod extra Congregationem noſtram multis ab hinc annis Pontificia auctoritate degat) poteſtati noſtræ non magis quam alium quemlibet

alterius

alterius inſtituti profeſſorem, ſubditum eſſe: quare ſi quid ab ipſo in hoc genere hucuſque peccatum eſt, vel peccati in poſterum (quod Deus auertat) contigerit: tum ipſos Societatis alumnos, tum alios quoſcumque omnes enixe rogatos volumus, vt certo ſibi perſuadeant id communi totius Congregat. Caſſinenſis ſenſui, & in Societatem IESV peculiari obſeruantiæ omnino aduerſari, & repugnare. Dat. Rauenn. in noſtris Gener. Comitijs die 23. April. 1644. *Ita apud P. Tellez 1. Par. Hiſt. Soc. Luſit. in Prologo.*

10. A CONGREGAT. LVSITANA *in Decreto contra eumdem Conſtantinum, & Ioannem à Sancto Thoma eius in ſcribendo aſſeclam, quod ſic ſe habet.* Cum noſtra Benedictina Congregatio Luſitana, ſummo ſemper, vt par eſt ſtudio, ac reuerentia doctiſſimam, ac religioſiſſimam Patrum Societatis IESV familiam proſecuta ſit, idque omnes Chriſtianæ diſciplinæ, nec non arctioris Inſtituti ſectatores deceat, vt charitate ſimul ambulantes, honore ſe inuicem præueniant, teſtamur nos infraſcripti prædictæ Congregationis Abbas, Generalis, & Definitores adhoc ſpecialiter congregati, in libro ſcripto Hiſtoria Benedictina vernaculo idiomate Luſitano, nuper edito à Noſtro Reuerendo admodum Patre Magiſtro Ioanne à Sancto Thoma Congregationis noſtræ Luſitanæ Monacho, & in Conimbricenſi Academia primario Theologiæ Profeſſore, nonnulla referri ex Conſtantino Caietano noſtræ item Congregationis Caſinenſis Monacho, quæ vt prædictæ religioſiſſimæ Societatis exiſtimationi aduerſantia, ſic minus probabilia, quàm fides Hiſtoriæ poſtulat, ab ipſa Congregatione noſtra Caſinenſi (quam vt parentem libenter veneramur) Decreto publico indicata iam ſunt: quo circa ea ſine fundamento à primo Auctore vulgata aut excogitata, & minus conſiderate à ſecundo relata, certe à communi Congregationis noſtræ ſenſu aliena declaramus: in quorum fidem teſtimonium hoc ſcribi iuſſimus, & nomina noſtra ſubſcripſimus: Religioſos Sacræ Societatis enixe rogantes, vt de anti-

Societas iterum contra Conſtantinum, & aſſeclã defenſa.

qua illa noſtra in ipſos obſeruantia, quam hactenus experti ſunt, nihil detractum, vel diminutum fuiſſe, vel etiam in poſterum fore ſibi certo perſuadeant. Datum in hoc noſtro Monaſterio Tabanenſi. die 29. Octobris, anni 1645. *Ita apud P. Danielem Bartoli in vita S. Ignatij lib. 1. fol. 80. num: 21.*

Aguntur gratiæ Patribus Caſinenſibus Congregationis Italiæ, & Luſitaniæ pro beneficio in Societatem collato.

Tanti fecit Societas IESV *duplex hoc Decretum, vt in ſua Congregatione VIII. Generali gratias rependat duplici altero Decreto 13. & 16. Et hoc inter alia ſic ait.* Quibus auditis (*duobus nempe Decretis iam datis*) cenſuit Congregatio, imprimis Venerabilibus illis Patribus, totoque religioſiſſimo Cætui, quam maximas gratias haberi, agique oportere, quod æquitate, ac charitate, religioſiſſimo Ordine plane digna, bonam Societatis exiſtimationem, etiam aduerſus ſuos ipſorum alumnos defendendam ſuſceperint. Deinde huius quoque recentis beneficij notitiam publico Decreto ad omnes ſocios, tum hodiernos, tum poſteros tranſmittendam; vt, & quantum ſanctiſſimo Ordini Societas debeat, intelligant vniuerſi, & omnibus charitatis, ac venerationis Officijs parem illi gratiam referre contendant. *Hactenus Decretum.*

Templa Ieſuitarum Paradiſi imagines.

Non alteri quam Mariæ Ignatius arma ſummittit.

Eph. 6. 17

Ille Hæreſum iugulator.

II. * AB ANTONIO PEREZ *Ordinis Generali digniſſimo in ſer. de Beatificat. S. Ignatij, Valliſoleti typis edito ann. 1610. fol. 15.* Talis (*inquit*) eſt huius Religionis Templorum nitor, qualis in retroactis ſæculis nunquam viſus, adeo vt quodlibet illorum viuida Paradiſi imago ſit. *Et fol. 17. Cum ad aras B. Virginis in Monte-ſerrato Ignatium arma ſuſpendentem contemplatur,* Vix (*ait*) alteri quam Mariæ illa arma poſſe ſummitti, cui vel ipſe Deus ſua (Æternum videlicet Verbum, iuxta illud Gladium ſpiritus, quod eſt Verbum Dei. Ad Epheſ. 6.) ſubiecerat: *Additque*; Sicut de Beata Virgine Dei Genitrice occinit Eccleſia: cunctas hæreſes ſola interemiſti in vniuerſo mundo, ideo Ignatius ad Virginis ædes arma ſuſpendit, vt inde fortiora mutuans, cunctas hæreſes iugularet: per filios nimirum Doctores, Cathedraticos, Theologos, eruditiſſimoſque

moſque Scriptores, qui in hoc ſacro Ordine contra Hæreticos procreantur, ac velut publicis Eccleſiæ armarijs ad Dei conſpectum non minus pendent, quam ſui Parentis in Virgineo Templo enſis, & ſicca, in quibus ad viuum exprimuntur. *Et fol. 22. ſubdit:* Inſtituit Ignatius hanc ſacram Religionem, opus ſane, quo eius Auctor æternitati donandus, & tamen Iesv ille, non Ignatij dulciſſimo ac diuino Nomine inſigniuit. *Et fol. 24.* Gratiam homines inter ſe diſcordes conciliandi S. Parens Ignatius ſuis filijs quaſi teſtamento legauit: in quo illi prærogatiuo adeo excellunt: vt non iam inter maritos & vxores; parentes ac filios; Eccleſiaſticos ac ſæculares; Religioſos ac laicos; Reges ac Regna; Imperatores & Principes; Pontifices & Prælatos; Chriſtianos & Gentiles; imo vel inter Deum & hominem, ſuis òrationibus, diſciplinis, mortificationibus, ieiunijs, & excellentiſſimæ charitatis actibus pacem meditantur, concordiam parant. Ac demum homines à rationis ſcopo aberrantes familiaribus colloquijs, ſermonibus, lectionibus, diſputationibus, ſcriptis eximijs, laboribus ex diuino amore progenitis, componunt, victimarum inſtar oblati publico proximi beneficio; in quos ſanctos Patres videtur oculos direxiſſe S.Gregor.cum dixit hom.9. in Euang. ſubtilia de internis intelligunt, mira in exterioribus operantur. Ij enim in rerum penetratione lincei, in executione Hercules, in intelligendo omnes ſunt capita, in operando manus, omnes: in vita contemplatiua Mariæ; Marthæ in actiua: in ſpeculatione demum cuiuſcumque rei ſubtiliſſimi, in ea exequenda admirabiles, ac prodigioſi.

Cuius filij velut arma in Hæreticos pendent in publicis Eccleſiæ armarijs.

Quanta polleant dexteritate in conciliandis diſcordibus.

Victimarum inſtar publico beneficio oblati.

In rerum penetratione ſunt lincei, in executione Hercules.

Et fol. 25. Cælum appellat Ignatium, & quinque eum Zonis, quæ Cælum præcingunt, adornat, iuxta illud Virgil. lib. 1. Georgic.

Ignatius Cælum quinque Zonis præcinctum.

Quinque tenent Cælum Zonæ, quarum vna coruſco
Semper Sole rubens, & torrida ſemper ab igne:
Quam circum extremæ dextra, leuaque trahuntur

Cærulea glacie concretæ, atque imbribus atris.
Has inter mediantque duæ mortalibus ægris
Munere conceſſæ Diuum.

Prima ardentiſſimæ charitatis. Quarum prima Solis ad inſtar ardentem Ignatij ſpiritum viuis delineamentis adumbrat, qui ſemper alienæ ſalutis appetens ardentes charitatis euibrabat radios: quin & ipſe ſolares à facie luces iaculare non ſemel viſus eſt. *Secunda, & tertia lacrymarum.* Reliquæ duæ, quæ imbribus, & gelu rigent, illacrymantis Ignatij, & in Pariſienſem lacum rigenti horridum gelu membra immergentis, vt venereos proci adoleſcentis ignes extingueret, imaginem gerunt. *Quarta, & quinta benignitatis.* Poſtremæ duæ zonæ ſic influxus temperant, vt nec ignibus torreant, nec glacie rigeſcant, qua benignitate mortales omnes ad ſe inuitant, Ignatij rēferunt animum, cuius benignitas tum Principes, tum alios diuerſi generis homines, quà conſilijs petendi gratia, quà vt eius ſe commendarent precibus attrahebat. Et nihil hoc mirandum (*addit fol. 27.*) cum & filios ſuos in cæleſtes Orbes effinxerit. *Eius filij cæleſtes Orbes.* Si enim in lumine, & curſu præcipua ſtat Cæli elegantia, & pulchritudo, procul dubio cæleſtes Orbes Ignatij filios nuncupabis, qui & celeri Miſſionum curſu, & luminoſa ſuæ doctrinæ gyratione mundum illuſtrant, hominemque, ſiue is Chriſtianus ſit, ſiue è Paganiſmo, Iudæus, hæreticuſve à cunis ad ſepulchrum inſtruunt, & docent. *Miſſionum curſu & doctrinæ lumine.* Non ergo inficiabere illos Cælorum adinſtar communi omnium beneficio ardentes ſplendoris radios in vniuerſas Orbis plagas emittere. *Et tandem fol. 28. ſermonem, ac elogium concludit*: Conſiderans (*ait*) cum Plutarcho nullum fore inſtrumentorum muſicorum artificem, qui lyram non mallet effingere, quâ Amphion Thebanos muros erigeret, quam ſi Lacedemonius Thales leni chordarum pulſu ciues, quos inter rixa interceſſiſſet, componeret: nullumq; nauigiorũ architectum qui nauis clauum efformando, qua Themiſtocles Græciam circumibat, operam non potius daret, quàm Pompeianæ nauiculæ, quæ vix terræ conſpectum fugeret: *Societas exorientis fidei muſicum Inſtrumentum.* cum ergo illuſtria Societatis facinora

cinora celebrare muſicum ſit exorientis fidei Inſtrumentum componere, ductricem nauem, quæ tumentis Orbis fluctus calcans, bellicum Chriſtianæ Religionis apparatum, & annonam comportat: fateor ſane non modo iucundum hunc meum laborem, ſed glorioſum reputaſſe. *Hæc ſunt amoris iacula, quæ tantus vir è cordis pharetra deprompſit, & fideliter latinè reddita. Quo neſcio num elegantius dari de Ignatio Parente, Socijs, ac Societate teſtimonium poſſit.* *Et Nauis Christianæ religionis bellicum apparatum comportans.*

12. A ROMANO HAY. *In libro, quem inſcripſit Aſtrum inextinctum quæſt.8. fol. mihi 549. num.9. dum quemdam è Societate impugnaret, hæc habet.* Interim vero errores illius, aut similium, Societati IESV nullo modo adſcribimus, id enim ſtultiſſimum foret: quippe quam ſcimus ſapientioribus, & ſanctioribus Inſtitutis deditam, & occupatam eſſe: imò cuiuſque alterius iuribus conſeruandis lingua, & calamo operam dare. Quid enim aliud ſonant, tot in lucem à doctiſſimis Theologis Societatis edita volumina? tot Tractatus de de iure, & iuſtitia? tot è Summi Pontificis, de Romanorum Imperatorum, aliorumque Principum, ac Præſulum auctoritate; & poteſtate vulgata Opera, quam vt cuique ſuum tribuatur, vt errores ac vitia eliminentur, Chriſtiana charitas, & virtutes mortalium animis inſerantur, & conſeruentur? *Hæc ille.* *Sapientioribus, & ſanctioribus Inſtitutis dedita.* *Quanta eius in ſcribendo doctrina?*

13. AB ANTONIO DE S. ROMAN. *in Hiſt. Gener. Indiæ Orientalis lib. 3. cap.26. fol. mihi 575. Qui cum Ioannis Tertij Luſitaniæ Regis ardentem erga Orientis Indiæ conuerſionem animum propoſuiſſet, hæc habet.* Non tamen Regi ſuppetebant idonei ad tantam prouinciam miniſtri: Deus vero qui ſemper huiuſmodi votis annuit, opportunum prouidit remedium. Tunc enim temporis dum Eccleſiæ caſtra firmioribus indigebant ſubſidijs, Ignatius Loyolæus vexillum contra mundi Principem erexit, cuius celebris memoria, & in cælo viuit, & in terris contra temporis iniurias præualet. Iam ſanctiſſimum illud Societatis IESV Inſtitutum (quod ipſe ordinarat) ſupra *Ignatius laudatur.* *Et Societatis Inſtitutum.*

validam Eccleſiæ rupem, excelſum, & corroboratum erat. Degebat illa tempeſtate Sanctus Parens Romæ, cum aliquot è primis Socijs Chriſti Vicario veluti ſuorum votorum claųigero ſubiectis, & licet aliquibus tempeſtatibus iactati fuerunt, vt quidquid in Orbe boni viget, ſolet experiri. At demum cum Dei opera, & conſilia ſemper præualeant, per Europam Vniuerſam celebris eorum fama adeo intonuit, vt inter alios ad Ioannis pientiſſimi Portugaliæ Regis aures peruenerit, qui illico ad D. Petrum Maſcareñas in Romana Curiâ Nuncij munere obeuntem, literas dedit, quibus impenſe monebat exigeret à Parente Ignatio ex Socijs ſex, qui adeo ardenter Dei honorem, & animarum ſalutem exquirerent, vt in Africa, & Aſia operibus æquarent famam, quæ de ipſis vulgabatur. Rem cum Ignatio exegit legatus, & licet ab illo ſex, quos expetebat Socios non fuiſſet conſecutus (aiebat enim Ignatius ſi ex tam paucis Socijs in Indiam ſex deferrentur, quid Vniuerſo terrarum Orbi reſtaturum) duos tamen Xauerium ſcilicet, & Simonem Rodericum Luſitanum conceſſit. *Hæc ille ex Hiſpano fideliter latine reddita.*

Cuius fama per Europam vniuerſam intonat.

A BASILIANIS.

14. A B. IOSAPHAT *ex tanto Ordine viro præclariſſimo, vnioniſque cum Sancta Romana Eccleſia promotore indeſeſſo, & pro ea trucidato anno* 1623. *& ab Vrbano VIII. in Beatorum Martyrum Catalogo adſcripto anno* 1642. *Is tanti faciebat Societatem, vt palam diceret,* Se eum non habere pro bono Catholico, qui Societatem IESV non amaret. *Idem etiam cum ſemel in frequenti nobilium conſeſſu, præcipuæ nobilitatis virum acerbius ad menſam contra Societatis homines inuehi audiret, grauiter iniuria Societatis commotus* Apparet, *inquit*, magnifice Domine, Te non eſſe ex numero Prædeſtinatorum, qui tam ſanctam Religionem verbis adeo iniurioſis carpere non metuas. *Grande ſanè*

Qui Societatem non amat bonus Catholicus non eſt.

Nec è numero Prædeſtinatorũ qui eam carpit.

ſanè dictum, *&* *quod niſi pudoris ac modeſtiæ cancellis premerer*, *ponderatione digniſſimum*, *& quia tale*, *& quia à tanto Martyre pronunciatum. Ita refertur apud P. Lancicium Tom.* 2. *Opuſcul. ſpiritual. Opuſc.*17.*cap.*4.*num.*211.

15. * A DIDACO NISSENO *pluries eiuſdem Ordinis Prouinciali meritiſſimo, ſcriptoreque noſtræ ætatis celeberrimo, qui in Approb.Tom.*2.*virorum Illuſtrium Societatis*, Societatem *appellat*, Aciem inclytorum militum illuſtriorem. *Et in Tom. ſuo Dominicarum Dom.*2.*poſt Epiphan.Aſſumpt.*1.*fol.mihi* 108. Religionem præclaram, & illuſtrem, *vocat. Et in ſuo Græciæ Phœnice lib.* 4.*cap.* 9.*fol. mihi* 187. Egregius (*inquit*) ille Fundator, ac præclarus anteſignanus illuſtrioris Societatis, ac regiminis in Eccleſia Dei S. Ignatius de Loyola in ſua Regula æquè ſancta, ac diſerta præcepit, *&c. Et infra: Eumdem Sanctiſſimum Patriarcham vocat*, ſanctitatis prodigium, claramque religioſæ Philoſophiæ Cinoſuram.

Societas inclytorum militum Acies. *Religio præclara.* *Et illuſtrioris in Eccleſia Dei regiminis.* *Ignatius Sanctitatis prodigiũ, & religioſæ philoſophiæ cinoſura.*

* AB EODEM, *in Approb.vitæ P. Marcelli Maſtrilli per Euſebium noſtrum ſcriptæ* Societatem *appellat*, Inuincibilem, quæ Calibæis ſuis calamis (*ſeu fiſtulis militaribus*) perfidum Hæreticorum vulgus explodens, in aëra diſperſit, & cuncta Catholicorum dogmata fortiter propugnauit. *Sic ille in dicta Approb.edita Matrit.ann.*1640.

Societas, inuincibilis ſuorũ calamis perfidos hæreticos explodit. *Et Catholicorũ dogmata fortiter propugnat.*

16. * A FRANCISCO DE SORIA *Ordinis Definitore, & S. Officij Qualificatore*, *qui poſtquam in Cenſura Coronæ virtuoſæ P.Euſebij*, Societatem vocauit, Sacram, Religioſam, doctamque Familiam, *ſtatim ſubiungit:* Auctores, libros, doctrinamque huius illuſtris Congregationis nemo ignorat aurum eſſe totius Eccleſiæ puriſſimum, & defecatiſſimum, ſiue illa impetatur ab inuidia, ſiue curioſi eam timentur, ſiue eam lucernis perſcrutentur minus pij: & cum tanta ſit huius diuitis fodinæ præſtantia, quod miror magis, eſt abundantia, ſiquidem ſe adeò fecundam oſtendit doctrinæ, ac ſi tam largiter ſe ſemper communicaſſet. *Hæc ille.*

Eius doctrina aurũ Eccleſiæ defecatiſſimum. *Diues literarum fodina.*

17. * A

Angelica puritate nitens, & Hortus delitiarum Dei.

17. * A Lvdovico ab Angelis, *qui haud proprij agnominis immemor, Societatem* Angelica puritate nitentem, *ac demum*, Hortum delitiarum Dei, *non veretur aſſerere ac nominare. Tanta illi erat de Religione hac omnium minima exiſtimatio. Ita in lib. Feſtor. Hiſpal. in Beatif. S. Ignatij fol. mihi* 73.

A CARTHVSIANIS.

Literæ Prioris Maioris Carthuſiæ. In quibus doctrina, mores, ac zelus ſociorum laudantur.

18. A Petro de Sardis *ſummo Priore Magnæ Carthuſiæ cum ſua innocentiſſima Familia Religioſis, qui omnes in ſuo Generali Capitulo congregati, in naſcente adhuc Societate ſenſum, & pietatem erga illam, datis ad Ignatium, & ſuos anno* 1544. *literis è Maiori eadem Carthuſia ſic comprehendunt* : Audita fama odorifera, fratres in Domino dilectiſſimi de veſtra exemplari doctrina, & voluntaria paupertate, ceteriſque virtutibus, quibus in tenebris noſtri deplorandi ſæculi refulgentes perhibemini homines in via perditionis errantes ad arctam viam ſalutis reuocare, vacillantes ſtabilire, ſtanteſquè ad proficiendum in virtutibus ſtimulare, & magnam in Domino Eccleſiæ Catholicæ fructum afferre; gauiſi ſumus in Domino, gratias illi agentes, quod in tanta deſolatæ Eccleſiæ ſuæ calamitate, quâ premimur, excitare dignatus eſt, & mittere nouos operarios in vineam ſuam, recordatus miſericordiæ ſuæ. In quo quidem ſancto opere, cupientes vobis pro noſtro modulo cooperari, fraternitatem veſtram obſecramus per charitatem eius, qui pro nobis non dubitauit animam ſuam ponere, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ſed in ſancto propoſito perſeuerantes, in omnibus exhibeatis vos ſicut Dei miniſtros in multa patientia, non deficientes inter labores, pericula, & perſecutiones, quæ omnibus, pie viuere volentibus, occurrere ſolent. Tempore enim ſuo metetis, non deficientes. Et nos fratres, ſi quid poterimus apud Dominum, diuinis Sacrificijs, orationibus, abſtinentijs, ceteriſque pijs exerci-

Qui inter huius ſæculi tenebras refulgent.

Peculiarē cū Societate germanitatem conſtituit Carthuſia.

exercitijs, quorum omnium vobis, & ſucceſſoribus veſtris, in vita pariter, & poſt mortem ſingularem concedimus participationem, veſtris pijs conatibus libenter cooperabimur in Domino, poſtulantes vt nos viciſſim in orationum, & bonorum participatione commendatos ſuſcipere dignemini. Datis Carthuſiæ ſub ſigillo noſtro, ann. Domini 1544. ſedente noſtro Capitulo Generali. *Sic in* 1. *Par. Hiſt. Soc. lib.* 4. *num.* 107.

Alia litera in Societatis commendationem.

19. A BRVNONE LOHER. *Agrippinenſis Carthuſiæ Procuratore, qui ſe continere non potuit, quin maiorum ſuorum ſecutus exemplum, id quod de Societate noſtra ſentiebat ſcriptis ad Ignatium literis explicaret.* Dolebamus (*inquit*) interim gliſcentibus Hæreticis non eſſe multos, qui contra iſtos Tartareos ſpiritus ſe opponerent. Cum ecce præter omnium opinionem, non multo poſt Tu extitiſti Pater celeberrime Ignati, ſpretis mundi pompis, honoribus, diuitijs, voluptatibus, ſpreta generis dignitate. Creſcente autem mirum in modum Veſtrorum fratrum numero, miſſi ſunt cum ampliſſima Sedis Apoſtolicæ poteſtate Sacerdotes non pauci ex Veſtris, Viri grauiſſimi, honeſtiſſimi, primò quidem ad præcipuos quoſdam Chriſtianæ Reipublicæ magnates, ac Ciuitates; deinde & alij in Aſiam, Africam, Arabiam, Indiam Meridionalem, & Orientalem, & Americam maximas Orbis partes. Quibus in locis veſtræ Sodalitatis Patres ingentem & incredibilem animarum fecere fructum, nec facere deſinunt, infideles, & Iudæos ad fidem conuertendo, integra oppida, & Regna baptizando, peccatores ad pœnitentiam reuocando, pios in gratiam confirmando & conſolando, iuuentutem, tam apud Ethnicos, quam Chriſtianos optimis literis, ſolida eruditione, ſanctiſque moribus imbuendo, additis pluribus ſtupendis prodigijs, ac miraculis præſertim apud Infideles. Adeo vt infatigabili veſtro labore, induſtria, feruore docendi, concionandi, adhortandi aſſiduitate, & candidis moribus, diuina vobis oppitulante gratia, ne dum in noſtra Europa,

Ignatius, ac Socij laudati.

Qui vndique diſperſi incredibilē animarum fructum fecere.

Optimis literis, ſolida eruditione ac ſtupendis prodigijs.

Quorum infatigabili labore religio, cultuſque veri Dei vbique refloruit.

ſed etiam in alijs iam memoratis regionibus, Religio, cultuſque vnius veri Dei, veraque pietas reflorefcere, increſcere, & quotidianis incrementis longe, lateque mirificè propagari videatur. Nam vt ſub Turcico Imperio, & tributo, puta Ieroſolymis, Conſtantinopolique, atque Cypro ſtudiorum Collegia auxilio Iulij III. Pon. Max. inſtituere conati eſtis.

Deo inſignium miraculorum patratione, opitulante.

Acceſſit huc frequens inſignium, quæ per veſtros fiunt, miraculorum operatio, quibus omnipotens Deus veſtræ integritati præbet teſtimonium, qualia certè adhuc nulla apud noſtros Euangelicos vidimus, licet ſuam vbique buccis crepitantibus fidem iactitent. Complures enim apud Indos Chriſtianæ Religionis expertes, ſimul atque fidei noſtræ ex animo acceſſerint morbis quibuſlibet, aut alijs corporis calamitatibus grauati, confidunt ſe illico ſanatum iri, ſi ſalutari tingi lauacro, aut Miſſæ ſacrum auſcultare, liceat; nec

Quod flagitijs à Deo non relinquimur, Societatis facit præclara profeſſio:

ſua ſpe, & exſpectatione fruſtrantur, mox ſanitatis obtento beneficio. Si ob flagitia, & errata vnquam relinquendi ſumus à Deo, iam vel maxime id timendum eſt quandoque vſque eo omnis creuit impietas, vt vix poſſit vltra progredi, vnum dumtaxat ſupereſt, quod nobis melioris ſpei fiduciam ingerit, veſtræ nimirum Sodalitatis noua iſthæc præclaraque profeſſiô, & nunquam ſatis laudatum vitæ Inſtitutum.

Et nunquam ſatis laudatum vitæ Inſtitutum.

Hæc Bruno apud And. luc in vita S. Ignat. lib.4. cap.20. Et apud Euſeb. in doctrin. Aſceticis lib.1. cap. 60. idem refertur, & adduntur immediate ſequentia ex Eodem Lohero : Cum enim (*ſubdit*) certis probemus experimentis fructus optimos è vobis prodire, non ambigimus ex Chriſti ſpiritu profectum eſſe, quod aggreſſi eſtis, quandoque Chriſti Eccleſia in melius reformetur, maxime cum id vobis inprimis curæ ſit, vt quoad eius fieri poteſt, omnes ad veram pietatem prouehatis. Neque tamen hæc ita à vobis geruntur, vt verbis magna promittatis, factis parum præſtetis, vt noſtri Euangelici, quibus ſemper in ore eſt Euangelium, cum vita eorum cum Euangelio pugnet è diametro, ſed vos ipſos ante omnia in omni virtutis

Sociorum fructus optimi:

Qui ſpem ingerunt Chriſti Eccleſiam in melius reformandã.

Illi omnes ad veram pietatem prouehunt.

tis

tis genere grauiter exercetis, vigetque inter vos viuificæ mortificationis ſtudium, præſertim erga propriam prompta obedientia profligandam voluntatem, quæ ſola malorum cauſa eſt. *Hucuſque ille de miro Societatis fructu, viuente adhuc S. Ignatio.* *Et omnium virtutum genere exercentur.*

20. A Ioanne de Castro, *Cui cum Ignatius Parens Noſter Pariſijs aperiret animum de Societate fundanda, ſic ille reſpondit.* Ita ô Ignati, tua de fundanda Societate Iesv arrident vota, vt ſi lubet Carthuſiam deſeram. Nouitius ſum, nondum votis adſtrictus, meam opem, operam, vires, conſilium in Te vnum transferam, dummodo tantæ molis negotium felicem exitum conſequatur. *Ita ille apud P. Rho in Apolog. contra Caſtaldum Interrogat.* 8. *fol.* 130. *Ingens Societatis æſtimatio.*

21. A Lavrentio Svrio *Viro inter ſcriptores perinſigni, ac celeberrimo, qui in Hiſtoriali Compendio rerum ſui temporis ad annum* 1540. *cur ab Hæreticis odio habeantur* Iesvitæ, *ediſſerens*, Vident enim (*inquit*) ſuis conatibus in dies magis, ac magis ab huius inſtituti viris obuiam iri, vident multos de ſuo grege detractos ad ouile Chriſti reduci; vident non ſolum vitæ integritate, ſed etiam multiplici, & rara eruditione pleroſque huius Societatis inſtructos. Hinc pluſquam vatinianum eorum in huius Societatis odium; hinc illa conuicia, probraque iactandi ſæua libido, quod cum reuera mores reprehendere non poſſint, in Societatis Nomen petulanter incurrunt modo prima detracta ſyllaba, ſuitas inprimis Iesv. Wider germanicè, tanquam Iesv aduerſarios vocant. Sæpius etiam atros equites, quod pulla veſte vtantur: quaſi vero eiuſmodi cauillis quidquam noceant laudatiſſimis Societatis Patribus, & non potius ſectariorum petulantiam declarent. *Sic ille apud Paul. Leonard. in Apolog. pro ſcient. Media Par.* 2. *n.* 85. *Et in Commentarijs ad eundem annum* 1540. *apud Euſeb. in vita parua S. Ignatij fol.* 191. *Tract. de eius zelo cap.* 2. *addit.* • Haud ignoro viros aliquos bonorum morum extitiſſe, qui aliquo humano affectu aduerſus Societatem ducti fuerint, quod *In Eam Hæreticorum odium.* *Quia eorum multos ad ouile Chriſti reducit.* *Et ob vitæ integritatem multiplicem ac raram eruditionem.*

exinde ortum putamus, eam non bene notam apud ipſos ; multotieſque ſiniſtris ducuntur relationibus, qui alioqui bene procedunt. Homines quippe ſumus, & vti tales aliquando fallimur. Ego autem tota certitudine perſuaſus ſum, neminem, qui bene Societatem nouerit, impoſſibile omnino eſſe non bene de illa ſentire. *Sic ille.* * *Qui ſic amauit pro beneuolentia ſua, tantique fecit Societatem, vt non vereatur affirmare,* Eius Procuratorem eſſe ſpiritum ſanctum. *Breue ſane, ſed mirabile elogium : quod videre eſt in eadem vita S. Ignat. cap. 37. fol.* 118.

Qui Societatem nouerit nequit non bene de illa ſentire.

Eius Procurator Spiritus ſanctus.

22. A THEODORO PETREIO *dicente*, Sanctiſſimam illam, atque Orbi terrarum per multiplices fructus editos notiſſimam hominum diuino cultui mancipatorum Societatem. *Hæc ille apud Euſeb. in doctrin. Aſceticis lib.* 1. *cap.* 60.

Sanctiſſima, & orbi per multiplicem fructũ notiſſima, ac diuino cultui mancipata.

23. A BRVNONE *Priore Maioris Carthuſiæ ac totius Ordinis Carthuſienſis Generali Miniſtro, ceteriſque Definitoribus Capituli Generalis, qui omnes in Capitulo ſuo Generali animi gratitudinem erga P. Ioannem de Pineda Bæticæ Prouinciæ lumen, ac Columen, hoc celeberrimo teſtimonio conteſtarunt.* Cum neque apud Deum, neque apud homines alia virtus gratior ſit, quam acceptorum beneficiorum congratulatio, & per relationem Venerab. P. D. Didaci de Gueluar Prioris Domus de Couis, & Viſitatoris Prouinciæ Caſtellæ didicerimus, ſingulariſſimum deuotionis affectum, cordialemque animi propenſionem ad nos, noſtrumque Ordinem, & præcipue ad Domum B. Mariæ de Couis prope Hiſpalim, quam P. V. ſemper habuit, & oſtendit in omnibus ſuis euentibus proſperis & aduerſis, ad eiuſdem R. P. Viſitatoris inſtantiam viciſſitudinem quam poſſumus rependentes ; memores etiam laborum indefeſſorum R. P. Veſtræ in exponendis Sacrorum arcanorum libris, tum Iob, tum Eccleſiaſtes, tum Salomonis, vt multiplicatis interceſſoribus, qui benigniſſimus, & piiſſimus Dominus eſt, abundantiorem ſcientiam, longiorem vitam, ac felicem finem R. P. V. impartiatur ad ſuam maiorem gloriam, & decorem

Summa, & inuſitata Societatis æſtimatio in Pineda.

ſuæ

ſuæ Eccleſiæ; concedimus R.P.V. in vita pariter, & in morte plenam participationem miſſarum, orationum, eleemoſinarum, vigiliarum, abſtinentiarum, diſciplinarum, omniumque bonorum ſpiritualium, quæ modo fiunt, & de cetero (auxiliante Domino) fient in toto Ordine noſtro. Addentes de gratia ſpeciali, vt cum Obitus veſter, quem Dominus felicem faciat & beatum, noſtro fuerit Capitulo Generali nunciatus iniungantur pro anima R. P. V. miſſæ, Orationes, aliaque pietatis opera per vniuerſum Ordinem exoluenda, ſicut pro chariſſimis amicis noſtris facere conſueuimus. Addentes etiam Anniuerſarium perpetuum per totum Ordinem noſtrum in Kalendarijs Domorum ſingulariter ſcribendum. Datis Carthuſiæ ſedente Capitulo Generali ann. 1627. *Hoc edidit teſtimonium Illuſtriſſima Carthuſianorum Familia ſociorum omnium gratitudine dignum: non enim plus in honorem tanti filij, quam Societatis noſtræ cedit: Quo Pinetæ, & Societatis æſtimatio in Phœnicis ſecula perennabit: nec mirum cum & ipſi veri Phœnices in ſepulcbris viui abditi nanciſcantur cunas in tumulis, nec viuant vlli ſuauius quàm ita mortui.*

24. A GERARDO HAMONTANO: *Qui inſcribens Gebhardo Colonienſium Antiſtiti, Opuſcula minora Dionyſij Richelij anno 1599. Sic affatur ſeptemuirum illum, in Societatis commendationem.* Ecce commodum, tuæ Celſitudini Copias auxiliares miſit Deus, hominum certe pietate, atque eruditione præſtantium, qui vocantur de Societate Nominis IESV. Nouit eos T. C. ſiquidem fructus, quos in Coloniæ Socijque eorum in Indiarum terris remotiſſimis, & Regnis ampliſſimis, hactenus noſtro Orbi incognitis, multis quoque Europæ locis incredibiles faciunt, adeo ſunt teſtati, & illuſtres, vt qui eis caliginem ſuo mendatio offundere velit, ipſum ſe potius dehoneſtet. Parum à Clericis habitu diſcrepant, ſed multum diſcrepant profeſſione. Inſtitutum eorum huc maximè ſpectat, vt iuuentutem in Scholis, & populum in concionibus publicis, & priuatis confeſſionibus omneſque illos, qui ſe eo-

Socij Copiæ auxiliares Epiſcoporum pietate, ac eruditione præſtantes.

Incredibiles eorum fructus vbique.

Ideo dignis fauoribus ab Imperatore fouentur.

rum diſciplinæ tradunt, in omni pietate, quam optime inſtituant. Ipſe Imperator noſter clementiſſimus in ſuis ditionibus multos tales alit, & ſua maieſtate dignis fouet beneficijs. Quod etiam tua Celſitudo cœpit liberaliter imitari, vt tantis laboribus pares eſſe queant viribus corporis. Non deſunt qui eis detrahant, ſed eo nomine Chriſtianis omnibus debent eſſe gratiores. Non docent vt noſtri Euangelici ventrem pro Deo colere, otium ſectari, voluptati ac vanitati huius miſeræ vitæ eſſe diditos, ſed carnem cum vitijs & concupiſcentijs crucifigere. *Ita refertur apud Raynaud. in Trinitate Patriarcharum Lugdun. typis edita anno* 1647. *fol. mihi* 604.

A PRÆMONSTRATENSIBVS.

Societas virtute, & bonis literis florens.

25. A PHILIPPO BERNAL *Magiſtro doctiſſimo, Ordiniſque Definitore: is in ſententia D. Thomæ in fauorem immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis Diſcurſu* 3. *pag.* 46. Ex omnibus (*inquit*) Religioſis Ordinibus viri grauiſſimi, ac doctiſſimi ſcripſerunt in fauorem Virginis Sanctiſſimæ abſque labe originali conceptæ: & ex ſola ſancta Religione Societatis IESV (vtpote in qua tantopere florent vna cum virtute & ſanctitate bona ſtudia, & literæ) tot ac tam eminentes Magiſtri ſcripſere, vt illi ſoli ſufficerent ad faciendam illam ſententiam pluſquam probabilem: iſti ſunt Suarij, Vaſquez, Pinetæ, Toleti, Peltani, Caniſij, Bellarmini, Turriani, Maldonati, Salmerones, Pereyræ, Delrij, Henriquez, Gregorij, Barradæ, Fernandez, Lorini, Salazarij, Iuſtiniani, Cornelij, Magallanes, Salas, Bonifacij, Caſtri, Acoſtæ, Maguncij, Morales, Coſteri, Brunones, Labatæ, Meſæ, Oſſorij, Ribadeneiræ, Arnayæ, Apontes, Macanni, & alij ſexcenti. *Hæc ille.*

Filiorum calamis in fauorem immaculatæ Virginis pugnat.

26. A

26. A Ioanne Lepage *In Bibliotheca ſua Præmonſtratenſis Ordinis*: Nobiliſſima (*inquit*) & celeberrima illa Societas Iesv, quæ quot Collegijs conſtitutis in Orbem diffuſa fuit, tot velut lucidiſſimis doctrinæ, & ſapientiæ luminibus Mundum vniuerſum illuminauit, tenebraſque illas Cimmerias illi offuſas laudabiliter diſpulit. *Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 11. fol. 679. Qui Auctor, vt videtur ſub eodem Ordine militauit.*

Nobiliſſima, ac celeberrima.

Collegijs velut lucidiſſimis luminibus mundum illuminans.

A CISTERCIENSIBVS.

27. A Lvdovico Estrada *Abbate de Guerta digniſſimo, qui Societatem per Hiſpaniam mille calumnijs impetitam longiſſimo ſcripto Apologetico protexit, ex quo pauca ſeligam, quæ eius animi ſenſum, & noſtræ Religionis exiſtimationem clarius manifeſtant.* Quibus (*inquit*) lacrymis illorum cæcitatem deplorabimus, qui priuatim, ac publicè aduerſus Societatem perſecutiones commouent? Hos ſane lamentabatur Propheta cum dicebat: Væ vobis cæci, qui dicitis bonum malum, & malum bonum, & qui habetis lucem tenebras, & tenebras lucem, &c. *Et infra.* Qui dixit Ieſuitas Lutheranos eſſe, inter fatuos planè imò & fræneticos annumerandus: ſicut enim lux opponitur tenebris ita Ieſuitarum Inſtitutum, Lutheranorum inſtituto contradicit. *Et inter alia quibus id probat latè æquè ac erudite per vtrorumque vitæ rationem diſcurrens, ait*; Lutherani fide contenti, opera reſpuunt, Ieſuitę verò charitatis operibus feruentes adeo ſunt, vt maiori ex parte eos videas, cõfeſſiones fideliũ audientes, adminiſtrantes Euchariſtię Sacramentum, odia componentes, infirmis ſeruientes, verrentes Hoſpitalia, moribundos adiuuantes, mortuos ſepelientes, in obedientiæ obſequium magnis laboribus peregrinantes, &c. *Et poſt pauca*; Mihi in animum ſemper induxi ſpecialem fructum à Deo intentum in huius Religionis fundatione,

Defenſa Apologetico perhonorifico.

Eius Inſtitutum Lutheranorum Inſtituto ſicut lux tenebris contradicit.

Nouũ ſubſidium aduerſus Lutheranam hæreſim militans.

tione, alium non fuiſſe, quàm vt hoc nouo ſubſidio aduerſus Lutheranam Hæreſim militaret. Mentior, ſi mihi perſpectum non eſt, Hæreticorum capita ingenti odio abhorrere eos, quos ipſi Theatinos vocant. Sed ſatanæ fallaciæ perſpicuæ nobis iam ſunt, non enim ignoramus aſtutias eius. Proh dolor! quis tot fluenta haberet lacrymarum, quæ mundare poſſent maculam aſſerentium, Ieſuitas in Lutheranorum grege annumerandos. *Et poſt plurima concludit.* Hinc infero Pater mi Romane (*ad hunc Epiſtolæ nomine Apologiam hanc conſcripſerat*) ingentem miſericordiam, qua Deus cum Societate ſancta vſus eſt; quamque ſi ei addicti bene perciperemus, non tantis premeremur anguſtijs cum eam tot perſecutionibus ac calumnijs videmus exagitari. Hic enim ſtatus planè Beatitudinis eſt: Beati qui perſecutionem patiuntur &c. Vnde qui Societatem amamus ex animo (ſi aduerſantium damnum non adeſſet) Eam in hac ſua Beatitudine gaudentem relinquere deberemus, cum non inſtar Homicidarum ac latronum ob propria flagitia, ſed ſicut hi, quos Chriſtus Beatos vocat propter iuſtitiam, patiatur. Igitur Chriſti regulis ductus affirmo, ſi aliqua Reſpublica ſit, quæ Beata in terris appellari poſſit, ea Societas eſt, quia hæc & iniurijs laceſſita & calumnijs diffamata: & ſi ab hac Beatitudine aliquantulùm recedant ſui, id cauſat animarum fauor: quamuis negare non poſſim, ſpecialem Dei prouidentiam eſſe eorum innocentiæ dari Patronos, ne perſecutione deficiant, quemadmodum eorum permittit infamiam, ne fauore, & humano plauſu ſe extollant, &c. *Hæc ille Epiſt. ad P. Romanum apud Euſeb. in vita B. Borgiæ lib 2. cap. 31. à fol. 169. ad fol. 171.*

Perſecutionibus beatur.

In quibus ſuæ innocentiæ Patronos Deus prouidet.

* AB EODEM *Epiſtolâ ad Doctorem Torrenſem, deinde Epiſcopum Canarienſem, pro eiuſdem Societatis famâ aperto Marte militante aduerſus maleuoli cuiuſdam epiſtolam non leuiter illam vulnerantis*: Non caſu euenit (*inquit inter alia*) hanc epiſtolam ad meas perueniſſe manus, quia vnde minus ſperabatur, ſanctæ Societati fauores ſpirituales ac temporales accreſcent, qui forte

Iterum cōtra maleuolum propugnata Societas.

forte ceſſarent, ſi ignominiæ tam iniuſtè illi illatæ conſcius non eſſem. De me id certe poſſum affirmare ob Toletanos viginti Archiepiſcopatus, verba tanta temeritate, ac falſitate plena, non auſurum me ſcribere, vel aduerſus infimæ notæ ſæcularem hominem. Nollem reuerſa Societatis aduerſarios vehementer confundi, & præ pudore deficere. Ego in hoc caſu dico, quod ſentio, defendo & approbo quod approbat, & defendit Eccleſia. De aduerſarijs autem affirmo, illos Hæreſes inuenire, in quibus perſonis, nec Eccleſia nec Inquiſitio eas vnquam inuênit. *Et poſt pauca ſubdit*: Plurimum nociuus ille homo eſt, qui audet dicere, propriaque manu ſubſcribere, Illitteratos, & Hæreticos eſſe tot Dei ſeruos, qui in his Regnis Hiſpaniæ commorantur. Eſtque res ad Chriſtianam Religionem ſpectans, ſcire, quibus ſemitis iſte Homo particularis ducatur, qui plus videt, quàm videmus omnes. Deus illi ſuam lucem largiatur & locum pœnitentiæ. Datis in ſancta Domo de Guerta mar.16.ann.1558. *Sic in vit. B.Borg. vbi ſupra fol.175.*

AB EODEM: *litteris ad ſocios Septimancenſes. Qui exorſus ab animi ſui conturbatione qua ſe ad communem genti humanæ Ignatij morte illatam cladem diu conſtitiſſe mutum, atque attonitum inſtar Jobi amicorum, ait; cum fuse ſtuporem hominum deploraſſet, qui quia non intelligunt, quanti referat in terris ſupereſſe eximiâ præditos ſanctitate viros, in eorum occaſu minimè commouentur, ex illa Iſaiæ voce*: Niſi Dominus Sabaoth reliquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma facti eſſemus. *Homines Deo charos apte Seminibus comparans, cum Grano Synapis diligenter Ignatium confert. In primis quod hoc ſemen cum ſit minimum, fiat maius omnibus oleribus, Dei admiratur ingenium, quod gaudens rebus minutis, ac vilibus ad maxima opera & præclariſſima vti, cum tam multi eodem ſæculo eiuſdem atque Ignatij Conſilij eſſent, ac præter cæteros Paulus 4. etiam Pontificatus Maximi auctoritate potens ad quiduis perficiendam, & Magnus ille Dor. tota Hiſpania ſanctitate, atque doctrina celeberrimus Auila, Perfecti tamen Operis titulum maiore quadam*

Dolet Eſtrada extinctum Ignatium.

Iſai.1.9.

Quem grano Synapis comparat.

Matth.13.32.

Quod cum minimum ſit, in magnam tamen arborem erumpit.

gloria Ignatio dederunt: adeo, vt ad hunc veluti Ioannes ad Chriſtum diſcipulos Auila ſuos tranſmitteret. Tum de Colonijs quaſi Ramis toto Orbe diffuſis, ac Sociorum multitudine differens, in his ætate, conditione, linguis, Nationibus inter ſeſe diſcrepantibus, conſpectam à ſe narrat maiorem, quàm ſi ab vna eſſent omnes ſtirpe, ac Parente editi, conſenſionem, atque cor ita vnum, vnamque animam, vt carmine quodam diuino, cæleſtique philtro tanta concordia fieri videatur. Deinde ad conuolantes ad hanc Sacram arborem digreſſus volucres inter cætera refert, viſos à ſe in Hiſpanienſi quadam Academia iuuenes antea ſolitos alia ſequi omnia, diebus quibuſdam feſtis ſummo manè ad crimina deflenda, & ad Sacroſancta vſurpanda myſteria ſurgere numero amplius trecentos; neque hæc alijs in Templis propter inſolentiam fieri, cum id miri habeant commodi Societatis Templa, quod in ijs inducto more diuinam menſam frequentandi, neminem deterreat inanis metus, ne ſingularis, & notabilis fiat. Adijcit his exercitationum ſpiritualium laudes, quas appellat, Nouitiatum quemdam toti humano generi inſtitutum. Quod ſicut Religioſi Ordines habent gymnaſia, in quibus ſuos quique tyrones ad ſuam vitæ formam exercent ac fingunt, ita ex vniuerſo mortalium Cœtu exercitationibus à B. Ignatio inuentis, ſuo multi in vitæ genere ad perfectam Chriſtianæ legis diſciplinam erudiantur. Poſtremo obtrectatorum contra Societatem confutatis calumnijs, eiuſque Inſtituto non leuiter confirmato, ſocios adhortatur, vt B. Ignatij veſtigia prementes contra aduerſarios, modeſtia, ac ſilentio dimicent. In ſilentio, & ſpe, inquit, erit fortitudo veſtra, quoniam voluntas Dei eſt, vt benefacientes obmuteſcere faciatis hominum ignorantiam. Concluditque tandem, ſcriptam à ſe pro Societate Apologiam, & cur id ipſe diuerſi Ordinis faciendum ſibi putarit exponens, epiſtolam claudit. Hæc omnia apud 1. par. Hiſt. Soc lib. 16. n. 125.

Cuius rami toto orbe diffuſi.

Mira inter ſe conſenſione cæleſte philtrũ componunt.

Iuuenum mores reformat Societas.

Sacramentorum frequentia, & exercitiorum ſpiritualium vſu.

28. Ab Angelo Manriqve viro equidem omni diſciplinarum genere excultiſſimo, in vniuerſitate Salmanticenſi ſupremæ è Theologicis Cathedræ Magiſtro Colendiſſimo, Obſeruantiæ Hiſpanæ Ciſtercienſis digniſſimo Generali, Regni totius fulgentiſſimo lumine, ac verè cuſtode Noſtræ Societatis Angelo, cuius ille encomia

typis

typis mandauit innumera vulgari lingua, ſed non vulgari ſtylo in ſer. Beatiſ. S. Ignatij, quorum aliqua ſic ſe habent. Aut fallor *(inquit)* aut nullus eſt qui, ſi totius ſuæ vitæ curriculum attentè percurrat, aliquid Societati non debeat, hic grammaticam, ille Theologiam, iſte conſilia, alter Sacramentorum frequentiam. In corde quiſque manum ſuam abſcondat, in quibus profeciſſe ſe, agnoſcet, aperiat. Aut certè mira obſequia, quibus quotidie Eccleſiæ Dei ſeruit hæc Sanctiſſima Familia audire ne renuat. Paulus qui hanc Societatis vineam plantauit eſt Ignatius, Paulo conuerſione, operibus, ac virtutibus non impar. Apollo rigans, Martyres ſunt proprio venarum ſanguine vites ſuas irrigantes: Deus autem (id eſt IESVS) incrementum dedit. Tanto ergo vineæ cultore, nil mirandum quod tam breui tempore tantum Sanctiſſima hæc Planta creuerit. Illa in omnibus Orbis Prouincijs, ac Regnis Deo inſeruit, ideo iuſtiſſimè per totum Orbem extenſa, *&c. Hæc ille apud lib. feſtorum Salmanticenſium de Eadem Beatiſ. fol.* 161. *Et poſtea fol.* 164. *addit.* Miſſi dicuntur Apoſtoli ex ſua ratione formali (quomodo enim prædicabunt niſi mittantur.) Quam formalem rationem inſeruit Ignatius Inſtituto ſuo ad tria Communia omnibus Religionibus, quarto addito de Miſsionibus, proprio voto, quo miſſi conuolant ſui ad plantandam vbique fidem, ad prædicandum Euangelium omni creaturæ, ad infidelium conuerſionem: quis ergo dubitet Societatem eſſe Apoſtolorum Ordinem? Ordines Sanctorum, Fundatores aliarum Religionum erexêre: Ordinem Euangelicorum Pauperum S. Franciſcus; Eremitarum S. Auguſtinus; Doctorum Prædicatorum ac Magiſtrorum S. Dominicus; Prophetarum Elias, Virginum Clara, cæteræque Religioſarum Fundatrices; Martyrum S. Bruno, Angelorum diuinas laudes indeſinenter decantantium SS. Benedictus, & Robertus. Apoſtolorum autem ſolus Ignatius. Sanctus enim qui Religionem inſtituerit, (quæ profiteatur de nouo pergere ad Chriſti fidem plantandam) ego præter Ignatium nullum agnoſco,

Ei omnes ſunt debitores.

Eſt vinea ab Ignatio plantata.

1.Cor.3.6

Martyrum irrigata ſanguine.

A IESV, incrementũ accipiens.

Luc.10. 1.& 3.

Societas Apoſtolorum ordo.

Ad Miſsiones per totum orbem ex voto conuolans.

Ad Chriſti fidem plantandam.

agnoſco, &c. Dum in mundo vixit (*ſubdit fol.* 165.) ex Apoſtolis ſuam Societatem formauit IESVS, & inter plures diſcipulos quos habuit, ſibi ſpecialiter elegit, quos Apoſtolos nominauit Luc. 6. Idem etiam videtur ſeruaſſe in ſacris Religionum nominibus imponendis, quæ quidem & Collegio Apoſtolorum, & Diſcipulorum congregationi ſucceſſerunt, eorumque prærogatiuis, & vitæ inſtituto: alia enim dicitur S. Franciſci, alia S. Dominici, alia Auguſtini, Brunonis alia &c. Verum enim verò, quos Apoſtolos nominauit, elegit ſibi IESVS ſpecialiſsimè, nolens alio Nomine compellare, quàm ſuo. Societas IESV. Quis ergo harum omnium (*addit fol.* 166.) Religionum vobis videtur eſſe maior? Ad opera reſpicite: Aliæ Religiones profitentur, hæc vitam Doctorum, illa Pauperum, hæc Martyrum, illa Virginum, Religio vero Societatis profitetur (& ex voto quidem) Apoſtolorum vitam, pergentium ad infidelium conuerſionem quocumque placuerit Romano Pontifici. Ex quo patet, (*infert iam cum D. Thoma*) quod Apoſtoli ſunt omnibus alijs Sanctis quacumque dignitate, & prærogatiua, ſiue virginitatis, ſiue doctrinæ, ſiue Martyrij præfulgeant, præferendi, &c. *Et poſtea fol.* 167. Reſpicite (*inquit*) ea omnia facinora quæ à ſua fundatione patrauit Societas, tot idololatrarum Prouincias ad Chriſti fidem conuerſas, tot Hæreticorum oppida obedientiæ Romani Pontificis iam penè ſubiecta, tot fidelium pueros bene educatos, tot Religiones eius ſeminarijs iuuenibus plenas, tot ſæculares Sacramentorum frequentia feruentes, tot in ſacram Scripturam Commentaria æquè docta, ac acuta, tantam Theologiæ Scholaſticæ excellentiam (vt ſi inter diſcipulos annumeretur qui ab alio diſcit, nullus hoc tempore Theologus eſt, qui Diſcipulus huius Ordinis non ſit) tot inſuper libros reſpicite, quos in hac, & alijs facultatibus conſcripſerunt, tantum ſanguinem pro fide fuſum, tot Sanctos, tot Illuſtres viros, &c. quæ omnia innumeris Societatem laudibus ornant. *Et tandem fol.* 172. *vſque ad*

IESV Nomine ſpecialiter inſignita.

Ceteris Religionibus præfertur quia Apoſtolica.

Eius facinora preclara, in Infideliũ, & hæreticorum conuerſione.

Ac doctiſſimorum voluminum editione.

ad 174. *concludit* Huius Ordinis Profeſſio martyres facit. Vnde IESV Societatem, Martyrum Ordinem poſſumus appellare. Et quę Crux huius Martyrij? rogas? non alia quam abnegatio propriæ voluntatis; quam etſi aliæ profiteantur Religiones, in nullâ ſtrictius quàm in hac Familia, ſiue id ſit ob ſpeciale eius regimen cum vno ſupremo Capite, ſiue ob electionum defectum, ſiue ob votum non admittendi dignitates, ſiue ob alias occultas cauſas. Ego ſanè intelligo in propria abneganda voluntate, nulli Religioni cedere Ieſu Societatem, & fortè paucæ in hoc illi æquantur. Hinc colligo Martyrij eius Crucem, ſecundum illud Chriſti Domini, Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam. Idque forſam indicat Crux illa, quâcum idem Dominus apparuit Ignatio: id IESV Nomen dulciſſimum, quod hæc Sanctiſſima Religio pro ſigno ſuæ Nobilitatis habet. Si enim eius Religioſi Cruces, vt dicebamus, portant, in illis IESV Nomen, vt in proprio loco collocandum venit. Vbi enim IESVS Nazarenus niſi in Cruce ſuffixus? Felix millies Religio, quæ Nomen Ieſu vti proprium habet, ita eius Crucem pro baculo, ipſum pro Socio: Societas IESV. *Hæc ille in ſummam Societatis, & Sociorum commendationem.*

Eſt Ordo Martyrum.

Eorum Crux propria voluntatis abnegatio.

Matth. 16 24.

Nomen IESV, ſuæ nobilitatis ſignum.

Crux baculum, IESVS Socius.

29. * A BERNARDO LOPEZ SVSARTE *graui Scriptore, qui præclare idem argumentum nec diſſimili eloquentia & beneuolentia erga Societatem proſequitur in Theſauro Eccleſiæ demonſtrat. 8. fol. 259. col. 3.* Glorioſus (*inquit*) Benedictus ſpinas elegit, quas nudus pro lecto habuit; S. Dominicus flagella, quibus carnem cruentabat; S. Franciſcus Chriſti ſtigmata in Corpore ſuo portauit; B. vero P. Ignatius etſi ſerus venerit, aſportauit tamen Crucis Titulum cum IESV Nomine, quod per totum Orbem Sancti, ac Noui Apoſtoli ſuæ Societatis maximè illuſtrarunt, bonum ſui odorem doctrina, & exemplo ſpargentes, Euangelijque balſamum vitæ diſpendio, ac Martyriorum per terram totam effundentes. *Hæc ille.*

Ignatij inſigne Crucis Titulus cum IESV Nomine.

Quod noui Societatis Apoſtoli maximè illuſtrarunt.

agnoſco, *&c.* Dum in mundo vixit (*ſubdit fol.* 165.) ex Apoſtolis ſuam Societatem formauit IESVS, & inter plures diſcipulos quos habuit, ſibi ſpecialiter elegit, quos Apoſtolos nominauit Luc. 6. Idem etiam videtur ſeruaſſe in ſacris Religionum nominibus imponendis, quæ quidem & Collegio Apoſtolorum, & Diſcipulorum congregationi ſucceſſerunt, eorumque prærogatiuis, & vitæ inſtituto: alia enim dicitur S. Franciſci, alia S. Dominici, alia Auguſtini, Brunonis alia *&c.* Verum enim verò, quos Apoſtolos nominauit, elegit ſibi IESVS ſpecialiſsimè, nolens alio Nomine compellare, quàm ſuo. Societas IESV. Quis ergo harum omnium (*addit fol.* 166.) Religionum vobis videtur eſſe maior? Ad opera reſpicite: Aliæ Religiones profitentur, hæc vitam Doctorum, illa Pauperum, hæc Martyrum, illa Virginum, Religio vero Societatis profitetur (& ex voto quidem) Apoſtolorum vitam, pergentium ad infidelium conuerſionem quocumque placuerit Romano Pontifici. Ex quo patet, (*infert iam cum D. Thoma*) quod Apoſtoli ſunt omnibus alijs Sanctis quacumque dignitate, & prærogatiua, ſiue virginitatis, ſiue doctrinæ, ſiue Martyrij præfulgeant, præferendi, *&c. Et poſtea fol.* 167. Reſpicite (*inquit*) ea omnia facinora quæ à ſua fundatione patrauit Societas, tot idololatrarum Prouincias ad Chriſti fidem conuerſas, tot Hæreticorum oppida obedientiæ Romani Pontificis iam penè ſubiecta, tot fidelium pueros bene educatos, tot Religiones eius ſeminarijs iuuenibus plenas, tot ſæculares Sacramentorum frequentia feruentes, tot in ſacram Scripturam Commentaria æquè docta, ac acuta, tantam Theologiæ Scholaſticæ excellentiam (vt ſi inter diſcipulos annumeretur qui ab alio diſcit, nullus hoc tempore Theologus eſt, qui Diſcipulus huius Ordinis non ſit) tot inſuper libros reſpicite, quos in hac, & alijs facultatibus conſcripſerunt, tantum ſanguinem pro fide fuſum, tot Sanctos, tot Illuſtres viros, *&c.* quæ omnia innumeris Societatem laudibus ornant. *Et tandem fol.* 172. *vſque ad*

IESV Nomine ſpecialiter inſignita.

Ceteris Religionibus præfertur quia Apoſtolica.

Eius facinora præclara, in Infideliũ, & hæreticorum conuerſione.

Ac doctiſſimorum voluminum editione.

ad 174. *concludit* Huius Ordinis Profeſſio martyres facit. Vnde IESV Societatem, Martyrum Ordinem poſſumus appellare. Et quę Crux huius Martyrij? rogas? non alia quam abnegatio propriæ voluntatis; quam etſi aliæ profiteantur Religiones, in nullâ ſtrictius quàm in hac Familia, ſiue id ſit ob ſpeciale eius regimen cum vno ſupremo Capite, ſiue ob electionum defectum, ſiue ob votum non admittendi dignitates, ſiue ob alias occultas cauſas. Ego ſanè intelligo in propria abneganda voluntate, nulli Religioni cedere Ieſu Societatem, & fortè paucæ in hoc illi æquantur. Hinc colligo Martyrij eius Crucem, ſecundum illud Chriſti Domini, Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam. Idque forſam indicat Crux illa, quâcum idem Dominus apparuit Ignatio: id IESV Nomen dulciſſimum, quod hæc Sanctiſſima Religio pro ſigno ſuæ Nobilitatis habet. Si enim eius Religioſi Cruces, vt dicebamus, portant, in illis IESV Nomen, vt in proprio loco collocandum venit. Vbi enim IESVS Nazarenus niſi in Cruce ſuffixus? Felix millies Religio, quæ Nomen Ieſu vti proprium habet, ita eius Crucem pro baculo, ipſum pro Socio: Societas IESV. *Hæc ille in ſummam Societatis, & Sociorum commendationem.*

Eſt Ordo Martyrum.

Eorum Crux propriæ voluntatis abnegatio.

Matth. 16 24.

Nomen IESV, ſuæ nobilitatis ſignum.

Crux baculum, IESVS Socius.

29. * A BERNARDO LOPEZ SVSARTE *graui Scriptore., qui præclare idem argumentum nec diſſimili eloquentia & beneuolentia erga Societatem proſequitur in Theſauro Eccleſiæ demonſtrat.* 8. *fol.* 259. *col.* 3. Glorioſus (*inquit*) Benedictus ſpinas elegit, quas nudus pro lecto habuit; S. Dominicus flagella, quibus carnem cruentabat; S. Franciſcus Chriſti ſtigmata in Corpore ſuo portauit; B. vero P. Ignatius etſi ſerus venerit, aſportauit tamen Crucis Titulum cum IESV Nomine, quod per totum Orbem Sancti, ac Noui Apoſtoli ſuæ Societatis maximè illuſtrarunt, bonum ſui odorem doctrina, & exemplo ſpargentes, Euangelijque balſamum vitæ diſpendio, ac Martyriorum per terram totam effundentes. *Hæc ille.*

Ignatij inſigne Crucis Titulus cum IESV Nomine.

Quod noui Societatis Apoſtoli maximè illuſtrarunt.

30. * A SEBASTIANO DE LA PARRA *In vnum quaſi faſciculum flores ſequentium Elogiorum colligente, Societatemque appellante*, Ieruſalem Nouam; Matrem Illuſtrium Virorum; Deorumque fortium; Ciuitatem Dei; Mare immenſum doctrinæ cæleſtis; Fontem amoris, Pietatis, Pœnitentiæ, Meditationis Altiſſimæ, Mortificationis, ardentiſque zeli; ac demum Templum fide, Religione, Modeſtia, amore ac ſcientia velut lapidibus pretioſis conſtructum. *Hæc ille in lib. feſtorum Salmanticenſ. de Beatif. S. Ignatij fol.* 42. *col.* 1.

Elogiorum conglobatio.

31. * AB ANTONIO DE PERALTA *Singulariter aſſerente, & non minus ſingulariter probante*, Societatem IESV in Eccleſiæ Sanctæ Paradiſo, eſſe Euam Nouam, veterem aliam ſuperantem. *Hæc ille Ibidem fol.* 102. *Vbi conſule dicti huius diſcurſuſque nouitatem.*

Societas in Eccleſia Paradiſo noua Eua veterem ſuperans.

32. A SYLVESTRO MAVROLYCO *Abbate S. Mariæ de Roccamadore, qui poſt multa eleganter de Eccleſia, & Societate diſputata, ita demum concludit*: Non alto abſque myſterio diſpoſuit æternum Numen, vt ab almâ Vrbe Româ, Chriſti in terris Vicarij ſummâ Sede, ſuam traherent Originem Socij, quorum Inſtitutum forte ſcutum, & inexpugnabile Munimen Romanæ Eccleſiæ eſſe dedebat. *Hæc ille apud Imag.* 1. *ſæc. Societ. lib.* 5. *cap.* 11. *fol.* 679.

Eius Inſtitutum forte ſcutum, & inexpugnabile Romanæ Eccleſiæ munimen.

33. A PETRO A S. IOSEPHO *Ex Congregatione Fulgenſi, eademque clariſſima Ciſtercienſium Familia, qui luculentiſſimum edidit opus aduerſus Prædeterminationem Phyſicam: in quo fortiter dimicat pro ſcientia Media, doctrinaque Ieſuitarum, præcipuè diſput.* 2. *ſect.* 10. *§. Nihil denique &c. vbi hæc inter alia habet.* Simulque aduertit, vt alia commoda prætercam, ſine ope ſcientiæ Mediæ certitudinem Prædeſtinationis, efficaciam auxiliorum gratiæ & ſimilia cum libertate noſtra cohærere non poſſe, vt proinde ingenue fatear eos omnes, qui Theologiæ dant operam, vel eo titulo plurimum debere prædictis Auctoribus (videlicet Societatis IESV Magiſtris) quod in illuſtranda ſcientia Media operam ſuam egregiè collocarint, ſuiſque

Sententia Societatis circa ſcientiam Mediam propugnata.

ſuiſque lucubrationibus, criminationum caliginem ipſi effuſam diſpulerint. *Hæc ille apud Paulum Leonardum in Apolog. pro dicta ſcient. Med. par.1. num.59. & poſtea par.3. num.50. ſubdit:* Quare prædicta ſcientia immota ſtabit, etſi nonnulli magno verborum ſtrepitu irrumpant in eam, fundata eſt enim ſupra firmam petram ſolidæ & inconcuſſæ veritatis; & alioqui Propugnatores nacta eſt eximios, & robuſtiſſimos, qui pro illius ſalute grauiter decernant. Hi ſunt (vt pleroſque alios taceam) Theologi omnes illius Doctiſſimæ Societatis, ex qua velut ex Turre Dauidica mille clypei pendent, omnis armatura fortium. *Sic ille in grande Societatis encomium, laudans ſupra meritum, & indulgentiſſimè eius Theologos.*

Quæ eximios, ac robuſtiſſimos nacta eſt propugnatores. Societas Dauidica Turris, ex qua mille Doctorū clypei pendent.

34. A IOAN. CARAMVEL *Abbate in Monte-Serrato, & Regni Boemiæ Officiali Generali in ſua Theologia Morali Fundamentali edita Francofurti ann.1652. qui Fundamento 55. §.6. fol.547. inquirit an Ieſuitis Ianſenius nocuerit? & ſic reſoluit.* Solem, *inquit*, obſcurum dicat Noctua: & Ego qui contrarium proprijs oculis video, non habebo minoris ſolis radios, ſed Noctuam cæcutire dicam. Ieſuitas eſſe Pelagianos dixerunt Ianſeniani, & dicunt: An ne ideo occidi poterunt? minime. Quoniam quot radios Noctua ſoli, tot Ianſenius Societati detraxit: quotquot enim prudentes Pſeudo Auguſtinum legunt, non dicunt Ieſuitas eſſe Pelagianos, ſed Ianſenium eſſe calumniatorem (*is erat Iprenſis Epiſcopus*) Præſcripta enim ſæculo integro Societatis pietas, tanto Martyrum ſanguine condecorata, & roborata, non eſt quæ obſcuretur tetro anhelitu vnius aut alterius Hollandi. *Hucuſque doctiſſimus Caramuel, (iam vt audio infulatus Epiſcopus.)*

Ad tanti ſolis radios noctua cæcutit inimica.

Plurium Martyrum ſanguine condecorata, ac roborata.

AB HIE-

AB HIERONYMIANIS.

35. AB Hieronymo Garcia *Priore Regij Conuentus S Engratiæ Cæſarauguſtani Ordinis Definitore, ac Scriptore nouiſſimo Tom.1. Polit. Regular. Tract.1. difficult.4 dub.5.n.8.* In quarto (*inquit*) Religionum Mendicantium loco numerari poteſt Societas Iesv. Religio adeò illuſtris, vti totus orbis percipit, ac videt. Eius finis eſt, vt dicitur in eius Conſtitutionibus cap.1.examin.§.1.non ſolum in propriam,ſed etiam in ſalutem proximorum incumbere. Regulam ſpecialem non habet præter Conſtitutiones, & leges, quas reliquit S. Ignatius Fundator. Eas approbauit, & Religionem confirmauit Paul.3. anno 1540.Iulius 3.ann.1550.Greg.13.an.1584. Tridentinum Seſſ.25.cap.16. Incrementa huius magnæ Religionis, obſequiaque quæ in Eccleſiam præſtitit, ex ſe patent. Aliqua habet in ſuo regimine ab alijs Religionibus diuerſa: cui multum ſtatus debet Regularis ob magnam in ſpiritualibus, & temporalibus politiam. *Hæc ille.*

Societas illuſtris Religio.

Eius finis, approbatio, & incrementum.

Illi plurimum Eccleſia, ac Regularis ſtatus debet.

36. * A Simone de Espinosa *Priore, ac Theologiæ Profeſſore in Regio Conuentu Granatenſi, & S Officij Qualificatore, in approbatione vitæ S. Ignatij per P. Andream Lucam (in Scriptura Sacra Magiſtrum meum Granatæ etiam colendiſſimum) excellentiori exaratæ penicillo. Ibi laudato pro dignitate Auctoris opere, his ferme verbis finem facit.* Dignum Opus homine Societatis: poterunt (& quidem iure optimo) tum Auctor, tum eius Sacra Religio ſibi certo polliceri hunc librum typis mandatum operarium fore longe diligentiſſimum, & eloquentiſſimum Oratorem inter omnes, qui iuxta ſanctiſſimum Inſtitutum animas Deo conciliant.

Eius Sanctiſſimum Inſtitutum animas Deo concilians.

37. A Michaele Palain *Sacræ Theologiæ lectore in Regio B. Engratiæ Cæſarauguſtano Monaſterio, diuini verbi declamatore ac Scriptore nouiſſimo, in Tractatu Appendice de Ioanne Caſ-*

ſiano

ſiano Monacho Hieronymiano, ad finem Tomi 1.*in Euangelia Quadrages.fol.*741.*col.* 2. *vbi poſtquam* Ignatium, Patrem coruſcum *vocat*, & refulgentes eius filios mutatos in Sydera cælitus illuxiſſe, *aſſerit*, *ſtatim ſubdit*: Ignatij Societas, vt Moyſes ex aqua educta: illius Protectrix B. Maria: illius Duces IESVS, & MARIA: in Concilio Tridentino cælitus producta, cuius ſcopus ad Maiorem Dei Gloriam: Cuius filij honorum refugæ, ſapientiæ Templum, Religionum alma Parens, Diaboli occaſus, luci dedicata totius orbis illuſtrans oras, lingua ſalutaris, pennæ ſalutares, Sacrarium ſcientiæ, intellectus perſpicax, *&c. Hæc vir doctiſſimus, magnuſque Societatis, ac Sociorum encomiaſtes.*

Ignatius coruſcus Parens, ſiderei filij. Societas, vt Moyſes ex aquis educta. Eius Duces IESVS & Maria. Varia Sociorum ac Societatis encomia.

A DOMINICANIS.

38. A B. IOANNE MICONE *Micante Eccleſiæ ſidere, doctiſſimo æquè ac Sanctiſſimo Theologo, qui perditos interdum homines implicatiſſimæ conſcientiæ, cum ſani eſſe cæpiſſent, & ſuos mores componere animum induxiſſent, auxilij conſilijque cauſa mittebat ad Noſtros, maiori cum Societatis laude, quam referre modeſtum ſit. Is magnopere Societatis exiſtimationi, dum à maleuolorum obtrectationibus eam vindicat, & eius palam vſu, crebraque conſuetudine retinetur, ſua auctoritate conſuluit. Omnino delectabatur Sanctiſſimus ſenex noſtris rebus, noſtriſque progreſſibus, perinde ac ſi vnus aliquis de noſtris eſſet: & fieri rerum omnium particeps accuratè volebat, quæ tota Societate, præſertim apud Indos gererentur. Inſignis vir ille fuit, & illius decus ætatis, quem miraculorum commendatione Sanctitas illuſtrata Beati vocabulo decorauit. Sic refertur* Par.1. *Hiſt. Soc. lib.*14 *num.*70.

B. Mico Societati egregie fauet.

39. A B. LVDOV. BELTRANO: *Qui haud diſſimili & animo erat, & patrocinio ex eodem Sacro Prædicatorum Ordine, alterum Valentiæ per id tempus lumen. Quorum quo conſpectior auctoritas erat, cum ſua luce, tum ſplendore per tot ſæcula corruſcan-*

Itemque B. Beltranus.

tis Familiæ, hoc maiorem inde commendati Sociorum labores in populis, ad eos iuuandos, curandoſque habebant vim. Ita Ibidem.

Generalis Romæi litera ad ſuos pro Societate.

40. A FRANCISCO ROMÆO *Magiſtro Generali Ordinis, viroque plane doctiſſimo, qui cum per vnius inconſideratum zelum, excitatam contra Societatem doluiſſet flammam, ad eam reſtinguendam, hoc edidit ſuis mandatum:* Pateat vobis qualiter hoc calumnioſo tempore, quo religio Chriſtiana Hæreticorum telis impetitur, malorumque Chriſtianorum peruerſis moribus labefactatur, nouus Ordo Presbyterorum Regularium ſub titulo Nominis IESV, de Vrbequaſi præſidiaria manus Dei benignitate ſubmiſſus eſt: quem ob ingentes fructus, quos lectionibus, & concionibus publicis, priuatorum exhortationibus, confeſſionum audientia, ceteriſque Sacris exercitijs, ac Sanctorum morum exemplis in Eccleſia facit, ſanctiſſimus in Chriſto Pater & D. N. Paulus Papa Tertius approbauit, & confirmauit. Quod ideo vobis ſignificatum volumus, ne huius Inſtituti nouitate ſeductus quiſpiam veſtrum commilitones ſuos ad eundem ſcopum tendentes, & à Deo ſibi ſuppetias miſſos, per errorem fortaſſis oppugnet, eorumque detrahat Inſtitutis, quorum fructibus gratulari, & pios actus æmulari debuerat. Credimus quidem vos omnes, vtpote cæleſti ſponſo dilectos, & amicos, varietati, qua ſponſa illius amicitur, non detracturos; ſed eam potius caritate, quæ congaudet veritati, complexuros, & exoſculaturos. Attamen, ne Officio noſtro deſimus, omneſque motus præueniamus, vobis omnibus, & ſingulis præfatis fratribus præſentium tenore mandamus, & auctoritate noſtri Officij in virtute Spiritus ſancti, & ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis arbitrio noſtro taxandis, præcipimus ne dicto Ordini per Apoſtolicam Sedem approbato, & confirmato, aut eius Inſtitutis vllo modo detrahere, aut de eo obloqui audeatis, tam in publicis lectionibus, ſermonibus, & congreſſibus, quàm in priuatis veſtris colloquijs; quin potius eum, Presbyteroſque eos tanquam veſtros commilitones iuuare, & contra impugnantes pro-

Quæ veluti præſidiaria manus contra hæreticorum tela à Deo ſubmiſſa.

Et à Pontifice ob ingentes fructus, quos in Eccleſia facit, approbata.

protegere, & tueri ſtudeatis. Datum Romæ 10. Decembris, 1548. *Ita refertur in eadem* 1. *Par. Hiſtor. Societ. lib.* 8. *num.* 50.

41. AB ABRAHAMO BZOVIO *Sacræ Theologiæ Magiſtro, ſcriptoreque ſapientiſſimo in ſuo Tomo de Romano Pontifice cap.* 24. *fol.* 246. *qui fructus vberes, quos in toto orbe fecit Societas, ſic deſcribit.* Paulus quoque tertius, Paulus 4. Pius 4. & 5. necnon Gregorius 13. Societatis IESV Patres illo ire iuſſerunt (ad Indias ſcilicet occidentales) quo cum penetraſſent, parum habuerunt, Chriſtianos qui iam erant excolere, niſi etiam Euangelium latius propagarent, eòque inferrent, quò nunquam antea peruenerat. In Iapone enim ſexaginta Regnorum regione, quidquid eſt Religionis ac fidei, ipſi ſoli plantauerunt, ſoli rigauerunt; Deus autem tale incrementum dedit, vt illic centena millia Chriſtianorum cenſeantur. In Regnum quoque Sinenſe illud tantum tamque opulentum, vt fidem pene excedat, quod antea clauſum à Dæmone tenebatur, illi tamen ſplendorem Euangelij intulerunt, nihil veriti tam hic, quam alibi periculum capitis, quod plurimi ex eis æque atque Franciſcani, Dominicani, & alij adierunt, & in ſanguine perfuſo ſementem Chriſtianorum ſeuerunt. *Hæc ille.*

Societas Chriſtianos in India excolit.

Et Euangelium eò, quò nunquam peruenerat, intulit.

In Iaponia quidquid eſt fidei, ipſa plantauit.

Et in Regnum Sinēſe non ſine ſanguine penetrauit.

42. A FRANCISCO FORERIO *Scriptore doctiſſimo, qui Concilio Tridentino interfuit, & in Epiſtola ad Henricum Cardinalem ante Commentarios ſuos in Iſaiam, Societatis homines appellat,* Sanctitate, & doctrina excellentes viros.

Socij ſunt viri ſanctitate, ac doctrina excellentes.

43. A LVDOVICO GRANATENSI *Nobili Eccleſiaſte, ſcriptoreque laudato nunquam ſatis, deque tota Chriſtiana Repub. ſuis voluminibus optime merito: qui è Societatis aduentu ad inchoandum Eborenſe Collegium magnam hauſit animo voluptatem, Cardinali inſuper, qui eius opera plurimum vtebatur, ea de re tanquam de ſua mirifice gratulatus. Amabat enim pro ſua benignitate, & magni faciebat hunc nouellum Chriſti Cœtum. Itaque cum viciſſim ei Cardinalis mandaſſet, vt ipſius pro concione conſilium de inſtituendo Collegio ſignificaret; id ille prolixe, nec ſine magna Societatis com-*

Societas Cœtus Apoſtolicus.

Ad hominũ ſalutem tuendam, & veterem in Eccleſia ſanctitatẽ renouandã conſpirans.

mendatione fecit, cum diceret, Eam Apoſtolicum quemdam Cœtum eſſe, qui ad hominum ſalutem omni ratione tuendam roborandamque in Eccleſia Dei veterem ſanctitatem totis viribus conſpiraret. *Sic 1. Par. Hiſt. Soc. cit. lib. 11. num 69.*

Laudata in Ignatio Parente Societatis, & prudentiæ ſpeculo.

* AB EODEM *In quadam Epiſtola ad P. Ribadeneiram approbante vitam Parentis Sanctiſſimi Ignatij ab ipſo conſcriptam.* Legi (*inquit*) aliquando, & nunc iterum quintum Ignatij vitæ librum (quem ad me tanquam ad antiquum Societatis filium Patres miſerunt) euoluique maxima ſuſpenſus admiratione ob vitam, heroicas mirabileſque virtutes illius ſanctitatis, & prudentiæ noui ſpeculi, quod luctuoſo hoc æuo Deus in lucem edidit, vt infinitas animas ad exitium ruentes ſempiternum ad æternam eueheret fælicitatem. *Hæc ille. Et in altera Epiſtola ad eumdem Ribadeneiram, quæ inuenietur initio vitæ eiuſdem S. Ignatij iam dictæ, ſubiungit:* Quod maius gratiæ miraculum potuit diuina potentia gerere, quam militem omni militari licentia perditum, nullis litteris imbutum, tantiſque perſecutionum iaculis ab Vniuerſo Mundo petitum, vt aptiſſimum inſtrumentum aſſumeret ad prima vnius Ordinis fundamenta iacienda, ex quo tam ingentem experimur fructum & qui tam breui temporis periodo in omnes mundi Nationes penetrauit.

Ingenti fructu in omnes mũdi nationes penetrauit.

Egregia Granatenſis Epiſtola in defenſionem & ſolamen Societatis.

* AB EODEM *In altera ad quemdam è Noſtris Epiſtola verè aurea, in qua ille Societatis famam à Canino dente maculatam defendit ſtylo ſane acuto, & eleganti.* R^me^. Pater (*inquit*) Deus ſcit quantum meo animo dolorem V. R^æ^. litteræ intulêre: nollem enim noſtro damno Veſtræ Familiæ emolumentum excreſceret: nam in hoc negotio iniuriati damnum minus extimeo, quàm iniuriantis. Etenim dudum mihi diuini opificis
5. Reg. 2. 20. cognitus eſt, res ad exitum perducendi ſtylus, qui aquas
Ioan. 9. 6. amaras ſale edulcat, oculos luto illuminat, vulneribus fi-
4. Reg. 20 7. cuum maſſâ ſanitatem inducit, Iſraëlis filios duris Pharaonis
Exod. 1. 5. 9. experimentis, & Chriſtianorum populum tyrannorum rabie, & in-

& inſectatione multiplicat. Sed quid mirum, cum diuinorum operum communiſſimum ſit rebus vti inter ſe pugnantibus, vt ad perfectionis culmen omnia deducat: ſicuti Ioſeph ſeruitute ignominioſa, qua fratres ſomnia eius inania facere conabantur, ad eius felicitatem vſum admiramur. Ita quod ille Dominicanus Pater (*Canus hic erat*) ad vos omnino euertendos aſſumit, Deus in veſtræ celſitudinis remedium conuertit. Et veriùs eſt ipſum terram veſtram tot laboribus ad feliciores fructus diſponere, quàm vos ad fecundam Antichriſti meſſem veſtris operibus properari. Credo equidem ipſum, de quo acclamat patientiſſimus Iob, qui ponit ventis pondus; quiq; Gentium Apoſtolo carnis ſtimulum admouit, ne reuelationum magnitudine per ſuperbiam extolleretur, Veſtris RR. hoc flagellum prouidiſſe, ne plauſus celſitudo, aut egregia totius Orbis exiſtimatio in ſuperbiam vos extolleret. Ad memoriam reuocet V.R. ſegetes nunc aëris ſuauitate indigere, nunc rigoroſis frigoris experimentis, & ſiccitate, vt primum illas ad deſideratiſſimum culmen ſublimet, ſecundum profundioribus radicibus terræ viſcera penetrantibus obfirmet: id ipſum ſpirituales plantæ, quas Deus in Eccleſiæ campis ad ſui glorificationem conſerit, ſibi iure optimo depoſcunt. Sicut enim laudibus (quando immoderatæ non ſunt) virtus excreſcit, ita laboribus amplius roboratur. Maximo ergo gaudio V.R. exundet, quod Societas ipſiſmet Eccleſiæ Primitiuæ veſtigijs inſiſtat: Et væ Romæ quando funditus euertetur Cartago. Hoc dumtaxat V.R. enixè oro; vt Deo orationes inſtanter fundat, ne vnius culpa in Nos omnes rigoroſum prouocet eius flagellum; die vltima Martij 1566. *Ita Ludouicus Granatenſis Societatis famæ defenſor acerrimus, cuius hæc vltima Epiſtola latinè à nobis reddita, vulgari lingua, ſed non vulgari ſtylo inuenit lector apud P. Euſebium, vitæ B. Borgiæ lib. 2. cap. 31.*

Gen. 37. 19. — *Iob. 28. 25.* — *2. Cor. 12. 7.* — *Qua perſequitur, ne egregia orbis exiſtimatione ſuperbiat.* — *Laboribus roboratur Eccleſia inſtar.*

44. A IOANNE DE LA PEÑA *Ex eodem ſacro Ordine ſingulari pietate, ac doctrina viro, & Salmanticenſium Doctorum è nu-*

Societas aduerſus impugnatores defenſa. *mero qui acri ſtudio diuini honoris accenſus inter tot, tantaſque Societati criminationes oblatas, inueſtigare, ipſe per ſe, ſtudioſeque perſcrutari mores eius, & Inſtituta cœpit. Cumque omnia reperiſſet longe alia, atque ea, quæ ab impugnatoribus iactabantur, non dubitauit recentem Ordinem iniuria vexatum aduerſus Collegæ morſus (is etiam* *Iobo ſimilis in perſecutionibus.* *Canus erat) tum lingua, tum etiam Calamo defendere.* Aduerſarijs Societatis (*aiebat*) non ſecus accidiſſe, atque Iobi ſancti amicis, qui cum falſo ſibi perſuaſiſſent in hac vita neminem à Iob.19.2. Deo, niſi nocentem rebus aſperis exerceri, ex eo pronunciato, ac vana perſuaſione collegerant Vniuerſam calamitoſiſſimi viri vitam nihil veræ ſolidæque Sanctitatis habuiſſe, ſed meram ſimulationem ac fucum: ac proinde conſolationis loco reprehenſionem exorſi, multa protulerunt in ſimulatorem quidem rectè cadentia: quæ tamen in virum reipſa Sanctum, Deoque gratiſſimum collata diſtabant à vero lon- *Et Chriſto Domino.* giſſimè. Similiter Phariſæos ex ipſorum Chriſtique vitæ diſſimilitudine, ac præſertim quod traditiones, quas illi primas habebant, magiſter cæleſtis poſthabebat Dei præceptis, & illas quidem omitti non oportere, ſed hæc facienda, in his inſiſtendum docebat: perſuaſos nihil in eo veri eſſe, cum ſe Ioan.10.36. Dei filium perhibebat, blaſphemiam proclamaſſe. Quæ opinioni illorum congruens erat appellatio, & vera, ſi conijceretur in mentientem, ſed collata in verum Deum, ipſa erat maledictum horrendum, & blaſphemia. Similiter ergo Societatis accuſatores, cum ſibi perſuaſerint eam Antichriſto præire, ac præſternere iter, multa de Hæreticorum moribus diſputare, non aliena, ſi per ſeſe conſiderentur à vero: ſed quæ ad hunc Ordinem traducta manifeſtè falſa, & contu- *Vberes eius in Eccleſia fructus.* melioſa ſint. Nam in primis à Sede Apoſtolica comprobatam eſſe Societatem; deinde negari non poſſe, quin vberes in Eccleſia Dei fructus, vbicumque verſaretur, afferret. Quæ duo argumenta S. Thomas vrget contra eos, qui Religiones impugnant. Ad hæc certum eſſe Religioſi naturam Ordinis, votorum compage quaſi vitalibus artubus contineri:

neri: cætera extrinſeca eſſe, proque Inſtituti modo, aliter atque aliter apte ad finem propoſitum temperari. Quam ad amuſſim exigenda ea, in quibus hic Ordo ab cæteris differt. Ac nominatim quod non niſi communi Sacerdotum veſtitu, quo facilius in hominum quorumuis, ac præcipuè Hæreticorum ad omnes Chriſto lucrifaciendos det ſeſe conſuetudinem, planè eſſe Dei ſapientiæ, vitæ Apoſtolicæ, Chriſtique conueniens. In ipſo vero Religionis cuiuſpiam Auctore non requiri miracula; quæ non fidelibus, ſed infidelibus ſigna ſunt. Quin potius, hoc planè eſſe Antichriſti dogma, ſi quiſpiam aſſeueret nullum hominum cætum recipiendum, cui non rerum admirabilium perpetratio ſuffragetur. Quippe nouiſſimis temporibus in Eccleſia perrara fore miracula, cum tamen Antichriſtus, eiuſque ſatellites falſorum prodigiorum multitudine in fraudem inducturi ſint, ſi fieri poſſit, etiam electos. Ac mirum ſane videri aduerſarios mentionem feciſſe ſignorum: cum facilius fuerint ſuam de Antichriſto perſuaſionem confirmaturi, ſi miracula huius Ordinis multa celebrarentur: quæ tanquam fallacia criminantes, cæteris Antichriſti notis adiicerent. Sed admirabili ſapientiæ diuinæ diſpenſatione factum, vt Societatis filij non ita multa in Europâ, terriſque fidelium miracula ederent, niſi certa, & extra calumniam poſita, reddentes paſſim non corporibus, ſed animis ſanitatem, ac vitam. Denique, *aiebat Peña*, fortaſſe aduerſarij dicent, Petri Cathedram, quæ firmamentum eſt veritatis, poſſe in confirmandis Religionibus ſaltem in facto errare, quod tametſi concederem, tamen equidem ſemper crediderim, te potius hominem neſcio quem, quàm Chriſti Vicarium falli. Verum enim verò prædicare Ordinem religioſum, quem Sedes Apoſtolica ritè (nam quis vnquam aliter factum oſtendet) comprobauerit, pernicioſum Eccleſiæ eſſe, Antichriſti Antecurſorem, atque homines ex ea profeſſione omnes natura ſtatus ipſius deceptos, aut deceptores eſſe,

Varia in Societatem criminationes expuncta.

Matth.24. 24.

Potiora Societatis miracula animarum ſalus.

eſſe, res eſt in omnes partes abſurda, ne quid grauius dicam. Nam alioqui Eccleſia, *inquit*, manca eſſet, nec ſibi ſufficiens, ſi Spiritus Dei in re tam graui errare illam ſineret; comprobando, ac proponendo cuncto Chriſtiano populo nomine virtutis, & Chriſti vitæ genus, quod eſſet Antichriſti, atque Diaboli. Abſit, abſit. *Hæc ſcripſit, vulgauitque non modo ex Ordine, ſed etiam Cœnobio eodem Peña doctiſſimus, in Societatis defenſionem, vt conſtat ex* 1. *Par. Hiſt Soc. lib.* 8. *nu.* 49.

Iterum propugnata celebri Apologetico.

* AB EODEM *quem ſingulas aduerſariorum criminationes aduerſus Societatis Inſtitutum, & modum in particulari diſſoluentem vulgari lingua, leges Tom* 3. *virorum Illuſtrium Soc. fol.* 313. *in vita P. Michaelis de Torres* §. 3. *verbis ſane grauiſſimis, & euidentiſſimis, quæ latinè reddita ſic ſe habent.* Non eſt (*inquit*) odio moueri Societatem erga alias Religiones Cucullum non induere, nec ſcapulare, ſed medium aptiſſimum eligere ad ſuum finem aſſequendum; neque id agit ſine aliorum Ordinum exemplo, qualis eſt Clericorum Regularium S. Auguſtini. Nec nouum eſt inſuper nolle eos admittere, qui in alij Religionibus à prima vocatione defecerunt, ob animi inconſtantiam, & id ad exemplum Ordinum Militarium. Nec chorum eſſe de Religionis eſſentia, quis dubitet, quo Religio Apoſtolica caruit, & Dominicana in prima ſui fundatione; immò & S. Gregorius prohibuit in quodam Concilio ſub excommunicationis pœna, ne Sacerdos, aut Diaconus in choro caneret: & à choro cæteræ Religiones Scholares ſuos lectores, ac Prædicatores eximunt. Quare ergo, infert, vitio Societati tribuendum, hoc onere liberaſſe ſuos, quorum Inſtitutum, ac profeſſio tota eſt in ſalutem, & perfectionem proximorum incumbere, iam lectionibus, iam Prædicationibus, iam Miſſionibus, & ſimilibus. Nec compoſitionem, & modeſtiam exteriorem Sociorum fictam, aut fallacem eſſe, temerè iudicandum eſt, ſed veram in oculis Domini: eamque non minus neceſſariam fore ad illuſtrandam, conſeruandamque in ſuo virore virtutem, quam folia, quæ natura ipſa prouidit

In cuculli defectu, & non admittendis expulſis aliarum Religionum.

In Chori non vſu, & modeſtia exteriori.

nidit arboribus, non tam ad ſui ornatum, quàm ad fructus maturandos, conſeruandoſque. Nec Societatem abſcondere à ſolis oculis ſuum Inſtitutum, ſed illud viris doctis, grauibuſque communicare, vulgaribus hominibus non item, quorum excedit capacitatem. Noſtroſque non ſolum docere iuuentutem iam maturam, ſed etiam pueros in Scholis, ex quibus Reipublicæ reformatio pendet. Nec ſuperbiæ aut arrogantiæ tribuendum Societatis IESV Nomen ab Ignatio impoſitum, & à Pontifice confirmatum: ſicut quia S. Dominicus Prædicatorum ſuam Religionem nominauit, Minorum S. Franciſcus ſuam ob humilitatem, alias Religiones Humilitate, & Prædicatoribus carere dicendum non eſt: ſicut etiam Trinitas Sanctiſſima ita ſuæ Religioni deuincta non eſt, quin omnibus etiam ſe communicet. Nec rigor Pœnitentiarum qui deſiderari videtur in Societate, carpendus, quia etſi nullas habeat ex regula, proponit tamen faciendas ſecundum ſubditi neceſſitatem, & ad ſuperioris præſcriptum. Quod ſi Oratio ſine mortificatione eſſe non poteſt, vt conſtat experientia, ſequitur aptiſſimam, & vtiliſſimam eſſe, & magni fructus interioris Sociorum pœnitentiam, quia hæc cum ſpiritu ab illis fit, viuidoque ſe mortificandi deſiderio. Nec communis modus victus & veſtitus, corporis commodis, delitijſque indulgere Societatem probat, vt criminator exprobrat: quia nimis verum eſt hoc Saluatoris Oraculum: Venit Ioannes Baptiſta neque manducans, neque bibens: (venere tot alij Religioſiſſimi Ordines & ſanctæ auſteritatis exemplo inclaruere) & dicunt; Dæmonium habet. Quid vltra? Venit filius hominis manducans, & bibens (venit IESV Societas Ducis ſui exemplo communi habitu, victuque contenta) & dicunt: Ecce Homo vorax, & potator vini. Ecce mollis, lauta, delicata Societas eſt. Nec inſuper vituperandus plauſus, & honor ab omnibus exhibitus, cum honor ſequatur inſtar vmbræ virtutem. Domos ſuas in magnis Vrbibus, ac populis collocarè, neceſſarium eſt in huius Religionis

In ſuo Inſtituto, & IESV Nomine.

In pœnitentiarum rigore, victu, & veſtitu.

Matth. 11 18.

Ibid. v. 19.

In Collegijs, & ſpiritualibus exercitijs.

nis

nis exordio, in quibus vberior iuuenum copia ad Religionis augmentum: & ex paucis quos Societas numerabat, illorum nonnulli in excolenda Orientali vineâ occupabantur. Quod de Exercitijs ſpiritualibus diuulgabatur omni ſuſpicione carere aſſerit, cum eorum liber viſus & examinatus ſit à viris doctiſſimis etiam Dominicanis, & à Sede Apoſtolica approbatus: & mirum quantum proximos inflammare poſſit, qui in horum exercitiorum vſurpatione prius proprium animum accenderit. Nec dolum, *addit*, ponendum vllum eſſe in repudiandis dignitatibus, ſiquidem obedientiæ Summi Pontificis in illis admittendis ſe Societatis homines ſubijciunt. Quæ omnia cum ita ſe habeant (*concludit*) laudandus maximè eſt huius Religionis Fundator, fructus enim adeo ſuaues & dulces non vitium, aut amaritudinem arguunt, in radice. Nec quod, vt nouitatum inuentor fuerit perſecutionem paſſus, Societatis Auctorem ſuſpectum reddit. Hæc enim eſt via regia per quam hactenus omnes Sanctiſſimi Fundatores progreſſi ſunt: ſemperque ita accidit, libertatem, & relaxationem inuenire in mundo mille Patronos, virtutem vero vix vnum, qui eam foueat, ac protegat. *Huiuſque doctiſſimus Peña, id eſt à rupe dictus: rupes enim firmiſſima Socijs ille fuit, quâ tot perſecutionum fluctus rupti, perfractique ſunt.*

Ac tandem in repudiandis dignitatibus.

Ignatius laudatus.

45. * A LVDOVICO DE OLIVA, *Priore Sanlucarenſis in Bætica Conuentus, egregioque Prædicatore, è publico ſuggeſtu ſic in Societatis laudem perorante, vt conſtat ex eius ſermone in Beatificat. S.P. Ignatij, à fol. 3. col. 2.* Vos (*inquit*) inuito Auditores, ad perluſtrandam Salomonis Regiam ab Hiſpano Sanctitate illuſtri excitatam, in cuius contemplatione hærere attonitum, non erit alicuius ignorantiæ indicium, ſed prodigioſæ maieſtatis commendatio. Quæ virtus! qui Zelus! quæ contemplatio! Teſtes ſint Hiſpania, Italia, Germania, Gallia, Anglia, Scotia, Dalmatia, Hibernia, nouus Orbis, Ieruſalem, Iaponia, Sueuia, Britania, Turcicique Vaſtiſſimi Tractus.

Societas Salomonis Regia.

Eius virtus, ac zelus.

ctus. O quàm excelſa Domus! Quæ Nobilitas! qui Duces! qui Gandiæ! qui Antelati! qui Padillæ! qui Guzmanes! qui Mendozæ! Sotomaiores, Zunigæ! Qui Doctores! Hæc profecto abyſſus eſt profundiſſima. Qui Scholaſtici Theologi! quàm ingenioſi! qui Legiſtæ! qui Interpretes! qui Canoniſtæ! qui Aſtrologi! qui Arithmetici! qui Geometræ! qui Philoſophi! qui Metaphyſici! qui Logici! qui Humanitatis Magiſtri! qui Græci! qui Rethorici! qui Hebræi! Quæ Sanctitatis Officina! qui pœnitentium expiatores! qui diuini verbi Concionatores! qui animarum Paſtores! Ad rem attende: hîc enim nulli receſſus, nullæ diſtantes imagines per dolum repræſentantur: omnia quàm propriè ſeſe ingerunt ſenſibus; & hæc mea mens eſt, vt exiſtimem, ſi Societatis res laudibus æquare velim, omnem conatum meum ſuperatum iri. O quæ Salomonis Regia! in cuius penetralibus, quot filijs conceſſa ad pacatiſſimam quietem domicilia? *Et poſtea fol. 5. col. 1. addit.* Quando omnia in terram miſero aduoluebantur præcipitio, & cum extimeſcendum erat ne iſtius Machinæ ſpiritualis ruinâ diuina gloria in orbis conſepeliretur tenebris; Ignatius è ſemi dirutis illorum mænium lapidibus ſublime erigit Ædificium, excitat tanquam Architectus Religionem adeò firmiſſimo robore præditam, vt in illa totius Eccleſiæ celſiſſima Domus facile valeat niti, & incumbere *&c.* Quod igitur (*ait col. 2.*) nec Ignis, nec ſtellæ ante huius Sacræ Religionis aduentum potuêre, Hæc Magna Lux, Ciuitaſque Magna perfecit, in cuius mænibus Deus Pharos, lucernas, ac luminaria ad fugandas ignorantiæ tenebras accendit. *Et rurſus fol 6. col. 1.* Quia vero hæc Sacra Religio clariſſimam nobilitatem ſuam & genus à ſtirpe Regia oriundum modeſtiæ velo tegit, illud prætermitto, & ad ſingularem vitæ eius mixtæ perfectionem progredior, in qua legatos, & Paranimphos habet, *&c.* Nec Societati (*ait col. 2.*) negandum Religionem eſſe meditationi, & contemplationi deditiſſimam, & ſimul voracem laborum, omnibuſque Eccleſiæ

Domus excelſa nobilitatis.

Doctrinæ abyſſus profundiſſima.

Sanctitatis Officina.

Sublime Ædificium, cui celſa Eccleſiæ Domus innititur.

Eſt lux magna.

Et Ciuitas in cuius mænibus luminaria ad fugãdas ignorantiæ tenebras Deus accendit.

Deditiſſima contemplationi.

Librorum vorax, & orbis reformatrix. cleſiæ Ordinibus complanaſſe virtutis iter, totumque Mundum à vitijs, & à perditione per filios ſuos reuocaſſe, & reformaſſe, pueros lacte doctrinæ, viros pharmacis exercitiorum, fæminas pane Sacramentorum, *&c. Et fol.* 8. *col.* 1. *ſubiungit*: Quis vnquam omnium Ordinum homines ad cæleſte regnum per viam nullis mæandris impeditam, nullis flexuoſis ambagibus implexam, euexit felicius, quam Societas? Quis ſerico, biſſo, & purpura ſplendentes, lectiſque pretioſis, & aulæis regijs quieſcentes, cautos & ſcrupuloſos fecit? Quis milites parmarum effractores à blaſphemijs, ſiccarios à ludo abſtinere docuit? Quis alius fideles ſcribas? Apparitores Vrbanos? Veridicos, & minimè fallaces Mercatores? Agricolas laborioſos? Carnifices pios fecit? Si Societatis Templa frequentent, quæ Mulieres deuotæ non ſunt? Qui Agricolæ decimas non ſoluunt? qui Canonici eleemoſinas in pauperes non effundunt, *&c: Et poſtea fol.* 9. *col.* 2. Societas IESV (*inquit*) non eſt Ordo, qui ementitis laudibus exornetur, ſed qui ſine lite plus Eccleſiæ Dei inſeruierit. Limpidiſſima Nubes eſt hæc ſanctiſſima Religio, quam Deus è cælo demiſit, quæ non vnum duntaxat locum, ſed omnes indifferenter irrigatura volat, ita ſuos imbres omnes fecundatura agros ſpargit in deſerta, in villas, in eremum, in Sacra, inquam, Collegia, in vniuerſitates, in Scholas, in Pulpita, in Cardinales, in Epiſcopos, in ſanctiſſimæ fidei Tribunalia, in ſanos, in infirmos, in egenos, in diuites. Hac Nube irroratus quis triſtitiæ ariditatem non expulit? Quis infirmus inter dolorum anguſtias non inuenit ſolatium? Quis tepidus diuinis eius ignibus non exarſit? Quis ignarus doctrinam ebibens ex hoc fonte in ſapientem non euaſit? *Et fol.* 10. *col.* 1. *Poſtquam Eliſei ad paruuli membra ſe coaptantis, & coadunantis repuerationem deſcripſiſſet, exclamauit.* ô ſanctiſſimus Ordo, vbi tantæ æſtimationis ingenia, & tantæ auctoritatis viri, ſe ad puerorum captum non horrent conformare, vt doctrina illos imbuant, & ſanctitate. ô inſignis Religio, vbi inter tot mirabilia, nihil plus ſuggerit admi-

Varia eius facinora.

Societas limpidiſſima nubes omnes indifferenter irrigans.

Sapientia fons.

3. Reg. 17. 21.

admirationis, quàm egregios videre viros adeò capaces, vt mille Orbium clauo valeant admoueri, toto Conatu conuerſos ad pueros edocendos in grauiſſimis aliòqui Academijs, carminibus, & ſoluta Oratione latine dicere, & è ſuggeſtu velut grauiſſimos Rethores perorare, *&c. Et fol.* 11.*col.*1. Audeo (*inquit*) dicere, quod ſi aliqui Religionum Anteſignani nunc ſuorum Cætuum iacerent fundamenta, plurima, quibus hæc ſancta Religio ſpecialis redditur, tanquam à Republica inter omnes, quas in mundo admiramur, ordinatiſſima, in ſuorum Ordinum ornamenta emendicarent. Athenis pulſus exulauit aliquando Diogenes & ab amicis rogatus, cur exilium adeo ſereno vultu perferret, quatuor has cauſas deſignauit: Quia Athenis ſine litteris litteræ: ſine Nobilitate Nobiles: ſine occupatione ciues: ſine virtute ſtudioſi. Ex hoc quadruplici capite tuas laudes celebrò, ò Athenæ diuinæ! Quæ virtus? quæ Nobilitas? quæ Occupatio? quæ ſapientia tua? ſatis eſt dicere, eſſe Nubis, & Luminis amiciſſimam connexionem, eſſe quintam licoris diuini Eſſentiam, igne, & inſtrumentis adeo purificatam, vt dulce nihil amaroris admixtum habeat, amarum nulla dulcedine fatuetur. Quæ tam perfecta animorum cum obedientia conformatio? quæ voluntatum reſignationes nulla ſimulatione fucatæ, nullo fuco coloratæ. In Republica Athenienſi aſſeruit Diogenes nullam inueniri virtutem, in Societate non ſolum viget, ſed & in externos largiſſimè ſe diffundit, vt videre eſt in puellæ cuiuſlibet deſponſatione: poſtquam enim eius nobilitatem, diuitias, pulchritudinem ſponſo commendauimus, tum demum omnem eius coronamus commendationem, addendo, illam in Societate confiteri, *&c. Et poſtea col.* 2. *addit*: Qui flores in Corollam in Horto conſerit, ex omnibus meliores legit. Optimi ſane Horti ſunt Sacratiſſimæ Religiones, Societas autem Faſciculus eſt Doctorum, Prædicatorum, Apoſtolorum noui Orbis, Virginum, Confeſſorum, ac Martyrum &c. *Et tandem adſtantes ſocios alloquens concionem concludit.*

Admirabilis in puerorum educatione.

Reſpublica inter omnes ordinatiſſima.

Athenæ diuinæ virtute, nobilitate, occupatione, & ſapientia.

Columna nubis, & ignis. Exod.13. 21.

Faſciculus Doctorum, Apoſtolorum noui Orbis, Virginum, ac Martyrum.

Inſignium Elogiorum conglobatio. Eia agite, Cæleſtes Columbæ, diuinæ Nubes, expertiſſimi Architecti, Cæleſte viridarium, Planta ab ſpiritu Sancto conſita, Placidiſſimum Dei Topiarium, Ordo Sanctiſſime, hoc munuſculum à quodam Vobis addictiſſimo ſuſcipite. *Hæc inter alia Oliua doctiſſimus cuius eloquentiæ, & amoris oleum, in filios olei (quales* IESVITÆ *ſunt) in omnes facile ſe diffundit.*

Socij fundatores ac reparatores fidei, morumque reformatores. 46. * A IOANNE DE LA PVENTE *Regio Hiſtoriographo Tom. Conuenientiæ Monarchiarum.* Fructum, *inquit*, quem Societas fecit per ſeptuaginta annos, paucis adiunctis; à primæua ſua inſtitutione, Europæ Regna prædicent, Orientalis Indiæ Prouinciæ celebrent, eius ſiquidem filij, in omnibus Orbis partibus Fundatores, ac Reparatores ſunt fidei, morumque Reformatores. *Ita ille apud P. And. Luc. vitæ S. Ignatij lib 4. cap. 20. fol. 320. En breuiſſimis lineis longiſſimam Societatis, ac Sociorum commendationem.*

Societas in Ignatio laudata. 47. * AB ANTONIO CALVO *In Propugn. Religionum cap. 14.* B. Ignatius de Loyola (*inquit*) Fundator, ac Generalis Societatis IESV Illuſtris Sanctitatis exemplum, Mundo datus in his extremis temporibus, tanquam ſpeciale Dei beneficium, in infinitarum animarum remedium, vti Pater Magiſter Ludouicus Granatenſis affirmat: alijque viri inſignes de illo ſcribentes, vel ante ſuam Beatificationem, iam Beatum, ac ſanctum appellabant: cuius admirabilem vitam ac Sanctitatem Deus & miraculis, & perſecutionum trophæis patefecit, quas Dæmon ſaluti animarum inuidus contra ipſum excitauit ad impediendam fundationem Religionis adeò fructuoſæ, quam Deus per Ignatium Mundo dare decreuerat. Non dum grandis admodum Ædificij fundamenta iecerat; cum non ſolum per diuerſas Orbis plagas, ſed in Vrbe etiam tempeſtates horribiles aduerſus filios, & Patrem, in eorum deſtructionem, & ruinam humani generis hoſtis commouit. Aſt cum Dei Opus Societas eſſet, quanto plus ille, eiuſque Miniſtri in eam debacchabantur, tanto glorioſior

Fructuoſa Religio & grande admodum ædificium.

Dei opus, eò glorioſius, quo magis impugnatum.

ſior euaſit eius ac Sociorum innocentia, iuxta id quod D. Chryſoſt. de Apoſtolis dixit. O miraculum! ſerui vincti ſunt, Dominus Crucifixus, & prædicatio quotidie creſcit, & per quæ videbatur opera prohiberi, per hæc accenſa eſt. Et quamuis vita huius glorioſi Patris non eſſet tot firmata miraculis, hoc ſolum ſufficeret ad oſtendendum, illum diuinum eſſe Hominem, breuiſſimo quippe tempore, eius prudentia, influxu, ardentique ſpiritu eius filij per totum fere Orbem, verbum Dei prædicantes, ad remotiſſimaſque plagas Chriſti fidem inſerentes penetrarunt. Vix confirmata erat à Sede Apoſtolica eius Religio, cum eius filios paucos numero, meritis magnos tanta velocitate Deus per orbem totum diſperſit, vt non tam pedetentim iuiſſe, quàm volaſſe videantur, vti dicitur de Alexandro: etenim primo ætatis ſuæ anno ſe per Galliam, Italiam, Germaniam, Hiſpaniam, Luſitaniam, Hiberniam, Indias Occidentales ad Iaponiam vſque dilatarunt. Vixit decem & ſex annos poſt Sacræ Societatis IESV fundationem, quam Prouincijs, Profeſſis Domibus, Collegijs, Vniuerſitatibus, Nouitiatibus ac Reſidentijs per totum Orbem locupletatam reliquit. *Sic ille apud And. Luc. vbi ſup. lib.4. cap.20. fol.321.*

Ignatius diuinus homo.

Cuius influxu eius filij Chriſti fidem in remotiſſimas plagas inſeruere.

Tanta velocitate, vt volaſſe videantur.

48. A DOMINICO BANEZ *Magiſtro ſui temporis plane doctiſſimo, qui indubitanter aliquando aſſeruiſſe fertur*, ſi hominem Societatis vidiſſet chartis ſemel ludentem, iudicaturum, eum peccati mortalis reum. *Tanta illi erat de modeſtia, & circumſpectione Societatis opinio: Sic refertur ab Eminentiſſimo noſtro Cardinali de Lugo Tom.2. de Iuſt. & Iure diſp.31. Sect.1. n.12.*

Summa de Societatis circumſpectione opinio.

49. A PETRO BOLLO *Theologo Pariſienſi in ſua Æconomia Canonica Lugduni edita ann.*1588. *Claſſ.*3 *cap.*5. §.8. *vbi poſtquam Concilij Trident. curam circa puerorum Inſtitutionem expoſuiſſet, inter alia multa ſic ait.* Iuuentutis inſtituendæ labor cum plurimorum vtilitate coniunctus Deo gratiſſimus eſt, & magnæ mercedis, omnibus autem inuiſus, & intolerabilis. Res profecto male ceſſiſſet niſi Deus nouos cooperarios miſiſſet

Ea, & doctrina & moribus, puerorum educationi intendit.

Et collabentibus gymnaſijs opem tulit.

ſiſſet Societatis IESV Patres, qui non minus bonis moribus, quàm doctrina prodeſſe videntur. *Hæc Dominicanus grauiſſimus : qui in Notis marginalibus addit* : Peſſimè conſultum erat iuuentutis educationi, niſi Ieſuitarum Societas collabentibus gymnaſijs dediſſet opem. *Ita apud P. Fran. Salinas in Ionam Prophet. expoſit. literal. cap. 1. quæſt. 16. n. 7.*

Eius filij ignorantiæ & impietatis impugnatores acerrimi.

50. AB ALFONSO CIACCONO, *Qui in vita Pontificis Pauli III. pauciſſimis verbis multa, & grandia encomia complexus, dum Societatis homines, vocat*, Ignorantiæ, & impietatis impugnatores acerrimos. *Quid breuius ? ſed quid grandius ? Ita refertur apud Paul. Leonard. in Apolog. pro ſcient. Med. Par. 3. num. 54.*

Et contra Antichriſtum in vltimo conflictu pugnabunt.

51. • A LVCA FERNANDEZ DE AYALA, *In ſua Hiſtoria de vita, & morte Antichriſti Diſcurſ. 12. fol. 358.* Erunt, *inquit*, homines virtuti dediti, & vitæ Apoſtolicæ in perſecutione Antichriſti : & præcipuè tales erunt duo Ordines S. Dominici, & Societatis IESV, qui Henoc aſſiſtent & Heliæ *&c. Sic ille : Huncque Diſcurſum multis rationibus, coniecturis, etiam reuelationibus comprobat, quæ ibi ad longum videri poterunt.*

52. A DOMINICO GRAVINA *dulcis facundiæ Theologo, qui admodum copioſus, & diſſertus eſt in Ieſuitarum proſequendis laudibus, in 2. Par. de voce Turturis cap. 30. à fol 126.* Ad nouiſſimos, *inquit*, vineæ Chriſti Domini cultores Patres Venerabiles Societatis IESV merito nuncupatos (dicente Ambroſio ſer. 47. conſortium meretur nominis, qui conſortium meretur & operis) intuendos deſcendo. Vitis illa abundans illico occurret, de qua dici poteſt quod ſcripſit Oſeas, Ibunt rami eius, & quaſi Oliua gloria eius, & odor eius vt libani. *c. 14.* Abundans certè vitis non in lateribus Domus Dei plantata occurrit S. Ignatius Loyola, quam cum cæleſtis Agricola ab actibus huius ſæculi præpurgaſſet conuertens militis lanceas in falces, & gladios in vomeres ad arandum gentilium pectora pro Euangelij diſſeminatione adeo creuit in filijs ſuis, vt iam extenderet palmites ſuos vſque ad mare, & vſque ad flumen

Ij nouiſſimi vineæ Domini cultores.

Oſ. 14. 7.

Vitis abundans Ignatius.

Ioel. 3. 10.

Adeò creuit in filijs, vt vbique ramos extendat.

flumen propagines eius. Mittuntur ſiquidem rami eius (miſſionis enim quarto voto deuinci ſolent, qui ſolemnem profeſſionem emittunt) & ad Indos, ad lydios, ad lybiam, Æthiopiam, aliaſque remotiſſimas regiones, ad inſulas longe, quæ de Deo non audierunt, alacriter properantes, tanquam cooperatores terram humani cordis, concionibus, confeſſionibus, lectionibus, Catechiſmo excolunt, & cæleſti prædicationis imbre, & rore irrigantes fæcundant, & folijs, floribus, fructibus, hoc eſt doctrina, verbo, & exemplo viuidos ramos tantæ vitis oſtendunt: pendent è ramis botri, Martyres illuſtres; innumeri enim huius vineæ partim Sacerdotes, partim laici à Gentilibus, aut hæreticis expreſſi vinum Martyrij meraciſſimum in cellam vinariam ſponſi inferentes recenſentur, à Societatis huius teneræ incunabulis, vſque ad præſentia tempora, qui lauerunt in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vuæ pallium ſuum gloriosè pro Chriſto occumbentes &c. *Recenſitiſque pluribus numero inclitis Martyribus, glorioſis Confeſſoribus à Xauerio ad Borgiam, viris & virtute, & literis illuſtribus, qui tanquam rami generoſi ab Ignatiana Arbore pendent; & quibus eadem Arbor (vt inquit Auctor grauiſſimus) tanquam Ornamento veſtitur, ſubiungit?* Pergo, & eumdem S. Ignatium vt Oliuam contemplor; dicere enim poteſt, Ego quaſi Oliua fructifera in domo Dei; vnde quaſi Oliua erit gloria eius. An non Oliua fructifera S. Ignatius, cuius fructum quinque ſibi ſapientes Virgines, vt verbis vtar Hieronymi parauerunt, ex quo vulnerum mitigatur tumor, languentis membra requieſcunt, in tenebris lumen accendit, vnguntur in agone certantes? Ad hoc enim S. Ignatij & filiorum tendit Inſtitutum, vt ex confeſſionibus medela, ex prædicatione ſplendor, ex diſputationibus, & congreſſibus cum Hæreticis victoria reportetur. Ad Oliuam ſpectat ad alendam iuuentutem Scholarum, Collegiorum, & Seminariorum erectio, vt diuiniſſimorum omnium ſit literis & educationi adoleſcentium & ſaluti animarum cooperari. Sed quæ Dei facultas? audi. Dei facultas

E Ramis botri pendent, Martyres.

Et illuſtres literis, ac ſanctitate viri.

Ignatius Oliua fructifera in domo Dei. Pſ. 51. 10.

Oleum eius inſtitutum. Math. 25. 4.

Is ſpiritualium figulorum Collegia erexit, ad iuuentutem perditã reparandam.

ſub figuli typo deſcribitur: venit enim ſaluare quod perierat, & conuertens pedibus rotam Euangelium præſignantem, quod fractum erat, in priſtinam reduxit formam. Sed ſi referente Plinio lib. 35. c. 12. Numa Rex Collegium figulorum inſtituit: Ignatius ſpiritualium figulorum Collegia erexit, ad peccatores, qui dicunt, facti ſumus ſicut vas perditum, reparandos. Ad quod conuerſionis munus, & tenellæ iuuentutis rectam educationem, omnem curam, induſtriam, laborem dirigunt. Horum figura in veteri teſtamento præceſſit, nam de Ioſaphat legitur. 2. Paral. c. 17. quod tertio anno Regni ſui miſit de Principibus ſuis Benhail, & obdiam, & Zachariam, & Nathanael, & Michæam, vt docerent in ciuitatibus Iuda, & cum eis leuitas Semeiam, & Nathaniam &c. Eliſama & Ioram Sacerdotes, docebantque populum in Iuda, habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas Ciuitates Iuda, atque erudiebant populum. Non eſt cur illud obiiciatur Iſaiæ 33. Vbi eſt literatus, vbi legis verba ponderans? vbi Doctor paruulorum? Paſſim enim tibi occurrent doctiſſimi Theologi, Scholaſtici, ſcripturarum interpretes, vt ſi curioſitatem explere cupias ſcriptorum Societatis, in promptu habeas Ribadeneiram de ſcriptoribus Societatis: præter hos ſunt etiam inferiorum artium Magiſtri, & paruulorum Doctores, propter eum qui ſapientiam præſtat paruulis; & paruulus pro nobis factus eſt, ad rudimenta prima docenda ſe demittentes. Gloriam libani in S. Ignatio pariter intueor propter odoramenta bonæ famæ, & exemplorum quibus ſuauiſſimè fragrant tanti Parentis ſectatores. Sed ex alio titulo in eo gloriam libani aſpicio; nam etſi ex inſtituto dignitates Eccleſiaſticas accipere recuſent, nihilominus Apoſtolica Sede iubente, eaſdem ex obedientia acceptant. Duos viros inſignes diebus noſtris vidimus in S.R.E. Collegio coaptatos Franciſcum Toletum, (quem eius olim Præceptor Fr. Dominicus Soto prodigium ſolebat appellare) alterum Robertum Bellarminum fidei athletam robuſtiſſimum, olim Capuæ Archiep-

Ier. 18. 2.

Eorum inſignis ſapientia in veteri teſtamento figurata. 2. Par. 17. 7.

Iſai. 33. 18.

Et in Ignatio gloria libani, odore virtutum, quibus filij flagrant.

Et purpurâ, qua Toletus, & Bellarminus rubent.

Archiep. & merito nouum Antoninũ in ſubleuandis pauperibus, in vitæ perfectione Baſilium, in confutandis Hęreticis Irenæum, à diuina prouidentia deſtinatum dixeris. Plures galero inſignitos vidiſſet parentum noſtrorum ætas, ni B. Borgia, Antonius Corduba, Lainius, & alij de ſe humiliter ſentientes modeſte non reluctaſſent. Epiſcopos, & Patriarchas multos quoque legimus, non tam ad honores electos, quam ad onera vineæ Domini in Indorum cultura conſecratos, qui forma facti gregi nouo, opus Dei mirifice promouerunt. Sed & mons Libanus aurea mala, citra alioſque fructus & plantas producit, ex quibus ſuauiſſimus euaporabat odor. Vnde ob virtutum fragrantiam ſponſa deſcribitur odorem ſpirans pſal. 44. Myrrha, & gutta, & Caſia à veſtimentis tuis, à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ Regum in honore tuo: [Domus eburneæ, palatia eburnea, ait Iſidorus lib. 15. & ampla tecta dentium, ora ſunt, & linguæ Catechiſtarum, & Concionatorum, è quibus tanquam è Chriſti Regis noſtri inſtrumentis prodeunt, cum doctrina, honeſtarum actionum exempla ſuauem exhalantium odorem:] Quæ paſſim cum in huius ſancti Inſtituti concionatoribus, Catechiſtis, & alijs Operarijs inſpicias, dicas neceſſe eſt: Gloria libani data eſt Parenti Ignatio. O vitem abundantem! ò fructiferam oliuam! ò libanum omni amænitate refertum! ò nouiſſimos operarios in vinea Domini conductos à Patre familias, qui non imparem in Eccleſia laborem pertulerunt, quam priores agricolæ portantes pondus diei, & noctis. Deerat Tertius collabentis mundi ſuſtentator, & de duobus iam prouiſum erat Dominico, & Franciſco, qui manus diuinas tres in Orbem ſagittas (ſic viſione cum Ordines Prædicatorum, & Minorum inſtituendi erant diuinitus oſtenſum eſt) reſtringeret. Tertius ſupererat ad tertiam ſagittam reparandam, en S. Ignatius, & ſicut Deus Dominicum, & Franciſcum tanquam ſagittas electas deſtinauit, vt ſagittarent corda inimicorum Regis, è diuina pharetra ſagitta tertia, emittitur,

Et infulis, ad quas alij eiuſdem Ignatij filij per obedientiam electi.

Pſ.44.9.

Matth.20 8.

Is tertius collabentis mundi ſuſtentator.

Et ſagitta è diuina pharetra emiſſa.

Pſ.44.6.

Iſai.66.19 Iſaiæ Vaticinium completur, Mittam ex eis qui ſaluandi ſunt ad gentes in mare, in Africam, & Lydiam tendentes ſagittam, Italiam, & Græciam, ad Inſulas longe ad eos, qui non audierunt de me. Vnde hos tres Ordines ijſdem pene inſtitutis Dominus voluit colligari, vt vberem meſſem reportarent, non tantum fæces Iſrael conuertendo, ſed ſalutem Domini, & lucem gentibus adducendo vſque ad extremos terræ, Antipodes conuertendo, Occidentales & Orientales Indos illuſtrando, vt verè impletum ſit de his præcipue Tribus Ordinibus, quod dicit Iſaias cap. 11. Et volabunt in humeros Philiſthijm per mare, ſimul prædabuntur filios Orientis.

Societas à S. Vinc. Ferrerio prædicta. Liceat vaticinium viri Apoſtolici S. Vincentij Ferreri coronidis loco Sanctæ Societati adaptare. Tria (*ait Sanctus iſte*) ſunt nobis ſingulariter, & quaſi aſſiduè meditanda. Primum Chriſtus confixus, incarnatus. Secundum, ſtatus Apoſtolorum, & fratrum præteritorum noſtri Ordinis, & hoc cum deſiderio, vt illis conformemur. Tertium, ſtatus Virorum Euangelicorum futurus, & hoc debes die noctuque meditari, ſcilicet ſtatum pauperrimorum, ſimpliciſſimorum, & manſuetorum, humilium & abiectorum, charitate ardentiſſima ſibi coniunctorum, nihil cogitantium, aut loquentium, nec ſaporantium, niſi ſolum IESVM Chriſtum, & hunc crucifixum; nec de hoc mundo curantium, ſuique oblitorum, ſupernam Dei & Beatorum gloriam contemplantium, & ad eam medullitus ſuſpirantium, & ad inſtar Pauli dicentium, cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto, & innumerabiles ac in æſtimabiles theſauros diuitiarum cæleſtium, & ſuper dulces, & mellifluos riuos diuitiarum, ſuauitatum, ac iucunditatum; & ſuper omnia mirabiliter expanſos, & ſuperinfuſos, & per conuerſationes imaginari debes eos ipſos, vt cantantes canticum Angelorum cum iubilo citharizantium in citharis cordis ſui: hæc imaginatio ducet te pluſquàm credi poteſt in quoddam impatiens deſiderium aduentus illorum.

rum. Hæcille. Qui omnium Ordinum, & inter eos florentis vineæ Societatis Apoſtolicorum Virorum ſaluti animarum inſiſtentium œconomiam, fragrantiam ſpiritu prophetico viſus eſt (vt dicunt aliqui) deſcribere. *Hæc doctiſſimus æque ac grauiſſimus M. Grauina in Ignatij Parentis, Matris Societatis, ac filiorum præclaram commendationem & laudem, in ſuo Libro de voce Turturis Par. 2. cap. 30. iam citato. Et poſtea cap. 32. addit)* Futurum in Eccleſia fructum maximum ſtrenuorum militum Societatis Iesv, qui ad defendendam Eccleſiam ipſi in hac miſerrima ætate diuinitus miſſi ſunt, vberem meſſem inferentes in horrea Domini. *Sic Illuſtriſſimus Societatis Encomiaſtes apud Paul. Leonard. in Apolog. pro ſcientia Media Par. 2. num.* 88.

Quæ inter omnes Ordines florentis vineæ odorem ſpirat.

Eius filij ſtrenuiſſimi milites ad defendendam Eccleſiam.

Vberē meſſem in horrea Domini inferentes.

53. A Ioanne Baptista de Marinis, *tam præclari Ordinis Generali meritiſſimo, qui pro ingenti ſuo amore ac beneuolentia in Societatem, vnionem cum ipſa ſtrictiſſimam vniuerſo Ordini peregregijs literis commendat: & ne tanti teſtimonij Societati perhonorifici admodum vel apex deperdatur, totum hic tranſcribere, longo licet ſtilo ductum, operæ pretium duxi, & ſic ſe habet.* Fr. Ioannes Baptiſta de Marinis Sacræ Theologiæ profeſſor Ordinis Prædicatorum humilis Magiſter Generalis, & ſeruus. In Dei Filio ſibi dilectis vniuerſis ac ſingulis eiuſdem Ordinis Religioſis ſalutem in eo, qui fecit vtraque vnum. Cum Templi velo diuiſo indiuiſam Crucifixi Iesv Tunicam arguta antitheſi componens S. Athanaſius, inde Iudæorum perenne opprobrium, hinc diuinitatis Chriſti præualidum elicit argumentum: [nimirum (*ait*) velo ſciſſo Tunica Chriſti ne à carnificibus quidem diuiſa eſt, nempe hoc ipſo conteſtans, quod non diuiſibile, ſed indiuiſibile verbum eſt Patris] Mira res! illud auguſtiſſimi Templi ſacrum, ac precioſum velum loco tutiſſimo pendulum aſſiduis hinc, & inde leuitarum excubijs obſeruatum, inuiolabile, intactum euadere ſciſſuram nequit, in duo ſciſſum eſt, & quidem à ſummo vſque deorſum: quando interim intextilis illa Chriſti Tunica ſub mili-

Societatis eximia commendatio à Prædicatorum Generali.

Matth.27 51.
Ioan.19. 23.

tum pugnaci manu, in loco ſupplicij inter auariſſimos hoſtes, & acutos mucrones integra manet, & illæſa. In hoc igitur Chriſtum Deum, quem velabat velum, reuelauit Tunica, facta iam ipſius diuinitatis eximia prædicatrix, vt intelligamus, diuiſionem ijs quidem congruere, qui Chriſtum obuelant, indiuiſionem vero ac vnitatem his, qui Chriſtum prædicant, ac mundo reuelant.

Fratres mei Chariſſimi, quotquot mecum, & ſub me profitemini hunc Ordinem, qui Chriſtum prædicat Crucifixũ, diſcite ab hac indiuiſa Tunica Chriſti prædicare diuinitatem, illa quæ ante mortem Domini ſui texerat humanitatem, retexit à morte Deitatem: qua methodo! indiuiſione, diuidantur, ſcindantur, rumpantur qui Chriſtum obuelant, abſcondunt, eclypſant: at nos qui eum prædicamus, retegimus, reuelamus, neutiquam diuidendi ſumus ab ijs, qui nobiſcum prædicant indiuiſibile verbum Patris, qui ſeſe omnia ad maiorem Dei gloriam atque præconium deſtinare peculiari ac veriſsimo ſymbolo profitentur, qui inconſutili Chriſti Tunica ſimillimo nobis confilantur Apoſtolicæ vocationis ſtamine, atque velut IESV Socij diſſociari à nobis minime debent. Vultis dicam apertius? Cum inclyta Societate IESV perſeueret nobis iugiter illa indiuiſibilis vnio, & contextus qui Chriſti impartibilem Tunicam decet, ſit nobis vtrimque anima vna, & cor vnum in Domino, quem æmulo deuotionis ardore pariter Euangelizamus, hunc noſtra prædicet mutua indiuiſio: ſcindatur Templi Iudaici velum, at non diſſoluamur, non laceremur, non diſsiliamus vnquam, quos in idem Apoſtolicæ prædicationis ſubtegmen peritiſſima ſpiritus ſancti textina deſuper conglomerauit, ſubſtrinxit, concinnauit.

Negat Mag. Gregorius Chriſtum ab eo prædicari, qui in hoc munere cooperarios, aut aſpernatur, aut admittere ac amare recuſat: vt quid enim Saluator diſcipulos ac prædicatores ſuos miſit binos ante faciem ſuam! quando præſtabat

Luc. 10. 1.

non

nõn binos mitti, ſed ſingulos in tanta adhuc Operariorum paucitate! [verum combinandi erant, *inquit Gregorius*, quia minus quam inter duos charitas haberi non poteſt.] Noluit ergo prædicari Chriſtus niſi ab vnitis & indiuiſis, qui in eodem prædicationis Officio noſcent amplecti conſortem, charitatem mutuam colere, veramque diſcipulorum Chriſti teſſeram, in amica combinatione circumferre: qui charitatem erga alterum non habet, prædicationis Officium ſuſcipere nullatenus debet.] Diſſolue combinationis vinculum, & miſſionis tuæ fidem amiſiſti, à cooperario diſſocieris, & Chriſti prædicator non putaberis.

Idem clarius, & veluti intento digito nobis occlamat Gloſſa Interlinealis ad illa verba Mathæi 4. Vidit duos fratres, quod videlicet primos Apoſtolorum ſemel, iterumque binario numero vocarit Saluator, [quia vnitatem fraternæ dilectionis probauit, ſine qua nullus in Ordinem Prædicatorũ admittitur.] Aduertamus: in Prædicatorum Ordine nullus admittitur, aut eſſe cenſetur, quiſquis in Apoſtolica vocatione combinationem diſſuit, fraternæque dilectionis lacerat vnitatem. Ergo, aut nullus ſit Prædicatorum Ordo, ſi nullus admittitur, aut cum eo ſit fraternæ dilectionis vnitas, & contextus erga eos, quibus in Chriſti vocatione combinamur. *Matth. 4. 18.*

Semper ita censère, aut conſueuere Patres noſtri, & ne qua inter Religioſam illam Societatem, noſtrumque Ordinem hiaret vnquam diuiſio, latis Comitialiter grauiſſimis legibus cauere ſtuduerunt. Recolite Generalis Capituli Valentini anno 1596. celebrati Admonitionem quartam, cuius hic eſt tenor. [Admonemus omnes fratres Ordinis noſtri, pariterque in Domino hortamur, vt fraterno, ſinceroque affectu proſequi velint Religioſos omnes, cum quibus ad eundem finem tendere debemus, ſpecialiter vero eos, qui inter reliquos non ſegniter laborant pro fide Catholica tuenda, & ſalute animarum procuranda, Patres ſcilicet Societa- *Et à Valentino Capitulo.*

tis

tis IESV, quos plurimum inter ceteros illis commendamus, optantes, vt operibus internæ affectioni, & charitati teſtimonium reddant, eiſdem vbi poterunt inſeruiendo, nulloue pacto, verbo, vel facto offendendo: talis ſiquidem offenſæ (ſi, quod abſit, occurrerit) ſeueram mandamus à Prioribus, & Prouincialibus vindictam ſumi, grauiter puniendo offendentes: quod ſi non egerint, vt Reuerendiſſ. Pater Generalis id reſciuerit, delinquentem puniat, & ſimul atque ipſos à ſuo officio abſoluet.

Et à Generaliſſimo Romæ celebrato, ſub Rmo. Thoma Turco.

Recolite inſuper Capituli noſtri Generaliſſimi Romę anno 1644. celebrati Ordinationem 21. quæ ſic ſe habet. [Ordinamus, ac omnibus Religioſis curæ noſtræ ſubiectis diſtrictè præcipimus, vt quemadmodum Chriſtiana charitate tenemur, omnes Dei ſeruos, aut quorumcumque ordinum Religioſos, potiſſime Mendicantium, quos aut Eccleſiaſticæ vitæ cultura, aut Sanctioris vitæ nobis æquales reddit) omni honore, atque amore proſequi, omniaque eis hoſpitalitatis obſequia præſtare. Eadem ſollicitè in RR. Patres Societatis IESV benigna cum humanitate impendere conentur. Horum & perſonas ſingulas, & Societatem totam benigniſſimè, & religioſiſsimè colant ac venerentur, & tam intus quam foris vbi de eorum Sancto inſtituto, modo viuendi, & regimine ſermo inciderit, adeo circumſpectè, & honorificè ſemper de eis loquantur, vt tota Chriſtiana Reſpublica noſtri in eos impenſiſſimi amoris teſtimonium reddere queat: & vt ipſi in nobis charitatis eximiæ officia, ac beneuolentiæ viſcera experiantur, quorum quamuis non vna ſemper in ſentiendo mens, voluntas tamen, & cor vnum, & anima vna in Domino nunquam, vt deſit, oportet.]

Et ab alio ibidem celebrato.

Demum attendite poſtremi noſtri Generalis Capituli Romæ 1656. habiti confirmationem 10. hiſce conceptam verbis: [Confirmamus ad extremum apicem ea omnia, quæ de peculiari deuotionis affectu Religioſiſſimæ Societatis IESV à no-

à noſtris vbique exhibendo, tum in Generali Capitulo Valentino admonit. 4. tum in Generaliſſimo Romano, anno 1644. ordinat. 21. pie, ſanctèque inſtituta ſunt, ac Patrum noſtrorum veſtigijs inhærentes, mandamus vniuerſim ac ſigillatim omnibus noſtri Ordinis fratribus, quod præfatam celeberrimam Religionem omni loco, & occaſione honorificè ſuſcipiant, amice venerentur, palam ac priuatim à calumniantium aculeis, morſibuſque defendant, hoſpitalitate, confidentia, neceſſitudine, obſequio colant, nullaque feriæ, & intimæ beneuolentiæ officia prætermittant, vt mutuæ dilectionis neceſſitudine, tum ipſi Religioſi Patres, tum reliqui cognoſcant omnes, quia Chriſti ſumus diſcipuli: præuaricatores vero huius Sanctiſſimæ legis, ſi qui deinceps fuerint (quod abſit) mox ipſo facto incurrant, ac incurriſſe declarentur, priuationem vtriuſque vocis, graduum, ac officiorum cum perpetua inhabilitate, quam ſolus Miniſter Ordinis, vel Capitulum Generale auferre poſſit. Prouinciales quoque, & alij Superiores quicumque has pœnas tranſgreſſoribus infligere diſſimulauerint, à ſuis officijs abſoluantur.]

En filij chariſsimi, quænam ſemper in Ordine noſtro viguerit de ſtrenuis hiſce commilitonibus noſtris præclara opinio: en quanta ſolicitudine cauerint perpetuo Patres, ne noſtri à viris tam bene de Eccleſia meritis, ac porro merentibus, vnquam vllius præpoſteræ æmulationis, aut ſimultatis diuortio ſeſe reſcinderent; hoc enim agnouerint nulli magis quàm inconſutili Chriſti Tunicæ nociturum, nulli minus quàm Prædicatorum Ordini quadraturum. *Ieſuitæ ſtrenui commilitones, & optime de Eccleſia merentes.*

At vulgi, inquies, adagium eſt, figulus figulum odit: appoſite id quidem, ſed pro figulis, pro ijs, inquam, qui non niſi terrena verſare norunt, ac ſapere, quorum manus affatim in luto ſudant, ac ſordent, quibus omne in figmento, & argilla ſtudium eſt, ac lucrum; at vero ſi noſtra conuerſatio in cælis eſt, vt eſſe debet, ſi didicimus leuare puras ma-

nũs ſine ira, & diſceptatione, ſi nobis vni animarum ſaluti intentis illud cenſetur lucrum noſtrum quidquid lucrantur contribules, vtique ab illo adagio eximere nos debet miniſterij noſtri puritas, ac celſitudo: proinde quantum à figulina vilitate diſtat Guzmana proles, quam procul à fingendi arte Ordo veritatis, tantumdem diſtemus à liuore, quo figulus figulum auerſatur.

Ergo ad vos conuertitur, ad vos reuertitur inclyta noſtra parænesis, dilectiſſimi filij vobis iterum iterumque Tunicæ Chriſti inuiolatam integritatem, vel ex eo quod prædicatrix eſt Deitatis enixe commendamus, illam ſeruarunt in diuiſam truculenti carnifices, & non ſeruabunt pij Religioſi? conclamant prophani milites, non ſcindamus eam, & à ſacris tandem hominibus dilacerabitur? ipſane diuiſores admitteret, admiſit ſortes, velut ſolo conſortio ſeruanda illæſa, ſoliſque conſortibus indemnitatem ſuam debitura, & nos pigebit ſanctiori conſortio eamdem tueri, ac tenere indiuiſam? abſit, eia abſit à nobis noſtriſque conſortibus omne quod ſapit diuiſionem, abſit his confœderatis Ordinibus inordinata ſciſſura, [perenne opprobrium Iudæorum quos velum ſciſſum vbique confundit, quin potius, hortante Mellifluo Doctore, omnes concurramus pariter in vnam Tunicam, & ex omnibus conſtet vna, ſimul omnes ſimus illa vna, ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.] Id nobis vtrimque pergat diuinitus præſtare indiuiſa Trinitas, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Valete filij quotidie ad aram memores noſtri charæque Societatis. Romæ in Conuentu noſtro S. Mariæ ſuper Mineruam, die 25. menſis Martij ann. 1661. Fr. Ioannes Baptiſta de Marinis.

Veneratione particulari proſequendus à Societate Ven. Ordo Prædicatorum.

Has literas quanti fecerit Societas conſtat ex Decreto 19. *Congregationis vndecimæ Generalis, quod hic tranſcribere memoria noſtræ gratitudinis poſtulat.* Cum, *inquit*, perueniſſet ad Congregationem per vnum aliquem è PP. Electoribus notitia Epiſtolæ ab Reuerendiſſ. P. Fr. Ioanne Baptiſta de Marinis Magi-

Magiſtro Generali Ord. Prędicatorum ad dilectos ſibi in Dei Filio vniuerſos, & ſingulos eiuſdem Venerabilis Ordinis fratres directæ, eiuſque manu ſubſcriptæ, ac ſigillo munitæ, & ab Ordinis Secretario traditæ, in qua decreta aliquot continentur in honorem, commendationemque Societatis, in Comitijs Generalibus Ordinis condita, cenſuit Congregatio, nulla etiam maiori expectata huius rei notitia, huic prouocationi honorariæ reſpondendum inprimis honorifica gratiarum actione, nomine ſuo, eidem Reuerendiſſ. P. Mag. Generali deferenda, tum deinde graui ad noſtros omnes commendatione, quam ex Congregationis 8. ſenſibus voluit renouatam: Nimirum, vt illuſtriſſimum, natuque maiorem in Eccleſia Ordinem, ſanctitate, doctrina, rebuſque præclarè geſtis de illa optime meritum, peculiari beneuolentia complectantur; de illa magnificè ſentiant, & loquantur; alijſque Venerationis ſignificationibus, & charitatis officijs proſequantur. *Hactenus Societatis decretum.*

Et vt plene, ac plane conſtet de ſignis beneuolentiæ, & charitatis exercendis erga Patres Ordinis Prædicatorum in prædicta Congregatione VIII. *ſtabilitis, hic eius Decretum* 12. *in perpetuam noſtræ gratitudinis memoriam tranſcribere opere pretium duxi. Quod ſic ſe habet.*

Cum Reuerendiſſ. P. F. Thomas Turcus Magiſter Generalis Venerabilis Ordinis Prædicatorum, in Generaliſſimo Capitulo ad plura & maxima eius Ordinis in Societatem noſtram vetera merita, illud nouiſſimum pro ſua in nos beneuolentia ſingulari adiecerit; vt & Societatem Vniuerſam, & ſingulas eius perſonas, non ſine honorifico teſtimonio, omnibus charitatis, ac Venerationis officijs, ſuis Religioſis colendam diſtricte præceperit; decreuit Generalis Congregatio, vt quod iam à P. N. Generali piæ memoriæ Mutio ordinatum fuit, id nunc totius Societatis ſenſu, & auctoritate diſtrictius præcipiatur. Vt ſcilicet noſtri omnes, vbique gentium, de Venerabili Ordine Vniuerſo, de Sanctis eius Inſtitutis, eximia doctrina, ac præclarè geſtis cum ea commen-

De ſignis beneuolentiæ, & charitatis erga illum exercendis.

datione, priuatim, ac publice loqui, cum eiſque peramanter agere, & mutuæ hoſpitalitatis, ceteriſque omnibus charitatis officijs, certare ſtudeant, eo cultu, ac veneratione, quæ & minimam hanc noſtram Societatem decet, & religioſiſſimæ familiæ, natu ac dignitate maiori, maximè debetur.

A FRANCISCANIS.

Societas à Capit. Gener. Valliſolet. commendata.

54. A Capitvlo Generali *Valliſoletano celebrato anno* 1565. *quod poſtquam Seraphici ſui Ordinis Religioſis præcepiſſet aliorum Ordinum Religioſos bene tractare, addidit*, Præcipuè Patres Societatis Iesv, quos debent amare, honorare, & cum charitate recipere ad ſuorum feſtorum celebrationem, *&c. Ita in ſermone de ſtigmatibus S. Franciſci per P. Ioannem de Armenta Hiſpali typis edito ann.* 1618. *fol. mihi* 3. *col.* 1. *In quibus verbis venerabiles illi Patres in grauiſſimo illo Capitulo congregati, ſpecialem ſuum amorem & exiſtimationem erga Societatem & ſuos ſatis demonſtrarunt.*

Et à Comiſſario Prouinciæ Belgicæ in erectione Collegij Namurcenſis.

55. A Comissario Generali *Prouinciæ Belgicæ: cum ſermo varius de erigendo Namurcenſi Collegio crebreſceret, periculum multis amicis ſubeſſe videbatur, ne Religioſi Patres Inſtituti S. Franciſci de Obſeruantia, quorum præcipua Namurci auctoritas, ei negotio remoras adferrent. Comiſſarius ergo P. Guardiani rogatu,* Cauit in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub pœna carceris, ne ſuorum quiſquam facto, verboque oſtenderet, aduentum Societatis in eam vrbem ſibi gratum non eſſe. *Faſſus eſt etiam noſtris dictus Guardianus ingenuè,* Noſtrorum commendatione longe auctiores acceſiſſe eleemoſinas Monaſterio, etſi alendo militi Ciuitas nunquam magis exhauſta fuiſſe videretur. *Hæc in Annal. Soc. ann.* 1600. *fol.* 516.

56. Ab Emanvele Roderico *Inſigni Luſitano & Scriptore eruditiſſimo, Seraphici Firmamenti ſtella fulgentiſſima: qui*

Tim. 1.

Tom. 1. Quæſt. Regul. quæſt. 2. art. 9. ſic noſtri Ordinis originem deſcribit. Omnipotens (*inquit*) ſermo Dei à regalibus ſedibus veniens iſtam ſuam chariſſimam ſponſam viſitans, ſuſcitauit à cælis Ignatium Loyolam Hiſpanum Cantabrenſem genere illuſtrem, ſed virtutibus, & literis illuſtriorem, cum ſanctiſsimis ſocijs Petro Fabro, Franciſco Xauerio, Iacobo Lainez, *&c.* Qui acerrimus Dux cum ſuis Sodalibus zelo omnes feruentiſsimo æſtuantes contra Lutherum, omneſque eius ſequaces caſtra poſuerunt, pœnitentiam prædicantes, dicentes Regnum Dei non eſſe potum, & eſcam, ſicut impij Lutherani exiſtimabant, ſed iuſtitiam, & pacem, & gaudium in Spiritu Sancto, *&c.* A quo ſtrenuo duce habuit originem Ordo Societatis IESV tanquam à ſuo Capite, & fundatore, vt teſtatur Gregor. XIII. in ſua Conſtitutione incipiente, Aſcendente Domino. Qui iunctis illis ſecum ſtrenuiſsimis Chriſti IESV commilitonibus Italiam venit, vbi ſanctiſsima opera per ipſos in augmentum ſanctiſsimæ fidei, animarumque ſalutem Deus in dies operando, conſtituerunt Congregationem iſtam non Ignatij, ſed Societatem Ieſu Chriſti appellari, adeo vt inde IESVITÆ veniant appellati. *Hæc ille.*

Ignatium Deus è cælis ſuſcitat acerrimum ducem.

Qui cum ſocijs zelo feruentiſſimo æſtuantibus contra Lutherum caſtra poſuit.

Eorum ſanctiſſima opera in augmentũ fidei, & animarum ſalutem.

57. A LVDOVICO MIRANDA *Scriptore etiam doctiſſimo, qui Tom. 1. Director. Prælator. Regul. quæſt. 4. art. 12. non minus aut beneuolè, aut copioſè Societatis ortum, & encomia recenſet.* Inter Religiones (*inquit*) celebres, & illuſtres, quæ ſummo Dei beneficio in Eccleſia vigent, quæ & breui temporis ſpatio magna ſuſceperunt incrementa, nõ mediocrem tenet locum Religio Societatis IESV. Hæc Sacra Religio ortum, & Originem duxit à quodam deuotiſsimo, ac nobili viro, ſtrenuoq; Duce Ignatio de Loyola Cantabrenſi, illuſtri quidem genere, ſed moribus, & virtute illuſtriori. Anno 1540. confirmata, & approbata fuit à Paulo III. ſed poſtea ab alijs ſummis Pontificibus Ordo iſte Sacer ſummopere etiam honoratus, approbatus, & confirmatus, & multis gratijs, & priuilegijs locupletatus. Huius Societatis, & Familiæ præcipuum ſtudium,

Societas inter celebres, & illuſtres Religiones ſancte numeranda.

Eius origo, incrementum, & approbatio.

Præcipuũ ſtudium literis, & animarum ſaluti incumbere.

atque exercitium eſt, literis & hominum ſpirituali ſaluti incumbere, docendo, legendo, prædicando ac fidelium confeſſiones audiendo, pueros, & omnes alios in doctrina ſancta erudiendo ſumma modeſtia, & religione, & quam maxima fidelium omnium ædificatione. Dicuntur huius Inſtituti alumni & profeſſores vulgariter, ſed per imperitiam quidem, atque ex ignorantia Theatini, cum tamen hæc Religio maxime ab illa diſtincta ſit. Hæc enim, vt diximus, ab Ignatio de Loyola initium ſumpſit, illa vero à quodam Illuſtriſſimo viro Domino Petro Carrafa Neapolitano, quondam Epiſcopo Theatino, à quo & ipſi Theatinorum acceperunt nomen. De hac Religione, quæ in ſancta Dei Eccleſia cum tanto fidelium omnium fructu, adeo enitet, cum plura poſſem dicere, conſulto facio miſſa, breuitati ſtudens, & quia non id eſt præſentis ſpeculationis. Qui plura deſiderat, conſulat Petrum à Ribadeneira in libro quem edidit de vita S. Ignatij de Loyola, huius Inſtituti, & ſanctæ Societatis Auctore. Conſulat etiam Fr. Hieronymum Romam lib. 6. de Republica Chriſtiana, & nunc nouiſſime Hieronymum Plati libro ſuo 2. de bono ſtatus Religioſi cap. 23. vbi etiam videre licebit rationem, ob quam huius illuſtris Inſtituti cultores, & profeſſores nuncupentur IESVITÆ, nempe propter maximam deuotionem, & reuerentiam, cordialemque affectum, quem ſupradictus B. Ignatius de Loyola ad iſtud ſanctiſſimum Nomen ſemper habuit, & quia, vt dicitur, ipſe ab eodem Christo IESV reuelationem accepit, quod ſuus ſacer Ordo futurus erat ſemper ſub ſpeciali eiuſdem, & ſui dulciſſimi Nominis patrocinio, atque cuſtodia. *Sic ille.*

Varijs miniſterijs, ſumma modeſtia, & religione.

Magno fidelium fructu in Eccleſia Dei enitens.

Sub IESV Nominis patrocinio, & cuſtodia.

58. * A B. IOANNE TEXEDA *Viro de eadem Franciſcana Familia aſperitate vitæ, & contemplatione rerum diuinarum, & aliarum celebritate laudum inſigni: quem Barcinone olim cognitum Borgia, Gandiamque eius Præſidum voluntate ductum, veluti ſuæ pietatis Magiſtrum habebat, is non ſemel aſſerebat*, Societatem tot perſecutionibus concuti, quia Deo grata ſemper

Ideo perſecutionibus concuſſa, quia Deo grata.

per extitit. *Ita ille apud Euſeb. vitæ B. Borgiæ lib.* 1. *cap.* 28. *vbi paucis verbis multa Societatis encomia vir tantus complexus.*

59. A MATHIA DE SOBREMONTE, *Miniſtro Prouinciali, & in Senatu fidei meritiſſimo Cenſore, qui in Approbat. Tom. P. Antonij Velaſquez de Immaculata Virginis Conceptione, inter alia inquit*: Dignumque cenſeo volumen, & tanto Auctore, & excultiſſima ſua Societate IESV, quin addendum quidquam, aut demendum putauerim. [Neque enim fieri poterat (vt loquar cum Caſſiodoro Epiſt. 22. lib. 9.) vt quem tantæ auctoritatis familia tanta produxerat, ſententia noſtra in eo corrigendum aliquid inueniret.] *Hæc ille ad finem dictæ Approbationis.* *Eius æſtimatio.*

60. * A MARCELLO DE RIBADENEIRA *In Hiſtoria Archipelagi cap.* 7. *vbi Societatem vocat*, Religionem ſanctam, potentemque multis glorioſis Martyribus gloriari, quos inter Infideles, ac Hæreticos habuit. *Ita refertur apud Euſeb. Tom.* 1. *viror. illuſtr. Soc. fol.* 501. *Eſt Religio ſancta, potens multis Martyribus gloriari.*

61. A LVDOVICO à S. IOANNE EVANGEL. *ex Regulari Obſeruantia egregio Concionatore, Comiſſarioque Diſcalceatorum Generali, appellante* IESV *Societatem*, Fontem Doctorum ſacratiſſimum. *Ita ille in Approbat. ad Tom.* 1. *Euangeliorum P. Antonij de Eſcobar.* *Eſt Fons Doctorũ ſacratiſſimus.*

62. * A DAMIANO DE LVGONES *Concionatore ſelectiſſimo, qui in ſermone de Beatificatione B. Ludouici Gonzagæ ingentem elogiorum Societatis cumulum congerit, quorum ego aliqua, eaque præcipua ſummatim referam. Et inprimis fol.* 9. *col.* 2. *Societatem vocat*, Matrem mortalium omnium: imo & Matrem legitimam omnium Religionum. *Et fol.* 10. Partem Eccleſiæ excellentiſſimam & nobiliſſimam: imo vnam ex eiuſdem Eccleſiæ excellentioribus, & nobilioribus partibus. *Et fol.* 11. *col.* 2. Ventrem myſtici Corporis Eccleſiæ, eam abundanter filijs ditantem. *Item, &* Humerum eiuſdem in Germania, Gallia, Polonia, Anglia, Hibernia, nec non & in ceteris Regnis *Societas omniũ mortalium, imo & Religionũ Mater. Pars Eccleſiæ nobiliſſima, & excellentiſſima. Eius myſtici corporis venter, humerus, cor, manus.*

Illius fidem Athlantis inſtar ſuſtentans.

gnis hæreſum labe infeſtis fidem Athlantis inſtar ſuſtentantem. *Et Ibidem, Societatem appellat.* Eiuſdem Eccleſiæ Cor exercitijs ſanctæ orationis & contemplationis continuis, ac feruentibus viuificans *: Item :* Manum vtramque eiuſdem, eam iacentem & afflictam, viris doctiſſimis, Cathedris, ſermonibus, diſputationibus validiſſimis erigentem. *Et fol.* 12. *col.* 1. Afflictorum Conſolatricem *nominat. Et col.* 2. Aceruum tritici lilijs vallatum, puluere ac palea defæcatum, puritatis candore illuſtriſsimum. *Et fol.* 13. *col.* 2. *ait Societatem eſſe*, Granum frumenti in Eccleſia natum ex Grano illo triticeo cæleſti, ſcilicet IESV, ex quo panis conficitur, qui fidelium corda corroborat. *Et fol.* 14. *col.* 1. Religionem irreprehenſibilem *appellat. Et fol.* 15. *col.* 2. *dicit*, Societatem recipere in ſe ventris inſtar ſcientiæ & doctrinæ alimentum, quod per totum Eccleſiæ Corpus illa diſtribuit; quoque illa ceteras Religiones ac ſtatum Clericalem ſuſtentat: *Et inſuper* Extenſam, *ait*, per totum orbem ad Orientem & occidentem, ſeptentrionem & Meridiem. *Et fol.* 16. Candelabrum aureum totum, quod vidit Zacharias ſeptem ſanctis filijs velut lampadibus præfulgens, ex quibus fideles omnes lucem virtutis, & doctrinæ hauriant. Nec non & vnum è ſeptem Candelabris, quæ vidit in ſua Apocalypſi Euangeliſta Ioannes charitatis auroſplendidiſſimum. *Et fol.* 20. *col.* 2. Candelabrum habens pro lampade IESVM *Societatem appellat. Et tandem*: Pedes Eccleſiæ, quibus ea progreditur, & ſuſtentatur; ſicut Corpus pedibus graditur, & nititur. *Hæc ille inter plurima, quæ per totam illam Concionem diſperſa habet in ſummam Societatis laudem.*

Eſt afflictorum conſolatrix Cant. 7. 2. *Et aceruus tritici lilijs puritatis vallatus. Granũ frumenti ex IESV natũ. Scientiæ, & doctrinæ alimento ceteras Religiones, ac ſtatum Clericalem ſuſtentans. Candelabrum aureũ filijs velut lampadibus præfulgẽs.* Zach. 4. 2. Apo. 1. 12 *Imo IESVM habens pro lampade. Eſt Pedes Eccleſiæ.*

63. A ZACHARIA BOVERIO : *Qui nec illuſtre minus de fundata primum Societate teſtimonium inſeruit Annalibus Miniorum Capucinorum anno Chriſti* 1534. Ceterum (*inquit*) hoc anno, in quo Henricus VIII, Angliæ Rex poſt Catholicam Religionem verbo, & ſcripto propugnatam, ob Annæ Bolenæ coniugium, ac Catharinæ vxoris repudium, ſchiſmate in Anglia

Angliæ Rege Pontifici obedientiã negante, orta Societas.

Anglia concitato, à Pontificis obedientia, ac poſtremo à fide deſciuit, maxima Dei in Eccleſiam, tum prouidentia, tum benignitas enituit. Nam hoc ipſo tempore, prima Illuſtriſſimæ Societatis IESV fundamenta iacta ſunt, Deo primum, tum Sancto Ignatio Loyola Auctore, qui hoc anno ſex ſibi adiunctis Socijs, vt apud illius vitæ Scriptores videre licet, præcipua voti religione Pontificis ſe obedientiæ adſtrinxit: vt quod in Rege & Regno ceciderat, in Sancto atque Apoſtolico Viro, atque in eius Societate reſurgeret. *Hæc ille apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 11. fol 678.* *Quæ illi ſpeciali ſe obedientiæ voto obſtrinxit.*

6c. * A BARTHOLOMÆO RVBIO *Eiuſdem Seraphici Inſtituti de Obſeruantia Viro clariſſimo, cui tanta de Ignatio Parente Sanctiſſimo, primæuiſque Socijs, falſis calamnijs impetitis, exiſtimatio, vt publico inſtrumento teſtaretur,* Eos viuere vitam exemplarem inſtar Apoſtolorum. *Ita ille apud P. And. Lucam in vita S. Ign. lib. 2. cap. 7.* *Socij viuunt vitam exemplarem inſtar Apoſtolorum.*

65. A LOVANIENSI *Moderatore, eximia pietate, prudentiaque Viro, quem ſcimus negaſſe in ſuorum numerum admittere, niſi aſceticis Ignatianis ante excultos: Quod multo iam vſu ſibi compertum diceret*, Hos in omnem virtutem, & proniores & conſtantiores exiſtere. *Sic apud Imag. 1. ſæc Soc. lib. 6. cap. 23. ſect. 1. fol. 790.* *Eorum doctrina exculti, in omnem virtutem proniores, & conſtantiores exiſtūt.*

66. A IANVENSI CONVENTV *Florentiſſimo licæo in theſibus typis mandatis Mediolani ann. 1636. miris hieroglyphicis excuſis, R. P. N. Generali Mutio Vitelleſco dicatis, reſpondente Fr. Ioanne Salerno à Camplo Sacræ Theologiæ Bacalauro, Preſide R. P. Magiſtro Bartholomæo Perrio ab Argenta eiuſdem Ianuenſis Licæi Regente digniſſimo.* Angelicæ (*inquit*) Theſes, cui potius, quàm Tibi, hoc eſt Angelo (Reuerendiſſ. Pater) deferantur? Et vero vel ipſe Angelus es, vel Angelos eſſe certiſſimum argumentum cum Te hominem Mundus non probauerit. Quid Cælum, cui moderando indefeſſè præſides, quam non obſcurè Te Angelum prodit. Tu enim immotus Vniuerſum hoc Cælum, quod terrarum Orbem complectitur, ex Vrbe tan- *Mutius Generalis laudatur.* *Societas Cælum omnem terrarum Orbem complectens.*

quam ex vertice torques, ac vnus immenſam illius magnitudinem imples: hoc etiam Angelorum ſimilis, quod temporis, vel laboris lima non attereris, cum integris animi viribus extremam ætatem feras, ac eâdem, vt ſemper, dexteritate creditum Tibi Cælum modereris. Ita volens, ac propitius ſupremus Motor Te diutius ſoſpitet, nec ſuum Angelum Terris Cælum inuideat. *Hæc florentiſſimum Ordinis Seraphici Ianuenſe Liceum.*

Cuius Angelus, ſeu intelligentia mouens, eius Generalis.

Beati, qui Sociorum conſilijs, & directione vtuntur.

67. A PETRO NICOLAO FACTORIO *Viro virtutibus, & miraculis clariſſimo. Is Societatis homines eiuſque Inſtitutum eximijs laudibus pene ad aliorum inuidiam extollebat*: Beatoſque putabat, qui eorum conſilijs & directione ſpirituali vterentur. *Occurrentes ſibi tanquam Angelos venerabatur, ſumma beneuolentiæ & cultus ſignificatione. Ita apud Nicol. Lancic. Tom. 2. Opuſcul. ſpirit. 17. cap. 4. num. 203.*

Societatis Inſtitutum perfectiſſimum, ſelectiſſima aliorũ Ordinum ſibi aſciſcens.

68. A PHILIPPO BOSQVIERO *Cæſari montano Minoritæ Obſeruant. Prou. Flandriæ, Scriptore doctiſſimo, Tom. 2. ſuorum Operum conc. 2. in Annunc. B.M. fol. mihi* 736. Vt Sociorum (*inquit*) Beati Ignatij Loyolæ Inſtitutum oportuit eſſe perfectiſſimum, quod ſelectiſſima quæque aliorum ante ipſos Ordinum ſibi adſciſcere potuerunt, ſic Mariæ Virgini ex meritis omnium creaturarum perfectionibus Illuſtriſſimis confectæ nihil videtur deeſſe potuiſſe, non ſi vel Momus cenſor acceſſatur. *Sic eruditiſſimus Franciſcanus Inſtituti Ieſuitici perfectionem explicat.*

Commendatur in Ignatio.

Qui maiorẽ in Dei gloriã ſemper in ore, & præ manibus virtutum operibus habebat.

69. * A LVDOVICO DE VALENCIA *Miniſtro Prouinciali Capucinorum in Valent. & Murciano Regno, Lectore Theolog. Iubilato, & Qualificatore S. Officij Inquiſit. vtriuſque Regni, in Approbat. Tomi de Mariana Deuotione per P. Chriſtoph. de Vega conſcripti.* Ad Maiorem Dei gloriam (*inquit*) fuit ſymbolum magnanimum, quod ſemper præ oculis, imo & in ore habuit, (cui quidem ſubſeruiebat ardor ille, quo nobile illud Illuſtriſſimi Patriarchæ, & Clariſſimi Doctoris pectus ardeſcebat, qui vel ſuo nomine Ignis Seraphici, quo æſtuabat, ſigna

gna præferebat) ſed & illam præ manibus ſemper heroicis virtutum operibus pleniſſimis, ad maiorem Dei Gloriam, vt ad ſcopum collimantibus, D. Ignatius de Loyola. Quam ob rationem in fundatione clariſſimæ ſuæ, & nunquam dignè ſublimatę Religionis Societatis IESV (quæ eſt ſacra Sanctitatis Idæa, & totiùs doctrinæ, & eruditionis exemplar) in illam & in illum aciem oculorum direxit: in illo cęleſti ſolo plantauit eam, agendo radices, & creſcendo tam floridâ, vernante, ac frugifera pompa, vt cælo lætitiam, Eccleſiæ admirationem pariat: illique quod de iſtâ dixit Chriſtianus Demoſthenes Chryſoſtomus mirabiliter quadrat. Eccleſia (*Societas*) in cælo radices fixas habet, priuſquam in terra. Idque ut bene fundata & radicata in cælo, & in gloria IESV, opimos in terra fructus eiuſdem gloriæ ferat; quod quidem nunc etiam Sanctiſſimus Pater ipſe per ſe ſollicitat in cælis, & per filios ſibi ſimiles, & minime degeneres conſequitur in terris, ſcilicet vt vel ipſe Naſo cecinit. *lib.* 4. Metamorphoſ.

Qui viret in folijs, venit ex radicibus humor,
Et Patris in filios abeunt cum ſemine mores.

Sed & ipſa Tullij eloquentia prædicauit de claris. Orator. aut Bruto num. 112. ô generoſam ſtirpem, & tanquam in vnam arborem plura genera, ſic in iſtam domum multorum inſitam atque illuſtratam ſapientiam! Ex illo Progenitore Ethna amoris Dei, prodierunt filij flammæ, faces, & lumina ingenium illuminantia, & voluntatem ad omnem virtutem inflammantia: ita vt de illis dixiſſe videatur magnus Aurelius Caſſiodorus: [Nati ſunt faces ex facibus, & naturam retinentes fetus arborei pullularunt.] Sed tam ſublimem Religionem (iuuenilis ætatis meæ excultricem, cui conſtantiſſimo deuinctus fui ſemper obſequio) ſilentio venerari mihi Sacratius eſt, cum maximè vel ipſius famæ vox extentorea, & calamus citiſſimus in incepto deficerent. Taceo cum Ouidio in Ibin. verſ. 203.

Cuius pectus Seraphici amoris, vel in ipſo nomine ſigna præferebat.

Societas Sanctitatis Idæa, doctrinæ, & eruditionis exemplar.

Tam florida creuit, vt cælo lætitiam, Eccleſiæ admirationẽ pariat.

Radicata in cælo, & in gloria Ieſu opimis in terra fructibus.

Stirps generoſa.

Ex Ignatio amoris Ethna filij flammæ, & lumina prodiere.

Ingenium illuminantia, & voluntatẽ ad virtutem inflammantia.

Nec mala, voce mea poterunt tua cuncta referre,
Ora licet tribuas multiplicata mihi.

Societas alienis Elogijs non indiget, ſed ſui ipſius ſemper Elogium.

Id duntaxat de tam Sacrato Ordine iuuat dicere, quod de magna Carthagine Saluſtius: [Cum tam multa dici poſſent, melius eſt ſilere, quàm pauca dicere.] Cum præſertim alienis Elogijs non indigeat, quæ ſui ipſius ſemper erit Elogium, vt optimè Valerius Maximus: Publicè conſeruata virtus, priuata laudatione non indiget. *Hucuſque ille ex Hiſpano idiomate fideliter latine redditum.*

Eſt ſacerrimus, & clariſſ. Ordo.

Paradiſus Solis IESV iubare illuſtratus.

AB EODEM *In Approbat. Tom. 1. de Theogol. Mariana eiuſdem P. Chriſtoph. de Vega: vbi poſtquam Societatem, Sacerrimum & clariſſimum Ordinem appellauit, eius laudes proſequitur in hunc modum.* Plaga, *inquit*, huius ampliſſimi campi, auguſta & Sacra Societas IESV (ſub cuius vexillo, etſi nomen non dederim, ab incunabulis fere animum tradidi) Orientalis eſt, & ille ſitus Edem conſiti Paradiſi, ad terram habito reſpectu promiſſam. Quæ à ſolis IESV iubare primo & maximè illuſtratur: de qua adlocutus magnus ita videtur Caſſiodorus. [Ornamentum eſt Ordinum cæterorum. Recipiat alius Ordo forte mediocres: Senatus reſpuit eximiè non probatos.] Lib. 1. epiſt. 13. & 41. De eiuſque alumnis fortunatis Cæſarius Nazianzeni frater viſus eſt mihi prædixiſſe. [Totum mundum ſuaui odoris fragrantia replent, qui & ſplendore ſuo firmamenti luminaria vincunt, & vitæ ſermonem continent. Quorum elychnion nunquam decidit, & lucerna non comminuitur, & Oleum non abſumitur, & lampas non quaſſatur, & flamma non extinguitur.] *Hæc ille ex Cæſario, & belle quidem in commendationem Societatis.*

Ornamentum Ordinum cęterorum.

Cuius filij ſuaui odoris fragrãtia mũdum replent.

Et ſplendore ſuo firmamenti lumina vincunt.

AB EODEM *In Approbatione ad Opuſculum Amadæi Guimenij Lomarienſis Primarij olim Theologiæ Profeſſoris, cui eſt titulus; Aduerſus quorumdam expoſtulationes, contra nonnullas Ieſuitarum opiniones morales, vbi inter alia, vir tantus Societatiſque amantiſſimus hæc de ea ſpargit encomia.* Nec modo, *inquit*, in aliqua Auctoris theſi, quiddam fidei orthodoxæ dogmatibus, rectorum morum

morum inſtitutis, deſideratæque veritatis veſtigijs deuium offendi: quin imo eius Conſilium inuidioſum ſummis laudibus, præconijſque, oppido efferendum ſenſi. Diſrumpitur hæreticæ impietatis animus, liuor virulentus efferuet in Sacerrimam, nunquamque dignis illuſtratam encomijs Societatem IESV. *Et poſtquam ex ea tamquam ex equo quondam Troyano multos prodiiſſe Patres, cum Coccæo Auguſtiniana Familiæ Magno lumine dixiſſet, ſubdit*: Et profundiori ſtylo Apoſtolica Oracula Pauli III. Greg.XIII. Pij V. aliorumque ſummorum Pontificum in ſuis diplomatibus in æthera vſque laudibus efferunt Societatem, eiuſque inuictorum militum facinora pandunt. Hæc cum Apoſtolico iure iurando ita ſe habeant, quid mirum ſi Orcus in tantæ Matris Venerabiles liberos excandeſcens infremuerit? Ac per infidos ſuos, & Anonymum (qui pudore forte correptus nomen non dedit) in eorum mirabilem, ſanamque inuehant doctrinam, eorumque placita iniquis notando cenſuris eorum inuerecunde famam ſtudeant denigrare? Ex Xenophonte refertur [quod ſi etiam, ſine aliquo errore quidquam peragat aliquis, non facile eſt quin patiatur, aut inueniat aliquem iniquum iudicem, &c.] Hunc in Anonymo, Ieſuitica Societas virtutum ac ſcientiarum Emporium experta eſt. Et cum penè prodigium ſit in tot, immo innumeris fere eius Authoribus, qui ingenij ſui monumenta tradiderunt, aliud, quod carpat haud deprehenderit; Ipſa tamen non inanis philautiæ ardore ducta, æquo animo calumnijs pepercit, firmans exemplo, quæ verbo docet, vt ſuæ conſuetæ (forſitan nimiæ) modeſtiæ non parcat. Cum pluribus æquum videretur, quod eorum vita ac doctrina in exemplar imitationis poſita ab ea acerrimè contra detrahentium linguas propugnaretur. *Et poſtea addit*. Sed etſi Ieſuiticæ Societati mire adaptetur quod de magna Carthagine dictum à Criſpo, referente Macrobio Saturnali cap. vltim. [Nullius laudibus Carthago creſcit, nec vituperatione minuitur.] Æquiſſimus nihilominus omnipotens in

Societas nunquam dignis encomijs illuſtrata.

A Pontificibus in æthera vſq; laudibus ellata.

Qui eius inuictorum militum facinora pandunt.

Ideo in eorum mirabilem doctrinam orcus infremuit.

Societas ſcientiarũ Emporium.

Ac pene prodigium innumeris eius Auctoribus.

Nimia eius modeſtia in tolerandis calumnijs.

Nec laudibus creſcit, nec vituperatione minuitur.

manibus aduerſarij illam minimè derelinquens, ſuſcitauit ſpiritum ſapientiſſimi Amadæi eiuſdem lacte ſine dolo nutriti, apprehendentis arma & ſcutum, ſuaque flammea dexteritate Doctrinam Doctorum IESV præclaro nomine ſignatorum ſtrenuè decertantis, animoſitatem aduerſarij coërcentis, tela retundentis, valentis cum Hieremia merito iactare cap. 13. & 21. ad Anonymum. [Tu enim docuiſti me aduerſum te, & erudiſti in caput tuum] ictus item quibus impetuntur fruſtraneos, irritos & vanidos ſuæ doctrinæ candore detegentis. De quo Virgilius ceciniſſe videtur.

Eius doctrina fruſtra aduerſariorum telis impetita,

Romanæ ſtirpis Origo.
Sydereo flammans clypeo, cæleſtibus armis.

Quæ ſydereo clypeo, armiſque cæleſtibus defenditur.

In quo Magiſtris ſuis iuſte debitum perſoluit. Iure igitur feliciterque pro ſuis moderatoribus, Amadæus dimicauit, ac vicit. Sed age iam nollem me ſuſpectum haberi, rigidaſque Cenſoris leges pro encomijs commutare? Ne quis tamen nimis ſcrupuloſe miretur limites iudicantis tranſgreſſam gratam ſobolem: [ſum equidem, vt verbis vtar Caſſiodori lib. 12. epiſt. 2. ad Ioan. Pap. Iudex Palatinus, ſed veſter non deſinam eſſe diſcipulus,] perpetuoque requiram debita Ieſuitis meis decantare Doctoribus. *Sic ille in ſuo approbat. opuſculi Amadæi iam dicti, Valentiæque typis editi anno* 1661.

Societas à Capitulo Generali Franciſcanorum cõmendata.

70. A CAPITVLO GENERALI *Pinciæ habito, in quo Venerandi huius Seraphicæ Familiæ Patres ſuum erga Societatem plenum charitatis animum oſtenderunt Decreto in hæc verba edito.* Cum noſter Ordo Minimorum exiſtat, atque in humilitate præcipue; & charitate fundatus, nouerint fratres omnes vbique terrarum diſperſi, religioſos cuiuſlibet Religionis humiliter, & humane tractare, tum maximè eos, qui de Societate IESV fuerint: quos diligere, & honorare debent, eoſque ad actus literarios, feſtorum celebritatem, alioſque publi-

publicos actus, ad quos religioſi conuenire ſolent, cum charitate inuitare & ſuſcipere. Nec noſtrorum quiſquam audeat ijs publicè vel occulte detrahere. *Ita refertur Par.3. Hiſt. Soc. lib.1. num.119.*

71. A LVCA GVADIN *Commiſſario Generali Ordinis Seraphici, viroque grauiſſimo, qui tantam de Religione noſtra, ac Ignatio Fundatore ſanctiſſimo opinionem conceperat, vt diceret,* Seneſcenti Orbi fulciendo Societatem ſummiſſam: Vniuſque hominis perpetuo ſtudio vilificantis prolem Illuſtrem; felicis Parentis felicem progeniem. *Hæc ille in cenſura aurei illius libelli de Gloria S. Ignatij. Et quæ maior Ignatij gloria, eum Religionem procreaſſe quæ ſeneſcentem Orbem, & iam pene caducum virtutis ac doctrinæ fulcris ſuſtentet.* *Seneſcenti Orbi fulciendo de cælo ſummiſſa.* *Felicis Parentis proles illuſtris ac felix progenies.*

72. A PETRO OPMERSENSI *In Probatione Miſſæ pag. 129.* Ieſuitæ (*inquit*) ad tranſmarinos, & nouas Inſulas, ipſoſque Antipodas (ſicut & Franciſcani) profecti multas gentes ſua prædicatione ad Chriſtianiſmum perduxerunt: Lutherani, ac alij Hæretici hunc Ordinem peſſimè oderunt, quod ipſi eorum dogmata confutent, & vehementer inſectentur. Ego vnum è Societate Patrem opponerem contra centum Lutheranos, ac totidem Caluiniſtas; in quo plus eſt pietatis, ac ſolidæ eruditionis, quàm in omnibus iſtis, etiamſi in vnam eſſent conglomerati maſſam. *Hactenus doctiſſimus, ac piiſſimus Franciſcanus in medio Germaniæ, & coram ipſorum Hæreticorum agminibus conglobatis.. Ita refertur nouiſſimè à P. Gabriele de Henao Par.2. de Sacrificio Miſſæ. diſput. 27. ſect. 12. num.124.* *Ieſuitæ ad ipſos Antipodas prædicatione penetrarũt.* *Qũm ſint hæreticis odioſi?* *Vnus Ieſuita contra centũ Lutheranos, ac totidem Caluiniſtas opponẽdus.* *In quo plus eſt pietatis, & eruditionis quàm in omnibus iſtis.*

AB AVGVSTINIANIS.

Naſcente Societate Chriſtiani viores Romæ reuiuiſcunt.

73. AB HIERONYMO ROMANO, *Viro pietate, ac eruditione clariſſimo, qui agens de initijs Societatis in Eccleſia vtilitatem, quàm ſtrenuè, tam vtiliter laborantis*, Vno (*inquit*) momento mutata eſt tota Roma, quia iſti amici Dei ſe diſpergebant per vicos, & plateas Vrbis, vt cumulatiùs prodeſſent omnibus. Tunc incepit reuiuiſcere antiqua deuotio Primitiuæ Eccleſiæ frequentandi confeſſionem & Euchariſtiam: tunc repleri Templa populo ad conciones confluente. *Hæc ille apud Imaginem* 1. *ſæculi Societ. lib.*3 *cap.*8.*fol.*373. * *Et plura in hanc ſententiam libro ſuo* 6. *de Republica Chriſtianâ, de fructibus Societatis, propagatoque per eamdem vſu Sacramentorum proſequitur in hunc modum.* Conſideratis (*inquit*) tot Ordinum incrementis, quot iam ſupra aſſignata manent, quo pacto creuerint, ac ſe multiplicauerint, in hoc Societatis IESV Ordine clauſi cæteri omnes videntur, quia ſi in illis fuerunt aſperitas, Doctrina, Prædicatores, Magiſtri multarum virtutum; in iſto id totum continetur, quia in eo inuenitur Schola temperantiæ, continentiæ, verecundiæ, Mundi contemptus, amor proximi, zelus animarum. Per hoc Inſtitutum renouari vetus conſuetudo frequentiæ Sacramentorum, Pænitentiæ, & communionis cœperunt, frænari Homines à blaſphemijs, & iuramentis, ſeque omnes verbis ſanctiſſimis, & amore plenis ſalutare. Hodie per hanc Religionem videmus modeſtiam in iuuenibus, educationem bonam in pueris, honeſtatem in Virginibus, grauitatem in Matronis, & tandem in quolibet hominum ſtatu, ac conditione reformationem. *Sic ille, apud P. Euſeb. in vita S. Ignatij, tractatu de eius zelo, Regula* 3.

Eſt compendium omnium Religionum.

Omnium virtutum Schola.

Hominum reformatrix.

74. A IOANNE MARQVEZ *Diſertiſſimo Magiſtro, & Salmanticenſis Vniuerſitatis excellenti lumine in Gubernatore ſuo Chriſtiano lib.*2. *cap.*24. Notauit (*inquit*) Genebrardus lib.4. Chronolog.

nolog. anno 1521. hoc ipſo anno, quo celebrata eſt diæta Wormatienſis, atque Luthero contigerunt, quæ de eo Hiſtorici produnt, incepiſſe ſanctum illum Virum Ignatium de Loyola fundamenta ponere Inſtituti Societatis IESV, quę inter floridiores Eccleſiæ cœtus de ijs eſt, qui maiores fructus attulere: ex qua velut ex equo Troiano hoc ſæculo proſilιere viri inſignes, qui non minus proſpere calamo decertarunt aduerſus peſſimum Hæreſiarcham & eius aſſeclas, quam glorioſus Imperator Carolus V. gladio. *Ita ille apud Paulum Leonardum in Apolog. pro ſcientia Media Par. 2. numer. 87.*

Cœtus ex floridioribus Eccleſia.

Ex ea velut ex equo Troiano inſignes viri prodiere.

75. * A PETRO DE VALDERRAMA *Prædicatore egregio, ac ſcriptore celeberrimo in ſermone de Beatificat. S. Ignatij fol. 8. col. 2.* Diuinus *(inquit)* filius Crucem ſuper humeros baiulans ſe Ignatio manifeſtauit, cum ad prima ſui Ordinis fundamenta iacienda Romam properabat. Eâdem non Te exhiberes imagine, ô Domine, qua Euangeliſtarum Aquilæ Te exhibuiſti, accitum ex ore vibrantem gladium? ſiquidem ex hoc ſacrato Cœtu innumera futura erat Prædicatorum multitudo, qui vndique Verbi Dei gladium verſatilem rotantes in vitia & ſcelera, magna ſtrage erant aliquando irruturi? vel cur ipſi non apparuiſti calamum apprehendens digitis, vt illum Ignatius ſibi aſſumeret, omnique ſuæ ſapientiſſimæ communicaret Familiæ: cum ipſa tot, ac tam diuina volumina in lucem editura erat, vt tanquam prodigia celebrarentur? vel ſicut Ioanni, & Ezechieli comedendum librum porrigens. Comede volumen iſtud: cum iſtius Societatis alumni, omnium Scriptorum volumina videantur deuoraſſe. Sed Crucem laborum inſigne oſtendit, quam Societatis filij humeris ſuis valentiſſime imponerent, *&c. Et fol. 9. col. 2.* Hic *(ait)* Sacratus Cœtus, licet adeò ſit deditus Orationis, & meditationis ſtudio, vt plurimas noctis horas vigil in hac occupatione perſiſtat: tamen amor, & charitas animarum, quæ continuis ignibus eorum pectora depaſcit, illos adigit, vt Ec-

Sacratus Cœtus innumera Prædicatorum multitudine pollens.

Apoc. 1. 16.

Et inſigniū ſcriptorum.

Apoc. 10. 9.

Ezech. 3. 1

deditus orationis ſtudio,

Animarum zelo, ac puerorum educationi. cleſiæ gregis curam ſolicitè agant, qui amor cum pinguibus paſcuis, ſalutaribus diſciplinis, & pellucidis integerrimæ doctrinæ riuulis nulla erroris impuritate turbatis indigeat, neceſſum fuit, vt à communi in choro pſalmodia abſtinerent,
Gen.32. 26. ne gregem abſque neceſſario cibo mortis periculis exponerent, vt mererentur Angeli vocem excipere, Dimitte me, quia iam aurora eſt. Quomodo primas litteras pueris poſſent
Omnibus virtutes, & æquos mores inſinuans. inſtillare? Chriſtiana myſteria per compita illos edocere, primis grammaticæ rudimentis adoleſcentulos imbuere? Philoſophiam, Theologiam, & Scripturæ interpretationem adoleſcentibus tradere: & ſimul omnibus, virtutes & æquos mores inſinuare? Si continuo Chori pondere premerentur: quomodo tanta valerent eruditione populum in Eccleſijs inſtituere, quomodo in publicis vijs, in numeroſis gentium cœtibus vitia eradicare, rapaces inferorum lupos arcere? ſi totum diei ſpatium in hymnis & Canticis occuparent: id neutiquam fieri poterat. Plurimos habet Eccleſia qui ad maiorem Dei gloriam, proprium meritum, & commune totius Eccleſiæ emolumentum in hoc occupentur; ſed hæc Sacra Religio quam charitas, & omnium ſalutis deſiderium impulit, vt curam iſtius gregis gereret, tam continuo ſtudio, his implicari
Palma ſublimis Eccleſiæ. non poteſt, *&c. Et fol.12.col.1.* Palma (*inquit*) pluribus illaqueata racemis Societatis eſt clariſſimum hierogliphicum,
Cant.7.7. ſtatura tua aſſimilata eſt Palmæ, vbera tua quaſi botrus *cant.7.* quàm diuerſam arborum Societatem diuinus ſponſus hîc inuexit? Palma enim non niſi poſt ducentos aut trecentos an-
Adhuc tenella maturos fructus præbens. nos ad perfectam altitudinem aſſurgit; fructuſque ſuos, non niſi poſt longiſſima ſpatia producit, vitis autem tertio, vel quarto anno: verum hoc eſt Societatis miraculum, quæ cum tenella ſit adhuc planta, maturos fructus præbet, & adeo ſe in aëra extollit, ac ſi annoſa eſſet Palma. Hoc erat miraculum,
Eius filij Eccleſiæ Vbera. quod Deus in hac Sacrata Religione Familia oſtenſurus erat. Etenim Societatis filios voluit eſſe Eccleſiæ vbera, qui vt vites doctrinæ & pietatis lacte infantes enutrirent, & voluit eſſe Botros,

Botros, quorum ſolidæ virtutis vino, ætate iam prouecti corroborarentur. Igitur Societas Cœtus eſt, cuius vberibus admota Eccleſiæ poſteritas pingueſcit, *&c. Et col. 2.* Res (*addit*) profecto mirabilis eſt, quod adeo hæc Religio excreuerit, & caput ad æthera ſublimarit, cum tot impetita fuerit inimicorum iaculis! Palmam ergo celſiſſimam refert, quæ quo magis preſſa, altius erigitur. Nec abſque myſterio cum Palma Societatem contuli, quia quot victorijs, tot palmis exornata, & inter cæteras Eccleſiæ Legiones palma triumphali præfulget, *&c. Et tandem fol. 13. col. 1 concludit*: Vbi ſapientiæ aqua, ibi Crucis lignum abeſſe nequit: Si ergo hæc ſancta Religio ex Cathedris, ſcriptis, libris ſapientiæ aquam dulciſſimam diffundit, qua circunfuſæ adoleſcant Eccleſiæ plantæ, & confuſus dæmon in orcum demergitur, & fides maiori auctoritate firmatur, & denique recentes Hæreſes delentur; quis negabit huic ſanctæ Religioni Crucem grauiſſimam deeſſe non poſſe. *Hæc ille ex Hiſpano idiomate latinè reddita.*

Doctrinæ, & pietatis lacte infantes enutriunt.

Societas inſtar Palmæ, quo magis preſſa, magis erigitur.

Sapientiæ aquam rigandis Eccleſiæ plantis, & hæreſibus delendis, diffundit.

76. * A BARTHOL. LOPEZ LEGVISAMO *Sacrarum litterarum Interprete in Conuentu Cordubenſi Bætico, egregioque Concionatore, qui ſermone de Canonizat. S. Ignatij, & Xauer. poſt plures ſanctiſſimi Parentis decantatas laudes à fol. 12. col. 1. & 2. ſic eas proſequitur.* Vltimum (*inquit*) ſit encomium illa cæleſtis viſio, quæ Romæ appropinquanti Ignatio ob oculos obuerſata fuit, vbi Chriſtus illis adeo beneuolis verbis ſeſe in Societatis Cuſtodem Angelum Sacramento adegit: Ego vobis Romæ propitius ero. Petro nihil plus promiſit, neque in hac parte toti Eccleſiæ ſe magis liberalem oſtendit: Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Ideo fortaſſis fuit, quia Societatem ſublimare & in dies adaugere, idem ferme eſt, ac totius Eccleſiæ defenſionem ſuſcipere. Quod vt clarius appareat, ob oculos conſtituantur præeminentiæ, quibus exornatur. Qui erroris Societatis libris non refelluntur? quæ veritates non confirmant? quæ tenebris inuoluta dubia non euincuntur? ad quas regiones non penetrauit indefeſſus eius filio-

Luc. 22. 32.

Eam ſublimare, idem eſt ac totius Eccleſiæ defenſionem ſuſcipere.

Suorum ſcriptis errores refellens.

rum labor victricis fidei ſigna circumferentium? Nec myſterio vacat quod Eccleſiæ Princeps Ignatium globulo tormentario ad Pampelonenſem arcem ſaucium curaturus è cælo aduenerit. Etenim in hoc non tam pietatis perſoluere officium viſus eſt, quàm fœneratum ſanitatis conferre beneficium: cum ex Ignatio nouum Eccleſiæ lumen, & firmiſſimum columen excreſceret. Cuius argumentum clarum eſt, quod nulla ſit Prouincia aliquibus fidei radijs illuſtrata, quæ à Societate lucem ſuam non participarit, aut conſeruet. In Anglia, & in Iaponia Societatis video domos, illorum Regnorum conuerſionem procurantes, & in cruentis perſecutionibus ſemper inuictos Socios etiam vſque ad ſanguinis profuſionem permanentes. Hinc deducimus (*concludit*) Honoris, & æſtimationis cumulum quibus Deus Societatem tam commendatam à Pontificibus, tam æſtimatam à Regibus, tam celebratam ab Vniuerſo, illuſtrat, eſſe præmium, quod illi iuſtiſſimè debetur, *&c. Hæc ibidem col. 2. Et plura alibi.*

Ignatius Eccleſiæ lumen, & Columen.

Societas omnibus fidei lucem communicat.

Ideo honorata.

77. * A IOANNE GALVARRO *Conuentus Granatenſis Bætici Priore, egregioq; etiam Concionatore: qui in ſermone de Beatiſ. S. Ignatij ſequens illius, & Societatis elogium latine etiam redditum, edidit.* Ad hanc (*inquit, de D. Ignatio loquens*) maiorem Dei gloriam omnibus viribus conſequendam, hanc totius ſui Ordinis machinam tam affabrè expolitam erexit; ad hanc per varias mundi plagas, adeò moleſtiſſimas Miſſiones inſtituit: in hunc finem omnia ſtudia, omneſque iſtius ſanctæ Familiæ labores perfectè collimant. Quare Coronam ciuicam apud Romanos celebratiſſimam eius capiti annectere iure optimo audebimus, quæ in præmium cedebat ei, qui proprio vitæ, & ſanguinis neglecto periculo à crudeli, & vltimo fato conciuem fortiſſimè eripuiſſet. Omnes ergo totius Societatis homines ciuico coronemus diademate; ſiquidem nulla extimeſcentes pericula, etiam propriam parui habentes incolumitatem, nunc concionibus, nunc familiari conuerſatione, nunc conſilijs.

Machina affabre expolita, ad maiorem Dei gloriam.

Coronanda ciuica corona.

Ignatius cæleſtis ignis.

filijs, nunc mille alijs rationibus ab æterna morte infinitos prope homines eripuêre, *&c. Et fol.9.col.1.* Vltimus (*inquit*) huius cæleſtis ignis effectus (*de eodem D. Ignatio Parente loquitur*) lux eſt, ſapientiæ atque doctrinæ flamma, quam adeò in ſuo Illuſtri Cœtu accendit, vt verè dicendum nobis ſit, in ipſa ſcientiarum præfulgere emporia, & Muſæa, in ipſa ſplendere Athenienſes, Pariſienſes, Salmantinas, Complutenſes Academias. Hic adſunt luces animos illuſtrantes, errorum tenebras depellentes, voluntates inflammantes: hinc fluit oleum, quo reliquarum Religionum luminaria conſeruantur, & augentur. Ipſa enim Religioſorum domos ſelectiſſimis viris implet, Canonicis Magiſtralibus Eccleſias, Regijs Senatibus, & Cancellarijs litteratos ſubminiſtrat viros, Cathedris Magiſtros, Romanæ Pænitentiariæ aptiſſimos Miniſtros. Et demum ipſa illam facem eiaculatur, quæ Collegio Cardinalium ad omnem Theologicam, & controuerſam contra Hæreticos ſubnaſcentem difficultatem ſuppetias fert, doctiſſimum ſcilicet Bellarminum Ordine ſecundum, & meritis omnino æqualem Franciſco Toleto eiuſdem Religionis Cardinali, glorioſo Cordubenſium ingeniorum ornamento. Libri, & ſcripta filiorum iſtius magni Parentis adeo in omni genere ſcientiarum numerum vincunt, vt nullo poſſint numero comprehendi, *&c. Et poſtea addit col.2.* Tot & tam illuſtres viros genuit Ignatius, vt ipſi ſua gloria ſufficientes eſſent ad ſe illuſtrandos, etſi eos nullis Ignatius illuſtraret ſplendoribus: & licet Ignatius illis præexcelſis careret virtutibus illum mirabiliter illuſtrantibus, omnes tamen Patriarchas vinceret (*æquaret ego dicerem*) ſplendore, à tam lucida & ſplendenti poſteritate, mutuato, *&c. Et fol. 12. col. 1.* Sanctus Ioannes (*ait*) in Apocalypſi 14. loquens de ſanctis, qui Dei inexhauſto lumine perfruuntur, de virginibus autem has duas deprædicat excellentias; Virgines ſunt, ſequuntur Agnum, habentes nomen eius. Et ſolos Virgines Agni veſtigijs inſiſtere, & vos ſolos Virgines IESVITAS nominari, ſolos Virgines

Sapientiæ, ac doctrinæ flammam in ſuo illuſtri Cœtu accendens.

Ex quo fluit oleum aliarum Religionum luminaria conſeruãs.

Quas viris ſelectiſſimis implet.

Bellar. & Toletus laudati.

Sociorum volumina innumera.

Illi quam lucida, & ſplendens Ignatij poſteritas.

Ideo Ieſu Nomine inſigniti, quia Virgines Ieſum agnum ſequuntur.

Apoc. 14. 4.

A quo Virginitatem, vt patrimonium, & hæreditatem accipiunt.

nes glorioſo IESV titulo illuſtrari. Qui, & quorum hæc ſunt ſigna? Magni certè Ignatij Filiorum, quorum ſplendidiſſimo Nomini puritatis, & virginitatis nitor maximè conuenit. Ab hac ergo ſtirpe tanquam Patrimonium & hereditatem, virginitatem accepere. *Et tandem col. 2. concludit.* Ex incorruptæ fidei auctoribus pro comperto habeo Societatis IESV Inſtitutum ex auſteriſſimis auſteriſsimum eſſe: illud enim ſpiritum plus omnibus mortificationis habenas laxat, illud carnem ſtrictiſsimè macerat, animi ſubnaſcentes affectus maximè reprimit, illud nulla laxamenta, & imperfectionum vmbras, quæ in alijs inſtitutis reperiri videntur, permittit: abs ſe abarcens quoſcumque viderit inſanabili vitiorum lue infeſtos. Quapropter primitiuam perfectionem & ſanctitatem vegetam, & floridam ſemper conſeruabit. *Ita ille in non modicam Societatis laudem.*

Societatis Inſtitutum auſteriſsimum.

Sanctitatem vegetam, ac floridam ſemper conſeruans.

78. • A IOANNE DE CHAVES *Priore Conuentus Salmanticenſis, celebrique admodum Eccleſiaſte, in ſermone de Beatificatione S. Ignatij, apud librum Feſtor. Salmantic. pro eadem Beatificat. Vbi ille fol. 179. col. 2.* Qui (*inquit*) totius Societatis myſtici corporis eximiam pulchritudinem, & perfectionem ab imo ad ſummum, à capite ad calcem comprehendere velit, oculos in caput (quod maieſtatis Sedes eſt) pedum non oblitus coniiciat, in primiſque Ignatij firmam, & viuam fidem, ardentemque amoris æſtum attento contempletur intuitu. Sed ob oculos etiam conſtituat huius Sacræ Religionis excellentiam, & magnitudinem, *&c.* Oculos ad Pedes conuertite, ad Filios, inquam, Ignatij, illoſquè intuebimini largis ſanguinis ſui riuis mille mundi regiones proluentes, cuius roſeo colore bellè purpuraſcunt, & in ipſis laborum, & Martyriorum ferro dulciſſimum IESV Nomen inſculpunt, *&c. Et fol. 180. col. 1.* Quaſi tonitrua (*inquit*) & fulgura vniuerſo orbi illuxerunt, eumque vitiorum letargo conſopitum verbum Dei intonantes, excitarunt. Teſtes ſint huius veritatis Martyres qui impiæ Eliſabethæ imperio in Anglia pro fide Catholica ſangui-

Eius myſtici corporis eximia pulchritudo.

Quem Ignatius, vt caput, filij vt pedes componunt.

Quorum ſanguis mille mundi regiones proluit.

Sunt Tonitrua vitijs conſopitum orbem excitantia.

ſanguinem profudere: Teſtes ſint quadraginta, quos Ignatius de Azebedo è Luſitania ducebat in Braſiliam, quos impius Caluiniſta crudeliter enectos in mare proiecit: teſtes ſint innumeri quorum laboribus finem orbis Iaponia, Indiarum Apoſtolus Franciſcus Xauerius terminum præfixit: Teſtes ſint Sanctorum phalanges, quæ in fidei defenſionem varijs Martyrijs, & tormentis glorioſè occubuêre. Alij raptati, alij in diuerſas partes dilacerati, plurimi è patibulo ſuſpenſi, omneſque pluribus iniuriarum, & ignominiarum iaculis petiti. Quam ſpecioſi Pedes. Pulchritudo in Pedibus ob velocitatem qua per totum orbem ſanctiſſimum Dei Nomen circuntulêre, & Euangelium intonuêre. Pulchritudo in Collegijs, in Domibus Profeſsis, & alijs, è quibus velut armamentarijs, & armorum apothecis enſes ex vtraque parte acutiſsimi deprompti, fortia videlicet contra Hæreſes argumenta, quibus Eccleſiam ſemper propugnant: Quam ſpecioſi Pedes. Pulchritudo in Academijs, vniuerſitatibus, Cathedraticis, & Magiſtris, quos diſperſos in omnibus florentiſsimis Academijs habent: qui licet mortalium mentes diuinæ legis præceptis inſtruant, inflammant etiam voluntates diuino amore. Pulchritudo in libris, & impreſsionibus, quas in lucem edidere, quæ adeo breui tempore excreuêre, vt ſi in vna coaceruarentur lance cæteras aliarum Religionum lucubrationes, ſuo pondere, credo, facile vincerent. Negari minime poteſt, ſi non pluribus, vna re ſaltem Religiones alias, ſuperare, zelo nimirum communitatis, & communis vitæ rationis, quam (quia vitam viuunt Apoſtolicam) firmiter retinent, illi maximè conſulunt: nemini præterquam ægrotis ſingulare quidpiam permittentes, *&c.* Horum ergo Pedum pulchritudine, ſuique Capitis exemplo, ſanctitate, & virtute, noua hæc Eccleſia tanta pollet fortitudine, quanta ſpecioſa formâ exornatur. Electa vt ſol, pulchra vt luna, Terribilis, vt caſtrorum acies Ordinata, *&c. Et fol.* 183. *col.* 1. Inter cæteras (*aut.*) ſanctitatis dotes, quas eis velut teſtamento reliquit

Et fulgura eundem illuminantia.

Quam ſpecioſa Societas in pedibus.

Ob velocitatem, qua Dei nomen per totum Orbem circumferunt. Rom. 10. 15.

In Collegijs, è quibus velut armarijs fortia tela contra hæreſes depromuntur.

In Academijs, & vniuerſitatibus.

In innumerâ editione voluminũ.

Noua Eccleſia tanta fortitudine, quam ſpecioſa forma exornata.

Pulchra, vt luna, electa vt ſol, terribilis, &c. Cant. 6. 9.

Modeſtia cæteris prælucens Ordinibus.

Plus omnibus per Orbem dilatata virtute, literis, & Sanctitate.

quit Pater ſuus D. Ignatius, eſt exemplaris, qua cæteris Ordinibus prælucent modeſtia, quæ quidem licet ſit exterior hominis compoſitio, eſt tamen interioris virtutis index, & vnionis cum Deo argumentum, *&c. Et poſtea fol.*185.*col.*1. vel in hoc (*inquit*) hæc ſacra Religio heres ſui Parentis fuit. Necdum plures exceſſêre anni à prima ſua fundatione, confirmationeque, & tantopere excreuit, vt plus omnibus ſe in orbe dilatauerit, & virtute, litteris & ſanctitate illuſtrior euaſerit, *&c.* Quam propero gradu (*concludit*) cæteræ omnes Religiones certatim floreſcere cœperunt: en tibi vna exoritur, altera medium curſum tenet, illa ſplendeſcit, hæc ad metam appropinquat; verum Societas IESV tanquam è ſpecula reliquarum introitum & exitum in hac Mundi turbulenta militia contemplabatur, & opportunam in huius palæſtræ arenam deſcendendi tempeſtatem expectabat, donec tempus, & occaſionem nacta, exultauit vt Gigas ad currendam viam tanta celeritate, virtute, litteris, ſanctitate, & veræ fidei & religionis cultu, vt cæteras Religiones non ſolum aſſecuta eſſe, verum etiam quodammodo præuolaſſe videatur, *&c. Sic ille.*

Licet omnibus poſterior, omnes tamen vt Gigas aſſequitur, & prætervolat. Pſ.18.6.

In Orbem à Deo inducta, vt hæreticorũ erroribus opponeretur.

79.* A FERDINANDO CAMARGO, ET SALGADO *Hiſtoriographo eruditiſſimo in Chronico Eccleſiæ Militantis Claſſe* 16.*fol.*299. *col.*1.*fin.* Videtur (*inquit*) Deus in Orbem induxiſſe Ignatium, & Societatem, vt Lutheri, & Caluini erroribus, quibus Religionem in Germania, Anglia, Flandria, Gallia, & alijs Prouincijs prophanarunt, opponerentur. In his enim Prouincijs Ignatij diſcipuli Catholicam fidem libris, concionibus, & Controuerſijs propugnant, conſeruant, & ſtrenuè vſque ad ſanguinis effuſionem & vitæ glorioſa diſpendia defendunt. Fructus, quos hæc Sanctiſſima Religio ad maturitatem perduxit non vnius voluminis exigui narratione comprehendi poſſunt, quin potius plures copioſos & elegantes exigunt ſcriptores, *&c. Et poſt multa tandem concludit fol.* 304. *col.*2. Martyres (*inquit*) quos in lucem tanquam nobiliſſimos

Cuius filij Catholicam fidem vſq; ad ſanguinis diſpendia propugnant.

Eius innumerabiles fructus.

ſimos fœtus edidit hæc Sanctiſſima Religio, adeo numeroſi ſunt, vt iure optimo Mater Martyrum pleno ore acclamanda foret. *Hucuſque ille vulgari idiomate ſed non vulgari erga Societatem & ſuos affectu, vt patet ex Martyrum, & Martyriorum ſedula narratione, quæ breuitatis cauſa omittenda duxi.* *Eſt Mater Martyrum.*

80. * AB ALFONSO DE LA CORTE *Doctore Primario Complutenſi, qui in Approbatione ad Tom. P. Andreæ Perez de Triumphis fidei per noſtræ Societatis Patres in Sinaloa reportatis, Societatem appellat.* Religionem præclaram, magnique Parentis Ignatij ſpiritus, ac zeli animarum Hæredem. *In quo non modica pullulat Societatis laus, tanto Eccleſiæ Giganti coæquari.* *Societas Religio, præclara Ignatiani ſpiritus, & zeli hæres.*

81. * A IOAN. GONZALEZ DE MENDOZA *Pœnitentiario Apoſtolico in Itinerario noui Orbis cap.14.fol.mihi 349.qui poſtquam Chriſti fidem in aliquibus Iaponiæ Inſulis, accurata diligentia, ac labore Patrum Jeſuitarum introductam, aſſeruit; ſubdit,* Eos ſanctam doctrinam, vitamque Xauerij Apoſtolicam in dictarum Inſularum conuerſione imitatos, illiſque iuſtiſſimas agendas gratias, eo quod adamantina Iaponum corda fecerint emolleſcere: qui bona doctrina, exemploque Patrum meliores Chriſtianos, quàm Orientalis Indiæ ſe exhibent. *Eius filiorum diligentia introducta fides in Iaponiam. Sancta doctrina, & Apoſtolica vita.*

82. AB ALFONSO DE MENDOZA *Magiſtro doctiſſimo relato in Approbat. R. P. Fr. Ioannis Ponze de Leon ad Tom. 1. Vir Illuſt. Soc. fol. mihi 1. col.2.* Quæ (*inquit*) in terris regio non plena tam fructuoſo (*Societatis*) labore. Illa ergo cunctarum Genitrix nationum. Sic enim oportebat quando totum Nomen Tetragrammaton hauſerat. *Sic ille.* *Societas cunctarum Genitrix nationum.*

83. * AB AVGVST. OSSORIO *Leridæ Priore digniſſimo in ſer. de S. Ign fol. mihi 1. col.2.* Societas IESV (*inquit*) ſupra Ieſum fundata felix ac fortunata Fabrica: ſapiens Artifex B. Ignatius fundator: tam nobili principio clarum eſt, machinam fundamento non imparem ſurrecturam. Sane prototypus, in quem inſpexit Ignatius, Ædificiũ diues, elaboratum quouis pretioſo *Felix ac fortunata fabrica ſupra Ieſum fundata.*

Ædificium diues pretioſo lapide varium, & ad perpetuitatem firmum.

lapide varium, & ad perpetuitatem firmum promittit, *&c. Et poſtea fol. 3. col. 2.* Sanctiſſima (*ait*) IESV Societas Ædificium eſt, fabricaque admirabilis magnitudinis. *Et rurſus fol. 4. col. 2.*

Admirabilis magnitudinis.

Scire vultis fructus rami; (*Ignatij nempe & ſociorum:*) ex viginti octo Regibus in India Orientali Luſitanorum Coronæ ſubiectis, & ex ſexaginta quinque in Iaponia fere omnibus opera, & miniſterio Patrum Societatis IESV conuerſis, conſtat: de qua videtur Oſeas locutus, cum dixit: Ibunt rami eius, &

Cuius gloria quaſi Oliua, & odor eius vt Libani.

erit quaſi Oliua gloria eius, & odor eius vt Libani cap. 4. *Et fol. 5. Poſtquam Societatis excurſiones in omnes mundi plagas ad omnes exteras nationes enumeraſſet, ait:* Sed ad quid tot maria nauigamus,

Eius excurſiones, & miniſteria.

per tot ac tam remotas terras peregrinamur, huius ſacratiſſimæ Religionis fructus conquirentes, cum in noſtris poſſimus affatim exempla ſuppeditare: nempe eius ſuggeſta, confeſſiones, exercitia, miſſiones, ſanctam infirmorum

Volumina omnium facultatum in lucem edita.

conſolationem, adiuuare patibulo deſtinatos, in Eccleſia Catholica frequentem Sacramentorum vſum excitaſſe: opera, & libros ex omnium ſcientiarum, & facultatum genere in lucem editos, tanta ſecuritate, ac eruditione, vt nihil amplius deſiderari poſſit, in ſacra præcipuè Theologia poſitiua,

Quorum doctrina ſancta, ſecura, vtiliſque ad animarum ſalutem.

& Scholaſtica, quorum doctrina ſancta, ſecura, vtiliſque ad animarum ſalutem hodie legitur, docetur in præcipuis Chriſtiani nominis vniuerſitatibus, magno hæreticorum dolore, qui doctrinæ ſanctæque vitæ Societatis IESV ſe capitales inimicos, ac perſecutores profitentur, *&c. Et poſtea fol. 6.* Societas (*inquit*) IESV quamuis ex ſe admirabilem Sanctitatis

Societas ſuauem virtutis, ac doctrinæ odorem diffundit.

fragrantiam, ſuauemque virtutis, ac doctrinæ odorem diffundat, quo fragrat Eccleſia Dei; & licet hanc in Scholis maioribus Theologiæ fructibus abundantem reddat, præcipuè verò eam ex primis grammaticæ rudimentis, elementari-

Religio celeberrima, Nazarea, electa, ac ſingularis.

que puerorum inſtitutione exornat, *&c. fol. 7. col. 1. ſubdit:* Religio eſt non ſolum approbata in Eccleſia à Summis Pontificibus, ſed etiam à ſancto Tridentino Concilio, & inter approbatas celeberrima, *&c. Ac tandem fol. 9. concludit,*

IESV

IESV Societatem Religionem eſſe Nazaræam, electam, ac ſingularem. *Sic ille.*

84. AB ANTONIO DE SAN ROMAN *In ſua Menſa ſpiritualium ciborum Par.2. Tract.4.cap.1.fin.* Nec tamen (*ait*) idcirco quia ex cucullatorum Ordinibus, Heroas hos nouem eduxi, in Ordine Clericali deſunt, qui ſeſe offerant ſeligendos, cum oculatus ipſe ſim teſtis, eſſe quamplurimos, præſertim in Clericorum Regularium Societatis IESV religioſa Familia, qui vt Angeli pacis, licet omnium poſtremi ad hæc ſe regna contulerint, inter primos tamen Apoſtolici laboris mercedem, ac præmia nanciſcentur.

Cuius filij Angeli pacis ſunt.

Qui licet poſtremi venerint, Apoſtolici laboris præmia inter primos nāciſcuntur.

85. AB ARCHANGELA PANIGAROLA; *quæ obiit Mediolani ann. 1525. in Cœnobio ſanctimonialium S. Marthæ ſub regula S. Auguſtini religioſiſſime militantium. Huic ſanctiſſimæ fæminæ conſtans fama eſt in eo Monaſterio fuiſſe inter alia diuinitus ſignificatum*, Appetere tempus, quo tempore Eccleſiaſtica diſciplina reformaretur: atque ad eam reformationem laturos auxilium Sacerdotes quoſdam, qui laboraturi eſſent in conuerſione totius mundi, concionibus potiſſimum habendis tanquam noui Apoſtoli, & de Societate IESV nominandi. *Hoc diuino monitu mire ſolata ſuas Archangela, deceſſit. Ita refertur apud Nigronium in Comment. Regul. Soc. Tit. Par. 3. num. 24. & paſſim alibi apud noſtros, & exteros Auctores.*

Prædicta ab Archangela Panigarola, Societas.

Vt quæ ad Orbis reformationem opem erat latura.

86. * A IOANNE DE RIBERA *S. Officij Qualificatore, in Regia Limenſi Academiâ Theologiæ Primario Profeſſore, Prouinciæ ſuæ Capite, inter omnes huius Occidentis viros celebratiſſimos facile Principe, in Cenſurâ nuncij vniuerſo terrarum Orbi acceptiſſimi, de honorifica Societatis* IESV *in Rempublicam, & Ditionem Venetam reuocatione, & antiquis ſedibus, & priſtinis honoribus reſtitutione Limæ Proregis iuſſu typis excusâ 22. decemb. 1657.* Quot lachrymis (*inquit*) olim Senatus Venetus Societatem IESV abeuntem proſecutus eſt, tot iubilis nuper eam redeuntem eſt amplexatus: quàm luctuoſus egreſſus, tam iucundus fuit toti Reipublicæ, totique Societati regreſſus: imò verò multo iu-

Singularē gaudium ob reſtitutionem Societatis in Venetam ditionem.

cundior: Inſolitum enim bonum plus amatur, & ſequenti gaudio confert dulcedinem temporum præmiſſa triſtitia; inquit Caſſiodor. lib. 8. var. epiſt. 20. Scilicet quinquaginta annorum patientia (improbis Hæreſeos gannitibus laceſſita, mille opprobriorum plauſtris onerata, mordaculis maledolorum, & inuidorum corroſa dentibus, probroſis criminationibus iactata à multis, qui eam neſcire affectabant, ne cogerentur æſtimare, Nolentes audire, quod auditum damnare non poſſent, teſte Tertul. in Apolog. c. 1.) Pretium fuit, quo Societas IESV (virtutum Theſaurus, à quo non patientiæ tantùm verum etiam virtutum omnium exempla peti poſſunt) in Officina Prouidentiæ, honorificentiſſimum Elogium, & incomparabilis gloriæ diploma ſibi comparauit, quo ſanctiſſimus Pontifex noſter Alexander 7. iſtam Religionem, errorum & vitiorum Debellatricem in Germanijs, Hiſpanijs, & Gallijs, & vt vno verbo dicam, in toto terrarum Orbe, à ſolis ortu vſque ad Occaſum triumphis onuſtam, in nobilem illum Venetiæ Principatum reducit. Felix reuera quinquagenaria illa Patientia, quæ tam illuſtri corona promeruit compenſari. Canat ergo Hiſpanus noſter lucanus 1. Pharſal.

Theſaurus virtutum Societas eſt.

Errorum ac vitiorum vbique debellatrix.

Onuſtaque triumphis.

Quod ſi non aliam venturo fata Neroni
Inuenère viam, magnoque æterna parantur
Regna Deo, cælumque ſuo ſeruire Tonanti,
Non niſi ſæuorum potuit poſt bella Gigantum:
Iam nihil, ò ſuperi, querimur: ſcelus omne nefaſque
Hac Mercede placet.

Id eſt tanta eſt, tamque inſolita merces, tantus valor, tantaque honoris magnitudo, vt eius conſideratione vileſcant, imò inaneſcant, quot & quanta deuorauit opprobria, inuicta & inexplebilis Societatis patientia. Immeritò equidem pudore ſuffuſa quinquagenario: vnde fuit reditus tantò gratior, quantò abſentia diuturnior, & exitus cauſa religioſior. Etenim & opprobriorum contemptus bonis viam parat ad honores, & præ-

Eius patientia in perſecutionibus inexplebilis, & inuicta.

præmiſſæ triſtitiæ incudes ſunt gaudiorum, Nam magis gaudent homines de rebus perditis (*cum recuperantur*) quam ſemper poſſeſſis, teſte Chriſol. ſer.76. Ita mulier inuenta Dragma collætatur, & ipſemet Chriſtus, eodem Chriſol. teſte ibid. Iniuriam paſſionis, totam tranſiſſe ſentit in gloriam Reſurrectionis. Heroicum hoc opus fecit Alexander (cuius vmbella fuit Macedo) ſed fuit non ſolus, fecerunt & Venetiæ, redeat ad nomen antiquum Præfectura illa Prætorij toto orbe laudabilis, iuxta Caſſiodor. ſupra: fecit & vniuerſus orbis Chriſtianus voto ſuo: fecerunt oppida omnia ſuis deſiderijs: fecerunt Sacerdotes ſuis lachrymis: fecerunt omnes à ſene ad puerum; à Crœſo ad Irum conſpirantes ad abſtergendas lachrymas à pupilla oculorum ſuorum Societate IESV, cupidiſſimi huius ſucceſſus proſperitate. Quod de electione Traiani à Nerua ſcripſit eius Encomiaſtes Plinius, hîc veriùs quadrat, Non vnius Neruæ iudicium illud, illa electio fuit: nam qui vbique ſunt homines, hoc quidem votis expetebant: ille tantum iure Principis occupauit, primuſque fecit, quod omnes facturi erant: nec Hercule tantopere factum placeret, niſi placuiſſet antequam fieret. Cum ergo ſit iſta Communis omnibus felicitas, imprimatur, & nota fiat omnibus, vt omnes congaudeant, & inuentam ſuam dragmam Venetijs, & ſuum Theſaurum Societati IESV congratulentur. Limæ 22. Decemb. 1657. *Hæc ille.*

Ex quibus in maiorem gloriam aſſurgit.

Omnium vota de eius reſtitutione in Venetiam.

87. A BASILIO PONTIO *Scriptore doctiſſimo, qui cum ſimplicia vota Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, quæ in Societate poſt biennium prolata, Religioſum efficiunt, accuſata eſſent nouitatis, in varijs, quæſt. 3. Scholaſtica, ita concludit*: Ex dictis in tota diſputatione colligitur laudabile Inſtitutum Societatis IESV hiſce temporibus magno Reipublicæ Chriſtianæ commodo deſtinatum, non eſſe nouum, ſed primæuum in Religione ſeruatum viuendi genus: ac proinde hallucinatos eſſe valde, & ignorantia lapſos, qui eiuſmodi Inſtituto veræ Religionis & nomen, & rationem adimebant. Nam ſi vete-

Laudabile Societatis Inſtitutum magno Chriſtianæ Reip. commodo deſtinatum.

Vindicatur à calumnijs. rum ſcripta euoluiſſent diligentius, hanc viuendi normam Societatis IESV, quoad eam partem, quæ conſtat Votis ſimplicibus poſt biennium emiſſis in Religione approbata, eiuſdem prorſus rationis eſſe cum primis illis exordijs Monachiſmi, & antiquo ſtatu Monachorum Baſilij, Auguſtini & Benedicti, comperiſſent. *Hactenus Baſilius Pontius ſæculi noſtri, & antecedentis felix prodigium. Ita apud P. Gabrielem Henao de ſcientia Media Hiſtorice propugnata num.* 147.

Ignatius, Societas, & Nomen laudantur. 88. A PROSPERO STELLARTIO, *In Fundamentis ac Regulis omnium Religionum cap.* 38. *fol.* 544. *loquens de Societate, hoc præclarum edidit ille teſtimonium.* Inter præclaras, quæ Christo militant Religiones haud mediocrem locum ſortitur Societas IESV. Auctorem habuit Virum Sanctitate præclarum, iamque in canonem relatum Ignatium de Loyola genere nobilem, domo Cantabrum, *&c.* Huius autem Sacræ Societatis ſectatores apud Hiſpanos, & Italos Theatini paſſim vociferantur; male tamen, cum Inſtitutum Theatinorum ſub S. P. N. Auguſtini regula merentium fundatorem habeat Petrum Caratam Neapolitanum Epiſcopum quondam Theatinum, vnde nomenclatura dimanauit. Franci, atque Noſtrates Belgæ Ieſuitas appellarint, nobili quidem Nomine, *&c.* Cæterum huius Illuſtris Societatis IESV præcipuum ſtudium eſt Eccleſiæ inter varios Hæreticorum aſſultus quaſſatæ, ac periclitanti totis neruis ſuccurrere, docendo, prædicando, ſcribendo, fidelium confeſſiones audiendo: quibus in muneribus præclari admodum inter eos enituere viri, quorum plures Indos, & Iapones Euangelij face colluſtrauere. *Hæc ſcriptor grauiſſimus.*

Huius ſtudium, Eccleſiæ inter Hæreticorum aſſultus periclitanti ſuccurrere.

89. A

A CARMELITANIS.

89. A S. M. Teresia a Iesv; *Notæ in toto terrarum Orbe Sanctitatis, & ſapientiæ Virgine Illuſtriſſima tot Religioſarum perſonarum Fundatrice & Reformatrice clariſsima: illa, inquam, Virago incomparabilis, Heroina, & inuincibilis Debora, illa omnigenæ Sanctitatis Mulier vere fortis ſuis exemplis, verbis, & ſcriptis mirifice Societatem commendauit, & honorauit.* *Quanti B. Tereſia fecerit Societatem.*

Primò, profundiſſimæ humilitatis exemplis commendauit, cum cap. 5. ſuæ vitæ pag. 47. ſic Sancta de ſe ſcribit: Manſi in hac cæcitate credo pluſquam ſeptemdecim annis, donec quidam Pater S. Dominici valde doctus mihi aperuit oculos in aliquibus rebus: & illi ex Societate Iesv totaliter mihi incuſſerunt tantum timorem (*ſcilicet non parui faciendi quædam peccata venialia, quæ quidam rudes Confeſſarij dicebant S. Tereſiæ non eſſe peccata*) aggrauando mea adeo mala principia, ſicut poſtea dicam. *Cuius doctrina ſuũ ſe ſpiritualem profectum debere fatetur.*

Et cap. 23. pag. 246. ſic eadem Sancta ſcribit: Laudatus ſit Dominus, quod mihi gratiam dederit obediendi meis Confeſſarijs quamuis imperfecte, qui quaſi ſemper fuerunt iſti benedicti Homines Societatis Iesv, *&c.* Cœpit poſtea anima mea ſentire manifeſtam meliorationem ſicut nunc dicam.

Secundus modus, quo Sanctiſſima Tereſia Societatem Iesv *commendauit, ſitus eſt in miris laudibus Societatis, de qua hæc ſcripſit in eodem vitæ ſuæ cap. 23. pag. 236.* Cum (*inquit*) veniſſent huc Patres Societatis Iesv, quibus ego non cognoſcendo vllum eorum, eram multum addicta, tantum quia ſciebam modum eorum ita viuendi ſicut orandi. Sed non me inueniebam dignam loquendi cum illis, nec fortem ad obediendum illis. *Et infra.* Fuit propter maius bonum meum, vt ego cognoſcerem, & tractarem cum Gente adeo Sancta, qualis eſt Societas Iesv. *Et alio in loco eiuſdem Capitis 23. pag. 244. Sic ait:* *Quantum illi eſſet addicta.*

Affige-

Quanta de ſuorum-Confeſſariorum Sanctitate exiſtimatio?

Affligebar, quod domeſtici me viderent tractantem cum Perſonis adeo Sanctis vti erant illæ ex Societate, timens miſeriam meam, & videbar magis eſſe obligata, ne eſſem adeo miſera, & vt me priuarem meis recreationibus otioſis.

Et de Societatis perſonis.

Et cap.24.pag.249.ſic ſcribit: Habitabam prope illos (*ſcilicet Patres Societatis* IESV, *de quibus ibi egit*) gaudendo valde quod tractarem frequenter cum illis: quia tantum cognoſcendo Sanctitatem illorum conuerſationis, erat magnus profectus, quem anima mea ſentiebat.

Et cap.33.pag.364. de quodam itinere ſibi à Prouinciali imperato ſcribens ait: Conſolabar multum quod ſcirem in illo loco eſſe Domum Societatis IESV.

Extat quoque Epiſtolæ fragmentum, quam ipſa Sanctiſſima Mater Tereſia 28. Iulij anno 1568. Abulæ dedit ad Chriſtophorum Rodriguez de Moya, cum ille Seguræ de la Sierra erigere percuperet clauſtrum diſcalceatarum Virginum, in idque ſuas filias ipſe inducere, eâ tantum lege, vt Societatis directioni tam filiæ, quàm reliquæ abs ſe fundati Cœnobij Virgines ſubiacerent. Igitur ſanctæ Matris verba ex Hiſpano idiomate latinè ſic ſonant.

Quorum ſe filiam fatetur.

Homines Societatis IESV ſunt mei Patres, quibus poſt Deum debet anima mea bonum omne, ſi quod habet. Filiabus ſuis afficior ex eo quod intelligam eas cum Patribus iſtis agere ſolitas: nec enim quæuis, ſpirituales licet ſint, illico conueniunt noſtro Inſtituto, niſi quibus illi à confeſſionibus ſunt, quales ſunt propemodum omnes Monaſteriorum noſtrorum alumnæ: neque memini vllam recepiſſe me, quæ non eſſet eorum filia, quandoquidem eæ præſertim nobis aptæ ſunt. Equidem gratias ago Deo, quod eorum qui me genuêre, Patrum ſpiritus mea in Cœnobia ab eiſdem transfuſus ſit. Itaque R^mus^. Generalis Noſter, nuper hac tranſiens ita præcepit, vt Patres Societatis exhortationes haberent ad noſtras. Nec vllius auctoritate prohiberi poſſent, abſoluerentque paſſim confiteri volentes. Obſtare quidem Conſtitutiones eorum, non vetare

Et eorum doctrina omnes Moniales vti deſiderat.

tamen,

tamen, quominus interdum id fiat, nobiſque inter agendum recte conſulant; quod faciunt magno cum fructu. Deſiderium tuarum filiarum, vt nouum illud Cœnobium tuum Patrum curæ ſubiiciant; idem & meum eſt. Scito tamen illos id non admiſſuros, eſſet licet Principum fæminarum; qualia, modo vellent, ex hoc multa haberent; adeoque quod optas, fieri non poteſt. Benedictus ſit Deus, habere nos præ alijs libertatem agendi cum Patribus iſtis, quam nec auferet vſquam, neque aufert, *&c. Tam bene tum ſenſit de Societate Tereſia, ſentiretque ſi viueret etiamnum.*

Ac Societatis regimini ſua Monaſteria tradere.

Tertio modo eadem S. Mater honorauit Societatem, ſeu potius Deus per eam, quia res eximias ei reuelauit, tum de vniuerſa Societate IESV, *tum de varijs eius perſonis. Qua de re ſic ipſamet ſcribit in vita ſua cap.* 38. *pag.*421. De aliquibus (*inquit*) Religioſis vnius certi Ordinis, & de toto Ordine ſimul, vidi magnas res, vidi illos in cælo cum vexillis albis in manu aliquoties, & alias res ſimiles magnæ admirationis: propter quod habeo dictum Ordinem in magna veneratione: quia longo tempore conuerſata ſum cum illis, & video illorum vitam conformem ei, quod Dominus de ipſis mihi monſtrauit. *Porrò per hos Religioſos, & per hunc Ordinem S. M. Tereſiam intellexiſſe non alium, quàm Societatem* IESV, *teſtatur eius Confeſſarius P. Franciſcus Ribera ob libros editos toti Orbi notiſſimus, in ea quam ſcripſit S. Tereſiæ vita, in qua etiam aſſerit lib.* 4. *cap.* 3. *Sanctam Matrem in ſua manu ſcripta Originali vitâ expreſſiſſe hoc loco nomen Societatis* IESV, *& ore tenus idem narraſſe. Quod etiam Sanctius de Auila Epiſcopus Seguntinus eiuſdem ſanctæ Tereſiæ Confeſſarius, confirmauit.*

Socios in Cælo vexillis albis ornatos vidit.

Et in Eodem Cap. 38. *& pag.* 421. *vitæ ſuæ eadem Sancta ſic ſcribit.* Cum eſſem in quodam Templo cuiuſdam Collegij Societatis IESV cum illis magnis afflictionibus, quas ſenſi in animo & corpore, audiendo Miſſam quam quidam Pater dicebat pro vno Fratre Societatis mortuo, vidi illum ire ad Cælum cum multa gloria, & ex particulari

Et IESVM cuidam è Noſtris vita functo obuiam euntem.

ticulari fauore eum comitari Maieſtatem Domini noſtri.

Ac pretioſam veſtem noſtrorum capitibus impoſitam dum communicant.

Et Cap. 39. pag. 447. in fine Capitis ait: Cum eſſem in quodam Templo cuiuſdam Collegij Societatis IESV, & communicarent Fratres illius domus, vidi pretioſam veſtem (*ſeu vmbellam Italicè pallio*) ſupra caput illorum, hoc vidi bis: ſed quando aliæ perſonæ communicabant, hoc non videbam.

Et Societatem magnos fructus vltimis temporibus facientem.

Et ſua fortitudine fidem ſuſtentantem.

Et cap. 40. pag. 455. vitæ ſuæ ſic loquitur de eadem Societate, teſte Ribera lib. 4. cap. 5. eius vitæ: Manens (*inquit*) quadam vice in oratione cum magna recollectione, ſuauitate, & quiete videbar eſſe circumdata ab Angelis, & valde vicina Deo: cœpi orare ſummam Maieſtatem pro Eccleſia. Fuit mihi indicatus magnus profectus, quem debebat facere quædam Religio temporibus vltimis, & fortitudo, cum qua debebat ſuſtentare fidem, *&c. Verum cum hæreret ſibi ſtupore defixa Tereſia Sanctiſſima, inde magnis lætitijs incederet ex vehementi quo in chariſſimum ſibi iſtum Ordinem ferebatur affectu, ita exaggerantem apud ſe ſua oſtenta, audiuit aliquando Dominum* IESVM *dicentem ſibi*, ſi vero ipſa ſcires, quas hi futuris ſæculis Eccleſiæ laboranti modò, ſuppetias ſint laturi. Et hanc ſibi, *ait*, viſionem etiam ſæpius oblatam. *Et licet in illa Tereſiæ vita, quæ typis edita circumfertur, ſuo hæc Familia ſigillatim non indicetur nomine, in ipſo tamen Autographo, & in omnibus calamo exaratis libris, illius nomen aperte proditum eſt, nempe Societatis.*

Et quadraginta ſocios in Braſiliam euntes ab Hæreticis pro fide occiſos.

AB EADEM S. TERESIA *plurimum honoratur Societas, commendaturque in multis alijs Reuelationibus, quas de Socijs habuit. Et inprimis S. Mater (teſte Didaco Lepeſio Archiepiſcopo Turriſonenſi in eius vita lib 3. cap. 17. Deo reuelante ſciuit mortem quadraginta Patrum, & Fratrum Societatis* IESV *euntium in Braſiliam ab Hæreticis occiſorum, ſtatimque ac illos occiderunt, dixit Patri Balthaſari Aluarez ſuo confeſſario*, ſe eos vidiſſe cum Coronis Martyrum in cælo.

AB

Ab Eadem: *Quæ (teſte Fr. Elia à S. Tereſia in legat. triumph. Eccleſ. lib. 2. cap. 31.)* longe inde in Hiſpania exiſtens animam P. Martini Gutierrez *(in Gallia defuncti)* in ipſo mortis articulo vidit ouantem, & Martyrum laureolâ donatum, cælum recta conſcendere.

Ac Martinũ Gutierrez Martyrij Laurea donatum ad cælum cõſcendere.

Ab Eadem: Quæ *(vt ſcribit P. Ludouicus de Ponte in vita impreſſa P. Aluarez cap. 6. §. 2. p. 69.)* audiens quadam die ſacrum P. Balthaſaris Aluarez è Societate Iesv ſui Confeſſarij, vidit eum toto tempore quo ſacrum durauit habuiſſe in Capite diadema quoddam magni ſplendoris. *Et rurſus (vt idem auctor ibidem ſcribit cap. 11. §. 2. p. 124.)* eadem Tereſia Deo reuelante cognouit dictum P. Aluarez fore ſaluum: oſtenditque illi Dominus noſter præſtantem quemdam locum in cælo, quem eſſet habiturus. *Et adiecit*, Quod ille tunc in terra eſſet adeo excelſo perfectionis gradu conſtitutus, vt eo tempore nullus eſſet in altiori, & iuxta talem gradum reddendos illi gradus in cælo: & quod ipſe P. Aluarez excederet in perfectione omnes tunc in terra exiſtentes.

Et P. Aluarez ſplendoris diademate coronatum.

Omneſque tunc in terra degentes perfectione ſuperantem.

Ab Eadem: *Quæ (vt idem Ponte ibidem ſcribit cap. 58. §. 1. p. 607.) Cum multis annis poſt ſuam mortem apparuiſſet cuidam famulæ Dei S. Matri Tereſiæ valde deuotæ, & probatæ virtutis, & fidei, volens ipſam in quadam afflictione magna ſolari, inter alia multa, hæc ei verba dedit.* Et Ego ſum Filia Societatis: habui in ea Confeſſarium, quem nunc in cælo & agnoſco, & veneror. *Quod intellexit de eodem P. Aluarez. Hucuſque dicta, & per varios Auctores diſperſa quaſi in faſciculum collegit nouiſſime noſter Nicolaus Lancicius Tom. 2. Opuſcul. ſpiritual 17. de Præſtantia Inſtituti Soc cap. 3. à num. 196. & à fol. mihi 566. Et etiam Opuſcul. 18. de Gloria S. Ignatij cap. 19. à fol. 616. Quæ omnia protulit illa virorum Dux fæmina præclarior. Ille ductus è Carmelo Fons, & Origo defæcatiſſimæ Sanctitatis. Quo neſcio num illuſtrius dari de Societate teſtimonium poſſit. Ingentia ſane ſunt quæ hucuſque dedit Tereſia, in qua velut in ſpeculo reſplenduerunt oſtenta tam illuſtria, tam inuſitata de Cælo in chariſſimæ ſuæ Societatis encomia, quæ*

Iterum ſe Societatis filiam fatetur.

ſi à Matre tot extollitur laudibus, à filijs non minoribus honoratur.

Quantum Deus in Ignatij anima delectetur? & Euang. Ioan.

90. A B. MARIA MAGDALENA DE PAZZIS *Carmelitana de Obſeruantia ab Vrbano VIII. in Beatarum Virginum Catalogum adſcripta: Quæ die 26. Decembris anni 1599. raptum paſſa veſperi, videbat Deum complacere ſibi, & delectari adeò in anima S. Ioannis Euangeliſtæ, vt quodammodo non viderentur eſſe alij ſancti in cælo: & ſimili modo videbat Deum delectari in anima B. P. Ignatij Fundatoris Societatis* IESV; *vnde dicebat, loquendo fortiter:* Spiritus Ioannis, & ille Ignatij eſt idem, quia totus eſt amare, & conducere ad amandum. *Et intelligebat Deum ideo delectari, & complacere ſibi adeo in his duobus Sanctis, quia illorum ſcopus, & finis fuit amor, & charitas, & per viam amoris, & in charitate trahebant creaturas ad Deum. Et poſtea dixit hæc verba.* Maximè felix ſpiritus, qui regnat hodie in terra eſt ille Ignatij, quia eius filij in conducendis animabus ad Deum, procurant principaliter dare notitiam, quantopere ſit gratum ipſi Deo, & quantum interſit attendere operibus internis, & tractare interius cum Deo, quia hoc exercitium facit amplecti cum facilitate res arduas & difficiles propter lumen, quod recipit anima, ex quo naſcitur amor, qui conuertit in dulcedinem omnem amaritudinem: *Videbat hæc benedicta anima quod toties, quoties filij B. Patris Ignatij tractabant in terra cum animabus tali modo, toties in Cælo renouabant Deo complacentiam, & delectationem, quam percipiebat in anima Beati Patris. (Dixit etiam manendo quoque in raptu)* Bene poteſt lætari, & gaudere noſter Pellicanus *(id eſt Mater Prioriſſa)* quia conducta eſt ad illud tempus, quod tantopere deſiderabatur, videndi pullulare in Religione noſtra primitias ſpiritus Ignatij. *Sic referuntur apud Nicol. Lancicium cit. Tom. 2. Opuſcul. ſpirit. Opuſc. 17. de Præſtantia Inſtituti Societatis cap. 1. n. 169.*

Cuius ſpiritus totus eſt amare, & conducere ad amandum.

Hic ſpiritus in eius filijs regnat.

Et in Carmelitanis Monialibus.

Reditus Societatis in Galliam petitur à B. Magdalena de Pazzis.

AB EADEM: *Quam cum Principiſſa Maria Chriſtianiſſimo Regi Galliæ Henrico 4. deſponſata viſitaſſet anno 1600. Suaſque neceſſitates eius precibus commendaſſet; nominatim autem deſiderium prolis*

prolis maſculæ, promiſit illa, ſe id petituram à Deo, dummodo tria ipſametad regium thronum euecta præſtaret. Primo, vt procuraret apud Maieſtatem regiam reuocari in Galliam Patres Societatis IESV, dicens illi, Hoc eſſe vnum ex magnis obſequijs, quæ illa poſſet præſtare Deo in beneficium illius Regni. Secundo, vt procuraret extirpationem hæreſum. Tertio, vt eſſet amatrix pauperum. *Sic ibidem cap. 4. num.* 217.

Tanquam vnum ex magnis obſequijs in illius Regni beneficium.

91. A VALERIO XIMENEZ DE EMBVN *Sacræ Theologiæ Profeſſore in Cæſarauguſtano Conuentu Carmelitano, qui nec dictis multo longius ab his duabus Heroinis, fortius etiam atque vehementius auguſtum ſuum prodidit de Societate iudicium.* Voluit (*inquit ille*) Dominus Cæli & terræ ditare, & illuſtrare nobilem Societatem IESV, Columnam Eccleſiæ firmiſſimam, Murumque fortiſſimum, & inexpugnabilem contra Hæreticos, ex qua vna tot prodierunt, prodeuntque quotidie doctrina & virtute duces robuſtiſſimi, quot ex alijs omnibus ſimul iunctis Ordinibus Clericalibus. *Hæc ille: non Ego, non Ignatius Parens Societatem omnium Minimam paſſim ingeminans: beneuolentiæ igitur hic error, & exceſſus amoris eſt, vaſto natus animo, & verbis expreſſus ingentibus. Ita in Imag. 1. ſæc. Societ. lib. 5. cap. 11. fol. 678.*

Societas Columna Eccleſiæ firmiſſima: ac Murus fortiſſimus, & inexpugnabilis contra hæreticos.

Ex qua, virtute, & doctrina robuſtiſſimi duces prodiere.

92. * A CHRISTOPHORO AVENDAÑO *Scriptore atque Prædicatore admodum celebri, in ſermone de Canonizat. SS. Ignat. & Xauer. diſcurſ. 3. à fol. 84. col. 2. vbi ille ſequens de Societate teſtimonium verè aureum latine redditum edidit.* Hæc (*inquit*) Sacra Religio per actum intellectus ſemper cum populo Chriſtiano præcincta eſt, illum ſcilicet inſtruendo, iam ſua prædicatione, iam Magiſterijs, iam priuatis ſcriptis, iam voluminibus illuſtriſſimis: inſuper eſt per actum voluntatis cum eodem populo præcincta, illum ſcilicet feruore ſuo inflammando, &c. *Et poſtea ſupponens Societatem à Clemente VIII. Brachium Eccleſiæ Dextrum appellatam, ait:* Notandum maximè quod quando ictus aliquis capiti imminet, ſtatim

Eius omnia in populi Chriſtiani vtilitatem.

Hæreſis ictus Eccleſiæ Capiti imminētes, Societas vt eius Brachium auertit.

Brachium naturaliter eleuatur, erigitur ad illum auertendum. Et quidem nullum ictum hęreſis fecit in Eccleſiæ Caput ab Ignatianis temporibus, quem Societas vti Brachium Dextrum Eccleſiæ non auerterit. Lutherus Pontificis auctoritati minitatur ex Germania, Caluinus vocans Papam Antichriſtum ex Gallia, Henricus VIII. ex Anglia, negans illi

In Germania cum Caniſio:

obedientiam, ſi neget Matrimonij diſpenſationem, vbique autem Societas vti Brachium Dextrum Eccleſiæ, illius Caput

In Gallia cum Bellarmino:

defendit, ictus in illud iactos porrecto Brachio eludit vbique, in Germania cum ſuo Caniſio, in Gallia cum ſuo Bellarmino,

In Anglia cum Suario.

in Anglia cum Suario ſuo, *&c. Et infra addit*: Contra perſecutiones validas hęreſum, quas habuit Eccleſia, magnos Sanctos, ac Religioſas Familias in eius defenſionem Deus excitauit. Igitur contra Maſſilienſes S. Benedictum cum ſua Fami-

Sicut alias Religiones contra varias hæreſes Deus excitauit.

lia vocauit, contra Abailardum S. Baſilium cum ſua, contra Albigenſes S. Dominicum cum illuſtri ſuo Prædicatorum Ordine, contra Sacramentarios S. Franciſcum, ac zelatores filios; contra Donatiſtas magnum Auguſtinum, & ſuos; contra Neſtorium Carmeli Religionem: at vero aduerſus maiorem, & vrgentiorem perſecutionem (qualis Lutheri futura

Sic contra Caluinum, & Lutherū Societatem.

erat) Ignatium, & Religionem ſuam reſeruauit: quam cælum miraculosè Eccleſiæ dedit vti Brachium eiuſdem Dextrum ad Hæreſum ictus Lutheri, atque Caluini auertendos, *&c. Et poſtea fol.* 85. *col.* 1. Gregorius XIII. *(inquit)* validos Ec-

Cuius filij Eccleſiæ validi Remiges.

cleſiæ Remiges ſocios vocat, & non ſine diuini Numinis prouidentia: remiges enim ſunt triremis ſerui, & ad laborem ſine libertate deſtinati; quod cernitur in Societatis Profeſſis, qui per quartum votum tribus conſuetis ſuperadditum, obſtricti manent ſeruorum inſtar ad obediendum ſummo Pontifici, laborandumque in Eccleſiæ Naui; vnde per irriſionem Hæretici, Papæ mancipium Societatem vocant: & hæc eſt ma-

Et Papæ mancipia.

xima illius gloria. Quod ſi remiges ſunt, qui plures victorias conſequuntur valenter remigando: proh! quot victorias Societatis Patres in Iaponia, Magno Mogori, in tota India, Sinis,

Sinis, & alibi reportarunt! quot animos in his partibus Deo lucrata eſt! quot cælo Martyres filios dedit ſacrata hæc Religio! *&c. Et tandem eod. fol.* 85. *col.* 4. Præ cæteris autem (*concludit*) maior Societatis excellentia eſt, qua ſuper omnes eminet Religiones, quartum eius votum, quo ſe Deo in holocauſtum offert ad ſuum proximum redimendum, ſi Pontifici placuerit, etiam cum propriæ vitæ periculo. Huic voto diuinæ miſericordiæ, cæleſtes fauores, inſignes Magiſtri, quos habuit, & habet Societas, præclara volumina, Sacramentorum frequentia, Regum ac Principum amor, & quod magis mirandum, barbarorum Principum fauor plane debetur. *Ita ille.*

Quot victorias Eccleſia vbiq; pepererint?

In holocauſtum ad proximos redimendos Pontifici ex voto ſe offerunt.

93. * AB ALFONSO BOHORQVES *Inquiſitionis Hiſpalenſis Conſultore, Ordiniſque Definitore in ſermone de Canonizatione S. Ignatij fol.* 1. *col.* 1. Adeo (*inquit*) docti ſunt huius ſacræ Religionis Religioſi, vt in Domo ſapientiæ, Mineruaque ſcientiarum mihi eſſe videar, tantaque ſanctitate conſpicui ſunt, vt filij ipſiuſmet ſanctitatis videantur. Dixi, me in domo eſſe ſapientiæ, quia plus in eius ſcriptis, quàm in magnis Bibliothecis inuenio; vniuerſalem ſcilicet totius Theologiæ Scholaſticæ, & poſitiuæ notitiam, verborum grauitatem ad ponderanda fidei myſteria, miram dulcedinem ac ſuauitatem in rebus ſpiritualibus ſcribendis, cælique fulmen contra Hæreticos: item litterarum humanarum notitiam quandam habet incomparabilem, Hiſtoriarum memoriam penè infinitam, ſummam in ſuis allegationibus fidelitatem, in rationibus ſupra Platonem ſubtilitatem, eloquentiam Tullio parem, ſuauitatem ad reſpondendum aduerſarijs cerâ molliorem, quæ eſt veluti quinta eſſentia, ac vltima linea prudentiæ, humanæque ſapientiæ. Dixi Societatis Viros, ipſiuſmet ſanctitatis filios videri, quia cum eorum modeſtiam, exterioremque compoſitionem contemplor, in illis ſpiritus ſancti gratia cum ſuis donis ac fructibus videtur commorari. Teſtes huius veritatis ſunt fidelitas, ac veritas, quibus in hac

Societas ſapientiæ Domus.

Scientiarũ Minerua.

In ſuis ſcriptis mira dulcedo, ſuauitas, ac cæli fulmina contra Hæreticos.

Societatis viri ſanctitatis filij.

ſacra Religione Sacramenta adminiſtrantur. Teſtes ſunt Puritas ſuarum Virginum, perſeuerantia ſuorum confeſſorum, patientia ſuorum Martyrum, zelus ſuorum Prædicatorum, ſana ac ſancta ſuorum Magiſtrorum atque Doctorum doctrina, *&c. Et poſt plures paginas addit fol.*10. *col.*1. Luſtrentur (*inquit*) huius Religionis cubicula, & in eis ſumma videbitur Paupertas, etſi eorum plurimi ſint, qui non ſolum Epiſcopali, ac Cardinalitia dignitate verum & ſuprema digni cenſeantur, *&c. Ac tandem concludit*: Ignatio Romam eunti apparens Chriſtus Dominus dixit: Ego vobis Romæ propitius ero: & ni fallor hæc cauſa eſt, cur cum omnes aliæ Religiones Cardinalem habeant Protectorem, ſola Societas Protectorem non habet Cardinalem, quia Chriſtus Dominus ſe illius Protectorem eſſe promiſit. *Ita ille.*

Cardinalem Protectorem non habet, quia eius Protector IESVS.

Etſi alijs Religionibus tempore poſterior, non virtute, literis, & prædicatione.

94. * A Petro Cornejo *Cathedratico Durandi Doctore Salmantino doctiſſimo in ſermone de Beatificat. S. Ignatij, qui habetur in libro feſtorum Salmaticenſ. de eadem Beatificat. fol.* 134. *col.*2. Glorioſus Ignatius (*inquit ille*) etſi nouiſſimus Fundator extiterit, ipſe tamen, nec ſacra eius Religio poſtremum locũ obtinet in virtute, litteris, Prædicatione Euangelica, orbiſque exiſtimatione: imo potuit contingere, in executione Societatẽ vltimam fuiſſe Religionem, in intentione vero diuina Primam ob ingentes fructus à ſe producẽdos. Ex duodecim præcipuis Eccleſiæ Religionibus quatuor Monachalibus, quatuor Mendicantibus, Militaribus totidem, verum eſt Societatem poſtremam prodiiſſe, illa tamen eſt Beniamin Chriſti Domini atque adeo doloris filia, quam Eccleſia Mater eius, ingentibus preſſa doloribus Lutheranæ Hæreſis peperit, *&c. Et poſtea fol.* 135. *col.* 1. Homo (*inquit*) in prima mundi molitione etſi poſtremus à Deo formatus, tamen præ cæteris creaturis ab eo dilectus, ad imaginem ſuam factus, cui tandem & naturam ſuam diuinam dedit, & nomen: Homo enim verè dicitur Deus, poſtquam Deus factus eſt Homo. Non aliter Mundi ſpiritualis noua creatione, etſi in Religionibus vltimam

Eſt Chriſti Domini Beniamin.

Quam peperit Eccleſia Lutheranæ hæreſis preſſa doloribus.

Gen.1.26

Sicut homo omnium creaturarũ poſtremus earum eſt Microcoſmus,

mam Chriſtus Dominus Societatem fundauit, ad imaginem vero ſuam creauit illam, in Paupertate ſcilicet voluntaria, in proximorum amore, in vitæ perfectione, & vel in ipſo IESV Nomine: & ſicut Homini vltimo licet creaturarum, earum omnium perfectiones Deus impertitus, nempe intelligere Angeli, ſentire brutorum, vegetari plantarum, ac eſſe elementorum, quibus homo Microcoſmus effectus: ita ſane Chriſtus in hanc vltimam ſuam Societatem perfectiori modo quam in præcedentes Religiones, omnes congeſſit, vitam contemplatiuam Monachalium, clauſuram & ſilentium Carthuſianorũ, amorem proximi Mendicantium, ac tandem bellum interruptum cum inimicis fidei Hæreticis ac Gentilibus, Militarium: & hæc omnia gradu adeò heroico, atque eminenti, vt hæc ſacra Religio non niſi quædam Quinta eſſentia (*vt vulgo dicitur*) cæterarum Religionum diuini amoris igne elicita & ſtillata, & breuiarium earum omnium eſſe videatur, *&c. Et fol. 136. col. 2.* Nec exaggerate loquar (*inquit*) ſi huic ſacræ Religioni tanquam inſtrumento præcipuo gloriam poſtremi ac præcipui triumphi de Luthero, ac ſequacibus reportandi, attribuam: quod videtur prædixiſſe Euangeliſta Ioannes. Is in libro, quem ſcribit de rebus, quas in Eccleſia euenturas à Deo acceperat, vidiſſe ſe ait ſtellam de cęlo cadentem, cum quintus Angelus Tuba cecinit. Sanctus vero Thomas quatuor Angelis quatuor Prædicatorum Ordines Mendicantes, qui ſua ætate florebant deſignatos aſſerit: de Quinto autem ſic interpretatur, verius dicam, vaticinatur. Prædicatorum, *ait*, Ordinem excitatum iri, cum alia fuerit Hæreſis exorta. Prædictio euentu comprobata. Orta quidem eſt Hæreſis iſta, cum ſtella de cælo cecidit, hoc eſt cum Lutherus ab Eccleſia defecit. Quintuſque hic Angelus Ignatius eſt Fundator quintæ Religionis Prædicatorũ Mendidicantiũ: ſic eam Pius V. appellat. Qui ſacer Ordo officium ac miniſterium huius Angeli adimplet doctrina Catholica, quam docet iam cathedris, iam ſuggeſtis, iam libris, iam confeſſiona-

Sic omniũ Religionum Societas.

Quæ earũ eſt quinta eſſentia diuini amoris igne ſtillata.

Eſt Inſtrumentum præcipuum poſtremi triumphi de Luthero reportandi.

Apoc. 9. 1.

Quod portendit Stella illa de cælo cadens ad ſonitum tubæ quinti Angeli.

Per quem Ignatius & Societas figurantur.

ſionalibus, iam vitæ exemplo, effuſoque ſuorum Martyrum ſanguine, *&c. Et poſtea fol.* 139. *col.* 1. *poſtquam Ignatio P.N. ſanctiſſimo illud Iſaiæ applicuit*, Minimus erit in mille, & paruulus in gentem fortiſſimam, *ſubiungit*. Cuius diuini Minimi Religio reliquas omnes fructibus tam breui tempore reportatis videtur excedere. ô quot Gigantes paruulus iſte Dauid, Ignatius ſcilicet lapidibus è funda doctrina ſuorum iactis exturbauit! quot Gentilium ac Hæreticorum exercitus ſuperauit, *&c. Et poſt multa.* Quatuor (*inquit*) in rebus affirmare poſſumus, Ignatium per filios in prædicatione Euangelica plus cæteris laboraſſe. Primò ad remotiſſimas Gentilium, Indorum, ac barbarorum nationes penetrauit, quo nec fidei Euangelicæ veſtigium vſquam peruenerat. 2. Miniſteria prædicandi docendique ſine vllis ſtipendijs, exercet. 3. Nullus Ordo tot in locis prædicauit. 4. Neque tot libros ſcripſiſſe Religiones omnes ab exordio Societatis, quot ea ſola ſcripſit; volens non ſolum præſens verbis, ſed abſens ſcriptis Mundum inſtruere: cui tot ſcriptorum calami, lucernæ ſunt, quæ in ſuis manibus accenſæ animas in Eccleſia Dei vſque ad ſponſi aduentum illuminent, *&c. Et fol.* 145. *col.* 2. *tandem concludit.* Quatuor illis myſticis Ezechielis animantibus currum illum diuinitatis, tot myſterijs, quot ornamentis inſtructum portantibus, quatuor Societatis ſtatus cõparo. Leoni Profeſſos, qui præcipuæ ac nobiliores partes Societatis ſunt. Aquilæ Scholares ob ingeniorum acumen. Homini ſpirituales Coadiutores ac Confeſſarij ob manſuetudinem, & humilitatem, qua cum peccatoribus conuerſantur: Boui Coadiutores Temporales ob humilitatem qua in domeſticis officijs laborant. *Sic ille.*

Eorum de Infidelibus, & Hæreticis triumphus. 1. Reg. 17. 50.

Societas plus cæteris laborauit. 1. Cor. 15. 10.

Docendo, prædicando, excurſionibus, & libris.

Suorum ſcriptorum calami, lucernæ in manibus accenſæ. Luc. 12. 35.

Quatuor Ezechielis animalia, quatuor Societatis ſtatus adũbrant.

Illa fidem in Gallia, Hæreticis frementibus ſuſtentat.

95. * A Marco de Gvadalajara, *Miris encomijs per totam ſuam Pontificalem Hiſtoriam commendante Societatem, ab hoſtiumque calumnijs paſſim defenſante: & imprimis Par.* 4. *lib.* 3. *cap.* 12. Eam (*ait*) ſuſtentare veram in Gallia fidem ſermonibus, lectionibus, diſputationibus, conſilijs, priuatiſque collo-

colloquijs, frementibus in ipſam Hæreticis, *&c. Et poſtea ſubdit*: Eorumdem aſtutijs expulſam à Gallicano Regno Societatem, vbi pulcherrima excolebat fruteta in Catholicæ Religionis augmentum, & Hæreticorum confuſionem. Quorum induſtria Pariſijs Pyramis erecta marmorea ingenti præfixo titulo, eximio opere, ſed pleno in Societatem calumnijs, *&c.* At cognita veritate (*inquit in eadem* 4. *Par. lib.* 12. *cap.* 3.) ac ſociorum innocentia, benignitas Regis Henrici hoc nomine quarti, Eccleſiæ iam vniti, totum monumentum funditus voluit aboleri, ne qua palam extaret memoria decreti contra Societatem facti. Deſtructa igitur Pyramis eſt inſigni Hæreticorum dolore, quorum in Ieſuitas machinæ omnes, atque conatus cum hac Pyramide ruebant. Vicit ergo omnia improborum odia, abundeque penſauit Regis beneuolentia. Vetera reſtituiſſe domicilia parum erat: noua addidit, fundauitque præcipuis in vrbibus; Flexiæ imprimis altrice ſua in domo, quam in Collegium Societatis conuertit. Fontem tandem amoris Cor ſuum teſtamento legauit, & Flexiano in Templo Ieſuitico ſepeliri voluit. Vnde maiora ab exilio Societatis incrementa, laus maior, & gloria. *Et Par.5. eiuſdem Hiſtoriæ Pontificalis lib.*16.*cap.*11. *referens omnium Religionum Scriptores admodum inſignes ſic deſcribit.* In Carmelitana Religione 45. floruere: in Dominicana 87. in Auguſtiniana 68. in Seraphica ingens numerus, in Mercenaria 36. & ſic de alijs. De Societate autem IESV (*concludit*) dicam quod Euangeliſta Ioannes in ſua Apocalipſi: Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat. Hæc ſiquidem Religio eſt, quæ ſuis ſcriptis, ac doctrina ditauit Eccleſiam. *Hucuſque ille, & plura alibi per dictam Pontificalem Societatis encomia diſperſa habet, quæ etiam nemo dinumerabit.*

Quorum aſtutijs expulſa.

Et Henrici IV. beneuolentia iterum reſtituta.

Qui Cor ſuum illi teſtamento legauit.

Societatis ſcriptores innumeri.

Apoc.7.9

Quorum doctrina, ditauit Eccleſiam.

96. * A DIDACO DE BENAVIDES *Optimo Sacrarum literarum Interprete in Vniuerſitate Salmanticenſi: qui poſtquam Societatem*, Illuſtriſſimam, Religioſiſſimam, & doctiſſimam *nominauit, Eamdem ait*, ſua ſapientia erroris inimicam; ſua ſan-

Eſt Illuſtriſſima & doctiſſima Religio.

Sua ſapiētia erroris inimica: & ſanctitate malitiæ oppoſita. Scriptorum ſuorum calamis, & Martyrum ſanguine glorioſa meretur elogia. Laudatur ex omnium ſcientiarum genere.

ſanctitate, malitiæ oppoſitam: idque ſatisfactione tanta, tum ſuorum ſcriptorum calamis, tum Martyrum ſanguine, vt glorioſa mereatur elogia; non alia epiteta, non alia attributa obſequijs à ſe Eccleſiæ factis, contraria. *Et tandem addit.* Irritatam Societatem iras modeſte refringere. *Sic ille in Approb. Informat. P. Fran. de Contreras, qua probat non poſſe Epiſcopum ſine Bullis præſentibus conſecrari.*

97. * AB ANTONIO TAVARES *Luſitano in ſer. de Canoniz. S. Ign. & Xauer. fol.* 1. Secundum (*inquit*) quod in hac Societatis Repub. conſiderare debemus Perſonæ ſunt, quæ in ea procreantur. Quis non miretur in Prædicatoribus eminentiam? in Theologis perſpicatiam? in Sacræ Scripturæ explanatoribus ſecuritatem? in Metaphyſicis acutiam? in Philoſophis ſtudioſitatem? in Logicis ſubtilitatem! in Latinis Ciceronianum nitorem? in Græcis notitiam? in Rethoribus eloquentiam? in Hæbreis peritiam? in Confeſſarijs experientiam? in Ianitoribus affabilitatem? in Ædituis vel in minimis rebus munditiem? in infirmarijs charitatem? in Prælatis prudentiam? Quid ſi de virtute loquamur; hæc ab omnibus ſatis nota: cur tempus inſumamus in ea laudanda, quæ à nemine ignoratur. Id ſolum aio, Societatis IESV Patres virtutem veluti infundere illis, cum quibus communicant. *Sic ille ex Luſitano Latine redditum teſtimonium protulit.*

Et Virtute, quam eius filij illis cum quibus agunt, infundunt.

98. * AB HIERO. à S. IOSEPHO: *Qui in Hiſtoria ſua Diſcalceati Carmeli lib. 5. cap. 5. fol. 793. expendens viſionem illam, qua bis B. Thereſia pallium ſupra Capita Noſtrorum ſumentium Euchariſtiam viderat, ſic ait:* Miraculoſa, & ſingularis demonſtratio innuit, quam gratæ illæ benedictæ animæ Deo eſſent, qui pallio, quod inſigne Regum eſt, eas vt Reges coronabat. *Et poſtea Ibid. num. 10. expendens celebrem illam de Vexillis albis viſionem, quibus Noſtros in Cælo eadem Thereſia viderat, ſubiungit:* Hæc reuelatio tam magnifica, & honorifica eſt, vt vel ea ſola vnum ex præcipuis teſtimonijs, ac elogijs magni-

Ij Pallio, vt Reges coronantur in terra.

magnitudinis, & perfectionis huius ſanctæ Religionis eſſe poſſit. Enimuero candida in manibus vexilla puriſſimæ victoriæ triumphum ſignificant; ſiue quia dealbauerunt ſtollas ſuas in ſanguine agni, effundentes in fidei defenſionem ſuum ſanguinem tot inſignes huius Religionis filij: ſiue ob immaculatam ſuæ Caſtitatis mundiciem. *Sic ille ibi, & paſſim alibi Sociorum laudes inculcat.* *Et ob niueam puritatem vexillis candidis in cælo triumphant.*

99. A CAPITVLO GENERALI *Excalceati Carmeli ſub Franciſco à Sanctiſſimo Sacramento Romæ celebrato, plurium querimoniæ, quod è vita D. Thereſiæ quædam ad Societatem ſpectantia fuiſſent abolita, ſic ſatis faciente*: Accepimus ſcripta S. Matris Noſtræ Thereſiæ edita eſſe truncata quoad illa omnia, quæ ſpectant ad Societatem IESV, ita vt & in manu-ſcriptis pleriſque, & in pleriſque exemplaribus pridem editis, & in ipſomet S. Matris contextu Originali omnia illa, quæ notantur in Libro, cui Titulus Gloria S. Ignatij, exarata inueniantur, tamen in ea editione, de qua dictum eſt, omnia fuerint eraſa: hanc infidelitatem editionis non tam Societati IESV, quam S. Matri iniurioſam omnino improbamus, & à nobis non eſſe profectam conteſtamur. Quin imo, ſi quis ex Ordine noſtro deprehenderetur tale quid admiſiſſe, aut fieri curaſſe, impunitum non debere eſſe decernimus: ipſam quoque editionem truncatam in vſu noſtrorum eſſe prohibemus. Propoſitionem hanc Capitulo Generali noſtro propoſitam, & per acclamationem omnium approbatam teſtamur, die 16. Maij, anno Iubilæi 1650. In hoc noſtro Conuentu S. Mariæ de Victoria Almæ Vrbis. Fr. Franciſcus à Sanctiſſimo Sacramento Generalis, Fr. Ioachimus à IESV Mariæ Capituli Generalis Secretarius. *Decretum Capituli General. Carmel. in Societatis fauorē ſuper ſcripta B. Thereſiæ*

100. A IOAN. BAPT. DE LEZANA *Sacræ Theologiæ apud Complutenſes Lectore in Libro ſuo Apologetico pro Immaculata Mariæ Conceptione cap. 2. fol. mihi 9. Vbi enumerans ille Religiones pro tanti myſterij veritate militantes hæc de Societate ſcribit.* Sed quis non expectabit, vt dum inſtituti noſtri commilitones annu- *Illa vniuerſo Orbi celeberrima, colendiſſima, ac ſplēdidiſſima Religio.*

 mero

mero Vniuerſo mundo celeberrimæ & colendiſſimæ Ieſuiticę Societatis huius partis fautores Theologos recenſeam. Tota enim hæc Familia iuxta ſui Ordinis Decretum à Congregat. 5. Generali Can. 55. vbi præcipitur quod ſequantur ſententiam, quæ magis hoc tempore communis eſt, magiſque recepta, huic parti adhæret. De hac igitur vnica ſplendidiſſimaque Religione, ſpeciale hoc affirmare quibimus, nullum ſcilicet ex illa prodijſſe qui (quod ſciam) Immaculatæ Conceptionis Mariæ aduerſarius extiterit. Quin (quod in magnum illius decus cedit) quadraginta, & amplius celeberrimos Theologos recenſere poſſem, qui pro illa ſtrenuiſſime militarunt, *&c. Omneſque ſuis nominibus recenſet.*

Militans ſtrenuiſſime pro immaculata Virg. conceptione.

Quadraginta & amplius filiorum calamis.

101. A NICOLAO A IESV MARIA *Diſcalceato Polono in Apologia, ſiue Propugnaculo Religionum Propoſit. 59. fol. mihi* 119. Atque hæc (*inquit*) quam ſunt glorioſa, & honorifica Religioſis, nihil tamen præclarius, aut glorioſius, quam noui orbis conuerſio, quæ opera Religioſorum choro incumbentium inchoata eſt, & eorum adhuc opera propagatur. Quamuis etiam Societas IESV à choro auctoritate Apoſtolica exempta, inſignem huic rei operam nauarit, & nauet, *&c. Et poſtea Propoſit.* 84. *fol.* 195. *Societatem*, ſanctiſſimam, & inclytam *appellat. Et rurſus Propoſit.* 86. *excludens inanem timorem cuiuſdam Theologi aſſerentis Prædicatores ex eleemoſynis viuentes, veritatem dicere non audere, & vitia libere corrigere, hæc in contrarium ſubiungit fol.* 204. *col* 2. Nunquid etiam (vt omittam alios Ordines) Religioſi Ordinis Minorum, & Societatis IESV Profeſſi ſolemniter, non audent veritatem palam profiteri; aut timent benefactores offendere, corrigendo eorum vitia, etiamſi paupertatem in communi profiteantur? Oppoſitum certe monſtrant fructus inſignes editi in Eccleſiam Dei ab iſtis Religionibus, quos longum eſſet recenſere.

Inſignem noui Orbis conuerſioni operam nauat.

Illa ſanctiſſima, & inclyta nominatur.

Contra vitia, veritatem palam profitetur. Fructuſque inſignes edidit in Eccleſia Dei.

102. * A PETRO DE ANGELIS, *etiam Diſcalceato Priore Conuentus D. Hermenegildi Matritenſis in Cenſura Tomi* 1. *Monitorum Spiritualium D. Tereſiæ, commentatore P. Alfonſo de Andrade*

Andrade noſtræ Societatis, vbi hæc habet. Non ſine conſilio, ſed ſupremi Numinis prouidentia factum arbitror, vt Parentis noſtræ ſcripta ad clariſſimi Patriarchę Ignatij filios accurrant, vt vbi primas auras ebibêre, inde noui luminis incrementa mutuentur. Cum enim in primis ſpiritualis vitæ incunabulis à filijs huius magni Parentis Euangelicæ perfectionis nacta fuerit initia, par erat, vt ex eadem familia inauratum candelabrum foret, ex quo eius ſcripta nouis decorata fulgoribus Orbi vniuerſo, fulgentes, qui in ipſis latebant radij propalarentur. Iacobum filium ad Labam mittebat Rebeca, fuge ad Labam fratrem meum Gen.27. vt vbi enutritus, nominis, ac diuitiarum incremento ditatus, maiori gloria eluceret, nullibi enim ſibi in animum induxerat prudens mater chariſſimo filio certiorem magnitudinis, ac gloriæ cumulum poſſe accreſcere, quam, vbi ipſa fuerat nata, & enutrita, vt inquit Caietanus. Beatiſſima igitur Tereſia felicem hunc ſuæ mentis partum noua lumina ambientem ad Ignatianam familiam Rebecæ imitatrix ſolertiæ immittit è cælo, vt vbi ipſa nacta eſt Euangelicæ perfectionis cunas, ſuperioriſque alimenta vitæ recepit, caro fœtui illuſtrius ſplendoris iubar affulgeat, magnitudiniſque diteſcat incremento: nec feliciter minus Tereſiæ, quam Rebecæ ſuæ curæ ceſſerunt; ſi enim Iacobo itineris laſſitudinem leni ſomno ſubleuanti, ſcala viſa, cuius cacumini innitebatur Deus, ac cuius ſublimes gradus, qua ſurſum, deorſumque Angeli peragrabant, haud aliter nouello huic Tereſiæ germini contigit: etenim cum obliuionis ſomno credebatur oppreſſus, ſupremi Numinis prouidentia Angelum ei deſtinat ex ijs vnum, qui Eccleſiæ ſcalam perambulant, tali enim titulo Ignatij Patriarchæ filios par eſt inſigniri; nam ſi Angeli eo nomine decorantur, teſte Caietano, quia Nuncij Dei ſunt, quis diligentius, attentiuſue hocce munus in militantis Eccleſiæ Cælo exequitur, quam Illuſtriſſimæ huius familiæ filij? Illi orbem vniuerſum quaquauerſum luſtrantes, idololatris lumina ſubminiſtrant, illi fideles,

B. Tereſia ſpiritualis vitæ rudimenta Societati debet.

Gen.27. 43.

Et ſuorum Commentariorum noua lumina.

Societatis filij Angeli Eccleſiæ Scalam perambulantes.

Eorum varia munia in animarũ vtilitatem.

fideles, ne qua exorbitent cæli viam edocent, innumeriſque per varias terrarum partes ſparſi veritatis calles oſtendunt, inceſſanterque Euangelij ſemina vel per Orbis extremos angulos ſpargunt. *Hæc edidit Petrus ab Angelis; & quid aliud Angelus loqueretur, niſi Societatis filios nobili Angelorum titulo decoraret?*

Ignatius Sol ſanctiſſimæ Societatis inſtitutor. 103. Ab Helia a S. Theresia *Etiam Diſcalceato Tom. 1. de legatione Eccleſiæ triumphantis ad militantem lib. 2. cap. 31. num. 14.* Ab Aurora, *inquit*, deueniamus ad Solem, videlicet Ignatium de Loyola ſanctiſſimæ Societatis inſtitutorem, & fundatorem: Deus bone, quas non difficultates & impedimenta obiecit Satanas diuiniſſimo huic Viro, dum Societatem ab eo condendam præſentiſceret, cuius alumni tam ſtrenuè, tam viriliter, tam animosè contra ſuos emiſſarios hæreticos, eſſent decertaturi. Sed inuictus, & à ſpiritu ſancto interius confortatus S. Ignatij animus, omnes illas difficultates, & remoras veluti leuiſſimas quiſquilias illæſo pede conculcauit, proſtrauit, ſuperauit. *Ea condita frendente diabolo, inſanientibus hæreticis.* Condita eſt Societas, nequidquam frendente Diabolo, fruſtra inſanientibus hæreticis, in caſſum obluctantibus pſeudochriſtianis. *Petra eſt, in qua Hæretici impingunt.* Hæc nimirum eſt, vt quodammodo illud ex ſacra Scriptura huc applicare liceat; illa offenſionis petra, in quam hæretici impingentes, allidunter, confringuntur, comminuuntur: *Luc. 12. 49.* hic eſt ille Ignis quem Deus è cælo mittere, & in mundo accendere volebat per D. Ignatium, veluti quoddam ignitabulum, excitatus, *Et ignis, in quo cremantur.* qui amburit Hæreticos: hinc tot iſtorum clamores, tot in Societatem vociferationes, conuitia & calumniæ, quia ſcilicet ab hoc igne vrgentur, haud ſecus quam olim neſcio quis impius Apollinis Sacerdos, qui Paulinum iudicem in S. Vitalem Martyrem incenderat, inclamare cœpit, Tu me nimium Vitalis Martyr incendis. *Ignatius luminare maius diei, Chriſtiani Orbis præſidens.* Reuera de duobus hiſce, Sanctis Ignatio nimirum & Xauerio intelligere poſſumus illud Geneſis 1. Fecit Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præeſſet diei, & luminare minus, vt præeſſet nocti. *Gen. 1. 16*

De

De reliquis eiuſdem Societatis viris illuſtribus illud, & ſtellas. Luminare maius myſticum eſt S. Ignatius, qui diei, id eſt Chriſtiano Orbi, & iam ad Catholicam fidem conuerſo præfuit, hoc eſt in ipſa Eccleſia Romana radios ſuos extulit. Luminare vero myſticum minus eſt Xauerius: & ſane cur hoc dicam, mihi ſunt rationes. Veluti enim Sol à Deo lumen ſibi inditum habet, ita S.Ignatius à Deo ipſo immediatè illuminatur, & ad tantum in Eccleſia apicem, & faſtigium ſublimatus fuit. Veluti item Luna à Deo quidem eſt creata, vt nocti præſit, eique lumen ſuum communicet, non id tamen habet immediatè è vi ſuæ creationis, ſed à Sole illud accepit: ita etiam Xauerius à Deo præordinatus eſt, vt gentibus in tenebris, & vmbra mortis ſedentibus, hoc Indis, & Iaponibus Chriſtianæ, & Catholicæ fidei lumen participaret, non tamen miſſionem ſuam immediatè à Deo habuit, ſed mediante magno illo Sole Sancto Ignatio. *Hæc ille. O Verum, & animatum Societatis Cælum! in quo Ignatius vt Sol rutilat: Xauerius vt Luna ſplendet: cæteri filij vt Stellæ micant. De quibus Stellis idem Auctor grauiſſimus à num.* 14. *citato vſque ad* 77. *Et à fol.* 181. *pro ingenti ſuo erga Societatem amore, & plura numero, & ſane grandia Elogia continet.*

Stela filij.

Xauerius luminare minus nocti gentilitatis aſiſtens.

Is lucem ab Ignatio Sole mutuatur.

A MERCENARIIS.

104. * AB ALFONSO REMON *Prædicatore, Ordiniſque Hiſtoriographo Generali Laudatiſſimo: qui Tom.* 2. *Hiſtor. General. eiuſdem Ordinis lib.* 14. *cap.* 3. *aſſerit*, Societatem Religionem eſſe in ſuis actionibus prudentiſſimam, & præſtantiſſimam, nec non & Matrem filiorum doctiſſimorum in Eccleſia Dei, his ſæculis, vt eorum euulgant ſcripta. *Et poſtea addit*: Eamdem Societatem eſſe lucem præſtantiſſimam inter cæteras Religiones ſanctitate, virtute, literis, exemplo, cathedris, ſuggeſtis, regimine ſpirituali, & poli-

Societas filiorum doctiſſimorũ prudentiſſima Mater.

Lux præſtantiſſima inter ceteras Religiones ſanctitate, virtute, literis, &c.

tico, normaque viuendi Mendicante & Monaſtica. *Hæc ille.*

Bacchanalium reformatrix.

105. * A GABRIELE TELLEZ, *Deffinitore, ac Generali etiam Ordinis Hiſtoriographo in ſuo Thirſo fol. 77. col.* 1. Bacchanalium (*ait*) dierum reformatio perſpicaci in omnibus Religioni Ieſuiticæ omnino debetur: illa hos dies tot ludis prophanatos, tot vitijs armatos, & pietati, & ſermonibus, Iubilæis, & cultui Sacramenti Sanctiſſimi dedicauit. Eius filij vti diſſertiſſimi reformatores, carnis effrænatam licentiam Chriſti carne refrænarunt: eorum diligentia non iam Bacchanalium, ſed quaſi Maioris Hebdomadæ hi dies antecinerales apparent, &c.

Chriſti carne, carnis licentiam refrænans.

Clariſſima ſupra omnes ſacras Congregationes.

106. * A FRANCO BOIL *Regio Concionatore ac celeberrimo in ſermone S. Fran. Xauerij, qui habetur in ſua ſacra Decima* §. 1. *fol.* 129. O clariſſima (*exclamat ille*) ſupra omnes ſacras Congregationes Religio ſacra, ac inſignis Societatis IESV, cuius ardens charitas facit, vt quamuis te præcingas ſcientiarum omnium inſigni toga, vrgeat te tamen magis cum exutis ſupremi Magiſterij tui ornamentis, induis iam Angli, iam Belgæ, iam Indorum perſonam, vt omnes Chriſto lucrifacias. *Et* §. 3. *fol.* 146. *col.* 2. *iterum exclamat.* O Societas IESV Religio Sacratiſſima, Orbis Schola, fidei Ornamentum, Euangelij Officina maxima, vera Apoſtolorum ſucceſſio, humeris Chriſti ſubſidium digniſſimum, filiorum tuorum multitudine ſtellas ipſas ſuperante, & innumerorum Martyrum Coronis, quas omnes Xauerio debere ſe fatebuntur, nobiliſſima. *Hæc ille. Et in Approbat. ad Diſcurſum P. Andradæ de Baptiſmo Deiparæ*, Societatem vocat, Sacram & excelſam, Scholamque Vniuerſalem Eccleſiæ.

Præcincta ſcientiarũ omnium toga.

Ardenti charitate omnibus ſe accõmodat.

Orbis Schola, fidei ornamentum & Euangelij officina.

Vera Apoſtolorũ ſucceſſio, humeris Chriſti ſubſidiũ digniſſimũ & ſchola Vniuerſalis Eccleſiæ.

107. A FRAN. HENRIQVEZ *Ordinis Præſentato, ſcriptoreque in Vulgari idiomate non vulgari, qui per varias Excellentias, in Ignatij, & Societatis laudes mirum in modum, acute & eleganter excurrit, Tom. 2. de ſanctis, oratione de S. Ignat. Excellent.* 2. *fol.* 4. *col.* 1. Societas (*inquit*) IESV, ideo forſan tam hono-

honorifica nomenclatura appellatur, quia Saluatoris Socia in opprobriorum, & Martyriorum tolerantia. *Et Excellent.*4. *fol.*8. *col.*1. Societatem (*ait*) non terreſtrem eſſe ſed cæleſtem, & diuinam, & Filij Dei Societatem. Hanc(*dicit col.*4.)& perſecutionibus fundatam, & laboribus auctam, infidelium, fideliumque inſectationibus creuiſſe, quibus vel antiquiſſimæ familiæ veſtem induiſſe, *addit fol.* 9. *col.* 2. *Et col* 3. *ſubdit*: Vel ab ipſis cunis nouit libros ſcribere Societas. Ignatius adhuc tyro cæleſtem illum Exercitiorum ſpiritualium librum à Summis Pontificibus toties approbatum, & commendatum: Salmeron eius Socius tot varia & erudita volumina in ipſamet Societatis infantia typis excuderunt: A ſuomet exordio ſteriles infidelium ſolitudines ſuorum Martyrum fœcundauit ſanguine: Ipſemet Sanctiſſimus P. Ignatius adhuc in viuis agens, 7. filios ſuos variè trucidatos pro fide Catholica numerauit. Ne ergo vocetis recentem Religionem, quæ obſequijs antiqua eſt, & quæ tam breui tempore tantum fructificauit ſcriptis, virtutibus & facinoribus ac ſi ad millia vſque ſæcula duraſſet. Quæ alia Religio (*ait col* 4.) quamuis præclariſſima tam breui ſpatio tot fructus in omnium virtutum genere attulit? Hęc eſt Religio fertilis Martyrum, abundans confeſſoribus, Seminarium literarum, *&c.* Et quam mihi oſtendes Religionem ita fertilem, quem nidum tam numeroſa prole fetoſum? *verbis vtitur S. Chryſoſt. Hom. de SS. Machab.* Quod ſi (*proſequitur fol.*10. *col.*2.) in Martyrum monte exordium habet hæc Ignatij Familia, ſi perſecutionibus naſcitur, vocate eam ore pleno, Martyrum Congregationem. *Et poſtea Excell* 7. *fol.*16. *col.*1. Cum Mundus (*inquit*) vidit talis Societatis homines, Apoſtolos Dei nominauit: & ſic eos Luſitania vocat. *Et quidem in Epiſtola ad Hebr.* 1. *noluit D. Paulus* vocari Apoſtolus, quia iam ibi IESVM Apoſtoli nomine appellarat: Nec fuiſſet congruum (*inquit Hieronym. ad Galat.*1.) vt vbi Chriſtus dicendus erat Apoſtolus, ibi etiam Paulus Apoſtolus poneretur. Et hæc ſumma excellentiarum

Saluatoris ſocia in opprobriorũ, & Martyriorum tolerantia.

Cæleſtis ac diuina perſecutionibus fũdata.

Aucta laboribus, libris, Martyribus.

Vix nata tantum fructificauit ſcriptis, & virtutibus ac ſi ad millia ſecula duraſſet.

Religio fertilis Martyrum, ac literarum ſeminariũ.

Nidus numeroſa prole fœtoſus.

Eius filij Dei Apoſtoli.

huius ſacræ Religionis, quod virtute ſuorum profeſſores tales ſint, tam excellens ſuæ doctrinæ lux, vt Ignatij filijs, & Ieſu Chriſti ſocijs commune ſit Apoſtolorum Nomen. *Et rurſus Excellent.* 9. *fol.* 2. *col.* 2. Si in lucem edita Ignatij Familia & ad Hæreſum tenebris reſiſtendum, & ad Hæreticorum aſtutias, & machinas deſtruendas, quid mirum, quod Dei Filius IESV Nomine eam nobilitet, vocans eam Societatem ſuam, *Et fol.* 21. *col.* 3. Si Franciſco (*ait verbis* D. *Antonini vtens*) oſtenſa eſt Domus ſibi per Viſionem militaribus apparatibus plena, in ſignum præſidij, quod eius filij Eccleſiæ erant allaturi, id ipſum in Ignatij filijs iam, iuſta cordium noſtrorum lætitia cernimus. Hos igitur nouos milites iam videmus in campo, lingua, & calamo velut gladio duplici defendere nos ab ijs, qui ſuis erroribus nos perdere, ac deſtruere tentant, &c. O quam bene (*addit col.* 4) Ignatio conueniunt Nazianzeni verba orat. 20. Prior Pater certauit, nunc filij ſuccedunt. Tres libros S. Ignatius ſcripſit, innumeros filij in fidei defenſionem, & Eccleſiæ ornamentum. Pater bella quidem ſanguinolenta Romæ, & alibi cum Hæreticis habuit, & victor euaſit, filij omnia Septemtrionis Regna, vt ea reducerent Eccleſiæ gremio, penetrarunt. Pater plures animas conuertit, filij ampli Orientis Gentilitatem: Pater ſuo tempore Eccleſiæ Athlas, filij hodie brachio ſuo veluti ſcuto eam protegunt. *Et fol.* 23. Nouus (*inquit*) exercitus, nouum Dei ſubſidium Societas IESV, ſed Societati Hæreticorum oppoſita: vtraque Societas eſt, ſed vtraque in omnibus contraria. Ieſuitica Vnitatem, & charitatem amplectitur, Hęretica diſcordias: illa morum moderationem exercet, ſecus iſta. Quàm diſcinctus Hæreticus! quàm reformatus Ieſuita! *Et fol* 24. *col.* 2. Prope montem Carmeli (*ſubdit verbis vtens Abulenſis* 3. *Reg.* 18.) Comedit Achab, dum Elias orabat in monte. Hoc idem videmus hodie in Eccleſia Dei: ſacri enim Societatis Religioſi ſpiritus feruore Eliæ zelum renouant, magis puram, magiſque feruentem orationem in

Edita in lucem ad hæreſum tenebris reſiſtendum, & Hæreticorum aſtutias deſtruendas.

Contra quos ſuorum militum lingua, & calamo velut duplici gladio Eccleſia defendit.

Socij Parenti ſuo quam ſimiles.

Iſte Eccleſia Athlas, illi ſcutum.

Societas nouus Exercitus, nouum Dei ſubſidium Hæreticis oppoſitum.

Renouat Eliæ zelum in Bacchanalibus. 3. Reg. 18 42.

in Bacchanalibus, dum huius ſæculi filij gulæ & abdomini indulgent.

Et poſtea Excell. 11. *fol.*29. *col.* 4. In hac (*inquit*) Domo amicorum Dei vita actiua, & contemplatiua iunguntur, ſtrictiſque amicitiæ vinculis vniuntur Martha, & Maria. Non ſum vni angulo natus, Patria mea totus eſt hic Mundus, *dicebat de ſe Seneca lib.*3. *Epiſt.*28. *& de Societate Encomiaſtes.* Igitur egredimini (*ſocios alloquitur*) ô Euangelici Prædicatores, ô Magiſtri Chriſtianæ doctrinæ: egredimini de veſtris receſſibus, per ſecularium domos intrate, tenebroſas carceres luſtrate, in quibus vinculis aureis præpediti, miſeri captiui rident ſuam infelicitatem. Regia Palatia veſtra ſancta communicatione fruantur: gens enim in omni virtute adeo exercitata, omni religioſa occupatione tam munita, inter ſæculi pericula ſecurè viuere poteſt: ſiquidem inter ſæculi confuſiones illi ſupremam Dei maieſtatem laudant, & extollunt. *Et Excell.* 13. *fol.* 39. *col* 3. *Noſtrus applicat quod Euſebius dixit de Primæuis Eccleſiæ Religioſis*: Ab ortu autem diei vſque ad veſperam omne eis ſpatium ſtudiorum exercitijs ducitur, quibus ad diuinam Philoſophiam Sacris literis imbuuntur, habent etiam diſputationes quaſdam: itaque non ſolum ſubtilius intelligunt hymnos veterum, ſed & ipſi faciunt nouos. *lib.* 2. *Hiſt. Eccleſ. c.* 13. Verè qui hæc ſcribit (*ſubdit Auctor*) in Societatis munia oculos ieciſſe videtur: in ea enim videmus concertationes literarias acerrimas: vnaquæque huius Religionis Domus, noua quædam Vniuerſitas videtur: hic ſcriptores, hic docti ſcripturæ Interpretes: viri denique in omni virtutum genere perfecti.

Domus amicorum Dei, in qua vita actiua, & contemplatiua iunguntur. Luc. 10. 38.

Commendatur ex literarum exercitio.

Et Excell. 14 *fol.*40. *col.*2. Ignatius (*inquit*) & eius Familia ſapientiæ lucernas in manibus portant, ideo eum emerito titulo Vrbanus VIII. & Ducem, & Athlantem Eccleſiæ vocat, ſuſtinentem orbem humeris ſuæ doctrinæ. Præcipuum exercitium, & occupatio huius Sacræ Familiæ ſtudium literarum eſt, adeo, vt de illa dicere poſſimus, quod Cyrillus Hiero-

Sapientiæ lucernas in manibus cum Ignatio portat.

Qui vt Dux, & Eccleſiæ Athlas, ſua doctrina humeris ſuſtinet Orbem.

Hieroſolymitanus de Hieronymo : vſque ad mediam noctem quieſcebat, qua quidem continuo ſurgens lectionibus, & ſcripturis ſanctiſſimis, quibus tota radiat Eccleſia, vti lampadibus pretioſis intentus, vſque ad eſus horam perdurabat. *Et poſtea fol. 41. col. 1. De viris huius Societatis dicit, quod de vetuſtioribus religioſis, primiſque Christianæ perfectionis exemplaribus refert S. Iſidorus.* Simul agunt viuentes in Orationibus, in lectionibus, in diſputationibus, in Vigilijs, in ieiunijs, modeſti, verecundi, placidi, concordiſſimam vitam ſectantur, cogitationes ſuas alterutrum reuelantes, inuicem diſcutiunt & corrigunt. *Et fol. 42. col. 1.* Tabernaculum *(ait)* vbi adſtabat diuina Maieſtas plumis ornatum, & in introitu eius opere plumario fecit tentorium *Exod.* 38. ad indicandum fortè, maiorem Eccleſiæ ornatum ex ſacrorum ſcriptorum calamis componi : ô quàm multi, & diuerſi ditant Societatem! Non eſt excogitabilis literarum materia, de qua eius profeſſores libros pene infinitos non ſcripſerint. Si Orco capita tollant Hæreſes, hi calamis ea demetunt : ſi alij Scripturam nouis lucubrationibus illuſtrant, hi orbem illuſtribus Commentarijs replent. In Theologia Morali & Scholaſtica, in legibus, & Concionibus quis neget excellere ? ô Ciuitas literis exornata, in qua myſterioſo artificio exodi citati pennæ ad Te ditandam concurrunt, *&c. Et tandem fol. 43. col. 1.* ô ſuprema *(exclamat)* Ciuitas literarum, in qua omnes benè occupati, nullus otioſus viuit : omnes fructificant, omnes gemellis fætibus, & ſterilis non eſt in eis. Quæ Auguſtin. & Bernardus de viro Euangelico explicant: ille Epiſt. 83. iſte ſer. 63. in Cant. Et quidem ſanctis exhortationibus, doctis ſcriptis, literarum eruditione fructus producis, ô ſancta Societas creſcas in millia millium. *Hucuſque ille, & quidem in ſummam Societatis laudem, & commendationem.*

Socij laudati.

Quorum calamis Tabernaculum Dei ornatur. Exod. 38. 18.

Societas ſuprema Ciuitas literarum. Ioſ. 15. 15

In quo IESV Nomen vacuum non eſt.

108. A IOANNE DIAZ MORQVECHO *in Cenſura Tomi ſingularium Moral P. Anton. de Quintanadueñas.* Quando *(inquit)* non Ieſuitica proles, hos tam locupletes fructus parturiuit?

riuit? Nullatenus vacuum Nomen IESVS in illa extitit familia, vt de aliquibus veteris Teſtamenti aiebat Bernardus: illa enim Vocabula in illis nec lucent, nec paſcunt, nec medentur, ſicut in noſtro IESV, verba ſunt Bernardi. At vero in Societate IESV palmitibus non ita, ſed frondes, flores, & fructus vberrimos parturiunt, ſicut in noſtro IESV; lucent in verbis, paſcunt in exemplis, & languores animæ ſuis medentur ſcriptis. *Sic ille.*

Flores enim, & fructus vberrimos parturit.

109. * A FERDINANDO DE RIVERA, *Socio ac Secretario R. P. Generalis ſuæ Illuſtriſſimæ Religionis in Concione, quam habuit in Templo noſtro Matritenſi, qui poſtquam aſſeruit, Chriſtum Dominum Societatis contractum (ſeu vt vulgo dicitur Trato de Compañia) cum Ignatio iniiſſe ad animarum lucrum acquirendum, hæc habet fol.* 21. *col.* 1. Eſt tamen impoſſibile recenſere fructum quem illa protulit, & innumerabile lucrum animarum, quo gaudet Eccleſia eius cauſa: dicat illud Sacramentorum, Confeſſionum, & communionum frequentia, multitudo hominum, qui Religiones profitentur: dicant Hæretici conuicti in Germania, Anglia, & Gallia: dicant Gentiles ad veram fidei notitiam in vtraque India reducti. O quam bene conuenit IESV Societati, quod de Æterna Sapientia dixit Sapiens, Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius. Omnia bona (*addit col.* 2.) ad tria genera reducuntur, ad bonum honeſtum, vtile, & delectabile. Quæ omnia pariter inueniuntur in Eccleſia per hanc ſanctam Societatem IESV, & per manus illius. Honeſtum; in prompta obedientia, perfecta charitate, humilitate profunda, laborum, ac Martyriorum tolerantia, aliiſque virtutibus. Vtile: (*ſubdit fol.* 22.) in eruditorum, ac ſanæ & Catholicæ doctrinæ voluminum editione, ſcientiarum omnium in omnibus Academiis per eam ſuſcitato ſplendore, confeſſionibus, ac concionatoribus, Congregationibus ſæcularium Equitum, & Ec- Eccleſiaſticorum, aliiſque pene innumeris. Delectabile: in Tem-

Innumerabiles fructus ex illa ſecuti.

Præcipue in Hæreticis, & Gentilibus reducendis.

Sap. 7.11.

Bona honeſta, vtilia, & delectabilia Eccleſiæ attulit.

Templorum eius nitore, domorum munditia, Altarium ornatu, afflictorum dulci congreſſu, ægrotorum ſolamine, in eo denique quod omnibus ſe accommodans, cum dolentibus doleat, & gaudeat cum gaudentibus, omnes ſpeciali lætitia afficiendo, *&c. Hæc inter alia multa addictiſſimus Societatis Encomiaſtes.*

Religio magna, vtriuſque Eccleſiæ felix lætitia.
Iſai. 60. 15
Multo irrigata ſanguine.
Inſtar auri laborū igne perpurgata.
Arbor tota ex auro in æternum duratura.

110. * A SILVESTRO DE SAAVEDRA *in Approb. Relectionis Sacræ pro celebratione primi ſæculi Societatis, habitæ in Collegio Gaditano à P. Thoma Legionenſi mira eruditione, Hiſpaliſque typis editæ ann.* 1640. Magna (*inquit*) Religio, ſæculi huius ſuperbia (Ponam te in ſuperbiam ſæculorum) vtriuſque orbis, ſiue Eccleſiæ vtriuſque felix lætitia, ſic effulſit, ac ſi ſæcula vixiſſet innumera, non bene perpenſis Catholicæ Monarchiæ lucris: tanto irrigata ſanguine primum eius ſæculum aureum emerſit: eaque inſtar auri laborum Chriſtiano perpurgata igne, ſplendens, ac puriſſima: plantataque iuxta perſecutionum aquas. Arbor tota ex auro in æternum duratura; ſecurius ſane quam de ſuo Auguſto Platano vaticinabatur Marcialis:

O dilecta Deis, ô magni Cæſaris Arbor,
Ne metuas ferrum, Sacrilegoſque focos.
Perpetuos ſperare licet tibi frondis honores,
Non Pompeianæ te poſuere manus.

A TRI-

A TRINITARIIS.

III. * AB HORTENSIO PARAVISINO *Prouinciali, ac Viſitatore Generali Bætico, Concionatore vere Regio, ſcriptoreque elegantiſſimo. Tomo de Sanctis, Oratione Euangelica in Beatif. S. Fran. Borgiæ fol. 208. col. 4.* Societas *(inquit)* IESV eſt verè Cælum, imo ſtellarum Firmamentum, Virorum ſcilicet inſignium, viuido charitatis igne Eccleſiam per totum Orbem illuſtrantium. Coadiutores ſpirituales Ieſu Chriſti, Socij officio, Filij autem Diſcipulorum ſucceſſione: Omnes Pauli Doctores Gentium adimplentes cum efficacia effectus, qui deerant ſufficientiæ ſanguinis Ieſu Chriſti: Collegium Apoſtolicum ad continuandum Chriſti Collegium ſubſtitutum. Cæli ſunt Religiones omnes: nulli Religioni Planetæ deſunt fœcundis illam luminibus illuſtrantes: Sol Thomæ, Stella Dominici, Globus Benedicti, Mars Auguſtini, via lactea Bernardi, Ardores purpurei Franciſci, Zonæ Carmeli, Paralleli Baſilij, & Hieronymi, Aurora Nolaſci, Iupiter verus Trinitatis. SOCIETAS vero Firmamentum eſt, nuſquam ſtellas, nuſquam ſigna, nuſquam ſalutares influentias in ea deſiderabis. Magiſtri omnes ſunt in ſcribendo, Prædicatores in concionando, Doctores in docendo, Aſcetici in exhortando, calamo, voce, exemplo, libris, ſuggeſtibus, confeſſionalibus. O ſpiritualis rationalium apum officina! quæ ex cæleſti ſudore, ac proprio fragrantes fingunt fauos, mel dulce, & vtile ſpiritui, lucentem ceram Eccleſiæ. O Religio Sancta, quam Charitas, literæ, Modeſtia, & Puritas inſignem adeo fecerunt, vt vix aliquando cepiſſe videaris: vſque adeo magna ſemper fuiſti. Societas nempe IESV, Ieruſalem noua de Cęlo ad Eccleſię reformationem deſcendens: Communitas prodigioſa: Cœnaculum Domini in Pentecoſte, ex quo Apoſtoli igne

Societatẽ vere calũ, imo Firmamentum.
Gen. 1. 14
Cuius filij Stellæ charitatis igne Eccleſiam illuſtrantes
Coadiutores, ac Socij Ieſu Chriſti.
Collegium Apoſtolicum.
Omnes Magiſtri Doctores, ac Prædicatores.
Calamo, voce, & exemplo.
Societas ſpiritualis rationalium apum officina.
Ieruſalem noua ad Eccleſiæ reformatiõnẽ de cælo deſcendens.
Apoc. 21. 2
Act. 2. 1.

Communitas prodigioſa, & Domini cœnaculum

igne variarum linguarum accenſi ad Orbis conuerſionem prodeunt. Tu Athenæ Euangelicæ: Tu fidelium Chriſtianorum Seminarium: Tibi debemus omnes, id quod ſumus. Ego autem, ne aliquem offendam, Tibi ſoli debeo, quod

Athenæ Euangelicæ, & fidelium Seminarium.

ſcio: Tibi me debitorem agnoſco: in Te rationis lumen mihi affulſit, in Te ſtudium: mea lingua, meus calamus, non grates, ſed debitum naturale rependat. *Hæc ille, qui hoc tam magnificum teſtimonium pro ardenti in Societatem beneuolentia latinè redditum edidit.*

112. * Ab EMANVELE REYNOSO *Definitore Maiori Ordinis, ſcriptoreque non Vulgari in defendenda Deipara. Is in Tractatu de Immaculata eius Conceptione ſer.* 8. *Diſcur.* 8. *fol.* 159. *col.* 2.

Suorum calamis pro immaculata Virginis Conceptione ſupra omnes pugnauit.

Magnus (*inquit*) Patriarcha Ignatius ſpiritum de immaculato Virginis conceptu in ſuam Religionem infudit, tanto niſu, firmaque adeo & ſtabili deuotione, vt poſſimus cum veritate pronunciare: ex omnibus probationibus tam de facto, quàm de iure his temporibus elaboratis, in Virginea puritate ac nobilitate comprobanda, plures ab illuſtris huius Communitatis hominibus prodijſſe, eoſque ſolos plus in hoc articulo de Immaculata Conceptione, quam ceteras omnes Religiones, ſcripſiſſe. *Ita ille in non modicam Societatis laudem.*

Cuius excellentiam buccinauit.

Et antea ſer. 1. *fol.* 17. *iam dixerat*: Societas IESV hiſce vltimis mundi temporibus ad illius lumen, & exemplum venit. Et ob filij honorificum Nomen, excellentiam Matris buccinauit. In his enim temporibus inuenimus fere quadraginta huius Sacræ Religionis Auctores, qui ex calamis enſes fabricantes puriſſimam eius Conceptionem defendunt. *Et ſermone vltimo eiuſdem Tractatus de Concept. fol.* 291. Feſtum Conceptionis (*ait*) à Societate IESV celebrari quidem, & bene celebrari, ſi quidem tam præclari huius Religionis filij, ſanctitate, virtute, literis, & nobilitate, ſcriptis, & pulpitis defendunt.

Quam filij ſanctitate, virtute, ac literis defendunt.

113. A LVDOV. MOYA CORONEL *Theologiæ Profeſſore in Collegio ſuo Complutenſi in Approbat. Logicæ P. Fran. Alfonſi.*

Eſt

Eſt (*inquit*) hæc Societas illa Prophetarum 1.Reg.19. vbi ad ſolum ingreſſum omnes prophetant. Eſt Societas illa IESV Magni Sacerdotis Zachar.3. Vbi omnes viros Societatis IESV, viros portendentes Angelus Domini prædicauit. Eſt denique Domus illa IESV, in qua Ioan.1. à Baptiſtæ diſcipulis res grandes, & valde ſubtiles (Cyrillo teſte) iudicabantur dignè edoceri, refert ergo filius Matrem, *&c.*

Eſt Societas Prophetarū & IESV magni Sacerdotis. 1.Reg.19 20. Zach.3.8. Ioan.1.38

114. * A FRAN. DE S. IVLIANO, *Qui in Approbat. ad Librum Prædicationis fructuoſæ inſcriptum, & à P. Hieronymo Continente elaboratum, & typis editum Cæſar auguſt. an.* 1652. In Societate (*inquit*) IESV virtus cum literis amico fœdere coniunguntur: illa ſpiritu mundum ædificans, hæ ignorantias veræ ſapientiæ oppoſitas, expellentes. Quod myſterium Euangeliſta Ioannes in Viſione cap. 1. verſ. 16. ſuæ Apocal. videtur prædixiſſe, cum IESVM vidit, & Gladium vtraque parte acutum de ore eius prodeuntem. Et de ore eius gladius vtraque parte acutus exibat. Vbi ſancti, & Euangelici Prædicatores ſignantur, ſecundum Gloſſ. Aretas, Primas. Ambroſ. & alios, qui diuinæ prædicationis gladio bicipite, iam vitia vitæ exemplo, iam ſapientia ignorantiæ radicem præcidunt. Sed cum Gladius ille de IESV ore exire viſus ſit, mihi perſuadeo, verè in illo Societatis filios deſignatos, qui ſibi in Eccleſia vendicarunt hoc tam iuſtè meritum Prædicationis ſtemma. *Hæc ille.*

Virtutem cum literis coniungens.

Cuius filij ancipites gladij ex ore Domini prodeuntes. Apoc.1.16

Vitia exemplo, ſapientia ignorantiæ radicem præcidunt.

115. * A FRAN. DE ARCOS *Regio Concionatore S. Officij Qualificatore, ac ſacræ Scripturæ Magiſtro in Vniuerſit. Toletana, in Approbat. Tom. 1. de Sanct. Toletanis per P. Anton. de Quintanadueñas.* Societas (*inquit*) Reſpublica eſt Sapientiæ adeo coniuncta, vt de ea dicere poſſimus (quod de Catholica dixit Lactantius lib.6.q.) Non poteſt nec Religio à ſapientia ſeparari, nec ſapientia à Religione ſecerni.

Societas Reſpublica ſapientiæ.

A MINIMIS.

116. * A IOANNE PONCE DE LEON *Generalis Inquiſitionis Qualificatore, & Hiſpaniæ Bibliothecarum Viſitatore Generali: qui in Approbat. Tom.1. Viror. Illuſt. Societ. miris eam extollit encomijs: Omiſſis autem ijs, quæ ex varijs Auctoribus colligit (& in toto hoc opere ſparſa continentur) ſic ille in tantæ Matris, filiorumque commendationem latinè redditam erumpit.* In hoc, & in alijs Tomis Auctor (*is eſt P. Euſebius Nierembergius*) nobis primum Societatis ſæculum proponit, eius conceptionem, Organizationem, Ortum, educationem infantiam, pueritiam, iuuentutem, ætatem perfectam in viris ſuis mirabilibus, quos toto hoc tempore produxit; deſcribens. Indeque eius Genealogia oſtenditur miraculosè fœcunda, ob talis Parentis originem, Illuſtriſſimaque prodigioſa, quia Mater eſt tot, ac tam inſignium virorum. Hodie hæc magna Religio 281. Martyribus diteſcit, qui eius pulchritudinem exornant, necnon & viris exemplaribus 1447. qui in omnibus ſcientijs, ac facultatibus Venerabile eius nomen fecere, quorum Operibus diues Hiſpania, Anglia, Bohæmia, Germania, Polonia, *&c. Et poſtea loquens de Sanctiſſ. P. Ignatio,* Alter (*inquit*) Abrahamus eſt, Eccleſiæque magnus Patriarcha apud tot, ac tam varias totius Orbis Nationes, de quo dicere licet, quod de Abrahamo exhibet ſacer Textus Gen. 17. vt ſieret in gentem magnam, vbi Rupertus aduertit, non dixiſſe in gentem multam, ſed magnam: & vere magna gens filij huius Illuſtriſſimæ Societatis, in qua magni Patriarchæ, Prophetæ, ſcribæque periti, ac diuerſorum meritorum magni viri, paſſim occurrunt, per quos veram Dei magnitudinem mundus agnoſcit. *Et rurſus addit:* Sine lite res eſt, neminem eſſe qui ſe ſacræ Societati IESV, eiuſque filijs debitorem non agnoſcat. Hiſpania tota eius exemplo à vitijs reformatur:

Societas miraculosè fœcunda, ac inſignium virorum Mater.

Martyribus, & ſcriptoribus ditiſſima.

Quorum voluminibus Orbem vniuerſum ditat.

Ignatius alter Abrahamus, & magnus Eccleſiæ Patriarcha Gen. 17. 5

Mira eius filiorum encomia.

Quam vtilis Societatis opera varijs Nationibus.

tur: Anglia occultis Catholicis conſeruatur: Bohemia, & Germania hæreſes abhorrent: Ibernia, & Vngaria Trinitatis myſterium profitentur: Iapones Indiarum ac Gentilitatis incolæ Eccleſiæ obediunt, ſuorumque Martyrum ſanguine veritatem Catholicæ fidei teſtantur, *&c.*

AB EODEM *In Approbat. lib. de Triumphis fidei à P. Andrea Perez in lucem editi.* In hoc opere (*inquit*) vtrique orbi mirabilia patent, quæ in Sinaloenſi Gentilitate per illuſtriſſimos filios magnæ Societatis operatus eſt Dominus: per quos (vt ad alium ſcopum dicit Rupertus) veram Dei magnitudinem cognouit Mundus. *Et poſt pauca ſubiungit:* Sociorum prædicatione, heroiciſque eorum actionibus, cælum magna gloria ditatum eſt; Eccleſia filiorum fecunditate; Religio numeroſis fidelibus; Mundus ſingulari luce; Dæmones ſpeciali confuſione ac dolore, dum vident per filios illuſtriſſimos S. Ignatij, & infernum minutum iri, & cælum multis incolis auctum. *Et rurſus.* Maiores fructus ſunt quos hæc Societatis IESV magna Religio in vniuerſali fecit Eccleſia, quàm damna, quibus Caluiniſtæ hæretici, ac Lutherani aduerſus eamdem perpetrarunt: in cuius rei comprobationem natum videtur, quod Nicephorus Calixtus refert de Ciuitate Conſtantinopolitanâ magnis terroribus obruta, Conſtantinus condidit, Syrus reſtaurauit. lib. 5. cap. 46. Igitur nitantur Lutherani, ac Caluiniſtæ nouas machinas aduerſus Eccleſiam moliri, conentur Gentiles bellum aduerſus eamdem mouere Idolorum adoratione, *&c.* Tunc IESVS magnam ſuam Societatem erigit, quæ per omnes Nationes ad ouile Chriſti tot animas per tenebricoſa paſcua aberrantes, ſua vita, exemplo, continuaque prædicatione reducit. Omnes hi fructus medijs magnæ Societatis Miſſionibus comparantur, iam Eccleſiæ ruinas reparando, iam eam ad priſtinum ſplendorem reducendo, adeo vt aſſerere poſſimus, Chriſtum ſuam Eccleſiam fundaſſe, filios autem Syri (qui idem eſt ac qui ignem producit) eam ad antiquam ſuam venuſtatem reduxiſſe,

Per eius filios veram Dei magnitudinem cognoſcit Mundus.

Cælum magna gloria ditatum eſt.

Eccleſia filiorum fœcunditate, mundus ſingulari luce, &c.

Plus vtilitatis Eccleſiæ attulit, quam damni Heretici.

Infideles ſua vita, & exemplo ad Chriſti ouile reducit.

Suis excurſionibus.

ſe, reſtauraſſe, *&c. Hactenus, præter alia multa, indefeſſus vbique Societatis Encomiaſtes. Qui etiam in Approbat. Par.3.de Imitat. Virginis per P. Alfonſum de Andrade conſcripta*, Societatem fertilem Paradiſum *appellat. Et tandem in Cenſura Epiſtol. P. Euſebij*: Illuſtriſſima (*inquit*) Religio Societatis Iesv eſt, in cuius glorijs noua recognoſcuntur argumenta, quandoquidem eius alumni ſuis æquè doctis, ac fidelibus calamis Eccleſiæ Catholicæ conſtantia ac firma maximæ ſuæ eruditionis monumenta præbent. *Non aliter de Societate, ac ſocijs ſentiebat, loquebatur, ſcribebat ſemper vir iſte grauiſſimus, & in tota Hiſpania celeberrimus.*

Societas fertilis Paradiſus.

Eius alumni doctis calamis Eccleſiæ firma monumenta præbent.

117. A Fran. Freire, *Collegij ſui Hiſpalenſis Moderatore, in ſerm. Canonizat. S. Ignatij fol. mihi 7. aſſerente*, S. Ignatium Societatem quamdam præcinctorum militum inſtituiſſe, eſſe vero vltimam exercitus partem, ſed talem, vt quamuis in prima veterani milites, forteſque Duces exercitus Dei, Benedictini ſcilicet, Baſiliani, Hieronymiani, Dominicani, Franciſcani, Auguſtiniani, & ceterorum Ordinum acies, collocentur; iſta tamen præcinctorum Balani Prophetæ oculos rapuerat, eamque vt præcipuam lumine ſuæ prophetiæ intuebatur, *&c. Et poſtea fol* 8. Non modica (*inquit*) huius Religionis excellentia eſt Eccleſiæ Pedes eſſe, ob duo præcipua Pedum munia: quorum primum eſt, Caput, Corpuſque ſuſtinere, ne in terram decidant: alterum, Corpus, quo homo velit, deferre, hinc inde deambulando. O inclyta Societatis Religio! quam Cælum vti poſtremam pro Sacris Eccleſiæ Pedibus deſtinauit. Illi ſunt qui eius Caput (*nempe Pontificem*) ſcriptis adeo inſignibus ſuſtentant. Scriptores 300. extant (*hodie innumeri*) in hac ſacra Religione, tot ac tam inſignes Prædicatores; tot Magiſtri; tam inſignis aduerſus hæreticos zelus; tantus ardor in animabus conuertendis, quid aliud eſt, quam Eccleſiæ Caput ſuſtentare? Quod ſi Eccleſiæ Collum Virgo beatiſſima eſt, quis hiſce temporibus ad eius puritatis immunitatem defendendam, ſcriptis, Cathedris, ſuggeſtis,

Illa eſt vltima Dominici exercitus Pars.

Sed quæ præcipuè Balani oculos rapuit.

Pro Eccleſia Pedibus deſtinata.

Cuius Caput, ac Corpus Scriptoribus, Magiſtriſque ſuſtentat.

Et Collum, nempe B. Virginem immaculate conceptam.

geſtis, ſic manum applicuit, ac IESV Societas? Illa hiſce ſæculis Religiones omnes præclaros viros ſubminiſtrando, qui ex eius Scholis prodiere, ſuſtentat, &c. *Hæc ille inter alia multa Societatis encomia, quæ per totam illam Concionem, vere auream, diſperſa ſunt.* *Et Religiones, præclaros viros ſubminiſtrando.*

118. A CLAVDIO RANGOLIO *In Comment. ſup. lib. Regum Tom. 1. lib. 1. cap. 10. verſ. 8. fol. mihi 1253. Qui vindicatis à calumnijs obmurmurantium Religioſis, plura in animarum vtilitatem enumerat, in quibus illi ſe laudabiliter exercent; poſteaque addit:* Quo in genere Ieſuitæ multa cum laude verſantur, & ab ijs etiam, quorum inuidiam iuſtis operibus meruerunt, ob eloquentiæ, eruditioniſque vim maximam, cupide, ac frequenter audiuntur. *Ita Scriptor doctiſſimus.* *Defenſa, ac laudata ob eloquentiam, & eruditionem maximam.*

A CANONICIS
REGVLARIBVS.

911. A MARTINO CARRILLO *Abbate Montis Aragonij aſſerente,* Videri diuinitus Ignatium Mundo datum, vt ſe Luthero, & Caluino fidei Catholicæ peſtibus opponeret: idque ab eo, eiuſque filijs factum ſtrenuè iuxta, ac feliciter. Horum opera Chriſti vineam vberrimos fructus produxiſſe: horum non modo laboribus, doctrina, ſcriptis, vitæ exemplo, ſed & ſanguine defenſam, conſeruatamque veram religionem. *Nec veretur, ob multitudinem eorum, qui in hac cauſa vitam profudére,* Societatem, Matrem Martyrum *appellare. Ita apud Imaginem 1. ſæcul. Societ. lib. 5. cap. 11. fol. 679.* *Ignatius, & Socij Hæreticis à Deo oppoſiti.* *Quorum doctrina exemplo, & ſanguine defenſa, & conſeruata Religio.* *Societas Mater Martyrū.*

120. A RAYMVNDO DE LVNA *in Concione quam ille habuit Placentiæ Italorum in Collegio Societatis* IESV, *in ſolemnitate Canonizationis Sanctorum Ignatij, & Xauerij fol. 24.* Sanctiſſimus (*inquit*) Patriarcha Ignatius, Auctor, & Parens Religioſiſ- *Religioſiſſima florentiſſima, ac doctiſſima.*

Ferax Sanctorum, & Martyrum ornata coronis. Seminariū Prædicatorum, doctorum fodina ac militantis Reip. Trophæum. Baſis ſuprema Sedis, fidei propagatrix veritatiſque Columen. Hæreticorū Malleus ruina idololatriæ, & in Romano Cælo Athlanti Hercules.

gioſiſſimæ Familiæ Societatis IESV; Familię, inquam, florentiſſimæ, doctiſſimæ, ſanctiſſimæ, ac breuiſſimo temporis interuallo in tantam magnitudinem euectæ. Ipſa enim eſt, quæ in tot effuſa terrarum tractus, ferax ſanctorum, tot Martyrum ornatur Coronis, ac purpura; tot Beatorum virorum candidatâ fulget innocentiâ. Seminarium eximiorum verbi Dei Præconum: Doctorum Fodina, Chriſtianæ militantis Reipublicæ Trophæum: Apoſtolicæ velum Nauiculæ: ſupremæ, ac maximæ Sedis Baſis, ac firmitas: Cultrix Vineæ Domini Sabaoth: Chriſtianæ fidei Propagatrix, Veritatis Columen: Vexillum Chriſtianæ militiæ: Hæreticorum Malleus: Hoſtis, & Ruina idololatriæ: Mundi Prodigium: ac ſacer tandem in Romano Catholico Cælo Hercules Athlanti. *Hæc ille ex Italico idiomate fideliter reddita, quibus nil elegantius.*

Ignatius ſplendens Societatis Sol. Illa decus Italiæ, Hiſpaniæ honos, & Galliæ ſplendor. Belgij ornamentum Germaniæ pompa, lumē Poloniæ Noui Orbis ſalus, Gloria Eccleſiæ prodigium Vniuerſi.

121 * AB ASCANIO ORDEI *Mediolanenſi Abbate, ac Prædicatore celebri in libello ſuo aureo Orationum ſacrarum Italico etiam idiomate conſcriptarum, in Oratione 5. exornatiua Sanctorum Ignatij, & Franciſci Xauerij recitata Mediolani in eorum Canonizatione ann.* 1622. Verum *(inquit ille fol.* 156*)* clarè admodum elucet, & innoteſcit huiuſce Solis noſtri (*D. Ignatij*) ſplendor, calorque fœcundiſſimus in hac inclyta Religione Societatis IESV inſtituenda, quæ quidem eſt Decus Italiæ, Hiſpaniæ Honos, Splendor Galliæ, Belgij Ornamentum, Germaniæ Pompa, Lumen Poloniæ, Noui Orbis Salus, Gloria Eccleſiæ, Prodigium Vniuerſi. *Sequenti vero pagina ita proſequitur.* Quid eſt Ignatium Parentem eſſe Societatis? quid aliud amabo vos, quam Auum eſſe, & Progonum bonarum artium? ſpiritualium Magiſtrorum Parentem? Speculorum totius Iuſtitiæ Inſtitutorem, tot tantorumque Sanctorū, tot millium Martyrum, Confeſſorum, & Doctorum Parentem, *&c. Hæc ille in tantam Sociorum, Societatis ac Ignatij Fundatoris Sanctiſſimi commendationem, quæ vel ſcribenti noſtro calamo ruborem pariant.*

A CLE-

A CLERICIS REGVLARIB. THEATINIS.

122. A Ioanne Mariono *Neapoli fama Sanctitatis celebri, e primiſque huius Illuſtriſſimæ Familiæ viris. Cum Ludouicus Maſſellus haud ſuo fidens iudicio ac ſenſui, virum bonum, doctumque è Benedictinis tyronum Magiſtrum de ineunda Societate, ad quam animo incitabatur, conſuluiſſet, ille ad dictum Ioannem Marionum remiſit: qui audita Oratione poſt aliquantum ſilentij alto cum gemitu verba illa Chriſti Domini protulit,* ſi ſcires Donum Dei, & quis eſt qui loquitur tecum. *Tum iterum ſilens, cum quaſi admirans æternæ illius maieſtatis benignitatem, qua hominum corda tacitis alloquitur motibus, ad ſeque trahit, aliquamdiu hæſiſſet,* Abito, *inquit,* fili, ipſos conſule Societatis Patres, rectius me illi norunt quid optimum factu ſit, quod ſuadent; exequere, *ſic refertur Par. 2. Hiſtor. Societat. lib. 2. num. 67.* *Quanti Marionus fecerit Societatem?*

123. Ab Antonino Diana *S. Officij Regni Siciliæ Conſultore meritiſſimo, & Antiſtitum in Romana Curia examinatore, Auctoreque huius ætatis celeberrimo: Is in ſuis Reſolutionibus Moralibus Par. 6. Tract. 1. de Immunitate Eccleſiaſtica Reſolut. 1. num.* 3. Societatis viros ſapientiſſimos vocat. *Et Reſolut. 5. num. 2. ait,* Societatem, Religionem eſſe nunquam ſatis laudatam. *Et Par. 7. Tract. 3. Reſolut. 45. Conſtitutionem Societatis de correctione fraterna tot ſaculis à multis impetitam, ſcuto ſuæ auctoritatis munitiſſimo propugnat. Et propoſitionem contra illam in quibuſdam theſibus appoſitam, ſcilicet,* Nullo modo licere peccata denunciare Prælato vt Patri, omiſſa præuia admonitione ſecreta, *damnatam aſſerit, ab Inquiſitore Generali per Edictum datum Matriti die* 19. *Nouembris* 1625. *Eius filij ſapientiſſimi. Illa nunquam ſatis laudata. Et in Correctione fraterna propugnata.*

Ieſuitæ, proinde Theatini dici videntur, quaſi diuini, aut contemplatores Dei.

124. * AB EMANVELE CALASCIBETTA, *In Vita B. Caietani ſui Ordinis Fundatore cap.6.pag.*19. In Hiſpania (*inquit*) Theatinorum nomine intelliguntur Patres Societatis IESV, quia ita eos communis vox nominat, forte ob opinionem, & virtutem horum Religioſorum, quos plaudit Orbis. Sed hæc vox à Græca deducta videtur, ſiue Teos, qua Deus ſignatur: ſiue Teatis, qua contemplator; proinde dici videntur, quaſi diuini, ſeu contemplatores. Vnde Theatinum dicere, idem eſt, quod diuinum, aut contemplatorem Dei appellare. *Sic ille. Vnde Theatinorum appellatio vulgaris, Ieſuitis cedit in gloriam.*

A BARNABITIS.

Epiſtola Barnabitarum, in obitu B.P.N. Ignatij.

125. H*Ac ad literam Epiſtola Romam Mediolano miſſa audito Sanctiſſimi Parentis noſtri obitu dolorem ſuum explicantibus, & in tanto Patre Filios, & Societatem venerantibus.* Poſtquam (*inquiunt*) nobis renunciatus eſt hinc in vitam meliorem receſſus beatæ memoriæ Venerabilis Patris Ignatij, non mediocris cor noſtrum pupugit dolor, tum veſtri cauſa, totiuſque ſanctæ Congregationis IESV, quæ tali Magiſtro, ac Parente orbata dolens, mœrenſque remanſit; tum noſtri, quorum etiam Pater erat. Dolendum quidem quod raptus eſt nobis hoc maxime tempore, quo bonorum virorum tanta caritas eſt; conſolandum vero eſt, quod ad meliora tranſierit. Iuſtis enim viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum: quia & diſſolui, & cum Chriſto eſſe multo illis melius. Quo fit vt cum B^mo^. Petro Kalendas Auguſti corporeis ſolutus vinculis, ad cæleſtia lætus migrauerit. Hoc tantum metuendum eſt, ne aliquo noſtro peccato ereptus ſit mundo, & ſicut de ſancto Ioſia legimus, quia Iudæorum populo graue imminebat exitium, Rex iuſtus ante ſublatus eſt. Sicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum: ſed neque

Qui inſtar Ioſiæ è viuis ſublatus eſt.

Eccli. 49. 2.

que

que etiam omnino à nobis receſſit. Viuit apud omnes, quocumque ſe per totum Orbem nomen Chriſti protendit, dulcis & grata ſancti viri memoria, qui tantum de Chriſtiana republica meritus eſt. Quo Magiſtro, ac Duce Chriſti fides, religio, doctrina adeo propagata eſt; vt ipſos quoque Antipodes penetrauerit; apud quos multa millia hominum ad fidem conuerſa, nouam Eccleſiam primæ illi Apoſtolicæ æmulam, nouos Apoſtolos, nouos Martyres legimus extitiſſe. Præmiſit filios: nunc poſt multos ſuperatos labores pro Chriſti nomine ſubſequutus eſt Pater, non minus magnis curis excruciatus, multa Eccleſiarum ſolicitudine confectus, in otio martyr; in quem non tantum domus veſtra tam magna tot annos recumbit, ſed plurimorum aliæ. Communis erat bonorum omnium Parens. Et quem mœrentem non eſt ſolatus dulci alloquio? cui afflicto non affuit benignus conſilio? quem indigentem auxilio non iuuit? non eſt tutatus? Pes claudo, oculus fuit cæco, pauperibus ſolamen, & miſeris omnibus præſidium. Reddat illi Dominus bonorum operum mercedem. Nos in tanto funere Sacram Deo Hoſtiam in altari non ceſſamus offerre, ſpargant alij Tumulo purpureos flores: hæc Sacerdotum ſunt lilia, magiſque vernantia, & Deo amabilia, myſteria pro ſancta illa anima, licet iam beatæ vitæ gaudia (vt credimus) perfruente. At his ſaltem illum, quem viuentem nobiſcum pio amore coluimus, recedentem ab hoc ſæculo nequam, quibus poſſumus muneribus proſequemur. Dilectionem veſtram rogantes, vt has amoris lacrymas, fidei, & obſeruantiæ noſtræ teſtes libenti animo ſuſcipiant, mutuoque nos diligant; memores in ſuis orationibus paruitatis noſtræ. Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſit cum omnibus vobis. Amen. Ex Cœnobio noſtro Mediolani Kalend. Septembris 1556. *Ita Par.* 1. *Hiſtor. Societ. lib.* 16. *num.*124.

Magiſter, ac Dux fidei.

Noua Eccleſia Apoſtolicam æmulantis fundator.

Martyr in otio.

Communiſque omnium Parens.

126. A CHRISTOPHORO GIARDA *Viro egregie docto ac pio, eximioque Societatis Panegyriſta, libro ſuo de Ape Religioſa.*

Societas, Sodalitas beatiſſima.

Doctrinæ ſublimitatem cum ſanctitatis præſtantia connectens.

Illius progreſſus admirabiles.

Non vnius Religionis, ſed omnium Societatum ac temporum eſſe videntur.

Ignatius laudatur.

Eius filiorum Elogia.

Beatiſſima (*inquit*) Sodalitas ab Ignatio Conditore centum annis nondum elapſis tantum operum & ſcripſit, & geſſit, vt ſi quis librorum ſublimitatem, multitudinem, varietatem, cum rerum geſtarum ſplendore, fructu, magnitudine, conferat, non modo ætatis obſtupeſcat breuitatem, ſed tantæ ſanctimoniæ, tanta cum doctrina, vti difficillimam, ſic præclariſſimam connexionem admiretur. Ita enim late duobus ſub Polis eruditionem & pietatem circumtulit, vt qui progreſſus illius admirabiles non audiunt, ſed inſpiciunt, non vnius religioſi Ordinis, ſed omnium planè Societatum, locorum, temporum, ætatum, virorum, virtutumque in hac vna complexionem agnoſcant. Nam breui tot Collegijs, tot Domibus, tòt honorum gradibus, tot diuitijs, tot ſanctiſſimis hominibus aucta eſt, vt ad hanc conſtituendam, amplificandamque contendiſſe hominum fauor, & cæli munificentia videantur. Vehementer autem ad hanc aſſequendam magnitudinem pertinuiſſe arbitror, primum illum virorum delectum. Vidit enim Ignatius diuina quadam & alta mente præditus, agendarumque rerum peritiſſimus, quanto auguſtiorem aditum principio habuiſſet, tanto auguſtiores pietatis & eruditionis progreſſus Societatem relaturam. Quàm feliciter illius optatis prouidentia cæleſtis reſponderit, hodiernus Societatis ſplendor, & perfecta filiorum ſimilitudo teſtatur. Hos enim è ſummis viris natos arguit probitas Illuſtris, arguit Doctrina ſingularis, arguit celſitudo animi incredibilis, arguit peritia rerum omnium admirabilis, vita, oratio, modeſtia, inceſſus, vox, geſtus, libri, arguunt denique omnia. *Hæc ille apud P. And. Lucam in Vita S. Ignat. lib. 4. cap. 20. Quid huic teſtimonio in Societatis commendationem dici, nedum fingi poteſt Illuſtrius?*

APA-

A PATRIBVS CONGREGAT. ORATORII.

127. A Thoma Bozio *De Signis Eccleſiæ Tom. 1. lib. 5. cap. 5. fol. mihi* 161. Quin etiam (*inquit*) memoria noſtra vidimus ampliſſimam diuinitus à noſtris excitatam Iesv Societatem, quæ totius Orbis loca percurrens id vnum præ oculis habet, vt in præcipuis quarumlibet regionum ciuitatibus excitentur Gymnaſia, in quibus per eos ad bonas literas, moreſque pios, & verè Chriſtianos adoleſcentuli erudiantur, *&c. Et poſtea fol.* 162. Ego vero (*ſubiungit*) mirabiliſſimis prorſus euentis hanc rem totam illuſtrabo: & vt omittamus recens Societatis Iesv Inſtitutum, cuius non modo inter nos, ſed etiam multoque magis inter Indos, & Occidentales, & Orientales ſunt vberrimi fructus in inſtitutione adoleſcentum, *&c. Et in eodem Tom. 1. lib. 7. cap. 1. fol.* 241. *loquens de S.P.N. Ignatio hæc inquit:* Quantos fecerit progreſſus ex eo poſſumus conijcere, quod celeberrimam Iesv Societatem conſtituit, cuius eſt in Euangelio, vt Pauli vtar verbis, maxima laus apud omnes. *Et Ibidem lib. 9. cap. 5. fol.* 339. *loquens de Societatis Religioſis addit:* Hi Auctore Ignatio Loyola nihil amplexi ſunt, quo virtutes verè cæleſtes bonaſque literas, & doctrinas pectoribus humanis toto Orbe terrarum poſſint inſerere, idcirco pueros humanitatis artibus imbuunt, ac nullis laboribus, vt mortalibus bene per ipſos eſſe poſſit, vnquam parcunt. *Et tandem lib. 11. de eiſdem ſignis Eccleſiæ cap. 1. ſigno 43. de Patientia fol. mihi* 422. *ſic loquitur.* Atque vt apertiſſima res fiat, noſtra ætate poſſemus ex vna Societate Iesv nominare ſupra mille viros, qui pro Chriſti cultu inter Indos amplificando, nil non mali tolerauerint, vaſtiſſima maria tranſmiſerint, nullo non vitæ diſcrimine, cum gentibus omni humanitatis ſenſu abhorrenti-

Societas diuinitus excitata totius orbis loca percurrit.

Adoleſcentes ad bonas literas, & pios mores erudiendo.

Ex hoc vberrimi fructus.

Celeberrima eſt: cuius laus maxima in Act. 8. 18.

Eius filij virtutes vere cæleſtes toto Orbe pectoribus inſerunt.

Occupati in diuino cultu inter Indos amplificando.

Maximis periculis etiam vitæ diſcrimine. bus verſentur, à quibus pene ſingulis horis, ne dum diebus mors timeatur, multis iniurijs afficiantur, multis opprobrijs onerentur, dum non occulte, & clam more Hæreticorum, hos, illoſve reducunt, & venena per Indias ſpargunt, ſed Chriſti Religionem palam prædicant, nullis armis, nullis præſidijs ſepti, ſola muniti patientia, ſola fortitudine obtecti, *&c. Et Ibid. lib.6.cap.3.n.12. loquens de vno Xauerio Indiarum Apoſtolo tandem concludit.* Age vero, maxima de Xauerio dicamus. *Suprema Xauerij laus.* Vniuerſi Hæretici ab Eccleſiæ Chriſtianæ conſtitutione per tot ſęcula per annos mille quingentos & amplius, haud traduxere ad hæreſes ſuas tot Gentes aut Idololatras, ac alioqui à Chriſti curſu alienas, quot vnus Xauerius ad cultum Chriſti annis vndecim; tot enim fuit in Indijs vir iſte admirandus. *Quæ tanti Filij ſuprema gloria non minor Matris Societatis Corona eſt.*

128. AB AVGVST. MANNO DE CANTHIANO *In Tomo ſuo Selectarum Hiſtoriarum.* *Societas ab Ignatio ſpiritu S. pleno inſtituta.* Beatus Ignatius (*inquit ille*) venerandæ Societatis IESV ſapientiſſimus Inſtitutor, ſpiritu ſancto plenus, & præſertim ſapientiæ dono conſpicuus Religionem ſuam inſtituit, quæ hodie per vtrumque Orbem communi beneficio propagata Mundum fulcit, ne cadat: *Per vtrumque Orbem propagata, Mundum fulcit, ne cadat.* qua in re videri poteſt, cuius ſpiritus eſſet, qui opus tam magnum facere potuit, & qualem à ſpiritu ſancto ſanctitatem eſſet conſecutus, qui in Dei Eccleſia collabentes virtutum ædificationes reſtaurabat. *Hæc in Parentis Ignatij ſanctiſſimi eiuſque Societatis laudem illuſtriſſimus Encomiaſtes.*

ELO-

ELOGIA SOCIETATIS IESV.

PARS SECVNDA, SIVE STATVS SECVLARIS, IN VNDECIM CLASSES DIVISVS.

ELOGIA SOCIETATIS IESV.

NEc ſegnius Eccleſiaſtico hoc, quem vocant Ordine, in tuenda, & amplificanda Societatis dignitate Secularium Principum, & Rerum publicarum Ordo politicus laborauit, adeo, vt non ſatis ille ſibi aliquando in procuranda, & defendenda Sociorum apud omnes late populos exiſtimatione temperaſſe videatur. Et ſanè neſcit hic quo ſe vertat calamus: æmulationis honeſtiſsimæ ingerunt ſe mihi potentiſsima Imperia, ac Cæſares: Regna, ac Reges: Reſpublicæ, ac Principes: Ciuitates, ac Magiſtratus: Concilia, ac Senatores: Tribunalia, ac Iudices: qui omnes certatim in extollenda Minima noſtra Societate, primas partes ſibi vendicare totis viribus enituntur. Verum ego à Principe Cæſarum dignitate exordior.

CLAS-

CLASSIS I.

AB IMPERATORIBVS.

1\. A Carolo V. *Inuictiſſimo Cæſare qui cum à B. Borgia inuiſeretur, & calumnias aduerſus Societatem ſparſas ab eo manifeſte refutatas videret, ſenſim contra delatores accenſus, militari illo recaleſcente ſpiritu, fronte ſibi manu repente percuſſa exclamauit:* Ergo mihi mentiuntur? *Alia multa de receſſu ſuo, vitaque aſperitate diſſeruit cum Borgia Cæſar, eumque poſt tres dies abeuntem iuſſit ſæpe ad ſe redire: dictuque facile non eſt, quantam hæc Caroli humanitas vulgo cognita, & ſermonibus celebrata ſerenitatem & laudem rebus Societatis attulerit. Ita Par.* 2. *Hiſt.Societ. lib.* 1. *num.* 115. *Et poſtea, eumdem Borgiam Sanctiſſimum in Teſtamenti ſui Procuratoribus Cæſar idem ſcripſit. Quam rem pro magna commendatione, & Borgiæ & Societatis fama celebrauit. Sic ibidem lib.*2. *num.* 134. *Qui tandem Imperator benigniſſimus,* Se Societatis Adiutorem futurum, *eidem B. Borgiæ inter alia multa promiſit, vt refertur in Eius Vita per P. Euſebium ſcripta lib.* 2. *cap.* 19.

Societas à Carolo V. æſtimata.

Cui ſe adiutorem pollicetur.

2\. A Ferdinando I. *Cuius benignitas in Societatem tanta fuit, vt cum in Styriam iter haberet, priuſquam Vienna diſcederet, Collegij noſtri memor, certa pecuniæ Summa ei quotannis nulla interiecta mora numeraretur ſuis adminiſtris, & ijs qui à Conſilijs erant graui oratione mandauit. Viennam mox reuerſus, cum cognouiſſet deſiderari Collegio ad Sacerdotales amictus, araſque conueſtiendas ſupellectilem Sacræ Veſtis, eam ſane lautam atque magnificam dono miſit. Interiecto dierum ſpatio tota fere cum Curia Collegium ipſum, haud obſcura ſuæ erga nos voluntatis, humanitatiſque ſignificatione conuiſit; domum comiter intrauit, & vniuerſam inſpexit; ſuis illico ſumptibus muniendam, & concinnandam curauit. Ita Par.*1. *Hiſt. Societ. lib.* 11. *num.*42. *Cuius etiam Imperatoris, tunc Regis Romanorum in Societatem tanta pietas, & liberalitas,* vt

Pecunijs, & fauoribus aucta à Ferdinando.

vt ex eo tempore, quamdiu vixit Romano Collegio quadringentos ſingulis annis aureos nummos perbenigne donarit. Nec pia tanti Principis in commendanda ſuis, & Ignatio, & Pontifici literis re Bohemica deſiderata ſedulitas eſt. Nec Prouinciam tam indigam opis, *aiebat*, ac prope depoſitam, deſertamque prorſus paterentur: ſed paterna charitate complexi per Societatis homines ſubleuarent. *Ita Ibidem lib.15. num.23.*

Et deſiderata Bohemia.

Nullum miſerrimis temporibus præſentius ſubſidium.

Ab Eodem *fatente*, Nullum præſentius miſerrimis hiſce temporibus ſe inuenire ſubſidium, quàm ſi huius Familiæ, *nempe Societatis*, Viros in terras quam plurimos auocaret. *Hæc Par.2. Hiſt. Societ. lib.4 num.64. Et in Germania*, Antidotum contra Hæreſes efficaciſſimum Scholas à ſe noſtras adhibitas eſſe, *ſcribente. Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 3. cap. 4. fol. 345. Et rurſus teſtante*: Sociorum ſeſe operam ad extirpandas hæreſes imprimis vtilem in ſua Germania expertum, haud dubie talem in Belgio futuram. *Sic Ibid. liter. ad Philip. 2. lib. 6. fol. 887. Tandem, vt literas, quæ cum Religione diffugerant, pius admodum Imperator, reuocaret, euocauit nos primum ad Viennenſem Academiam, è qua totos annos viginti conſtabat, neminem ſacris initiatum prodiiſſe: deinde etiam ad Pragenſem. Ita Ibid. lib.3. Orat.5. fol.439.*

Eius Scholæ antidotum contra hæreſes efficaciſſimum.

Sociorum opera quam vtilis ad eas extirpandas.

3. A Maria *Auguſta Maximiliani Cæſaris coniuge meritiſſima, quæ incomparabilis, & munificentiæ, & deuotionis, & prudentiæ Imperatrix fuit, literis ad SS. Pontificem Clementem VIII. datis Matriti 14. Nouemb. ann.1598 in hæc verba.* Beatiſſime Pater, experta & in Germania, & in Hiſpania cum animi magna conſolatione, quantum Religio Societatis Iesv Deo, & eius Eccleſiæ deſeruit, obligor ex intimo corde concupiſcere, & adniti eius conſeruationem, & augmentum, præſertim cum videam eam à ſancta illa ſua, & Apoſtolica Sede, à Catholicis Principibus tantopere coli, & adamari, quantum eam Hæretici & Pontificiæ Cathedræ omnes hoſtes deteſtantur: perſuaſum enim habeo tales fauores neceſſarios eſſe, vt fructus laborum, quos ſuſcipit, creſcat, & mercedis, atque præmij

Literæ ad Pontificem in Societatis commendationem.

Quæ ab Apoſt. Sede, ac Principibus colitur, ac amatur.

Et ab Hæreticis deteſtatur.

mij quaſi debitos titulo, ob plura, & inſignia eius merita erga Veſtram Sanctitatem, & totam Catholicam Eccleſiam, pro qua inceſſanter fatigatur. Veſtram Beatitudinem ſuppliciter deprecor tum propter Vniuerſalis Eccleſiæ gratiam, tum propter noſtræ in hanc Religionem deuotionis ardentiorem affectum, vt quam commendatiſſimam Veſtra habeat Sanctitas; & paternè defendat in omnibus occaſionibus, ſpeciatim eâ, quæ oblata eſt de P. Ludouici Molinæ libro, quem librum ex auctoritate Veſtræ Sanctitatis Archidux Albertus filius meus, dum eſſet ſupremus in Regno Luſitaniæ Inquiſitor, cum toto ſanctæ Inquiſitionis Senatu examinauit, ob quorumdam æmulorum inſtantiam, & reperit criminationes illorum nullius eſſe momenti, librumque ſecurum, & Catholicum eſſe: quod ipſum quoque iudicatum eſt à multis Vniuerſitatibus, Prælatis, & hominibus doctis Caſtellæ: quod Veſtra Sanctitas fuſius percipiet ab Hiſpaniæ in Vrbe legato: cuius Beatiſſimam Perſonam Numen tueatur cum omni felicitate, & augmento fidei, vt populo Chriſtiano neceſſarium eſt. Veſtræ Sanctitatis Obedientiſſima Filia MARIA. *Hæc Imperatrix Sereniſſima, noſtrique Matritenſis Imperialis Collegij Fundatrix munificentiſſima: in Apolog. pro ſcientia Media per Paulum Leonard. Par.1. n. 29.*

Fatigatur inceſſanter pro Eccleſia Catholica.

Scientia Media Soc. Pontifici commendatur.

4. A RODVLPHO *Eiuſdem Mariæ, & Maximiliani Cæſaris filio in literis alijs peregregijs ex Praga ad eumdem Clementem VIII. datis anno* 1600. *die* 8. *Iulij*: Si enim (*inquit*) in vllam Orbis Chriſtiani gentem Societatis IESV ab illo (*videlicet B. Ignatio*) iuſtitiæ fructus extat in Germaniam noſtram multitudine populorum pene immenſam adeo in omnia Regna, ditioneſque vniuerſas, ita ſe multiplicem effundit, vt obſcuratus ſuperiorum temporum iniuria Domus Dei nitor quaſi nouo ſole illuſtratus vbique reſplendeſcere, maieſtatemque religionis Catholicæ primæuam adferre videatur, ita ſiquidem, vt ſpes nobis pulcherrima ſit fore, vt ardente Societatis illius zelo, ac cæleſti qua præfulget doctrina, diuerſorum erro-

Multiplici vbique terrarum fructu ſeſe effudit.

Quaſi nouus Sol obſcuratam Dei domū illuſtrat.

Ardenti zelo, ac cæleſti doctrina præfulgens, errorū tenebras diſcutit.

errorum, ſectarumque tenebris diſiectis, ac diſcuſſis, ditio omnis noſtra verum Dei cultum breui temporis intercapedine amplectatur, &c. *Hæc Cæſar in Apolog. cit. Pauli Leonard. pro ſcientia Med.* Par.2.n.82.

Vni Chara Cæſari: qui acrem ſe illius propugnatorem ſpondet.

AB EODEM: *Qui in Cæſarem electus à Franciſco Antonio Patre noſtro ſalutatus, oratuſque, vt patrocinium Societatis vellet ſuſcipere, neque aures præbere obtrectatoribus, multa cum familiaritate reſpondit*: Societatem ſibi vnicè charam, & quamuis nullus intercederet deprecator, acrem ſe eius Propugnatorem, ac perpetuum fore. *Ita Par.4. Hiſt. Soc. lib.4.n.85. Rurſus idem Imperator, cum Pragæ contra Collegium noſtrum rumores varij excitarentur, ad extinguendam rei memoriam, ſermones de ea Edicto vetuit. Sic Ibidem lib.5.nu.103. Item Lutheraniſmo per Edictum Rodulphi Viennæ de medio ſublato, alijſque rebus præclaris geſtis, ſecum ille Magnum noſtrum, ſicut paulo ante Poſſeuinum in Vngariam duxerat, ita poſt duxit Lintium Superioris Auſtriæ Metropolim, eo & Confeſſionis, & diuiniſſimæ Euchariſtiæ adminiſtro vtens, cum à concionibus Georgium Scherum haberet. Sic Ibidem lib. 6. num.79. Sicque à Rodulpho Societas in filijs maxime honorabatur.*

Ab ipſo defenſa, & æſtimata.

Et ab Imperatore Mathia.

5. A MATHIA I. *Vnico huius nominis, ac Imperatoris Rodulphi etiam Cæſare fratre, qui Viennenſis ac Pragenſis Academiarum toto Orbe celebratarum, Nos in perpetuum moderatores eſſe voluit. Ita apud Imag.1.ſæc.Soc.lib.3.cap.12.Orat.5.fol.439. Qui cum Auſtriæ eſſet Sereniſſimus Archidux, pro ſuo erga Societatem fauore, ac ſingulari beneuolentia, Patres Congregationis Prouincialis Viennæ congregatos humaniſſimè complexus, nihilque non egit, vt toti mundo palam fieret, quem noſtri apud ſuam Serenitatem locum obtinerent. Itaque ad Collegium ſub aduentum Patrum carnem ferinam, vinum, pecuniam mitti curauit, nec id ſatis ſuæ Serenitati Officij ad declarandam ſuam in Societatem beneuolentiam viſum eſt. Omnes Patres conuiuas in noſtro ſuburbano habere voluit. Dies conuiuio dictus erat Dominicus: eo die mane cum tota ſua aula ad hortum noſtrum deſcendit, quo loci poſtquam rei diuinæ (quæ non ſine pompa ſolemni, & Symphoniacorum aulicorum concentu tranſacta eſt) inter-*

interfuiſſet, familiariter omnes excipiens, ſingulis manum porrexit, regalique plane epulo exceptos, lautiſſime habuit: inque eodem cænaculo cum noſtris (magna ciuitatis parte, feſto tubarum, & tympanorum ſonitu, qui in eo præter ſolitum loco reboabat, ad ſpectandum excita) accubuit, Officialibus aulicis dapes inferentibus, & noſtris miniſtrantibus. Demum menſis remotis, cum è noſtris vnus ſuæ Serenitati, oratione tempori illi accommodata gratias ageret, ſtans ſua Serenitas (fuerit licet illi Sedes poſita) non ſine multorum etiam aulicorum admiratione perorantem audiuit, quod in tanto Principe non potuit non eſſe maximæ beneuolentiæ ſignum. Ita refertur in Annal. Soc. ann. 1606. *fol.* 471. *Et in Annal. ann.* 1608. *dicitur Auſtriacum hunc Cæſarem Mathiam, Brunam inuiſentem aſſeruiſſe,* Se nullum ſtudij genus, quod in Societatis res valere videretur, vllo ſe loco, aut tempore prætermiſſurum. *Ita fol. mihi* 538.

6. A FERDINANDO II. *De cuius laudibus nulla poſterorum ætas conticeſcet, quem Apoſtolicus Nuntius ad ſuam Sanctitatem reſcripſit, poſt Conſtantinum, parem in Eccleſia illi non fuiſſe, quem Imperatorem Sanctum Vrbanus Pontifex appellauit. Huius igitur tanti Cæſaris, tam pia, atque tam ſancta educatio, Societati tribui merito debet, à qua eſt puer literis, & virtutibus inſtitutus: quam inſtitutionem adeo cognouit Optimus Imperator, vt poſtea iam* Societatis filium *ſe diceret, iam* Societatem Matrem *nominaret, ſæpe & ſcriberet. Et hoc filiali certe affectu, & tenerè forti eam fouebat & tuebatur. Ita apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 3. *cap.* 4. *fol.*346. *Nec non à Ferdinando II.*

AB EODEM: *Qui poſt natos, notoſque Germaniæ Cæſares fuit in Societatis curanda, ac promouenda decora, & emolumenta ſupra modum omnem prodige liberalis. Quod vt videas, nihil dicam de fundatis, ac erectis Domicilijs Societatis pluſquam decem, nihil de inſtauratis, & dotatis minimum duodecim, nihil de vſu, ac familiaritate perpetua, qua poſito velut diademate, ac Cæſarea Maieſtate, priuatim complectebatur ſocios, & admittebat ad tractationem, & oſcula ſuæ dexteræ benigniſſimè exporrectæ. Hoc dicam, quod non ab vno quopiam, ſed vulgo iactatum eſt,* Ferdinandi tangi & oculos,

Qui ſe illius filium fatetur.

Eius in Societatem largitas, amor, & beneficentia.

oculos, & pupillam, cum Societas tangeretur; non poſſe vllum Societatis hoſtem cenſeri, qui Ferdinandi hoſtis non eſſet; qui Ferdinando benè vellet, eum bene velle Societati. *Ad hæc quoties à ſuis ipſe filijs Auſtriacis Principibus, aut ſalutaretur aduenìens, aut ijſdem vel abeuntibus, vel abiens ipſe felicia precaretur, ſolemne ſemper fuit, vt amandam, colendamque Societatem præciperet dicens*: Spero meos filios Societatem amaturos: id ſi egerint felices, ac beati erunt. *Ita Ibidem lib. 5. cap. 9. fol. 660. Et apud Guerrero in Corona glorioſa cap. 20. fol.* 143.

AB EODEM: *Qui* XIIII. *Kalendas Martias ann.*1618. *Auſtriæ tum Archidux in literis ad Sextam Patrum Congregationem Ratisbona datis, perpetuam in Societatem noſtram voluntatem tabulis expreſſam ſolemnibus conſignauit.* Ego (*inquit*) pro meo erga vos, Reuerendi admodum Patres, fauore, & ab ineunte ætate beneuolentia, atque obſeruantia, elaborabo, ne in veſtræ eximiæ Religionis tuenda, & augenda dignitate, mea opera vel ſtudium, vel Officium vllum deſiderari vnquam poſſit. Amo enim vos, & vnice diligo, ita vt veſtras calamitates, infortunia, & rerum omnium veſtrarum acerbitates, proprias meas eſſe prorſus exiſtimem; & ideo Collegia veſtra, quæ partim à meo Sereniſſimo, & chariſſimo Parente Carolo, partim à me in meis Prouincijs erecta, & aucta ſunt, vt meas proprias facultates, & familias tueri, amplificare, & ornare non deſinam. *Summum ſane Ferdinandi de Societate teſtimonium. Quæ tanta Potentiſſimi Principis exiſtimatio de Societate concepta; eo ſubinde increuiſſe viſa eſt, vt in eiuſdem commendationem, iam tum Cæſar aliquando diceret*: Si liber eſſem, vt fratres mei hodie ſunt, Societatem IESV omnino ingrederer. *Ita hæc omnia in Imag.Soc.cit. lib.5.cap.10.fol.672. Et rurſus Par.5 Hiſt. Pontif.lib.* 18. *cap. 7. fol. mihi* 533. *ait idem Auſtriacus Cæſar ſemper Auguſtus, ſemper noſtri Ordinis commendator egregius*, Societatem Defenſatricem eſſe iuris Regum concionibus æque, ac ſcriptis. *

Benigniſſimis teſtata literis.

In Eam ingredi optat Cæſar.

Et defenſatricem iuris Regum vocabat.

AB EODEM: *Qui Societatem à manifeſta calumnia, ex eius euulgata Curia, liberauit, cum ſuper ea interrogatus à noſtro Generali, ſic per Epiſtolam reſpondit.* R^de^. in Chriſto P. Remitto Reuerentiæ veſtræ mendatium mendatiorum omnium mendaciſſimum, quod quidem riſi, ſed ſimul totus excandui. Etſi veſtra Reuerentia in hoc puncto, ſeu mendatio à nobis teſtimonium in contrarium petierit, non detrectauimus ad conſeruandam bonam famam Matris noſtræ Societatis in ampliſſima forma extra dare. Seruet Deus Societatem cum veſtra Reuerentia, cuius precibus, & ſanctiſſimis Sacrificijs me totaliter commendo. Ebortorffij 17. Septemb. 1633. R.V. in Chriſto Ferdinandus. *Ita apud P. Guerrero in ſua Corona glorioſa cap. 20. fol. 146. Et apud Euſeb. in ſua Corona virtuoſa fol. 279.* *Eius pritatis famā à calumnijs vendicat.*

AB EODEM: *Qui ne expiraret cum tanti Cæſaris vita Societatis amor, in ſuprema ſua voluntate, qualem, & quantum erga illam haberet, ſuis ſucceſſoribus in ſui Teſtamenti Codicillo in ſummum noſtræ Religionis encomium, ſequenti clauſula teſtatum reliquit:* Præ omnibus ſerio, & ſummopere cum feruore & zelo commendamus noſtris ſucceſſoribus plurimum Venerandam Societatem IESV, eiuſque Patres, conſiderando quantum Eccleſiæ Catholicæ, non ſolum in his noſtris Auſtriacis Regnis, & Prouincijs proſint, quantoque ſtudio, feruore, & fidelitate pro conſeruanda, & plantanda vbique terrarum Religione Catholica præ ceteris omnibus laborent; & quod econtra huic peruerſo, & ingrato mundo magis ſint odioſi, maioreſque perſecutiones patiantur, quàm quiuis alij, & hinc etiam maiori præſidio, & protectione indigent, & merentur. Quod certe à noſtris hæredibus, & ſucceſſoribus factum iri confidimus. Et hæc eſt noſtra inuiolabilis voluntas. In cuius fidem ſimiliter hunc Codicillum propria manu ſubſcripſimus, & noſtro ſigillo muniuimus, in noſtra Vrbe Viennenſi 10. Maij, 1621. *Ita Tom. 1. ſingular. P. Anton. Quintanadueñas in Appendice Tract. 7. ſingul. 1. num. 9. Iſta Auguſti Cæſaris, Parentis verè*

Illius amorem ſuis filijs teſtamento legat.

Societas præ ceteris in plantanda vbique Catholica religione laborat.

Et quia ideo magis odioſa, maiori protectione indiget.

verè pij, verè Catholici Ferdinandi nouiſſima verba fuère: quibus quo eſſet in Deum, in Eccleſiam, in Societatem, in poſteros animo, & qualem cuperet hereditatem ſuis filijs, vnam præ omnibus, ſecurè tranſmittere, oſtendit liquidò ſatis.

Iterum à Cæſare commendata.

AB EODEM: *Qui Archiduci Ferdinando Erneſto ſpeciali cura, ac ardentiſſimo illo amore, quo erga Societatem ferebatur hiſce verbis commendauit.* Imo vero: (*inquit*) Illam Tibi iterum, & etiam, atque etiam commendo: protegas illam non minus contra hoſtes apertos, quàm contra fictos amicos. Decurſu enim temporis deprehendes, multos in eum Ordinem amorem iactare, qui non amant, tamen debere. *Hæc tantus Imperator, ac pientiſſimus Cæſar, apud P. Bartholom. Guerrero in Corona ſua glorioſa cap. 20. fol. 144.*

Quàm fuerit amata, & æſtimata à Ferdin. III.

7. A FERDINANDO III: *In quem ipſe ſanguis integerrimi Patris, ipſa indoles inuictiſſimi Cæſaris, ipſe (ſi ita loqui fas eſt) Ferdinandi II. genius transfuſus. Sic eum inſtituit, nihil vt in Ferdinando III. Auguſta, Auſtriacaque prole, Parentis Optimi, requiras. Perrexit ille amando, & protegendo Eccleſiam, tuendo etiam, atque defendendo Societatem. Homonnæ, Caſſouiæ, alijſque locis agitati, pulſi, ſpoliati fueramus, damna tunc pientiſſimus Imperator reparauit: qui vti reliquas à maioribus virtutes, ita hereditarium in nos amorem hauſit. Sic in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 2. cap. 4. fol. 214. Et cum idem inuictiſſimus Cæſar laureatus triumphis à Nortlingana Victoria ad Auguſtam Vindelicorum Obſidione cingendam conuerteretur, inter triumphi ſui decora, hoc quoque non minimum eſſe cenſuit; quod Academiam iſtic prioribus ereptam poſſeſſoribus, curæ Societatis, fideique permitteret; Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 3. cap. 12. Orat. 5. fol. 439.*

CLAS-

CLASSIS II.

A REGIBVS HISPANIARVM.

1. A PHILIPPO II. *Cui tot Regna per tot annos prudentiſſimè gubernata dedère nomen Sapientis: & licet initio difficilius tardiuſque* SOCIETATEM *in Belgium admiſerit, in hoc quoque fuit prudens. Etenim neque illam tunc ſatis cognitam habebat ipſe, & neſcio qua ſiniſtra opinione à maleuolis ingenerata, mouebatur, & quod caput erat, deterrebatur magnorum virorum conſilijs, diſſuadentium in tanta veterum Ordinum Religioſorum copiâ admiſſionem noui. At vbi Petrus Ribadeneira præter B. Ignatij litteras, etiam à Ferdinando Romanorum Rege commendatitias repræſentauit quibus ille præſtantiſſimus Imperator teſtabatur*, Sociorū ſeſe operam ad extirpandas hæreſes in primis vtilem in ſua Germania expertum, haud dubiè talem & in Belgio futuram: *continuo Philippus Rex in vitam, ac munia noſtra diligenter inſpexit, laudatiſſimaque omnia comperiens, eum in Patres accepit animum, quem, nobis tacentibus, tot Collegiorum fundamenta loquuntur. Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 6. cap. 5. fol 887. & poſtea fol. 896. additur: Quo non obſequij debito ſibi* SOCIETATEM *obſtrinxit Philippus II. Rex ſapientiſſimus, qui delectatus eo fructu, quem è* SOCIETATE *paſſim per Belgium decerpi videbat, anno præteriti ſæculi octogeſimo quarto non tantum inſigni eam encomio exornauit, ſed publico etiam diplomate poteſtatem fecit toto Belgio Domos, & Collegia fundandi.*

Societas à Philippo II in Belgium admiſſa.

Quàm ad extirpandas Hæreſes imprimis vtilem teſtabatur.

Multiplici Collegiorū fundatione.

* AB EODEM, SOCIETATEM *Occidentali Orbi per litteras enixè ab eius Generali Borgiâ ſic efflagitante.* Ob bonam (*inquit*) relationem, quam habemus de SOCIETATIS perſonis, ingen-

Et literis ab Eodem expetita ad Indicā expeditionem.

ingentiſque fructus, quem fecerunt, & faciunt in his Regnis, optaui illorum aliquos in noſtras Indias maris Oceani mitti, ordinetur: & quia in illis quotidie magis creſcit ſimilium perſonarum neceſſitas, & in maximum diuini Numinis obſequium cederet dictos Patres in partes illas pergere ob ſanctitatem, ac bonitatem, quà pollent; & quia gens aptiſſima eſt illorum Naturalium conuerſioni; & ob deuotionem quam habeo erga prædictam SOCIETATEM, in votis mihi eſt, vt illorum aliqui in plagas illas ſe conferant. Quamobrem Ego Te hortor, ac rogo, ad Indias noſtras prædictas ire iubeas 24. Religioſos, vbi à Senatu noſtro fuerint deſignati. In quo vltra obſequium diuino Numini faciendum, magnam ego capiam voluptatem, omniaque ad iter neceſſaria prouidebo, ac demum Terra illa ad quam perrexerint, ingens gaudium, ac beneficium ſua præſentia accipiet, *&c. Hæc Rex Catholicus, in vita B. Fran. Borgiæ per P. Euſeb. lib. 3. cap. 8. fol. mihi* 211.

Ob Sociorum bonitatem, & ſanctitatem.

Et ad Peruanam.

* AB EODEM, *In Peruuium miſſionem Sociorum expoſcente ab Eodem Generali Borgia alteris literis in hunc modum*: Ob neceſſitatem (*ait*) quam Prouinciæ Peruanæ patiebantur, Religioſorum qui ad conuerſionem & Inſtitutionem ſuorum Naturalium attenderent, & ad deuotionem, quam erga SOCIETATEM habebat, petebat, hortabaturque vt in Peruuium viginti pergerent ex illa Religioſi, & in conuerſionem, ac eruditionem Indorum incumberent, fundareque domos, ac Collegia inciperent: ad iter neceſſaria ſe daturum promittebat, *&c. Ibid. lib. 3. cap. 9. fol.* 213. *col.* 2. *Et in* Par. 3. *Hiſt. Soc. lib* 3. *num.* 268. *quam abunde Philippus Rex prouiderit, ſic refertur. Ad viæ impenſas, & veſtimenta, ſimulque ad Bibliothecam, ac ſuppellectilem ſacram, ſuppeditauit: negotio dato Peruuijs Magiſtratibus*, vt in Vrbe Regum (*quæ eadem Lima dicitur, & eſt Peruuiæ Princeps*) ad ædificium quoque ſitum attribuerent: quibuſque beneficijs ex regia liberalitate cęteræ Religioſorum Familię fruerentur: eorum omnium nouus hic Ordo particeps fieret.

* AB

• AB EODEM: *Qui Regno Mexicano eamdem* SOCIETATEM *deſiderauit, & petijt: quo Regio iuſſu quatuordecim ex ea profecti ſunt. Ita refertur in vit. B. Borgiæ ex Euſeb. citat. lib. 3. cap. 11. fol. 219.* *Et ad Mexicanam.*

* AB EODEM, *Qui etiam mirabatur vehementer* inter tot irritamenta nequitiæ poſſe Homines (SOCIETATIS) ætate non graues, tot inſtructos à natura gratijs ab omnibus tam impensè ſuſceptos, tanta non vitæ ſolùm, ſed ipſius etiam famæ integritate verſari. *Ita in Imag. cit. Soc. lib. 5. cap. 10. fol. 668. Neque voce tantùm Rex tantus commendabat* SOCIETATEM, *ſed litteris, quibus Parmæ Ducem Alexandrum monuerat, vt* SOCIETATIS præſidio munire ſatageret præcipuas quaſque Belgij Ciuitates. *Sic Ibid. lib. 6. fol. 755. Quid plura? laborabat iamdudum Groningæ res Catholica, & Regis, inualeſcente Fœderatorum Ordinum potentia: ſola reſtabat Vrbs Prouinciæ caput Groninga, & conſtabat in fide erga Regem, ſiue bonorum virtute Magiſtratuum, ſiue quia valido præſidio tenebatur. Ciuium tamen aliqui nouas de fide opiniones auide hauriebant, quas furtim & malis artibus ingreſſi nouatores Hæretici ex occulto diſſeminabant. Philippus tunc noſter periculi admonitus,* SOCIETATEM *gliſcenti malo ire obuiam voluit; profeſſus* Eam ſibi maximè idoneam videri ad retinendos in obedientia Ciues, præ ipſis armis, & omni milite præſidiario. *Quod grauiſſimum Prudentiſſimi Regis de* SOCIETATE *iudicium ingentes nobis ſtimulos addidit, vt tantæ opinioni exſpectationique reſpondere conaremur. Ita Ibid. lib. 6. fol. 756. Item primis Collegij Bruxellenſis annis ex Belgio in Hiſpaniam ad Regem aduerſus nos ſcripta eſt accuſatio: diuitiæ noſtræ immodicæ iactabantur, & præter eas inſatiabilis cupiditas habendi. Grauiter pro merito Rex tulit adeo falſos accuſatores,* multum ſe Belgis Patribus debere profeſſus, *eorum paupertatem modis omnibus leuandam ſuſcepit, quin imò ſuggeſtam à Senatu rationem pro* SOCIETATE *non probauit ſolùm, ſed ſua ipſe manu notauit præterea quædam iuuandis opportuna Collegijs. Hæc Ibid. fol. 849.*

Mira Sociorum puritas.

Societas eſt Præſidium Belgicarum Ciuitatum.

Præ ipſis armis ac militibus maximè idoneum.

Defenſa à Rege contra accuſatores.

Recta ad morum reformationem.

* AB EODEM: *Qui (unà cum Apoſtolico Nuncio) Religioſorum quorumdam, & Cleri emendationem toto Regno moliebatur: in eamque rem* SOCIETATIS *operam deſtinabat: atque ad res tacite cognoſcendas Gundiſaluum Menendez Matritenſis Collegij Rectorem, licet multum reluctantem, coegerit pergere. Tanta tanto Principi de* SOCIETATE *opinio, & exiſtimatio. Ita Par. 4. Hiſtor. Societ. lib. 3. num. 159.*

Poſtulata ad Gorgadas à Philippo III.

* 2. A PHILIPPO III. *Qui ad Inſulas Gorgadas (earum præcipua à Capite Viridi nomen uſurpat) Generali Societatis Claudio pergratum ſibi ſignificauit,* Si aliquos è Noſtris ad curandum ſpiritualem Luſitanorum, & incolarum queſtum tranſmitteret. *Ita in Annal. Soc. ann. 1604. fol. 108. Et in Synopſi Soc. lib. 5. cap. 30. fol. 281. additur, eò Claudium Generalem miſiſſe Balthaſarem Barreiram Angolana commoratione, & prodigijs nobilem, ternoſque Socios in conatus Cacodæmonis aduerſos.*

Et ad Sinas.

AB EODEM: *Dum Sinas peteret Nicolaus Trigautius cum alijs triginta Socijs, Sinenſem ad Regem ditati muneribus verè Regijs à Paulo V. Pontifice, Alberto, & Iſabella Principibus* Belgicis, *Galliarum Regina, Babaro ac Hetruriæ Ducibus, ab Hiſpano autem Rege noſtro Catholico, ac vere in Societatem liberali, auctographæ litteræ pro fundandis per illud Regnum Domicilijs quindecim, & victu Sociorum ter centum. Ita in Synopſi citata lib. 6. cap. 3. fol. 300. O ſumma ſummi Regis erga Societatem liberalitas, & exiſtimatio!*

Inſignis Regis liberalitas erga Societatem.

Et in fundatione Collegij Salmantini.

AB EODEM: *Cuius benignitas pro fundando Salmantino Collegio partem adſtruxit è Margaritæ coniugis voto. Hæc teſtamento dudum octoginta aureorum millia legarat dicto Collegio. Puerperij tempus, & mortis periculum interuenit: per codicillares tabulas tantumdem addiderat: ſed erant eæ ſine robore, quando infra puræ, & ſine ſigillo teſtantis. Suppleuit amantiſſimus, & coniugis, & Societatis Rex: & ſummam vtramque, demum addixit. Ipſe, & Regina Salmanticenſis Collegij Fundatores dicti. Ita Ibid. lib. 5. cap. 32. fol. 292.*

AB EODEM; *Quibuſdam Societatis Patribus Margaritæ vxoris eximium erga nos amorem his verbis commendante*: Videte quantum vos amat Regina, quæ vt vos maioribus cumulet beneficijs, mercenaria fit apud Indos. *Ita in Appendice Memorial. Prouinc. Mexicanæ ad Philip. IV. ſuper ſolut. Decimar. fol.* 253. §.7.

Singularis Margaritæ Reginæ amor in Societatem.

3. A MARGARITA EADEM *Auſtriaca tanti Regis digna coniuge, Societatis magna Matre, & omnium virtutum admirabili Regina. Hæc Ariæ Saldaniæ Proregi in Indiam iamiam profecturo, vltimum illud impensè commendauit,* Singulare in Societatem ſtudium, & amorem. *Ita in Annal. Soc: ann.*1600. *fol.* 127. *Et quoties expeditio in Indiam pararetur, Societatis homines ceteris Proregibus commendabat tanquam ſuos. Sic in Annal. eiuſdem Soc. ann.* 1610. *fol.* 4. *Et in Teſtamento ſuo ſequenti clauſula ſuum erga Societatem amorem teſtatum reliquit:* Auos ſuos (*inquit*) inclytos Cæſares Societatem IESV in Germaniam vocaſſe, & per eam Deo auxiliante fidem Catholicam inter Hæreticorum mille peſſimas artes conſeruatam. *Ita apud Paul. Leonard. Apolog. pro ſcient. Media. Par.*2. *num.*82. *Grandis ſane Margaritæ erga Societatem amor, & vere ſupra mortem fortis, qui nec ipſa morte extinctus eſt.*

Quam impensè commendabat.

Vt conſeruatricem in Germania Catholica Religionis.

4. A PHILIPPO IV. *Rege verè Catholico Magnique cognomento vere inſignito: qui vnus inuentus eſt vera Patris effigies, Matris aureæ Margaritæ partus aureus, Aui perennitas, Caroli Cæſaris noua vita. Is adeo in Societatem liberalis, vt cum eam ingentis gazæ hæredem inſtitutam contra Regni Luſitani legem videret, in tali lege diſpenſauit, in Societatis fauorem,* Ob fructum (*ſic Princeps aiebat pientiſſimus*) ab illa, Xauerioque ſuo in Indis Orientalibus factum. *Sic Tom.* I. *viror. Illuſt. Soc in vita P. Marcel. cap.* 10. *fol. mihi* 153.

Philippi IV erga illam eximius fauor.

Qui pro Eâ in lege diſpenſat.

AB EODEM: *Qui Matriti nouiſſime in Imperiali noſtro Collegio Academiam Societati erexit, futuram poſteris documentum, & voluntatis regiæ erga nos, & munificentiæ, vel in tanta potentia admiranda. Nec ſane magnificentius aliquid neque præclarius nobis ac-*

Academiã Imperialem Matriti erigit.

cidere potuit, quàm in licæo illo auguſtiſſimo diſciplinæ tutorem, ac Mæcenatem habere eum, qui imperij magnitudinem ſolis ortu atque occaſu metitur. Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 3. cap. 3. fol. 338. & fol. 440.

Defendit in Miſſione Caſtrenſi. AB EODEM: *Qui cum à Marchione Spinola ſupremo militiæ Imperatore literas accepiſſet pro ſeruanda Miſſione Caſtrenſi ab aliquibus oppugnata, ex iiſque didiciſſet quanto ſuæ Maieſtatis honore, quanta Ducum, militumque gratia, & animorum vtilitate adhuc in Caſtris verſata eſſet Societas, quantis ſe confeciſſet laboribus, ac periculis ſola ſalutis alienæ cauſa: hæc, inquam, poſtquam Rex Catholicus indubitata Marchionis teſtificatione comperta habuit, indicto importunis monitoribus ſilentio, perpetuam Miſſionem eſſe voluit, deditque caſtrorum cenſoribus præfectiſque ærarij ſui mandata,* *Et anteponit militum armis.* Ne quid in poſterum aduerſus Patres, quorum operam probatiſſimam haberet, querelarum admitterent; ſed promptiores etiam ex hinc eſſent, in annumeranda eleemoſyna ſuſtentandis illis, quos nihilo ſane minus, quàm milites in bello vtiles, ac neceſſarios cenſeret, quorumque laboribus, & meritis certius, quàm militum armis, veniret ſpectanda victoria. *Sic Ibid. lib. 6. fol.* 810.

Commendat Proregi Peruano. * AB EODEM: *Qui ad Proregis Peruani Principis Schilacenſis literas, literis ſic reſpondit.* Scribis (*inquit*) propter bona facta, & res bene geſtas Religioſorum Societatis IESV operæ pretium eſſe, vt Indorum curiones inſtituantur, expediret equidem huiuſmodi Prouincias illis delegari plurimas. Quia verò in meo Indiarum Concilio rebus Indicis ſatis conſulitur, quod tibi reſpondeam nihil occurrit aliud, quàm quod velim te ſemper magnopere gratum erga huiuſmodi Ordinis capita, beneuolum, facilemque te præbeas, vt par eſt, & eorum honeſtiſſima ſpectatæ vitæ ratio, tanto animorum bono poſtulat. *Hæc Tom. Schedul. pag. 113. apud Polit. Indian. Doct. Solorzan. lib. 4. cap. 16. fol. mihi 643.*

AB EODEM, *In Schedula data Matriti 15. Iun. ann. 1654. quâ Regij Patronatus forma à religioſis quibuſuis Ordinibus ſeruanda*

da proponitur, in qua dum de Societate agitur, ſubdit in hæc verba. Meæ voluntatis eſt, & imperij, vt in poſſeſſione, ac adminiſtratione pagorum Indicæ plebis, quos Reductiones vocare aſſolent, perſeuerent, cum indubium ſit ex tanto Ordine id in opere ſperandum, quod ad animarum præſidium & Catholicæ fidei incrementum ſancto adeò Inſtituto ſuo Magiſterio, ac doctrina reſpondeat. *Hæc Rex verè Catholicus.* *Ac conſeruari iubet in Indorum Adminiſtratione.* *Ad animarũ præſidiũ & Catholicæ fidei incrementũ.*

AB EODEM: *Qui tanti in vno Xauerio Societatem facit, vt aliquando dicere auditus ſit, non ſine audientium admiratione,* Eius Coronam plura Regna vni Xauerio, quàm ſuis armis debere. *Exceſſus iſte amoris eſt in tam Catholico Rege erga Xauerium, & Societatem ex tanto filio mirificè commendatam. Sic refertur hoc tam celebre dictum, Societati adeo perhonorificum apud lic. D. Mathiam de Peralta Calderon in Epitome Indiar. Apoſtoli Xauerij, epiſt. Dedicat. ad Marchioniſſam de Cadareita fol. mihi 2.* *Vni Societati in Xauerio plura Regna debet Hiſpania, quàm ſuis armis.*

4. * A MARIANÂ *Auſtriacâ Magni Philippi coniuge meritiſſima, Hiſpaniarum Regina, ac Gubernatrice, poſtulante (per Regium ſuum Decretum ad Rectorem Vniuerſitatis Complutenſis expeditum) duas ibi Cathedras aſſignandas Societati, alteram Theologiæ Primariam, veſpertinam alteram.* Ob venerationem (*inquit magna Regina*) quam Rex Dominus meus, glorioſique ſui Progenitores in hiſce Hiſpaniæ Regnis, meique in Germania Societatem ſemper habuêre: quorum veſtigijs æquali ego deuotione inſiſto; & inſuper ob id quod hæc Corona Societatis doctrinæ debet: ob fructumque, quem ſuo Magiſterio in toto Chriſtiano orbe produxit: & ob æſtimationem, quam vbi illa ſtabilita eſt, attentione ſua, virtute, prudentia, modeſtia, eruditione, & generali ſatisfactione, qua eius Religioſi procedunt, ſibi promeruit: attendens inſuper ad maiorem Dei gloriam, fidei exaltationem, ac propagationem, ad vtilitatemque boni communis, hunc ſcopum propter applicationem, ac ſolida fundamenta, quibus Societas Theologiam diſcutit, maximè conducere, & ad ipſius vniuerſitatis conuenientiam propriam: auctis quippe Cathedris, creſcet Scholaſti- *Mariana Hiſpaniæ Regina duas Theologiæ Cathedras in Vniuerſitate Complutenſi Societati decernit.* *Quam verbis ingentibus commendat.*

laſticorum numerus, & opinio,& ſtudiorum æmulatio illam faciet celebriorem. Propter hæc, & alia motiua ſingularis mei affectus volui hoc meum magnum deſiderium vobis proponere, certa de veſtris attentionibus mihi complacendi, non irritum euaſurum. Nec ſolum prompti eritis in admittenda hac fundatione, quam tam anxiè expeto, verum media quæretis opportuniora ad faciliorem eius executionem: ſecuroſque tam in vno, quàm in altero vos eſſe velim, gratius ſeruitium, & præcipuæ æſtimationis mihi facturos. Dat. Matriti 25. Iul. 1667. *Hactenus inter alia Decretum. Et tantis Reginæ votis annuit Vniuerſitas.*

Et duas alias in Salmanticenſi procurat.

* Ab Eadem : *Altero Decreto non minus perhonorifico ab Vniuerſitate Salmanticenſi duas alias ſimiles Cathedras eidem Societati, procurante* : Ob maius incrementum (*Reginæ verba ſunt*) auctoritatem, ac famam ipſius Vniuerſitatis : & rurſus ob maiorem æſtimationem, & ornatum Religionis Societatis, quæ tam dignè recepta benè eſt, ac celebris in toto Orbe, ob literarum excellentiam, virtutem, prudentiam, modeſtiam, obedientiam, eruditionem, religioſumque procedendi modum: & quæ tot titulis, ac meritis, meum amorem, ac Venerationem promerita eſt; ad exemplum illius, quam de ea glorioſi mei Progenitores habuêre : & ſpeciatim quia in harum Cathedrarum fundatione gratificare cupio Ioannem Euerardum Nithardum meum Confeſſarium, in mei,& filij Regis, & totius Regni ſeruitio anhelantem, &c. *Matriti* 10. *Ianuar.* 1668. *Ita inter alia Regina Gubernatrix in dicto Decreto ad Rectorem dictæ Vniuerſitatis Salmantinæ : quæ Reginæ votis acquieuit libentiſſimè in maximam Societatis commendationem.*

Iterum Societatem commendat & Confeſſarium Euerardum laudat.

CLAS-

A REGIBVS GALLIARVM.

5. AB HENRICO II. SOCIETATIS *adeò perſtudioſo, vt pulſa ipſa toto Regno foret, ſi eius in aures, animumque maleuolorum penetrare ſermones, & ficta crimina potuiſſent, imo Rex ipſe profitebatur*, ſibi, & Cardinali Lotharingio pene ſolis SOCIETATIS patrocinium relictum idque nunquam deſſerturos. *Ita Par.1. Hiſt. Soc. lib.15. num.40. Et in Cœtu Procerum è præcipuo flore Galliæ* IESVITARVM *orta mentione, (iam enim hoc nomen increbeſcebat) interrogauit Henricus idem, ſingulos de nouo illo hominum genere quid ſentirent; ac cæteris vel doctrinæ famam, vel vitæ innocentiam, vel ſtudium propagandæ Religionis, vel alia huius generis cum laude memorantibus; cum vnus quoque inuentus eſſet, qui egregios virtutis ſimulatores, & hypocritas videri, reſponderet, graui Rex vultu*, Fabor & ipſe quid ſentiam, Næ iſti, meam fidem, viri egregij, probique ſunt: vitam Apoſtolicam viuunt, ac fructus quemadmodum rectè compertum habeo, ferunt præclaros toto Orbe terrarum. *Sic Par.2. Hiſt. Soc. lib.3 num.66.*

Patrocinata Societas.

Eius filij vitam Apoſtolicam viuunt, & fructus præclaros, vbique ferunt.

6. A FRANCISCO II. *Adoleſcente Optimo, & ſinceri ſacrorum cultus perſtudioſo, qui Henrico Patri etiam in* SOCIETATIS *amore ſucceſſerat, vnas, alteras, ac tertias litteras impetrarat, quibus Rex abs ſe admitti in Gallias* SOCIETATEM *conteſtans, Senatui Pariſienſi mandabat*, vt eam ipſe quoque ſuo rite Concilio amplecteretur. *Omnibus hiſce litteris obſtitit Senatus. Hoc vbi Rex Chriſtianiſſimus vidit, totieſque ſua repelli iuſſa, quartas litteras adiecit, quibus & decretum Sorbonicum, & quæcumque obiecta fuerant, refellens*, Rem teſtans à ſe diligenter perſpectam, & cognitam, vt ſine cunctatione obſequantur, *imperat*: *Regiumque ſuum Procuratorem Pariſijs vrgere negotium iubet, & omnino conficere.*

Quanto ſtudio à Rege curatum vt in Gallias ſuſciperetur.

conficere. Ita Par. 2. *Hiſt. Soc. lib.* 4. *num.* 86. *Quo non confecto (additur num.*90.*) & quintum omniumque acerrimum ſenatus mandatum edidit.* Quidquid olim nuperue à quouis contra obiectum eſſet, SOCIETATEM in Regnum acciperet, vti liberè in Gallijs, quemadmodum in cæteris Orbis Chriſtiani Regnis publicæ ſaluti ſeruiret. *Exitum rei immatura ſanè intempeſtaque mors Regis* SOCIETATIS *propugnatoris acerrimi æque ac amatoris abrupit.*

Caroli benignitas in Societatem.

7. A CAROLO IX. *Qui Lugdunum ad res eius Vrbis ſtatuendas veniens, vbi ſalutatus ab Edmundo Augerio noſtro, non dubitauit Rex Chriſtianiſſimus de ſuſceptis pro Religione laboribus agere gratias, & ad nouos incitans, Patris (qui Tuba Franciæ dicebatur) ruere in amplexum: nec ſolum publico Regni, ſed etiam propriæ* SOCIETATIS *bono conſulturum ſe perbenigne recepit. Ita Par.* 2. *Hiſt. Soc. lib.*8. *num.*80. *Nec dubitauit aſſerere Rex tantus,* ſe vnicum IESVITARVM Collegium pluris facere, & pro Religionis, & pro Regni amplificatione, quam Omnium munitiſſimam totius mundi arcem: ſeque IESVITAS, & pro ſubditis fideliſſimis agnoſcere huiuſque SOCIETATIS incrementum ad gloriam quoque, & Maieſtatem Regni, & populi Gallicani pertinere. *Sic in Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.*5. *cap.* 10. *fol.*668. *ex Montan. in Apolog. pro Soc. cap.* 54. *Sed proh dolor! Pridie Kalendas Iunij ann.* 1574. *magno omnium bonorum dolore, & rei Chriſtianæ publicæ incommodo talis ac tantus Princeps ceſſit è vita; cum ad cætera in* SOCIETATEM *merita, nuper ei poteſtatem feciſſet,* ſua quæuis obeundi miniſteria, Domoſque etiam Profeſſas toto Regni ſtatuendi. *Ita Par.* 4. *Hiſt. Soc. lib.* 2. *num.*63.

Eius Collegium munitiſſimæ arci pro Religionis amplificatione præponebat.

Societas Muſarum ſolicium.

8. AB HENRICO IV. *quem publicè ferunt coram Regni Proceribus id affirmaſſe,* SOCIETATE è Gallijs diſcedente, Muſas quoque illinc abijſſe, cum reuertente eſſe reuerſuras. *Ita in Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.*3. *cap.*4. *fol.* 345. *Et datis ad Rupellanos* 15. *Kalend Octob. anni* 1606. *litteris verè Regijs ita pro Socijs Rex ille cognomento Magnus ſcribit.* Experti (*inquit*) pluribus in Vrbibus

bus Regni noſtri probitatem, capacitatem, atque modeſtiam Patrum SOCIETATIS IESV, qui in omni conſuetudine, moribus atque doctrina ſat liquido oſtendunt, nihil ſe niſi vnam Dei gloriam habere præ oculis. *Sic Ibid. lib. 5. cap. 10. fol. 668. Et ibidem addit*, Nouem ipſos annos, quibus de reducenda in Gallias SOCIETATE deliberatum eſt, diligenter ſe inquiſiuiſſe, num quid in ea, vel SOCIETATE culpabile reperiret, ſeque nihil in illa non integrum reperire potuiſſe, *non ſemel profeſſus eſt.*

Eius ſcopus Dei gloria.

Nil in ea non integrum.

AB EODEM: *Qui ſi quem videbat, audiebatue de Noſtrorum fama detrahentem, cohortabatur:* Noris illos (*inquiebat*) eos cognitos non poteris non amare: nam ſimul atque te in eorum conſuetudinem immiſeris, & has peruerſas opiniones erues, & odium in ſtudium amoremque conuertes. *Ita in Annal. Soc. ann. 1604. fol. 434. Et ſæpius aſſerebat:* Amo SOCIETATEM *veſtram. Et aliàs:* Perieramus Pater (*Rectorem alloquebatur*) perieramus. Hæretici iam omnes eſſemus, exularet à terris meis vera fides, niſi vos obſtitiſſetis. *In Annal Soc. ann. 1608. fol. 237. Et aduerſus quaſdam ementitas in nos Hæreticorum calumnias aliquando reſpondit:* IESVITAS ſibi melius notos, perſpectoſque, ac longe alios, quam ipſi aut imprudenter iudicarent, aut inuidioſè criminarentur. *Ita in Annal. Soc. ann. 1609. fol. 155. Et cum Idem Rex videret alios Hæreticos noſtrum Ordinem calumniantes, quod* IESV *nomen præferret, idque arrogantiæ adſcriberent, eorum confutauit ineptias, addiditque*, ſanè mallem dici IESVITA, quàm alio Nomine Religioſus. *Sic apud P. Magallan. lib. Iudic. cap. 3. v. 9. ſeſ. 1. annot. 9. Et rurſus aiebat;* Ingentes Indiarum tractus, totque Hæreticorum regiones ad Catholicam fidem, per ſocios adhæſiſſe. *Qui ſummè collætatus fuit, cum ſolis Patribus* SOCIETATIS *in ſua Gallia ſexaginta ſex millium (demptis alijs, quorum præ multitudine numerus ignoratur) ad fidem Romanam à Caluiniſmo paucis annis traductorum nomina & cognomina accepiſſet. Ita apud Paul. Leonard. Apolog. pro ſcient. Med. Par. 2. num. 82. Et aliquando cum amicis de Religioſis Familijs*

Cognita nequit non amari.

Obſtitit ne vera fides à Gallijs exularet.

De Ea Henrici Regis celebre teſtimonium.

Infidelium, & hæreticorum miriades ad fidem Cathol. reducit.

Aliud eiuſdem Henrici teſtimonium. *lijs diſputans*, ſe quidem ſi animarum ſaluti operam dare vellet, Societatem; ſi contemplationi ſe addicere, Carthuſianorum Familiam ſecuturum fuiſſe, *dicebat. Sic apud P. Rho de var. Hiſt. lib. 1. cap. 3. num. 1. de Ign. fol.* 44. *Nec ſilentio inuoluenda celebris illa eiuſdem Regis Chriſtianiſſimi vox*: Neminem cui SOCIETATIS res perſpecta eſt, de ea perperam aut loqui, aut ſentire poſſe. *Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib.* 4. *cap.* 14. *orat.* 4. *fol.* 558.

Qui pro Societate ad Gallias reſtituenda in Senatu perorat. AB EODEM *In Senatu Pariſienſi pro* SOCIETATE *acriter perorante. Is cum Reginâ, & magna Procerum Coronâ in Senatum venit pridie Natalitiorum ann.* 1603. *Hic Harlæus primarius Præſes bene longam & vehementem in nos Orationem habuit. Epitome erat conuitiorum omnium, criminumque quæ Paſchaſius aliquando, atque Arnaldus in nos declamauerant. Grauiter, vehementerque vrgebat, vt Senatus conſultum quo toto Regno exulare iuſſa erat* SOCIETAS, *Rex adhuc ratum habere vellet, neque de reſtituendis tam noxijs hominibus vllam admittere cogitationem. Id obnixè rogare Senatores, adductos ſolo eius vitæ atque incolumitatis amore. Verum Rex Chriſtianiſſimus ſublatis primum in cælum oculis, ac ſereno vultu quaſi cauſæ noſtræ patronum ageret, neruoſam contra, iudicioque plenam Orationem exorſus eſt. Nulla profectò vnquam inſtituta actio nomini noſtro honorifica magis, nulla theatro celebriori, nulla maiore Patrono: Eam, vt apud Petrum Mattheum, & Scipionem Duplex reperit, refert Imago 1. ſæc. Soc. lib.* 4. *cap.* 7. *fol* 508. *Eam ego, vt apud Becanum Tom.* 3. *opuſcul. quæſt.*

It ad rationes contra eam adductas egregie reſpondet. *Batauic. num.* 13. *quia fuſiori calamo deſcriptam inuenio, referam. Igitur actis primùm gratijs ampliſſimo Ordini de eâ quam præ ſe ferebat curâ, ac ſolicitudine de Regis Regnique incolumitate, cum eſſet acri vir ingenio, & perſpicaciſſima mente Henricus, dixit.*

Ad 1. Quod viris è SOCIETATE IESV Poiſſiacum obiicitis Conuentum, vtinam reliqui ita ſeſe in eo geſſiſſent, atque vnus duoue ex ijs qui peropportunè eidem interfuerunt; ſanè res multo melius Catholicis ceſſiſſent. Quamobrem & tunc non eorum

eorum ambitio, ſed virtus enituit. Et ſanè obſtupeſco, dum diſpicio, vnde nam illis vitium ambitionis affingitis? ijs, inquam, qui dignitates, atque Sacerdotia quæcumque ipſis offeruntur, reſpuunt: quique vouent ſe ad eadem nunquam aſpiraturos, nec verò aliud in hoc mundo cupiunt, quam omnibus ſuam gratis præſtare operam, qui eâ velint vti.

At diſplicet hoc Nomen IESVITARVM. Cur igitur non diſpliceant qui ſe Religioſos Trinitatis nominant? Quod ſi iſtos eiuſdem eſſe probitatis, quales ſunt IESVITÆ arbitramini; cur item filias veſtras, eodem nomine, & virtute non æſtimatis, quali Pariſijs extant quæ Filiæ Dei nominantur? Quin etiam cur vos non iactatis non minus eſſe Ordinis Spiritus Sancti, quàm ſunt ijdem qui Ordinis ſancti Spiritus ſunt Equites mei? ſanè mallem dici IESVITA, quàm alio nomine Religioſus. Ad 2.

Sed additis: Sorbona eos damnauit. Sanè quidem: ſed eos non nouerat: qui ſi ab antiqua Sorbona paſſi ſunt repulſam, iam re melius perſpecta, qui ſunt nouæ Sorbonæ ab ijſdem IESVITIS excoluntur, quos & ideo magnopere commendant. Ad 3.

Quod autem hactenus permiſſu, & vt dicitis, per modum prouiſionis in Gallia vixiſſe, hanc mihi gloriam Deus reſeruabat (quam quidem vt gratiam cæleſtem agnoſco) nempe vt eos ſtatuam, atque omnino ſtabiliam. Itaque poſthac edicto, & decreto apud nos erunt. Reges mei prædeceſſores voluerunt eos admittere. Volo ego eoſdem ſtatuere. Ad 4.

De Academia Pariſienſi, quæ ijs fuerit aduerſata; id inde accidit, quod alijs diligentiores fuêre, atque aptiores (teſtabatur hoc frequentia ſtudentium, quæ ad illorum Collegium confluebat) quodque in ea nondùm erant admiſſi. At nunc eos non reſpuit: iubebo enim vt admittantur, quod cogemini à me petere, vt efficiant. Ad 5.

Obiicitis: Doctores qui ſunt in veſtro Senatu nihil didiciſſe à IESVITIS. Sic Doctores ſunt ſeniores, id ipſum fateor: ij Ad 6.

enim antequam IESVITÆ Gallis innoteſcerent, diſciplinis alibi operam dederunt. Sed enim non me latet alios ſecus de ijs loqui, eoſque adeò qui veſtri ſunt Ordinis. Et verò ipſis oculis cernimus eorum abſentia, relictam eſſe deſertam Academiam veſtram, ad eoſque etiam extra Regnum noſtrum accurrere, decreta nihil curantes, & pœnas quas aduerſus eiuſmodi homines promulgaſtis.

Ad 7. Quod fœderatis adhæſerint, id temporum iniuriæ, non autem ipſis eſt adſcribendum. Certè minore culpa, quàm alij id fecêre: ac certus ſum eamdem illorum conſtantiam, cum ijs beneficijs iunctam, quæ erga illos conferam, mihi magis, quàm fœderatis, eos eſſe deuincturam.

Ad 8. Bonæ indolis adoleſcentes (dicis) ad ſe alliciunt. Ego verò eò magis hoc nomine iſtos æſtimo. Nonne nos fortiorem militum delectum habemus. Quod ſi ſtudijs, & commendationibus inter vos locus non eſſet, an ne aliquem veſtro cœtu indignum cooptaretis in Senatum? Si IESVITÆ ſuos vobis præceptores aut concionatores traderent Ignaros, eos ſine dubio irrideretis: at cum ingenio valeant eos arguitis? quod ſint ad res attentiores calumnia eſt? in vniuerſo Regno quantacumque Collegia obtinuerant, redditus annui eorum omnium non excedebant duodecim, ſiue quindecim aureorum millia.

Ad 9. Voto autem Obedientiæ, quo ſe Pontifici Maximo obſtringunt, non adigentur, vt externis propius adhæreant, quàm fiet fidelitatis iuramento, quod mihi præſtabunt. Quare nec aliquid quod ſuo Principi naturali aduerſetur attentabunt. Porro votum illud Pontificium, eò tantum ſpectat, cum eorum opera is qui Pater eſt Eccleſiæ, & Pontifex Max. vti velit ad conuertendos infideles: ac planè liquet ingentes Indiarum tractus, totque Hæreticorum regiones ad Catholicam fidem per eoſdem acceſſiſſe, idque eſt, quod ſæpè dixi, ſi Hiſpania ſuis IESVITIS vſa eſt, cur Gallia Gallis IESVITIS non vtetur? an alijs deteriores ſumus? Hiſpania ne Gallis eſt ama-

amabilior? Quod ſi Hiſpania ſuis eſt amabilis, cur Gallia non erit Gallis?

Additis: IESVITÆ ingrediuntur vt poſſunt. Ita verò & alij faciunt. Quin & ipſe vt potui in meum Regnum ingreſſus ſum. Sed & credere, & fateri debemus magnam eorum eſſe patientiam, quam certè admiror. Hac enim & ipſa vitæ probitate perficiunt omnia. *Ad 10.*

Neque vero eos minoris æſtimo, quod ſuum egregiè colant Inſtitutum. Propterea enim ſtabit illorum SOCIETAS, quæ cauſa fuit, cur nulla in re leges eorum immutauerim. Quod ſi nonnullarum conditionem imminui, quæ non probarentur externis, ſatius eſt, vt exteri leges à nobis accipiant, quàm vt ab ijs accipiamus. Ac quidquid huius rei ſit, mei mecum ſubditi iam conueniunt. *Ad 11.*

Quod nonnulli Eccleſiaſtici IESVITIS aduerſantur; ſcientiam ſemper odio habuit imperitia. Obſeruaui autem cum de ijs reſtituendis loqui cœpi, duo inprimis genera hominum reſtitiſſe, Hæreticos, & improbos Eccleſiaſticos. Quod quidem acriorem mihi ſtimulum ad eos reuocandos addidit. *Ad 12.*

Quod de Pontifice Maximo optimè ſentiant, eumque reuereantur, id quoque ipſe facio. Hoc tamen non ſum neſcius nihil ab ijs amplius de ſummi Pontificis poteſtate dici, doceriue quàm reliqui Theologi, Catholicaque doceat Eccleſia. *Ad 13.*

Neque verò aliquid docent, quod Eccleſiaſtici mihi non tribuant, quod eſt tribuendum. Nec vnquam inuentus eſt qui ab ijs necem Regum didicerit. Quare totum hoc quod illis obiicitur, nihil eſt. Triginta & amplius anni effluxere, cum in Gallia iuuentutem excolunt, centumque Scholaſticorum millia ex eorum Collegijs aut ſtudia abſoluerunt, aut ad ea quæ Iuriſprudentiæ, ſiue Medicinæ ſunt acceſſerunt. An ne iſtorum aliquis id ſe didiciſſe, vel audiuiſſe à IESVITIS faſſus eſt? Addo. Miniſtri extant Hæreticorum, qui plures *Ad 14.*

annos

annos apud IESVITAS vixerunt: interrogate eos, quid de vita IESVITARVM ſentiant. Profectò cenſendum eſt eos quàm peſſimè de ijs locuturos, niſi aliam ob cauſam certè vt ſuam de ijs emigrationem excuſent. Iam vero mihi liquido conſtat id fuiſſe ab ijs quæſitum; reſpondiſſe autem, de moribus IESVITARVM nihil eſſe quod obloqui quiſquam poſſit. Quod verò ad doctrinam attinet, neminem latere quid doceant. Sane pauci huic examini ſe ſubiicerent, & conſcientiam eius opus eſt eſſe ſecuram, qui aduerſariæ ſententiæ ſtare velit.

Ad 15. De Barerio qui me voluit interficere tantum abeſt, vt IESVITA eius confeſſionem (quemadmodum dicitis) exceperit, vt à IESVITA præmonitus de tota re fuerim: Bareriumque alter IESVITA monuerit, damnationem æternam incurſurum, ſi id vnquam attentaſſet.

Ad 18. De Caſtello nihil vnquam cruciatibus, & tormentis extorqueri potuit aduerſus Baradæum, neque contra alium quemlibet IESVITAM: quod niſi ita res habet, cur eis pepercistis, nec ſupplicium de ijs ſumpſiſtis, qui & in veſtra poteſtate, & adeo erant in vinculis.

Sed demus (non tamen concedentes) aliquem ipſorum id auſum fuiſſe, an ne omnes Apoſtoli ob vnum Iudam plectendi fuerint? aut ego ſatisfaciam pro latrocinijs, criminibuſque omnibus, quæ poſthac commiſerint qui ſub me militarunt? Tunc me Deus reddere & humilem, & ſaluum voluit, quare ei gratias ago. Ipſe me docet, vt illatas condonem iniurias quod propter eum facio lubens. Quin & quotidie pro meis hoſtibus oro; tantum abeſt, vt hæc meminiſſe velim, ad quæ parum Chriſtianè me hortamini. Quod quidem mihi accidit à vobis inactum. Omnes egemus gratia Dei: hanc eam bono emam pretio, vt meæ erga alios gratiæ non parcam.

Ad 19. De Sororis noſtræ Matrimonij diſpenſatione iam eius ſanctitas eam conceſſit: ac ſcimus Patres IESVITAS negotio iſti

non

non fuiſſe aduerſatos. Quod ſi Hiſpanus, & IESVITA, & Cardinalis operam mihi ſuam præſtitit, qua benedictionem à noſtro ſancto Patre ſummo Pontifice conſequerer, cum fidem Catholicam ſum amplexus, cur meos naturales ſubditos in ſuſpicionem vocatis? ex eis noſcam quæ noſcenda iudicauero, neque illis aliud quàm quod mihi libuerit communicabo. Sinite, vt tractem, & ducam ipſe hanc SOCIETATEM: difficiliores, & minus aptos ad mentem adduxi: Itaque meæ voluntati obtemperate.

Hæc cum dixiſſet Rex Chriſtianiſſimus forti, militarique eloquentia omnium ſtupor, atque admiratio fuit; non tantum quod capita omnia ab Harlæo allata tam recenſeret, refelleretque accurate, verum multo magis, quod ita palam oſtenderet, quanta beneuolentia complecteretur hanc Familiam tot vbique odijs exagitatam. Oratio Regis beneuolorum omnium plauſu excepta, frendente licet aduerſariorum inuidia: qui beneficium Regis irritum reddere conabantur. Id vbi inaudit Henricus, ad ſe vocatos ſtomachosè increpuit; atque illico ad tribunal pergere, neque inde priuſquàm confecto negotio exire compulit; addito in ſcriptis decretorio mandato, Vt ſine mora, & ſine appoſita vlla conditione, Decreti ſui promulgatio, quàm primum fieret: expenſa, examinataque à ſe omnia; mandare, iubere, vt Societas ſuis in Gallia ſedibus reſtituatur publica Senatus auctoritate. *Et ita factum, & factum bene. Tam expreſſæ Regis voluntati nihil amplius refragari ſunt auſi. Hiſce literis* 11. *Ianuarij,* 1604 *expeditis, omnia ad reditum parari cœpta. Mox & deiecta Pyramis, infame monumentum. Ita refertur in Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.*4 *cap.*7. *fol.*510. *Reſtituta igitur Societas ſuis ſedibus ab Henrico IV. poſt duram hiemem vberius germinare cepit, & velut in fæcundiori poſt otium, & ceſſationem nouali lætiores ſegetes proferre. Fouit reductam Rex ea benignitate, quâ reuocauerat: cuius quidem beneficij memoria non niſi cum Societate occidet. Sed parum illi fuit, ſi ſua apud nos memoria extaret, ſuum illud magnanimum, & quale fuit Alexandri pectore, maius mundo COR, in Flexiani Collegij Templo tumulari iuſſit: vt, quantum Societatem*

Et tandem Henrici decreto reſtituta Societas.

Et diruta Pyramis in eius infamiam erecta.

Et Rex cor ſuum in amoris pignus Societati teſtamento legauit.

Cordi haberet, etiam poſt mortem teſtaretur. Sic Ibid. lib.2. cap.4. fol. 212.

Patris ſui decretum de reſtituenda Societate Ludouicus Rex confirmat.

9. A Lvdovico XIII. *In Decreto pro Societate peregregio:* Cum Henricus *(inquit)* magnus Dominus, & Pater noſter, in obſequij ſui bonum, ſubditorumque ſuorum commodum, vtile ac valde neceſſarium iudicaſſet, Iesvitas in Regnum ſuum introducere, ac ſtatuere, habito cum Principibus conſanguineis noſtris, præcipuiſque Regni Miniſtris maturo conſilio, ex ipſorum iudicio, ac ſuo motu proprio, certa ſcientia, plena poteſtate, & auctoritate regia, eiſdem Iesvitis edicto lato, menſe Septemb. ann. 1603. facultatem conceſſit redeundi, & habitandi in locis, ac partibus præfato Edicto contentis, alijſque poſtmodum literis ſuis concedendis. Quo Edicto in Regio noſtro Parlamento Pariſienſi regiſtrato 2. Ianuar. ann. 1604. præfatus Dominus, & Pater noſter eiſdem Iesvitis plurimas Regni huius Ciuitates inhabitandi poteſtatem fecit: quod quidem ſumma cum ſubditorum noſtrorum voluptate factum, & executioni mandatum eſt, qui in educatione filiorum ſuorum ad pietatem iuncto bonarum literarum ſtudio, quidquid optare potuiſſent, aſſecuti ſunt, vt in ipſorum manus proprium cor deponere ſtatuerit. Quod quidem poſt eius obitum ipſis traditum, & in Flexianum Templum delatum fuit. Ideo ne quis voluntatem noſtram in dubium reuocare poſſit, ex certa ſcientia noſtra, plena poteſtate, proprio motu, & auctoritate Regia ob eaſdem rationes, quæ prædictum Dominum & Patrem noſtrum permouerunt, quæque adhuc perſeuerant, præſentibus manu noſtra ſubſcriptis, & iudicio dilectiſſimæ & honoratiſſimæ Reginæ regentis Matris noſtræ, conſanguineorum noſtrorum & pręcipuorum Regni noſtri Miniſtrorum laudauimus, confirmauimus, & rationem habuimus, laudamus, confirmamus, & rationem habemus, præfatorum Ieſuitarum in hoc Regnum noſtrum, partes, terras, ac dominia nobis ſubdita admiſſionem. Ac quantum opus eſt, aut foret denuo conceſſimus

ſimus, ac permiſimus, concedimus, ac permittimus ipſis poſſe ac inhabitare, in quibus admiſſi ſunt, aut in poſterum admittentur, obſeruando ea, quæ in præhabito menſe Septembri Edicto ann. 1603. continentur; alijſque literis, ac ordinationibus à præfato Domino, ac Patre noſtro factis, quibus placet nobis, ac volumus eos vti, ac modo vtuntur, & gaudent. Pręcipimus Conſiliarijs noſtris in Curia Parlamenti Seneſchalchis, ceteriſque iuſtitiæ Adminiſtris, quorum opera requiretur, quatenus has literas noſtras, ac IESVITAS integrè, pacificè, ac perpetuò vti, & gaudere curent, *&c. Hæc Rex Chriſtianiſſimus, qui etiam in Societatis amore Patri ſucceſſit: apud Becān. Tom. 4. Opuſc. in examine Concord. Anglican. n. 19. titul. de Henrico IV.*

* AB EODEM *Literis ad Greg. XV. pro Canonizatione S.P.N. Ignatij, datis Pariſijs 24. Febr. ann. 1621.* Nulla (*inquit*) ex omnibus gratijs, & fauoribus, quos à ſancta Sede poſſum obtinere, tantam mihi dabit voluptatem, ac hæc ſola, ob primā educationem tam in rebus fidei Catholicæ, quàm in bonis moribus à Patribus Societatis emanatam. Illi huc vſque magno bono, profectuque meo magis intima meæ conſcientiæ ſecreta gubernarunt. Ad hanc Canonizationem petendam moueor, quia ſpero firmiter B. Ignatij interceſſionem protectioni mihi futuram, & iuuamini potentiſſimo ad eas res exequendas, ad quas à Deo miſſus in mundum, & in quibus Religio, quam fundauit, publica vtilitate laborat, æquè deſtruere, ac de medio tollere hæreſes, ac Religionem Catholicam amplificare, *&c. Ita apud P. Andr. Luc. Vit. S. Ign. lib. 7. cap. 17.*

Expetit à Pontifice B. Ignatij Canonizationem.

Et Societatem hæreſum deſtructricem, & fidei Catholamplificatricem appellat.

AB EODEM: *Qui hanc inſcriptionem Societati perhonorificam, internique ſui amoris indicem in Monte Martyrum iuſſit inſculpi.* D. O. M. Siſte ſpectator, atque in hoc Martyrum ſepulchro probati Ordinis cunas lege, Societas IESV, quæ S. Ignatium Loyolam Patrem agnoſcit, Lutetiam Matrem, anno ſalutis 1534. Auguſti 15. Hic nata eſt: cum Ignatius, & Socij votis

Cui perhonorificam in Monte Martyrum inſcriptionem ponit:

ſub Sacram Synaxim religioſi conceptis, ſe Deo in perpetuum conſecrarunt ad maiorem Dei Gloriam. *Sic refertur apud P. Daniel. Bartoli in vita, & Inſtit. B. Ignat. lib. 1. pag.* 176.

Et Vniuerſitatem ab Hæreticis ablatam, tradit Rex Chriſtianiſſimus.

10. * A LVDOVICO XIV. *Paterni amoris erga Societatem æmulo, qui cum Hugoniotiſtæ Sectarij in Ciuitate de Montaluan Vniuerſitatem cum Templo ſtruxiſſent, in qua publicè non modico Catholicorum Regni ſcandalo, hæretica doctrina docebatur; precibus Sereniſſimæ Reginæ D. Mariæ Tereſiæ Auſtriacæ vxoris ſuæ, & Philippi IV. Hiſpaniarum Regis Catholici digniſſimæ Sobolis, ciuitatis Prætorem Hæreticos ex vniuerſitate, quam occupabant, expellere præcepit, eamque Societatis curæ tradere, vt ibi Deo debitus cultus redderetur, Sanctorum imagines colerentur, & artium, ac Theologiæ ſtudia in Sectariorum perniciem Catholicis traderentur: Sed cum multi Hæretici vrbem illam incolerent huic decreto reſtitere. Chriſtianiſſimus tamen Rex collecto exercitu eos armis ſubegit, maioriſque noxæ reos plecti, & relatam Vniuerſitatem Societati noſtræ tradi iuſſit. Ita in Relat. edit. Hiſpal. ann. 1662. Quod amoris in Societatem ſignum ab vtroque coniuge Chriſtianiſſimo ſui Regni initijs editum, maiora beneuolentiæ pignora nos iubet in dies ſperare.*

A REGIBVS
LVSITANIÆ.

Regis Luſitani in Societatem ſtudium.

11. A IOANNE III. *Qui mirificè erga nouum hunc Ordinem afficiebatur: Collegiorumque in inſtituenda iuuentute Conſilium probabat quàm maximè: idemque ingens aliquod eiuſmodi Collegium recipiendis* SOCIETATIS *alumnis, quod Euangelicorum non in Luſitania modò, verum etiam in India totâ Seminarium foret, moliebatur, diſertè Petro Maſcarenæ profeſſus,* Se quidem vniuerſos de SOCIETATE in ſuo Regno quacumque impensâ libenter habiturum. *Quæ quo propenſius fierent, ad litteras Apoſtolicas*

Quam ſe totam ſuis expenſis ſuſtentaturũ aiebat.

ſtolicas, quibus SOCIETAS *confirmaretur primo quoque tempore conficiendas, non ſuam modo, verum etiam Imperatoris, Regiſque Galliarum operam, ſtudiumque detulit. Ita Par.* 1. *Hiſt. Soc. lib.* 2. *num.* 106.

AB EODEM: *Cuius tanta in* SOCIETATEM, *ac ſocios Paterna voluntas, vt Patrem Simonem Rodericium ægrotantem, non alienum duxerit à Maieſtate ſua, vna cum Principe Filio, Epiſcopiſque nonnullis inuiſere. Nec ita mox Eboræ cum per æſtiuas gymnaſij ferias, illac quidam è Conimbricenſis Collegij ſocijs ad ædem B. Mariæ ad aquas lupias* SOCIETATIS *more peregrinarentur, Rex eo, quo incedebant habitu ad ſeſe clementer admiſit,* & ad conſtantiam ſuſceptæ mentis, peramicis & tempeſtiuis monitis excitauit; ſiqueillac præterea iter peregrinantes haberent, *iuſſit*, ad ſe omnes adduci; *eorum conſpectu quaſi Pater indulgentiſſimus gaudens. Sic Ibidem lib.*4 *n.* 136. *Et in filio Rodericio, ac alijs honorat.*

AB EODEM; *Qui Concilio Tridentino* SOCIETATEM *noſtram cum ſtudioſiſſimè commendaſſet, graui oratione teſtatus eſt,* Quàm illa, non in Luſitania modo, ſed in ipſis etiam Indiæ regionibus, pro Dei gloria & animorum commodis deſudaret. *Addidit & id* SOCIETATI *oneris ſeu honoris Rex,* vt Simon loco Ioannis Suarij, Conimbricenſi Eccleſiæ Præpoſiti, inſtitutionem ſuſciperet Principis, rogato B. Ignatio, vt ad id muneris permanere eum in Luſitania ſineret. *Sed neque pietati eximiæ Regis, neque ingentibus erga* SOCIETATEM *meritis, quod poſtulabat, potuit denegari. Ita Ibidem lib.* 5. *num.* 57. *Illa pro Dei gloria, & animarum commodis deſudat. Ac Rodericius inſtituendo Principi præficitur.*

AB EODEM: *Qui in regio Concilio, Senatuque decreuit, ſuffragante etiam Ludouico Regis fratre, & verbis ampliſſimis eamdem* SOCIETATEM *ornante*, toto vt Oriente, vbicumque ea Collegium haberet, habituraue eſſet aliquando, præſto ei forent ad omnem nutum in propaganda Chriſti fide, Neophitiſque iuuandis non modo Eccleſiæ vniuerſæ, verum etiam Regij omnes Præfecti, ac Magiſtratus ſuppeditandis opportunitatibus omnibus, neceſſarijſque ſubſidijs. *Tantumque* *Societas Regijs Magiſtratibus commendata.*

Patribus pro ſua pietate Rex tribuit, cunctis vt Prætoribus æque præſentibus, ac futuris id mandati dederit, Vt quocumque Patres ingredi rei Chriſtianæ cauſa percuperent, nullo eis loco, ſubſidioque deeſſent: vt quidquid illi, vel ad amplificandum Chriſti cultum, vel ad confirmandos hominum mores neceſſarium in præſidijs iudicarent, id ipſi de eorum ſententia, atque conſilio ſine vlla hæſitatione præſcriberent. *Commendatitias etiam litteras ad Pontificem Iulium Conimbricâ dedit, quæ dicebant,* Quantas fruges, vtilitateſque illorum Patrum genuiſſet aduentus, quos ſingulari Dei prouidentia in ſua Regna prior Pontifex deſtinaſſet, ſeu formandis è Chriſtiana diſciplina moribus Chriſtianorum, ſeu vocandis ad Chriſtum Ethnicis, & alienis à fide. Magnam autem exinde ſpem amplificandæ Religionis affulſiſſe, ſeque in animum induxiſſe, cum in omni Luſitaniæ Regno, tum in Indicis Regionibus SOCIETATIS Collegia paſſim condere; & per eam opportunitatem omnes Euangelio aditus aperire, modo eius ſanctitas votis, atque conatibus obſecundaret, & bonis aſpiraret initijs. Proinde Simonem Rodericium ab ſe Romam conſulto mitti, vt ſuo nomine, quæ ad ſecundum Rei Chriſtianæ curſum pertinere viderentur, exponeret: cui paternæ benignitatis aures patere faciles vellet, & quæ in eam rem poſtularet, large concedi. *Ita Ibid. lib.* 10. *num.* 131. *Et inſuper Idem Rex pientiſſimus alias literas ſatis Societatis commendatitias ad eumdem Pont. Iul.* 3. *dedit Olyſſipon.* 30. *Iun. ann.* 1553. *quæ Luſitano idiomate habentur in Chronic. Hiſt. Soc. Luſit. Par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 12. *fol.* 56. *num.* 4.

Prætoribus:

Et Pontificiliteris perhonorificis.

AB EODEM: *Qui benigne excepto Xauerio, & Simone Rodericio, ſe, ſuamque illis operam ad Indorum auxilium offerens in magna procerum corona,* Summopere (*inquit*) lætor Patres de veſtro in Luſitaniam ad Indiæ ſalutem aduentu. Neque dubito quin eadem vobis haud minoris lætitiæ ſit cauſa, quàm mihi: aperitur quippe veſtræ induſtriæ immenſa vaſtitas Indiæ, quæ diligenter, vt ſpero, & conſtanter exculta vberrimos fructus pro-

Luſitani Regis alacritas in aduentu Roderici, & Xauerij.

promittit animorum: tanta vbique cernitur ad Chriſti fidem propenſio. Equidem per omne Regni tempus antiquiorem religionem, quam regnum habebo: tum demum illarum me gentium Regem exiſtimaturus, cum eas cæleſti Regi parêre cognouerò. Quocirca nihil mihi ſpero etiam Deo à vobis gratius accidere poteſt, quam vt mecum totis viribus in eandem incumbatis curam Orientis Chriſto communi Domino adiungendi. Si cum veſtris diſſimilibus agerem, hortarer vos, ne obſtantis naturæ difficultates, exæſtuantis oceani minas, infiniti pene itineris ærumnas, barbararumque gentium congreſſum formidaretis: ne quo aliorum cupiditas alacris aduolat, veſtra pietas cunctaretur ire. Verum quid ego veſtram virtutem accendere verbis coner, cum ſat nouerim vos Chriſto, & Euangelio militantes, diuinam gloriam, ſalutemque hominum ex periculis accerſere? nec quidquam optabilius ducere in vita, quàm pro Deo honeſta morte defungi? Nihil profecto natura ita clauſit, quo non valeat vera virtus perrumpere. Deo bene iuuante, non Indiam ſolum Euangelio aperietis, ſed vltima quoque Orientis. Ibi vos aut vita meritis conſpicua, aut glorioſus vitæ exitus manet. Proinde dum claſſis ſe inſtruit, vernum tempus expectans, vos quoque ad iter neceſſaria comparate. Nobis curæ erit præſtare, vt neque in Luſitania, neque in India quicquam requiratis. *Hæc Rex prudentiſſimus apud Turſelin. in vit. S. Xauer. lib.1.cap.10.* *Cuius cura totius Orientis conuerſionem committit.*

AB EODEM: *Qui tanti Societatis homines fecit, vt perinuitos licet, & ſæpe reclamantes* Apoſtolos *nominaret. Quod nomen adeo ſocijs, & Societati glorioſum ad noſtra vſque tempora in Luſitania perſeuerat, diuinoque fauente Numine perſeuerabit in futura. Ita in Imag.1.ſæc.Soc lib.5.cap.12.fol.667. Et paulo ante cap.ſcilicet 9. fol. 657. eiuſdem libri hæc de illo habentur. Illi India inuectam in ſuos fines Societatem: Illi Xauerium legatum primò Apoſtolicum, tum deinceps Apoſtolum ipſius Indiæ debet Societas: Illi ſtructa & hic, & in Oriente gymnaſia: Illi ædificata Templa: Illi commiſſam etiam* *Socior. Apoſtolorum nomine condecoras.* *Quanta illi debeat Societas?*

Regiam

Regiam iuuentutis inſtitutionem: illi confirmata & conſtabilita docendi, dicendique priuilegia.

Tum in Luſitania, tum in India. AB EODEM: *Qui nec verbis facile explicari poteſt quanto in amore hanc nouam familiam Rex Ioannes habuerit, ſub illius enim auxilijs, & tutela adoleuit, & breui collectis viribus ad heroica per orbem facta extendit cum Sole manus. Conimbricæ numeroſum Collegium, vbi ducenti, & eo plures Socij alerentur, Regia munificentia ædificauit: illiſque minores Academiæ Conimbricenſis Scholas, Philoſophiæ videlicet, ac triplicis linguæ regendas tradidit. Olyſippone inſignem D. Rochi domum profeſſam, Goæ in Principe Orientis vrbe S. Pauli Collegium, aliud Bayæ in Braſilia. Quæ tria Collegia trium Societatis Prouinciarum tam diſſitis in Regionibus ſunt capita, & reliquorum maxima; longumque foret innumera non tam Regis, quàm Parentis amantiſſimi in Societatem vniuerſam collata beneficia recenſere. Ita in Anacephalæoſe Regum Luſitan. per P. Ant. Vaſconcellos. Anacephal.12. fol 287.*

De illa Sebaſtiani Regis æſtimatio. 12. A SEBASTIANO I. *Qui breue fuit ſuæ gentis ſolatium, longa ſpes, æternus dolor, & Societatis amantiſſimus adeo, vt plane fateretur,* Se ſuorum Religioſorum operà, & doctrina plurimum vti. *Sic in Bull. Pij V. incipit* Æquum *ann.* 1575. *Item idem Rex pientiſſimus videns Socios, qui ex Italia ad ſalutem Indorum procurandam venerant dixiſſe fertur:* Quam gratiam Propoſito Generali referam, qui tam inſignia nobis ad rem Indicam ſubſidia ſubmittit. *Sic refertur apud Trigauſium de Chriſtiana expeditione ad Lectorem fol.1 col.2.*

Et liberalitas in fundandis Collegijs. AB EODEM:: *Qui putreſcentes populi conſuetudines Euangelico Sale vt condiret, religioſorum hominum familias, & diuini verbi præcones mirifice coluit, & amplificauit. Quam ob cauſam duo è Societatis* IESV *in Inſulis Collegia, alterum in Vrbe Funchalenſi, alterum in Angrenſi excitauit: tria quoque apud Braſilos, quatuor apud Indos: quæ tandem alia intra Imperij ſui fines ab alijs erant dedicata, reditibus auxit. Enimuero Societatis alumnos, Eborenſes imprimis, vbi diutius Sedem fixit, non dilectione tantum, ſed amore proſequebatur,* cuius familiæ nuperrimum Inſtitutum ſui maximè

ſtomachi eſſe; *adſtantibus ſæpe aulicis prædicabat: aiebatque*, impudentiæ mancipia videri eos, qui optimum iſtud genus hominum, confutis mendacijs cauillarent, & caninis dentibus admorderent. *Ita apud P. Ant. Vaſconcellos in ſua Anacephal. Regum Luſit. Anacephal.* 20. *fol.* 314. *Societatis cauillatores, impudentiæ mancipia nuncupabat.*

13. AB HENRICO I. *Rege Cardinali, qui Societatis noſtræ defenſor egregius. Cum enim Religioſus quidam vir Alfonſus à Fonte multas Bœticæ oras contra noui Ordinis homines declamando peruagatus, vndique tranſgreſſus in Luſitaniam contra Societatem, & Ludouicum Granatenſem notiſſimum virtute, ac ſapientiæ virum, Henrico tunc Cardinali Quæſitori, & Concilio Sacræ Inquiſitionis libellos turpiſſimos obtulit, ac protinus in Caſtellam ſuffugit: vbi alios eiuſdem notæ libellos ſacro Magiſtratus à ſe oblatos dicebat. Cardinalis Rex, Inquiſitorque calumnia cognita, reique indignitate commotus, vltro Emanuelem Autunium è ſuis vnum Secretarijs cum litteris, mandatiſque ad Philippum Regem, Apoſtolicum Nuncium, & Quæſitorem Hiſpaniæ miſit rogans*, vt iuberent cauſam cognoſci, iuſteque decerni. *Aſcitur calumniator, cumque ſumma modeſtia ac pœnitentiæ ſignificatione ad palinodiam ſe paratum offerret, iuſſus eſt in cuſtodiam haberi Hiſpali in Ordinis ſui Cœnobio, & aliæ additæ pœnæ. Quamquam exemplum Henricus magis vulgare optaſſet, vti fuerat calumnia notior. Sic ille pro Societatis honore reſtaurando militabat. Ita refertur Par.* 4. *Hiſt. Societ. lib.* 4. *num.* 139. *Defenditur ab Henrico.*

AB EODEM: *Qui cum primas ſedes in Luſitanico Regno ponere inciperet Societas* IESV, *quorum homines audierat Optimus Præſul, ex propria Inſtituti ſui ratione ad iuuandos proximos eſſe formatos; nihil moratus accerſitos ad ſe ſpargit illico per oppida ſuæ ditionis, & erga proximos commendat officia. Qua in re ita fructuoſe deſudarunt luce doctrinæ, & exemplo vitæ, vt intra paucos menſes alia rerum iam apparuerit facies, morumque deprauatorum expulſis tenebris noua lux exoriri cœperit Tranſtaganis. Quâ re permotus Henricus, vtriuſque Inſtitutum Societatis altius perpendens, ac modum procedendi, tum domi erga Deum, tum foris erga* *Qui Socios ad proximorum ſalutem per ſua diœceſis oppida ſpargit.*

Et Collegium antea Clericis deſtinatum, tradit. proximos, ratum habens, cogitata ſua (quæ nuper quaſi augurans Eboræ perfecerat, erecto Collegio ad alendos clericos, qui poſtquam moribus ac litteris profeciſſent, diœceſim iuuare poſſent) huc tendere Numine impellente ſtatuit, hoſque quaſi fatis ſignatos Clericos planè agnoſcens, ijs actutum Collegium tradidit, exiguis quidem adhuc numero, ſed miniſterio, quod agitabant, viuidam virtutem præferentibus. Ita apud P. Ant. Vaſconcellos in Anacephaleoſe Regum Luſit. Anacephaleos.21.fol 330.

Dupliceméque aliam domum. AB EODEM: Qui Collegium Alumnorum Purificat. Virginis inſtituit, & Societati etiam ſubmiſit: Præterea Domum ſtruxit amplam excipiendis, curandiſque pauperibus Scholaſticis, Chriſtianæ pietatis inſigne opus, plenamque adminiſtrationem eidem Societati commiſit. Nec omittenda hic ſimilia beneficentiæ monumenta in tam præclaro Principe. Nullum enim de Societate IESV bene merendi finem facienti placuit non multo ante obitum tempore Collegia fere omnia ampliſſimis augere beneficijs, ac donis. Nam Collegij D. Antonij Olyſipponenſis fundatorem ſe præſtitit. Sed & Bracharenſi Collegio Monaſterium Roriſium, annuente Summo Pontifice dono dedit. Sic Ibidem fol. 331. & 332.

Et pluribus amplificatis Collegijs, Olyſipponenſe fundat.

Et Eborenſe ſibi in domicilium eligit. AB EODEM: Qui, vt fuit Regno habilis Sebaſtianus, Regnum illi fælici pace gaudens, opulentumque Solemni ritu tradidit: Et cum iterum Henricus euectus à Clero in Sedem Eborenſis Eccleſiæ, Collegium Societatis noſtræ elegit in domicilium, ac parua cella contentus, cum Religioſis hominibus colloqui, ac familiariter agere in delitijs habebat. Ita Ibidem fol. 334.

AB EODEM: Qui cum Societatem vnicè in vita ſemper adamaſſet, ſtudium erga eam ſuum teſtatum poſteris voluit poſt mortem: non modo Eborenſi Collegio, & Academia conditâ, fundatiſque Olyſipponenſi, & Bracharenſi Collegijs, ſed etiam hac teſtamenti commendatione perhonorificâ. Præterea (inquit) obnixe contendo, atque efflagito, quod mihi tum ab eo in primis præſtari cupio, quemcumque mihi tandem ſucceſſorem iura decreuerint: tum ab ijs omnibus, qui vllo vnquam tempore legitime ſuccedent, vt ceteris ſemper Religioſorum hominum Ordinibus

Societatemque ſucceſſoribus ſupra alios Ordines teſtamento commendat.

nibus præſidio ſint, & Hieronymianæ, Franciſcanæque, ac Dominicanæ Familijs præſertim faueant. Religionem vero Societatis IESV, eiuſque Collegia, atque Academias tueantur, & foueant: quippe in quibus tam multa fiunt, quæ ad honorem Dei redundant: tamque multi inſtituuntur, & educantur, quorum vbique officia vſui ſint futura: quippe tanto cum fructu operam ſuam collocare poſſunt in ijs gentibus ad fidem Chriſti perducendis, quarum ad hoc maxime Regnum ſpectat, ſaluti conſulere. *Hæc Rex Cardinalis Societatis amantiſſimus vel in vltimo vitæ ſpiritu. Ita Par. 4. Hiſt. Soc. lib. 8. num. 259.*

AB EODEM, *Hiſce literis peregregijs Pontifici Societatem, eiuſque mirabiles in Eccleſia fructus, mirifice commendante*: Beatiſſime Pater; præter alia mandata, quæ Aluaro Caſtrenſi Regis Domini mei legato dedi, hoc illi onus impoſui, vt omnia negotia, quæ ad commoda Societatis pertinent, ſingulari cura, & diligentia procuraret: his enim moribus præditi ſunt huius Societatis homines, & ea documenta pietatis, & Religionis dare ſolent, eamque vtilitatem Chriſtianæ Reipublicæ multis in locis attulerunt, vt maximo Chriſtianorum Principum fauore valde digni iudicandi ſint; Eborenſis autem Academia maximis quidem meis ſumptibus ædificata eſt, ſed quod verum eſt eorum induſtria, atque vigilantia eò peruenit, vt ex ea nunc non mediocres fructus Eccleſia tantum Eborenſis, ſed etiam aliæ huius Regni Eccleſiæ percipiant: eſt enim literis Græcis, & Latinis, & Philoſophiæ, atque Theologiæ ſtudijs, & quod caput eſt, ſanctitatis, & Religionis exemplis inſtructiſſima. Hæc tamen omnia Sanctitatis Tuæ ope deſtituta, iacebunt, neque diu poterunt vim, & dignitatem ſuam retinere: quapropter Illam ſuppliciter oro, vt velit plurimum ſuæ benignitatis huic Societati impertiri, vt ea ratione poſſit multo vberiores fructus afferre. Sed de his Regis Domini mei Legatum admonui, vt cum Sanctitate Tua, ea quæ mihi videntur fore huic Religioni ſalutaria libenter

Et Pontifici literis perhonorificis.

benter ageret: illam vero quantum poſſum oro, & obſecro, vt eidem legato fidem adhibeat. Feliciſſime valeat Sanctitas Tua, quam Deus omnibus ad Eccleſiæ ſuæ tranquillitatem, & pacem diutiſſimè conſeruet, &c. Olyſippone 4. Kalend. Ianuarij, 1568. *Hæc ad Pontificem Pium IV. Epiſtola Principis Cardinalis Henrici, dein Luſitani Regis meritiſſimi: & habetur in Chronico Hiſt. Societ. Luſitanæ Par. 2. lib. 5. cap. 32. fol. 398. num. 4.*

Et Cardinali, alijs literis peregregijs.

AB EODEM, *Alterâ Epiſtolâ non minus Societatis commendatitia: quam ille ad eminentiſſimum Cardinalem Romæ exiſtentem, multis retro annis in hunc modum ſcripſerat.* R^me. in Chriſto, & Illuſtriſſime Domine, Dominationi colendiſſimæ humillime me commendo. Cum Ludouicus Gonzalez Societatis IESV ad Curiam Romanam proficiſceretur, eum ſine meis ad Reuerendiſſimam Dominationem Veſtram literis venire nolui; tum vt eum ipſi vehementer commendarem virum nobilem, & virtutis nomine commendatum, mihique probatum; tum etiam vt apud ipſam teſtaretur ex huiuſmodi Societatis fratrum ſanctis moribus, conſtanti virtute, & indefeſſa quadam in ijs omnibus, quæ ad animarum ſalutem pertinent, diligentia, poſtquam ea Societas apud nos fundata eſt, vberes, & inſignes fructus conſecutos eſſe: nec modo in hoc Luſitaniæ Regno ipſorum pietas viget, ſed ad extremam vſque Indiam, imperiumque Sinarum, nouumque Orbem longe lateque ſe diffudit, & propagauit. Porro ipſorum virtutem cum ipſe ſæpe alias multis documentis perſpectam habeo: tum maximè hoc tempore expertus ſum, quia ipſorum familiaritate (propter Collegium, quod in eiuſdem Societatis vſum in Ciuitate Eboræ conſtruendum duxi) frequentius vter: quidquid igitur gratiæ, fauoris, benignitatis ſuæ in iſtum Ludouicum, atque adeo in vniuerſam horum Regnorum fratrum IESV Congregationem R^ma. Dominatio veſtra contulerit, velim ſibi perſuadeat id meritis ipſorum facturum, mihique id ipſum pro eo ſingulari ſtudio, animique propen-

propenſione, qua eoſdem amplector, fore gratiſſimum; cætera quę ad eiuſdem Societatis bonum, incrementumque ſpectant (de quibus fuſius cum ipſo Ludouico egi) idem melius, commodiuſque R^mæ^. Dominationi Veſtræ exponet: quamobrem ijs ſcribendis ſuperſedendum duxi: eamque oro, vt fidem integram eidem adhibere dignetur. R^mam^. Dominationem Veſtram in Domino Deus conſeruare dignetur. Oliſippone die 26. Ianuarij, anno 1553. *Sic Cardinalis Rex ad Cardinalem. Ibid. l.4.c.12.fol.56.n.4.*

* AB EODEM: *Qui dicere conſueuerat.* Suorum oculorum pupillas tangere, qui tangeret Societatem: *Et rurſus Infanti Ludouico fratri multoties dixit*, pluris eum facere, ac diligere, ob eius amorem, ac deuotionem erga Societatem, quam quod fratris Regis filius foret. *Hinc quoties quis ab Henrico Cardinali Rege aliquid impetrare volebat, ſpeciale aliquod beneficium à ſe Societati factum manifeſtabat. Ita Ibid. idiomate Luſitano refertur. l.5.c.31.f.395.n.5.* *Quanta Henrici de Societate æſtimatio.*

A REGIBVS

POLONIÆ.

14. AB STEPHANO BATHORIO: *Quo tempore in Poloniæ Regno Catholica Religio, vnaque Societas, ipſo Stephano in primis adnitente, quanquam non ſine aduerſo impiorum reflatu prouehebatur: ſuum Rex aduerſus Societatem animum ſatis aliunde notum, datis quoque ad eam literis teſtatum voluit, quæ ſic ſe habent.* *Stephani Regis de Societate honorifica litera.*
Venerabiles, deuoti, nobis dilecti. Significatio præclaræ voluntatis veſtræ erga nos, quam partim ex literis veſtris, partim ex prolixa Ioannis Zamoiſci Secretarij noſtri relatione cognouimus, gratulatio item, & preces pro vniuerſo ſucceſſu rerum noſtrarum fuere nobis, & ſunt gratiſſimæ. Talibus enim præſidijs potius, quæ ex diuini auxilij fonte promanant,

nant, res noſtras communiri, quàm vllis humanis viribus, quæ fluxæ, & caducæ ſunt, optamus: quæ ad hoc vſque tempus Dei beneuolentia, non mediocri rerum noſtrarum profectu, magno nobis adiumento fuiſſe; eſt quod Dei clementiam laudemus, illique gratias agamus. Quod verò Eccleſiæ Dei, atque vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ cauſam nobis diligenter commendatis; id, quemadmodum à pio, laudabilique veſtro affectu proficiſcitur; ita nobis præcipuæ curæ ſemper fuit, ac longe maiori in poſterum futurum erit. Nam nobis quidem, & exiſtimationi noſtræ, vltra etiam merita noſtra iam olim diuino munere ſatisfactum eſt. Nunc eo labor omnis conferendus erit, quo ornamenta hæc, quæ liberaliſſima manu in nos Maieſtas diuina contulit, ad eum fontem, cui in primis debentur, relabantur, diuini ſcilicet nominis laudem, & propagationem, & Reipublicæ Chriſtianæ incrementa. Ad quam rem melius ex animi ſententia conficiendam, cum veſter Ordo vel in primis nobis apprimè ſit neceſſarius: merito nobis & eſt, & erit ſemper gratiſſimus: quod tum re potius, quàm verbis declarabimus, vbi primum Regni huius noſtri negotia compoſuerimus, ac ad optatam quietem omnia perduxerimus: quod vt quamprimum fiat pijs precibus veſtris effici debet: quibus nos etiam atque etiam diligenter commendamus. Bene valere deuotiones veſtras cupimus. Ex Caſtris ad Gedanum die 24 menſis Iunij anno Domini 1577. Regni noſtri anno ſecundo. *Hucuſque Stephani Poloniæ Regis, Magni Ducis Lituaniæ, Pruſſiæ, Moſauiæ, Samogitiæque, nec non Tranſyluaniæ Principis de Societate litteræ perhonorificæ. Quas gratæ memoriæ duximus hocce in volumen ad literam illigare. Habenturque* Par.4. *Hiſt. Soc. lib* 5. *num.*77.

Idem vouit ſe Collegium fundaturum, ſi victoriam contra Hæreticos conſequatur.

AB EODEM; *Qui tendens contra Hæreticos Gedanenſes, ac perduelles, qui numeroſo exercitu Regnum infeſtabant; vouit, ſi Gedano potiretur, Catholica ibi reſtituturum ſacra*, & Societatis Collegium poſiturum: *pauciſque poſt diebus præclaram retulit ex hoſte victoriam. Ita Ibidem num.* 78. *Et cum Stephanus Tranſyluaniæ*

ſyluaniæ Princeps in Poloniæ Regem eligitur, inter prima perbenigni erga Societatem animi pignora, Collegiorum poſſeſſiones, quoties tributum Pagis imponeretur, iuſſit immunes eſſe: ac ſummam, quæ exigenda ex illis foret, ex Fiſco regio compenſari. Sic ibidem lib.4. n 79. Eius in Societatem & munificentia.
Nunquam is deſiſtebat Societatem, quoniam ad incrementa publicæ pietatis, in curia Principum vtilem experiebatur, nouis augere Ornamentis. Vilnenſis Collegij vectigalia, quod & ad emolumentum, & quietem Religioſam pertinebat, cum alijs opportunis commutauit, admiratus diuinam in ea re prouidentiam, quod ſenatus ipſe Hæreticus eam illi cauſam commendaſſet. Ita Par. 5. Hiſt. Soc. l 1. n. 107.
Quanta Stephani Regis pientiſſimi pro Collegio Polocienſi cura fuerit, explicari non poteſt; quandiu, quamque impenſe, accito Vilna Petro Scarga, cum eo, & Conſiliarijs ſuis in Collegij eius conquirendis firmandiſque cenſibus totus animo verſatus ſit, tanquam nihil præterea curarum haberet. Sic Ibid. num. 113. Rurſus tuetur in Tranſyluania, & auget Claudiopolitanum Collegium. Ita Ibid. num. 154. & 156. Et pro Collegio Polocienſi cura. Claudiopolitanum tuetur, & auget.

AB EODEM: *Qui Grodnæ Eccleſiarum euerſarum reditus, & alios paratos habebat: vbi,* non ad populi ſolum vſum, ſed etiam ad ſuum, ac ſuorum aulicorum adiumentum, *aiebat*, ſe Societatem requirere. *Multum enim Stephanus eâ delectabatur vrbe: quam ſibi viuo, eandem mortuo deſtinabat ſedem, in Templo, quod Collegio extrueret, tumulo excitato. Hæc omnia conſilia vbi planè, fuſèque Campano expoſuit, ille de Societatis Inſtituto dicere aggreſſus, & quam ob cauſam multa refugerat noua Collegia, oſtendit maximè eas cauſas valere in Polonia. Et multas in hanc ſententiam cum audiſſet Stephanus, vario (vt apparebat ex vultu) animi habitu, primum aliquantum hæſit, dein cum graui gemitu,* Non debeo Ego, *inquit*, eſſe iudex, & cenſor veſtri Inſtituti, quod ſanctè ordinatum eſt: dixeram tamen, quod mihi videretur; *& addidit pene plorans,* Nunc quando vobis non licet, & illi, qui deberent, vel nolunt, vel neſciunt, computreſcemus in ſordibus noſtris. De Breſta non amplius inſtiterim, qui locus tamen erat operæ veſtræ egentiſſimus. Grodnæ verò Inſtitutum laudat. Soc. Collegia pene plorans expetit.

verò non mihi denegabitur, quominus Collegium fiat, vbi ſaltem viginti alantur, & humaniores tradantur literæ. Nam vt excurſionibus iuuentur loca iſta (*Campanus eas dilaudauerat*) Spes valde exigua eſt: eſt enim inuentum ſpiritus ſancti, vt tute ipſe dixiſti, quod de Seminarijs Tridentinum Concilium ad inſtituendam iuuentutem decreuit. Quippe ſenes, qui in excurſionibus audiunt aliquid, vel obdurantur magis, vel fides, ſi conuertantur, non agit tantos radices, vt ſine irrigatione perpetua durare poſſit. Adeo conſuetudo in aduerſum inſedit. Qui ab teneris annis pietate vera, ſolidaque imbuuntur, hi nobis nouam formant rempublicam, planeque Catholicam: eo Scholas requirimus, eo Collegia vbi facultas datur, erigimus. *Tum rurſus ad Grodnenſe Collegium reuerſus Rex Stephanus multam de eo fecit orationem: quod cum perſeueraret, datis quoque ad Pontificem literis, petere, Claudius denegare non potuit. Sic refertur in eadem Par. 5. Hiſt. Soc. lib.4. à num.*81. *ad* 82. *Tom.*1.

Grodnenſe admiſſum inſtante ipſo Stephano Rege.

Ingens eius ſtudium in res Societatis.

AB EODEM: *Qui, dum haberetur Varſauiæ Regni Conuentus, in eo cum de confirmandis Polocenſis Collegij fundis referret, ita ſermonem inſtituit, vt poſt laudes Societatis non vulgares, diceret* vitam ſibi ereptam malle, quam eius voti compotem non fieri. *Ita Ibidem lib.5. num.72. Et cum 27. è noſtris peſte extincti, quæ communi ſtrage Regnum vexabat, ſic Stephanum Regem graui dolore affecit; vt ſæpius illacrymatus dicatur, nominatim Capecio noſtro, quem in Leleſij aſſidue decumbentis locum, inſtitutorem Sigiſmundo Principi deſtinabat. Adiecta tamen ad remedium curæ exiguas illas Noſtrorum Tranſyluaniæ reliquias amantiſſimis literis conſolatus, ad Claudium Generalem diligenter ſcripſit, ſupplementum poſtulans, ante omnia Rectorem Capecio ſimilem. Sic Ibidem l.6.n.39. In morte duo reliquit Stephanus teſtamenta, alterum iam pridem conditum, alterum ipſius manu hoc ſupremo tempore inchoatum, quod deficientibus viribus, non perfecit. In eo poſt alia multa Orationem ad Sigiſmundum reuocans, verba hæc addidit.* Ad Te redeo Cariſſime nepos Princeps Tranſyluaniæ Sigiſmundi Battori,

Et lacrymæ in caſu Noſtrorum, præſertim Capecij.

Battori, Tibi in primis Collegium Claudiopolitanum, & Albenſe lego, & committo: quæ Collegia Pater tuus, & Ego fundauimus proprijs ex facultatibus noſtris ſine cuiuſquam iniuria. Quæ ita tuearis, & defendas, quatenus animæ tuæ, patriæque cui præes ſalus tibi cara eſt. Non deerunt puto Ariani, atque in primis Caloſnarienſes, qui ea euerſa velint. Fauebunt ijs Senatores tui omnes, aut Caluiniſtæ, aut Lutherani, nec deerunt opportunitati iuuenes, aut Aulici pariter Hæretici, qui tibi adulantes, procaciter in eos inuehentur, animum tuum in tranſuerſum rapient. Sed ſi vir es, facile omnibus ſimul reſiſtes ſola conſtantia, & feruore, zeloque pietatis magis, magiſque pijs hominibus conteſtata. O, vtinam potuiſſem, vel in hoc ſolum meæ in te pietati ſatisfacere, vt ſi non omnes, ſaltem paucos tibi intimos conſiliarios, & cubicularios Catholicos, & pios dare potuiſſem; tibi ornamento, mihi ſecuritati fuiſſent. Sed ea ibi eſt temporis, & morum peruerſitas, vt omnes declinauerint, varijſque hæreſibus imbuti Atheiſmum plerique ſpirent. Quò difficilior igitur tibi reſtat concertatio, eo maius tibi præmium, & laus ſempiterna. *Ita Ibidem num.41. ſic Stephanus Rex deceſſit Grodnæ propagandi, augendique diuini cultus auidus: piè ac Religioſè deceſſit, toto Chriſtiano Orbe ingemiſcente, dolente Societate tanto orbata Parente.*

Collegia Tranſyluania Sigiſmundo Principi fratris filio teſtamento commendat.

Ab Eodem: *quem Epiſcopus Præmiſſienſis ait, audiuiſſe ſe in Conclaui Regio, eum palam, & aperte dixiſſe*, Fore, vt, quandiu ſtabunt homines, in ſua Societas integritate perſiſtat, quod cum pietate doctrinam prouide admodum atque admirabili temperamento coniunxerit. *Ingens ſane, nec dubia nixum ratione teſtimonium prudentiſſimi Regis: quod refertur apud Imag.* I. *ſæc. Soc. lib.5. cap.10. fol.669. Et quantam ille opinionem de Societatis virtute conceperit, clarius nemo quam ipſemet Stephanus Rex Diplomate ſuo Regio declarauit.* Ab eo, *inquit*, tempore, quo ad hunc Regni noſtri thronum diuina prouidentia euecti ſumus, nihil nobis antiquius fuit, quàm vt antiqua pietas (quæ

Societas admirabili temperamento cum pietate doctrinam coniungit.

eſt omnium Regnorum ſolidiſſimum firmamentum) in omnes Prouincias noſtras reſtitueretur, atque in alias quoque prorogaretur. Neque vero quidquam fructuoſius experti ſumus, quàm ſi multos Operarios nanciſci poſſemus ex Societate IESV, qui tanquam expediti velites quoquouerſum ad lucrandas animas excurrerent. *Sic Ibidem. Ex Gredſero in Apol. contra monita priuata lib.*1. *cap.*11.

Eius filij, vt expediti velites ad lucrandas animas vndique excurrunt.

15. A SIGISMVNDO II. *Qui ſe alieniorem ante ab Societate viſus erat ferre: ſed poſtea non conſenſit modo Polocenſi Epiſcopo Collegium deducere Pultouiam meditanti; ſed ipſemet Diploma edidit regium, quo* cunctis beneficijs, quibus in Poloniæ Regno cæteri Religioſorum fruebantur Ordines, Societatem impertiebat. *Ita Par.* 3. *Hiſt. Soc. lib.*1. *num.*7.

Aucta beneficijs à Sigiſmundo.

16. A SIGISMVNDO III. *Ad Turonenſes ſic ſcribente:* Societatis homines non modo Poloniæ Regioni, ſed Vniuerſo etiam Orbi fructuoſos, ſe auctore, ac Regni Proceribus ſtudioſè complecterentur, ſua munia cum ſumma pace obire ſinerent, omninoque perſuaſum haberent, illorum ſe iniurias ſeuerè vti ſuas vlturum eſſe. *Sic in Annal. Soc. ann.* 1612. *fol.*494. * *Nec minus honorifice ab Eodem Rege in Regni Comitijs pronunciatum legimus*, ſe ſuo, & ſucceſſorum ſuorum nomine, recipere in ſuo Regno Societatem ſub ſuo patrocinio, & iuuamine. *Ita apud Euſeb. in vita B. Borgiæ lib.* 3. *cap.* 12. *fol. mihi* 223. * *Et in condendis Noſtrorum Collegijs, atque Scholis idem Rex pientiſſimus teſtatus id eſt frequenter*, Hoc vnicum eſſe medium rem Catholicam in Polonia promouendi, & corruptas hæreſi mentes ad ſanitatem reuocandi. *Sic refertur apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.*3. *cap.*4. *fol.*345.

Fructuoſa Poloniæ, & Vniuerſo Orbi.

Suſcepta ſub eius Regis patrocinio.

Eius Collegia mediũ vnicum ad rem Catholicam promouendam, & contra hæreſim.

A RE-

A REGIBVS IAPONIÆ.

17. A FRANCISCO *Rege Bungi ad Bonciorum quemdam petentem, vt ipſe Noſtros à Regni ſui finibus amandaret, ſic ſcribente.* Annus (*inquit*) circiter quartus decimus agitur, cum id hominum genus magno vtique meo bono delatum eſt in hæc loca. Tribus ante præeram Regnis, nunc quinque poſſideo: pecuniæ ante laborabam inopia, nunc Iaponiæ Reges omnes diuitijs ſupero: vnde ad populares quoque meos vtilitas pertinet: cum antea filium ſuſcepiſſem nullum, iam virili ſtirpe magna mea voluptate auctus ſum. Denique omnia mihi ex eorum hoſpitio proſpera accidêre. Commemorate vos, ſi poteſtis, Religionis veſtræ defenſio, ecquid vnquam mihi crearit commoditatis: proinde cauete in poſterum hunc ad me ſermonem. *Ita Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 8. num.* 188. *Societas quam vtilis Regno Iaponiæ.*

AB EODEM *Literis ad Pontificem Gregor. XIII. per Mancium Legatum e Regio ſanguine iuuenem ſacros pedes deoſculante.* Dominus (*inquit*) cæli, terræque, cuius imperium ſuper Solem, Lunam, & Stellas ignoranti mihi, & profundis immerſo tenebris, claritatis ſuæ lumen iuſſit ſplendeſcere, ac Noſtratibus præcipuè populis reſerans arcam ſuæ miſericordiæ, atque gemmarum, dignatus eſt ante annos amplius quatuor & triginta deſtinare ad Iaponis Regna Patres è Societate IESV, quorum è ſalutari ac diuina ſemente, nonnihil in meum quoque Dei benignitate cecidit pectus. Quod tam inſigne beneficium, aliaque multa, ô Sanctiſſime, totius Chriſtiani populi Parens, veſtræ potiſſimum precationi, meritiſque accepta equidem refero, &c. *Ita refertur apud Petrum Matthæum in Summa Conſtit. Rom. Pontif. fol. mihi* 843. *In quod Chriſti fidem intulit.*

Defenditur à Bungenſi Rege. AB EODEM: *Qui tanquàm arx firmiſſima alte fundata in petra, nihil nec ventorum impetu, neque imbrium tempeſtate commouebatur: qui tametſi Regni gubernacula dudum poſuerat, grauiſſimas tamen literas ad totius Regni proceres dedit, vetans* quicquam moliri aduerſus Patres Societatis: Se enim eſſe Chriſtianum, & in ea Religione moriturum: nec prius quidpiam aduerſus eos, quam contra ſe tentaturos. *Ita Par.4.Hiſt.Soc. lib.7. num.337.*

Commendatur Pontifici ab Ariminenſi. 18. A PROTASIO *Ariminenſi Rege literis ad eundem Pontificem Greg. XIII. per Michaelem Legatum egregia indole, prouidentia, & probitate iuuenem.* Denique (*ait inter alia*) in profundo Gentilium tenebrarum iacenti mihi dignatus eſt Pater miſericordiarum, lucem veritatis, & rectum ad ſalutem iter oſtendere per Venerabilem Viſitatorem, alioſque verbi Dei Prædicatores è Societate IESV, qui enixè me, meoſque diuinæ gratiæ rorem è Cælo deuocarunt. Pro quo tali, ac tanto beneficio mire lætus infinitas Regi cælorum ago gratias, &c. *Ita apud Petrum Matthæum citat. in Summa Conſtit. Rom. Pontif. fol* 844.

Et ab Omurano. 19. A BARTHOLOMÆO *Omuranorum Rege ad eumdem Pontificem per Legatum eumdem ſic ſcribente*: Nuper in hæc tam remota loca luſtranda P. Viſitator è Societate IESV contendit, multiſque rebus pie, laudabiliter inſtitutis, iam nunc redit in patriam, quâ Ego tam præclara occaſione inuitatus deeſſe nolui, quin fratris mei filium D. Michaelem cum eo mitterem iſthuc, qui licet muneri tanto ſit impar, tamen gratiſſimum fuerit mihi, ſi eum veſtra Sanctitas, ad beatorum pedum oſcula admiſerit, &c. *Sic Ibidem fol.* 844.

Eius morituri oratio ad filios. AB EODEM: *Qui vbi ſe morti iam proximum ſenſit, Sancium Primogenitum, cum ceteris liberis, his ſupremis verbis inter alia multa, affatus eſt;* Quartus & viceſimus hic annus agitur, ex quo à P. Coſma Turriano Chriſti fidem, & baptiſmum accepi. Chriſtianum in meis terris nullum reperi cum inirem Principatum, nunc in ijs nullum, quod ſciam, Ethnicum relin-

relinquo,*&c. Et poſtquam filijs ſorores,ac Matrem commendaſſet, addidit*: Patres Societatis adhibete ſemper ad omnia conſilia veſtrarum rerum, eorumque ſingulis, vt mihi obtemperate. Hæc vltima Patris veſtri mandata ſunt, *&c. Ita refertur Par. 5. Hiſt. Soc. Tom.1.lib 7.n.152.*

Qui illis commendat Societatem.

20. * AB OMVRANDONO *Omurenſi etiam Rege ad Societatis Prouincialem ſic ſcribente*: Ego (*inquit*) quid Dei lex iubeat ignoro, multum tamen deſidero Patres Societatis in hac parte cautos procedere, ex illis ſiquidem bonum,& conſeruatio totius Iaponiæ pendet: ne magis Xogum irritetur, creſcat perſecutio, omneſque deſtruantur. Reliqua in altera ſcribam. *Ita in Hiſt.Perſecut.Iapon per P. Moreſon cap.16. §. 2.*

Ab Ea totius Iaponicæ bonum, & conſeruatio pendet.

21. A *CANGOXIMANO *Regulo literis ad Prouincialem Societatis, quibus aliquem ex eadem Societate verbis ſequentibus admodumque honorificis ille expoſtulat.* Duo (*inquit*) ſocij venerunt meum in Regnum, atque vt eorum animus excelſus eſt, ipſique potentes ſermone, ac doctrina. Ego eos quaſi cæli tonitrua reor. Illud autem in ijs prorſus admiror, quod huc tam è longinquo veniant, quia prout accepi de nauigationibus Luſitanorum ad has oras, ipſamet luna ſunt; ita circumeunt mundum. Antequam hic eſſent Chriſtiani, erat hæc regio caſſa bonitate, omniaque torrida æſtu, nunc autem videntur ipſi flabellum, quod refrigeret hominum corda. Hoc Regnum tametſi puſillum eſt,debent tamen Patres Nangangini alacriter venire ad illud. Quod ſi forte alijs in Regnis inueniunt mare decreſcens, hoc in Regno ſemper eſt plenum. Chriſtiani quoad Patrum aliquo potiantur, conſolantur ſe Cruce, quam erexere, tanquam ſi illi adeſſent. Ego exiſtimo, quod Regnum hoc meum careat Patribus perinde eſſe atque Cælum obductum nubibus, vel ſol defectionem patiens, & lumine ſpoliatus. *Ita Par.2. Hiſt.Soc.l 6.n.183.*

Eius filij potentes ſermone,& doctrina: cælique tonitrua.

Flabellum refrigerans hominum corda.

Ijs Orientem carere, eſt Solis lumine ſpoliari.

22. A IOANNE VTAYO *Bungenſi Rege, qui non minoris faciebat Societatem, quando* ſociorum in terras ſuas aduentui

acceptam, referre ſe proſperitatem, ac propagationem Regni, & thori ſui adhuc ſterilis, *fidenter, & ſæpe profeſſus eſt. Ita in Imag.1.ſæc.Soc.l.5.c.9.f.658.*

Eorum iniurias proprias ducebat Sebaſtianus Rex.

23. A SEBASTIANO *Bungenſi etiam Rege Sebaſtiani Bungi Regis filio: qui Capralem noſtrum morti ſe ac ſuos paratos offerentem benigniſſimis brachijs excepit, & inter multa hiſce verbis amore, ac honore plenis dicendi clauſulam concluſit.* In ſumma bono eſte animo: Nam ſi quæ in alienis Prouincijs contra veſtros fiunt iniuriæ, pro meis duco. Vos, quos complexos ſinu teneo, profectò nemo priuſquam me lædet. *Sic Par.4.Hiſt.Soc.lib.5. n.240.*

A REGIBVS SINARVM.

Et Sinenſis ad Regni gubernacula vult admouere.

24. A REGE *Potentiſſimo, qui (vt nouiſſimis ex Oriente literis præſcribitur) religioſiſſimis iuxta ac ſapientiſſimis Noſtrorum hominum moribus delectabatur; & ita apud animum ſuum ſtatuerat de ijs,* vt regendis eos ſui vice Regnis, Prouincijſque vaſtiſſimis admouendos eſſe *decerneret. Quam quidem principem inter Sinenſes Proceres dignitatem cum intellexit à nobis modeſtè reiici, verſa in maiorem tantæ virtutis admirationem veneratione, ſocios plus etiam quam ante ſibi commendatos, & charos fundo extruendis in Vrbe Regia Sacris ac religioſis ædibus impertiuit. Ita apud Imag.1.ſæc.Soc.l.2.c 6.f.223.*

Regis fauor erga Socios.

His adde, quæ ſcribit P. Nicolaus Trigauſius de Chriſtiana expeditione apud Sinas l.6. c.13. fol. mihi 405. Noſtri à rituum Magiſtratibus comprehenſi in arcem legatorum retruſi erant: quod vt Regi conſtitit, dixiſſe fertur: Quorſum hos homines oportuit comprehendi, an fortaſſis latrones habentur? *Eximius hic fauor Regis erga ſocios fuit: & pro ſingulari gratia ab omnibus habitus. Cui Regis alia beneuolentia ſingularis acceſſit: quæ ſic à citato Trigauſio cap.14.*

cap. 14. fo. 419. his verbis refertur. Horaria machina aliquantùm aberrauerat, forte in Eunuchis non ſatis erat ingenij, aut etiam animi ad eam moderandam: ergo de voluntate Regis illam in domum ad reparandum detulerunt; biduo igitur, triduóve, vbi hoc innotuit, magni ad nos facti concurſus, id forte Rex reſciit, & in poſterum illam machinam efferri vetuit, ſed cum opus eſſet, noſtros in Palatium venire voluit; quæ res magnam beneuolentiæ Regis erga noſtros conceptæ opinionem apud omnes concitauit. *Et beneuolentia ſingularis*

A REGIBVS

ÆTHIOPIÆ.

25. * A SELTAN-SEGVED *Summo Imperatore tanti Societatem faciente, vt ſponderet*, Se poſt Deum illi famulaturum *: qui etiam non verebatur Noſtros appellare* Magiſtros, ac Patres. *Ita refertur in Relat. rerum Æthiop. lib. 2. cap. 13.* *Societas quantum ab Æthiopicis Regibus æſtimata?*

26. * A MALA-SEGVED. *Qui publicè teſtabatur*, ſe Societatis Patribus Dei ſeruis fauturum, quia nullus præ illis ſuum fauorem merebatur. *Sic l. 1. Hiſt. Orient. c. 10. per Franciſcum Suarez ſcriptæ.*

27. A ZALADINO MAHEMETE *Magni Mogoris literis ad Societatis Prouincialem Goæ commorantem, quibus Noſtrorum expeditionem ad Mogores Æthiopiæ Incolas, expetebat; & earum verba hæc erant*: Ad Patrem præcipuum in nomine Domini literæ Zaladini Mahemetis Echebariſza Regis manu Dei conſtituti. Patres Collegij Sancti Pauli primores, ſcitote me vobis valde amicum eſſe. Mitto iſthuc Ebadolam legatum meum, & Dominicum Perium (*hic erat Chriſtianus Interpres*) petitum vt ad me duos Patres doctos mittatis, libroſque legis, & nominatim Euangelium, & legem, eiuſque perfectionem *Expetita literis à Mogorenſ.*

nem cognoſcam : auet enim mihi cor eam noſſe. Oro igitur omnino veniant cum ijſdem Legatis, & libros legis adferant, ſciantque Patres qui venerint, me eos excepturum quàm honeſtiſſime, & gratiſſimos habiturum. Poſtea vero quam Ego ſatis legem, eiuſque perfectionem cognouero, licebit ijs ſuo arbitratu abire, à meque commeatu, & præmijs peramplis honorabuntur: veniant ſecuri, Ego eorum defenſionem in me recipio. *Hactenus Regis literæ Orientalium maximi Par.4. Hiſt. Soc. lib. 7. num. 312.*

Et ſuis Magiſtratibus ab Eodem commendata.

AB EODEM *Ad Officiales ſui Regni ſimiliter ſcribente:* Præcipio (*inquit*) ſupradictis meis Officialibus, quod tam D. Leonem Grimon, quàm hos Patres, quos voco, honore multo colant, ſubminiſtrando milites, qui eos ſecuros reddant per totum iter ex vna in alteram Ciuitatem, tribuendo item omnia neceſſaria meis expenſis: obligabunturque eos ad me ſaluos & incolumes adducere, *&c.* In Deoque confido eos cum ſalute peruenturos ad hanc Curiam, in qua tam à me, quàm à meis iuxta ſua merita recipientur. *Sic apud Guzman in Hiſt. Miſſion. Par. 1. lib. 3. cap. 34.*

Illam præ vita & Regni pace Abaſſinus magis æſtimabat.

28. A REGE, *Siue Imperatore Abaſſinorum, qui oblatas ſibi conditiones pacis ab hoſte ſæuiſſimo, quem etiam ipſe metuebat, abominari maluit, quàm admittere, propterea quod eæ Sociorum ſaluti, & incolumitati iniquæ, & iniurioſæ viderentur, ipſo palam acclamante:* Imperatoris exercitu bellum præ pace, mortem pro vita expetendam eſſe potius, quàm vt hoſtibus dedi paterentur eos, à quibus viam ſalutis edocti, amarentur vt filij, defenderentur vt clientes. *Ita apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 9. fol. 659. fin.*

Quantum amata ab huius Imperatoris fratre?

29. A ZELACHRISTO *Abaſſinorum Imperatoris fratre (quem, quia fortè in Regni habenas ſucceſſit, in hac Claſſe deſcribo) Is igitur ante annum à Societatis noſtræ confirmatione Centeſimum, eius tum geſtæ rei memoriam die 27. Septembris aliquando recurren-*

currentem anno 1624. *apparatu quam exquiſitiſſimo celebrauit. Inter quæ ipſe abiecto, quo vtebatur habitu, principali, nigram indutus togam ex more Societatis prodiuit in publicum, nunquam alias magis ambitæ non ſibi, ſed Socijs gloriæ candidatus, nimirum non Proregem ſe (talis ille tunc erat) quoties cum illis ageret, ſed filium haud verbo magis, quàm opere teſtabatur, affirmans,* Tot ornatos virtutibus, non poſſe non ſummi fieri ab ijs, quorum animos probitatis ſpecies, non vmbra, vel inuidia occuparet. *Sic Ibid. fol.659. cit.*

CLASSIS III.

A REGNIS ET REBVS PVBLICIS.

Societas ſpiritualis militia per orbem Crucis vexillũ deportans. Scriptis hæreſi reſiſtit, Et Pontificis auctoritatem effuſo ſanguine defenſat.

1. A REGNO HISPANICO *In Comitijs Generalibus, literis ſuper Beatificatione S. Ignatij P. N. miſſis ad Clementem VIII. quibus affirmabat,* Societatem IESV, Militiam eſſe ſpiritualem à B. Ignatio erectam, quæ tam breui temporis interuallo, tanto cum ſpiritu, & robore vexillum Crucis ad vltimos terrarum angulos deportauit: quæ face Euangelij tot infidelium corda illuminauit, quæ ſcriptis hæreſi reſiſtit, & ſanguine effuſo defenſat ſanctæ Apoſtolicæ Cathedræ auctoritatem, *&c. Hæc apud Paul. Leonard. in Apolog. pro ſcientia Media Par. 2. n. 83. fin. ex ijs, quæ habentur in Relatione Hiſpanico idiomate conſcripta à P. Petro de Ribadeneira de Beatif. Eiuſdem S. Fundatoris Ignatij, & excuſa Matriti apud Ludouicum Sanchez anno* 1609.

Eius ingentes fructus. In Chriſtiana Religione propaganda, & iuuentute informanda.

2. A REGNO GALLICO *In Comitijs etiam Generalibus tam Cleri, quàm Nobilitatis Pariſijs anno* 1615. *pro Societate poſtulantium illæ voces:* Ingentes fructus, & ſingularia officia, quæ Patres Societatis IESV tum in Religione Chriſtiana propaganda, tum iuuentute bonis moribus, & ſcientijs informanda, *&c.* olim præſtiterunt, & nunc etiam præſtant in Eccleſia Catholicâ, & nominatim in hoc Regno, nos omnes adducunt, *&c. Ita apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 5. *cap.* 10. *fol.* 669.

Honorifice in Venetam Ditionem recepta.

3. A REPVB. VENETA. *Exoptauit iam pridem Societas Vniuerſa, vt vnde egreſſi fueramus, liceret nobis reuerti in ditionem Venetam, tum ad eluendum, quod inde patiebatur ab Hæreticis maximè, & obtrectatoribus opprobrium, tum ad colendam laboribus noſtris Vineam illam primorum noſtrorum Parentum Sudoribus in exordio Societatis irrigatam. Quod igitur iam à quinquaginta annis in*

votis

votis fuit, tentaruntque alij iam Reges, & Pontifices (ſed fruſtra) obtinere placuit nunc diuinæ prouidentiæ auſpicijs, ductu, atque opera Sanctiſſimi Domini Noſtri Alexandri VII. feliciſſimè perficere, idque abſque vlla conditione grati nobis, & vna cum reſtitutione bonorum mobilium quæ olim ibi poſſidebamus: & denique, quod vulgus vix credit, ſine teruntio contributionis pecuniariæ ex parte Societatis, vt veriſſime nobis dicere liceat: à Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Hæc facti ſeries, de qua iuſſu, & nomine Sereniſſimæ Reipublicæ Excellentiſſ. Dominus Dominicus Ziani Ordinarius in Matritenſi Curia Nuncius, Patres Imperialis noſtri Collegij certiores fecit, additque Sereniſſimam illam Rempublicam 26. Ianuarij Decretum formaſſe (retroactis in contrarium reuocatis) in quo periucundè Sacræ noſtræ Religionis reuerſionem in totum ſuum Venetum Dominium præcipiebat. *Hæc Nuncius tam Sereniſſimæ Reipub. nomine. Ita in Relat. P. Hyacinthi Perez Proc. Ind. typus edita Hiſpal. ann. 1658. fol. 4.*

4. A REP. EPIDAVRENSI, *Siue* RAGVSANA: *Quæ Bobadillæ noſtri non multis Concionibus auditis, & cetera iuuandi proximos ratione, ac dexteritate perſpecta, Collegium Societatis inſtituere Communi Conſilio decreuit: eaque de re ad Lainium Generalem Literas dedit: In ijs literis ait,* Iam diu ſibi fuiſſe in votis Collegium inſtituere Sacerdotum eiuſmodi, ex quibus & ceteri ſacri Viri exempla, & populares præcepta Chriſtianè viuendi caperent. Habere enim perſuaſum oportere in Epidaurenſi Republica Chriſtianam ſanctitatem florere vel maximè: vt quoniam adeo vicinos habet Chriſti hoſtes, & aduerſus eorum corruptelas tuta ſit, & vero etiam innocentia morum arguat, ac pudore ſuffundat. Quales optabat Sacerdotes, dudum ſe fando audiſſe, modo ex Bobadillæ vita, actionibuſque vidiſſe, Sacerdotes eſſe Societatis IESV. Quare aliquot ſibi horum concederet, tres nimirum operi inchoando, &c. *Ita Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 4. num. 53.*

Ab Epidaurenſi ad morum reformationem expetita. Literis ad Lain.

CLASSIS IV.

A PRINCIPIBVS

ET

ARCHIDVCIBVS.

1. A Ferdinando Principe *Cardinali, verè Catholico, Hiſpano, Auſtriaco, ac belli Fulmine, ex cuius voluntate ægrotantium cura omnis in caſtris penes ſolam Societatem fuit, qui præclaro exemplo apothecam ſuam patêre voluit in vſum militis, & multo argento ſubuênit miſerorum egeſtati, tanta ſolicitudine pietatis, vt mitteret indies Emmanuelem Guzmanum eleëmoſynarum præfectum, qui ſciſcitaretur ex Patribus, ſatiſne ad ægrum militem iuuandum eſſet æris: ac, ſi non eſſet, continuò numeraret. Valuit Principis exemplum ad imitationem. Magnatum multi, & Tribunorum diem ſibi quiſque ſumebant in exercitium liberalitatis. Non raro fuit, cum Patrum humeris efferrentur funera, Patrum manibus terræ mandarentur. Subinde viginti amplius cadauera pariter in tumulum illata. Delectauit omnes quidem, ſed vel maxime Principem, ea Societatis Charitas. Sæpe illam auditus magnificis commendare verbis, ac dicere,* numquam ſibi Patres iſtiuſmodi viſos. *Sed neque is tum morbus magnis Capitibus pepercit. Periere Dux Lermenſis, Campi Magiſter Generalis; Grimberganus Comes, Principis Oeconomus: & dignus immortalitate Marchio Aytona, ſupremus armorum Gubernator: inter ipſas Patrum manus mortui omnes. Hæc prima Caſtra ſub Ferdinando Principe fuerunt. Ita apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 6. fol 815.*

Admirabilis in ægrotantium militum curâ.

Ab Eodem *Cuius de nobis, Miſſioneque Caſtrenſi teſtimonium, an præconium, iam Orbis audiuit. Quin etiam grates (quod vix dici modeſtia noſtra ſinit) grates, inquam, de præſtita in Caſtris opera dignatus*

Et in Miſſione Caſtrenſi.

*natus agere coram Nobilitate, coram Tribunis & milite, quantum Patribus tribuit honoris, tantum & ſtimuli ad difficultates exhauriendas, ad ſuperanda pericula, ad mortem ipſam, ſi ex Regis Catholici, ex Religionis vſu erit, oppetendam addidit Societatis amantiſſimus Princeps. Sic Ibid.fol.*817. *Cuius in eamdem Societ.beneuolentiam magna teſtimonia partim expreſſa literis ad fratrem Philippum Regem datis manifeſtant; quæ non ignota habent Belgæ. Ibidem fol.*888.

2. A Leopoldo *Auſtriaco Archiduce, qui noſtris lætus incrementis, ad Albertum Principem literas dedit, quarum aliqua pars hæc erat.* Magnam animo voluptatem capio, cum ex optimis viris intelligo, tantum in dies iuuentutis, & ingeniorum delectum ad Chriſti ſigna ſub huius Societatis auſpicijs in Belgio veſtro conuolare, vt vna Tirocinij domus tot Sacræ militiæ contubernalibus minime ſufficiat. *Deinde Societatem obnixe commendans, inter cauſas hanc quoque ponit,* Quod cuique ſit exploratiſſimum, ſicubi dicta Societas toto Orbe Chriſtiano liberam ſua munia obeundi facultatem adepta eſt, ibidem ſemper Apoſtolicam fidem miris acceſſionibus amplificatam fuiſſe; contra vero, eos qui eamdem aut occultis cuniculis ſubruere, aut aperto Marte ſuis finibus exturbare ſunt conati, incomparabili rerum ſuarum, ac præſertim Orthodoxæ fidei diſpendio, temeritatis ſuæ pænas luiſſe. *Hæc & plura Leopoldus vbi ſupra fol.* 888.

In iuuentutis educatione.

Et fide Catholica amplificanda.

3. Ab Alberto Principe, *cui hæc à Leopoldo ſcripta tantopere probabantur, vt tale ille de nobis reſponſum daret.* Sane, *inquit*, certum eſt, Societatem illam Eccleſiæ Dei, & noſtræ Religioni verè Catholicæ, non laboribus, non vitæ parcendo, prodeſſe quamplurimum, & eamdem quaquauerſum toto terrarum Orbe propagare, & reſtaurare. Quapropter æquum eſt, vt eiuſdem Societatis obſequia agnoſcant omnes Principes, & populi Catholici. Nos quidem hactenus ea de cauſa Societatem hanc ſingulariter commendatam habuimus, & in poſterum, quidquid ad eius tutelam, & incrementa poterimus,

Pro qua reſtauranda, nec vita, nec laboribus parcit.

Ideo ab omnibus Principibus, & Catholicis æſtimanda.

rimus, libenter impendemus: nec Officio noſtro pro viribus vmquam deerimus, dabimuſque operam ſedulò, vt eadem Societas celſitudinis veſtræ tam amicâ & fidâ commendatione, quandocumque ſeſe obtulerit occaſio, perfruatur. *Hæc Albertus, qui nec magnificentius promiſit patrocinium ſuum, quàm præſtitit. Vt enim Collegiorum pleraque taceamus, de Ruræmundano certè ſuſceptâ ſingulari curâ, ad Hermanum Comitem Bergenſem Geldriæ Prouinciæ Præfectum ita ſcripſit aliquando.* Negotium, *inquit*, illud mihi admodum cordi eſt, ob fructum eximium, qui inde diuina opitulante gratia exſpectatur, ſigilatim ob bonam iuuentutis inſtitutionem hocce tempore tot hæreſibus deprauato: quem fructum non ſolum Ruremundana mea, ſed & omnes aliæ ciuitates vicinæ, & in primis Venlona, vtpote proxima, maximeque populoſa participabit. *Hucuſque tantus Princeps. Ibid. fol.* 888.

Eximij fructus ex eius Collegijs.

Archid. Caroli benignitas in ſocijs excipiendis.

4. A Carolo *Archiduce Auſtriaco: in Styria Collegium, quod ille diu exoptabat, Græcij conſtitutum, duodecim initio incoluère: Princeps poſtridie quam aduenerant ad ſe ſocios aduocat, porrectaque gentis more dextera, atque omni benignitatis genere excipiens, ac lætitia geſtiens, initium in hæc verba loquendi fecit.* Poteſtis, *inquit*, mihi merito credere, me deſiderio deſideraſſe hunc aduentum veſtrum. *Poſtque multa, quibus de ea re ſibi ipſi gratulatus eſt, addidit:* Principio quidem non deerunt vobis difficultates, ſiquidem eritis veluti oues inter lupos: ſed perſuadeatis vobis, me fore vobis patronum, & Patrem, & omnia. *Ingentis animi amor, & beneuolentia hæc eſt. Ita Par.* 4. *Hiſt. Soc. lib.* 1. *n.* 73.

Societati benefacere, eſt de Rep. benemereri.

5. A Principibvs *Annonimis etiam Auſtriacis: quorum fauor, ac beneuolentia in Societatem eò excreuit, vt niſi magnitudinis pietatiſque ſuæ rationem habuiſſent, modum exceſſiſſe videri poſſit. Igitur in eam opinionem venerant inclyti & rei Catholicæ, ac Societatis ſtudioſiſſimi Principes, vt* cum nobis benefacerent, *crederent*, ſe de Republica bene mereri. Collegia pro Vrbium præſidijs habebant: neque tutiorem armis quam noſtra vigilantia

Eius Collegia vrbium præſidia.

lantia Religionem, *exiſtimabant. Sic in Imag.*1.*ſæc.Soc.lib.*2.*cap.* 4.*fol.*212.

6. A Lvdovico *Ioannis III. Luſitani Regis fratre, ac Principe ſereniſſimo, qui de capeſſendo communi cum ſocijs vitæ genere, ſerio cum Borgia, conſtanterque deliberauit: perfecturus haud dubiè, niſi Ignatius primo, ratus futurum magis è Dei gloria, ſi talis vir è fratris Regis latere non diſcederet; tum etiam præpropera mors votis ſanctiſſimis tanti Principis interueniſſet. Quod non parum facit ad commendationem Societatis alte impreſſam animis, & affectibus Luſitanorum Principum. Ita Ibidem lib.* 5. *cap.* 9. *fol.* 657. *Socijs adnumerari expetit Luſitani Regis frater.*

7. A Sigismvndo *Principe Tranſyluaniæ qui indolem præferebat, quam fingi votis poſſet egregiam, ac religionis veræ ſtudium ſupra ætatem Leleſius noſter ad eius inſtitutionem videbatur factus diuinitus: adeo & amabatur, & colebatur à puero: ſub eius Magiſterio, audebat ille (quod neceſſe erat inter omnia hæretica) murum ſe opponere pro domo Dei. Ita Par.*5. *Hiſt. Soc. to.*1.*lib* 4 *num.*66. *Sub eorum diſciplina Sigiſm. Rakoci Tranſyluaniæ Princeps educatus.*

Porro Sigiſmundus cum ætatis acceſſu ad omnem proficiebat virtutem, qui ſuum ſtudium erga Societatem, & Catholicam fidem egregijs literis, per quas de ſupplemento Sociorum miſſo Patri Generali gratias agit, oſtendit: oſtenditque magis cum Societas in Tranſyluania à tanto Principe, & Senatu defenditur contra tumultuantem plebem. Ita Ibidem lib. 7. *num.* 44. & 46. *Eius erga Societatem ſtudium: quam defendit contra tumultuantem plebem.*

Et cum Hæretici conantur Hæreticum Hominem Principi Magiſtrum obtrudere: illius conſtantia in eo recuſando fuit maxima: totumque certamen ſuo mox Magiſtro Leleſio per epiſtolam declarauit, hac appoſita clauſula. Iam facile poteris coniicere, qui ſimus futuri in religione Catholica defendenda, & propaganda, cum tam fortiter, & conſtanter (liceat nobis aliquid, mi Pater, de nobis prædicare) reſtiterimus eorum conatibus. Optime vale. Albæ Iuliæ 12. Iulij, *Sic Ibid. lib.*8.*n.*45. *Conſtantia Principis in Societatis Magiſtro retinendo.*

Ab Eodem: *Cum Engedini Prouincialis haberetur Conuentus; multis diebus à Caluinianis, & Arianis acriter declamatum, vt tandem religionis cauſa tractaretur, & Societas, vt Idololatriæ Semina-* *Et in Tranſyluania conſeruanda.*

minarium, exturbaretur à Regno Tranſyluano. Oratio Patrum Societatis ad Principem in Comitijs habita, ſatis fortis neruoſaque contra Hæreticorum contumaciam. Satis per ſe animatus erat ad defendendam & Societatis, & religionis cauſam Sigiſmundus, nec parum animi illâ oratione acceſſit: Iuraſſe dicitur, Se cum Societate pariter, vel occaſurum, vel diſceſſurum. *Et ad Prouincialem Campanum ſcripſit*, ſe Patres, ac Religionem, vel cum Regni, & vitæ ſuæ iactura tegere conaturum. *Sic Ibidem lib. 8. num 49. Sed tandem Hæreticorum aſtutijs decernitur Societati exilium è Tranſyluania: quorum admotus terror Principem ipſum Sigiſmundum vel inuitum adegit, vt impio Decreto ſubſcriberet. Non permittitur, vt quiſquam ſociorum in Tranſyluania maneat: etiam Leleſius, qui Principem à prima pueritia educarat, æger, & morti proximus ſumma hieme Alba eijcitur. Oratio diſcedentium Patrum ad Principem doloris, & amoris plena fuit: quibus eiuſdem Principis Sigiſmundi nomine reſponſum eſt*: Agnoſcere eum ſe ab Societate ad omnem virtutem, & pietatem recte fuiſſe inſtitutum, & in literis eorumdem opera non mediocres progreſſus feciſſe. Cauſam eiectionis fuiſſe Regnicolas, quibus obſiſtere Princeps nequiuerit, cum magnam habeant libertatem prout voluntas tulerit, decreta condendi; futurum ſe perpetuò ſui ſimilem; inque fide Catholica permanſurum. *Dedit abeuntibus in Viaticum bonam pecuniæ ſummam: deinde adiecit literas, quibus fidem faciebat*, dimiſſos, quòd ferre eos religionis cauſa Nobilitas nequiuiſſet. *Ita Ibidem num. 66. & 67. Integrum tamen de horum Patrum innocentia teſtimonium inuenies apud P. Gredſerum in libro aduerſus Melchiorem Guldinaſtum Calumnianum replicatorem. cap. 2. pag. 19. Quod ne temporis lapſu cinereſcat ad futurorum memoriam hic ad literam tranſcribere operæ pretium duxi; & ſic ſe habet.*

Etiam Regni & vitæ diſcrimine.

Sed tandem decretis Hæreticorum de noſtro exilio inuitus ſubſcribit.

A Societate in omni virtute ac literis ſe educatum fatetur.

Viaticum Patribus exulantibus dat.

Nos Sigiſmundus Rakoci Dei gratia Princeps Tranſyluaniæ, partium Regni Hungariæ Dominus, & ſiculorum Comes, &c. Significamus tenore præſentium, quibus expedit vniuerſis; quod cum ſuperioribus diebus Reuerendus Dominus

Et perhonorificum de eorum virtute, ac innocentia teſtimoniū.

minus Ioannes Argenta Societatis IESV, antea in Tranſyluania Prouincialis in hoc Regnum Tranſyluaniæ eam ob cauſam veniſſet, vt à nobis, & ſubditis noſtris in dicto Regno noſtro Tranſyluaniæ, & partibus Hungariæ ditioni noſtræ ſubiectis impetraret, in propria reſidentiæ ſuæ loca olim à D. Stephano Rege Poloniæ Magno Duce Lituaniç ac Principe tunc memorati Regni Tranſyluaniæ fundata, ſimul cum reliquibus Patribus, ac Magiſtris eiuſdem Ordinis regredi liceret, eam rem in Comitijs Regni Claudiopoli ad decimum diem menſis Iunij præſente anno celebratis, diu multiſque agitatam numero, & multitudine Catholici ab aduerſarijs eorum ſuperati conſequi non potuerunt. Vnde Nos præſentibus noſtris teſtificamur, eoſdem Patres Societatis IESV, vt bonos, & morum integritate graues viros ex ſuis Collegijs, boniſque non ob vllum delictum, aut notæ alicuius vitium, verum ad inſtantiam Romanæ & Catholicæ fidei contrariam opinionem ſequentium eſſe deturbatos, excluſos, & in alia loca demigraſſe coactos: prout teſtificamur harum noſtrarum vigore, & teſtimonio literarum mediante. Datum in Ciuitate noſtra Coluſcuar die 26. menſis Iunij, anno Domini 1607. *Hucuſque Principis Rakocij de virtute, ac innocentia Patrum Ieſuitarum è Tranſyluania, Hæreticorum aſtutijs, exulantium, celebre, ac perhonorificum teſtimonium.*

CLASSIS V.

A DVCIBVS, MARCHIONIB. ET COMITIBVS.

Literæ Bauariæ Ducis in Societatis commendationem.

1. AB ALBERTO *Duce Bauaro literis ad Generalem Lainium de Monachienſium Sociorum feruore, quem ſummo Princeps eum animi ſui gaudio cernens, ad plures alendos ſubſidium à prædicto noſtro Generali precatur his verbis in ſummam illorum, Societatiſque commendationem.* Ex literis (*inquit*) quas de mittendis ad nos è Societate veſtra viris anno ad te proximo dedimus, ſatis, vt remur, conſtát quid de vniuerſâ Inſtituti veſtri ratione nobis perſuaſum ſit; quantum inde labenti Chriſtianæ rei commodi polliceamur. Nec ſane nos ſpes iſta fefellit vnquam. Illi enim ipſi de Societate veſtra, quos nuper ad nos miſiſti, ita ſe primo ſtatim aditu compoſuerunt, vt & vitæ ſanctimonia, & in docendo mira felicique alacritate ceteros ſuos fratres

Eiius filij quaſſatos vineæ Domini muros reficiunt.

Collegij Ingolſtadienſis laudabili quadam & Eccleſiæ Catholicæ vtiliſſima æmulatione velle viderentur vincere: & nunc iactis feliciter fundamentis publicis concionibus, & & priuatis exhortationibus rem fortius tentant. Quaſſatos

Et ſeminarijs primitiuæ Eccleſiæ faciem reſtaurant.

Vineæ Domini muros ita ſine intermiſſione reficiunt, vt non modo furioſus ille aper, egregiè ab iuis arceatur, ſed vineam ipſam ſeminibus noxijs, & ſentibus perpurgatam ſpes ſit puriorem conſeruari haud difficulter poſſe. Ex his veſtris Seminarijs primitiuæ Eccleſiæ faciem iam iam contueri incredibili gaudio geſtimus. Quis enim niſi ſit ipſe quoque communi, qui totum pene Chriſtianum per Orbem graſſatur, morbo infectus non lætetur ex animo inſanam Hæreticorum

ticorum pertinaciam ſumma eruditione, innocentiaque vitæ Tuorum tandem infringi? Vere igitur ac merito Tibi gratulamur talium filiorum Parenti, in quibus reuiuiſcentis Religionis, extirpandarumque Hæreſum vna firmiſſima ſpes conſiſtit. Ceterum in hac noſtra lætitia vnum eſt, quo vehementer commouemur. Cum enim verè credentium, qui in dies magis, ac magis augetur numerus, id efficiat, vt præter quotidianos in ſchola docendi labores plurimum ſit in Templis quoque concionando, faciendo, impertiendoque diuina ſacra, & infinitas piorum confeſſiones audiendo, parumque confirmatos fideliter edocendo deſudandum, valde veremur, ne pauci iſti Tui Operarij tanto oneri diu ferendo non ſint. Rogamus igitur clementi ſtudio, quemadmodum etiam Superioribus noſtris literis ad Te contendimus, vt occupatiſſimorum, & ipſo ſub pondere collabentium filiorum miſertus, plures in hanc copioſiſſimam meſſem emittas, qui cum illis, qui iam hic ſunt, integrum Collegium conſtituant; cui nos quidquid erit neceſſe ita ſuppeditabimus, vt & noſtrum in Venerabilem iſtam Societatem Veſtram amorem plane iterum teſtemus, & ſacroſancta Catholica Religio domicilium apud nos perpetuum habere poſſit. Viaticum etiam ad Caniſij arbitrium præſto erit. *Hæc optimus Princeps, in Par. 2. Hiſt. Societat. lib.* 4. *num.* 123.

Hæreticorum pertinaciam ſumma eruditione, ac innocentia vitæ infringunt.

In eis reuiuiſcentis religionis, & extirpandarum hæreſum ſpes conſiſtit.

Varia eorum miniſteria.

2. A LOTHARINGO *Duce ad Muſſipontani Collegij Rectorem ſcribente.* Ego (*inquit*) Barrum (*vrbs eſt Ducatus Barrenſis caput*) ea vel præcipua vel ſola mente feſtino, vt Collegium, quod ibi tenetur à ſæcularibus Præceptoribus, veſtris tradendum curem: quo enim alio remedio fidem in illis locis partim inclinantem, partim iam collapſam in integrum reſtituendam non video. *Sic Princeps Sereniſſimus in Annal. Societ. anno* 1607. *fol.* 504. *Et Ibidem eidem Rectori atteſtatur*; Quod Religio Chriſtiana ſtaret in Lotharingia, id ſecundum Deum Societatis operis, ac laboribus ſe referre acceptum. *Ita ille in Annal. Soc. ann.* 1607. *fol.* 502.

Qui fidem, vel inclinantem, vel collapſam in integrũ reſtituant.

Sabaudiæ Ducis in Societatem beneuolentia.

3. A Carolo Emanvele *Sabaudiæ Duce Sereniſſimo, qui ſcripto teſtatum reliquit, vt omnibus de ſumma ſua erga Societatem beneuolentia conſtaret*, Tota ſua Ditione velle omnium Noſtrûm capiti æquè ac ſuo cautum eſſe. *Hæc tantus Princeps in Annalibus Societatis anno* 1612. *fol.* 139. *in quibus non maiorem de Ea exiſtimationem euulgare potuit.*

Fauor inſignis Bauariæ Ducis in Societatem.

Literæ ad Pontificem eius manu ſcriptæ.

In quibus Societatem laudat, ac filios.

Et inſtituti rationem defendit.

4. A Gvilielmo *Bauariæ Duce, qui cum vidiſſet mœrorem, & metum Societatis ex immutato Sixti Pontificis animo erga illam, ita hac de cauſa laborauit, ac ſi de toto eius ageretur Dominatu: literas ad Pontificem ſua manu has dedit, fauore inſigni plenas in Societatem.* Beatiſſime Pater. Præclara venerandæ Societatis Iesv in Catholicam Religionem merita, eiuſque in his Germaniæ partibus, vel reſtituendæ, vel conſeruandæ labores, ac ſtudia nouis quotidie occaſionibus, felicibuſque ſucceſſibus ſic à Deo benedicuntur, vt non raro diuinam Prouidentiam in illis ego quidem ſuſpiciam, ac deprædicem, qua calamitoſis hiſce temporibus Eccleſiæ à Deo miſſi, ſtrenuos in illa, ſummeque neceſſarios ſe operarios exhibent: mihi vero, terris ac populis meis, quibus hiſce Patribus, illorumque laboribus frui contigit, plurimum grat uler, nihil magis exoptans, quàm vt Inſtitutum adeo ſalutare faciem illam conſtanter retineat, qua non parum Chriſti ſponſa Eccleſia hactenus recreata, nouoque fœtu multiplicata fuit. Quod propter Apoſtolicæ Sedis robur, quo hæc Societas, & Religio firmata eſt, felicemque eius Inſtituti curſum ſemper mihi firmiter perſuaſi, neque nunc quidem ſecus vt accidat, diuinam bonitatem permiſſuram confido. Patrum vero qui in his partibus rei Chriſtianæ dant operam, contrarium quemdam timorem non abſque animi mei moleſtia his ipſis diebus ex ipſiſmet didici, cum de neſcio qua innouatione in eorũ Inſtituto forte facienda dolentes mihi ſignificarent, atque ad eam nouitatem inducendam Sanctitatem Veſtram à quibuſdam non parum incitari. Quoniam verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & defenſione, vel vnica eorum Societas in pri-

maxima

mæua ſua integritate, puritateque hactenus perſtiterit: & contra quoſcumque eam impugnantes, vel in dubium ipſum Inſtitutum vocantes ſe tutata ſit, quo animo iam eſſe; quidve ſibi polliceri debeat, cum Sanctitatem Veſtram Inſtitutum aggredi, & mutationem in eo facere velle intelligant. Ego vero Beatiſſime Pater, non tam Patrum iſtorum nomine, quibus tam propter fidelem, quam mihi, populiſque ſubiectis nauant operam plurimum debeo; quàm propter religionem ipſam Catholicam illis in his partibus potiſſimum innitentem, pro mea erga Sedem Apoſtolicam obſeruantia; & tranquillitate Eccleſiæ ſtatus, zelo, ac deſiderio, non poſſum non Sanctitati Veſtræ debita cum reuerentia, animique ſubmiſſione aperire qualemcumque huius Ordinis Societatis hoc tempore perturbationem, abſque euidenti religionis Catholicæ in his partibus detrimento accidere non poſſe. Quæ ex eorum Inſtituti immutatione, vel innouatione non tam ipſorum Patrum affirmatione, quàm mea quoque ſententia, maxima cum ſit futura, eam Sanctitas Veſtra pro ſuo erga Chriſti Ouile amore, ac ſtudio præcauere vt velit, etiam atque etiam ſubmiſſe rogo. Illud præterea perpendere, ex Inſtituti Societatis per Sedem Apoſtolicam hoc tempore innouatione, vel aliqua mutatione, tum frigidos in Germania noſtra Catholicos, tum obſtinatos Hæreticos, in concepta contra Ordinem Societatis opinione non parum confirmandos fore. Qua Catholici diſſolutiores, præſertim Eccleſiaſtici, virtutum ſplendorem, & vitæ exemplum horum Patrum non ferentes, cum in vita, & moribus eorum nihil carpere, & reprehendere poſſint: Inſtitutum ipſum, eiuſque procedendi rationem in dubium vocare ſolent, Ordiniſque Societatis dilatationem in his partibus impedire ea ratione, vel à ſe hanc Religionem arcere conantur. Qui tamen facile Sedis Apoſtolicæ auctoritate, qua Religio hæc Clericorum Societatis IESV iuxta totam ſuam rationem ſibi propriam, & primo Inſtitutam, & toties poſtea per ſummos Pontifices, vt etiam

per Sacrum Concilium Tridentinum approbata fuit, repreſſi hactenus fuerunt. Hæretici verò nonnulli ab alijs Hæreticis, qui Ieſuitas & ipſi vocant fideliſſimos, & iuratos Papæ defenſores, & Miniſtros proclamant, & propterea cane, & angue peius oderunt diſſentientes: inter alia quæ contra Societatem perperam effundere ſolent, Ieſuitas nec Catholicos quidem, ſed nouam quandam ſectam eſſe apud ſuos pronunciant. Quantum iam Beatiſſime Pater, vtrique diſpari ratione licet, in pernicioſa ſua, falſaque opinione confirmabuntur, ſi intelligant Societatis Inſtitutum in dubium à ſanctitate Veſtra vocari; quædam in illa innouanda, & immutanda eſſe. Quam gaudebunt in Sinum ſuum religionis Catholicæ, huiuſque Societatis aduerſarij? Cum luctu quidem Societatis, detrimento verò Eccleſiæ, pro qua tam fideliter hi Patres laborant, vitam quoque & ſanguinem pro illâ exponentes. Ac certè Sanctitas Veſtra mihi credat, nihil periculoſius Eccleſiæ in his partibus excogitari hoc tempore poſſe, quam ſi Patres Societatis in ſuis functionibus, quas iuxta ſuum Inſtitutum pro Eccleſiæ bono hic exercent, remitterent, aut propter mutationem in eorum Inſtituto factam, cum priſtino Societatis ſpiritu, ac feruore illas non obirent. Cum propterea Societas hæc erga Sedem Apoſtolicam in eius auctoritate apud quoſcumque ex peculiari Inſtituti ſui ratione tuenda, & perſuadenda fideliſſimam ſe hactenus exhibuerit; vt tum Regna, & populos ad illius obedientiam & ſubiectionem adduxerit, tum Principes quoque Catholicos ad debitam erga eandem obſeruantiam, & ad deuotionem permouerit, nec in hoc genere finem faciat: ac niſi Sedis Apoſtolicę per ipſam auctoritate magis, magiſque amplificata, creſcere ſe non arbitretur, omnem viciſſim ab eadem Sede protectionem mereri videtur, qua non tantum à Sanctitate Veſtra ipſum Inſtitutum omnem erga ſe fauorem, Apoſtolicamque benignitatem experiatur, verum etiam Sanctitatis Veſtræ auctoritate ora ei obloquentium, vel quid noui contra illud à

tot

tot ſummis Pontificibus confirmatum molientium retundantur. Quare Beatiſſime Pater ſubmiſsè iterum rogo hocce Religionis Catholicæ in his partibus fere vnicum præſidium, laudabilem hanc Societatem, ea ratione tueri nobis, vt velit, ne circa eius ſalutare, totique Eccleſiæ proficuum Inſtitutum vlla ratione perturbari, vel contriſtari eam ſinat: quin potius id ſuorum Prædeceſſorum exemplo in ſua priſtina integritate conſeruando, ac tuendo, fructu, & incremento Religionis Catholicæ ex eorum miniſterio plurimum ſe gaudere declaret. Neque enim latebit Sanctitatem Veſtram ſimilia contra Societatem ab aliquibus parum bono zelo ductis apud alios ſummos Pontifices eſſe tentata aliquando, mutationemque, ſeu nouitatem in Societatis Inſtituto valde ſollicitatam fuiſſe. Quæ tamen ſanctiſſimi Pontifices altiore intellectu ponderantes, parum ad Eccleſiæ vtilitatem accommodata intellexerunt, & loco nouitatis petitæ ipſum Inſtitutum, totamque illius rationem, nulla in eo mutatione facta, de nouo confirmarunt, pluribuſque priuilegijs ornarunt. Quod item à Sanctitate Veſtra pro flagranti ipſius boni communis deſiderio mihi pollicebor, & communem tum Religionis huius, tum Principum Catholicorum in his partibus conſolationem in hac cauſa humiliter expectabo. Sanctitati Veſtræ me perquam humillimè, omneſque meos commendans. Datæ Monachij 29. Martij 1589. *Sic ad literam referuntur hæ literæ Part.5.Hiſt.Soc.Tom.1.lib.9.n.22.*

5. Ab Octavio *Parmenſi Duce Clariſſimo, qui falſis præoccupatus ſermonibus aduerſus Societatem, acerrimè Collegio Parmæ conſtituendo ſemper obſtiterat, mirè tandem mutatus, Ioanni Guerræ Collegij Mutinenſis Rectori Parmam accerſito, aperto capite, valdeque commotus hæc verba locutus.* Tametſi (*inquit*) doleo Pater, quod morbus Comitis mihi Chariſſimi cauſa tibi Parmam veniendi fuerit, tamen aduenìſſe te ſummè lætor, quod in ſalutem animæ meæ, meique huius populi aduentum iſtum video deſtinatum à Deo fuiſſe. Ac priuſquam alia dico, ex *Parmenſis Ducis mira in Societatem mutatio.*

Te,

Te, totaque veſtra Societate veniam ex animo precor, quod adhuc ne Parmam Religio veſtra veniret, obſtiterim, deque ea ſecus ac debui opinatus ſim. Nunc quando per hunc Comitis acerbum caſum ſapientiæ diuinæ placuit, aperire mihi oculos, veſtramque innocentiam facere manifeſtam, toto vos animo complector, ac veneror; Teque etiam atque etiam rogo, vt me ad Collegium hac in Vrbe veſtri Ordinis inſtituendum adiuues. Nam quod ad hanc diem repugnauerim, tantumque huic populo bonum per me interuerſum ſit, nequaquam petenda ſolum venia expiari poteſt, niſi & amore erga vos, & ſedula Collegij procuratione, præteriti vſuram temporis, quantum fas eſt, reſarcire coner. Ego quidem quoniam prior repuli, repulſa dignus ſum: ſed vos confido, quid veſtra virtute, & profeſſione dignum ſit, potius reſpecturos. *Hæc multaque alia, nudo, vt dixi, capite ſumma benignitate, atque conſtantia Princeps clariſſimus elocutus vt conſtat ex eadem 2. Par. Hiſtor. Societat. lib. 8. num. 61.*

Eius Collegia arcibus munitiſſimis antelata.

6. Ab Alexandro Farnesio *Parmæ Duce, Gubernatoreque in Belgio, fortiſſimo, aſſerente*, Se Societatis Iesv conſtitutum in aliqua Vrbe Collegium Arci munitionibus validæ, & à milite omnique apparatu bellico inſtructiſſimæ anteferre. *Hæc Princeps inclytus ad Philip. II. apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 3. Orat. 5. fol. 432. Rationemque dabat. Religioſi Societatis per Scholas, conciones, & alia miniſteria docebunt ciues, eiſque inſtillabunt veram fidem, obedientiam, & amorem, quem debent, non tantum Deo, ſed & ſuo Principi, quem Deus eis præfecit, ſuumque Vicarium conſtituit, vt eum quaſi talem colant, & ament. Valìdior autem obedientiæ, & principatus cuſtos eſt amor, quam timor, qui cum ſit violentus diu durare nequit &c. Perſuaſit hæc ratio Regi, qui conſilium Ducis ſecutus, mandauit ei, vt locis opportunis Collegia Societatis fundaret magno & Belgarum & Regis bono. Ita app. Cornel. in 1. Epiſt. S. Petr. cap. 2. verſ. 13.*

Et cum in propugnanda Religionis atque Regis cauſâ triumphale per Belgas ſignum explicabat Heros inuictiſſimus, in pugnarum ſuarum,

rum, & triumphorum fructum, ipſa quoque Societas, illo iubente, veniebat. Ita in cit. Imag. lib.6. fol. 887. *conſtat, eundem Sereniſſimum Principem promouiſſe hanc Regis beneuolentiam, hauſto à Matre Margarita Auſtriaca in nos amore, quem eximium, ſemperque creſcentem exercere nunquam deſtitit. Et præter alia. Id Regi auctor fuit, magnis vt Vrbibus imponerentur* Patres, *teſtatus,* Ad retinendos in Regis fide Belgas Societatis Collegia pluſquam Caſtella valitura. *Et Traiecto ad Moſam, & Ipris Flandrorum recuperatis, cum in pœnam arces præſidiarias imperare poſſet,* eas ſe, *dixit,* in Societatis Iesv domicilia commutare. *Et tandem fol.* 897. Tot *ille* Arces ad Hæreticorum auſus retundendos, quot Sociorum Collegia ſe numerare gloriabatur. *Tanta tanto Duci erat de nobis exiſtimatio, tanta de Societate, de Collegijs, quæ non affectu ſolo, ſed præcipua quadam liberalitate ſubleuabat.*

Et ad retinendos in Regis fide Belgas pluſquam Caſtella valitura.

Et ad Hæreticorum auſus retundendos.

7. A Margarita *Sereniſſima Odoardi Parmenſis Ducis egregia vxore, quæ ſuper cœnam, ijs qui fabulam narrabant de iuuene Florentino ab vno è Noſtris mortuo, dixit,* Credituram ſe facilius à Ieſuita ſuſcitatum mortuum, quam viuum hominem occiſum fuiſſe. *Qua voce præclaram Sereniſſima Princeps in nos humanitatem declarauit ſuam, & narrantium leuitatem caſtigauit egregie. Ita apud P. Rho Apolog. aduerſus Pſeudo Conſtantin. fol.*189.

Celebre Margaritæ dictum in Societatis commendationem.

8. A Carolo Gonzaga *Niuernenſi in Gallia Duce aſſerente,* longe aliud eſſe iudicium de Societate, hominum ſanâ mente res æſtimantium, vt quam longo vſu conſtaret, vtriſque rebus, & Religioni, & Politiæ admodum eſſe vtilem. *Ita in Annal. Societ. anno* 1612. *fol.* 558.

Quæ vtiliſſima eſt Religioni, & politiæ:

9. Ab Alberto Bavariæ Dvce, *Qui dum Archiducis Caroli filiam Mariam duxiſſet, id moniti genero Socer ſapiens, ſapienti dedit:* Quod pertineret ad Religionem, ſi conſeruatam eam, ac reſtitutam vellet, non vnum Græcij, ſed quàm multa poſſet in ſuis Prouincijs Collegia Societatis excitaret. *Ita ille Par.*3. *Hiſt. Soc. lib.*7. *num.*55.

Et eius Collegia ad Religionem conſeruandam ac reſtituendam.

AB EODEM, *Qui aſſiduè ad ſtudium Catholicæ Religionis addens, Ingolſtadienſi Collegio nouum attribuit in Academiâ munus, & Sociorum ſubſidium poſtulauit, ad nouum Landisbutæ Collegium, vbi Guilielmus Dux filiorum maximus degebat ædificandum, & litterarum ingreſſum huncfecit.* Cum nouo ſubinde merito, noua virtutum dignitate, gratiam, fauoremque noſtrum ſibi demereatur deuota Saluatoris IESV SOCIETAS, æquiſſimum arbitramur, vt ad omnem illius commoditatem, honorem, & quietem eò plus ſtudij & patrocinij conferamus, quò totum illud eius Inſtitutum Eccleſiæ Catholicæ vtile magis, & neceſſarium cognouimus. Ac noſtra certè Bauaria reſtitutæ auitæ pietatis, quam præſentium temporum morbi nonnihil labefactarant, magnam partem SOCIETATI debet. Nos ipſi ita diligimus eam ſincerè, vt nihil tam cupiamus, quam plura eiuſdem Collegia, & eorum, quæ iam erecta ſunt, maiorem & auctoritatem & dignitatem. *Hæc Nobiliſſimus* SOCIETATIS *Pater ac Patronus Albertus. Ibid. lib. 7. numer.* 64.

Eius Inſtitutum Eccleſiæ Cathol. vtile, ac neceſſarium.

Illi auitam pietatem reſtitutam Bauaria debet.

10. A PETRO DE ARAGON *Filio Ducum de Terranoua Oratione de Beatificat. S. Ignatij, quæ habetur in Libro feſtorum Salmanticenſium in eiuſdem Beatificat. fol.* 193. *col.* 2. Quas igitur *(inquit inter alia multa)* Ignatio pares tanto *(Societatis)* beneficio grates Reſpublica Chriſtiana perſoluet, muneris huius ornata pulchritudine? honeſtata præſtantia? quibus honeſtabit obſequijs, & æternis Panegyricis poſteritati commendabit? Certe nulla erunt ſatis, & perperam ſemper pro dignitate celebrabitur is, qui ampliſſimam hanc Societatem, & IESV ſemper virtutibus Sociam, auguſtiſſimum omnium oculis datum Sanctitatis Domicilium cælo gratiſſimum, nobis autem perfugium ſalutare, è fundamentis feliciter erexit Chriſtianæ Religionis penè corruentis tutiſſimum, & mundi percuntis Aſylum: ex quo quot eximia admiranda Sanctitate Illuſtres filios ab hac radice propagatos, ab hac firmiſsima Petra exciſos vidimus? Martyres, Doctores, Prædicatores, Virgi-

Laudatur in Ignatio Societas.

Quæ eſt Sanctitatis Domicilium cælo gratiſſimum.

Chriſtianæ Religionis pene corruentis & mundi pereuntis Aſylum. Iſai. 51. 1.

Virgines, qui & ſi Sanctorum Catalogum pretioſum proprijs nominibus non exornent, multis tamen & virtutibus, miraculis celebres, cæleſtibus excepti orbibus veluti nitidiſſima ſydera collucent, & diuinæ aulæ inter primos aſſeclas in ea triumphalibus inſigniti ornamentis incolumes, & glorioſiſſimè liberi commorantur. *Et poſtea fol.* 149. *col.* 1. In illa enim Societate (*inquit*) veluti in glorioſiſſima Palma exacte, & vere expreſſa inueni, quæ de arbore fortaſſe tantum glorioſe prædicantur. Hanc enim Chriſti Comitum Sanctiſſimam Societatem falſiſſimorum criminum, iniuſto ſane, ſed grauiſſimo oneratam pondere nunquam, nec hominum vires, nec Dæmonum artes deflectere potuêre: ſed illo potius non onere oppreſſa, ſed honore ſublata Societas ad ſublimiorem gloriæ apicem aſcendit, maiorem adepta eſt dignitatem, eius in ortu clariſsimo & veluti in vna parte, & aridis multis corticibus, dum innumeris calamitatibus, & acerrimis inſectationibus anguſta deprimitur. In ſummo vero illa ſingulari gloria, & innumeris laudibus quaſi pulchræ viriditatis folijs amplitudine diuinæ retributionis expanditur. Hæc, inquam, Palma non in terris fortis, in cæleſtibus debilis vnquam apparuit: ſed econtra in terrenis debilis longe ſtudioſiorſe præbuit Deo, quàm ſæculo. Neque ligniculum oſſeum pretioſum illi deeſſe poterat, quæ tot inuidis ſuæ pulchritudinis veluti faſcinantium oculis ſemper expoſitam, dum eam fictitijs calumnijs fædare, commentitijſque criminibus contaminatam deturpare, & aduerſis fortiſſimis viribus oppugnare, vndique conarentur. Illa ſola perfectione munita vanam criminum Chimeram, & molem ſua innocentia labefactauit, ac ſolo euertit, eò virtutis vi celſior, atque ſublimior, quo calumniarum pondere, videbatur depreſſior. Ex hac triumphali Palma cæleſtis ille ignis Charitatis Ignatius erupit, ac prodiit, & in dies incenſos, & innumeros veluti carbones eodem diuino, & hominum amore fœcunda euomet conflagrantes. *Et tandem* conclu-

Ex quâ velut ex firmiſsima Petra exciſi eximiâ Sanctitate illuſtres filij.

Qui velut nitidiſsima Sydera collucent.

Eſt glorioſiſsima Palma, quo magis calumniarum pondere oppreſſa, eo ſublimior.

Eius folia innumeræ laudes, & ſingularis gloria.

Ex Ea cæleſtis Ignatij Ignis erupit.

A quo velut Sole, ipſa vt Luna lucē mutuatur. *concludit.* Ex hoc autem coruſcante & Clariſſimo (*Ignatij*) ſole, argentea huius ampliſſimæ Societatis, non ſecus ac Luna pulcherrimam illam, & cæleſtem mutuata eſt lucem, qua in ignorantiæ, & flagitiorum tenebroſa noctis caligine ſemper mortalibus præfuit lucidiſſima, eo tempore maximè micans, quo magis cetera vitiorum execrabili diſſolutione videbatur obtenebrata. Quæ luna licet fulgentiſſima, & pleniſſima ſemper luce perfulſerit, lunæ tamen caruit volubilitate naturæ, neque vnquam temporum eſt paſſa defectus, progreſſus tamen in dies, & incrementa eſt imitata feliciter. Multū laxatis penitus affectui meo habenis in huius Clariſſimæ Societatis laudes haud inuitus digrederer: ſed ab incepto me reuocat opere eorum modeſtia, qui malunt laudabiliter facere, quam laudari. Et hoc proprium Societatis IESV, ac peculiare, vt diuinam gloriam laudari, Maieſtatem toto terrarum Orbe perquirant, inuentam palam in luce collocent, ſuam tamen tantum abeſt expetere, quin potius paſſim illam in tenebris conſepeliant. Sinamus igitur illos tanquam Sydera in die, hoc eſt in vitâ latêre: ſua enim ſponte in mortis nocte (illis tamen meridies) fulgebunt ſatis. *Hæc ille in ſummam Sociorum, & Societatis laudem.*

Et inter vitiorum caligines lucidior ſplendet.

Continuo creſcens, nunquam defectus patitur.

Eius filij in hac vita vt ſydera in die latent, & in mortis nocte micant.

11. AB AYTONENSI *Marchione pientiſſimo æquè ac fortiſſimo Principe, quem capto Schenckiano in noſocomium ingredi parantem, ob loci anguſtias, & graueolentiam diſſuadebat ingreſſum Sacerdos noſter; cui ille,* Nihilo (*inquit*) meliorem me duco Societatis Patre: Tu quo intrare non times, cur ego timeam? *Sic ille apud Imag.*1.*ſæc. Soc. lib.*6.*fol.*889. *Vbi additur de Eodem nobiliſſimo, ac ſtrenuiſſimo Principe, quod ſub belli tempora non prius de milite, quam de ſecuturis militem Patribus cogitabat, proſperum ſibi Martem promittens, ſi à diuinorum cura auſpicaretur.*

Quanti illos fecerit Aytonenſis Marchio.

12. AB AMBROSIO SPINOLA *Marchione celeberrimo, ſupremoque militiæ Belgicæ Imperatore, qui quotidianus, idemque grauiſſimus actionum noſtrarum teſtis erat, ad Hiſpaniarum Regem ſcripſit pro ſeruanda noſtra Miſſione Caſtrenſi, ſuamque hac de re ſententiam*

Quanti Miſſionem Caſtrenſem Spinola.

*tentiam luculento ſcripto comprehenſam Regi tranſmiſit. Quas vbi literas accepit Rex Catholicus, ex eiſque didicit, quanto ſuæ Maieſtatis honore, quanta Ducum, militumque gratia, & quod caput, animorum vtilitate adhuc in caſtris verſata eſſet Societas, quantis ſe confeciſſet laboribus, quod periculis obieciſſet ſola ſalutis alienæ cauſa prædictam Caſtrenſem Miſſionem perpetuam eſſe voluit, &c. Sic Ibid.lib.6.fol.*810.

13. Ab Alberto *Comite Palatino vtriuſque Bauariæ Duce nominatiſſimo, ac ſereniſſimo, nec minora, imo illuſtriora in Sociorum laudem ſcribente, quæ ille anno* 1560. *Scriptis ad Lainium Generalem literis conſignauit in hæc verba.* Quis homo verè Chriſtianus non gaudeat ex animo, videns perexcellentem filiorum Paternitatis Veſtræ doctrinam, vitamque laudabilem, Hæreticorum vires debilitatas, & pertinatiam confuſam ac pudefactam? de quo merito, tibi tanquam eiuſmodi filiorum Patri, congratulamur, quorum operâ vnicè ſperamus hæreſes tandem extinctum, & Catholicam Religionem reſtitutum iri. *Annuat Deus tanti Principis atque adeo totius Eccleſiæ voto tam pio. Hæc Ibid. lib.5. cap.7. fol.*647.

Sociorum doctrinâ, & vitâ hæreticorum vires debilitatæ.

Hæreſes reſtinguendæ, & religio Catholica reſtituenda.

14. Ab Oropesano *Comite aſſerente*, Pluris ſe facere Collegij noſtri Oropeſani patrocinium (*eſt enim illius Patronus*) quàm ditionem totam à Maioribus acceptam. *Quæ maior de Societate exiſtimatio à tanto Principe poſſet emanare. Sic in Annal. Soc.ann.*1605.*fol.*220.

Societatis Collegium ſuæ ditioni præponebat Oropeſanus Comes.

15. Ab Hermano *Comite totius Geldriæ Gubernatore aliquando Archiduci Alberto, ingenuè fatente*, Se Collegium vnum Societatis in Geldria arcibus à milite, omniq; apparatu bellico inſtructiſſimis anteferre. *Ita in Annal. Soc. ann.* 1610. *fol.*297.

Et inſtructiſſima arci Hermanus.

16. A Ferdinando Silva *Comite Cifontano, magno apud Carolum V. loco, à quo & filiarum cuſtos, quas Infantes appellant, & totius illius Curiæ quaſi Magiſter eſt factus, de Patribus noſtris talem, ac tantam opinionem hauſerat, vt cum eos adiret, illud ferè haberet in ore*, Conferamus nos ad Clericos ſanctos. *Sic ille Par.*1.*Hiſt.Soc.lib.*5.*n.*66.

Socij antonomaſticè Clerici Sancti.

17. A Maria Sancta Severina *Vrbis olim Olanæ Comite, Literis ad Lainium Vicarium ſua exaratis manu pro fundatione Collegij Nolani.* Nolam (*inquit*) Ciuitatem, apud quam maximam & optimam Vitæ meæ partem exegi, quamdiu in ditione habui, multum amaui, quod ſemper erga me obſeruantiſſimam experta ſum. Nunc verò poſtea quam mea eſſe in poteſtate deſijt, amo etiam magis. Cum enim nihilo me quàm ante obſeruet minus, &c. Agitanti autem mihi aſſiduè quemadmodum tantorum meritorum gratiam queam referre, in mentem venit, ſi curarem: vt ciuitas libera, ſuique iuris eſſet, ac multarum præterea dominatu Vrbium potiretur, beneficium multo leuius fore, quam ſi ei Collegium è Veſtris Patribus impetrare conarer, daremque operam, vt Dei famulos adeo communi Domino charos, ita proximorum ſaluti addictos, ad eamque curandam ſolertes, ac vigiles intra ſua mœnia haberet, &c. *Hæc Vrbis Nolanæ Comes Sancta Seuerina; quippe nupta olim fuerat cum Henrico Vrſino (qui vltimus Comitum eam ditionem poſſedit) pietate non minus, quam generis Claritate nobilis Matrona. Par. 2. Hiſt. Societ. lib. 2. num. 76.*

Ciuitatem EorumCollegio donare, maius beneficium eſt, quam plurium Vrbium dominatus.

Sunt Deo chari, proximorum ſaluti addicti, & ad eam curandam ſolertes.

18. A Ivbarto *S. Vitalis Comite Salæ Octauio Parmenſi Duci unicè charo, qui pene iam exhalans animam Ducem aduocans falſis rumoribus Societati aduerſum, ſic eſt allocutus.* Ego (*inquit*) quàm verè Excellentiam tuam, ac ſincerè coluerim, certiorem teſtem nullum habeo, quam Te ipſum: item me ſuper merita mea benigne habitum abs te ſcio, atque profiteor. Itaque cum fides erga te mea, tum merita in me tua cogunt id ſupremis verbis effari, quod ne ignores, tua plurimum referre puto. De Societate Iesv multa apud te iactata eſſe compertum habeo: quæ cum Ego falſa eſſe certo ſciam, nolui moriens permittere, vt diutius bonæ tuæ menti imponerent, illuderentue imperitorum hominum, aut maleuolorum ſermones. *Hic multas pro animi ſui ſtudio Societatis laudes cum recenſuiſſet, adiecit.* Hæc Ego quia planè penituſque perſpexi, & comperi loquor: Tuque ipſe intelligis, nec mei moris vnquam fuiſſe

Societatis innocentia commendata.

fuiſſe fingere neque hoc tempus eſſe mentiendi. En vides, vt ſupremum meum ſpiritum horum manibus totum permiſerim: & ſane maximum illud ſummo hoc rerum articulo ſolatium habeo, quod talem mihi Deus adiutorem largitus eſt. Cetera, quæ apud te iactata ſunt, quam longe à vero abſint, hinc pro tua ſapientia argumentum cape. Quod, cum vſque eo decantari audieris hoſce homines in morientium inſinuare ſe teſtamenta, ego cum ſponte mea neſcio quid Mutinenſi legarem Collegio, id Rector ſimul ac audiuit, nullo modo fieri eſt paſſus. Itaque ſi incorrupta vnquam fidi hominis apud fidentem ſtudia, quidquam momenti habuere, valeant apud ingenuum, ac nobilem animum tuum poſtremæ hæ voces, & hoc mihi nil fortaſſe aliud vnquam petituro concede. Da operam, vt huius Societatis Familia Parmæ ſtatuatur. Confirmo tibi ex optimis, quæ facere aliquando poſſis factis id futurum. *Hæc ille Ibid. lib.8. num.60.*

19. * A FRAN. HVRTADO DE MENDOZA *Comite Montis Acuti, Præſideque Regio nomine in Concilio Prouinciali Salmantino ann.*1566. *qui aduerſus Epiſcopum Placentinum Societatis inimicum, plurimum laudauit illius Inſtitutum, procedendique modum, magnumque fructum, quem faciebat in Eccleſia Dei, ingens item iuuamen quod Prælatis præſtabat*: Obligationemque habere (*tandem aſſerebat*) eam defendendi, ac propugnandi. *Sic Princeps nobiliſſimus Tom.4. Viror. Illuſtr. Societ. fol.*641. *in Vita P. Araoz. §.6.* *Eius Inſtitutum laudatum, & propugnatum.*

CLAS-

CLASSIS V.

A PROREGIBVS, SENATIBVS. ET SENATORIBVS.

Societas commendatur Vrbis Vicario: 1. A IOANNE VEGA *Caſtellæ Præſide, ac Siciliæ Prorege, viro ſiue religione, ſiue bello, ac pace plane ſummo, nec vllis vnquam laudum præmijs adæquando, qui ex Oratore Cæſaris Caroli apud Pontificem Siciliæ iam Prorex ad Philippum Archintum Salaſſiorum Epiſcopum, & almæ Vrbis Vicarium in Ignatij, Societatiſque commendationem ſcripſerat: cui Vicarius ipſe reſcripſit.* Pergratum quidem ſibi fuiſſe commendationis Officium; ſed ita, ſi ſuum viciſſim, cum commendaret Ignatium, & eius Familiam, pari animi affectu, voluntateque ſuſciperet; venia inſuper poſtulatâ, ſi cum eo de Societatis amore certaret. *Ita Par. 1. Hiſt. Soc. lib. 7. n. 1.*

AB EODEM: *Qui perſeuerans ſemper in amore opinioneque Societatis, à Cæſare impetrauit, vt Abbatia, quæ prima vacaret, quingentos, ſexentoſve annui cenſus ferens aureos Panormitano Collegio aſſignaretur.* *Et Cæſari.* *Et quoniam reſcripſerat Cæſar (is Carolus V. erat) Societatem, quam ei commendauerat, non ſatis cognitam ſibi aliunde fuiſſe, tametſi dictis eius, ac literis fidei ſatis habebat; faciendum Vega putauit, vt literarum Apoſtolicarum exemplar, quibus Societas confirmabatur, ad eum mitteret, & ſimul obſecraret,* Teſtimonium de Ea ſumeret ex ipſo Pontifice, Ferdinandoque Romanorum Rege, *minimè dubitans, quin tantorum Principum teſtimonium cum ſua teſtificatione congrueret. In Africanam expeditionem hac ætate diſcedens, nihil antiquius habuit, quam vt Lainium precibus, & Sacrificijs apud Deum, opera, & Concionibus apud milites, præſidio*

dio futurum, vna deduceret. Sic Ibidem lib. 10. *num.* 87. *&* 88. *Et lib.* 16. *num.* 18. *conſtat tantam in Socios benignitatem, amorem tantum operibus etiam oſtendiſſe, vt iam ipſe Prorex aduocandæ in Siciliam Societatis primus auctor extiterit, Meſſanæque conſtituendæ.*

AB EODEM: *Qui militari ſua eloquentia nimium dolens Parentis noſtri Sanctiſſimi occaſum, gratias agit Deo, quod cum ei viſum eſt tempus, ad ſe famulum ſuum tranſtulit, relictis inter mortales bonitatis ſanctitatiſque trophæis, quæ nec tempus, nec aër, nec aqua euerſura vnquam ſint, vti cernuntur euerſa, quæ inanis gloria ſtatuerat & ſecularis ambitio. Ait*, ſe conſiderare triumphum, quo receptum in Cælo par foret, qui tot victorias præferebat, totque feliciter pugnatas pugnas aduerſus tot tamque acerbos, & barbaros hoſtes: quamque merito ſancti huius Imperatoris ſignum in cælo poſſit inter ſignâ ſtatui S. Dominici, Franciſci, aliorûmque Sanctorum: quibus Deus dedit, vt tentamenta, & miſerias ſæculi ſuperarent, plurimaſque animas eriperent à faucibus Tartari. Pariterque conſidero (*inquit*) quam ſit hæc gloria, & triumphus procul ab inuidia aliorum Sanctorum Heroum, quamque diuerſus ab ſæculi huius triumphis & gloria miſeriarum, & inuidia plenis, & cum damno Reipublicæ, corruptelaque coniunctis: quæ omnia eo valent, vt ingenti ſolatio, & firmamento ſint nobis ad mitigandum quamuis acerrimum talis iacturę ſenſum: vtque expectemus adiumentum è cælo, quod melius, quam cum eſſet nobiſcum, poterit præſtare tum ſuæ Familiæ, tum omnibus qui ſancto viro noti, deuotique fuere, ac ſunt. *Hæc ille Ibid. lib.* 16. *num.* 128. *Epiſt. in obitu S. Ignatij.*

Ignatij laus, & dolor ex eius morte.

AB EODEM: *Qui mirabatur non modo in Societate, ſed nec in quopiam, qui ex eius inſtitutione penderet, compertum quidquam vitij fuiſſe: ſic enim in Siciliam ad Domenecum Iulio extremo ſcripſit:* Non deſunt quidam præſertim è Religioſis vehementer perturbationibus exagitati, Societatemq; & quidquid ab ea recte fit, exagitantes, quos videtur Deus puniſſe. Namque morbus,

Et Societatis, ex maleuolorum inuidia.

Et quis Lutherana peſtis præſeruatrix. bus, ac peſtilentia Lutherana, quæ his diebus comprehēſa eſt, ex iſtis profecta eſt. Ac Societas non modo in Religioſis, alumniſque ſuis contaminata non eſt, ſed etiam per eam iſta venerunt in lucem mala. Vniuerſique qui apud Religioſos ex ea confeſſi ſunt, integrique perſeuerauerunt, & ab iſta intacti lue, beneficio plane ſingulari Dei: cui gratiæ debentur infinitæ, ita regenti, & illuminanti, qui confidunt in illum. *Ita ille Par.2. Hiſt. Soc. lib.2. num.126.*

Socij Heroes ſublimes, & admirabiles. AB EODEM, *De quo Abbas Sylueſter Maurolicus (in Oceano Religionum pag.406.) refert, à tanto Siciliæ Prorege dictum ad eumdem Hieronymum Domenecum de primis è Societate Patribus iſtic viſis, ac è pulpito, Cathedraque auditis:* Deus bone! *(aiebat Prorex)* ecquod hoc Heroum ſublimium, & admirabilium genus eſt, quod nobis adduxiſti?

Ad animarum lucra plurimas induit perſonas Societas. 2. * A PROREGE INDIÆ ORIENT. *Qui P. Abrahamum de Georgis videns Turcico habitu indutum, aſſeruit:* Hæ ſunt adinuentiones, quibus Societas ad lucrandas Deo animas vtitur, propter quas ſuos filios tot, ac tam manifeſtis terra marique periculis exponit. *Ita Tom.2. viror. Illuſt. Soc fol.498. In vita P. Georgis.*

Quantum æſtimata à Tigrenſi Prorege. 3. * A PROREGE TIGRENSI *In Æthiopia, qui tam humiliter de ſe, ac tam magnifice de Noſtris, noſtraque Religione ſentiebat, vt plane fateretur, ac diceret,* Se Societatis famulum, ipſiuſque ſocios excalceandi indignum. *Sic in Relat: Æthiopiæ. lib.1. cap.13. fol.96.*

Et ab Abaſſinenſi. 4. A PROREGE ABASSINENSI, *Cuius etiam in colenda Societate tantum ſtudium, vt cum* Indignum ſe, *diceret,* qui vel infimum genus Officij ſocijs exhiberet, *Chriſtianum hominem muneribus ample donatum, ſuæ etiam menſæ adhibuit, cauſa non alia, quam quod Societatis noſtræ Patribus miniſtraret, qum eo aliquando ſe demiſſionis abiecit, vt ciborum etiam reliquias, quæ à religioſa noſtrorum refectione ſupererant, ſibi ſumendas cum ſumma veneratione colligeret: qua de re cum moneretur à Patribus, verecunde ſcilicet, ac tantum non moleſte ferentibus, nimiam quoque tanti Principis*

cipis obiectionem, negauit, Quid commodius indulgeri poſſe caniculæ, nec quid ſumi ab ea melius, quam micas à Dominorum menſa deciduas. *Sic ille apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib.5. cap.9. fol. 659.*

5. A SENATV GALLIÆ *In publica ſententia aduerſus Iobilianum, qui Libellum Anticottonum nomine (in quo Ieſuitæ à Caluiniſtis accuſabantur de Regicidio) in vulgus ſparſerat: ea ſic ſe habet*: Ioannes Antonius Iouilianus damnatus eſt, ipſumque damnamus ad mulctam honorariam foro faciendam ipſo die fori, cum forum agitur, vbi nudato præter induſium corpore, apertoque capite, flexis genibus, ſuſpenſa è collo reſte, ac facem pondo duarum librarum manu geſtans alta voce, vt ex audiri poſſit, renunciabit, quod ſceleſte, & malitiosè per diuerſa huius Vrbis loca (*ſcilicet Pariſiorum*) proiecerit, & ſparſerit folia, ſeu chartas impreſſas, extractas ex Libello quodam pernicioſo, & maligno, qui Anticottonus inſcribitur, ad turbandam quietem publicam, excitandas turbas, & ſeditionem in hac ciuitate mouendam compoſito, quod fuſius habetur in inſtrumento litis: cuius facti petit à Deo, Rege, & Iuſtitia veniam: in ipſius autem pręſentia prędicta folia, ſeu chartæ frangentur, & dilacerabuntur. Inhibemus autem illi, & interdicimus ſub pœna capitis, ne ſimile quid committat in poſterum. Ceterum ad quinque integros annos Regni Galliæ exilio illum mulctauimus, & mulctamus, *&c. Ita Decretum, quo honor Societatis læſus reſtitutus, & à Gallico Senatu reparatus eſt. Ita apud Becan. Tom. 4. Opuſcul. fol. 222. & apud Fagundez in Præcept. decalog. lib. 8. cap. 17. num. 12.*

Societas defenditur à Senatu Gallicano contra libellarium.

6. A SENATV ANTVERPIENSI: *Qui cum interrogaretur ab Vrbis Gubernatore Perenotto, probaturuſne eſſet, ſi qui amicorum opportunam Societati compararent domum, reſpondit.* Nullam in Vrbe ſua tam eſſe ſplendidam quam non ei ex merito ſe debere fateretur, ac ſi nulla eſſet, aut ampla ſatis, aut commoda, voluntatem ſuam neutiquam deeſſe ad excitandam

Eius ingreſſus Antuerp. quam deſideratus.

nouam, ſed iniquitate temporum negatam facultatem. *Tanta Senatus erat in Societatem beneuolentia. Sic apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib.6. fol.747.*

A Bruxellenſibus.

7. A SENATV BRVXELLENSI: *Qui literas ad Franciſcum Coſterum Prouincialem expedit ſane honorificas, quibus primùm, nec immerito deplorat præteritis bellorum tempeſtatibus afflictam, oppreſſamque Rempublicam ſuam communi patriæ calamitate.* Deinde ſæpius agitaſſe animo, *fatetur*, ante ipſas turbas aduocare Societatem: quod quia neglexerint, nunc conſcientia vrgeri, adeoque extremos adhibere velle conatus impetrandis aliquot Patribus opem proſtratæ Ciuitati laturis, & ſuum Religionis reſtituturis decus. *Ita Ibidem fol.755.*

Ad Ciuitatis opem, & Religionis decus reſtituendum.

Scholarum vtilitas.

8. A SENATV RVREMVNDANO, *Cuius publicæ extant literæ teſtantes.* Incredibilem iuuentutis mutationem vel vnius anni ſpatio factã per Societatis Scholas. *Quare minimè mirandum exoſas eſſe ſingulariter Hæreticis, qui eas ſolas, ceteris quibuſlibet impune permiſſis, ſeuera lege interdictas ſuis voluere. Sic Ibidem fol. 772.*

Diu diſceſſus ſub pœna capitis cauetur.

9. * A SENATV REGIO CANARIENSI, *præconis voce mandante*, Sub vitæ, amiſſioniſque bonorum pœna, vt à nulla cuiuſcumque ſtatus perſonâ, Patres Societatis IESV ex Inſula extraherentur, neque phaſello, aut nauigio vllo admitterentur. *Ita Senatus noſtrorum dolens abſentiam diſceſſumque, decreuit: apud Euſeb. in Vit. B. Borgiæ lib.3. cap.10.*

Ei fama defenditur.

10. A SENATV TOLOSANO: *Qui in colligendo Libello quodam aduerſus Societatem famoſo, inter alia motiua illi perquam honorifica publico decreto, vt præcipuum hoc deſignauit, ſtatuens*, Religionis rem agi, vbi Societatis bonum nomen ſine cauſa periret. *Ita in Annal. Soc. ann. 1618. fol.593.*

Eius ſingularis modeſtia in populari tumultu.

11. A SENATV CÆSARAVGVSTANO: *Qui ad Noſtros ab Vrbe ob popularem tumultum exire ſtatuentes, ſic allocutus eſt.* Tumultum popularem tantum ſibi attuliſſe moleſtiæ, quantum Societatis egregia voluntas attulerat voluptatis, nec ſe neſcire turbarum vnde oriretur initium, aut quis tandem Lapides impe-

imperitæ plebi ſuggereret, occuleretque manum. Societatem facere ſuæ conſuetudini, ſuoque nomini conſentanea, quæ tam ſingulare modeſtiæ ſpecimen, concordiæque daret, nec minus eſſet admiranda ciuibus in digreſſu, quàm ſalutaris in mora. Sed huius quoque beneficij memoriam ſeruaturum, & paucos intra dies quanti Societatem faceret, oſtenſurum. *Hæc Senatus, à quo digreſſi Patres, honorificeque deducti ſunt domum à Senatoribus aliquot. Ita Par. 1. Hiſt. Soc. lib. 15. num.73.*

Electa Societas ad Catechesim edocendam.

12. A SENATV LIMENSI *In Decreto illo adeo celebri, quo de nobis ille mira prædicabat encomia, indigeniſque Limenſis Vrbis toto iam Orbe celeberrimæ ſeuere præcipiebat,* Vt ſingulis Dominicis diebus ad Societatis Templum conuenirent, Catecheſim à Noſtris, ac de rebus diuinis concionem audituri. *Tantam Regius ille Senatus de Societate in hoc munere opinionem conceperat. Ita in Annal. Societ. ann.* 1606. *fol.* 184.

Expetita ad barbariem, & idolorum cultum euellendum.

13. A SENATV NOVI REGNI *Literis ad Philippum III. Regem Catholicum enixe poſtulante,* Triginta illuc è Societate mitteret, qui barbariem, inſcitiam, idolorumque cultum penitus inſitum ex multarum Nationum animis euellerent, ſicut ipſam Ciuitatem Regni totius caput, Socij auſpice Deo, ab improbiſſima in optimam conuerterunt. *Sic in Annal. Societ. ann.*1604. *fol.* 108.

In Comitijs defenditur à Burdegalenſi Senatu.

14. A SENATV BVRDEGALENSI *Prouinciæ Aquitaniæ ita Nobis fauente, noſtrumque nomen à maleuolorum inuidia defenſante, vt in Regia, in Comitijs, in maximis principum viroram conuentibus, Societatis cauſam grauiſſimè defenderit,* Seque hoc veritati, fidei, Catholicæ Religioni tribuere, *teſtaretur. Ita in Annal. Soc. ann.*1596. *fol. mihi* 412.

Vtilitas ex Gandauenſi miſſione.

15. A SENATORIBVS GANDAVENSIBVS: *Qui timentes, ne Claudius Generalis è Miſſione Gandauenſi euocaret Patres (is rumor Gandaui percrebuerat) datis communi nomine literis, obnixe Claudium orauere,* Per Ieſu Chriſti ſanguinem (*ipſorum hæc*

 verba

verba ſunt) ne Societatis Miſſionem reuocari pateretur; ſed contra iuberet eam confirmari, ad emolumentum ſpirituale, bonorumque ciuium conſolationem. *Fatebantur enim*, Patres ad ſe miſſos magno totius ciuitatis commodo ita deſudare in conuellenda Hæreticorum prauitate, ac Catholicæ fidei dignitate reſtituenda, vt Eccleſia Dei magnum in dies ſentiret incrementum. *Sic illi apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib. 6. fol.* 889.

Et labor in conuellendis hæreſibus, & fidei dignitate inſtituenda.

16. A SENATORE DOLANO *Clariſſimo in ampliſſimo Senatu, ceterorumque Vrbis Magiſtratuum conſeſſu pronunciante*, Plus fructuoſæ operæ, ac neceſſariæ opis in rem Chriſtianam conTRIBUi ab vnica Societate, quam ab vniuerſis ceteris religioſi Inſtituti familijs. *Et poſtea addit.* Hunc Patrum Ordinem vniuerſo eſſe Orbi vtiliſſimum, adeoque etiam neceſſarium: cui fouendo, multiplicandoque omnes ijſdem legibus teneri, quibus rem Chriſtianam ſartam, tutamque velle, ac præſtare deberent; eoque ſibi perſuaſiſſimum eſſe, ſubminiſtrando Societati operarum ſupplemento, non Religionis modo tenendæ, ſed ſtatus etiam publici conſeruandi nomine, à cuiuſcumque gradus hominibus liberos ſuos, atque in ijs natu maximos, ſponte alacriterque eſſe deuouendos. *Hæc ille in Annal. Soc. ann.* 1612. *fol* 645.

Commendatur Societas ex maiori præ ceteris fructu.

17. A IOANNE SOLORZANO *Regio Senatore ac ſcriptore doctiſſimo Tom.* 1. *de Indiar. Iure lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 22. *vbi agens de expeditione Orientali, hæc ſcribit.* Quã in expeditione cum multum laborauerint Religioſiſſimi Patres Societatis IESV, teſte Lumnio, eis congruere, *ait*, appellationem Angelorum velocium, de quibus loquitur Iſaias cap. 18. & Nubium volantium, *&c. Et Ibidem cap.* 16. *num.* 84. Vbi Lutherus (*inquit*) diram tot hęreſum labem per Germaniam euomuit, Beatiſſimum Hiſpaniæ decus Ignatium à Loyola ſuæ Societatis Inſtituta, & milites præparaſſe, qui aduerſus perfidum illum Hæreſiarcham, & eius ſequaces, & verbo, & ſcriptis vt faciunt, & fecerunt ſemper acriter, & feliciter decertarent. *Et poſtea*

Ex laboribus.

Ex velocitate nubiũ, & Angelorum inſtar. Iſai. 18. 2. Iſai. 60. 18

Ex oppoſitione cum Luthero.

poſtea lib.2. cap.19.num.22. Et tempeſtate noſtra (*ait*) S. Franciſcus Xauerius, & alij eius ſocij Euangelium euangelice cum magno fructu in India Orientali prædicaſſe leguntur, Indis, Perſis, Arabibus, Æthiopibus, Malabaribus, Iaponenſibus, Sinenſibus, & infinitis alijs, *&c.* *Ex Orientali prædicatione.*

AB EODEM: *Tom.2.de Indiar.Guber.lib.1.cap.26.num.97. Vbi aſſerit ex Franciſco Zipæo de Magiſtrat. lib. 3. cap. 3. num. 6.* Hanc curam educandæ, & inſtruendæ adoleſcentiæ Patribus Societatis IESV cum primis committi debere, eo quod eorum Inſtitutum adhoc valde vbique conduxiſſe videamus. Qua de cauſa & hæc Indorum Collegia eiſdem Limæ, Cuzqui, & in alijs vrbibus Peruanis commiſſa ſunt, & Ego ſemper reliqua committi debere iudicaui. *Et poſtea Ibidem lib. 3. cap. 16. num.68. poſtquam dixit conſeruandas doctrinas, quas religioſi Patres Societatis* IESV *ad ſuam curam, & tutelam receperunt, ſtatim addit.* In quibus (*doctrinis ſcilicet*) mirum eſt quantum vigeat, & floreat ipſorum Indorum in religione, & vitæ politicæ inſtitutione profectus, & defenſio, ac tuitio ab iniurijs, quas ab Hiſpanis, Hybridis, & Æthiopibus, & à proprijs etiam Prætoribus pati ſolent. *Et tandem num. 70. Concludit:* Vnde pluribus ſchedulis Regijs cauetur, vt dicti Patres foueantur, & ad ſimiles doctrinas capeſſendas alliciantur, præſertim in Epiſtola quadam ad Dominum Proregem D. Franciſcum à Toleto ann. 1574. Tom.1. pag.113. & in alia ad Dominum Martinum Enriquez 1583. & nouiſſime in alia ad Dom. Principem Squillacenſem dat. Matrit. 28. Mart. ann. 1620. *Hucuſque Senator ſapientiſſimus in non modicam Societatis laudem.* *Ex adoleſcentum educatione. Etiam Indorum. Et ex Doctrinis in Regno Peruano.*

18. A PROTOPRÆSIDE *Senatus Toloſani Nobiliſſimoque Viro Domino de Verdun, qui dum Pariſijs in Prouinciam illam ſuam proficiſcitur, Biterras diuertit, vbi honorificè exceptus,* Cognouiſſe ſe, *dixit*, in ipſis Ciuitatis portis Collegium Ieſuitarum intra Vrbem eſſe: *id ſcilicet conijciebat ex carmine quod illi ad portas ex theatro publico recitatum fuerat à duobus iuuenibus* *Sociorum æſtimatio.*

Schola-

Scholaſticis noſtris honeſtiſſimis. A meridie Collegium inuiſit, nunquam paſſus per Vrbem à latere ſuo P. Rectorem abſcedere. Spectaculum ſane tam ingratum Hæreticis, quàm Catholicis iucundum. Et ad viros nobiles, ceteroſque Vrbis Magiſtratus, qui eum adſectabantur conuerſus; Iſti, *inquit*, ſunt Patres Societatis, à quibus mores, & litteras hauſiſſe me fateor, quorum induſtria ac labore ciuitates Galliæ noſtræ viris pijs muniuntur, ac doctis. *Et multa eiuſmodi, quæ ſine rubore, neque tunc à noſtris audiebantur, neque nunc à nobis referri poſſunt.* * *Ita in Annal. Soc. ann.* 1602. *fol.* 382.

Quorum induſtria, ac labore ciuitates viris pijs, ac doctis muniuntur.

Erga eos Diſerini liberalitas.

19.* A Gisseno Diserino, *Conſule Senatus Bergenſis, qui ſtrenuè in fundationem Collegij noſtri ſemper incubuit: & cum in Collegij fundamentis non nemo diceret, excedi terminos, Conſul ipſe reſpondiſſe fertur,* Iſto in ædificio nullos ſibi præfixos limites, & ſi qui forent, modum ſeſe excogitaturum tranſgrediendi, cum probe ſciret quanta Vrbis, agrique Bergenſis in Societatem iam tum eſſet obligatio. *Sic ille apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 6. *fol.* 758.

Societas Catholicam fidem, heroicis, & frugiferis laboribus in Paraquaria propagauit.

20. * A Ioanne de Lizarazv, *Regio Conciliario, & Regij Senatus Argentini in Peruuio digniſſimo Præſide, in Edicto, menſe Iulio anni* 1636. *promulgato in hæc verba.* Quoniam Maieſtas Regis Domini noſtri (quem Deus ſeruet) plurimis ſchedulis iuſſit, & ſanciuit, vt Indi huius Orbis indigenæ protegantur, & defendantur in cauſis, quæ ſe ſe illis offerunt: & quoniam ſingulari ratione conuenit id fieri, & obſeruari in Indis recens conuerſis ad noſtram ſanctam fidem Catholicam, quam quidem ſacra Religio Societatis Iesv, heroicis ac frugiferis laboribus, propagauit in Prouincijs Paraquariæ, & in oppidis S. Ignatij, & Itapuano: in fluminibus Paranenſi, Vruguayenſi, & Iabebirino, & in Prouincia Itatinorum, quorum protectionis, ac defenſionis ratio habenda eſt, quia cum benigne tractati fuerint indemnes, & illæſi, facilius, & firmius quidquid ad ſuam conuerſionem pertinet ſint amplexuri. Quapropter cum mihi planè comper-

compertum ſit, quod admodum RR. PP. Prouinciales è Societate Iesv in ſupradictis Prouincijs, vt homines, quorum officium eſt dirigere & promouere quod magis principale eſt, ſcient etiam quod ſpectat, & attinet ad augmentum, conſeruationem & pacem illorum Indorum, ſcient, inquam, optime prouidere quidquid opus erit, vt illi Indi habeantur, & tractentur tanquam ſubiecti, & Vaſſalli Veſtræ Maieſtatis, iure Regio, & communi legum præſidio communiti. Quod cum ita ſit, vtendo poteſtate mihi conceſſa, nomine in protectionem Indorum Paranenſium, Vruguayenſium, Iabebinorum, & Itatinorum, quorum Prouinciæ concreditæ ſunt Societati Iesv, eiuſdem Prouinciales, *&c. Hæc Iudex integerrimus in Memor. ad Philipp. IV. pro Prou. Paraq. Matrit. typis edit. in Lite cum D. Fr. Bern. de Card. fol.* 50.

Ad Indorum harum Regionum patrocinium ex petitur.

21. * Ab Andrea Garavito de Leon *Senatore Regio Peruano in Aureo illo ſuo Memoriali ad Regem noſtrum Philip. IV. magnum, & Catholicum*: Epiſcopatus (*inquit, num.* 31.) Boniaeris, & Paraquariæ tenuiſſimi redditus ſunt, ſed dilatati admodum terrarum tractibus, & perſonarum multitudine: oporteretque pro ijs Epiſcopatibus præſentare Religioſos Societatis Iesv, Viros in Indijs verè Apoſtolicos, & vt legibus cauetur Imperialibus, ad hoc miniſterium compulſi, reluctanteſque eligendi ſunt. Eos V. Maieſtas Pontifici præſentet, & fideles inueniet, & Regijs Vtilitatibus opportunos: parum illos litigia diſtinebunt, ſæpius à vanitate deriuata: multo minus illi improbitatibus obtemperabunt, quæ tanto pernicioſiores timendæ ſunt, quanto à Viris Primarijs plus fouentur. *Et poſtea num.* 32. Primum (*inquit*) fidei fructum in Prouincijs Paraquariæ Martyrium P. Rochi Gonzalez & Sociorum è Societate Iesv dedit: quæ tantorum Martyrum irrigatæ ſanguine circumiacentes agros fœcundarunt, vt omnia retro tempora ſterilitate laboraſſe vi-

Et ad Epiſcopatus.

Eius filij vere Apoſtolici viri.

Paraquariam ſuo ſanguine irrigarunt.

Scholaſticis noſtris honeſtiſſimis. A meridie Collegium inuiſit, nunquam paſſus per Vrbem à latere ſuo P. Rectorem abſcedere. Spectaculum ſane tam ingratum Hæreticis, quàm Catholicis iucundum. Et ad viros nobiles, ceteroſque Vrbis Magiſtratus, qui eum adſectabantur conuerſus; Iſti, *inquit*, ſunt Patres Societatis, à quibus mores, & litteras hauſiſſe me fateor, quorum induſtria ac labore ciuitates Galliæ noſtræ viris pijs muniuntur, ac doctis. *Et multa eiuſmodi, quæ ſine rubore, neque tunc à noſtris audiebantur, neque nunc à nobis referri poſſunt.* **Ita in Annal. Soc. ann.* 1602. *fol.* 382.

Quorum induſtria, ac labore ciuitates viris pijs, ac doctis muniuntur.

Erga eos Diſerini liberalitas.

19.* A GISSENO DISERINO, *Conſule Senatus Bergenſis, qui ſtrenuè in fundationem Collegij noſtri ſemper incubuit: & cum in Collegij fundamentis non nemo diceret, excedi terminos, Conſul ipſe reſpondiſſe fertur*, Iſto in ædificio nullos ſibi præfixos limites, & ſi qui forent, modum ſeſe excogitaturum tranſgrediendi, cum probe ſciret quanta Vrbis, agrique Bergenſis in Societatem iam tum eſſet obligatio. *Sic ille apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 6. *fol.* 758.

Societas Catholicam fidem, heroicis, & frugiferis laboribus in Paraquaria propagauit.

20. * A IOANNE DE LIZARAZV, *Regio Conciliario, & Regij Senatus Argentini in Peruuio digniſſimo Præſide, in Edicto, menſe Iulio anni* 1636. *promulgato in hæc verba.* Quoniam Maieſtas Regis Domini noſtri (quem Deus ſeruet) plurimis ſchedulis iuſſit, & ſanciuit, vt Indi huius Orbis indigenæ protegantur, & defendantur in cauſis, quæ ſe ſe illis offerunt: & quoniam ſingulari ratione conuenit id fieri, & obſeruari in Indis recens conuerſis ad noſtram ſanctam fidem Catholicam, quam quidem ſacra Religio Societatis IESV, heroicis ac frugiferis laboribus, propagauit in Prouincijs Paraquariæ, & in oppidis S. Ignatij, & Itapuano: in fluminibus Paranenſi, Vruguayenſi, & Iabebirino, & in Prouincia Itatinorum, quorum protectionis, ac defenſionis ratio habenda eſt, quia cum benigne tractati fuerint indemnes, & illæſi, facilius, & firmius quidquid ad ſuam conuerſionem pertinet ſint amplexuri. Quapropter cum mihi planè comper-

compertũm ſit, quod admodum RR. PP. Prouinciales è Societate Iesv in ſupradictis Prouincijs, vt homines, quorum officium eſt dirigere & promouere quod magis principale eſt, ſcient etiam quod ſpectat, & attinet ad augmentum, conſeruationem & pacem illorum Indorum, ſcient, inquam, optime prouidere quidquid opus erit, vt illi Indi habeantur, & tractentur tanquam ſubiecti, & Vaſſalli Veſtræ Maieſtatis, iure Regio, & communi legum præſidio communiti. Quod cum ita ſit, vtendo poteſtate mihi conceſſa, nomine in protectionem Indorum Paranenſium, Vruguayenſium, Iabebinorum, & Itatinorum, quorum Prouinciæ concreditæ ſunt Societati Iesv, eiuſdem Prouinciales, &c. *Hæc Iudex integerrimus in Memor. ad Philipp. IV. pro Prou. Paraq. Matrit. typis edit. in Lite cum D. Fr. Bern. de Card. fol.* 50.

Ad Indorum harum Regionum patrocinium expetitur.

21. AB ANDREA GARAVITO DE LEON *Senatore Regio Peruano in Aureo illo ſuo Memoriali ad Regem noſtrum Philip. IV. magnum, & Catholicum*: Epiſcopatus (*inquit, num.* 31.) Boniaeris, & Paraquariæ tenuiſſimi redditus ſunt, ſed dilatati admodum terrarum tractibus, & perſonarum multitudine: oporteretque pro ijs Epiſcopatibus præſentare Religioſos Societatis Iesv, Viros in Indijs verè Apoſtolicos, & vt legibus cauetur Imperialibus, ad hoc miniſterium compulſi, relucranteſque eligendi ſunt. Eos V. Maieſtas Pontifici præſentet, & fideles inueniet, & Regijs Vtilitatibus opportunos: parum illos litigia diſtinebunt, ſæpius à vanitate deriuata: multo minus illi improbitatibus obtemperabunt, quæ tanto perniciosiores timendæ ſunt, quanto à Viris Primarijs plus fouentur. *Et poſtea num.* 32. Primum (*inquit*) fidei fructum in Prouincijs Paraquariæ Martyrium P. Rochi Gonzalez & Sociorum è Societate Iesv dedit: quæ tantorum Martyrum irrigatæ ſanguine circumiacentes agros fœcundarunt, vt omnia retro tempora ſterilitate laboraſſe vi-

Et ad Epiſcopatus.

Eius filij vere Apoſtolici viri.

Paraquariam ſuo ſanguine irrigarunt.

deantur, & ſane maiori quàm earum ſata hucuſque viderunt. Decem & ſeptem Reductiones in his Prouincijs fundatæ ſunt (præter plures alias ab inimicis Braſilianis præcipue Paulenſibus deuaſtatas) quare quaſi per tranſennam, Maieſtatem Tuam oro, vt pia qua ſoles prouidentia, Tuam Iuſtitiam exeras aduerſus eos, qui Templa deſtruunt, quæ ibi charitas diuino Nomini erexit. *Hæc nobiliſſimus Senator in dicto Memoriali, in quo tam bene de huius Prouinciæ Paraquariæ Apoſtolicis operarijs & loquitur, & ſentit.*

Ex quo mira fœcunditas, & innumeri fructus ſubſecuti.

* Ab Eodem, *Iam Gubernatore, & Viſitatore eiuſdem Paraquariæ, in Sententia, quam tulit in eos, qui ex Ciuitate Aſſumptionis Societatem per ſeditionem expulerunt, inter alia hæc ille ait:* Expellentes dictos Religioſos vna ſimul ablegarunt virtutem, modeſtiam, Religionem, & frænum denique, quo hactenus libertas effrænis, & morum prauitas eorum prædicatione, & exemplis compreſſa fuit, &c. *Ita in Memorial. ad Philip. IV. Matrit. typis edito per P. Iulian. de Pedraza ann. 1657. fol. 36.*

Societatem expellere, eſt virtutē. modeſtiam, ac religionē ablegare. Et frenum morum, ac effrænis libertatis.

22. * A Iacobo de Vera, *Qui cum è Senatore Mexicano in Regij Senatus Philippinarum Præſidem electus eſſet, à Prouinciali Mexicano petiuit aliquos è Societate Patres ad illarum Inſularum culturam, ſine quibus haud profecturum ſe inſtanter aſſerebat: quatuor tandem conceſſi tanto huius Chriſtiani Præſidis gaudio, vt de genibus gratias Deo coram noſtris egerit,* ob miniſtros, quos ſecum ferebat (*Sic ille dicebat*) quibus diuina Maieſtas vtitur ad conuerſionem gentium. *Ita apud P. Sandoual Tract. de Inſtitut. Æthiop. Saluandorum lib. 4. cap. 9.*

Eius filijs Deus vtitur ad conuerſionem gentium.

23. * A Didaco de Saavedra *Equite Iacobæo Regio Conſiliario in Indiarum ſupremo. Is in ſuis Symbolis Chriſtiano-politicis, ſymbol. 57. fol.* 449. Societatis regimen admirabilem harmoniam *appellat. Illudque cum Principibus, ac præcipuè Hiſpano Regi imitandum propoſuiſſet, addit,* Si Chriſtiani Principes hanc

Eius regimen, admirabilis harmonia.

hanc normam ſequerentur, profectò illos regnandi artem optimè calliturós. *Ita erudituſſimus vir paucis verbis non pauca in Societatis honorem complexus.*

24. A Petro Cornvto *Senatore Regio in ſuprema Delphinatus Curia in Tabulis triumphalibus & Hiſtoricis Henrici IV. Cognomento Magni Regis Galliæ pag.55. Titulo* Pietati, *ſic de ipſo Rege loquens ait :* Quoniam fide Catholica Regnum firmauit, & ſtabiliuit, Religioſos Ordines dilexit, & amplexus eſt, Patres Societatis Iesv Flexiæ in domo ſua Auguſta fundauit, & dotauit, & eos viros præſtantiſſimos tanquam cohortes, & fortia propugnacula aduerſus hæreſes in diuerſis Regni partibus diſpoſuit, & collocauit. *Sic ille.* *Ieſuitæ cohortes, & fortia propugnacula aduerſus hæreſes.*

CLASSIS VII.

A GVBERNAT. CETERISQVE MAGISTRATIBVS.

Sociorum vnicum lucrum diuinus honor, & hominum ſalus.

1. A GARCIA DE LOYOLA *Gubernatore Chilenſi, qui Noſtro Parenti Ignatio ſanctiſſimo, arctiſſimo propinquitatis vinculo coniunctus, ſic Sacerdotes noſtros Caziquijs Araucanis commendauit:* Homines (*dixit*) eſſe longe à communi reliquorum conſuetudine alienos: non ſibi aurum quærere, non argentum, nullum aliud denique lucrum niſi diuinum honorem, atque hominum ſalutem: huius vnius rei cauſa ex Hiſpania profectos, longæ periculoſæque nauigationis incommoda magno animo ſubiiſſe: atque in vnam eam rem ſuam vitam omnem deuouiſſe: nihil ijs cordi eſſe, niſi hominibus viam ad cælum expedire, & quod ad humana attinet in his terris hominum commoda apud Prætorem, Præfectoſque Regios procurare. *Adiecit etiam quo maius Societatis beneficium faceret,* A Rege miſſos in has terras, vt Hiſpanorum vitia corrigerent, & acerbiſſimis iniurijs, quibus ipſi premerentur, obuiam iretur. *Hæc pientiſſimus Gubernator in Annal. Soc. ann.* 1596. *fol.* 916.

Quibus vt viam ad cælum expediant, vitam omni periculo deuouent.

Sodalitatum fructus vberrimi.

2. A GVBERNATORE GVADIANENSI *Mexicano*: Cum Societatis (*inquit*) progreſſiones, atque incrementa contemplor, non poſſum non vehementer perpetuam huius vineæ admirari fecunditatem, quæ in omnes partes ſine vlla ceſſatione, innumeris ijſdemque ſanctiſſimis Inſtitutis ſe fundit. Sed inter ceteros huius vitis palmites, ſodalitatum Beatæ Virginis Inſtitutio vberrimos edit fructus virtutum. *Sic ille in Annal. Soc. ann.* 1611. *fol.* 856.

3 A GV-

3. A Gubernatore Sinensi: *Qui ſub ipſa initia admiſſorum in Sinas ſociorum (cum moderationem in ijs eximiam, & in exponenda Chriſti lege virtutem animi, atque ſolertiam perſpexiſſet, & porro ſuſpexiſſet impenſius) verſâ demum in venerationem admiratione ita ſtatuit, eos non tranſeunte verbo, ſed expreſſis ex more Gentis ſuæ, affixiſque tabulis perpetuis honorare: fieri id ſolet, factumque eſt hac, quam ſubijcio, celebritate, qua ſummi quique Magiſtratus ſuam in familiares tantum, ac pares ſibi, beneuolentiam publicè conteſtantur. Binas Tabulas inſigni opere ſtriatas, & coloribus illuſtres, eo qui in ſimilibus obſeruari ſolet apparatu, ad nos miſit; adiecta voluntate ſua, qua deſiderabat earum vnam Sacræ apud nos ædiculæ veſtibulo imponi, alteram in eâ optabat aulâ ſtatui, in quam officij, & ſalutationis gratia conueniebant amici noſtri. Illa cubitalibus characteribus hoc præferebat elogium,* Diuorum floris Ædes: *hæc verò paribus expreſſum literis hoc Societatis encomium exhibebat,* Gens ex occaſu ſacroſancta: *minoribus infra notis ſcripto Gubernatoris ipſo nomine: quo quidem à grauiſſimo illo inter Sinas Magiſtratu fieri ad amicam venerationem illuſtrius nihil poteſt. Ita apud Imag. 1. ſac. Soc. lib. 5. cap. 10. fol. 672. ex Trigauſ. de Chriſt. exped. apud Sinas lib. 2. cap. 5.*

Eximius honor noſtris à Gubernatore Sinenſi habitus.

4. A Gubernatore Pequinensi *In Sinenſi Imperio celeberrimo, qui affine, & omnino gemino officij genere, & laudis ampliſſimæ plurimis poſt annis affecit Socios recens tum miſſos in poſſeſſionem aulæ ſuburbanæ ad P. Matthæi Riccij ſepulturam, & uſum Societatis perpetuum, auctoritate regia attributæ. Is ſimili vt ante ritu adornatam miſſamque Tabulam tumulo Patris impoſuit cum hoc lemmate:* Ad Iuſtitiæ famam venienti Matthæo Riccio è magnō Occidente. *Quo quidem Sinæ, iuſtitia & ratione omnia metientes, ad ſummam venerationem ſignificantius efferre nihil ſolent. Et ita ſane etiam citra adulationem vel inuidiam ille potuit; cum màximorum eo ipſo tempore Magiſtratuum crebrò de Socijs audirentur hæ voces:* Quod eſt tota hac aula tribunal, quod non intelligat legem illam, quam prædicatis iuſtam eſſe, veram eſſe? *Summâ fateor, & debita veneratione fidei Catholicæ, & non*

Et ſimilis à Pequinenſi.

minimâ etiam commendatione Sociorum, quorum non minus è moribus, quam verbis, iuſtitiæ ac veritatis Chriſtianæ lux ſeſe incorrupta prodebat. Hæc Ibidem.

Sociorum ſingularis zelus, pietas, doctrina, ac modeſtia in iuuentute excolenda.

Quorũ induſtria Vrbes ex vitiorũ nocte in lucem reuocantur.

Quam neceſſarij ad acuendam pietatem, & fidẽ Catholicã inſtaurandã.

5 A VARIIS MAGISTRATIBVS: *Quorum publicis expreſſa literis teſtimonia, ſic ſe habent*: Notum facimus (*inquiunt*) Societatis Patres in hac noſtra Ciuitate ſingulari zelo, pietate, doctrina, ac modeſtia iuuentutem excolere, nec minus ad omnem virtutem atque honeſtatem, quam ad eruditionem informare. *Et alibi*: Teſtamur hanc Vrbem hominum Societatis induſtria ex mera nocte, in qua ipſi eam deprehenderant, in lucem reuocatam. *Item alibi*: Fatemur Patres Societatis IESV ad inſtaurandam hic orthodoxam, & Catholicam fidem, ad acuendam pietatem, ad promouenda literarum ſtudia, ad bonos & Chriſtianos mores inducendos, magno vſui, adeoque neceſſarios fuiſſe. *Hæc Ibid. lib. 6. fol. 889. Et id genus multa alibi.*

Solantur in laboribus Socij,

6 AB ANNA MOMORANTIO *Comeſtabili, ſeu Equitum Magiſtro, ad quem cum Socij Pariſienſes, Anuillani filij monitu, quaſdam purgaturi calumnias aduiſſent, in hunc eos modum affatus eſt*: Nequaquam me fugit quam multa Societas Veſtra in Gallia perpeſſa ſit, poſtquam præſertim diſſidium in Religione publicè factum eſt. Cæterum vos æquiore hæc animo ferre debetis, quod ſunt vobis cum optimis quibuſque communia. Ac recordamini quicumque in Eccleſia Dei magnum aliquid moliti ſunt, magnas etiam, vti vos difficultates expertos eſſe. Quod ſi qua ſimplicitate, quaque pietate cœpiſtis Eccleſiæ Dei prodeſſe reique publicæ, pergatis: nihil eſt quod vobis magnopere timendum ſit: iſtis enim præſidijs tuti eritis. Quod attinet ad me operam meam nullo vnquam loco deſiderabitis. *Ita Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 2. num. 59.*

Præferuntur ceteris in re Chriſtiana promouenda.

7. A PRÆTORE QVITENSI *Ad Limanum Proregem de Socijs ſcribente*: Mihi (*inquit*) affirmanti credat Excellentia Tua, ad rem Chriſtianam promouendam, ad opportu-

nam

nam his hominibus opem ferendam, plus eſſe illos vnos, quam omnes aliorum Ordinum familias: propeque illud affirmare auſim, pluris intereſſe Reipublicæ illos eſſe in his terris, quam Regios ipſos Auditores. *Ita ille in citata Imag.1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 11. fol. 679. Beneuolentiæ hic error, & exceſſus amoris eſt erga Societatem, quam nos omnium Religionum minimam profitemur.*

8. A PRÆTORE INDIÆ, *Ad Regem Luſitanum his ipſis verbis inter alia ſcribente:* Si totas quam primum Indias cernere Chriſtianas cuperet, quam plurimos curaret eiuſmodi de Societate mittendos. *Tam præclarum Societati nomen primorum Patrum virtute, & induſtria partum in Orientali India. Ita Par. 1. Hiſt. Soc. lib. 4. num. 73.* *Quam ſint vtiles ad India conuerſionem.*

9. * AB HYACINTHO DE LARIS *Equite Iacobæo, Gubernatore Fluminis Argentei, ſeu Portus Boniaeris, in Epiſtola ad Gubernatorem Paraquariæ D. Didacum de Eſcobar, è fluuio Paranenſi conſcripta, dum Viſitationi Reductionum noſtrarum vacaret.* *Commendantur Reductiones Paraquariæ.* Inueni (*inquit*) iſtas Indorum Reductiones Societatis IESV laboribus prope infinitis partas, earũm Templa, & diuinum cultum adeo firmum & conſtantem, tantoque cum ſplendore, quantum videre eſt in Ciuitatibus antiquis frequenti populo, omniquè politia Chriſtiana conſpicuis: multam ornamentorum ſacrorum, ſacrarum Imaginum, ſacrariorum, æditúorum, Cantorum, & omnis generis muſicorum inſtrumentorum ſupellectilem admiratus ſum: ſed in primis hos Neophytos tam belle inſtitutos, pios, diuino & Regio obſequio adeò addictos, tam abſque querela, moleſtia, & vexatione vlla, vt nihil vltra deſiderari poſſit. Ceterum quod ad arma attinet iudico magni momenti eſſe, quod actum eſt, & agitur pro propria, & neceſſaria defenſione Regiæ ditionis huius, aduerſus excurſiones, & impetus Luſitanorum, ſeu Braſilienſium ex oppido ſancti Pauli. Sunt etenim iſti Indi in omni armorum genere, tum Sagittarum, tum catapultarum *Ex laboribus prope infinitis.* *Ex Templorum ornatu: & Muſicorum cantu.* *Ex Indorum ſubiectione Deo, & Regi.*

vſu

vſu exercitatiſſimi: nimirum (præterquam quod id omnino expedit aduerſus frequentes hoſtium aggreſſiones, & ad præſidium horum limitum Caſtellani Imperij) eos habemus ſemper Tu, & Ego paratiſſimos ad omnes occaſiones, quæ poſſunt occurrere Regij ſeruitij. Pro certo Tibi, Domine mi, aſſeuero, Te maxima voluptate afficiendum, ſi has Reductiones inuiſeris, earumque ſplendorem inter hæc deſerta, & remotiſſima nemora luſtraueris; mihi certe videntur Eliſium beatæ, ac fortunatæ Inſulæ, imo & Gloria Paradiſi, *&c. Hæc ille in Memoriali ad Philipp. IV. Matriti typis mandato per P. Iulianum de Pedraza ann.* 1657. *pro Prouincia Paraquariæ, fol.* 101.

Sunt velut Eliſij Campi, & gloria Paradiſi.

CLAS-

CLASSIS VIII.

AB VRBIBVS.

1. A PANORMITANA, *Cuius Prætor, ac Iuratorum Magiſtratus, hæc inter alia prodidere in Sociorũ, & Societatis præclarum teſtimonium, à quibuſdam calumnijs vindicantes.* Scimus, & intrepide fatemur Sanctiſſimis horum Patrum inſtitutis, doctrina, & pietate plurimos apud nos quotidie, & in ſcientijs & in ſpiritu proficere, nec vnquam ab ſtructo eorum Collegio aliquam vel minimam criminis ſuſpicionem ſubortam fuiſſe; quin plura eorum opera huic Ciuitati emolumenta acceſſiſſe; vt nulli dubium ſit eos verè in Societatem IESV eſſe adſcitos: vnde & hoc nomine merito in hac vita nuncupantur. Quæ omnia cum ita ſe habeant, noſtra omnium auctoritate, ac fide publicè teſtamur, hos Patres nunquam hîc, quæ ſibi vulgo adſcribuntur, criminibus fuiſſe adſtrictos. Et ſi qui ſunt, qui hanc conceperint opinionem, poſthac deponant, aut ſibi certò Religioni vertant, quod tantorum Patrum nomini tam facile detrahant; nec illum Sacerdotem in illorum vnquam Societatem admiſſum fuiſſe exiſtiment. *(Is erat Presbyter quidam à Noſtris habitu non diſſimilis, qui ob fæda, & impia ſcelera exuſtus, & per errorem vulgus, per maleuolentiam iniqui infamiam in nos vertebant.) Ita Par.2. Hiſt. Soc. lib.2. num.*111. *Teſtimonium egregium de Societatis innocentia.*

2. A MAMERTINA: *Quæ poſtquam fidem fecit, Ioannello (hoc erat prædicti Sacerdotis exuſti nomen) nihil cum Societate commercij fuiſſe, & Patres non modo à culpâ, ſed etiam ab omni ſuſpicione omnino abeſſe, ſubiecit:* Quin etiam verè affirmare poſſumus, atque apud omnes liberè teſtificari ab exſtructo Collegio nunquam quidquam de illorum vita, moribus, & doctrina auditum apud nos eſſe, quod non ad Omnipotentis Dei laudem, & noſtratium hominum ædificationem maximè per- *Aliud.* *Quantò fructu in cõcionibus, confeſſionibus, & iuuentutis educatione Socij occupentur.*

tineret. Scimus eos habendis concionibus, confeſſionibus audiendis, iuuentute literis & moribus inſtruenda, ſacris literis publicè interpretandis, docenda Chriſtiana diſciplinâ, ægrotis ac vinctis inuiſendis, alijſque id genus operibus, nec id modico Ciuitatis fructu. & gaudio, aſſiduè occupari. Vitam vero ita caſtam, & incorruptam ab illis agi, vt exemplo non minus, quàm eruditione, & inſtitutione proſint. Quo factum eſt, vt magnam probitatis, ac doctrinæ famam, & obtinuerint hactenus apud noſtrates homines, & nunc quoque retineant. Quæ cum ita ſint, oramus ſi qui ſunt, qui falſo illi rumori fidem adhibuerint, eam opinionem longe abijciant, & quam de huius Societatis IESV Patribus exiſtimationem benè conceperant, eam liberè, ac tuto conferuent. *Sic Ibid. num.*112.

Eorum vita, quam caſta, & incorrupta.

3. A BARCINONENSI: *Quæ erga noſtrum Ordinem ſe egregie piam ſemper, atque benignam præbuit: præque ceteris pignoribus illud à Concilio Regio præbitum eſt. Miſére hominem ad Collegium, qui aliquantum pecuniæ eleemoſynæ nomine deferens totius Conſilij verbis diceret,* Cognouiſſe ipſos quàm vtilis in publicum Sociorum opera eſſet, ac rogare, vt ab Generali Præpoſito viciſſim communicationem benefactorum Societatis ipſis impetrarent. *Cui voluntati ſatisfieri in omnes partes non potuit. Reſponſum eſt enim quomodo alijs quoque idem petentibus reſpondebatur: id doni non vniuerſè Corpori ciuium, ſed hominibus viritim ſolere concedi. Hæc Ibid. lib.*5. *num.*52.

Participatio bonorum ſpiritualium Societatis, expetita.

4. A PONTANENSI, *Cuius Legati in Conuentu Griſonum pro Collegio in valle Tellina fundando, hæc inter alia, eius nomine, verba dedére.* Etenim (*inquiunt*) ſi rectè animaduertimus, quæ res cuiuis bene Inſtituto hominum Cætui maximè neceſſaria eſt, ea nos laboramus maxime, liberûm Inſtitutione. Quippe non eas colimus terras, ad quas vel locorum amænitas, vel lucri magnitudo, vel nominis, & famæ cupido idoneos Magiſtros alliciat. Inde ſobolem noſtram haud prope aliter, quàm ſuos belluæ partus, educamus; cibum modo eis,

Et fundatio Collegij Vallis Telline anxie precata.

cis, potionémque, per quæ inertia nutriantur corpora, ſubminiſtrantes. Inde in domibus priuatim vitia, inopia, inhumanitas abundat: publicè in oppidis nulla eſt ſapientia, nullus ſplendor, humanitatis parua veſtigia. Quæ peruidens mala vir altiſſimæ mentis, pariſque Charitatis noſter Eques (*is erat Marcus Antonius Quadrus Pontanorum Curio*) quoniam progeniem natura illi negarat, viam excogitauit, per quam melius fieret Pater, perpetuamque patriæ bonorum procrearet ſobolem. Magiſtros accerſiuit, & alimenta de ſuis facultatibus attribuit: vt, dum ſapientum copia Præceptorum domi eſt, opportunitate locupletes vtantur, tenuiores conſulant neceſſitati: & Magiſtri, dum liberalitate eius affatim, vnde ſe tueantur adepti, non lucra ex priuatis petunt, neminem reiiciunt pauperem, nemini ditiorum indulgent. Quæ ſi omnia Quadriorum erudiendis duntaxat liberis tradidiſſet, ſimul tamen Magiſtros conquirendi eiſdem aduocandique, vt filios peregre ad diſciplinam mittendi negotium reliquiſſet; quanto id beneficium minus foret? At ille, quo gratiam, quàm cumulatiſſimam conferret, omni in perpetuum vacuos, ſolutoſque cura eſſe voluit. Magiſtros ipſemet ſtudioſiſſimè conquiſiuit, cunctis auctoritatis ſuæ opibus vt aduocaret, contendit; denique aduocauit, quorum nec dubia facultas, nec caduca, aut interitura vnquam diſciplina eſſet. Etenim ex eo Ordine ſunt, qui in dies vegetius ſeſe propagans, facile poterit in Præceptorũ ſeneſcentium & cadentium locum ſine curâ noſtrâ ſufficere nouos, ijdemque ſunt, qui Viennæ, qui Pragæ, qui Ingolſtadij, Monachij, Treuiris, Coloniæ: in Gallijs, in Italia, Sicilia, Hiſpania, Luſitania, denique in India cum opinione excellentis ſapientiæ docent. Hos vt liceat nobis retinere, vt Equitis iudicium honeſtiſſimi, & amantiſſimi patriæ viri comprobare ſuffragio veſtro velitis, ſuppliciter, Domini, petimus. Ne permittite per Deum immortalem, vt pæniteat nos patres eſſe: vt natio noſtra ſilueſcat in dies atque efferetur magis, atque adeo extinguatur.

Ad optimam iuuentutis in doctrina, & moribus educationem.

guatur. Vt quid enim, ſi inſtituere fas non eſt ſuſcipiamus liberos? pecudumne vt gregem pro familia educemus? Ne ſinite inopum miſero apud nos gregi, omni alia deſtituto, hanc incidi ſpem, hoc patrimonium ſurripi. Ne dolorem hunc ætati ſupremæ, ne labem hanc clariſſimo nomini Equitis vobis addictiſſimi, veſtrique obſeruantiſſimi inurite: vt qua in re ab ceteris omnibus ſummam conſecutus eſt laudem, condemnetur à vobis. Omnes circa nationes, Reſque publicæ, ac Principes ad hoc iudicium intendêre oculos, & exitum rei expectant, ij maximè, qui & à nobis, & celebri fama rem edocti, plurimum ſpei in ſua apud vos commendatione iuſſerunt reponere: nec fore vllo modo timent, vt ſua auctoritas vilis vobis ſit, & quaſi iniqui patrocinij notentur. Omnes hoc dicunt, niſi ſint inter vos, qui ad infamiam vniuerſi conuentus partem eius hereditatis cum aduerſarijs pacti ſint, nihil eſſe nobis timendum. Videte vtrum magis grauitatem veſtram deceat tot maximos demereri Principes, Equiti exiſtimationem conſeruare, noſtrorum liberorum miſereri; an quod patriæ noſtræ, quod pupillis, ac deſtitutis ad ſalutem ac decus donatum eſt, cum ſumma veſtri nominis (quod nunquam Deus ſinat) ignominia, hominis vnius, aut alterius iniquiſſimæ cupiditati prodere. Agite igitur, præſtantiſſimi Domini, longe lateque celebratam conſtantiæ veſtræ & grauitatis famam cum ſalute dignitateque noſtra cõnſeruate. Id à vobis ſummo ſtudio Criſtianiſſimus Galliæ Rex contendit (*hæc cum dicerent commendatitias proferebant literas*) id Ferdinandus Cæſar, id Maximilianus Bohemiæ Rex, id Albertus vtriuſque Bauariæ Dux, id Heluetiorum Reſpublica, id Prætor Mediolanenſis, id noſtra omnis patria ad Veſtros abiecta pedes ſupplex rogat; id noſtri liberi, atque adeo nepotes noſtri, & cuncta poſteritas comprecatur. Si licuerit huc accedere, ipſos hîc pueros, ipſas matres familias, Vniuerſos Vallis Veſtræ populos, & totam vicinitatem videretis, ad veſtra genua prouolutos, vobis tendentes ſupplices

manus.

manus. Experti enim ſumus benigniſſimi Domini, quas habeat vires recta inſtitutio; quæ ſit horum hominum doctrina, & facultas. Paucis apud nos fuere menſibus, & iam pueri noſtri alij ſunt, longe quam ante modeſtiores, domi, ac foris quietiores, maiorum obſeruantiores, ſuis longe magis obſequentes, longeque magis cum laudis, tum literarum amantes. Nos æquitate cauſæ, Equitis Quadri ſapientia, eius facti gloria, ad hæc iuſtitia, & benignitate Veſtra freti, quas hanc ob rem ſubiuimus vel ærumnas, vel impenſas recte arbitramur poſitas; vt in tanto beneficio, & Quadri, quod primum contulerit; & Veſtrum omnium, quod reſtitueritis, ex æquo apud nos, noſtroſque poſteros memoria immortalis viuat. *Hæc Pontanenſis Ciuitas per Legatos ſuos in Societatis, & Sociorum commendationem immortalem: In Eadem Par.2. Hiſt. Soc. lib. 5. à num.99.*

5. A BILLOMENSI: *quæ tota cum Conſulibus ita ex animo Collegium apud ſe habere deſiderabant, vt dimiſſis per Auerniam omnem probatis viris, teſtimonia multa de probitate hominum Societatis, quamque vtiles, atque adeo neceſſarij forent, conquiſierint, quæ tredecim è præcipuis Auernorum Ciuitatibus luculenta, & plena ingentium laudum ſcripta protulêre. Addiderunt diſertè nobiles,* Niſi Rex vellet omnes Auernos vel Hæreticos fieri, vel inſcitia obrui, neceſſarium eſſe, Societatem admitti. *Dum autem ad Cardinales Lotharingum, atque Turnonium ſupplicem ſuper ea re libellũ Billomæi deferrent, lumina illa, & propugnacula Eccleſiæ Gallicanæ lætiſſimè accepto libello addidiſſe Orationẽ talem feruntur.* O vos Beatos, quos diuina Maieſtas temporibus his horum Virorum dono dignata eſt: Tenete vos quibus conceſſum eſt. Amplexamini Sodalitatem hanc Ieſu Chriſti, & veſtigijs eius ac monitis inhærete. Nos, & veſtro nomine, & pro officio noſtro dabimus operam, vt Gallia tanto Dei munere nequaquam priuetur. *Ita Ibid. lib. 5. num. 195.*

Societas maxime neceſſaria, ne multi, vel inſcitia, vel hæreſi obruantur.

Illa fuit pro Dei munere habendum.

6. AB ASCVLANA. *In agro Piceno Ciuitate celebri, celeberrimum extat Teſtimonium, datum anno 1613. Kalendis Octobris ad Pau. V.*

Ex eius præſentia apud Aſculum in melius omnis ætatis mutati mores.

Pontificem Maximum, in quo de Sociis Aſculum ſententiam dicit, publicam verius, quam ſuam, & ſic loquitur: Beatiſſime Pater, ſi Veſtra Beatitudo poſſet videre mutationem morum, quæ in noſtra Ciuitate facta eſt, poſtquam ad nos venerunt Patres Societatis IESV, ipſummet Aſculum non amplius agnoſceret. Senes antiqua odia poſuerunt, iuniores nouas amicitias inierunt, gladijs & pugionibus precarij libri atque Coronæ ſucceſſerunt, & ſanguis diſcordiarum conuerſus eſt in lachrymas pænitentium. Vbi antea ocioſi hominum Conuentus fora occupabant, nunc piè celebrant Eccleſias, & Inſtitutas à Patribus Congregationes frequentant: in quibus qui antea odio diſſidebant, amicè conueniunt, & mutuis humanitatis, Charitatiſque Officijs inter ſe certant: vt non recenter in gratiam rediſſe, ſed vera, ac diuturna amicitia coniuncti fuiſſe videantur. Illa quoque ſunt admiratione digna; obedientia filiorum in Parentes, parentum amor in liberos. Quæ omnia, vt noua apud nos agnoſcimus, ſic ea Patrum educationi, aſſiduoque labori grati accepta referimus, & hic humi poſtrati, &c. anno 1613. die 1. Octobris. *Sic in Imag. 1. ſæc. Soc. lib 5. cap. 9. fol. 670.*

Liberatur à maledicentium fabulis.

Vni animarum lucro acerrimè intenta eſt.

7. A NESVIENSI, *Quæ à maledicentium fabulis ſequenti Teſtimonio Noſtros liberauit.* Aliud ſane (*inquit*) loquitur res, aliud rumor. Perſuaſum nobis erat, magnificis Ieſuitas aſſuetos curribus, equorumque miniſterio in itineribus decurrendis vti, ſemper conſueuiſſe: ſed oculi profectò noſtri longe iam vident alios pedites, nullo viatico inſtructos, magnis incommodis fatigatos, vni animarum lucro acerrimè intentos. *Sic in Annal Soc. ann. 1610. fol. 453.*

Magnum habet apud ſummos viros exiſtimationem.

8. A COMMOTOVIENSI, *Cuius legati (in renouatione Senatus facta menſe Martio) cum duos Catholicos ſubſtituiſſent, grauiſſimè omnes admonuerunt, ne quid in nos attentarent:* Societatis homines eos eſſe, qui cum alibi magnam apud ſummos viros haberent exiſtimationem, Commotouij non debere premi, aut contemni. *Hæc Ibid. fol. 334.*

9. A

9. A Placienſi *In Prouincia Sicula, quæ cum animorum fructum experiretur, & priſtinam diſciplinam per noſtros ſuauiter reſtitui animaduerteret, eam erga nos admirationem ac beneuolentiam concepit, vt in ea verba, per totas ædes eius Ciues prorumperent, ac clamarent,* Sedentibus in tenebris, & in vmbra mortis lux orta eſt nobis: *Viros item Societatis,* Chriſti Apoſtolos, Paradiſi Angelos, *appellarent. Ita in Annal. Soc. ann.* 1602. *fol.* 33.

Eius filij ſedentibus in tenebris, & vmbra mortis lux ſunt.

Chriſti Apoſtoli, & Angeli Paradiſi nuncupantur.

10. A Catanzarensi *in Regno Neapol. vbi Collegium erat vulgo pergratum, & fructuoſum, difficultas tamen noſtros angebat, vnde nam victui neceſſaria poſſent comparari, quod vbi reſciijt Ciuitatis Concilium, communi omnium conſenſu,* Se, vel filios, ſi opus foret in alimenta Collegij vendituros, *nobis illico teſtatum eſſe voluerunt: quatuorque è ſuo delectis Corpore remedij curam delegant. Sic Par.* 4. *Hiſt Soc. lib.* 5. *n.* 56.

Ne ipſis alimenta deficiant vel filios ſe vendituros Catanzarenſes affirmant.

11. A Lvcernensi, *Cum Schulteto Prætore, maiori item, minorique Concilio prolixa ad Euerardum Epiſtola, in qua præfati ſummum dolorem inde hauſtum, quod audiſſent, Patres Lucerna reuocandos, ſubijciunt,* A ſe nequaquam eo Conſilio accerſitos, vt vnquam dimitterent. Nam id *(inquiunt)* non modo ingens nobis detrimentum, verum etiam probrum afferret, tum apud Hæreticos circumiectos, qui gauderent Anteſignanos veræ fidei, & ſatores Germanæ doctrinæ, quæ ipſi maximè horrent, à nobis amiſſos: tum apud fæderatos noſtros, qui dolerent nos tanto præſidio ſpoliatos. Et ſane cum hæc veneranda Sodalitas Inſtituta ſit ad ſuſtinendam, ac propagandam religionem Catholicam, pietatemque amplificandam: noſque hac re non minus, quam alij indigeamus: ſperamus non magis nobis, quàm alijs denegatum iri auxilium: cum parati ſimus ijſdem, & fortè amplioribus, quam alij, eam Officijs proſequi. Nam quam vberem hic habeat materiam, id quod intendit conſequendi, compertum eſt hoc breui miſſionis tempore, quo fructus tam ſingularis apud ſenes æquè ac iuuenes partus eſt. Nos vero (quod ſine iactantia dictum ſit) ij ſemper fuimus, ſumuſque hodie qui Catholicam fidem defen-

Literæ in Sociorum commendationem.

Sunt veræ fidei anteſignani, & Satores Germanæ doctrinæ.

Societas inſtructa ad ſuſtinendam, & propagandam Catholicam Religionem.

Miſſionum fructus ſingularis.

defendimus, adducta in diſcrimen dignitate, re, vita, & ſanguine: neque id ſolum in patria noſtra, ſed vbicumq; noſtra opera expectatur: parati id vel cumulatius in poſterum, iuuante Deo, præſtare. Æquum igitur eſt, vt qui religioſis laboribus ſumme contendunt, vt ſuſtineant, & amplificent veram fidem, pietatemque Chriſtianam, adſint nobis, qui idem profitemur, & efficimus armis, vitæque periculo. Et quamuis, Deo gratia, vſque adhuc in fide nulla appareat imminutio apud nos; tamen (quod Deus ignoſcat) excepto hoc, multa, & varia crimina, ſcandala, praui vſus, erroreſque increbuere: vt niſi mature ſuccurratur; verendum ſit, ne quod alijs in locis fieri videmus, medicina ſera ſit. Etenim ea ſumus opinione, quemadmodum conciones, & cetera ſpiritualia officia non poſſunt magni eſſe momenti ad conſeruationem, incrementumque publicæ pietatis, niſi auxilium ſæcularis poteſtatis accedat; ita diligentiam ciuilem, & ſecularem perſeuerare diu non poſſe in conſeruando Religionis cultu incorrupto, niſi doctos, ſinceros rectique exempli nanciſcatur Magiſtros. Super hæc permagni nobis momenti eſt noſtram iuuentutem in bonis artibus, ac præcipuè in vita, ac deuotione Chriſtiana recte inſtitui, idque ſi conſequi domi poſſent; ex vſu foret non priuato ſolum, ſed etiam publico, quod ijs carerent vitijs, quæ ſæpe ex Regionibus exteris reportantur. Cuius ſpecimen fructus iam nos ſummo cum gaudio noſtro, exigua huius Miſſionis vſura experti ſumus. Obſtabit fortaſſe perlatus ad Tuam Paternitatem rumor de noſtri Cæli inſalubritate. Ceterum certus eſto plane experimento compertum, qui aliquamdiu patriæ huius ingenio, cibiſque inſueuerit; ſi non commodiore, certe nihilominus commoda, quam vbiuis locorum valetudine vti. Itaque quidquid in nobis eſt prolixe, ſincere, fideliter, ſine omni fuco, & fallacia promittentes, Paternitatem Tuam etiam atque etiam precamur, vt primo quoque tempore aliquod nobis ſubſidium mittat. Nam, cognita Operariorum paucitate Veſtrorum,

Et Inſtitutionis puerorum.

ſtrorum, nolumus incommodo eſſe plenam ſimul Coloniam poſtulando. Hanc vero tam inſignem beneuolentiam, dignationem, & officioſum obſequium; quod nobis Societas, vt indubie expectamus, exhibebit, vna cum ijs meritis, quæ adhuc contulit, pro ſingulari beneficio in omnem æternitatem colemus: paratiſſimi cunctis viribus noſtris promouere, atque amplificare commoda eius, dignitatemque: noſque ipſos impendere in quemcumque vſum, vbi Paternitati Tuæ, Societatiue communiter, aut priuatim honori, aut commodo eſſe poſſimus: non curæ, non labori, non facultatibus, non corporibus noſtris parcentes: de qua re nihil Paternitatem Tuam volumus dubitare. Has ob res, & quia ſingularem tuam erga nos propenſionem iam pridem nouimus; expectamus cum gaudio benignum votiſque noſtris conſentaneum reſponſum. Vale. Ex noſtro pleno concilio huius rei cauſa coacto, decimo ſeptimo Kalendas Februarij. *Hucuſque Lucernenſis Ciuitatis literæ ad Euerardum, plenæ quidem amoris, plenæ charitatis, & exiſtimationis erga Socios, & Societatem: & habentur in eadem Par.4. Hiſt. Soc. lib.5. num.105.*

Anxie expetitur à Generali Lucernenſe Collegium.

12. A MAGNA CANARIA *Quæ quantum fecerit pro retinendo P.Iacobo Lopio vix credi poteſt. Is enim adeo ſalutaris, charuſque Inſulanis erat, vt ad alias Inſulas digredi non pateretur. Proepiſcopus Obedientiæ præcepto vetuit proficiſci, maiore opinor piæ voluntatis ſtudio, quam legitimæ iure poteſtatis. Senatus vterque pro ſe Sacer ac laicus, itemque Regij Magiſtratus vltima ſuppliciorum decreuerunt ijs, qui auehere, aut in nauim recipere auſi eſſent. Tum communiter ad Prouincialem Bæticæ ita ſcribunt.* Bartholomæo Turriano Parente, atq; Paſtore optimo orbatis Canarienſibus, quidquid ſolatij reſiduum fuit, in vna fuiſſe Patris Iacobi Lopij doctrina. Nam reuera poſtquam ille venerit, mores ſupra modum correctos, tantumque profeciſſe vidimus, vt ad reuocationis eius nuntium vehementer omnes ingemuerint: probè intelligentes, quanta cuiuſque res agatur. Itaque conuicio ſe omnium compulſos frequens habuiſſe conſilium; & quam-

Canarienſes quantum pro retinendo P. Lopio certarint?

Eius præſentia quã vtilis ijs Inſulanis.

uis Pater cum multum lachrymarum, tum obedientiæ ſibi deuotam Religionem opponeret, tamen omnino retinuiſſe, dum ipſe Prouincialis, atque etiam Generalis clamores omnium Ordinum, & querimoniam cognoſcerent, dolentium tantum ſibi à Deo conceſſum boni, prope per iniuriam rapi. Nam ſi ad Indos, & ad alias longe abiectas gentes Catechiſtas mitterent, omnino ſcirent neceſſitatem apud ſe leuiorem non eſſe: neque quidquam ab ſe commiſſum, quare poſt alias haberi gentes deberent, & ſacerdote iam ſibi tradito ſpoliarentur potius, quàm ſubmiſſis alijs iuuarentur. Itaque ergo Chriſti Iesv Verbis, ac nomine orare Prouincialem, tantum indulgeat ſpatij, dum Præpoſitus Generalis probe cognita cauſa, quid fieri velit, decernat. Confidere enim iuſtiſſima vota non repulſurum, Epiſcopumque nouum, à quo Collegium perficeretur, ſe propediem habituros. *Hæc in Bœticam, Romamque ſcripta fuere à Magna Canarienſi Ciuitate, vt refertur Par. 3. Hiſt. Soc. lib. 5. num. 184. & 185.*

CLAS-

CLASSIS IX.

AB VNIVERSITATIBVS.

1\. A Lovaniensi; *Cum ageretur de ſtabilienda, continendaque in Belgio Societate. Sed quoniam Prouincias illas pro Carolo tum ſoror adminiſtrabat Regina Maria, viſum eſt fœminæ prudentiſſimæ ſuper eam rem Louanienſis Academiæ Conſilium exquirere: datumque ab Academiâ grauiſſimum, & honeſtiſſimum Societatis eſt teſtimonium, quod ex ipſis Academiæ monumentis, cum eadem cauſa acrius vrgeretur in hæc verba depromptum eſt.* Adrianus Cornelij de Brouluors Kauen artium Magiſter, & Sacræ Theologiæ Profeſſor almæ Vniuerſitatis ſtudij generalis oppidi Louanienſis, Leodienſis Diœceſis Rector, Iudex Ordinarius omnium, & ſingulorum membrorum, Scholarium, & ſuppoſitorum eiuſdem à ſancta Sede Apoſtolica, quod notorium eſſe denoſcitur, ſpecialiter deputatus, vniuerſis, & ſingulis præſentes literas inſpecturis, lecturis pariter, & audituris notum facimus, & præſentibus atteſtamur, quod quidem à Sereniſſima D.Maria Regina Vidua Vngariæ, & Boëmiæ Sacræ Cæſareæ Maieſtatis in Germania inferiore locum tenente, facultas Sacræ Theologiæ antedictæ Vniuerſitatis requiſita, vt Bullas, & Priuilegia Societatis Iesv examinaret; & quid ſibi de illius Inſtituto videretur, referret. Eiuſdem Bullis, & Priuilegijs maturè viſis, examinatis, & diſcuſſis: conſideratis quoque moribus, & conuerſatione eorum, qui de dicta Societate pluribus annis magno cum fructu, & ædificatione Chriſti fidelium egerunt, reſpondit eidem Sereniſſimæ Reginæ, eorum Inſtitutum pium, & ſanctum fore, & nihil in eorum Priuilegijs, Bullis, moribus, ac conuerſatione inueniri; quod toti Eccleſiæ, & inferiori Germaniæ non ſit expedi-

Academia Louanienſis de Societate indicium, eiuſque Inſtituto.

Quo nihil toti Eccleſiæ, & Germaniæ expeditius, & vtilius.

expeditius, & vtile. Et quia hæc ſic eſſe cognoſcimus, & teſtimonium veritati exhibere merito debemus, idcirco in præmiſſorum fidem, & teſtimonium præſentes noſtras literas excudi fieri, & per Notarium publicum ſubſcribi; ſigillique Rectoratus dictæ Vniuerſitatis iuſſimus & fecimus appenſione communiri. Dat. Louanij anno à Natiuitate 1556. Secunda Ianuarij. *Sic Par.1.Hiſt Soc.lib.10.n.105.*

2. A PARISIENSI SORBONICA, *Cuius Vniuerſitatis Doctores aliqui vbi legiſſent Olauij noſtri diſputationem, ſeu Orationem pro Societate, quanquam piam magis, quam ſartem dicebant; neque tam probari decretum ipſorum falſum, quàm Societatis homines innocentes: quaſi verò poſſit eſſe noxia Schola, quæ diſcipulos creat innoxios: plurimi tamen fatebantur,* Nunquam ita fuiſſe decreturos *(exilium ſcilicet Societatis à Gallia)* ſi talia cognouiſſent. *Nec quicquam poſtea mouerunt, imò quadrageſimo poſt anno, in grauiſſimis temporibus, procellisque, quibus iactabatur in eo Regno Societas, pronunciauit Facultas Theologica,* retinendam eam eſſe in Gallia. *Tantum aberat, vt iam prioris ſententiæ, qua pernicioſam pronunciauerat, meminiſſet. Ita Ibid.lib.15.n.62.*

Doctorum Pariſienſium longo poſt tempore ſententia pro Societate.

3. AB INGOLSTADIENSI, *Cuius Cancellarius Doctoreſque omnes, de Societate, cuius in tribus omnino hominibus ipſa penitus Inſtituta perſpexerant, ita denique cenſuerunt.* Nuper quantam lætitiam ceperimus omnes ex aduentu trium Theologorum Claudij Iaij, Alfonſi Salmeronis, & Petri Caniſij, vix dici poteſt: quorum præſentia non ſolum famam de ipſis excitatam non minuit, ſed etiam auget: quorum ſingularis in Sacroſanctis ſtudijs ſcientia, tum in omnibus diſciplinis exercitatio, poſtremo ſanctimonia vitæ exſpectationem omnium, eamque maximam, non ſolum æquat, verum etiam ſuperat. *Hæc apud Imag.1.ſæc.Soc.lib.5 cap.10.fol.670.*

Qua honoratur ex filijs.

4. A BVRDEGALENSI *Appellante Societatis Patres*, Pietatis, & doctrinæ Anteſignanos, & vera Eccleſiæ Chriſtianæ Columina. *Ita in Annal. Soc. ann. 1604. fol. 418. Omittere ſane non potui hoc breue quidem, ſed Illuſtre encomium: non leue id quidem,*

Ij pietatis, ac doctrinæ anteſignani, & Eccleſiæ Chriſtianæ vera columina.

quidem, ſed ad longiſſimam Societatis commendationem ſenſu, & verbo benigniſſimè comparatum.

5. * A CONIMBRICENSI: *Quæ cum à Sereniſſimo Ioan.III.Portugalliæ Rege fuiſſet interrogata, quid de Societatis hominibus ſentiret, perhonorificum, ſatiſq; longum dedit teſtimoniũ: quod inter alia multa ſic ſe habet.* Primo teſtatur Vniuerſitas, Societatis homines virtuti deditos, modeſtos, humiles, deuotos, ac de Republica Chriſtiana benemerentes; exemplo vitæ ſplendentes. Teſtatur inſuper non tantum Conimbricæ Ciuitati, ſed toti Regno magnos, & vberes fructus ex vita, exemplo, ac ſalutari huius Societatis doctrina perueniſſe: Africam, & Indiam ſumma velocitate eius filios percurriſſe, vbi illi ſua exemplari vita, ac ædificatione virtutes plantant, vitia extirpant. Ob quæ (*& alia multa, quæ ibi referuntur*) ſentit, ac teſtatur Vniuerſitas hanc Societatem honore ſummo recipiendam, omnique veneratione fouendam, vtpote quæ miraculosè Inſtituta eſt, à Deoque Orbi Vniuerſo tam calamitoſis temporibus conceſſa, *&c. Hoc fuit doctiſſimæ Vniuerſitatis de ſocijs, ac Societate iudicium: quod Luſitano idiomate ſatiſque diffuſo habetur apud P. Tellez in Chronico Hiſt. Soc. Luſitanæ Par.2.lib.6.fol.16.*

Perhonorificum de illis teſtimonium.

CLASSIS X.

A SELECTIS

EX OMNI ORDINE VIRIS.

Ioannes Auila magnus virtutis Magiſter Societatis perſtudioſus, & commendator.

Illa eſt Dei donum ac munus opuſque diuinæ ſapientiæ.

I. A IOANNE AVILA *Apoſtolo Bætico, & Societatis perſtudioſo commendatore. Hunc S.P. Ignatius edocendum putauit de Salmanticenſibus turbis, quidque ipſe prouidendum contra cenſuiſſet, vt fama ſui Ordinis, quæ neceſſaria eſt cauſas animarum tractantibus, integra ſeruaretur. Quibus literis vir tantus peramanter, & officioſe reſcripſit.* Dei Donum, & Munus *prædicans*, quod ſibi ab ipſo iam inde Societatis ortu intelligere, ac ſentire datum eſſet, id manifeſtum diuinæ Sapientiæ Opus eſſe, magnamque eius, cum in eos, qui Societati ſe adijcerent, tum in ceteros, qui per eam in virtute erant profecturi miſericordiam, atque clementiam. *Hæc ille 1. Par. Hiſt. Soc. lib. 9. num. 59. Et num 60. probauit conſilium B. Patris.* Vt ab Sede Apoſtolica præſidium aduerſus eos, qui diuino Operi ſe opponerent, peteretur, quo eorum frænarentur ora, qui ſermonibus ſuis, ſiue recta ex mente profectis, ſiue peruerſa, in ſuſpicionem illud vocarent. Verumtamen nunquam poſt conditum Orbem, non fuiſſe virtutem, quæ exerceretur, ac vitium quod exerceret. Nec tam cæleſti Domino placere famulos ſuos rebus præclare gerendis, quam aduerſis alacriter, & cum fiducia perferendis. Atque alioqui verus à ſimulato ſeruus, quo internoſcetur, *inquit*, niſi præſto ſit, quaſi lapis Lydius, inſectatio? Aquila pullos ſuos obiectu Solis explorat, metalla Argentarij coticula, Chriſtus famulos ſuos receptibiles camino humiliationis. Deniq; qua via Caput præceſſit, hac ſubſequendũ eſt membris. Quæ ideo libenter commemoro,

Laboribus exercita, vt Chriſti veſtigijs inſiſtat.

quia

quia reipſa in hac Sancta Societate fieri confido. *Hæc, & id genus multa ad Ignatium Auila. Et ibidem num.61. tam præclarè de hoc Ordine ſentiebat, & loquebatur, vt affirmaret,* Nihil ſe tam dolere, quam quod per ætatem, & valetudinem ei ſe ſe adiungere cum eius vſu, fructuque non poſſet. Diſcipulos tamen ſuos ad illum, quotquot poſſet, ſumma voluntate miſſurum.

Dolet Auila ſibi non eſſe ætatē Societati idoneam, mittit tamen ad eam diſcipulos ſuos.

AB EODEM: *Qui agens Cordubæ cum alumnis ſuæ diſciplinæ, qui ſimul noſtros in ea Vrbe conſpexit, pro qua re egregie laborarat magnitudine gaudij elatus in Canticum Simeonis erupit,* Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, *&c. Ita Par.1. Hiſt. Soc. lib. 13. num.42. Et cum Natalis noſter Iacobum Guzmanum, & Gaſparem Loartem ſuæ diſciplinæ Viros, Societati adſcribendos ſecum in Italiam duceret; aliqua vir magnus Auila monita profecturis dedit, quæ his verbis auſpicatus eſt.* Quoniam ad eam Societatem acceditis, quæ ſubleuandis animis tota verſatur, ante omnia proponite, & perſuadete vobis, veſtrum id eſſe vnum fouere, atque alere voluntatem de omnibus benemerendi, & precibus apud Deum de ſalute omnium eſſe ſolicitos, *&c. Ibidem lib. 14. num.57.*

Eiuſdem gratulatio de Collegio Cordubenſi.
Luc.2.29.

Societas in ſubleuandis animis tota verſatur.

AB EODEM: *Qui (teſte Michaele Turriano) literis ad B. Ignatium) tam ex animo complectebatur, & excipiebat ſpiritum Societatis, & cuncta eius Inſtituta, vt diceret;* Id ſe facere naturali quadam quaſi proprij amoris illecebra, quod omnia plane congruebant cum ea forma, quam in animo ſuo ipſe deſcripſerat: id eſſe quod ſuo in ſpiritu ſentiebat, ac ſentit. Verum ſe Paranymphum inſtar Ioannis fuiſſe, & gaudio gaudere propter ſponſum. Nec aliter ſibi contigiſſe, atque ſi puer conetur lapidem ingentem attollere, qui dum præ virium infirmitate rem nunquam perficit, vir ſuperueniens robuſtus, pro virium magnitudine nullo negotio tollit, ſuoque loco aptè conſtituit. *Quo ſimili vir modeſtiſſimus ſe ipſum paruulum cum viro valido ac Gigante conferebat Ignatio. Ita Ibid. num.60. Qui tandem, tale conceperat de Societate iudicium, quod non poſſit contineri,*

In eam Pontannis Auila amor, & eſtimatio.
Luc.1.17.

Quanta ſit felicitas illius Collegium habere. *tineri, quin exclamaret,* Felicem plane Montellam, cui Collegium habere Societatis contigiſſet: publicos ſeruos eſſe homines Societatis: atque adeo apud ſe ita quemque ſtatuere debere, totidem ſe raræ fidei ſolertiæque mancipia videre ſua, quot ex ea viros videret. *Hæc ille Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 5. num. 59.*

2. A RVARDO TAPPERO *Louanienſis Academiæ Cancellario digniſſimo, qui dum P. Adriani ab Adriano ſolemnem profeſſionem excepit, egregium Societati teſtimonium edidit: theſique poſita ex Euangelio S. Ioannis,* Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut & ego dilexi vos, *ad frequentiſſimam multitudinem ſic exorſus eſt.* In lege veteri carnalibus, rudibuſque Iudæis mandatum fuit, diliges proximum tuum, ſicut te ipſum: hoc vero nouo Chriſti mandato quemadmodum S. Cyrillus exponit, iubentur diſcipuli diligere proximum ſupra ſe ipſos, nempe ſicut Chriſtus dilexit nos. Idque eſt quod hæc ſancta, & noua IESV Societas ſtudet, hoc eius filijs propoſitum eſt, ex hoc nouo Chriſti mandato nihil Charitate fraterna prius habere, ſui nullam rationem ducere, ſe ipſos exinanire, totos ſe ad Dei honorem & ſalutem proximorum effundere, quemuis laborem, quoduis diſcrimen ſubire, denique vitam ipſam pro Chriſto, & animarum ſalute contemnere. Nouus inaudituſque charitatis modus, quem Chriſtus Dominus tranſiturus ex hoc mundo ad Patrem, commendauit ſuis. Hoc itaque nouum mandatum pro fundamento & radice Sancta hæc Societas habet. Qui enim ei ſe mancipant, non vni cuipiam, vt aliæ Religioſæ Familiæ, charitatis officio ſe dedicant, ſed plane omnibus, ad quaſcumque terrarum oras mittantur. Quod quidem adeo præſtans, & ſanctum eſt, vt omnem ſuperare intelligentiam videatur: mirumque non ſit, ſi hæc Sancta Societas cognoſcatur à paucis. Quæ meritò plane ſanctiſſimo IESV Nomine appellatur, non vt quidam peruersè dicunt, quaſi alij ſint de Societate Diaboli: ſed quia Dominum IESVM, eiuſque Apoſtolos præ-

Ioan. 13. 34.

Matth. 22. 39.

Sancta & noua IESV Societas.

Ioan. 13. 1. *In dilectionis mandato radicata.*

A IESV nominatur, quia Ieſum & Apoſtolos ſectatur.

præſtantiſſimo modo ſectatur. *Hæc cum dixiſſet, explicaſſetque, quam eſſet ritè auctoritate Apoſtolica comprobata, conteſtans* à ſe Diplomata, & Inſtituta eius, & ſpiritualia Exercitia accuratè perſpecta, etiam quæ pertinent ad communem eius in victu, cultuque rationem, vitæ excellentiſſimæ docuit inſeruire. *Deinde ſingularem præſtantiam in Paupertate, quod Profeſſis non modo nihil in commune poſſidere, ſed ne pro Sacrificijs quidem, & alijs miniſterijs, quicquam fas eſſet accipere; tum in Obedientia demonſtrauit, quod ſe ad quamcumque profectionem, ſiue ad Turcas, ſiue ad Indos deuoueret. Denique etiam ſapientiſſime, & ſumma charitate factum, vt teneræ ætatis inſtitutio in rudimentis Chriſtianæ rei corrigendæ fundamentum: eoque pacto non in alijs modo regionibus, ſed etiam in Indijs, & in Æthiopia plurimum iam eſſet profectum. Quibus ex omnibus rebus colligens*, nihil mirum videri, ſi talia profitenti Ordini pro Satanæ odio, & inuidia multi exiſterent aduerſarij, quanquam ſe, *aiebat*, credere pleroſque ex inſcitia aduerſari, moxque veritate cognita ſtudia mutaturos; *magno cum auditorum motu orationem concluſit. Sic Par. 1. Hiſt. Soc. lib.11. num.43.*

Commendatur eius Inſtitutũ.

Paupertas, obedientia, & cura in puerorum educatione.

Aduerſata ex Satanæ odio, & inuidia.

AB EODEM: *Qui, vt erat alta mente vir, & prouidus futurorum, aduentantes noſtros Louanij toto complexus pectore, cum graui gemitu exclamauit.* Veniſtis ſerius, ô Patres, ſerius veniſtis. *Ita apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib.6. cap.3. fol 768. Et poſtea cap.5. fol.886. nobilius adhuc teſtimonium dedit, cum diceret ſolebat Cancellarius meritiſſimus*, Cerni oculis, atque ipſis quoque tangi manibus, Societatem iugulandis Hæreticis, non ferro, ſed eruditione, pietateque Chriſtiana diuinitus excitatam.

Iugulandis hæreticis diuinitus excitata.

3. A MARTINO NAVARRO, *Viro doctrina, & pietate clariſſimo: qui cum ad Salmanticam iter haberet, Patreſque noſtros ſalutatum veniſſet, cum diceret*, debere ſe obedientiam, quam toti Societati detuliſſet, ei quoque deferre Collegio, *pie omnes, deque genu complexus ſollicite monuit*, vt Salmanticenſis, Pariſinique Collegiorum fundamenta quam optime conſtituerent, vt quæ Vrbes veluti fontes quidam literarum eſſent, quo ex-

Claſſis cõtra Satanam, qua nulla maior inſtructa.

 terno-

ternorum plerique confluerent: cumque Ignatius contra Satanam eam inſtruxiſſet, ornaſſetque Claſſem, qua nulla maior vnquam eſſet inſtructa (*ſic enim ille loquebatur*) magnas Societatis Collegijs, domibuſque tempeſtates non defuturas. *Ita Par. 1. Hiſt. Soc. lib. 14. num. 74.*

De eius Cõfeſſarijs ſingularis opinio.

AB EODEM, *Qui agens de Confeſſario, cui morem gerere ſcrupulis vexatos par ſit,* Reſpondeo (*inquit*) quod ſi Confeſſarius eſt vir eruditus egregiè, & pius inſigniter, quales ſolent eſſe Magiſtri, & Doctores, & Confeſſarij Illuſtriſſimæ Societatis IESV, procul dubio, & ſine aliquo ſerupulo, poteſt, imò & debet credere: adeo quidem, vt mea ſententia, non credendo, & non ſe eius auctoritate tranquillando, peccaret. *Hæc ille Tomo ſuo Conſil. lib. 5. conſil. 17. num. 1. Et rurſus in ſuo Manuali Confeſſorum Cap. 24. num. 10. Societatem* IESV *appellat,* Illuſtriſſimum, vtiliſſimumque noſtro ſæculo Ordinem. *Et tandem Tom. 3. Miſcellaneo 69. de Oratione expendit,* Quanto præſidio fuerint ad retinendam auitam Religionem Sociorum Scholæ, ſicut econtra (*ait*) paulo ante Orbi Gallicano indicibile damnum inuexerunt qui in quibuſdam Galliæ, Aquitaniæ Gymnaſijs impietatem Lutheranam, & rudimenta Grammaticæ coniunctim docuerunt. *Hæc ille.*

Illuſtriſſimus, & vtiliſſimus Ordo.

Eius Scholæ magnum præſidium ad retinendam auitã religionem.

Societas à Deo coacta, fulcita, & illuſtrata.

4. AB ANDREA VICTORELLO *Super ſuas Annotationes ad ſummam Franciſci Toleti Card. in Præfatione ad lectorem*: Sanctiſſimæ (*inquit*) & doctiſſimæ Societatis IESV filius (*loquitur de Toleto Cardinali*) quam Deus Optimus Maximus coëgit, fouet, fulcit, auget, illuſtrat, vt Chriſtianæ Reipublicæ negotia, ad nutum ſanctiſſimi Romani Pontificis adiuuet, vt teteram errorum caliginem depellat, animorum morbis medeatur, adoleſcentibus opem ferat, quo in ipſo æſtuantis ætatis meditullio prauas voluptatum titillationes ſpernant, effrænes laſciuientis animi impetus frænent, vitijs nuncium remittant, virtutum perfugium quærant, ſcientiarum amore capiantur, in diuinæque pietatis quaſi gremio cæleſtium bonorum auidiſſimi conſeneſcant. *Hæc ille.*

Ad iuuamen Chriſtianæ Reip. & errorum caliginem depellendã.

Ad animarum medelam, & effrænis iuuentutis educationẽ.

5. A

5. A Didaco Paiva de Andrade *Doctore ſapientiſſimo, qui à ſereniſſimis Portugalliæ Regibus ad Tridentinam remiſſus Synodum ſemper interfuit, & pro Societate aduerſus Kemnitium valenter ſcripſit: Is poſtquam in Præfatione ante lib.1. Orthodoxarum explicationum Noſtros vocarat* Homines Catholicæ, piæ, veræ, & excellentiſſimæ doctrinæ, Inſtitutum vero ſanctiſſimum, & ſeuerioris, & ad veterem Eccleſiæ normam confirmatæ diſciplinæ, & qui laboribus immenſis ab vniuerſa fere Germania peſtem redimunt, florentiſſimamque Prouinciam ad antiquam Religionis puritatem reſtituunt: *Tum ipſo libro 1. Kemnitium alloquitur inquiens.* Diligenter amabo te, perſcrutare omnes illorum actiones, & curioſè inueſtiga, an quidquam in vniuerſis eorum Conſilijs reperire poſſis, quod inflammatum in Chriſti plebem amorem non ſpiret. Hic eſt, qui tuum in eos funeſtum odium concitauit. *Hæc apud Paul. Leonard. Apolog. pro ſcientia Media Par. 2. num.85.*

Eius Inſtitutum, & filij laudantur.

Ex doctrinæ excellentia, & laboribus immenſis in hæreſis perniciem.

Spirant inflammatum in Chriſti plebem amorem.

Ab Eodem, *Societatem ſuorum Martyrum ſanguine purpuratam contemplante*: Infinitum (*inquit*) quidem eſſet numerando percenſere, quot illius viri in hoc docendi Euangelij, atque Indicos homines ab impietate auocandi munere, verberibus cæſi fuerint, quot vinculis obſtricti, quot in carceres miſerè contruſi, quot inedia fere conſumpti, quot denique ob Chriſti nomen varijs cruciatuum generibus interierint. *Hæc ille lib.1. Orthodox. explicat. apud P. Nigron. ſup. Regul. Soc. tit. Par. 3. n.14.*

Quanta patiantur in Indijs, vt homines ab impietate auocent.

6. A Petro Victore *In Appendice ad Chronolog. Genebrardi anno Mundi 5673. & Chriſti Domini 1583. vbi ille ſic ait*: Deus ſemper in Eccleſia ſua ſuſcitauit viros heroicâ virtute præditos, ac præſertim remedium malis noſtris peropportunum, veluti data opera miraculis glorioſum, & doctrina eximium Sacrum Patrum Ieſuitarum Ordinem eſſe voluit, à quo ſolo fere tota Eccleſia videtur reſtituta, ſine aliorum Ordinum iniuria, ſed in laudem omnipotenti Deo, & miſericor-

Societas Ordo eſt miraculis glorioſus, & doctrina eximius.

A quo ſolo tota Eccleſia videtur reſtituta.

di, qui fœdus ſuum cum ſua vnica Catholica Eccleſia nunquam poterit obliuiſci.

Omnia Ignatij, & ſuorũ ſtudia ad conſeruandam, & multiplicandam fidem ſpectant.

7. A IOANNE MOLANO *Notis ad Martyrologium Vſuardi ad diem Vltimum Iulij de B. P. N. Ignatio inquit.* Omnia enim eius Conſilia, & ſtudia ſpectabant ad conſeruandam, reuocandam, & multiplicandam per ſe, & ſuos fidei Catholicæ ſinceritatem. *Hæc ille in citata Apologia pro ſcientia Media Par. 2. num.* 85.

Societas militans ſub Nomine IESV ad occurrendum Caluiniſtis.

8. A RENATO BENEDICTO *Doctore Sorbonico in expeditione Epiſtolæ Miſſæ de Circumciſione Domini*: Diuina (*inquit*) prouidentia videtur Inſtituta Societas militans ſub Nomine IESV ad occurrendum Caluiniſtis, qui vt tollant à Chriſto Diuinitatem, non IESVM Chriſtum appellant; vt mos antiquiſſimus eſt, vel IESVM, ſed tantum Chriſtum. *Ex cuius verbis habemus, & Sodalitatem noſtram militantem eſſe, & Caluiniſtarum in appellando Saluatore, deprauatæ conſuetudini facere medicinam. Ita apud Nigron. in Reg. Soc. Tit. Par.* 3. *n.* 48.

Excitata à Deo tanquam Murus contra hæreſes in veteri Orbe.

Et in nouo ad prædicandum Euangelium.

9. A FRAN. LVCA BRVGENSI *Decano Audomarenſi Tomo* 4. *in Euangelia, Epiſtola nuncupatoria ad R. P. Mutium Vitelleſchum Societatis* IESV *Generalem.* Societatem (*inquit*) à Deo excitatam, vt in vetere quidem Orbe eam tanquam Murum opponeret naſcentibus Hæreſibus: in nouo autem Orbe eâ vteretur ad prædicandum Euangelium ſuum. *Hæc ille in Apologia citata pro ſcientia Media Par.* 2. *& n.* 85. *citatis.*

Ignatius antidotum contra Lutheri venenum.

10. A FRANCISCO MONTANO *In Apologia contra Antonium Arnaldum cap.* 64. Noſtro (*inquit*) tempore vt viri ſapientes obſeruarunt, & maxime Dominus Genebrardus Archiepiſcopus Aquenſis, cum Dominus permiſiſſet ſpargi venenum, mox etiam antidotum dedit; Martinus Lutherus ab Eccleſia diſceſſit, vt Eccleſiam impugnaret, Ignatius de Loyola ex mundo receſſit, vt mundum debellaret: vterque ab Eccleſia initio renatus, & genitus in ijſdem viſceribus, & quidem eodem tempore, vt gemini Eſau & Iacob, Lutherus vt Eſau factus grandior à Dæmone inſtructus, & impulſus eſt,

Vtriuſque mira antitheſis.

vt

vt Eccleſiæ turbo fieret, animabuſque perdendis, & ad ſempiternum exitium detrahendis adminiſter: Ignatius tanquam Iacob, & indefeſſus miles eligitur à Deo, vt pro Eccleſia pugnet, animarumque ſaluti procurandæ diligenter aduigilet, Lutherus in campum educit phantaſmata, & deliramenta Arrij, Manichæi, Donati, & omnium veterum Diaboli ſatellitium: Ignatius copias ſuas collegit, & præeuntibus ſanctis Eccleſiæ Doctoribus ordine diſponit, & ad Lutherum fugandum, & ad omnes Lutheranas cohortes profligandas educit. *Et in principio ſui Apologetici idem doctiſſimus ſcriptor addit*: Odio proſequuntur (*loquitur de Sectarijs*) omnes veri nominis Catholicos, magiſque adhuc Religioſos, ſed præ ceteris omnibus Ieſuitas: hinc omnes ſuas diſputationes, omnes chartas, omnia ſua mendacia, omnia veneni genera, omnia fulgura, & tonitrua in Ieſuitas effundunt; potiori temporis parte inducias faciunt cum ceteris familijs Eccleſiæ Dei, cum iſta nunquam: doctrinam Eccleſiæ Catholicæ non amplius vocant ſuo nomine doctrinam Catholicam, ſed doctrinam Ieſuiticam. Ieſuitæ ſunt ſcopus, & meta ad quem Hæretici omnem furoris impetum deſtinant, in quibus ſolis ipſam quoque Eccleſiam toto mundo diffuſam expugnare, vel certe oppugnare velle videantur. * *Adde ab Eodem Montono Vocari Societatem* Seminarium Vniuerſale omnium virtutum. *Ita apud Euſeb. vit. S. Ignat. cap.* 1.

Ieſuitæ præ ceteris odio proſequuntur ab Hæreticis.

Qui cum illis nunquam inducias faciunt.

Sed in illis Eccleſiam ſibi videntur expugnare.

Societas omnium virtutum vniuerſale Seminariũ.

11. A NICOLAO SANDERO *Lib.*1. *de Schiſm. Anglic. fol.* 202. Sed ô (*exclamat ille*) rurſum ineffabilem ipſius in nos, Eccleſiamque vniuerſam bonitatem, & miſericordiam, qui his ipſis temporibus, quibus à blaſphemia Lutheri lingua alibi, & in Anglia per inauditam iniquiſſimi Tyranni ſæuitiam extincta plane videbatur omnis Religionis, ac perfectioris vitæ profeſſio, & erga Chriſti Vicarium ita omnis ſublata obſeruantia, vt ipſius Papæ ac Pontificis venerandum fidelibus nomen fieret execrabile, excitauit ſpiritum Viri Dei Ignatij Loyolæ, Sociorumque quorumdam ſuorum, qui caſtiſſimam

Ipſa, & Ignatius contra Lutherum excitantur.

purgatiſſimamque Religionis viam ingreſſi, ad cetera perfe-ctionis ſtudia & vota, illud quartum ſingulari quadam ratione ex Dei inſtinctu votum contra Lutheri & Henrici impietatem ſponte addiderunt, & in omnibus officijs pietatis ac Religionis peculiariter Romano Pontifici ſe ſuamque operam pollicerentur, *&c. Hæc ille Par. 2. num. 86. Apol. cit. pro ſcientia Media.*

Ille à Deo miſſus in ſubſidium Eccleſiæ.

12. A FLORIMVNDO REMVNDO, *In Burdigalenſi Chriſtianiſſimi Galliarum Regis Curia Cancellario meritiſſimo Tom. 2. de Hæreſum Origine, & progreſſu lib. 5. cap. 2. num. 2.* Eodem tempore (*inquit*) quo Lutherus abiecto cucullo non ſe tantum, ſed alios quoque contra Eccleſiam armauit, Deus militantem hominem excitauit, qui depoſito ſago, Religionis habitum aſſumeret: hic ille eſt quem ſub Nominis IESV vexillo Deus obſeſſæ ſuæ Ciuitati in ſubſidium miſit, vt eam non ſolum ab inſidijs, & ſtratagematis hoſtium, contraque eorumdem inſultus defenderet, verum etiam in hoſtes vltro irrueret, machinas eorum corrumperet, propugnacula deijceret, cuniculos euerteret, hoſtibuſque depulſis profugos contra muros Eccleſiæ àb eis deſertos reduceret, & ex perſecutoribus defenſores, ex hoſtibus ciues redderet: hæc feliciter præſtitit Ignatius Loyola tam nobilis, & validi Exercitus Dux, qui per totum terrarum Orbem in manipulos diſperſus, ſub IESV Nominis vexillo hæreſi continuum bellum facit, *&c. Hæc ille Ibidem num. 86. cit. fine. Et poſtea multa alia preclarè in doctrinæ argumentum loco eodem, libro, capite, & numero citatis addit in hunc modum.* Quorum (*id eſt Jeſuitarum*) de doctrina tanta eſt exiſtimatio, vt ſcientiæ omnes perditæ, eorum opera reſtitui poſſe videantur, ex quo teterrima eorum apparet inuidia, quos Societati huic ignorantiam exprobrare non pudet; ſed hoc conuicium non minus in ipſis locum habet, quam in Hercule & formidinis crimen, *&c. Hæc apud Apolog. cit. pro ſcientia Media Par. 3. num. 55.*

Dux validi exercitus hæreſi bellum facientis.

Socij quantum doctrina, & ſcientijs excellant?

AB EODEM, *de Hæreſ. Ortu lib. 4. cap. 3. aſſerente*, Contra Hæreticorum peſtem, non aliunde maius, quàm à Societate Præſidium allatum: eius potiſſimum operâ errorum cauſam, hoc eſt ignorantiam ſublatam, redditumque Catholicis ritibus ſplendorem. *Hæc apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 2. cap. 4. pag. 214. Et poſtea conuerſâ ad illos, quos ita extulit* IESV *ſocios, Oratione ſua, ſic exclamat ſcriptor idem grauiſſimus.* At vos, (*inquit*) ô inuicti, & infatigabiles Æacidæ, cælitus vos miſſos credimus, vt tam longo, & funeſto bello finem imponatis. Vobis vt à Mercurio olim Vlyſſi, diuina illa herba moly à Deo data eſt, vt tantam miſerorum hominum à venefica illa Circe hæreſi incantatorum, & in beſtias tranſmutatorum, multitudinem priſtinæ formæ reſtituatis: alioſque quos mali illius vis nondum attigit, præſeruetis. A vobis, Duces fortiſſimi, vltimus ille ictus lernæo monſtro infligendus expectatur: in fatis namque eſt, vt ſicut Troia ſub Pyrrho, ſic ſub Vobis hæreſis pereat, atque excindatur. Quamuis autem merita Veſtra, & labores, non vt par eſt, ab omnibus excipiantur, & compenſentur, non tamen ceſſate Victoriam Veſtram perſequi, donec hoſtis plane proſtratus & deuictus in triumphum ducatur. *Hæc ille apud cit. Imag lib. 5. cap. 9. pag. 647.*

Societas præſidium contra hæreticorum peſtem.

Eius filij inuicti, & infatigabiles Æacidæ è cælo miſſi.

Duces fortiſſimi ſub quibus, vt ſub Pyrrho Troia, hæreſis peritura.

AB EODEM, *In præcellenti opere de Hæreſi naſcente, & cadente lib. 6. Vbi poſtquam ille zelum huius Ordinis in rem Catholicam fusè deſcripſit, & varias regiones ab eo peragratas, enumerauit, ſubdit:* Nec ſolum in haſce Prouincias ad mortalium animas à Paganiſmo, & Hæreſi reuocandas, eaſque reſtituendas Catholicæ Chriſti Eccleſiæ admittuntur: ſed etiam ob vitæ innocentiam, virtutes præclaras, excellentia exercitia, diligentiam & dexteritatem, iuuentutem tam in pietate, quam in doctrina inſtituendi, & educandi, ob inſignem etiam eruditionem, prudentiam ſingularem, & alia rara Chariſmata illis à Deo conceſſa aſciſcuntur, non ſine magno Eccleſiæ Catholicæ emolumento, tum à ſummo Pontifice, tum ab alijs magnis Principibus Chriſtianis, Concionatores, & Confeſſarij,

Eorum zelus in animabus reuocandis à Paganiſmo & hæreſi.

Et virtutes præclaræ, cum ſingulari eruditione.

Non ſine magno Eccleſiæ emolumento.

rij, Conſiliarij in rebus diuinis, in Academijs Profeſſores, reſtitutores morum collapſorum, ac reductores & Magiſtri exquiſitiſſimi religionis, pietatis, & veri cultus Dei. *Hæc Regius apud Aquitanos Conſiliarius apud P. Reinad. in ſua Trinitate Patriarcharum fol. mihi* 600. *Et tandem tot ac tam præclaris elogijs in noſtram commendationem non ſatiatus dictus Florimundus, pro tanta illa opinione, quam de Societate conceperat, non dubitauit Colophonem illi ſiue Coronidem, & quidem auream his verbis imponere:* Quis, *inquit*, non dicet Societatem IESV Auxiliarem eſſe Manum è cælo contra nouum Senacherib ſubmiſſam, quam etiam firmiter ſperandum eſt, non prius defecturam, quam omnes hæreſes ſint extinctæ. Diuinitus ad hoc miſſa eſt Societas, vt mundo felicitatem, Eccleſiæ ſalutem, ſibi gloriam pareret, & adferret. *Hactenus ille, vt refertur à Fr. Ioan. Ponce Ord. Minimorum, viro grauiſſimo in approbat. ſua ad Tom. P. Andr. Perez de Triumphis fidei.*

Societas manus auxiliaris contra nouum Senacherib cælitus ſubmiſſa.

Vt mundo felicitatẽ, Eccleſiæ ſalutem, ſibi gloriam pareret.

13. A SEVERINO BIMIO *Theologo Colonienſi Tom.* 4. *Conciliorum Generalium in vita Pauli III.* Societatem, *inquit*, Nominis IESV, quæ auctore Ignatio Loyola nobili Hiſpano Inſtituta eſt, quæque Orientales populos conuertit, hæreſim Lutheranam & prope extirpauit; magno totius Eccleſiæ Catholicæ applauſu, & emolumento comprobauit, & confirmauit. *Hæc ille apud Paul. Leonard. in Apolog pro ſcient. Media Par.* 2. *n.* 87.

Orientem conuertit, Lutheranã hæreſim prope extirpauit, totius Eccleſiæ plauſu.

14. A PETRO STEVARTIO *Academiæ Ingolſtadienſis Procancellario, & Rectore in Apologia pro Societate* IESV *publicata ann.* 1593. *fol* 21. Hæc vnica, *inquit*, & præcipua cauſa eſt odij Veſtri (*alloquitur ſectarios*) in Patres Societatis IESV; omneſque eorum Patronos, & amicos; videtis enim ſalua Catholica doctrina, ita defenſa, quemadmodum à Societatis IESV hominibus publice docetur, promulgatur, propugnatur; omnes hæreſes labi, & corruere, præterea Concilia, ac leuitatem Veſtram, voſque vt homines nihili, & viliſſimos deſpici, ac contemni. *Sic ille apud citatam Apologiam n.* 88.

Inde in illam inſanabile hæreticorum odium.

15. AB

15. AB STANISLAO RESCIO *Protonotario Apoſtolico in Apologia contra Poloni cuiuſdam maledicentiam pag.*34. Sed interim, *ait ille*, ipſi eorum Magiſtri (*ſcilicet nouatorum*) & miniſtri editis in vulgus libellis, & pictis propoſitis tabellis in oculis omnium gentium confitentur nutantē in Septentrione Romanam Eccleſiam Ieſuitarum ſtudio, labore, diligentia, ope omnium rerum ſuſtineri. *Et pag.* 49. *addit:* Tales ſe plane iſti noui Præceptores Ieſuitæ exhibent, quales eſſe volebat doctiſſimus Lyrinenſis cum ait, ô Sacerdos, ô tractator, *&c. Ibid. num.* 88. *Scriptor idem doctiſſimus in Vita Staniſlai Hoſij Cardinalis loquens de S. P. N. Ignatio, ait:* Qui primus Pauli, & Ioannis Apoſtoli præcepta ſecutus, fideles Dei in Societatem filij eius Domini noſtri Ieſu Chriſti conuocauit; totque tam pios, tam doctos, tam vtiles, tam neceſſario tempore filios, & defenſores Eccleſiæ Dei peperit. *Ita apud P. Nigron. in comment. Reg. Soc. Tit. par.* 1. *num.* 15.

Eius filios ſtudio, labore, ac diligentia Rom. Eccleſia in Septentrione nutans ſuſtinetur.

Ij Eccleſiæ defenſores, docti, vtiles, ac neceſſarij. 1. Cor. 1. 9

16. AB ANTONIO FABRO *Celebri Iuriſconſulto Tom.* 2. *deciſionum forentium lib.* 9. *tit.* 15. *definitione* 2. Quibus (*loquitur de Ieſuitis*, nihil ætas noſtra tulit eruditius, aut religioſius, nihil toti Chriſtianæ Reipublicæ vtilius. *Hæc ille apud toties citatam pro ſcient. Med. Apol par.* 3. *num.* 54.

Quibus nihil eruditius, religioſius, Chriſtianæ Reip. vtilius.

17. A PROSPERO FARINACIO *Tract. de Hæreſi Epiſtola Dedicatoria ad Cardinales Generales Inquiſitores. S. R. E.* Et quidem (*inquit*) è Societate IESV ſplendida illa literarum Officina ſcientiſſimorum (*& nominatis quibuſdam Scriptoribus, quos euoluerat ſubdit egregius Doctor;*) Vt ſi quid eſt, quod in hoc labore meo laudem, commendationemque nominis mereatur aliquam, id ex eorum fontibus, diſertè vt par eſt, atque ſimpliciter hauſiſſe me fatear, *&c. Hæc ille Ibid. numer.* 54.

Societas ſplendida literarum Officina.

18. A FIDELIO ANNOSO *Verimontano in Synopſi Apoſtaſiæ Marci Antonij de Dominis: Grad.* 4. *fol.* 34. Nulla (*inquit*) alia re magis commendatur Ordo IESVITARVM quàm quod vix inter illos conſpicias quemquam à pietate, aut

A pietate, & Religione deficientes non patitur.

Religione deficere, quin prius ab ipſo Ordine ſecernatur. *Hæc ille.*

Miro cum fructu in iuuentutis educationem incumbit.

19. A LAVRENTIO BEYERLINCK *Canonico Antuerpienſi, ſcriptis, & eruditione celeberrimo: in Theatro vitæ humanæ tom. 2. lit. C.* Noſtro (*inquit*) ſæculo, inter omnes Religionem aliquam profeſſos, ſedulo, & miro cum fructu Catechiſationi iuuentutis incumbunt Religioſi, ſiue Clerici Societatis IESV, vel hoc Nomine celebrandi quod hanc rem Eccleſiæ Dei vtiliſſimam magno zelo curent, & exacta methodo Iuuentutis regimini accommodatam exequantur: ſic vt proprium eorumdem munus videatur, & in quod omnes incumbunt, teneros puerorum animos Chriſtianæ diſciplinæ formulis, veluti cum ipſo lacte imbuere. Quo fit, vt ijs locis, quibus Societas hæc admiſſa eſt, videre liceat, Iuuenes moribus, & pietate inſtructos, & de ijs etiam rebus, quas alibi adultiores ignorant, differentes. Neque dumtaxat honeſtioribus hunc laborem impendunt, ſed & pauperibus, qui arte & manu victum quærunt, aut impenſis eleemoſynarum, vel è publico aluntur, aſſiduâ inſtructione diebus, quibus ab opere feriantur, adſunt: nec ab agreſtium pia directione, vbi ea per Parochos negligitur, ſe ſubtrahunt, quin exemplo Apoſtoli omnibus omnia facti, omnium moribus, & diſciplinæ ſe accommodant, ſic vt in ſola Antuerpia habeas ſubinde triginta numero, & plures pro varietate locorum, qui in hac pietate deſudant. *Hæc ille apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 3. cap. 6. fol. 355.*

Omnium moribus & diſciplinæ ſe accommodat.

Eius inſtitutio cælo, ac cælitibus dignum ſtratagema.

20. A VINCENTIO BLASCO DE LA NVZA *In Hiſtoria Eccleſiaſtica, & ſæculari Aragoniæ Tom. 1. qui teſtimonium pro Societate latinè redditum hoc ſcribit:* Quod (*inquit*) Illuſtrem fecit hunc annum, facietque in ventura retro ſæcula, fuit quod Sancta Sedes Apoſtolica confirmarit Religionem Societatis IESV. Cęlo dignum ipſiſque Cœlitibus ſtratagema, dare hiſce temporibus Sacrum illud Inſtitutum, vnde tanti, tamque ſancti & docti homines prodierunt. *Hæc ille in Imag. cit. lib. 5. cap. 10. pag. 670.*

21. Ab Andrea Savssaio *In Martyrologio ſuo Gallicano, in Societatem, & Socios fuſiori calamo encomia effundente.* Ipſo (*inquit*) die Sancti Ignatij Loyolæ Presbyteri & Confeſſoris glorioſiſſimi, qui ſingulari diuinæ bonitatis arcano Orbi datus ac in lucem editus, imminente tempore, quo aperto abyſſi puteo, æternus pietatis hoſtis, tetra hæreſeon caligine Solem Fidei Catholicæ clariſſimum obſcurare, & per ferales Emiſſarios Chriſti Eccleſiam funditus ſubruere ſatagebat, excitus zelo Dei nouæ Militiæ Dux, nouam in aduerſam aciem, Societatem ſcilicet Iesv, felici prorſus auſpicio inſtruxit; vel hoc ipſo nomine, vniuerſis inferorum copijs formidandam. Quam Regulæ ſanctiſſimis præceptis Inſtitutam, Sedis Apoſtolicæ auctoritate munitam, diuina prorſus ſapientia regens, toto Orbe diffudit, aduerſus impietatis cohortes, & fera peccati monſtra perpetuo certamine bellaturam. Cuius Fortiſſimæ Phalangis victoriæ, deuicta ferè iam vbique hæreſi, Fide mirificè etiam apud Ethnicos propagata, ſepulta ignorantia, vindicata pietate, quocumque Sol lucet, latè patent: hiſque trophæis ouans Catholica Eccleſia, impensè Ignatio quotidie triumphanti, iamque cum Chriſto regnanti, gratulatur. Qui Sanctorum præclarè geſtis animatus, tam mirandas res Chriſto auſpice Lutetiæ Pariſiorum aggreſſus, ipſi Chriſto Iesv (cuius Nomen altè præcordijs infixum gerebat) immenſam gloriam, Eccleſiæ perpetuum munimen, & commodum, ſibi vero ſempiternum decus peperit. *Hæc ille in Imag. cit. Ibidem.*

Laudatur in Ignatio Parente. *Noua militia in aduerſam hæreticorum aciem.* *Ipſis inferorum copijs formidanda.* *Phalanx fortiſſima hæreſim deuincens, & fidem vbique propagans.* *Cuius trophæis ouās Eccleſia Ignatio gratulatur.* *Qui eidem perpetuum munimen, ſibi decus peperit ſēpiternum.*

22. Ab Erycio Pvteano *Muſarum delicio, viroque ampliſſimo in Oratione de Purificatione Virginis Matris.* Quod maius (*inquit*) Religioni Chriſtianæ bonum patrum æuo accedere potuit, quàm vt, turbato opinionum diſſidijs Orbe, viri prodirent optimi, doctiſſimi, ſanctiſſimi, quorum opera & induſtria aurea virtutis renaſcerentur ſæcula, & nouo feruore Chriſtianæ legis arcana inualeſcerent, nouo diuinitatis ponde-

Ieſuitarum operâ aurea virtutis ſæcula renaſcuntur.

Societas victrix hæreſū, Pharus virtutū perfectio ſæculi, gloria diſciplinarum.

pondere firmarentur, mortalium partim frigore partim ſcelere expugnato? Societas illa IESV eſt; quam cum nomino, ſatis laudo. Illa Victrix hæreſum, Pharus virtutum, Perfectio ſæculi, Gloria diſciplinarum. *Hæc ille vbi nuper. pag.* 671.

Clarum, & Illuſtre Sodalitium.

Teneram ætatem pietate, & eloquentia imbuens.

23. A PONTO HEVTERO· *Scriptore Cæſareo lib.*13. *vitæ Car. V. qui ſequens teſtimonium de doctrina ſociorum reliquit:* Per ſe (*inquit*) clarum & illuſtre IESVITARVM Sodalitium, qui ſine moroſitate reformatam ad pietatis cultum vitam, inſuper purioris literaturæ elegantiam prudenter ſectantur, teneramque in hac & pietate ætatem diligenter imbuunt, & ad eloquentiam & ingenij acumen elimandum exercent. *Hæc ille Ibid. lib.*5.*cap.*6.*pag.*645.

Ordo hominum Chriſtianam Remp. fulcientium.

Scriptis, concionibus, &c.

Ij fortiſſimi Chriſti milites rediuiuam hæreſim oppugnantes.

24. A RENATO CHOPPINO *De Sacra politia lib.*11.*n.*18. Miſellâ etiam hac tempeſtate, excitatus eſt à ſuperis nouus Religioſorum hominum Ordo, qui vt à IESV Societate nomen obtinent, ſic aſſidua Sacræ Paginæ lectione, concionibus, ſcriptorumque editione nutantem fulciunt Chriſtianam Rempublicam, rara ingenij, doctrinæque munera ad ornatum Templi Dei, ideſt Eccleſiæ, conferentes. Potiuntur certè hi parta ex optimis ſtudijs inſigni gloria, quæ nixa veræ virtutis radicibus nunquam defloreſcet. Nec vero me latet Sacri huius Ordinis nouitatem inuidioſam fuiſſe nonnullis: ſed, fractis inuidiæ repagulis, IESVITARVM Ordo radices egit velut de cælo miſſas: quo fortiſſimi Chriſti milites rediuiuam veterum hæreſim oppugnarent æquè ſtrenuè, vti impijs Albigentium erroribus obiecti ſunt à Numine quondam Dominicanæ normæ Sacerdotes. *Hæc ille Ibid. lib.*5.*cap.*11.*fol.*678.

Et ſapientiæ lumina.

Ignatius Dux, & Athlas Eccleſiæ.

25. A FRANCISCO ENRIQVEZ: Habet (*inquit non minus breuiter, quàm neruosè*) ſapientiæ lumina Ignatius cum ſua Familia, & cum iuſtiſſimo titulo Vrbanus VIII. appellat Ducem, & Atlantem Eccleſiæ, qui doctrinæ ſuæ humeris mundum fulciat, atque ſuſtentet. *Hæc ille vbi ſupra.*

26. AB

26. Ab Adriano Brouwershavio *Theologiæ Doctore, Rectoreque magnifico qui graui Oratione in Magiſtros, ac Parentes inuehebatur, qui diſcipulos, filioſve retraherent ab ingreſſu Societatis, quam* Religionem Apoſtolicam, & difficillimis Eccleſiæ temporibus à Deo excitatam, *prædicabat, quæque haberet* viros eximia virtute ac doctrinâ præditos, in Concilio Tridentino inter Pontificios Theologos, cum inſigni dignitate obtinentes locum. *Hæc ille. Ibid. lib. 6. cap. 1. fol. 736. Et poſtea Ibidem. cap. 5. fol. 886. teſtatur,* Inſtitutum noſtrum prorſus eſſe Apoſtolicum, ad collapſam veterem diſciplinam in integrum reſtituendam. *Addebatque.* Patrem Adrianum ac ſocios eſſe raræ virtutis, doctrinæque viros: adeoque ſpiritui ſancto reſiſtere, vel certè noſtrum vitæ genus ignorare, quiqui nobis aduerſarentur. *Hæc ille.*

Societas Apoſtolica Religio.

Habet viros eximia virtute, ac doctrina præditos.

Eius Inſtitutum Apoſtolicum ad colapſam diſciplinam reſtituendam.

27. A Thoma Stapletonio *Duaci doctrina, opinione celeberrimo, ad familiarem ſibi hominem de Societatis ac Leſſij ſanâ doctrinâ, Louanium in hæc verba ſcribente.* Vehementer (*inquit*) gaudeo, Reuerendiſſimum D. Middelburgenſem, quem ſpero breui pace confecta ad ſui Epiſcopatus munia obeunda profecturum, tam piè, doctè, ac ſtrenuè cauſam agere RR. PP. Societatis, contra importunam cenſuram Facultatis Louanienſis; velim ſciat, in Concilium Facultatis Duacenſis me vocatum non fuiſſe, cum de illa cenſurâ ſuum iudicium parum, vt audio, æquum & minus modeſtum præſcriberet. Imò cùm ante complures menſes eamdem ad me cenſuram Michaël Bayus miſiſſet, meam ſententiam non tam petens, quàm explorans, reſcribens ſuaſi, ne illam cenſuram amplius euulgaret; monuique, maiorem eſſe Societatis gratiam, & auctoritatem, quam vt eam Facultas Louanienſis labefactare poſſit. Precabar denique, vt ſtudium veritatis, vinculum Charitatis non diſſolueret: ſed video me vel ſerò, vel ſurdis locutum fuiſſe. Sic ego ſum Reuerendiſſimo Atrebatenſi, vt nedum illi cenſuræ ſubſignarit, nec, ſpero, ſubſignaturus ſit. Doleo hanc nouam maculam Facultati inuſtam, & Patres

Defenditur eius doctrina, à Louanienſi cenſura.

 doctiſſi-

doctiſſimos tam iniuſtè vexatos; *Hæc ille in fauorem doctrinæ noſtri Leſſij Pelagianiſmi inſimulati. Ibidem lib. 6. cap. 4. fol. 847.*

Teſtimoniũ egregium pro Duacenſi Collegio.

AB EODEM *Vniuerſitatis Duacenſis per id tempus Rectore meritiſſimo, qui egregium pro Duacenſi Collegio teſtimonium, in hæc verba præbuit.* Fidem (*inquit*) facimus & teſtamur ſub certa ſcientia, & longa iam aliquot annorum experientia, Patres, & Profeſſores Societatis Nominis IESV hic in Collegio Aquicentenſi Philoſophiam, & bonas literas docentes maximo hactenus cum fructu, ad incredibile Vniuerſitatis huius incrementum, & ad ſummum Dei Optimi Maximi honorem, hanc docendi Prouinciam exercuiſſe. Sic enim, à quo tempore hic primum docere cœperunt, domi in ipſo Collegio non minus veram ac ſanctam pietatem adoleſcentum animis inſtillarunt, frequentiſſimè concionando, Confeſſiones excipiendo, & ad Sacram ſynaxim adoleſcentes ſuos creberrimè perducendo, quos bonas literas accuratè, & diligentiſſimè docuerunt: vt & numeroſiſsimam habeant intra ipſos Collegij parietes, iuuentutem, & extraneorum præterea multitudinem ingentem, non minus pietate, & bonis moribus inſignem, quàm literaria eruditione præſtantem. Sane reliqua Collegia ſic ſua ſingulari induſtria ad æmulationem excitarunt, vt alterum quidem iacens, penèque vacuum ſub Regente nouo horum Patrum æmulo & imitatore ſedulo, egregiè iam refloreſcat: alterum de nouo Inſtitutum non aliter ſibi florere poſſe videatur, niſi ad horum induſtriam quàm proximè accedat. Plurimos ex hoc Patrum Collegio Arteſia, & Hannonia Paſtores, multos Schola noſtra Theologos optimè inſtitutos, & comparatos accepit. Planè ſine horum Patrum induſtria artium ſtudia iam olim in hac Vniuerſitate, aut concidiſſent, aut obſcuro ſane ac duro loco fuiſſent. Foris præterea ita Populum Duacenſem frequentiſſimis concionibus, & Confeſſionum Exceptionibus, ad pietatem & verum Dei cultum inflammarunt; vt

Varia eius munia in proximorum vtilitatem.

nemo

nemo pius horum Patrum ſtudio ſe meliorem factum non agnoſcat. Multi, aut impij ad frugem reuocati, aut tepidi ac ſegnes accenſi & incitati horum induſtria fuerunt. Quæ quidem omnia ita ſe habere publica vox, & fama loquitur, frequentiſſima populi ſynaxis diebus feſtis ac Dominicis in Eccleſia ipſorum Parochiali oculo demonſtrat. Denique boni hîc omnes atque prudentes viri ſalutem propemodum huius Vniuerſitatis, certè artium & diſciplinarum ſtudia ab vno Patrum hîc docentium Collegio pendêre profitentur. Quorum omnium ſuffragijs ad maiorem & publicam atteſtationem, vt noſter quoque calculus adderetur, hæc ita ſe habere hoc inſtrumento, mea propria manu ſcripto, & ſigillo officij noſtri Rectoralis munito, omnibus & Vniuerſis fidem facere volui, *&c*, *Hæc ille* 4. *par. Hiſt. Soc.lib*.4. *num*.124.

AB EODEM *Tom*.4.*Promptuarij Moralis in Domin.infra Octauam Natiuitatis Domini fol. mihi* 46. Quare *(inquit)* ſanctiſsimum, ac ſaluberrimum eſt illud hodie Societatis IESV Inſtitutum, quæ meditatione huiuſmodi ſuos quotidie per horam integram exercet, eamque matutinam, vt minime mirandum ſit, ſi vel hoc ſolo nomine, & exercitio quotidiano tam excellenti, verum de illa Societate ſit, quod ante quadringentos annos, de Ea ſcripſerit Ioachimus Abbas his verbis: Inſurget vna noua Religio ſanctiſsima, quæ erit libera, & ſpiritualis, in qua Romani Pontifices potiti pace Eccleſiæ ſe continebunt. Quam Religionem, & Ordinem Deus ſuper omnes alias diliget, quia perfectio illius vincet omnes alias aliorum Ordinum. *Hæc ille.* *Societatis inſtitutum ſanctiſsimum, & ſaluberrimum.*

28. A SILVADVCENSI *Ciue, Viroque canitie & auctoritate venerabili, qui cum videret ingentem ad Sacra Confeſſionis & Eucharistiæ myſteria in Templo noſtro concurſum, accedens ad quemdam è noſtris ſibi ignotum,* Non poſſum *(inquit)* ô Pater diſsimulare gaudium, quod intimis medullis percipio, dum video quantum hæc Vrbs ab aduentu veſtro ſit mutata. Ante hac rariſ- *Siluaducentium mutatio ex eius ingreſſu.*

rariſsimus erat Sacramentorum vſus, & ſi quis erat extra Paſchales ferias, riſui aliorum, & Cachinnis erat obnoxius: nunc nemo probus religioni ſibi non ducit, ſi B. Virginis alijſque ſolemnioribus feſtis hæc myſteria non vſurpet. *Hæc ille de ſuæ Vrbis facie in aliam mutata, apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 3. cap. 8. fol. 373.*

Ieſuitæ Petri Sedem illuſtrant, & in Lutherum arma diuini eloquij parant.

29. A PETRO MATHÆO *Iuriſconſulto doctiſſimo, Doctoreque eloquentiſſimo in ſumma Conſtitut. Summorum Pontificum in Pauli III. Scholijs ad Bullam Confirmat. Societatis* IESV *fol. mihi* 308. Dum (*inquit*) deridetur paſsim Nomen Papæ, Petri claues contemnuntur, Lutherus peſsimi dogmatis vocē per Germaniam peſtilenti lingua effundit, Rex Angliæ turbulentiſsimæ mentis inauditam crudelitatem in Catholicos exercet, dum ſacri cultus pietas, Religionis feruor penitus extinctus videtur, dum ſuperſeminat inimicus hoſtis zizania, adſunt diuino Pneumate aſciti Patres Societatis IESV, qui Petri Sedem illuſtrant, in Lutherum arma diuini eloquij parant, Tyrannos aggrediuntur, lolium in agro Dominico euellunt, & fidei Chriſtianæ præclariſsimi Buccinatores verbo & exemplo cunctis prælucent. Fruſtra aduerſus hæc Propugnacula conatur Lutherus, fruſtra multiplicantur, qui veritatem Chriſti premunt, fruſtra Rex Anglus muros Sionis euertere contendit, adſunt nobis noua hæc Præſidia, quorum Dux, & anteſignanus veluti clariſsimus, & natalium ſplendorum conſpicuus Ignatius Loyola Cantaber extitit, &c. Ex milite factus eſt Dux inſignis illius ampliſsimæ Societatis; quæ ſub Nomine IESV per vniuerſum Orbem propagata eſt. *Et infra addit*: Lætabatur ſummus Pontifex videns nouos hoſce Operarios miſſos ad excolendam Vineam Domini, nullis laboribus, nullis periculis, aut animo frangi, aut à cœptis retardari; ideo publico diplomate hanc Sodalitatem Nomine IESV conſpicuam confirmat (*ſcilicet Paulus III.*) varijs Priuilegijs commendat, vt in omnibus Officijs pietatis, & Religionis Romano Pontifici peculiariter ſe, ſuam-

Sunt Chriſtianæ fidei præclariſſimi buccinatores, verbo, & exemplo cunctis prælucentes.

Propugnacula, ac noua præſidia ab hæreticis fruſtra impetita.

Noui Operarij miſſi ad excolendam Domini vineam.

ſuamque operam pollicerentur, ipſiuſque iuſſu quiduis periculorum, ac laborum in religione propaganda ſubirent, & quocumque demum terrarum; ad infidelium errantium, ac peccatorum inſtructionem & conuerſionem, ab eo mitterentur, mox abſque omni contradictione, etiam non petito viatico, tanquam à Chriſto miſſi proficiſcerentur; & ab his pulcherrimis Inſtitutis edocti vocarunt Societatem IESV, eiuſque Nomen ad extremos vſque Indos, Æthiopes atque Antipodes diffuderunt. Huius Sodalitij præclariſſima trophæa, domi foriſque parta teſtantur noſtri temporis omnes pene Hiſtoriographi. *Et poſtea ſubdit.* Si quid reparatæ pietatis, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ habent Germani, Galli, & Angli, id profecto debent pijſſimis Patribus Societatis IESV; illis grates referat India, quod tenebris ſepulta iubar ſydereum Euangelij conſpexit. Quibus vero, ac quantis rerum diſcriminibus perfungantur, ſatis intelligit, qui noui Orbis Hiſtorias legere dignatur. Hæc iuſti voluminis magnitudinem deſiderant. *Et poſtmodum in eiſdem Scholijs ad Conſtitut. Gregor. XIII. fol. 781. vbi his conformia non diſſimili eloquentia deſcribit.* Hinc (*inquit*) colligimus quantum commodi, & vtilitatis Reipublicæ Chriſtianæ aduexerint Societatis IESV Patres in erudienda iuuentute, ex cuius educatione, vt meſſis ſpes in ſemente poſita eſt, reliquæ vitæ expectatio dependet. Quamobrem, vbique tanta, tamque præclara illis ſtructa ſunt Gymnaſia, quæ profecto vera ſunt Pietatis, Religionis & Doctrinæ Aſyla, ad quæ furentibus hæreticis & ignorantiæ monſtris, confugiant omnes. *Et poſtea ad Conſtitut. eiuſdem Greg. XIII. fol. 791. ſubdit opportuniſſime.* Quæ vtilitas ſuborta ſit Eccleſiæ Catholicæ ex Venerando Nominis IESV Sodalitio, teſtantur tot præclara monumenta pietatis & eruditionis per orbem relicta, tot inſignia Archigymnaſia, quæ ſuperius enumerauimus; ex quibus, & moribus & doctrinæ hominum conſulitur, vt nulla Regio eorum laboris inſcia ſit. Taceo populos barbaros in India Occidentali, Braſilica

Romano Pontif. ſe ſuamque operam pollicentur ad religionis propagationem.

Et IESV Nomen vel ad extremum Orbis diffuderūt.

Illis Germani, Galli & Angli reparatam pietatem, Indi Euangelij iubar debent.

Chriſtiana Reſp. iuuentutis eruditionem.

Eorū Gymnaſia pietatis, religionis & doctrinæ aſyla.

Quanta Eccleſiæ vtilitas ex eorum laboribus ſuborta?

Hæreſes maiori ex parte concuſſa.

regione, & noui Orbis inſulis ad veritatis lucem eorum opera edoctos, infideles baptizatos, hæreſes Germaniæ maiore ex parte concuſſas, & longe à noſtro orbe remotos Principes, ad pedum oſcula Summi Pontificis perductos, & innumera illa vitæ diſcrimina in publicum commodum exantlata, quę digniſſimis hiſce Priuilegijs penſare eſſe operæ pretium Sedi Apoſtolicæ viſum eſt. Hęc omnia breuiſſima adeo verborum ſerie complecti nequeunt, de hac conſcripta ſunt integra commentaria. *Hucuſque Iuriſconſultus ſapientiſſimus in ſummam Sociorum, ac Societatis commendationem, & laudem. Hoc tanti viri iudicium: hoc de Jeſuitarum virtute, zelo, ac literis ſatis celebre teſtimonium.*

Remotique Principes ad Pontificis obedientiam perducti ſunt.

Societas Eccleſiæ renouatrix multa infideliũ millia ad illã conuertens.

30. * A Didaco Perez *Doctore Barcinonenſi.* In noſtris (*inquit*) temporibus quinquaginta abhinc annis (*tot tunc anni erant poſt Societatem fundatam*) tantum illa renouauit Eccleſiam conuertens infidelium tot decies centena millia tam in Oriente, quam in Occidente, vt ſi ex vna parte defraudatur Eccleſia, ex alijs decuplo maior, imo & centuplo illi fiat acceſsio à Domino. *Hæc ille apud P. Euſeb. Tom. 1. virorum illuſtr. Soc in vita S. Ignat. P. N. cap. 1. fol. 2.*

Eſt Olympus eminentiſſimus veritatum. Armarium ſcientiarũ: Schola vniuerſalis notitiarum, & energia ardens diſcurſuum. Spongia ſacra eruditionũ, imago glorioſa dotũ, Climaq; felix intellectuũ. Obiectũ famæ, dolor inuidiæ, ac calcar æmulationis.

31. * A Fran. Ignatio de Porres *Scriptore noſtri ſaculi in vulgari linguâ non vulgariter floridiſſimo: qui Tom. 1. Quadrageſ. in Dedicatoria ad Societatem ipſam, per plura folia eius encomia proſequitur.* Religio (*inquit*) Sacra Societatis Iesv eſt Olympus eminentiſſimus veritatum, Armarium Sacrum ſcientiarum, Schola Vniuerſalis notitiarum, Energia ardens diſcurſuum, Spongia Sacra eruditionum, Imago glorioſa dotum, Clima felix Intellectuum, Obiectum famæ, Dolor inuidiæ, Calcar æmulationis. Si vellem Elogia adaugere, aut pręſumerem breui charta concludere, Generalia numerarem ſtudia, quæ Societas Iesv regit, ab ijs, quæ eius ſolicitudini ſereniſſimus Rex Luſitanus Ioannes III. Conimbricę concredidit, ad ea quæ eius doctrinæ Matriti tradidit glorioſiſſimus Imperator triplicis Mundi Philippus IV. Vniuerſitates item recen-

recenſerem quas gubernat, ab ea, quam Eboræ Luſitanâ fundauit magnificentiâ Religioſiſſimus Rex Henricus, ad eam, quam Pragæ zelo Catholico inuictiſſimus Imperatôr Mathias erexit: ſed hoc eſſet materiam laudis efficere, quod oculis ſubiectum eſt, ad numerumque etſi grandem Scholarum

Laudatur ex Vniuerſitatibus, quas regitè

redigere, quod illi debent Vniuerſæ. Tam diſcipula labiorum eius fuit ſemper America, quàm eſt eius ſcriptorum Europa: tam bellè micarunt ſapientiæ eius flammæ aduerſus Aſiæ errores obſcuros, quàm glorioſè illuſtrant obſtinatas tenebras Africæ. Eadem reuerentia eius linguæ attendit Moguntia, ac eius calamo attendit Complutum: eâdem dulcedine ab eius ore pendet Vienna, ſicut ad eius vbera genitæ Lutetiæ: eodem reſpectu eius verba excipit Mecina, ac eius diſcurſus extollit Roma. Veritas hæc eſt. Mirandum vero quod magnitudo ſapientiæ Societatis vel ab eius inceperit incunabulis.

Et ex ſapientia ab incunabulis.

Felix Nilus, quem nemo exiguum reputat, quia eius ortum ignorat: omnes magnum venerantur, quia eius nemo vidit originem. Sola Sacra Societatis IESV Religio ab infantia ſuâ eâdem gaudet æſtimatione, quia heroica; & eaſdem patitur inuidias, quia Grandis. Vix Romæ natæ ſplendidæ illæ luces Ignatianæ prudentiæ, vix radij Xaueriani fulgoris Orientem colluſtrant, cum pro ſapientiæ Oraculo Tridenti habebatur Iacobus Laynius: cum ad ſapientiam Petri Caniſij ſtupebat Germania, cum pro ſuo Magiſtro Alfonſum Salmeronem acclamabat Italia: vix Sacræ huius Religionis nomen auditum, quando iam diſertis ſapientiæ eius flammis ardebat Hiſpania, quando Catholicis eius diſcurſibus capiebat animos Gallia, quando aduerſus doctos eius veritatum conatus armabatur ſeptentrio, quando occupata iam fama in eius gloriam, inuidia in eius damnum, plauſus in eius admirationem, ac mundus totus plenus erat eius ſapientia.

Teſtes Lainius Tridenti, & Caniſius in Germania. Salmeronius in Italia, alij in Hiſpania, & Gallia.

Non fuerunt Societatis IESV intellectus radij ad vnicum ictum fabricati, aut vnico ſplendori deſtinati, ſed ſtellæ accenſæ æternitatibus: Hodie illuminant, ſicut ſemper illu-

Hi non Radij, ſed ſtellæ accenſæ æternitati.

Societatis ſapientia ideo magna quia inundata ſanguine.

Schola Martyrum.

Tormenta in illam deſtinata vbique terrarum enumerantur.

illuminarũt. Magna quidem Societatis ſapientia, quia ſemper vixit inundata ſanguine: ſemper qui plus intelligit, magis vexatur, quare ea vt ſapientum inſigne æſtimanda, quæ fuit Schola Martyrum. Contra hęc Societatis robora ſuas tempeſtates fremens ac furens excitauit mare, Terra dolos parauit, Oriens idololatriam ſuam eructauit, canebes ſuos retorſit Monomotapa, ſagittas ſuas venenauit Braſilia: ſuum enſem diſtrinxit Æthiopia, petras ſuas obſtinauit Ternate: diſſoluit venena ſua Amboinus, incendit rogos ſuos Meacus, leuauit Cruces ſuas Iaponia. Aperire Terrarum ſinus incepit Caſtella, eiuſque veſtigia ſequi Societas, cuius filij eaſdem Coronas meruerunt. Vix eſt vllus in Occidente angulus, qui non ſit horum fortiſſimorum heroum ſanguine purpuratus: eorum Trunca remansêre corpora, brutâ Mexicanorum ferocitate, ſecta fraudulento Floridæ furore, ſagittis cooperta in incultis Mindanai ſolitudinibus: venenis tandem ſtupida in illo turpi viperarum ſinu Luzonis antiquæ. Haud minus huiuſmodi ſanguine cruentus currit Oceanus. Lingua huius veritatis eſt mare balticum in Sueciæ Martyribus, & in Ormuz mare Perſicum: teſtis eſt vaſtitas illa Braſiliæ ſinuoſa, ſacris diues ſpolijs, quæ ſuis in fluctibus ferrum hæreſis barbarum diſperdidit: teſtes etiam ſunt Inſulæ Palmaris ripæ Sociorum quadraginta tinctæ cruoribus, qui in fidei noſtræ contemptum à Caluini diſcipulis occiſi: vidit mare, ô Religio magna, totum vndarum ſedatum impetum glorioſis filiorum ſuorum cadaueribus. Nec ebullit hodie minus ouans in venis eius ſanguis, qui in præteritis ſæculis effuſus copiosè. Nequit cura ad numerum redigere, nec ad victorias notitia, qui innundauit Angliam. Vel recens adhuc ſanguis eſt, quem Paraquaria in montuoſis receſſibus ſuarum ſolitudinum effudit: calidus adhuc eſt, quem inter incendia ſua exhauſit Iaponia, quem gelauit Catayus inter ſuarum niuium rupes ac ſaxa, quem bibit inexhauſta ruinarum ſitis Guſtaui. Aſt quando non prælucent barbaris glorioſi Ignatij filij? quando

Et omnia penè maria Sociorum ſanguine cruentata.

quando non ſapiunt? quando non patiuntur? *Hæc ille, & quidem ad Societatis commendationem elegantiſſime.*

32. A LVDOV. MAIORANO GRAVINAS *Lib. 2. de vero Dei cultu cap.* 17. Nobiliſſimum (*inquit*) Societatis IESV Inſtitutum ſuppeditaſſe Eccleſiæ homines nihil non molientes in ſanæ doctrinæ tuitionem, & proſeminationem, eiuſque Operarios optimis moribus, & ſcientia inſtructos per totum fere Orbem inſigniter promouiſſe Dei gloriam; multaque ſanctè, & generosè molitos, ex quo cælitus ad inſtaurandam, & propugnandam labentem Eccleſiam aduenerunt. *Ita apud P. Reynaud. in Trinit. Patriarchar. fol.* 598. *Ij optimis moribus ac ſcientia inſtructi inſigniter Dei gloriã promouent. Et ad propagandam, propugnandamque labentem Eccleſiã cælitus miſſi.*

33. A DVACENSI *Iuuene, qui cum Parentibus ſuis eſſet admirationi ob inſolentiam vitæ priſtinæ, ſic iam pœnitens exclamauit.* Quid admiramini? Dæmon ipſe iſtorum Patrum manibus conuerteretur ad meliora. *Tanta de Ieſuitis opinio vel apud hominem perditiſſimum. Ita in Annal. Soc. anno* 1609. *fol.* 239. *De illis celebre dictum.*

34. * AB STEPHANO GARIVAY *Hiſtoriographo Peruano in Compendio Hiſtor. Reg. Hiſpan. lib.*30. *cap.*75. Omitto (*inquit*) res æterna dignas memoria, quas toto Orbe præſtitit Societas IESV ad fidei Catholicæ amplificationem, propagationemque, quibus exarandis, nec ſolertiſſimi ſcriptoris ſtilus quamuis exercitatiſſimus, par eſſe poſſit: prius enim egregia Societatis facinora ſcribentem, tempus & vita deficeret, quàm materia. Certe volentem me in lucem edere quam plurima ad præclaram illius Religionis commendationem prohibuit ex ipſa Societate non nemo, cuius deſiderio, & modeſtiæ nunc faciendum ſatis exiſtimaui. Aliàs ego opportuno loco & tempore propenſæ meæ in Societatem voluntati faciam ſatis. *Hæc ille.* *Societas commendatur ex fidei amplificatione per totum orbem.*

35. A IOANNE SANCHEZ *Doctore Theologo, & Iuris vtriuſque peritiſſimo in ſuis ſelectis diſputationibus: Vbi poſtquam varijs in locis, Societatis Auctores miris extuliſſet encomijs, tandem diſput.* 43. *num.* 16. *agens de P. Thoma Sanchio in rebus Moralibus vere* *Et ex ſingulari filiorum ſapientia.*

Eee 3 *Phœnice,*

Phœnice, *hæc inter alia ſcribit* : Mira ergo Dei largitas lucem & ſapientiam communicantis huic Doctori oſtenditur modo, dilectio excedens erga ſacram Societatis IESV Religionem elucet, cum tot tantoſque filios ſapientia, & literis præditos ei præſtiterit, & inter illos hunc Thomam Sanchez Gigantem exhibere fuit dignatus. O maximè dilecta Deo Religio, intende, proſperè procede, & regna.

Eſt Religio maxime dilecta Deo.

Pſ. 44. 5.

36. * A BARTHOL. XIMENEZ, *qui in Prouerbiorum ſuorum Moralium Dedicatoriâ ad Collegium Imperiale Societatis Matritenſe*, *Societatem* Eccleſiæ lumen *appellat*, *nec non &*, Aciem, cuius Nomen inferi horrent, tellus adorat, ac cæli reuerentur.

Eccleſiæ lumen; Acies, cuius nomen Inferi horrent, &c.

37. A DIDACO GOVEA *Doctore Luſitano. Cognitum is Pariſijs habuerat Ignatium ac ſocios*, *eorumque virtutem ac deſtinata vehementius probauerat*, *anxioque Regis Ioannis III. De Orientis conuerſione*, *ac de ſubactarum illarum gentium ſalute cogitanti*, *vnde in eam rem operæ expediret*, *Societatem indicauit*, *aſſerens*, Nouum illud hominum genus altum quidem ſpirare, animoſque afferre multis Indijs pares futuros. *Ita apud P. Rho in ſua varia Hiſtoria lib. 5. cap. 8 n. 8.*

Socij animos habent multis Indijs conuertendis pares.

38. A IOAN. MARIA NOVARIO *In ſua lucerna Regularium fol. mihi 134. n. 1. loquens de Societate ait*; Cuius Religionis encomia, ſi recitari vellent, non ſimplex pagella, ſed integer liber eſſet neceſſarius &c. *Et n. 13. ſubdit*: In his præcipuè ſita eſt Societas, legendo, concionando, diſputando, proximum iuuando, tum inter fideles, tum inter infideles ætatem abſumunt. *Pulchra ſane Societatis deſcriptio.*

Ad Societatis commendationē integer liber neceſſarius.

Pulchra Eius deſcriptio.

39. A IVLIO ROSCIO, Societatis (*inquit*) fructus tantus extitit in Religionem Chriſtianam, vt pene nulla ſit Orbis terrarum pars, ad quam non Ignatij nomen, vel alumnorum eius vox viua peruaſerit. *Sic ille in vita doctiſſimi Nauarri.*

In omnes Orbis partes magno fructu peruaſerunt filij.

A MAMBRINO ROSEO, *Socios vocitante*, viros doctos, inflammatos zelo Dei, atque immenſa charitate, & viros Apoſtolicos. *Ita ille Par. 3. Hiſt. lib. 3. ann. 1540.*

Sunt viri Apoſtolici, zelo Dei inflāmati.

41. A

41. A PEREGRINO *Nobili, qui ab Vrbe in Patriam reuerſus, quærenti quid vidiſſet Romæ pulcherrimum?* Societatem IESV, *reſpondit. Ita apud omnes florebat Romæ Societas. Sic refertur Par.2. Hiſt. Soc. lib.7. n.12.*

Pulchrum de Societate dictum.

42. A PETRO ESTEVARTIO *Academiæ Ingolſtadienſis Procancellario, & Rectore in Apolog. pro Societate ann.*1593. *fol.* 21. Hæc (*inquit*) vnica, & præcipua cauſa eſt odij veſtri (*cum Hæreticis loquitur*) in Patres Societatis IESV, omneſque eorum Patronos & amicos, videtis enim ſalua Catholica doctrina ita defenſa, quemadmodum à Societatis IESV hominibus publicè docetur, promulgatur, propugnatur, omnes hæreſes labi & corruere: propterea Conſilia, ac leuitatem veſtram, voſque vt homines nihili, & viliſſimos deſpici, ac contemni, *&c.*

In illam Hæreticorũ odium.

Quia eius doctrina hæreſes labuntur, & corruunt.

43. * AB ALEXANDRO DE ROS *Decano, & Canonico Tortoſæ Protonotarioque Apoſtolico in ſua Catalaunia fol.* 440. *vbi poſtquam in Sacrario Montis-ſerrati Ignatium ante Virginis aras ſuſpendentem arma, & Minoreſæ corporis impetus domantem depinxit, ſtatim ſubdit:* Catalaunia denique natale ſolum eſt magnæ Societatis IESV, quæ vnius ſæculi ſpatio Scholas viris doctrinę laude præſtantibus Orbem Heroibus Apoſtolicis Eccleſiam propugnantibus, Cælum ſanctis impleuit. *Sic ille in citata ſua Catalaunia vulgari lingua typis edita Neapoli ann.*1646.

Vnico ſæculo Scholas viris doctrina præſtantibus, Orbem heroibus Eccleſiã propugnãtibus & Cælum Sanctis impleuit.

44. A IOAN. BAPT. FRANCES *Archidiacono, & Domino de Balpueſta Doctore Canonico Burgenſis Eccleſiæ in Cenſura ad Tom. de Incarnat. P. Bernal.* Germana, *inquit*, eſt proles Societatis, in qua nihil mediocre, omnia prodiere magna, *&c.* Toto hoc ſæculo cateruatim libri de genere Giganteo prodiere: omnes apud viros doctos tanti habiti quantum copioſæ Bibliothecæ teſtantur, & licet ſemper abundantia in ſemetipſam contumelioſa ſit, vt Tertullianus loquitur, & rebus raritas pretium faciat, vt Bernardus, perinde tamen amantur, & æſtimantur, ac ſi rari; perinde abundant, ac ſi nihili haberentur, *&c.*

Nihil in Ea non magnum.

Eius ſapientia præcipue in librorum editione, commendata.

45. * A B

Singularis de Societate eiuſque Collegijs. exiſtimatio.

45. • AB ALFONSO RAMIREZ DE VERGARA *Canonico Magiſtrali Eccleſiæ Conchenſis viro grauiſſimo, primoque Parente ac protectore Collegij noſtri Complutenſis : is aliquando dixiſſe fertur*, ſe pluris facere vel coqui Societatis amicum eſſe, quàm Principis Hiſpaniæ Magiſtrum. *Et de tali creando tunc agebatur. Et cum etiam idem Archiepiſcopus Toletanus eligi vulgaretur, dixit*, ſi mihi talis Archiepiſcopatus concederetur, non niſi per quatuor annos eum admitterem, in quibus quadraginta inſtituerem Societatis Collegia. *Exceſſus ingentis amoris hic eſt. Sic refertur à P. Petro Saens in ſermone funeral. de Eod. fol. 9. & 13. typis edito Compluti ann.* 1621.

Ab illa ingentes fructus Eccleſiæ ſubſecuti.

46. A IOAN. BAPT. CONFETTIO *Protonotario Apoſtolico Florentino, Theologiæ ac vtriuſque iuris Doctore notiſſimo in Summario ad Collectan. litterar. Apoſtolicar. de Societate loquens, ſic ſcribit*. Ex qua quidem Veneranda Sodalitate, quæ & quanta ſuborta ſit Eccleſiæ Catholicæ vtilitas, præclara monumenta pietatis, & eruditionis per totum fere Orbem relicta, nec non tot inſignia Archigymnaſia, in quibus & moribus, & doctrinæ hominum adeo conſulitur, vt nulla regio hodie eorum laboris inſcia ſit, & etiam barbaræ illæ Nationes, quæ in India Occidentali, & Braſilica regione, ac noui Orbis Inſulis ad veritatis lucem, eorum opera eductæ, totque Infideles per eos baptizati, hæreſeſque Germaniæ maiori ex parte concuſſæ, & longe à noſtro Orbe remoti Principes ad Sanctorum pedum oſcula ſummi Pontificis perducti, apertiſſimè teſtantur. Vnde Eccleſia ob aſſiduos labores, innumeraque pericula, quæ in publicum intrepide ſubierunt, iſtius Sodalitij profeſſores inter Mendicantium Ordines referre, eoſque quamplurimis, digniſsimiſque Priuilegijs decorare, & illuſtres reddere merito arbitrata eſt, &c. *Hæc apud Sorbo Tom. 2. Priuileg. Ordin. Mend. fol.* 212.

Ex Gymnaſijs barbarorum, reductione, & Hæreticorum oppugnatione.

Ignatius inſignis virtutibus, & Atleta fortiſſimus.

47. A FLAVIO CHERVBINO *Iuris vtriuſque Doctore ſapientiſſimo in Compendio Bullarum ſummorum Pontificum fol.* 229. *Schol.* 1. Pie (*inquit*) credendum illuſtrem genere virum Hiſpanum

ſpanum (*Ignatium*) virtutibus inſignem, vnâ cum ſtrenuiſſimis Socijs tanquam fortiſſimum Athletam promouiſſe, vt ſponſam ſuam Eccleſiam aduerſus iniquum Martinum Lutherum, eiuſque ſequaces infeſtis eam hæreſibus affligentes, Chriſti fideles à pœnitentia, Sacramentorum frequentatione & Summi Pontificis Romani obedientia auertentes reſtauraret, pœnitentiam prædicando, frequentiam Sacramentorum inducendo, & Summi Pontificis obedientiam præſertim circa Miſſiones ad Turcas, & alios infideles profitendo, *&c.*

Eius filij ſtrenuiſſimi, contra Lutherum, & ſequaces.

48. AB HIERON. ORMACHEA GVERRERO *Eccleſiarum Lucronenſis, & Albendenſis Canonico Magiſtrali ſcriptoreque erudito. Tom. 1. in Cant. Prolog. 3. num. 192. vbi poſtquam probauit Ignatium velut alterum Paulum ad bonum Vniuerſale totius Orbis, totius Eccleſiæ, Gentilitatis Indicæ, ad hæreſes expugnandas, & Religionem Illuſtriſſimam Societatis* IESV *in lucem edendam, natum; ſtatim num. 193. ſubiungit.* Præter alios inſignes ſcopos, quos diuina collineauit ſapientia in Ignatij Sanctiſſimi Ortu, & Societatis IESV fundatione hic fuit, vt tam ipſe, quam ipſius filij in hoc ſæculo, atque tempeſtate piam de Beatiſſimæ MARIÆ immaculata Conceptione ſententiam promouerent, ſcriberent, prædicarent; impoſsibile erit omnino ad calculos reuocare ſcriptores doctiſsimos, qui intra huius non dum centenarij ſpatium varios, de Conceptione, aut libros integros, aut iuſtos edidere Tractatus, *&c. Et poſtea Cap. 6. num. 64.* Non poſſum (*inquit*) non Sanctiſsimam Societatis IESV Religionem admirari in hoc mutui amoris compage præſtantem. Multa habet hæc Religio inſignis encomia, ſed ob hanc virtutem debet ab omnibus pene adorari; verè operibus & nomine Societas colligata, ita vt in vnoquoque ipſius Religioſo omnem Societatem, & in tota Societate vnumquemque cognoſcas: Ex hoc mutuo inter ipſos amore tanquam ex fonte, & in Sanctitate profectus, & copioſa omni genere literarum ſcaturigo manauit. Si vnum ſolummodo Ieſuitam vidiſti,

Ille natus ad bonum Vniuerſale totius Eccleſiæ.

Et ad fundandam Religionem illuſtriſsimam.

Quæ pro ſcopo haberet piam de Virginis Conceptione ſententiam promouere.

Quàm ſit præſtans in mutuo ſuorum amore.

diſti, fac te vnico intuitu totam Ieſuiticam adſpexiſſe familiam. *Hactênus ille. Nil ſane in mutui amoris Ieſuitici commendationem illuſtrius, nil honorificentius.*

In Angelo Philadelphia deſignata.

Apoc.3.7.

49. Ab Honophrio Manescal, *Doctore Barcinonenſe, Rectoreque Parochialis S. Andreæ, Tomo ſuo Concionum, Concion. de Circumciſ. à fol. mihi* 150. In Angelo (*inquit*) Philadelphiæ, qui amorem fraternum deſignat, hanc Societatem indicari, haud difficile credet, qui aduertet arctiſſimum amoris vinculum, quo ſe Patres, & fratres huius Religionis, ob eiuſdem Inſtituti communionem, non ſine omnium maxima admiratione complectuntur. Quia vero hæc Religio ad prædicandum Chriſti Euangelium, & Chriſti fidem miſſa eſt, proinde huic Angelo huius Religionis typo, & figura proponitur, *&c.* Rupertus, Donum intellectus huic Angelo promitti exiſtimat ſignificatum per Clauem Dauid: quod quidem huic Religioni conuenire, quis vſque adeo rationis expers eſt, quod id non videat? Nam omnium artium, & ſcientiarum cognitionem, quæ decent virum religioſum probe callent, vt ex innumeris Commentarijs in S. Thomam, & Sacram Scripturam, quos quotidie in lucem edunt, conſtare cuilibet poteſt. Quia vero ſibi tantum nati non ſunt, munus docendi ſic ſuſceperunt, vt ad hoc videantur nati. Quare merito (*addit fol.* 151.) hi Patres non tantum intra domeſticos parietes, ſed publicis gymnaſijs apertis adoleſcentes inſtruunt, & docent maximo cum omnium ingenti fructu, & vtilitate. Videntur dubio procul habere Clauem Dauid, hoc eſt intellectus donum. Hoc prædicant innumeri eorum diſcipuli, hoc teſtantur innumera eorum ſcripta, quibus Sacro-ſanctam Theologiam illuſtrarunt, & alia quamplurima, quæ quotidie in lucem prodeunt. Quod vero ad ſanctitatem, veritatem, & fidelitatem huius Religionis ſpectat, certius eſt, & apertius quàm oſtendi debeat. Ac primum ſi de Paupertate agatur, maximè illi conuenit, quod S. Vincentius Ferrer in ſuo vaticinio prædixit, fore ſcilicet pauperrimos, quia in ſingulari

Habet ſapientiæ clauem.

Quam Gymnaſij calamo, & voce manifeſtat.

Laudatur ex virtutibus, præcipue paupertate, Caſtitate, & obedientia.

gulari

gulari paupertatem ſic colunt, vt nullus eorum aliquid poſſideat. Caſtitas, quam profitentur huius Religionis Patres, admiranda eſt, modeſtia maxima, verba eorum grauia, & charitate flagrantia. Obedientiam autem ſic amplexa eſt hæc Religio, vt in ea excolenda, & quàm perfectiſsimè exercenda, omnes vires intendat, &c. Honores, & dignitates ſic fugiunt, vt eas nec procurare, nec admittere poſſint, quod ex hac re multa ſequi incommoda nouerint, &c. Sic Euangelium propagare cœperunt, vt illuc peruenerit, quo nunquam peruenerat, præſertim in Iaponiam, in qua quidquid religionis, & fidei eſt, Societas IESV plantauit, Societas IESV rigauit, Deus vero tale incrementum dedit, &c. *Hæc præter alia multa à dicto Doctore in Societatis laudem excogitata ſunt.*

Ex honoris fuga, & proximorum zelo.

Ex Euangelij propagatione, quo nunquam peruenerat.

50. * A IOSEPHO MICHELI *Vice-Cancellario Ordinis Militaris Conſtantini Imperatoris in Theſauro Religionum fol. mihi* 112. *vbi ſic ſcribit,* Hanc inclytam Societatem, poſt eius inſtitutionem, ſuis ſcientijs Mundo Conſeruationem attuliſſe. Et licet id aliquæ etiam Religiones fecerint, ſed non tantum, quantum Societas. Id Orientalis India buccinat, magni Indiarum Apoſtoli S. Franciſci Xauerij, Occidentalis intonat vtraque tanto Martyrum irrigata ſanguine, qui ſacrum Euangelium prædicarunt, totque barbaras Nationes inſtruxerunt. Non obmuteſcant tot Hæreticorum ſectæ ab his illuſtribus ſanctiſque Viris proſtratæ. Omnes ſcientiarum, ac diuitiarum ſuarum originem à triumphanti Ieſuitarum Schola fluxiſſe fateantur. Ac tandem ipſa reliquas Religiones ſanctâ excitauit æmulatione ad prædicandum in extera regna, remotaſque Prouincias pergendum. Eius Martyres, Confeſſores, doctique homines, innumerabiles. Ideoque ſileo, quia meus calamor impar eſt ad minorem partem rerum notabilium ſacratæ ac inclytæ huius Societatis referendam, de qua vir ſanctus cecinit.

Inclyta Mundi conſeruatrix.

Cuius filiorum ſanguine vtraque India irrigata.

Cuius doctrinâ Hæreſes proſtratæ.

A triumphanti Ieſuitarum Schola omnes ſcientiæ ſuum originem agnoſcunt.

Omnia mutabit, & cernere læta iuuabit:
Et tandem cæco lux hæc erit tradita ſæclo.

Etquod ad maiorem eius laudem ſpectat, in omnibus, in quibus Catholica fides agnoſcitur, habet Collegia. *Hactenus ille.*

Societas inæſtimabilis Margarita.

Ad Cæli honorem, terræ gloriam, Angelorum gaudium, & hominũ vtilitatem.

Ad fideles reformandos, refrænandos hæreticos, & Euangelium per orbem extendendũ.

Splendens militia, cuius omnes filij docti à Domino.

51. * AB ALFONSO GOMEZ DE ROXAS *Canonico Hiſpalenſi meritiſſimo, qui in Concione funerali P. Iacobi Granado, initio ſic in Societatis ac Sociorum laudem exclamat.* O æterna Prouidentia! O diuinum regimen! quàm ſubito Eccleſiam ditare decreuit inæſtimabilis huius clariſſimæ Religionis Margarita, ad cæli honorem, terræ gloriam, Angelorum gaudium, & hominum vtilitatem: ad maius inſuper ſcientiarum decus, ad nouum ſapientiæ ſplendorem, ad reformandos fideles, ad refrænandos Hæreticos, ad ſanctam Sedem Apoſtolicam, Romanique Pontificis auctoritatem in omnibus Nationibus tuendam, ad Euangelium per nouos orbes extendendum: vetus enim anguſtus erat animo, ac efficaciæ ſplendentis huius Militiæ: cuius veri filij tam edocti à Deo ſunt in ſua interiori cordis ſchola, quàm in ſua acie experti milites, iuxta illud Iſaiæ 54. Ponam Vniuerſos filios tuos doctos à Domino: quod bene oculis perſpicitur: ante annum ſiquidem centeſimum tot Sanctos produxit, quij ſacris iam coluntur aris, tot vtilium ſcriptorum volumina, ac ſi in ſæculo Eccleſiæ primitiuo fundata eſſet Societas, &c. *A tanto viro (quem noui literis ac virtute conſpicuum Societatique addictiſſimum) non poterat Illa encomio minus celebri commendari.*

Ardenti zelo nouum Chriſto peperit orbẽ.

Et Orbem Chriſtianũ erroribus purgauit, hæreſum monſtris profligatis.

52. * A NICOLAO TVRLOT *Canonico, & Archipresbytero Namurcenſi in Theſauro Doctrinæ Chriſtianæ in Præfatione.* Sanctus Ignatius (*inquit*) Fundator Illuſtriſſimæ Societatis IESV rudimenta Chriſtianæ doctrinæ pueris explicabat, & ab ſuis ſubditis nihil exigebat auidius, quàm vt ſe totos huic rei impenderent. Quod hactenus præſtitêre adeo ardenti zelo, & Chriſtiana charitate, vt Orbem nouum Chriſto pepererint, & Orbem Chriſtianum innumeris erroribus purgaue-

gauerint, hæreſumque monſtra profligauerint, Dæmone, & eius aſſeclis nequicquam frendentibus.

53. A FLORITIO RIQVABOVRG, *In Præfatione vitæ P. Gaſparis Barzei*: Eo tempore (*inquit*) quo innumera hæreſum capita pullularunt, Deus Optimus Maximus Societatem excitauit, quæ ſub vexillis Chriſti fidem Chriſtianam propugnaret, & tanquam Clypeo Eccleſiæ Catholicæ hoſtes arceret, &c. Nullus Ordo (*ſubdit*) in Eccleſia Dei maiori conatu Chriſti fidem & auidius propagat, adeo vt de eo dici poſſit, in omnem terram exiuit ſonus eorum, &c.

Contra quas ſub Chriſti vexillis, vt Eccleſiæ clipeus fidē propugnat, hoſtes arcet.

54. A FEDERICO IAMOTIO *Erudito Germano, qui in carmine Græco-latino ad P. Delrium pro ſuis de Magia diſquiſitionibus, ſic ſuum protulit de Societate iudicium, apud P. Auendaño in ſuo Epithal. ſacro diſſert. Procemial. n.79.*

Hinc catus, & prudens vir colligat inſita prorſus
Eſſe Sodalitio fortiſſima pectora veſtro.
Aſpera, quæ ſpectent, & ſemper ad ardua tendant,
Magnaque ſuſcipiant duro comitata labore.
Sed mihi nec Cœtus liceat memorare piorum
Myſtarum, placidi IESV *de Nomine dictos:*
Qui ſolida virtute cluent, operaque labore
Difficili præſtant reliquis.

Socij laudantur ex ſolida virtute, & laborum tolerantia.

55. A IOANN. TAPIA *Hiſpano, qui inter officioſas abſentium gratulationes non inuenuſtè in Borgiæ Generalis creatione, illi ex Vrbe Valentia has literas dedit*: Gratulentur cuncti mortales è terra, cui grates agunt immortales è cælo, ac nominatim ſingularem eius erga te indulgentiam collaudent, dum pro populis, qui tantum corporibus tibi parebant, eos dedit qui etiam ſubiecti ſunt animis, ad imaginem vnius Trinique Dei procreatis, vt ipſe è dominatu terreno eueheris ad principatum cæleſtem, curandoſque, & regendos acciperes homines quoſdam diuinos, nationem eiuſmodi, qualem nemo Regum ſortitus eſt. Ita diſtant Imperia, quæ humanis conſi-

Ij diuinī homines: & Natio, qualem nemo Regum ſortitus eſt.

lijs, & quæ mandantur diuinis. Et ex his, quæ ad imperandum leguntur, lector apparet. Bonum ſit, felix, fauſtumque Paternitati Tuæ onus, per quod mundo peccatorum leuantur onera, munus ſimillimum muneri Redemptoris. Societas, cui nunquam IESV Societas abeſt. *Ita Par.3. Hiſt.Soc.lib.* 1. *num.*33.

56. * A FRAN. HERRERA MALDONADO : *Canonico S.Eccleſiæ de Arbas in Epitome Hiſtoriali Regni Sinenſis fol.mihi* 43. *vbi ille hoc teſtimonium præ cæteris ſelectiſſimum latine redditum dedit*: Salue (*inquit*) Religioſiſſima Societatis IESV Familia, Beatiſſimi viri Ignatij de Loyola Opus abſolutiſſimum. Salue fidei Propugnaculum, veritatis Tutela, Arca ſcientiarum, Propitiatorium vbi ingeniorum vis perpolita, diſcretionis Theſaurus inexhauſtus, puritatis mundities niuea, ſeruantur recondita. Salue iterum Orbis Parens terrarum. Quotquot enim hac luce fruuntur his omnibus vitæ rationalis lucem afflas, & æternæ iter oſtendis, tum omnigenæ præceptis ſapientiæ, cuius es Cynoſura fulgentiſſima, tum totius diſciplina virtutis, cuius es Aſylum tutiſſimum. Lapidicina cæleſtis, è qua tot excinduntur ſummi pretij lapides rutilantiſſimi, qui radiantium more aſtrorum exornant portas ſupernæ Ieroſolymæ, Cuius immaculatus Agnus eſt lumen inocciduum. Præſidium Militantis Eccleſiæ, Sacræque Bellonæ Cohors Prætoria: Bellatrix Legio tot inſignita Ducibus, quot militibus, quorum vnuſquiſque maxima fortitudinis, & militaris prudentiæ laude non tantum militis, ac Centurionis, ſed Imperatoris munus in his Dei Caſtris recte valeret exercere. Quænam virtutum inſignia in tuis non effulgent Alumnis? quæ lux prudentiæ, quis ſanctimoniæ ſplendor, quod ſcientiarum decus, & ornamentum in illis deſideratur? exemplar ſunt totius religioſæ perfectionis, totius vrbanæ conuerſationis. Omni remota dubitatione in ipſis, & ipſorum ductu, exemploque aſſero vitæ rationalis fructum, atque dulcedinem capere tuarum Academiarum familiares, ac ſtudioſos vniuer-

Societas opus abſolutiſſimum, fidei propugnaculum, veritatis tutela.

Arca ſcientiarum, diſcretionis Theſaurus, &c.

Exod.31. 7.

Orbis Parens, ſapientia Cinoſura, virtutis aſylum.

Lapidicina cæleſtis, præſidium militantis Eccleſiæ, ſacræ Bellonæ cohors prætoria.

Apoc.21. 21.

Apoc.21. 23.

Bellatrix legio tot inſignita ducibus, quot militibus.

vniuerſos. Omni igitur Te laudum præconio extollant, qui huius vitæ, quique politicæ notitiæ lucem hauſerunt, cum quidquid ſcientiarum in ijs effulget, quidquid meriti in ijs elucet, quidquid præmiorum iam adepti ſunt, id omne ex tui diſciplina, labore, & ſolertia in edocendis omnibus hauſiſſe cognoſcunt. Parens, ac Patria recte diceris omnium, quos materno ſinu foues, exerces induſtria, ac ſalutaribus imbuis documentis. Vix pauculos numerabas ætatis annos, cum totius tum Chriſtiani, tum Hæretici, tum Ethnici Orbis famulatum, non imperium exultans ſuſcepiſti, diuinæ gloriæ & animarum ſaluti ancillata. Orientem, occiduumque ſolem æquis æmulata paſſibus, quà arces Hæreſim, quà Idola conteris, quà errantes inſtruis, quà vitiorum phalanges & agmina in tenebricoſa luſtra profligas; vbique ſcutum fidei, vbique Aſylum Iuſtitiæ, Gladius ſpiritus, ac Terror ſpirituum tenebrionum. Nonne Alumnos tuos IESV ſocios, verè Seraphim dixerim, qui alarum ſuarum integumento fidei noſtræ Arcam non tam contegunt, quàm protegunt, & Sacramenta vtriuſque paginæ non tam velant, quàm explicant? Nonne ſeniores dixerim illos, qui adſtant ante Thronum Dei, & armonioſis Sacrarum Concionum Cytharis ſuauiſſimum diuino Agno concinunt carmen? Nonne vigiles Salomonis Leones, qui inſidenti in Throno Regi aſſident Cuſtodes? ac milites ſtrenuiſſimi? Nonne exundantes Fluuios, qui decorant, & ad tutelam ambiunt Eccleſiæ veluti excelſæ Vrbis mænia, non tam pleno ſcientiarum alueo, quàm exuberante effuſi propter Deum ſanguinis eluuione. Quorum diuinorum teſtium, ac Martyrum numerus ſupra centeſimum & multoplures excreſcit. Quæ nam Mundi plaga, vbi non videantur altius impreſſa veſtigia laborum tuorum, ſudorum, & ſanguinis, quibus irrigata tellus animorum gemmaſcit in flores, matureſcit in fructus, flaueſcit in ſegetes, ac ſcientijs enitet Alumnorum tuorum? Tu Turris illa Dauidica tot inſtructa Clypeis, quot pignoribus aucta, ac filijs propu-

Laudatur ex Alumnorum inſigni virtute.

Et ſciẽtiarũ decore.

Eſt Parens, ac Patria omnium.

Diuinæ gloriæ, & animarum ſaluti ancillata.

Solis æmula arcens hæreſim, errantes inſtruens, & agmina tenebrionũ profligans.

Eph.6.17

Vbiq; ſcutum fidei, aſylum Iuſtitiæ, gladius ſpiritus, &c.

Iſai.6.2.

Eius Alumni Seraphim Arcæ, ſeniores ante Dei thronum, leones vigiles Salomonis.

Apoc.4.4

2.Par.9.19.

Exundãtes fluuij velut excelſa mænia Eccleſiam ambientes.

Ipſa Turris Dauidica tot inſtructa clypeis quot filijs. Cant.4.4.

Victrix hæreſum, gentium & ignorantiæ.

Columen labentis Chriſtianæ Reip. fulcrum, & Baſis ſurgentis Eccleſiæ.

propugnata, qui quod calamo, & atramento exarant, id vitæ ſanctimoniæ & ſanguinis purpura conteſtantur. Tu quàmplurimas narras contra Gentes victorias, quàmplurimos contra Hęreſim triumphos, quàm plurimos contra ignorantiam Doctores, qui exarantibus pluſquam trecentis calamis quaſi exploſis bombardis Eccleſiæ transfugis, ac perduellibus mortem minantur, & inferunt, niſi calamos illos ardentes vocaueris faces inſcitiæ noctem, quæ toti iam Orbi atra incubuerat, propulſantes. O labentis Chriſtianæ Reipublicæ Columen! ô Fulcrum, & Baſis ſurgentis Eccleſiæ, quæ inclinata olim, nunc firma, ac tuta perſiſtit. Nec me angit ſcrupulus gratis ex cordis affectu ac beneuolentia tantummodo tot in te decora, tot laudum præconia congeſiſſe: teſtor Orbem vniuerſum, teſtor omnium oculos ipſos, quibus tot illuſtria virtutum ſtemmata, tot præclara facinora vbique vulgo obſeruantur, adeo vt ſine rubore ac cenſura mendacij pernegari non valeant. Age porrò ac mentis oculos infer in omnem terrarum Orbem, ſiue vbi ſol occidat, ſiue vbi rediuiuus Caput vndis attollãt, ſiue vbi ad maiorem & minorem Vrſam deflectat, illuc pernicibus alis perueniſſe reperies alatam hanc Familiam, alis, inquam, illis geminis igneis charitatis in Deum, & proximum, nec vnum, aut alterum ſterili numero reperies ſocios IESV, Ignatij Alumnos & aſſeclas, ſupra quindecim, ipſorum millia, quingentos & octoginta duo enumerabis in centum fere Collegijs, ac Profeſſorum, ac Nouitiorum Domibus diſtributos, & quaſi in caſtra digeſtos ad bellanda noua bella, quæ elegit Dominus. ô incrementa virorum vnà ac virtutum, quibus adulta Societas IESV totius Orbis ambitum incolis, vt excolas tanto ipſius Orbis bono, tantaque Parentis optimi, ac ſanctiſſimi Viri Ignatij voluptate, qui ex illa editiſſima cœli ſpecula, filiorum ſuorum gratulatur laboribus, & præmia ex Amantiſſimo Patre familias Deo pollicetur. Salue Parens ſanctiſſime, & iterum ſalue Ignati inclytiſſime, tua ſunt hæc tuorum

Alata Familia Orientem, & Occidentẽ peruolans.

Geminis charitatis in Deum, & proximos alis.

Ieſuitarum quantus numerus?

filio-

filiorum elogia, tua decora: ſed quoniam in tanto gloriæ, ac laudum ſalo fluctuans inuenior, ſilentij anchoram cogor iacere, & ſilens ac Venerans hanc auguſtiſſimam Familiam Iesv Societatem, filiolam tuam dilectiſſimam, & laudibus ne eam deteram, & mihi ne impar deficiam, optimè conſultum exiſtimabo. *Quid hoc Teſtimonio grauius, aut Societati honorificentius?*

Quorum elogia Ignatij Parentis encomia ſunt.

57. A Petro Navarra *Scriptore ſatis apud omnes noto lib.2. de Reſtitut. cap.3. num.60.* Exemplo (*inquit*) Ducis Iesv, vt multos fratres in gloriam adducant (*Ieſuitæ*) mortem non dubitant oppetere, & vt veri Apoſtoli pro Euangelij prædicatione, per paſſiones conſummati, intelligentes ſe meliorem habere reſurrectionem, & manentem ſubſtantiam. Quorum Sanctiſſimorum hominum egregiam virtutem, & eximiam in omni genere, vel ſapientiam vel pietatem, non proſequimur: nam neque id agimus modo, neque oportere exiſtimamus eorum laudem noſtris indignis vocibus efferre, quæ non vno in loco, Vario & obſcuro ſermone aliquorum, ſed omnium clariſſima & vna voce, toto orbe perfertur. *Hæc ille apud Euſeb. de doctrin. Aſcet. lib.1. cap.60.*

Ieſuitæ vt veri Apoſtoli pro Euangelij prædicatione mori nō dubitant. Hebr. 10. 34.
Homines ſanctiſſimi egregia virtute, eximia ſapientia, & pietate.

58. * A Lvdov. Cabrera *Cordubenſi in præfatione ad Lectorē pro Hiſtoria Orientali à Doctore Chriſtophoro Suarez de Figuiroa conſcripta.* Iesv Societas (*inquit*) animarum lucro pro more intenta, Ducis ſui Euangelium, charitatis & obedientiæ alis elata, ſic per totum terrarum Orbem circumtulit, vt Nominis ſui ſplendore, & illecebris in admirationem amoremque mortales omnes rapuerit. Factumque vt Eccleſia Catholica eius doctrinæ radijs illuſtrata, nouum robur, fulgoremque acceperit. Non minus laudanda tempore pacis, pijs ad populum concionibus, & Sacramentorum frequentatione parta tuetur, quàm cum indicto bello, ex tenebrarum Principis tyrannide innumeras mortalium animas ad partes Chriſti traducit. Deus Optimus Maximus nunquam non in Eccleſia egregios Atletas ſuſcitauit, qui nouos hæreſum auctores opprime-

Societas intenta animarum lucro.
Charitatis, & obedientia alis elata Euāgelium per orbem circumtulit.
Eius doctrina radijs illuſtrata Eccleſia.

Ignatius Hiſpaniæ decus clariſſimum, Luthero oppoſitus. primerent: & vt cæteros omittam, Luthero oppoſuit Ignatium Hiſpaniæ decus clariſſimum, & eius Societatem ſanctam, plane ac doctam, æquè humilem ac pœnitentem, nec minus charitatis operibus, quàm diuinarum contemplationi intentam. *Et Societas ſãcta, æque ac docta.* Quem ſatis laudauero, ſi Nazianzeni de Athanaſio verbis vtens dixero, Ignatium & virtutem ipſam, iiſdem plane laudibus condecorandum, cum virtus ipſa & Ignatius nihil inter ſe differre videantur. *Ille Athanaſio comparatus.* Cæteris Religioſorum Ordinibus, quamuis viros virtute & ſcientia claros affatim habeant, nihil cedit Ignatius, vtpote oſtentans Socios, ſeu fortiſſimos Chriſti milites, qui ad remotiſſima terrarum, & ferociſſimas gentes per mille maris pericula delati, Martyriorum, & perſecutionum genera omnia perpeſſi, æternitatem Nominis merentur. *Eius filij fortiſsimi Chriſti milites.* Teſtis Oriens Societatis ſanguine, & doctrina diues: teſtis Septentrio ab erroribus toties defenſus, toties fuſo Sociorum IESV cruore nobilis: teſtis Gallia, Belgium, Germania, Anglia, palmarum & laurorum feraces, quibus tot victorias compenſant. *Quorum doctrina & ſanguine diues Oriens. Et totus Orbis.* *Elogium ſane Socijs ac Societati glorioſiſſimum.*

59. A REINOLDA *Vidua opinionis ſanctitate inclytâ, quæ Caniſio ſtudio pietatis addicta Neomagi, vt partum ſuum vnicè diligebat. Quem cum in deligendo vitæ genere fluctuantem animaduerteret, diuino inſtinctu afflatuque, tale ante Societatem cognitam Oraculum dedit.* Tu, *inquit*, fili, coaptaberis in nouum quemdam Sacerdotum Ordinem, quem in Eccleſia ſua multorum in ſalutem parat Deus. Eos ego per viſum vidi, & te ad eos adiungi. Graues erunt viri, docti, modeſti, Deo pleni, & animarum charitate præditi. Bono igitur fac ſis animo, & ſpe huiuſcemodi te ſuſtenta: nam breui à Deo potieris hoc dono. *Ita Par.* 1. *Hiſt. Soc. lib.* 4 *num.* 34. *vbi licet nomen huius Vaticinantis viduæ Sanctiſſimæ non exprimatur, bene tamen apud Imag.* 1. *ſec. Societ. lib.* 6. *fol.* 729. *Societas prædicitur Neomagi.*

60. *. A CONFESSORE *Vazci Gamæ inſignis Luſitani, qui non obſcurè Noſtrorum aduentum multo ante prædixerat dicens,* *Item in India.*

Ventu-

Venturos in Indiam Clericos vnius nouæ Religionis in Eccleſia Dei fundandæ illarum Nationum bono. *Euentuſque vetum Vaticinium probauit. Ita Tom. 1. viror. Illuſt. Soc. vit. S. Xauer. cap. 4. fin.*

61. AB INCOLA ÆTHIOPIÆ, *Qui antequam ope Noſtrorum Chriſto adiungeretur, aſſeuerauit etiam, apud Gallas agens (Populus Æthiopiæ præ cæteris barbarus)* Venturos eò breui Sacerdotes albos, qui Æthiopiam errorum plenam, aliam legem eſſent edocturi. *Sic apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 1. cap. 2. fol. 64.* *Et in Æthiopia.*

62. * A IOANN. ESCVDER, *Inſignis virtutis Heremita, & ob ſanctimoniam, & miraculorum patrationem magni habito à Valentinis, inter quos ipſe vitam agebat; qui in quadam Epiſtola ad Moſſem Pardum, poſtquam duorum Regum, & aliorum Principum captiuitatem recenſuiſſet, ſic ait*: Fæmina cooperta, & amicta ſole parturiens magnos edet clamores, & pariet puerum, qui Mundi gubernacula tractabit: hoc eſt (*inquit ipſe*) ſuper Romanam Eccleſiam noua quædam orietur Religio, deſignata, vt in Mundum prodeat, & Apoſtolorum inſtar annunciatura Euangelium, admonituraque fideles, vt fidei ſuſtentaculo innitentes, nec perſecutiones timeant, nec faſcinora filij perditionis: ſed vigiles ſtent, ne cadant; imminet enim periculum, conſtituturum in Eccleſia Dei Idolum aliquod, & fortè Pſeudo-Pontificem, niſi ſe ipſum conſtituat, cogatque in Deum adorari. Tunc apparebit cæleſtis quidam homo, à quo diſſoluentur, enodabunturque Sacræ Scripturæ nodi. Mihi autem perſuadeo, hæc omnia breui euentura, niſi ſententiam reuocet Deus, vt cum Niniuitis fecit. Spiritus ſanctus te cuſtodiat. In Æde S. Chriſtophori de Concentayna 23. Octob. 1435. *Et in Regno Valentino.* *Sub Mulieris ſolis amictæ ſpecie etiam prædicta.*

63. * A GASPARE ESCOLANO *Iſte propheticus ſermo dicti Heremitæ de Societate explicatur egregiè. Par. 2. Decadis I. Hiſtoriæ Valentinorum per hæc verba:* Quod aſſerit de Religione noua, nouiſque hæreſibus, videtur nobis depingere Martini *Lutheri iræ ſequens veſtigia eius erroribus opponitur.*

Lutheri hæreſim. Hic anno 1517. Caput extulit, habuitque Reges aliquot ſequaces, qui in ſuis Regnis Pontificiam ſibi vſurpabant auctoritatem, vt in Anglia. Noua autem Religio

Euangeliū in multis Orbis Prouincijs fulcit, in omnibus declarauit.

forte eſt Ieſuitarum, ſeu Patrum Societatis Iesv, quæ Lutheri inſequens veſtigia, eius ſe erroribus oppoſuit, Euangeliumque in multis Chriſtiani Orbis Prouincijs fulſit, in omnibus declarauit. *Hæc Eſcolanus Rector Parochialis S. Stephani, Hiſtoriographus Regius pro Regno Valentino.*

Aliud de Societate vaticinium Iſai.18.2. Cuius filij Angeli veloces, Iſaia nubes, & Columba. Iſai.60.8.

64. A Ioann. Federico Lvmnio: *Qui aliud Societatis Vaticinium in lib.2. de Extremo Iudicio & Indorum vocatione recognoſcit in Iſaia Propheta ad ea verba cap.* 18. Ite Angeli veloces ad gentem conuulſam, & dilaceratam: ad populum terribilem, poſt quem non eſt alius. *Et cap.* 60. Qui ſunt iſti qui vt Nubes volant, & quaſi Columbæ ad feneſtras ſuas; me enim Inſulæ expectant, *&c. Et quidem Lumnius ait*, Angelos Sodales noſtros vocari, quia deuotione alacres, & ſpiritu per vaſtiſſimi maris pericula Pontificis auctoritate, ad incognitum Orbem tranſuolauerunt. Nubes propter celerem obedientiam & affluentem verbi Dei prædicandi, & prærogatiuam & gratiam. Columbas, quia Societas pacifica eſt, felle caret, ſimplicitate commendatur, gemit meditando, & Sylueſtres Columbas domum rediens adducit. *Ita apud P. Nigron. Commentar. Regul. Soc. Par.* 3.*n.*11.

Societas maius Ignatij miraculum.

65. * A Gvndisalvo Sanchez Lvzero *Doctore Canonico Granatenſi, & Commiſſario Apoſtolico in Concione Beatificationis ſanctiſſimi Patris Ignatij à fol.*1. *vbi ille Societatis, ac ſociorum exiſtimationem miris encomijs ſequenti teſtimonio fideliter latine reddito belle confirmat.* Certiſſima, *inquit*, ſanctitatis ſanctorum argumenta ſunt eorum miracula, maximè cum in eius teſtimonium patrata ſunt: plura equidem hodierna die S. Patriarchæ Noſtri ſanctitatem patefacere nobis poſſent: verum vnum nobis erit inſtar omnium, id eſt Societas Iesv,

Fuit in Mardochæi ſomno ſignata.

quam in Eccleſia Dei inſtituit, cuius amplitudo Mardochæi ſomno mihi præſignata videtur: in quo cum ſibi Reginæ

Eſther

Eſther felicitas exhiberetur, fonticulum vidit, ex quo magnus quidem & altiſſimus fluuius emanabat, qui in ſolem transformatus, in plurimos riuulos deriuabatur. Paruulus fons, qui creuit in fluuium, & in lucem, ſolemque conuerſus eſt, & in aquas plurimas redundauit. Iure optimo *(inquit fol. 2.)* omnes Religioſi Ordines, magni Eccleſiæ Fontes appellari poſſunt, cum ſalutaribus zeli ſui aquis illam fecundarint: inter eos Societas IESV parua quidem *(paruus fons)* & natu minima, ſed Eccleſiæ Beniamin in eum excreuit fluuium, qui totum per Orbem ſeſe effuderit. Qui fieri potuit? aperiam: quia ſcilicet eius aquæ ſolis omnia perluſtrantis radios referunt, & in lucem, ſolemque, *&c.* Vnde minimè vulgares Societatis IESV virtutes eniteſcunt duæ, lux, & puritas, aqua ex ſole manans, ſol ex aqua Oriens, & in aquas plurimas redundauit; id eſt in plures fluuios, quorum vnus fluxit ad Germaniam, alius vero in Angliam, vnus ad Iaponiam, alius ad Indos occidentales: vnus ad conciones, ad Confeſſiones alius mirabiliter illuminando, & purificando permanauit. *Et poſtea fol.* 11. *ſubdit*: O Sancta Societas IESV Candelabrum diuina manu elaboratum, atque de induſtria efformatum, vt luceat in Eccleſia tot Solaribus radijs, quot te circumueſtiuit: quæ nam poterit explicare lucem doctrinæ, & Sanctitatis, qua in medijs mundi huius tenebris hodierna die præfulges: Seraphica certe lingua opus eſſet: nè cadas animo Religio Sancta, propterea quod Deus ad Aquilonarem portam te collocauit, vt ventis infernalibus agiteris; hoc enim data opera fecit, vt magis ac magis accendatur lux illa magna, & ſplendor, quo Te decorauit, & vt oculis æmulorum tuorum patefiant altiſſimi gradus & talenta ditiſſima doctrinæ & Sanctitatis, quibus te locupletauit, quo tandem pudore ſuffuſi obmuteſcant, & oblatrare & obtrepere deſinant. *Et rurſus fol.* 12. *ſubiungit.* Dicite mihi, amabo Vos, quiſnam Eccleſiam Iaponum, Sinarum, & fere totius Orientis (quo vix vllus Apoſtolorum penetrauit, aut veſtigium reliquit, quod ſtatim non dele-

Eſther 10. 6.

Eccleſiæ Beniamin.

Paruus Fōs qui creuit in fluuium totum per orbem ſeſe effundentem.

Eccleſiæ Beniamin.

Candelabrū diuina manu elaboratum.

Exod. 25. 31.

Doctrina, & ſanctitatis luce in Eccleſia præfulgēs.

Qua ingruentibus perſecutionum Aquilonibus magis accenditur.

Orientis Eccleſiam Laborum expenſis erexit.

delleretur) à fundamentis erexit? quis alius Idololatriam immenſis propemodum laborum, famis, perſecutionum, Martyriorum, & miraculorum expenſis illinc ablegauit, ac expulit, quàm Societas IESV? quibuſnam alijs aquæ-ductibus in terras illas inuias & inaquoſas, gratiæ ſuæ Euangelicæ aquas, ab Anglis, & cæteris Hæreticis repulſas, induxit, & inuexit Deus, ita vt lætetur deſerta & inuia, & exultet ſolitudo, & floreat ſicut lilium, quàm Societatis hominibus? Eius induſtria & ſapientia (*addit fol.18.*) duo Eccleſiæ fontes ſcientiæ, & Sacramentorum iam pene turbidi, & penè guttatim ſtillantes, clarificati ſunt, & velut primis Eccleſiæ temporibus plenis canalibus iterum cœperunt fluere. De fonte ſcientiæ dicant totius Orbis Academiæ, in quibus ferè ſoli Societatis IESV Scriptores prælegunt ur: dicant innumera propemodum eorumdem Scriptorum doctiſſima volumina: dicant totius Eccleſiæ Pulpita: dicant Ædes Collegiatæ ac Cathedrales: dicant omnes Religioſi Cœtus; dicat Chriſtiana iuuentus: dicant & ipſi hoſtes Hæretici, Societatis IESV ſcientiam deprædicent, & reformident. Dicant Æthiopica, Sinica, & Iaponica Imperia: dicant Cambaya, Monomotapa, Braſilia, & India Vniuerſa, &c. De ſecundo fonte Sacramentorum (*concludit tandem*) quis eorum iam pridem exulantem frequentiam, & per Societatem IESV reuocatam ſatis ponderare poſſit? Teſtes appello exomologeſeos tribunalia, dicam ne pharmacorum omnium ad curandos animi morbos officinas? Teſtes appello ſacræ ſynaxeos paratas menſas, & frequentiſſima, vt in Eccleſiæ primordijs, conuiuia: teſtes appello tot Sodalitia mira animorum retia; ô quanta bona nobis pariter venerunt tecum ô Societas IESV! Dicamus ergo, & iure optimo, in diebus eius remanauerunt putei aquarum, &c. *Hactenus inter alia innumera ex tanto Doctore prælibaſſe ſufficiat.*

Scientiæ, & Sacramentorum fontes iam pene turbidos clarificauit.

Iſai.35 1.

Primum; Academijs, ſcriptis, pulpitis, collegijs, & Cathedris.

Secundum; exomologeſeos, & ſynaxeos frequentia.

66. * AB ALFONSO VILLEGAS *Scriptore notiſſimo Capellano S. Eccleſiæ Toletanæ Tom.1. de Sanctis Extrauagantibus ſub*

ſub finem folij mihi 479. col. 2. Dauid Rex, *(inquit)* Chriſti Domini typus fuit, vxores vero illius plurimæ, quibuſcum iniјt matrimonium, Sacras Religiones adumbrarunt, quas habüit, ac habet Deus in Eccleſia ſua. Abiſac virgo, quam duxit Dauid iam ſenex, vt corpus ſuum frigidum foueret, & calefaceret, Sacram Societatis IESV Religionem ſignificat; quæ ſeneſcente & frigeſcente, & iam pene delirante Mundo Inſtituta eſt, vt habetur in Pontificis Pauli V. diplomate ad eius confirmationem edito ann. 1543. Præcipuus eius finis eſt exaltatio fidei, & ſalus animarum: vnde eius exercitia ſunt, concionari & iuuentutem inſtituere, fidei rudimenta edocere, Sacramenta pœnitentię & Euchariſtiæ adminiſtrare, quibus quidem Corpus Chriſti myſticum, fideles ſcilicet foueutur & amore Dei exardent longe felicius, quàm frigidum Dauid calore Sulamitis, *&c. Et fol. 484. Concludit.* Dico denique Eccleſiam ſanctam à ſpiritu S. Sponſo ſuo Aciei Caſtrorum bene ordinatæ comparari. In exercitu bellico pedites & equites ſunt: in Eccleſiæ autem exercitu Religioſi ſunt Equites, verum Societas IESV eſt Acies Peditum bombardis armata: ſunt enim bombardæ non pridem inuentæ: fuit etiam Societas IESV nuper Inſtituta, Bombardæ eminus feriunt; haud aliter iſti Religioſi ex Vrbe Indias, ex occidente Orientem quaſi vibratis pilis percuſſerunt, expugnarunt, ſuperbas Idololatriæ Turres ſubruerunt, & innumeras nationes Chriſtiano Imperio adiunxerunt: bombardæ non niſi tormentario puluere accenſo diſploduntur: Ita & hi Religioſi diuini amoris Igne inflammati maiorem Dei gloriam anhelant, & proximi ſalutem. *Hæc ille.*

3. Reg. 1. 2. Abiſac ſulamitis Mundum frigidum calefaciens. Eius finis fidei exaltatio, & animarum ſalus.

Cant. 6. 9.

Eſt pedeſtris Eccleſiæ acies bombardis armata.

67. * A CONGREGATIONE CLERICORVM *Virginis Aſſumptæ in Collegio Neapolitano Noſtræ Societatis erectâ, in Compendio vitæ S. Ignatij Italicè ſcripto, & Hiſpanicè reddito, & Limæ typis excuſo, anno 1628. fol. 9. vbi illa præclaram Societatis famam, & heroica geſta ſequenti teſtimonio commendat æternitati.* Quamquam (*inquit*) ſupradicta omnia maximam S. Ignatij ſancti-

De toto terrarum orbe benemerita mirabili animarum fructu.

ſanctitatem ſatis ſuperque comprobant; nihilominus tamen multo magis eam commendant Sacri Ordinis ab ipſo Inſtituti, de toto terrârum Orbe benemeriti præclaræ res geſtæ fructuſque mirabiles, quos è Filiorum eius laboribus toto Orbe circunfuſa, Sacroſancta percepit Eccleſia: ſcilicet, ex fructibus eorum cognoſcetis eos: qui enim fieri poſſit, vt bona non ſit arbor quæ bonos fructus facit? Quomodo Fons ille ſupereffluens non ſit & Deo acceptiſſimus, ex quo tam breui temporis interuallo, omnium virtutum, & ſcientiarum ſalutaria flumina, ad irrigandam aridæ deſertæque terræ faciem emanarunt? Habet enim Sacra Societatis Iesv Religio (ex quo primum Inſtituta fuit ad hunc vſque diem, octoginta ſex annorum ſpatio) ſex ſupra triginta Prouincias, in quibus octingentas domos & Collegia habet. Religioſos autem toto Orbe, terra, marique diſperſos, quindecies mille & quingentos. Habet Doctores quàm plurimos. Habet & in omni ſcientiarum & facultatum genere ſcriptores egregios. Habet in vna Europa viginti quatuor minimum Academias ſibi concreditas, amica Principum, Regumque voluntate benè firmatas; vbi Societas ſola Doctoris lauream impertitur. Habet amplius ducentos Martyres, qui tum ab Hæreticis, tum ab Ethnicis trucidati, pro fide Catholica vitam & ſanguinem profudere. Innumeros verò, qui peſte inffectis inſeruientes, & ipſi graſſante peſtilentia ſublati ſunt. Habet duos in Sanctorum albo, ſex autem in Beatorum numero conſcriptos: multos etiam in Sacra Rota inter diuos breui referendos: multos prætereà vitæ ſanctitate & miraculis clariſſimos, de quibus perquiritur, vt & ipſi ſuo tempore in ſanctorum Catalogo inſcribantur. Iam verò quàm copioſam piſcium multitudinem concluſerint, hi fideles Chriſti Piſcatores; quot animas in rete Petri contruſerint, quis ſuppetet? cum vnus Xauerius, Ignatio Parente digna proles, ducenta ſupra decies centena millia infidelium manu ſua baptizauit? Nuper autem anno 1626. iuſſu Imperatoris pernumeratis qua-

Scatens ſalutaribus virtutum, & ſcientiarum fluminibus irrigantibus.

Commendatur ex Prouinciarum multitudine.

Ex Collegijs, ſcriptoribus, Academijs, Martyribus, &c.

Ex copioſa animarum piſcatura.

Gentilium in Oriente, ac hæreticorum in Germania.

quarumdam Germaniæ Prouinciarum Hæreticis, qui ex adulterinis Lutheri plantarijs euulſi, in ſanctæ Romanæ Eccleſiæ pomario Filiorum Sancti huius Patriarchæ conſiti ſunt manu, inuenta ſunt quingenta ſupra decies centena millia. Accedit quòd in tredecim Prouincijs, quas obtinet Societas Iesv inter Hæreticos, magnum certè Scholaſticorum numerum in ſcholis ſuis docet, & optimis artibus, omnique virtutum genere inſtituit, magno labori fructu pari reſpondente; hac enim ratione ab ipſa pueritia veram & ſanctam fidem Catholicam imbibunt, & in ea reluctantibus licet Hæreticis conſeruantur. Anno prætereà 1610. ſibi credita quinquaginta ſupra decies centena millia Neophitorum à ſuis baptizatorum Societas in India Orientali Chriſtianæ fidei præceptis informabat: excluſis ab hoc numero tum ijs, qui ad illum vſque annum obierant: tum ijs etiam qui poſtmodum è tenebricoſa infidelitatis nocte, ad clariſſimam fidei lucem emerſere. Taceo infinitos prope quos in vaſtiſſimo Æthiopum Imperio tum ſchiſmaticos tum Ethnicos Chriſto adiunxere: prætermitto quos in Orbe nouo apud Indos Occidentis in Peruanis ac Mexicanis Imperijs, in Inſulis Philippinis, in immenſo propemodum Sinarum Imperio, in Mogor, in Africa, in Belgio, in Hollandia, & Zelandia, in Anglia, in Dania, & apud Turcas, è Dæmonum caſtris ad Chriſti copias traduxêre. Hi enim proculdubio quemlibet numerum ſuperant: quapropter Clemens VIII. Pontifex Maximus, Dextrum Eccleſiæ Brachium Societatem Iesv appellauit. *Hæc Congregatio Neapolitana Clericorum nobiliſſima.*

Schiſmaticorum in Æthiopia, & Indorum in Occidente.

68. Ab Alberto Stanislao Radivilio: *S.R. Imperij Principe Duce in Olyka Cancellario magni Ducatus Lituaniæ antiquæ pietatis, & ſapientiæ Heroe, & ſanctæ Eccleſiæ inexpugnabili defenſore, ac bonorum Patrono.* Menſis *(inquit)* Iulius copioſam meſſem adulta ſegete declinantis ſæculi per Ignatium Loyolam Societatis Iesv Parentem collegit, qui tam vetus quam recens zizanium à Luthero, & Caluino proſeminatum

Societas vigens in corruptione morum.

Speculum integerrimæ Sanctitatis politiſſimum.

natûm euellere nititur, Chriſtique, ac Eccleſiæ agrum lolio, ac tribulis expurgare. Viget Religio ab ipſo fundata incorruptione morum, integerrimæ ſanctitatis ſpeculum politiſſimum, iuuentuti excolendæ, & erudiendæ addicta pro gloria ſummi Numinis (quod vnicum in votis ſemper fuerat Ignatio,) ſpiritualium bonorum incrementis Eccleſiæ horreum locupletans. Nec immerito veſte nigra hæc dilecta IESV Societas tegitur: excipit nimirum liuidæ ictus inuidiæ, maleuolorumque perſecutionibus impetitur abſque vlla integritatis ingenitæ iactura. Ipſi ſeſe denigrant aduerſarij, ſuiſque telis conficiunt, immerſi ſcelerum fœculentiæ. Poteſt libere illud ſapientiſſimi Regum Societas vſurpare effatum: Nigra ſum, ſed formoſa; etiam fructuoſa & cælo & Eccleſiæ, & Orbi Vniuerſo, laborioſa meritis, formidoloſa hoſtibus. *Hæc ille apud P. Nicolaum Lancicium Tom. 2. Opuſcul. ſpiritual. 17. de præſtantia Inſtituti Societatis num.* 255.

Spiritualibus incrementis Eccleſiæ horreum locupletans

Cœlo, & Orbi fructuoſa, ac hoſtibus formidoloſa.

Cant. 1. 5.

Laudatur cum ſuo fundatore.

69. A NICOLAO ZAMBECCARIO *Secretario Sacræ Congregat. in Oratione coram S. D. Greg. XV. ſupra Canonizat. S. P. Ignatij, de quo poſtquam dixiſſet,* Hominem eſſe iuuandis hominibus vere natum, *addit,* Qui Societate, quam IESV Nomine appellâuit, inſtitutâ, atque à Paulo III. confirmata, id efficere conatus eſt, vt in peculiari Obedientia Sedi Apoſtolicæ præſtanda, in pueris Chriſtiana doctrina imbuendis, in Miſſionibus per omnes terrarum partes obeundis, nulla eſſet ætas, nulla hominum conditio, nulla vbique natio, quam homo in omnium ſalutem intentus, huius inſtitutione familiæ non complecteretur. *Et poſtea:* Itaque cum ex varijs Orbis terræ locis, Ciuitatum, Regumque inuitatu homines Societatis expeterentur, ipſe ductis Colonijs, domibus, Collegijſque fundatis, ex hac Vrbe varijs expeditionibus ad ignotas, nec vnquam auditas, nedum aditas nationes, Euangelij lucem inferre, fidei deſertores ad Eccleſiam reuocare, orthodoxos in Religionis cultu ſtabilire, ita perpetuo ſtuduit, vt tamen interea huius curam Vrbis non omitteret, *&c. Hæc ille.*

Ex Miſſionibus, & alijs miniſterijs.

70. A

70. A PETRO HARISIO: Cum nefas ſane (*inquit*) meo quidem iudicio fuerit, poſteritatem tam illuſtrium geſtorum Societatis, facinorumque tam inclytorum, quæ in bello hoc ſpirituali contigêre, cognitione fraudare, eſt quodammodo furtum, ac ſacrilegium potius, honorem ſupremæ bonitati, à qua omne emanat bonum, & Ieſu Chriſto ſummo noſtro Capiti, cuius gloria imprimis ſpectatur, debitum quadantenus ſubripere, & Eccleſiæ gaudium ſubtrahere, iuxta id 4. Reg. 7. Si tacuerimus, & noluerimus nunciare, ſceleris arguemur. *Hæc ille apud Fr.*[illegible] *Ponce in Approb. ad lib. de Triumphis fidei P. And. Perez.*

Eius facinora non recenſere, furtis, ac ſacrilegijs annumerandum.

4.Reg.7. 9.

71. A BELGIS *Sapientibus, quorum vox erat*: Si præter gymnaſia nil foret, quo Reipublicæ prodeſſet Societas, merito fuiſſe in Belgium aduocandam, & quibus gaudet tectis, fortuniſque omnibus dotandam. *Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 6. fol. 772.*

Illius Scholæ quàm Vtiles.

72. AB AVLÂ HISPANICÂ *Sub Philippo II. Cum aut nomen adhuc Societatis* IESV, *aut Inſtituta illa non nouiſſet ſatis, ſocios tamen, alij* Papiſtas, *titulo quàm odioſo Hæreticis, tam Catholicis glorioſo: alij* Apoſtolos magni Dei; Homines *alij*, ſed humanæ carnis expertes, *nominabant. Sic Ibidem lib. 5. c. 10. fol. 668.*

Socij Apoſtoli magni Dei, & homines humana carnis expertes.

73. A GASPARE RADINO *Prope Cracouiam Parocho: qui cum domi ſuæ haberet conuiuas celebris cuiuſdam Ordinis Religioſos, & multa contra Societatem diu effutientes audiret, tandem Chriſtiana charitate motus, maledicis hoſpitibus dixit.* ô mei Patres, ego iam quadraginta annis cum Patribus Societatis familiariſſimè ago, & nunquam vllum eorum vlli religioſo detrahentem audiui, vti vos audio detrahentes viris de Eccleſia Dei, & Republica Chriſtiana, ac de omnibus Religioſis Ordinibus optime meritis, quorum & exemplis templa veſtra ad hunc ſplendorem reformata, & Inſtitutione iuuentutis veſtra Monaſteria ante eorum aduentum vacua, modo ſunt plena viris egregijs ex Scholis eorum ſuppeditatis. *Ita apud Nicol. Lancicium Tom. 2. Opuſc. 17. n. 173.*

Viri ſunt de Chriſtiana Rep. ac Relig. Ordinibus optimè meriti.

Quorum induſtria vacua Monaſteria, plena ſunt viris egregijs.

Apoſtolinoſtri ſæculi, & Cathol. fidei defenſores acerrimi.

74. * A IOAN. BAPT. GALLO *Scriptore graui, qui tanti faciebat Societatis homines, vt eos non vereretur vocitare,* Apoſtolos noſtri ſæculi, & fidei Catholicæ defenſores. *Ita apud Euſeb. in vita parua S. Ign. cap.22. fol.*115.

Charitate pleni, magna doctrina exornati, &c.

75. • A IOAN. PETRO GVISANO *Hiſtoriographo notiſſimo, Societatis homines appellante,* Charitate plenos, magna doctrina, prudentiaque exornatos, ardentiſſimos in Confeſſionibus audiendis, ac in omni Eccleſiaſtico miniſterio efficaces. *Sic Ibid. cap.*40.

Quàm grata Deo Ieſuitici Collegij fundatio.

76. A DOMINICO LEITANO *Viro nobili ac pio Luſitano, qui Burdigalæ Infantis Cardinalis Henrici negotia procurabat: is cum perfamiliariter vteretur Franciſco Baulono Burdigalenſi Senatore, nulla ſobole prædito, auctor ei fuit, vt Collegium Societatis Burdigalæ fundaret, aſſerens,* Non poſſe gratius Deo rerum, quas vellet, nollet, abiens è vita relicturus eſſet, Sacrificium facere; neque poſſe ſolertius in ſempiternum ſibi quæſtum peritura vertere: nec denique aliter poſſe melius in omnem poſteritatem de Patria ſua mereri, ijs præſertim temporibus, quæ Religioſorum talium auxilia flagitarent. *Ita Par.3. Hiſt. Soc. lib.* 8. *n.*239.

Societas ſub IESV Nomine prædeſtinata.

77. AB AND. SEMPLE DE TOBAR *Nobili Matritenſi, ac ſcriptore in vulgari idiomate non vulgari, qui in ſuo Tomo de Aduent. & de ſanctis in ſermone vltimo Circunciſionis, agens de* IESV *Nominis impoſitione in Societatis* IESV *laudes quàm fuſiſſime diſcurrit in toto* §.5. Et inprimis (*ait*) IESV Nomen ſtemma electorum, ac prædeſtinatorum eſt, ſecundum illud Bedæ, Huius autem Nominis etiam electi in ſua ſpirituali circumciſione participes exiſtere gaudent. Erunt ergo electi, ac prædeſtinati à Deo Ieſuitæ: quorum glorioſam familiam è fortibus militibus, & ſub IESV ſigno, pro Dei gloria contra Satanam debellantem deſcribit prophetice Nahum Propheta cap. 2. 1. Aſcendit, qui diſpergat coram te, qui cuſtodiat obſidionem, clypeus fortium ignitus. Vbi Rupert. Horum fortium Clypeus verbi Dei, verbum Dei eſt, & clypeus vtique ignitus.

Fortibus militibus glorioſa.

Nah.2. 1. & 3.

tus. Contra quos ignitus iſte Clypeus, niſi contra Draconem? IESVS Clypeus horum militum inclytorum eſt, contra Dæmonem pugnantium: IESVS Stemma glorioſæ Societatis, & ignitus Clypeus decantatur à Propheta. Et poſtea addit Rup. Aſcendit Euangelizans contra Draconem: & quę ſigna magis nota Societatis contra Dracŏnem Dęmonem Euangelizantis, non qualitercumque, ſed fortiſſimo IESV armatæ Clypeo. Hunc illi tanquam ſponſæ ſponſus IESVS offert, dum alteri ſponſæ ſuo nomine dixit: Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum. Guerricus: Non eſt cur timeas integritati, IESVS quippe impreſſus in corde, expreſſus in opere, hoc eſt in brachio munimentum eſt Caſtitatis. Hæc quæ de Maria dixit Guerricus, de Societate, quæ IESV ſponſa eſt, intelligo. Quaſi diceret, ô mea Societas, quo plura tua decora, plura facinora, plures habebis inimicos, ideo Ego tuum ſcutum: cui ſponſa Societas reſpondit, quod Dauid aduerſus Gigantem: Tu venis ad me cum gladio, & haſta, & clypeo, ego autem venio ad Te in Nomine Domini. Hoc Nomine IESV, hoc ſcuto vel aduerſarios gigantes Societas ridet: non lapidibus armatur, ſed Nomine, ſed IESV ad triumphum, ad victoriam. Quia vt bene dicitur Prou. 30. 5. Clypeus eſt omnibus inuocantibus eum. Melius autem Societatis, & Ieſuitarum. Illi his armis induti, hoc IESV ſcuto protecti valenter contra propugnarunt: id dicat manifeſtus fructus animarum, frequentes ac mirabiles Vniuerſi Conuerſiones: id prædicent Indiæ, vbi idola muta & deſtructa, fundata per Societatem Catholica fide, conculcato ſatana, victo Dracone ſub tanto clypeo. Quid mirum? Sanctum, & terribile Nomen eius Pſ. 110. 10. & vt Euthymius ait: Chriſti quidem Nomen terribile eſt, quia Dæmones expellit, Clypeus enim omnibus inuocantibus eum. De Ieſuitis hoc plane dictum. Hos autem fortes milites, ſanctos, & doctos eſſe homines Societatis hoc ſcuto Nominis IESV munitos, ac ſcutulatos, plane vel ipſe Chriſtus Dominus per

Eius ignitus Clypeus contra Dæmonem IESVS eſt.

Cuius ipſa ſponſa, ipſe Scutum. Cant. 8. 6.

Quo armata aduerſarios gigantes proſternit. 1. Reg. 17. 43.

Prou. 30. 15.

Siue idola deſtruens, ſiue ſatanam conculcans ingenti animarum fructu.

Pſal. 110. 10.

Mar. 16. 17. per Marcum edifferit, cum ait, In Nomine meo Dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, ſerpentes tollent, &c. De Apoſtolis id effatum, ſed de Ieſuitis intellige. Illi enim ſunt qui hoc clypeo Nominis IESV protecti proſternunt Dæmones, linguis loquuntur nouis: illi primi ſunt qui pro armis IESVM habent, cuius protectione ac munimine, de Dæmonibus, de aduerſarijs triumphant. Hoc ſcuto triumphat Societas, hoc vincit, hoc creſcit. *Sic ille.*

Quo ſcuto triumphat, vincit, & creſcit.

Ignatius Apoſtolici auctor inſtituti, & nouorum Apoſtolorum Caput.

78. * AB ALVARO PIZAÑO *Doctore Canonico Cordubenſi eximio Concionatore, ac ſacrarum literarum profeſſore ſapientiſſimo, in ſermone Beatificat. S. Ignatij longum, & honorificum valde de Socijs, ac Societate teſtimonium dedit, quod latine redditum ſic ſe habet.* Fuit (*inquit fol.*4. *cap.*2.) Ignatius illuſtriſſimi, atque adeo Euangelici Auctor Inſtituti, nouorum Apoſtolorum Caput: Magnorum Fons fluuiorum, qui totum orbem inundantes ſterileſcentem iam, ac prope marcidum, irriguis ſuis, tum virtutum, tum literarum aquis impinguârunt. Tenella quidem, ac cæleſtis propago, quæ in Eccleſiaſtico conſita nemore; breuiſſimo temporis ſpatio, ipſaſmet Libani ſupereminentes cedros ſuperauit, in cuius vmbroſis frondibus cæleſtes auiculæ æſtus meridianos declinantes acquieſcunt. *Et poſtea fol.* 9. *col.* 1. Conflauit (*inquit*) Ignatius Religioſum exercitum hominum accinctorum, Doctorum prudentium, impigrorum in docendo, qui varijs victorijs & triumphis Eccleſiam locupletant. Sunt enim in ancipiti huius ſæculi via velut in triuio Hermæ conſtituti ad cæleſtem Patriam iter indigitantes, conſilio indigentibus cæleſtia ſunt Oracula: in tenebris verſantibus Soles: paruulis adultiſque Chriſtianæ doctrinæ Adminiſtri: frequentem Sacramentorum vſum edocent vitæ recte inſtituendæ ſapientiſſimas Nationes; Confeſſionum generalium præſtantiſſima pharmaca, tum aduerſus peccati luem, tum ad vitam immortalem conſequendam, Euangelij Præcones eximij & Tubæ Cæleſtes tradunt. Doctiſſimorum virorum Collegia omnium facultatum

Magnorum fluuiorum fons pene marcidum orbem virtute, ac literis inundantium.

Societas cæleſtis propago Eccleſiæ nemori inſita.

Exercitus hominum accinctorũ Eccleſiam triumphis locupletantium.

Ij Mercurij cæleſtes, Oracula, Soles.

Euangelij Præcones eximij tubæ cæleſtes.

tatum genere prælucentia conſtabiliunt, adeò vt quod de Simone Oniæ filio Sacræ paginę, de Ignatio affirmari poſſit, in diebus ipſius emanauerunt putei aquarum, & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra modum. Primis enim Ignatij temporibus, omnia fere Germaniæ flumina, omneſque Belgici, & Anglici fontes exaruerant. In diebus ipſius remanauerunt putei aquarum, fundatis Collegijs, omniumque artium & Grammaticæ, & Rethoricæ, & Logicæ, & Philoſophiæ, & Theologiæ, & Sacræ ſcripturæ Inſtitutis Profeſſoribus: longius profectò excurreret oratio, ſi fructus recensêre vellem, quos hi ſalutares Ignatij Fontes Eccleſiæ Dei pepererunt, riuulorum ſuorum inductionibus fecunditatem illi dantes, illamque in hortum cæleſtem ſuperis & mortalibus periucundum conuertentes, quibus Ignatianis Riuulis tanta paucis in diebus aquarum acceſſio facta eſt, vt in mare prope immenſum exundarint, ita vt illud Iſaiæ Societati IESV probe quadret: Repleta eſt terra ſcientia Domini, quaſi aquis maris operientis 11.9. Quænam enim Nationum ſegetes? quæ Prouinciarum arua? qui Regnorum campi? quænam Inſularum meſſes glorioſi Ignatij, eiuſque Sacri Ordinis epota doctrina non lætantur? non luxuriant? & æternæ lætitiæ fructibus non abundant? *Et tandem fol 31.col.2. Fundatori Optimo, & eius Societati non tam coronidem, quàm coronam imponit eloquentiſſima hac peroratione.* Te (*inquit*) pactionis Turrim, & Arcem cælo ſtructiorem, ad Eccleſiæ munimentum Chriſtianus Orbis pronunciabit Ignati, aduerſus nocturna terriculamenta, ſplendidam facem, & ad depellendas in mortalis huius vitæ pelago ignorantiæ tenebras Pharum incenſam, Altarium Templorumque concinnitatem ipſam, & elegantiam luculentis ſin minus verbis, certe obſequijs proclamabit, & occinet in Catholicæ Eccleſiæ ſummo vertice ſpeculam collocatam, & vigilum, excubitorumque ſtationes ad detegendos propulſandoſque Tartari inſultus & inſidias, ſtrenuum Curatorem. Secundum ab Apoſtolis Eccleſiaſticæ Claſſis mundiali

Eccli. 50. 1.

Ignatius, & Societas in Simone Oniæ filio figurati.

Eius Collegia ſalutares ſapientiæ fontes, ac Riuuli.

In Mare prope immenſum exundantes,

Iſai. 11.9.

Multiplex Ignatij elogium.

diali hoc Oceano Gubernatorem, quo Rectore dixerim an directore inacceſſa hactenus, eaque propemodum infinita emenſa maria, & ſuauiter adſpirante implenteque vela diuini ſpiritus aura ad portus appulſum nullo hactenus Euangelicæ lucis veſtigio nobiles, nullis probatæ fidei fulgoribus illuſtratos, in quibus per vnum Ignatium, eiuſque Agmen egregium, dum placida velut in ſtatione pietas accubaret, vna verè in portu naufragium fecit impietas, & inde in confertiſſimas populis Nationes, dum Idolorum ſpectra ſubduxit, vexilla Crucis induxit, intulitque, vnde gemmarum immane pondus, & pretioſiſſimarum glebarum theſauros auferre, & abſtrahere ſolent in dies exaggeratas iam in Europa merces, & opes pretioſiſſimum cæleſtis beneficentiæ opus, diuinæ lumen fidei, æterni Numinis claritatem, lucra animarum immenſa, quibus Tyrani Dæmonis debilitatæ vires, auctæ ſupremi Principis rationes, totque nationum miriades à teterrimi hoſtis iniuſto emancipatæ ſeruitio, ad regalem deductæ amantiſſimi Numinis ſeruitutem, vt quando cæteris ducibus ad cæleſtem Imperatorem ex Angeli in Apocalypſi præſcripto certa quædam agmina ſignarentur adducta, vni Ignatio, eiuſque florentiſſimo Ordini conſignari poſſe cenſendum, omnem excedentes numerum turmas effuſas: vidi turbam multam, quam dinumerâre nemo poterat: cum vel perdifficile ſit experimento probantibus non ſingulorum nomenclaturam, vel reſtitutarum quaquauerſus terrarum Orbem inſpicias apud Sinenſes, Iapones, Æthiopas, Braſilios, Americanos, Afros, Germanos, Belgas, & toto diuiſos Orbe Britanos, nomina recenſere. *Hæc ille in ſummam Sociorum ac Societatis laudem.*

Societas Agmen egregium.

Crucis vexilla in remotiſſimas nationes inducens,

Apoc. 7. 9. *Innumeras Prouincias diuino cultui, aut inſtituit, aut reſtituit.*

79. A Petro Versorio *Regio Aduocato Pariſienſi aduerſus numeroſam, & potentem Magiſtratuum aciem, & præcipue Paſchaſij contra Parienſe Collegium acriter perorantis, cui Verſorius, qui inter doctiſſimos religioſiſſimus habebatur, & vnus pro* Societate *ſtabat, Senatu iterum conuocato, cum ſe humillimè inclinaſſet,* *quaſi*

Defenditur acriter in Senatu Pariſienſi.

quaſi humi repens, reſpondere exorſus argumentis in contrarium à Paſchaſio propoſitis, longam, diſertamque Orationem habuit pro Collegio, & SOCIETATE in hanc ſententiam. Haud nouum, (*inquit*) Viri Ampliſſimi, SOCIETATIS IESV Patribus, neque ab vitæ genere, quod profitentur, alienum eſt, maledicta hominum de Ordine ſuo minus recte opinantium tacite, ac patienter ferre. *Et laudatur ex patientia in iniurijs.* Quod ſi maximè vellent in reſpondendo eſſe turbulenti; cohibet eos, at coërcet ſacroſanctum illud eorum Ordini à Sede Apoſtolicâ inditum Nomen. Quod cum in memoriam aſſiduè reuocet auctorem, ac principem humanæ ſalutis Dei Filium, multis contumelijs & probrijs appetitum, in his quæ humanam ſolùm, non etiam diuinam attingebant naturam, mirum adamaſſe ſilentium; nequaquam ſinit eos de ſua ſolicitos ignominia eſſe, niſi cum diuinæ gloriæ defenſione coniuncta ſit. *Et ex IESV nomine à Sede Apoſt. indito.* *Mat.26. 63.* Quare eodem animo in hac controuerſia ſunt. Quicquid ad ſuam contumeliam declamatum eſt amicè condonant: ſi qua in re diuina laus violata eſt, in hac veſtram, Senatores, implorant fidem. Tametſi enim tandem ſe ipſa defendit veritas; tamen cuiuſuis Chriſtiani eſt arcere ab innocente iniuriam, nec obmuteſcere, cum id in diſcrimen vocatur, quo ius, faſque continentur: palamque & publicè confuſis, ac permutatis recti prauique vocabulis totius honeſti natura corrumpitur. Igitur neque ego de mirâ illa Hypocriſi, quæ obiecta eſt, quicquam dicam. *Aliqua in illa obiecta diluuntur.* Criminatio hæc eſt quæ ſola cadit in bonum virum: vltima obtrectatori materia, vbi & vitia & vitiorum ſpecies defecerunt. Quæ cum iam diu ſola obijciatur, nihilque magis pugnet, quàm cum ſimulatione conſtantia; ſatis videri poteſt ipſamet ea diuturnitas refutaſſe: & non adumbratas, quas inceſſebat, ſed ſolidas probaſſe virtutes. Quod autem SOCIETAS hæc damnata, ac nefaria ſecta, quod Proteſtantium, quod Donatiſtarum, Arrianorum, & Fraticellorum ſimilis dicitur; ad id neceſſariò, ſed paucis eſt reſpondendum. Ignatium Loyolam perhoneſto genere Cantabrum,

ſunt multi in hac Vrbe, in Academia, in conſeſſu opinor veſtro, Patres, qui de facie nouerunt, cum inter nos, in hac regia ſapientiæ, ingenti cum fama ſanctitatis, iam grandis natu, & militaribus factis inclytus tranſtulit ſe ad ſtudia literarum, vt ad ſalutem hominum procurandam, ad quod militiæ genus diuino quodam incitabatur claſſico, neceſſaria ſibi doctrinæ compararet arma. Is ex hac ipſa Academia lectiſſimos iuuenes, cunctiſque notæ, ac probatæ virtutis iuxta, atque doctrinæ, iiſdemque præditos animis aggregauit ſibi: cum quibus inita præclari Societate operis, cum Chriſtianam Rempublicam, & corruptis paſſim moribus, & ſuborientibus erroribus laborare cerneret; ad eam pro virili iuuandam, conatum omnem, & impetum vertit. Nec modò notas nobis amplitudine animi complexus prouincias eſt; ſed parte ſociorum ad vltimos Orientis nuper aperti oras miſſa, plurimos mortales, nationeſque integras ad ſigna compulit Saluatoris. Itaque non obſcuro in angulo, ſed in huius clariſſimæ Vrbis luce, in ipſo Academiæ ſinu exorta primùm hæc SOCIETAS eſt: nec ad ſerendos, ſed ad extirpandos errores. Quam ad rem cum intelligerent in teneræ inſtitutione ætatis momentum ineſſe maximum, quamuis arduam, indiuiſamque prouinciam, ſummo conſilio cunctis viribus ſuſceperunt: vt ſinceras adoleſcentium mentes contra hæreticorum præmunirent virus, ac nouis exiſtentibus errorum magiſtris, nequaquam deeſſent in Eccleſia Dei noui veritatis Doctores. Hæc inſtituta Paulus III. Pontifex Maximus cum primùm nouit, ab doctiſſimis & clariſſimis viris inſpici expendique iuſſa, de eorum ſententia ornatiſſimè comprobauit. Idem fecere, qui deinceps conſecuti ſunt ſummi Sacrorum Antiſtites, ac modo Synodus Tridentina. IESVITARVM nomen quid cuipiam negotij faceſſat, equidem neſcio, præſertim cum aduerſarij fateantur idem eſſe, ac Chriſtianorum. Quid enim modeſtius facere poterant, cum propriam certorum hominum

Eius conatus pro animarum ſalute, & errorum extirpatione.

Approbata à Summis Pontif. & à Trid. Synodo ſub IESV Nomine.

nùm SOCIETATEM, non communem omnibus conderent, eamque nomine diſtingui aliquo oporteret; quid, inquam, modeſtius facere poterant, quàm vt id ei nomen imponerent, quod re commune, vocis duntaxat ſono proprium eſſet? Neque vt nouum criminari poſſunt: quia fuiſſe olim quendam eiuſmodi Ordinem conſtat, eiuſque meminit multis in locis Panormitanus. Quamobrem per veſtram fidem, Senatores, quænam eſt vel inſcitia rerum, vel peruerſitas animi, hunc Ordinem reiectum, ac nefarium dicere, cum eum primùm quidem Chriſti Vicarius Paulus III. deinde Iulius III. poſt hunc Paulus IV. poſt Paulum Pius, qui nunc ſupereſt IV. ac proximè ipſummet Tridentinum Concilium (in quo & Legati, & Epiſcopi, & Doctores multi ex Gallia interfuerunt) receperint, comprobarint, ornarint? Hæc qui neſcit, audet de rebus publicis, de iure, deque iniuria hoc in conſeſſu verba facere? Qui autem perſpecta habet, & tamen criminatur, is permittitur impunè inter Chriſtianos loqui? Quid, quod multi in Italia Reguli, in Germania, & Vngaria Epiſcopi, liberæ Ciuitates, ac Ferdinandus Imperator: in Hiſpania, Flandria, Brabantia Philippus Rex: in Luſitania, & in Indijs Luſitani Reges: in Gallia multis locis Rex ipſe Chriſtianiſſimus hos viros quaſi in ſtationibus collocarunt ad propugnandam Religionem, & propagandam? Tamenne erit, qui hoc in conuentu, tanquam nouum & pernitioſum genus hominum audeat deformare, & propulſare, quod Chriſtianarum gentium cuncti Principes firmiſſimum à Deo Præſidium, miſeris hiſce temporibus oppoſitum contra Hæreticos, & Ethnicos arbitrantur & complectuntur? At enim verendum eſt ne peruetuſtam, atque clariſſimam huius Vrbis, atque adeo totius terrarum Orbis Academiam noua hæc natio euertat. Equidem ſemper Sacrum hoc Athenæum pro parente colui, colamque dum viuam, ex quo quicquid ſum, quanquam agnoſco tenuitatem meam, profectus ſum: neque vllo modo eius commoda

Quanta de Socijs Principum æſtimatio?

Eos firmiſſimum à Deo præſidium contra hæreticos oppoſitum conclamantium.

mihi oppugnare animus eſt, ſed tueri, & augere vel vita, & ſanguine. Sed tamen hoc velim perſuaderi ſibi Domini mei ſinant, IESVITAS eodem, quo nos omnes ſumus, animo eſſe, & Academiam venerari quaſi parentem: neque conari irrumpere ad euertendam, ſed dignam exiſtimare, ad quam ſtabiliendam, atque (ſi fieri queat) illuſtrandam, ſuos ipſi quoque qualeſcumque conatus conferant: ac demum rogare ſuppliciter, vt, quod naturæ iure permiſſum eſt omnibus, vt lumen de ſuo accendant lumine, & comiter erranti viam monſtrent; id ſibi interdictum ne velint. Nam, quod aiunt aduerſarij, nullis deuinctos eſſe legibus; perinde vt alia, apertius eſt falſum crimen, quàm vt debeat, vel à mediocriter callido calumniatore obijci. Habent enim moderatores ſuos, habent inſtituta, quibus regantur: verentur pro ſummo Capite Romanum Pontificem: & in hac Vrbe Epiſcopum Pariſienſem, & Rectorem Academiæ peroſſiciosè obſeruant, & quibus in rebus æquum eſt, libenter vtriſque parent. Doctrina vero non alia eſt, quam quæ ab integerrimis Academiæ huius manauit fontibus, illimis, ac ſalutaris. Euolue, Paſchaſi, euolue catechiſmos ab his Magiſtris editos, tum tu, ab infamibus illis hæreticis, quorum ad contumeliam abs te coaceruata ſunt nomina, quantùm diſtent, intelliges. Si docent gratuito; id profecto faciunt, quod Euangelium monet, Gratis accepiſtis, gratis date. Si dona accipiunt; an quiſquam adeò ſit inhumanus, qui, quæ liberaliter deferuntur, accipi vetet ab ijs, quibus minus ſuppetat, vnde vitam ſuſtentent? Oro vos, Viri clariſſimi, reputate hoc cum animis veſtris. Si alijs honeſtum eſt cum auditoribus ſuis de mercede paciſci, vnde locupletes, & opulenti fiant; quamobrem his nefas erit vel Euangelium ſequi conſilium, vel id accipere, quod nequiſſimis mendiculis non negatur. Nam quod additum de cauſa eſt pauperum; pudet me (meam fidem teſtor) pudet, pigetque attingere, adeò vanum eſt. Aliquot iam annis Claromontanum Collegium habent Ieſuitæ, quæro,

Eorum doctrina illimis, ac ſalutaris.

Gratis iuxta Euangelium docent.

Matt.10.8

quæro, & quod incommodum quiſquam inde ſenſerit? & quod ſenſurus vnquam ſit, ſi clariſſima Antiſtitis permittantur benignitate vti? Quid inde? Eo ne reductæ Pariſienſium fortunæ ſunt, vt paucorum hominum Collegium, penuriam, inopiam, famem allaturum ſit terrarum Principi Ciuitati? Fac quadraginta cœci è vagis mendicabulorum quiſquilijs, vel alia eiuſmodi ignaua corpora huc ad nos immigrent, hi tua ſententia, capient propemodum, vaſtabuntque hanc Vrbem, adeoque exhaurient, conficientque rem, ac pietatem ciuium, vt religioſiſſimis mendicantium Ordinibus pereundum fame ſit? ô præclara regendarum conſilia Ciuitatum? Nunquam Senatores, nunquam bonorum atque doctorum hominum vlla in vrbe abunde eſt, neque vlla melior eſt annona Reipublicæ, quam horum copia. *Hæc Verſorius ad repellendas Societatis calumnias liberè, & accurate dixit. Ita Par.* 3. *Hiſt. Soc. lib.* 1. *num.* 10.

80 A NICOLAO ZIEMECKI *Archidiacono Pezeuenſi in reſponſione ad famoſum Annonymi cuiuſdam calumniatoris libellum contra patres Societatis* IESV *in Polonia, in qua ille mirè eos defendit per plura Capita, & præcipuè Cap.* 27. *ex iuuentutis educatione, quam calumniatur Annonymus.* Ego, *inquit*, præterea his duobus te mentiri oſtendo. Primò experientia, quæ præcipuè docet Patres Societatis ſtudia humi vbique depreſſa, & derelicta excitaſſe: & ad tantum culmen, faſtigium, & perfectionem, in qua nunc ea videmus, extuliſſe ac perduxiſſe: quod etiam viri doctiſſimi, ex quorum numero aliquos ego ſupra produxi, agnoſcunt, affirmant, & prædicant. Teſtatur & hoc aliud eâdem experientia eoſdem Patres à Deo immortali inſigni quadam induſtria ad educandam excolendamque iuuentutem in literis & moribus donatos eſſe, plurimoſque ex ſcholis illorum Viros illuſtres, & in omni genere ſcientiarum, quod ab illis tractatur, & in omni genere virtutum Chriſtianarum exercitatiſſimos euaſiſſe, & tanquam miracula aliqua ſæculi prodijſſe. Secundò vniuerſi Orbis Chri-

Defenduntur Patres Societ.

Illi vbique ſtudia humi depreſſa excitant.

A Deo immortali, ac inſigni quadam induſtria ad educandam iuuentutem donati.

ſtiani teſtimonio,qui contrarium tuis dictis clamat, omnium Ciuitatum, omnium Prouinciarum, Regnorum, Regum, Orbis ipſius denique terrarum tripartiti. Hæc eſt ſententia, hoc iudicium, hic communis ſenſus & conſenſus, Ieſuitas miro artificio ad excolendam iuuentutem è cælis donatos, ad hoc præcipuè mundo iam ſeneſcenti & vitijs repleto, & in eiſdem inueterato, eoſdem à Deo miſſos eſſe, vt iuuentutem ſaluberrimis præceptis inſtituant. Illorum denique diſciplinam, diuinam eſſe quamdam ingeniorum inſtitutionem. Nega ſi potes: quid enim tibi poſt tot mendacia, quæ fœdiſſimo ore euomiſti, illicitum eſt. Ne tamen hoc vniuerſi populi Chriſtiani teſtimonium negare audeas, cum voces illius exaudiri non poſſint; en habes vnde omnia ita ſe habere intelligas, contentiones Orbis totius videlicet de tradenda Ieſuitis ſua iuuentute, ſuis dulciſſimis iucundiſſimiſque pignoribus committendis, ſtudia concertantia & tam importuna Ieſuitas in ſuis Prouincijs habendi: ſumptus, quos in extruendis Collegijs, & inſtruendis neceſſarijs, faciunt. Iam vides vter hic mentiatur; fallat, aut fallatur, tune ſcilicet vnus, an vniuerſus orbis Chriſtianus, qui Ieſuitas propter inſtituendam iuuentutem accerſit, ornat, amat, & commendat? *Hæc Archidianus inter alia multa, quibus Socios ac Societatem in citata ſua contra Annonymum reſponſione defendit, impreſſa Cracouiæ in officina Andreæ Petricouij anno* 1610.

Eorum diſciplina eſt diuina quædam ingeniorum inſtitutio.

81. Ab Amadæo Gvimenio *Lomarenſi olim Primario Sacræ Theologiæ Profeſſore in Opuſculo ſuo verè aureo, cuius titulus eſt*, Aduerſus quorumdam expoſtulationes contra nonnullas Ieſuitarum opiniones morales. *Vbi in Præfatione Dedicatoria ad Lectorem inter alia multa hæc in Ieſuitarum doctrinæ laudem, ac defenſionem ſcribit.* Contra Societatis Iesv Scriptores in dies augetur inuidia, crudelitas inualeſcit, & de victoria ſibi blanditur, licet per latus hoſtile in ſuamet ferrum viſcera conuertat. Annonymus (neſcio quis) contra moralem Ieſuitarum doctrinam annis elapſis famoſum libellum quàm pluri-

Defenditur contra Annonymum Ieſuitarum doctrina moralis.

plurimis probris, & contumelijs contextum per Germaniam ſparſit, *&c.* Simpliciter fateor prædicto Annonymo, primum idcirco (cum Louanij, anno 1646. euulgauit) reſpondere noluì, quia libellum à viro Theologo elaboratum liquido non credebam, vtpote qui opiniones non tam vnius, vel alterius Ieſuitæ, quàm aliorum Doctorum communes, infamiæ nota aſpergeret, impiaque cenſura damnaret. Deinde calamum aptare hæſitaueram: tum quia Ieſuitæ ſilentio ſpreuerant, calumnianti, vel ſic exprobrantes, quod firmiſſimum doctrinæ murum, adamantinis opinionibus, ab antiquis, & peritiſſimis Magiſtris conſtructum arietaſſe attentauerit. Tum quia Louanij eodem anno 1646. reiecerat acutiſſimus Ioannes Caramuel in Theologia Morali lib.2. diſp.12. num. 1311. ibi. [Neſcio quis Annonymus contra Ieſuitas virus euomit, *&c.*]

Quæ firmiſſimus murus eſt adamantinis opinionibus conſtructus.

Hæc, inquam, ab Opuſculo exarando retardarunt. Sed proh dolor! Vix quinque Propoſitiones Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprenſis damnatæ fuerunt vt hæreticæ ab Innocentio X. anno 1653. in Bulla, quæ incipit, Cum occaſione, expedita die 31. Maij (quam contra nonnullos ex diſcipulis pertinaciter in eadem hæreſi, varijs quæſitis coloribus, perſiſtentes innouauit Alexander VII. anno 1656.) Quando libellum penè extinctum, & ad fauillas redactum, quidam ex Ianſeniſtis, à quibus promanauit, in Societatis, inquam, odium ſuſcitatum, in varioſque tractatus, & epiſtolas, non vno idiomate digeſtum, diſſectumque, per vniuerſum fere Orbem, rabido furore correptus diſperſit, *&c.* Et cum Ieſuitarum moralis doctrinæ lacte omnes fere Theologiæ Profeſſores à tyrocinio mulceantur in omnes iacula contorſit Annonymus: omnes vno ictu ferimur. Quem propterea refellere tenemur, vt cum D. Thoma, & Magno Gregorio tradit Sylueſter verb. Contumelia. n.5. *&c.* Sanctorum ergo Patrum veſtigijs inſiſtens, penſum ſoluens, (quia Ieſuitæ doctrinæ addictiſſimus) opuſculum hoc apologeticum communi luci dare

Ieſuitarum doctrinæ lacte omnes fere Theologiæ profeſſores mulcentur.

Ij animarum profectui toto nixu dediti ſunt. dare decreui, non ad reprimendam Annonymi audaciam, vt conſulit Sylueſter ſupra, ſed ne animarum profectus, cui toto nixu Ieſuitæ omnes dediti ſunt, ex his, quæ contra eorum moralem doctrinam obijciuntur, ne in puſillis quidem, & ignorantibus impediri poſſe videatur: tum vt à calumnijs vindicata inimicorum etiam calculo firmetur, & poſſit cum Auguſtino epiſt. 15. exclamare vniuerſa Societas. [Hoc eſt quod acute vidit, qui dixit, vtiliores eſſe plerumque inimicos iurgantes, quàm amicos obiurgare metuentes.]

Prodijt etiam Groningæ, anno 1654. libellus alter famoſus contra Scholaſticam Ieſuitarum doctrinam cum hac impudentiſsima inſcriptione. [Apologia nouiſsima pro ſancto Auguſtino, Ianſenio, & Ianſeniſtis contra Pontificem, & Ieſuitas, Auctore Samuele Mareſio. Nimirum aduerſus nuperam Conſtitutionem Innocentij X. qua in gratiam Ieſuitarum, & Pelagianorum contra Auguſtini, & Ianſenij ſequaces declarantur, & definiuntur quinque Propoſitiones in materia fidei.] Sic ibi. Sed quænam maior Societatis laus, quàm eandem cum Eccleſiæ Capite in materia fidei ſubijſſe fortunam? quinam glorioſior contra hæreticos doctrinæ triumphus, quàm eiſdem calumniantium telis impetiti, hoſtemque habere communem? Mareſio modo parcam, quia hæretica perfrictæ frontis libelli inſcriptio, maxima Ieſuitarum doctrinæ commendatio eſt, &c. *Hactenus Amadæus in citato Opuſculo Valentiæ Typis edito anno* 1661.

Ingens Societatis laus, eamdem cum Eccleſia Capite in materia fidei ſubire, fortunam. Hoſtemque habere communem.

82. A CÆNOBIARCHA *Sanctiſſimo ex rigidiſſimo æquè ac clariſſimo Ordine, qui morti iam proximus iubet vocari ad ſe Barcinonenſis Proregis Confeſſarium P. Matrezium è Societate noſtra Sacerdotem, cui vixdum ingreſſo in conclaue decumbentis æger ipſe magna alacrique voce quaſi gratulabundus aggreditur*: Felicem te (*inquit*) ô Pater, cui contingit ſocium eſſe eius Ordinis, in quo quicumque decedit, vita fruitur ſempiterna. Hæc mihi iam nunc Deus oſtendit, hæc palam omnibus nunciare mandauit. *Hærebat hic noſter admiratione defixus, cumque tam ſingulare viſum,*

Singulare Societatis elogium.

viſum, prohibente verecundia, non auderet admittere, & parem minimum felicitatem datam auguraretur ipſius ægri Inſtituto, quod erat rigidiſſimæ etiam tum, & incorruptiſſimæ diſciplinæ, addidit ægrotus, dixitque cum gemitu, Saluari quidem ex ſuo Ordine quam plurimos, ſed non omnes: ipſius autem Societatis omnes omnino, ac ſingulos ad mortem vſque, in ea ſi conſtiterint, eſſe ſaluandos. *Sic ille, vt refertur in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 8. fol. 650. Cui nam ergo Sociorum hacce cogitatione imbuto ac tanta ſpe nixo, vita ſua quantumuis moleſta ac longiſſima, poſſit eſſe non iucunda.*

83. AB ALTERO *eximio Cœnobiarcha, qui poſtquam à nobis exercitatos aliquot è ſuis longe meliores, quàm miſerat, recepiſſet, ad Collegij Rectorem extat Epiſtola, quæ inter alia ſic habet:* Omnes Religioſi iam inde ab exercitijs ſpiritualibus reuertentes, adeo confratres ſuos humilitate, obedientia, alijſque virtutibus ædificarunt, vt omnes alij nihil charius habere videantur, quam veſtræ ſanctæ Societati decem, aut duodecim diebus adeſſe. Impleri apud vos videmus illud Cant. 1. Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. *Ita ille Ibid. lib. 6. cap. 3. ſect. 1. fol. mihi 790. Quæ duo teſtimonia licet ad Religioſorum Claſſes pertineant, hic tamen apponenda duximus, & quia annonymi ſunt Auctores, & cui Familiæ nomen dederint, non declaro.* *Et ſpiritualium Exercitiorum.*

84. AB AVBERTO MIRÆO *Celeberrimo Decano Antuerpienſi, qui reddens rationem cur adiunxerit Societatis Collegia ad Eccleſiæ Breuiarium continens Archiepiſcopales Prouincias, Epiſcopales Diœceſes, & Vrbes, vti in Breuiario Imperij Romani deſcriptæ extabant Prouinciæ, Ciuitates, ac Legiones, ait in Epiſtola Nuncupatoria Geographiæ Eccleſiaſticæ,* Legionum Romanarum loco fortiſſimum Societatis IESV Agmen collocare viſum fuit, quæ toto terrarum Orbe ſuas ſtationes habet, & pro Eccleſia paſſim excubat. *Hactenus ille apud P. Gabrielem de Henao Par. 2. de ſacrificio Miſſæ diſputat. 27. ſect. 12. num. 127.* *Societas Agmen Eccleſiæ fortiſſimum. Quæ toto terrarum Orbe ſuas ſtationes habet. Et pro Eccleſia paſſim excubat.*

In Hiſpania Prouincias 5. habet, quæ præcones Euangelicos dant ad utramque Indiam.

In Gallia totidẽ quæ præclaram operam præſtant in ſeductis ad gremium Eccleſiæ reducendis.

Et in Germania tres: in quarum collegijs iuuentus optimis moribus, & literis imbuitur.

85. Ab Alberto Miræo, *In libello Politiæ Chriſtianæ lib.1.cap.19.pag.77.* In vniuerſis (*inquit*) Hiſpaniarum Regnis Societas Iesv quinque Prouincias habet, quas vna cum ſingularum Collegijs operæ pretium hic fuerit ob oculos ponere, quod ex ijs potiſſimum deſumpti fuerint, hodieque deſumantur præcones Euangelici ad Chriſti doctrinam per vtramque Indiam, longè lateque diſſeminandam. *Hæc ille: qui Collegia recenſet quæ in vnaquaque Prouincia habet Societas. Et Ibidem cap.25.pag.105.ſubdit:* Si vſpiam alibi, in Gallia præclaram certe operam præſtat Societas Iesv in ſeductis ad viam veritatis, gremiumque Eccleſiæ reducendis. Ipſi autem in Gallia ſunt Prouinciæ quinque. *Et vniuſcuiuſque Collegia enumerat. Et Ibidem cap.35. pag.141.* In Germania (*inquit*) tres habent Prouincias Patres Societatis, in quarum Collegijs iuuentus optimis moribus, & literis accuratè imbuitur: vel ipſorum etiam Lutheranorum iudicio, qui non raro liberos etiam ſuos ad ea gymnaſia erudiendos mittunt. *Sic ille: qui Auctor diuerſus eſt à præcedenti Auberto Miræo, vt apud ſcriptores inuenio: fides ſit penes ipſos.*

Societas laudatur:

Et Ignatius Parens.

Et Xauerius filius.

86. A Salvstio Germanico, *In ſuis Floſculis Hiſtoricis, ſiue Hiſtoria Vniuerſali ab Orbe condito, ſic ait:* Eo tempore naſcebatur Societas Iesv, ſancita à Paulo III. an. 1540. eo incremento, rerumque ſucceſſu, quem vterque Orbis ſuſpexit. Auctor Ignatius de Loyola, qui per tirocinium patientiæ ad ſanctitatem miram euectus, prudentiæ, & humilitatis ſpecimen fuit: cuius miraculum ingens Xauerius, ſequenti anno in Indiam miſſus, qui terrarum tractus, & marium immenſos obiens, myriadibus hominum Chriſto conſignatis, eique aperta primum Iaponia in Sinarum aditu, raptus eſt febri, cum eius ignibus minor eſſet Orbis, quærendumque eſſet in ipſo fonte incendij pabulum. *Hæc Auctor florentiſſimus fol. mihi 590.*

* 87. A D^a. Marina de Escobar, *Illa quidem Venerabili fœmina, ſanctitate clariſſima Virgine, tot tantiſque diui-*

nitatis

nitatis arcanis & cæleſtibus illuſtrata myſterijs, vt & prima viſa ſit, nec paſſim habitura ſequentem: adeò enim illi Deus familiariter alloquebatur indulgens, vt meritò videatur in ipſa, & ſuam duntaxat reperire lætitiam & vnicè cumulaſſe delitias. Hæc igitur ſpectabilis Virgo contemplationis dum quieſcebat in otio, hæc de ſanctiſſimo Patre, de Societate, & Inſtituto mirabili, Deo reuelante, conſpexit.

Vidit, inquam, Patres è Societate quàmplurimos ſanctiſſimum Parentem Ignatium aſſectantes. Inter alios è Societate, qui Parentem noſtrum Ignatium ab alta cælorum arce comitabantur, ipſa ſingulariter illorum duos agnouit. Et rurſus eidem ſanctiſſimo Patri, dum ipſam Dominam Marinam familiariter inuiſebat, ſuam Deus vniuerſam Religionem aſpiciendam proponit. *Viſiones mirabiles de Inſtituto Soc. Parente, & alumnis.*

Quædam admirabilis viſio, quam circa altitudinem, & Inſtituti noſtri excellentiam (in quo ſicut & in numeroſa filiorum propagine animarum bono perutili, ſanctiſſimi elucet magnitudo Parentis Ignatij) ipſamet Venerabilis Virgo conſpexit; ſic habetur. Vidi, *inquit*, Societatis IESV Religioſum in quodam veluti feretro, licet vitam agentem, & quaſi in contemplatione ſuſpenſum: illum plurimi ex eadem Societate religioſi portabant, quos etiam Angeli multi comitabantur: ſed poſtquam in media cubiculi mei planicie collocarunt allatum, obſeruaui, ſanctiſſimum IESV Nomen ſupra pectus habere; quod Venerabile Nomen adeo fulgentiores radios vibrabat, vt Religioſum ceu quodam gloriæ amictu circumdatum, & obueſtitum corpus relinqueret. Radij autem per vniuerſum terrarum ambitum ad vſque remotiora confinia portendebantur; ita tamen, vt ſplendidum, inflammatumque, quidquid attingerent, redderent. At poſtquam omnes, vt illum iterum veherent, commoti fuerunt, Deo ſic cuncta diſponente, notaui; ipſummet feretrum dulciſſimo IESV Nomine eximiæ pulchritudinis radijs ab omni parte eſſe ornatum, illumque Religioſum tam in manibus quàm in pectore quoſdam veluti Soles eodem Sanctiſſimo Nomine, claritatis plurimum emit-

tente, ſimiliter habere. Tunc mihi cunctá hæc valde admiranti ad aurem Dominus dixit; Socieratis IESV inſtitutum, ſuperéminentem ipſius excellentiam, & efficacitatem eximiam, vt Nomen clariſſimum meum, totum per terrarum Orbem ſectátores eius circumferunt, meque illis fauente, num ſplendore doctrinæ, tum vitæ exemplo, & fidelium mentibus ingerant, & eas benedoctas inflamment, tibi doloribus obrutæ pro voluptate haud exigua conſulto volui oſtendere.

Et paulo poſt: Angelos, *inquit*, alios aduentare conſpexi, magnam & pulcherrimam capſam præſtantiſſimis gemmis vndique perbelle inſculptam, afferentes: qua per ipſos patefacta, immenſum, nec ponderabilem ſatis theſaurum tam ex auro & argento, quàm ex nitidiſſimis gemmis, & omni pœnirentium vnionum genere cumulatum, intus eſſe notaui: tunc mihi Angeli illi dixere: Hæc Societatis ſunt opera, apud Dominum, ad bonum multarum animarum quam maximum, & æſtimabilia, & pretioſa.

Iterum vidit in cælo quamdam multorum è Societate Sanctorum celeberrimam Pompam, in qua quiſque mirabilis inſigne virtutis, qua magis claruit in terra, deferebat. Generales inſuper noſtros diademate veluti cidari, adnotauit ornatos. Præterea quid eidem dubitanti; alios ne è Societate obijſſe; cum tot, tantoſque inſpectaret in cælo; ſic, vt videretur negandum, in eadem plures è vita migraſſe, Dominus alloquatur, & dicat. Et ad Sanctitatem ſectandam quantum quiſque è Societate obſtringatur, præſertim, vt ipſa aiebat, cum pro exemplari ſit omnibus tam admirabilis Parens, vt Sanctiſſimus noſter Ignatius. Cum noſtra Societate fraternitatis e uiſtolam ipſa D. Marina adipiſcitur, idque quantum ſit placitum Deo.

Verba Chriſti Domini de Societate perſecutionibus non obruenda.

Hæc iterum Dominus illi prædixit circa ſæuientes perſecutionum procellas in Societatem, & noſtros; Ne plurimum afficiaris Marina, non enim demergenda; ſed vt extollatur, calcanda; nec, licet extenuetur, confringetur. *A Societatis perſecutoribus,*

ribus cunctis vindictam Dominum exigentem eadem Virgo conſpexit. Cur ipſa auxiliares Angelos duos nigranti intueatur in nube. Inter eos è Societate, qui Parentem noſtrum Ignatium comitabantur pediſſequi, quatuor agnouit hæc Virgo. Et ex illis P. Chriſtophorum à Ribera eſſe vnum, quem olim ſimili in comitatu cognouerat. Quod Dominus dixit eidem pro Societate exoranti, tunc præſertim, cum propter Auxiliorum ſententiam Romæ criminaretur à multis.

Aliquos è Societate ſpeciatim gloria eſſe affectos, notauit. Introeundum in Societatem Angeli patefaciunt eidem. Plures è Societate, cum Sanctiſſimo noſtro Parente conſpexit, qui omnes ipſiuſmet funeri adfuturi promittunt. Illi Angeli oſtendunt, quod maximum donum P. Ludouici à Ponte elargiendum à Domino, eo quod, & eiuſdem direxerit mentem, & ſcripſerit vitam. Quo pacto à Sanctiſſimo noſtro Parente fuerit ipſa in Societatem admiſſa. Beatiſſimus Parens Ignatius inter inuiſendum eamdem, ſuos filios, vt ad Deum pro Societate conclament, adhortatur. Conſpiciendi ſeſe offerunt illi, tam Sanctiſſimus Parens Ignatius, quàm Beatiſſimus Dominicus; quodque tunc accidit circa vtriuſque Religionum conſenſum. Sanctiſſimum Patrem Ignatium ſanctiſſimi Dominici filij affectantur, & hunc, quos Societas contulit cælo. Hæc omnia conſtant ex Indice verbo Societas IESV *& inſuper à Cap.*13. §.4. *Par.*1. *eius vitæ à P. Ludouico à Ponte conſcriptæ.*

Eadem Virgo mirabilem quamdam concionem pro Parente Sanctiſsimo noſtro à B. Dominico factam auſcultata fuit in hunc modum. Erat Sanctiſsimus Parens veluti in contemplatione ſuſpenſus, quem cum intueretur diuiniſsimus Prædicatorum Fundator, digito quaſi demonſtrans, ſic mirabiliter orſus. Hic eſt Ignatius Beatiſſimus ſacræ Societatis IESV Religionis & Patriarcha, & Fundator. Hic eſt qui virtute ſibi à Deo impertita, tot tantoſque in ſpiritu ſpiritales edidit filios, qui præſtantiori virtute, & ſuperadmiranda doctrina, plurimum fidelium mentibus in Eccleſia profuêre. Hic eſt illa fœcundiſſima ra- *Egregia S. Dominici concio in S.Ignatij laudem.*

dix, illa pulcherrima Arbor , quæ tam eximium , & cæli ſanè perutilem fructum procreauit in terra. Hic eſt ille, & humilis, & ſui deſpectator egregius , qui nec ſibi vſquam , nec ſpiritalibus filijs, honores , & magnitudines, dignitates, & Pontificatus admiſit, quin potius omnia ſub pedibus proterenda deiecit, Hic eſt ille qui inter Dei electos Primates, beatitudinis inter altiores Dynaſtas ſupremum , & excellentia conſpicuum feliciſſimè poſſidet thronum. Hic eſt ille, in quo, & propter virtutes clariſſimas, & propter beatitudinem ipſam, qua beatũr eximè Deus omnium elargitor, & auctor, ab Angelorum omnibus choris magnificatur impensè. *Conſtant ſimiliter hæc ab eod. cap.*13. *§*.4.

CLAS-

CLASSIS XI.

AB HÆRETICIS.

HActenus à laudatis Viris laudata Iesv *Societas. Quid ni & ab ipſis Hæreticis, Sectarijſque accerſaſſamus aliquid laudis? Nec enim vlla virtutis certior eſt, quàm ab hoſte (vtpote vi veritatis expreſſa) commendatio. Audiamus igitur quid hoſtes veræ Religionis, quid Hæretici quandoque de* Iesvitis*, ac* Societate *ſenſerint: & imprimis exordior.*

1. A Philippo Melantone *Patriarchæ nomine ab ipſis Hæreticis proclamato: qui morti ſuæ infauſtiſſimæ iam vicinus, cum forte audiret à quopiam Ieſuitas peragrare terras, tranſmittere maria, nec quemquam fere tunc eſſe Orbis Angulum, quo non penetrarint, vbi non iecerint Catholicæ Religionis ſemen, non ſudore tantum, ſed etiam ſanguine irrigatum; ductis ex imo corde ſuſpirijs, pene iam animam exhalans, exclamare non vni auditus eſt.* Ah! quid hoc eſſe dicam? Video ſane totum Mundum breui Ieſuitis repletum iri. *Ita apud Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 12. fol. 680.* *Ieſuitæ Melanthonis vltimus dolor.*

2. A Theodoro Beza *aſſerente*, Nulla ſe in Francia vitæ Chriſtianæ, & integritatis veſtigia, niſi in Ieſuitis videre. *Sic Ibid. fol. 681. Qui rurſus affirmabat*, Delphinatus Eccleſijs non poſſe periculum creari maius, quàm ſi Miniſtri viua voce, ac præſente plebe de Religione cum Ieſuitis diſſererent. *Sic in Annal. Societ. ann. 1601. fol. 453.* *Eorum vitæ integritas.* *Quantum cum illis renuant Hæretici diſputare.*

3. A Martino Kemnitio *affirmante* Societatem à Romano Pontifice excogitatam, vt labentem Eccleſiam fulcire aliquomodo poſſet. *Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. citata fol. 681. Et item ab eodem impie effutiente*, Ieſuitarum Theologiâ ſemel expuncta *Societas labentis Eccleſiæ fulcrum, fideique ſuſtentaculũ.*

expuncta; Catholicam fidem expunctam iri. *Ac proinde librum, quem ille in hanc edidit, contra Theologiam Ieſuitarum inſcripſit, ſic referente Kemnitio apud P. Gueuara Tom.* 1. *in Matth. cap.* 1. *v.* 1. *obſer.* 16. *num.* 14.

Iuuentutis inſtituendæ diſciplina à Ieſuitis reuocata. Eorum ſolertia in doctrinâ excolenda, & moribus informãdis.

4. A FRANCISCO VERVLANO *Angliæ Cancellario agente de Inſtitutione iuuentutis*: Quæ (*inquit*) nobiliſſima pars priſcæ diſciplinæ reuocata eſt aliquatenus quaſi poſtliminio in Ieſuitarum Collegijs: quorum cum intueor induſtriam, ſolertiamque tam in doctrina excolenda, quàm moribus informandis, illud occurrit Ageſilai de Pharnabazo: Talis cum ſis, vtinam noſter eſſes. *Ita ille apud Imag. Societ. ſup. fol.* 681.

Cum illis, tormentis, non argumentis certandum.

5. AB ANGLICANIS, *Quorum argumentationes tam facile Maldonatus noſter in quodam cum Hæreticis congreſſu, diſſoluit, vt earum futilitatem ipſi cognoſcerent, cogerenturque aſſerere*: Cum Ieſuitis in poſterum tormentis potius certandum, quàm argumentis. *Ibid. lib.* 3. *cap.* 3. *fol.* 341.

Vbi ipſi degunt hæreſis ſtare nequit. Hæreticorũ cum Ieſuitis odium implacabile. Religio Catholica, iam Romana, iã Ieſuitica vocatur.

6. A CALVINO-BATAVIS: *Qui aſſerebant*, ſtantibus in Belgio Ieſuitis ſtare non poſſe Hæreſim, ne dum dominari. *Ijdemque rurſus profitebantur.*, Malle ſe quotquot Belgium habebat Hiſpanos, quàm bis ſenos dumtaxat Ieſuitas. *Ingens Ieſuitarum commendatio, & glorioſa, cui Batauicæ gentis odia in Hiſpanos non ignota: pluſquam Vatiniana ſunt. Tandem quod maximè Societati honorificum, ijdem Hæretici Religionem Catholicam, ſæpe quidem* Romanam, *ſæpius tamen* Ieſuiticam *appellant. Probrum nobis dicere ſe putant, & præconium dicunt. Ita Ibidem lib.* 6. *fol.* 890.

Pro maleficijs beneficia rependunt Ieſuitæ.

7. A LIBERIO WICART. *Aſſerente*, Homines Societatis ſuorum inimicorum amatores adeo, vt beneficia pro maleficijs rependant. *Sic in Annalib. Societ. ann.* 1604. *fol.* 648.

Sine illis nihil Rex Hiſpaniæ attentaret.

8. * AB ELISABETHÂ *Angliæ Regina, Catholicæ Religionis immani peſte, crudelique Societatis aduerſaria.* Videtur (*aſſerebat illa*) quod ſine Ieſuitis Rex Hiſpaniæ nihil hoc tempore atten-

attentaret. *Sic apud P.Fran. Aguado Tomo ſuarum exhortationum, exhortat.34. §.3.*

9. A MARCO ANTONIO ARNALDO *Eliſabethæ ſenſum egregie in ſummam Societatis laudem confirmante.* Societas(*inquit*) probata eſt in Hiſpania videturque nata ad Imperium Hiſpanorum promouendum: vocant Regem Philippum, Maximam Potentiam, Murum, & Antemurale Domus Dei: eorum dictum eſt, vnus Deus, vnus Papa, vnus Rex Chriſtianiſmi, Magnus Rex Catholicus, & vniuerſalis Rex Hiſpaniæ: omnia eorum acta, omnes eorum cogitationes eò ſpectant, vt Regem Hiſpaniarum Europæ Monarcham conſtituant. *Hæc ille, de quibus non parum nos, qui Hiſpani ſumus gloriamur. Ita ibidem.* *Societas Nata ad illius Imperium promouendũ.*

10. A DAVIDE PERÆO *Caluiniſta in orat. de ſtrephis Ieſuitarum, vbi ſuos contra Noſtros excitat dicens:* Nunc communia arma, ſigna, & acies excitandæ ſunt in Antichriſtum Romanum, eiuſque Primipilares Ieſuitas, qui ante fores commune exitium omnibus Eccleſijs reformatis machinantur. *Ita apud P. Henricum Fitzimon in ſua Britono-machia miniſtrorum in Proœmio ad lectorem pag. 17. Haud parum Hæreticus Ieſuitas extollit, cum illos Romani Pontificis Primipilares conſtituit.* *Ieſuitæ Pontificis Romani Primipilares.*

11. A CONSTANTINO *Canonico Hiſpalenſi occulto Hæretico, cui venit in mentem Sociorum mores interius explorare. Quod, ni fallor, voluit Deus vt teſtimonium innocentiæ noſtræ ab ipſomet inimico exprimeret. Namque ſubmiſſi exploratores poſtquam intentis auribus, oculiſque obſeruauerant omnia, cum referrent, deprehendiſſe ſe homines proximorum ſaluti cupidos, orationi deditos, procul à fœminarum commercio, interfatus hic Conſtantinus*, Hactenus (*inquit*) ſat eſt. Si dediti orationi ſunt, & à mulieribus caueant, perſeueraturos ne dubita. *Sic ille Par. 2. Hiſt. Soc. lib. 2. num. 128.* *Eorum oratio & Caſtitas commendantur.*

12. AB HILDESHEMIO *Luterano, vel coram ipſo ſuo Prædicante, aſſerente,* Ieſuitarum dictione ſe ad pietatem moueri *Et locutio mouens ad pietatem.*

 ſummo-

ſummópere, apud ſuos nullam guttulam hauriri poſſe pietatis. *In Annal. Soc. ann.* 1613. *fol.* 203.

Sunt ad iuuentutem inſtituendam prompti, & omnigena ſapientia ornati,

13. A MINISTRO *Auenionenſi*: Docti ſunt (*inquit*) Ieſuitæ, fateor: ad pueriles animos imbuendos prompti, & parati, non negarim. Ab his cognitio antiquitatis, & Hiſtoriarum petenda, veriſſime dictum eſt: ab his poetices, & eloquentiæ præceptorum docta, & ſubtilis explicatio, non inficior, non negabo. *Ita in Annalib. Societ. ann.* 1600. *fol.* 283.

Et Concionatores, quos hæreſis trepidat.

14. A CALVINISTIS *Gallicis, Eccleſiaſticos & ſæculares in partem Vrbis Araucifæ admitti Henrico IV. permittentibus, conditione hac tantum addita*, Ne Ieſuitæ Concionatores accederent. *Ibidem fol.* 289. *Sic ad eorum conſpectum pauent Hæretici.*

Satius cum Dæmone, quam cum illis congredi.

15. A LVTHERANIS *ex Prouincia Germaniæ ſuperioris palam aſſerentibus*, Satius eſſe cum Caco-dæmone, quàm cum Ieſuitarum Cætu congredi. *Quod de Societatis doctrina luculentius teſtimonium. Ita in Annalib. Societ. citat. ann.* 1600. *fol.* 346.

Eorum vita laudata.

16. A CALVINISTIS *ex Prouincia Rhenana teſtantibus*, Se non difficulter fore Romanos, ſi vt Ieſuitæ omnes Sacerdotes viuerent. *Ibidem fol.* 399. *Paucis ſane verbis grande præconium.*

Quorum opera fit, ne hæreticorum fluctibus Anglia, & Gallia reſtagnet.

17. A GALLIS, ET ANGLICANIS *P. Petrum Diazium, & ſocios iuxta Inſulas fortunatas immaniter occidentibus: nec tanta diritate exaturari potuit horum Hæreticorum rabies, noſtros, iam* Seductores *appellantium, & magnis clamoribus conquerentium*, Eorum opera veluti obiectis molibus fieri, ne hæreticorum fluctibus tota Anglia, & Gallia reſtagnaret, futurumque, vt ſublatis Ieſuitis fieret non vnus Paſtor, & ouile, ſed vna hara, & ſuile. *Ita apud P. Vaſconcellos in deſcript. Regni Luſitani, ſiue in ſua Anacephaleos fol* 504.

Quantũ ab Hæreticis timeantur.

18. A LVGDVNENSI *Moderatore Conciliabuli Hæreticorum: in quo dum Miniſter quidam non ſatis tolerabiliter inſoleſcit, nullum*

aptius

aptius reprimendo homini frænum ille cenſuit, quàm publicè proclamando: Ni quieſceret, ſciri viam, quà adducerentur Ieſuitæ. *Ita in Annal. Soc. ann.*1601.*fol.*419.

19. A MASPVRGENSI *Doctore celebri Academiæ Maſpurgenſis in Epiſt. ad quemdam è Noſtris Collegij Moguntini*, Exercitia (*inquit*) Veſtra Scholaſtica ad ſummam fidem, & diligentiam, ſummam etiam apud hoſtes merentur laudem: & ſi per ſumptus ſaluaque exiſtimatione mea liceret, nullibi quàm apud vos filios meos liberalibus ſtudijs operam nauare vellem: ſed iſto beneficio mihi frui non licet, qui vix etiam abſque calumnijs cum viris doctis per litteras colloqui poſſum. *Ita Ibid.fol.*579. *Ob ſummam in literis, diligentiam ſummam apud hoſtes merentur laudem.*

20. A RHENANIS *Vallum Montis-vogeſi de Societatis hominibus ſic affirmantibus*; Si talis ſemper dicendi faciendique Magiſtros habuiſſent, ſe numquam non Catholicos fuiſſe futuros. *Ibid. fol.* 606. *Eorũ Magiſterium hæreticorũ Magiſterio præponitur.*

21. AB HILDESIENSI *Prædicante ex Eadem Rhenana Prouincia aſſerente*, Extra controuerſiam eſſe maiores adoleſcentes in noſtris, quàm in ſuis Scholis in literis progreſſus facturos: & ſi vlla vſpiam viros doctos alat diſciplina, vel Ieſuitarum eſſe, vel nullam. *Ibid. fol* 614. *Eorũ Scholæ laudantur ex iuuenum profectu.*

22. A NEVMASENSI. *Ex Prouincia Lugdunenſi: qui cum accuſaretur à ſuis, quod cum Ieſuitis familiarius ageret, crebroque ipſos ad Philoſophicas concertationes inuitaret, reſpondit*; ſe Catholicum haud quidem eſſe, plus tamen apud ſe ponderis habere Ieſuitæ cuiuſlibet etiam vulgarem doctrinam, quam omnium Miniſtellorum pronunciata, qui ad propoſita conticeſcerent, & nulla de re perite philoſopharentur. *Ita in Annal. Soc. ann.*1602.*fol.*325. *Ieſuitarum doctrina antelata Hæreticorũ doctrinæ.*

23. A MARTINO LVTHERO *Eiuſdem planè nominis cum notiſſimo illo Germaniæ Hæreſiarcha, qui tanti à Prædicantibus fiebat, vt dicerent, per illum Lutheraniſmum iterum inſtaurandum, & tamen conuictus à Noſtro eſt. Cumque nil poſſent ſui ab eo extorquere, negant ſuppellectilem ſe reſtituturos, niſi chirographo teſtetur* *A quorum doctrina nequit reuocari Hæreticus.*

ſe apud maledictos Ieſuitas literis operam non daturum. Non equidem (*reſpondit adoleſcens*) apud maledictos Ieſuitas in ſtudio literarum incumbam, ſed apud Benedictos, ac proinde haud inuitus tale chirographum ipſis relinquam. *Sic in Annal. Soc. ann.* 1603. *fol.* 55.

Vbi ipſi ſunt Lutheraniſmus ſubſiſtere non poteſt.

24. A PADERBONENSI *Conſule Lutherano ex Phenana Prouincia palam in Senatu, foro, compitis de Noſtrorum exilio agente, imo de noſtra nece,* Ieſuitæ (*dicebat ille*) dum vna ſecum commorarentur, Lutherum in Vrbe, & patria tota, quod portendebat, ægre ſedem firmam, ſtabilemque habiturum. *In Annal. Soc. ann.* 1604. *fol.* 644.

Publica contra illos Hæreticorum preces.

25. A MINISTRIS *Lutheranis, & Caluiniſtis ex eadem Prouincia publicas preces pro Concionibus indicentibus ad Noſtrorum conatus euertendos.* Ne Papiſtica (*vt loquebantur*) Religio priſtinæ vnquam dignitati redderetur. *Ibid. fol.* 689.

Sunt viri honeſtiſſimi.

26. A TRANSYLVANO *Lutherano Primario, qui cum prohiberetur à Iudice Hæretico, ne Ieſuitas hoſpitio reciperet* , Ergo ne (*inquit*) quod omnibus præſtare poſſum, Societati præſtare nequeam? Et ſolis viris hiſce honeſtiſſimis hoſpitalitatis iura denegem? *Ita in Annal. Soc. ann.* 1606. *fol.* 552.

E quorum Scholis Hæreticorum filij ad fidem reducuntur.

27. A VALINIANO *Ex Poloniæ nobilioribus in publico conuentu*: Nullus (*inquit*) filiorum noſtrorum è Scholis Patrum Societatis prodijt, qui Eccleſiæ Romanæ, relicta Parentum ſuorum fide, non ſit aggregatus. Ego aliquot filios tradideram ad ſcholas illorum erudiendos; & omnes iam à mea fide diuerſam fidem profitentur. *Sic in Annal. Soc. ann.* 1608. *fol.* 716.

Quantum in illos Hæreticorum odium.

28. A TVRONENSI *Ex Hæreticorum præcipuis, quem cum rogaret Catholicus Sacerdos, cur in ſua Bibliotheca imagines Lutheri, Melantonis, aliquorumque Diuorum, quos vera veneratur Eccleſia, eſſent depictæ, ſed B. Ignatij non ſic, reſpondit*: Nunquam enimuero vllus hic depingetur Ieſuita: ille præſertim qui cum ſuis diſcipulis noſter eſt hoſtis capitalis: cum Monachis conuenit nobis, non perinde cum Ieſuitis. *Ita in Annal. Soc. ann.* 1609. *fol.* 427.

29. A

29. A BORCORENSI *Hæreticorum Coryphæo ex Prouincia Franciæ in foro Borcori publicè aſſerente:* Ex quo Ieſuitæ eò veniſſent, ſe vt peſtem, aut Diabolum aliquem fugitari, nec cuiuſquam amplius ſalutationem mereri. *In Annal. Soc. ann.* 1610. *Eorum peſtis Ieſuitæ.*

30. A BRVGENSIBVS *In Belgio:* Cetera omnia (*dicebant*) ſe ferre poſſe, mores, literas, Scholas, ſed adeo Pontifici Romano eſſe addictos Ieſuitas, id vero vnum præcipuè intolerabile ſibi videri: Ieſuitiſque omnibus è medio ſublatis, haud factu difficilè, ceteros omnes fidei Catholicæ propugnatores expugnare. *Ibid. fol.* 262. *Quibus ablatis, facile alij fidei propugnatores expugnarentur.*

31. AB HELVETIIS *Lutheranis è Saxonia, Geneua, & Zurichio vociferantibus*, Nullam eſſe Euangelio ſuo capitaliorem peſtem, quàm Ieſuitas: hos & ſophiſmatibus adultos irretire, & pueros illecebris circumuenire, ac demum omnes ſub Papæ dominatum trahere: & vbi illi ſint, ſtare Lutheri diſciplinam, Euangelium ſtare non poſſe. *Sic Par.* 2. *Hiſt. Soc. lib.*5. *num.* 97. *Sunt Capitalior Euãgelij Lutherani peſtis.*

32. A GANDAVENSI: *Et quidem Gandaui attributa Socijs domus Hæretici olim, & illis infenſiſſimi hoſtis. Ædes, & hortum ſtudioſe dum excolit, rogatur ab familiarium aliquo, eccui laboraret opere tanto?* Liberis, *inquit*; Ne Ieſuitis quàm vereor, *alter ſubiunxit:* At Ego: *reſpondit Hæreticus*, iam nunc Ædes incendo, Hortum euerto, ſi id vel ſuſpicer. *Et quidem miſer paulo poſt carnificis manu perijt, funduſque omnis ille Socijs euênit. Sic in Synopſi Soc. lib.* 5. *cap.* 8. *fol.* 219. *Non minus vel ad Ieſuitarum nomen pauent Hæretici: qui tumor non modica Societatis laus eſt.* *Inde in illos extinguibile eorum odium.*

33. AB HIDELSIENSI *Prædicante Lutherano in Prouincia Rhenana: qui ab alio rogatus Prædicante libro aduerſus Societatem mille impoſturis pleno ſubſcribere, reſpondit:* Scio omnium eorum criminationum, quibus tu tuum illud librarium referciſti expertes eſſe, eas ſi ſuſtuleris haud grauatè ſubſcribam. Tu vero vide quid ſuſcipias, neque enim tua doctrina, neque ſcribendi facultas tanta eſt; vt poſſit vlla ex parte cum Ieſuitarum *Quantum Ieſuitarum doctrina Hæreticorũ doctrina præſtet.*

doctrina comparari, eſque multò imbecillior, quàm vt poſſis tantum certamen cum tam potentibus aduerſarijs ſuſtinere: vnum laceſſeris, mille contra te armaueris, qui te voluminibus obruent ſuis: neque immeritò in concione maledictis in illos abſtineo. *Ita ille in Annal. Soc. ann.* 1596. *fol.* 308.

Eorum eiectio ſoluendæ obſidionis conditio.

34. AB ANGLICANIS, *qui obſidionem Anglicanam acriter perurgentes ad cetera hoſtilia; etiam illud addiderunt*: Nullam eſſe aliam deditionis conditionem, niſi Ieſuitis deditis. *Idque iterum ac tertio præconis voce pronunciare iuſſerunt; vt vel hinc appareat, quàm inuiſum ſit Religionis hoſtibus Societatis nomen. Ita in Annal Soc. ann.*1596.*fol.*492.

Ij aut necandi, aut calumnijs opprimendi.

35. A CALVINISTIS, *qui inter ſua dogmata ad ſuam Sectam propagandam, ſequens enumerant: eſtque in Ordine* 15. Ieſuitæ, qui ſe maximè nobis opponunt, aut necandi, aut ſi id commode fieri non poteſt, mendacijs, & calumnijs opprimendi. *Hæc illi dogmate* 15. *apud Becan. Tom.* 1. *opuſcul. Theologic.*

Sedem Pontificiam fulciunt, ac ſuſtentant.

36. A LVTHERANIS *Doctoribus, qui in Schola ſua picturam monſtrabant Pontificis è ſede ſua ruentis, quem cum alij quidem, tum vero Ieſuitæ tibicinibus ſeu ſuſtentaculis neſcio quibus fulcirent: quam cum illam oſtendiſſent Catholico cuiquam, ille pro hac Diabolum Luthero arridentem, & congratulantem monſtrauit. Sic apud Serarium in calce opuſcul. de Luthero Magiſtro ad lectorem.*

Moribus ſunt integerrimi.

37. A GALLICANIS *Miniſtris Hæreticorum à quibus cum quæſitum fuiſſet de vita Ieſuitarum, reſpondiſſe fertur*, De moribus Ieſuitarum nihil eſſe, quod obloqui quiſquam poſſet. *Sic Tom.*3 *opuſcul. P. Becani quæſt. Batauic. num.*13.*& in Apolog. Henrici IV. pro Societ.*

Varia de illis encomia.

38. Á FEDERICO BALDVINO *appellante* Ieſuitas ſubtiliſſimæ ſubtilitatis homines, Papicolas, Romanos aſellos: Fulcra Cathedræ Pontificiæ, Lutheri, ac Lutheranorum Flagella vocâlia. Cuius (*ideſt Societatis*) Dux, & Coriphæus Ignatius Loyola prima Germaniæ labes, atque fax Sacra.

Ita

Ita apud Serar. Tom. 3. *Opuſcul. de Lutheri Magiſtro lib.* 2. *cap.*11.

39. A Conrado Gratsero *Inſigni Hæreſiarcha* : Ieſuitæ (*inquit*) ſubtilitate, & acumine plus alijs valent : & ſunt quaſi extraordinarij, & Priuilegiati Papæ defenſores. *Sic apud P.Becan. Tom.*3. *Opuſcul. Theolog. in examine Plagæ Regum cap.*4. *num.*41. *Extraordinarij Papæ defenſores.*

40. Ab Avgvstano, *Qui inter varias ſectas adſcripſit*, Caniſſianos, *ſiue* Ieſuitas : *Hoſque* (*aiebat*) inuento quorumdam Cardinalium editos ad excitandum Regnum Papiſticum, alioqui iam penè collapſum. *Sic Par.*2. *Hiſt. Societ. lib.*1.*n.*108. *Editi ad excitandũ Regnum Papiſticum.*

41. A Vallis Tellinæ *Hæreticis Noſtrorum expulſionem inde ſtatuentibus ſequenti decreto* : Ieſuitæ ex vniuerſa Griſonum ditione, vt qui hoſtes Euangelij noſtri ſint, quàm primum pedem efferant. *Ibid.lib.*5.*n.*103.*Et lib.*7.*n.*54. *Alios video Hæreticos palam profitentes* Pati non poſſe Euangelij ſui curſum Ieſuitarum obiectu retardari. *Hæretici Euangelij peſtis.*

42. A Iacobo *Britaniæ Rege Hæretico Schiſmatico, qui Societatis Alumnos dicebat eſſe* Ranunculas pro Pontifice coaxantes. *Probrum ſatis nobis perhonorificum. Ita apud Suar. Tom. de defenſione fidei lib.*5. *cap.*20.*n.*7. *Ranuncula pro Pontifice coaxantes.* Apoc. 16. 13.

43. A Dordraceno *Conſule Siluaducenſi, qui poſtquam interfuit Noſtrorum Catechiſmo palam profeſſus eſt*, Societatem docendæ iuuentuti natam eſſe, & per ſolas Patriæ leges ſtare, quo minus ſuos ipſe liberos in diſciplinam noſtram traderet. *Ita apud Imag* 1.*ſæc.Soc lib.*6 *fol.*770. *Societas docendæ iuuentuti nata.*

44. A Lvcâ Gorcâ *Palatino, qui homo erat extra hæreſim minime malus : hic dum Hæreticum Miniſtrum adhortatur ad vitam componendam, quo poſſet non induſtria ſolum, verum etiam auctoritate ſuſtinere Ieſuitarum impetus : ac leuiter increpat, ipſorum iubens intueri Ieſuitarum exemplum, aſſerens,* illos Angelicam vitam in terris ducere. *Sic Par.*3. *Hiſt.Soc.lib.*7.*n.*48. *Socij Angelicam vitam in terris ducunt.*

45. A

In ijs, & Bellarmino eſt Papiſmi medulla.

45. A WITACKERO *Inſigni Hæretico Anglicano in Epiſt. Dedicatoria ad librum de Verbo Dei, inter plura, & magna Bellarmini noſtri, Eccleſiæque Cardinalis, encomia concludit:* Nunc edito Bellarmino, melius, & certius cognoſcimus, quid illi in quacumque cauſa teneant, quibus potiſſimum argumentis nitantur: & quæ ſit ipſa quodammodo Papiſmi medulla, quæ non magis in Papa ipſo, quam in Ieſuitis ineſſe creditur. *Ita apud P. Ramirez in vita Bellarmini. lib. 2. cap. 3. fin.*

Sunt Papæ Mancipia, & Venatici Canes.

46. AB ALIJS *Hæreticis, Qui Societatis filios, iam* Papæ Mancipia, *iam* Canes venaticos *paſſim proclamant, in ſummum noſtrum decus, & gloriam illud refertur apud Fr. Chriſtoph. Auendaño Carmel. in ſer. de Beatif. SS. Ignat. & Xauer. diſcurſ. 3. fol. mihi 85. Iſtud in lectione Sacra pro anno ſæculari Societ. typis edita Hiſpal. ann. 1640. fol. 11. Et Tom. 2. vir. Illuſt. Societ. in vit. P. Caniſij §. 4.*

Cum illis nec ipſi Caluino diſputandum.

47. A CALVINISTA *Quodam in Conſiſtorio ſuo Caluiniſtico aſſeueranter affirmante,* Ne Caluino quidem ab inferis excitato diſputandi cum Ieſuitis facultatem eſſe concedendam. *Ita in Annal. Soc. ann. 1601. fol. 453.*

Ij ex virtutibus commendantur.

48. A GASPARE SCIOPPIO *Sub ouina pelle lupo, ac occulto Hæretico, cuius hæreſes P. Albertus ab Albertis recenſet in Tomo illo ſuo, cuius eſt Titulus, Generales vinditiæ aducrſus famoſos Gaſparis Scioppij libellos. Is in Ieſuitarum virtutes falcem mittens ſic ait:* Tales etiam in eis eſt charitas, qui omnia ſua relinquunt, & ſequuntur Chriſtum, ſiue paupertatem, & obedientiam alicui alteri, vel Chriſti Vicario vouent: & non modo bonorum externorum dominium ſeu proprietatem, neque modo corporis ſui poteſtatem in perpetuum eiurant, ſed etiam voluntatem ſuam, & quod omnium eſt potentiſſimum, mentem, & intelligentiam, Præpoſito ſeu ſuperiori ſuo ſubiiciunt, ita vt nihil quicquam velint, niſi quod Præpoſitus iuſſerit, neque niſi quod eidem viſum fuerit, verum eſſe cenſeant. Prorſus denique propter Chriſtum ſe ipſos abnegant, & corpus, animumque in captiuitatem, & ſeruitutem alterius redigunt in obſe-

Præcipue ex obedientia Pontifici, & Generali.

obſequium Chriſti, *&c. Et ſubdit*, Societatem eſſe adeo deuotam, & operoſam in obediendo, vt merito pro Digito Dei, ſiue prò opere omnipotentiæ diuinæ, & miraculo habeatur. *Ita ille in ſua Thaumatologia pag.* 47. *apud Albert. cit. cap.* 14. §. 7. *num.* 98. *Et in ſua Eccleſiaſt. pag.* 551. *addit:* Haud vidi magis obedientes, quam Ieſuitas: cum obedientia ſit illud, quo plerique Societatis eius Inſtitutum, præ ceteris Religioſorum, & Monachorum Sodalitatibus alioquin adamantes, ab eius ingreſſu abſtinere ſolent: eamque rem lippi, & tonſores norunt: neque ipſe Rex Angliæ neſcit, ſi quis Ieſuita, ſiue à Pontifice, ſiue à Præpoſito ſuo in Angliam proficiſci iubeatur, eùm ex voto, quo ſe parendum obſtrinxit, ac veluti Sacramento dicto auctorauit, confeſtim illuc ad paratam ſibi necem mortemque perſpicuam abiturum. *Sic apud cit. Albert. ſupra num.* 90. *Et in ſuo Scaligero Hypobolimæo pag.* 247. Hoc certe (*inquit*) toto illo tempore, quo Catholicis ſum aggregatus, in Patribus Societatis illius animaduerti, quod quo quiſque doctior, & vſu rerum inſtructior, eo ſit melior, & humanior. *Sic ap. cit. Alber. num.* 100.

In qua prò Digito Dei, & opere Omnipotentiæ diuinæ habentur.

Quo quis eorum doctior, eo melior & humanior.

Celebratur etiam ab Eodem Scioppio Inſtitutum Societatis in ſuo Libro Amphotidum Scioppianarum in editione Pariſienſi ann. 1611. *pag.* 129. *his verbis;* Vniuerſæ Societatis IESV Inſtitutum ab ipſo Deo Auctore profectum, totique Reipublicæ Chriſtianæ, non modo ſummopere vtile, ſed omnino etiam neceſſarium eſſe credit, *&c. Et in ſuo Arcanorum Dædalo pag.* 204. *&* 205. *ſubdit idem Scioppius.* Si quiſquam eſt, qui Societatem IESV à Diuo Ignigo, ſiue Ignatio Loyola conditam, & conſtitutam, & Apoſtolicæ Sedis auctoritate confirmatam, ingentes Eccleſiæ Dei, omnique generi humano vtilitates attuliſſe, eaque re optimi ac maximi cuiuſcumque beneuolentia, fauore, & auxilio digniſſimam cenſet. In his Ego nomen profiteor meum. *Sic apud cit. Alber. num.* 101. *Nec ſunt inferioris Ordinis elogia, quæ idem Scioppius prædicat de Societate in ſuo Syngrapho pag.* 1.8. *&* 19. Vidi (*inquit*) Dilingæ magnum Monache-

Societatis Inſtitutū à Deo Auctore profectū, Reip. non ſolum vtile, ſed neceſſarium.

Ingentes Eccleſiæ Dei, omnique generi humano vtiles affert fructus.

Ideo ab omnibus beneuolentia, fauore, & auxilio digniſſima Societas.

Excitata diuinitus ad tutandã Catholicæ fidei veritatem.

Et Religionum inſtaurationem.

chorum numerum ex varijs Sueciæ Monaſterijs ad Academiam illam miſſorum, qui auſpicijs, atque ductu Societatis Iesv, ad tutandam Catholicæ fidei veritatem, & Religionum inſtaurationem diuinitus exercitæ humanioribus literis, & Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtrenuè operantur: quos vbi confecto ſtudiorum curriculo, Antiſtites ſui reuocauerint, alios in eorum locum ſubmittent, quibus ſimiliter alij Deo iuuante deinceps ſuccedent, vt vſque in hortos Dei, ſiue Magiſteria, ligna felicia & fructifera transferantur, quæ dent fructum in tempore ſuo Pſ. 1. quæ per ſingulos menſes afferant primitiua, quorumque fructus ſint in cibum, & folia ad medicinam Ezech. 37. *Et in Epiſt. quam Auguſtæ Vindelicorum* 11. *Idus Julij ann.* 1630. *ad Illuſtriſſ. Mottmannum Romæ Rotæ tunc Auditorem, totaque Germania notum ſcripſit, hoc de nobis celebre teſtimonium dedit.* Negare tamen (*inquit*) nec velim, nec audeam ipſis (*ſcilicet Ieſuitis*) poſt Deum hanc deberi gratiam, quod Catholica Religio ex Vniuerſa Germania exulatum non iuerit. *Hactenus Scioppius Hæreticus licet apud P. Alber. ſupra pag.* 475. *num.* 102.

Ieſuitis debet Cathol. Religio quod ex tota Germania non exulauerit.

49. A Cassiodoro Reinio *In deſcriptione Regni Congi, & Africani, quam olim fecerat Philippus Piga Fecta in* 2. *Par. Indiæ Orientalis cap.* 28. *pag. mihi* 68. *qui loquens de Iaponum conuerſione*; Multi (*inquit*) poſt aduentum Ieſuitarum baptizati, & ad Chriſtianorum Religionem animos applicuerunt: & in dies plures ad eam accedunt: quin tres Reges ex ipſis baptizati ſunt videlicet Rex de Bungo, qui inter reliquos ſummus eſt, per totam Iaponiam, &c. Baptizatus eſt Rex Arima, atque Rex de Omura. Tres modo dicti Reges filios ſuos, & conſanguineos cum Ieſuitis in Indiam mittebant, vt in Portugalliam nauigarent, & tandem Romam vſque deuenirent, vbi ſe ſub Pontificis poteſtatem traderent, obedientiamque ſponderent, &c. Quæ quidem omnia facta ſunt à Ieſuitis, vt eo plures ad Chriſtianam fidem conuerterent, vti dictitabant illi, vtque apud Iaponenſes auctoritatem habe-

Et quod Iapones & Iaponiæ Reges baptizati ſint.

Romanoq; Pontifici obedientiam ſponderent.

haberent, atque fidem in prædicanda Europæ magnificentia, aliter enim ægrè perſuadendi Iaponij, &c. *Hæc Caſſiodorus. Qui cum plures de eiſdem Ieſuitis calumnias ſpargeret, quas hæreticale ſuppeditabat odium, non potuit eorum apud Iaponiæ incolas opinionem ſummam reticere, dum dicit*: Quantum ad fidem acceſſit, obtinent Magiſtratum non in Eccleſiaſticos tantum, ſed etiam in politicos: perſuadent enim Iapones ſibi quæ volunt, vnde pro Dijs fermè coluntur, tantamque apud Iapones habent auctoritatem, vt parùm abſit, quin adorentur pro ſanctis. *Hactenus de Ieſuitis homo Hæreticus.*

Socij apud Iapones pro Dijs fermè coluntur.

Ac pro Sanctis adorantur,

50. A Lutheranis: *Fuldæ in Germania anno Chriſti 1585. fuit Sacerdos magni nominis Concionator, ad quem tota fermè Ciuitas confluebat; quod & ſpem faceret Communionis Dominicæ ſub vtraque ſpecie reſtituendæ (eam enim ſub initium Collegij noſtri ſuſtulerat Teuthonici Ordinis Magiſter, & Abbas probitate præſtans fundator noſter) & familiam noſtram inſectaretur; vt tantum non ad hæreſim vergere eius mens, & Oratio videretur. Hic dum de Sacrilegis nuptijs, magnorum virorum patrocinio nixus, non minus libere, quam impudenter agit, repente æquiſſimo Dei iudicio, mortifero correptus eſt morbo. Noſtri vt ſuas iniurias benefactis remunerarentur, ægro corpori, animoque ſuccurrendum putarunt; hortantur vt ſe ipſe reſpiciat, & meditatum facinus deteſtetur: Quod ille & fecit, & qui tandem ſinceri amici numerarentur, agnouit. Agenti quoque animam præſto fuerunt, funus curarunt, oratione funebri mortuum, vt ſolet, ornarunt, vt admirari ſe vehementer dicerent Lutherani,* Quod Ieſuitæ & viuis noſſent inimicis benefacere, & vita extinctis. *Ita apud P. Anton. Dauroultium in Flor. exemplor. ſiue in Catechiſmo ſuo Hiſtoriali cap.7. Tract.92.n.8.*

Eorum charitas erga aduerſarios Lutheranis admirationi.

51. A Moraviæ Præside: *Cui, cum lege municipali præciperetur, belli tempore, omnes etiam Dynaſtas, & ipſum Olomuſienſem Epiſcopum ad Prouinciæ fines hoſtili excurſione prohibendos proficiſci, placuit tamen homini licet Hæretico, hoc onere P. Rectorem Brunenſem liberare. Adiecit etiam verborum honorem*: Non eſſe apud Ieſuitas ceſſationi locum; (*de Scholis loquebatur ille*) ne-

Honorificum de Societatis Scholis teſtimonium.

que eſſe dubitandum, quin quotidie tum ſuorum alumnorum, tum diſcipulorum cuneos in preces propitiando Deo miſſuri ſint, his enim armis certius à finibus pericula auerti, quam ferro, & militibus: proinde non eſſe à tam pio opere abducendos, neque Prouinciam tam firmo præſidio ſpoliandam. *Hactenus ille in Annal.Soc.ann.*1596.*fol mihi* 90.

Alterum.

AB ANNONYMIS HÆRETICIS, *Qui licet æmuli Societatis, de eius eruditione, & doctrina ita detrahunt, vt tamen fateantur, quorſum enim quorundam accuſationes vergunt, qui aiunt,* fore, vt ſi Societas in ſuo territorio pedem figat, aut publicè docere permittatur, corona diſcipulorum, quæ gloria eſt Magiſtri, ad Societatem deflectat. *Ita apud P. Adamum Contzen Polit. lib.* 4.*cap*.6.§.14.

ELOGIA SOCIETATIS IESV.

PARS TERTIA, SIVE CÆLESTIS, ET INFERA, IN QVINQVE CLASSES DIVISA.

ELOGIA
SOCIETATIS
IESV.

P*Arùm erat, fateor, humanæ ſapientiæ verbis Societatem commendari, niſi diuinis etiam extolleretur laudibus: parum ab hominibus honorari, niſi ab ipſo Chriſto Domino, Deipara, Angelis; Cælitibus (imò vel ipſo Dæmone) honoraretur. Ideo in hac Tertia Parte, ad teſtimonia humana, in duabus præcedentibus relata (quæ Terreſtria vocari poſſunt) accedent alia Superioris Ordinis, vt ſicut in Nomine IESV omne genu flectitur,* Cæleſtium, Terreſtrium, & Infernorum, *ſic etiam in extollenda Minima eius Societate, Cæleſtium, & Infernorum non deſiderentur. Igitur vt bonis auibus hanc Partem abſoluam, exordior.*

A CÆ-

A CÆLESTIBVS

CLASSIS I.

A CHRISTO DOMINO.

1. *IBat Romam Ignatius cum Socijs omnino duobus: hiſce non nihil interquieſcentibus ab eundi contentione, ipſe in ædiculam ſacram haud procul à via tantiſper interea precaturus abceſſit. Hic vbi vehementius incaluerat orando, de more raptus à ſe (imò ſibi præſens, & Deo) vidit, quin & audiuit, hinc Deum Patrem ſuo ſe, & illi quidem adſtanti cum ſua Cruce Filio commendantem; inde ipſum Dei Filium ſpondentem ſibi omne præſidium, additis, expreſſiſque verbis hiſce ſuauiſſimis:* Ego vobis Romæ propitius ero. *Ita in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 1. fol 585.*

Pater Æternus Ignatium Filio ſuo commendat.

Filius Ignatio & Socijs ſe propitium pollicetur.

Ab Eodem. *Qui ſanctiſſimæ cuidam fœminæ admirandæ Virginis Thereſiæ imitatrici, poſt communionem ita locutus eſt.* O Filia, quantum mihi places cum communicas. Conſidera nullum aliud leuamentum ex hominibus mihi eſſe niſi iſtud. Idcirco manſi in Euchariſtia, in qua ſunt Paradiſi meæ. Hic habeo clauſas delicias meas, hic habeo flores animarum, quæ cum amore me ſuſcipiunt. Deplora pro me obliuionem hominum. Nam cum manſiſſem in pane, vt me recipiant, vix eſt qui velit. Quidam recedunt per timorem, alij per amorem rerum terrenarum; & denique omnes excuſantur, & manet irritum beneficium meum propter defectum ſuſcipientium illud, vt vix inueniam qui me velit admittere. Et ideo illum, qui me recipit habeo hic in corde meo, ne recedat à me. Hei, quia non reperio, qui leuet, & recreet amorem meum. Si aliqui ſunt, ſunt Religioſi Societatis. Hi ſunt qui

Quantum ſunt illi grati ob Euchariſtiæ adminiſtrationem.

qui liberaliter diſpenſant, & adminiſtrant Sacramenta: Hi ſunt qui feſtum Dei agunt mihi, & recreant amorem Cordis mei. Ac tanta eſt malitia mundi, & virtus eſt adeo humiliata, vt quoniam me delectant, perſequantur illos omnes. Verum parum hoc refert, quia illos habeo cuſtoditos in Diuinitate mea. *Hæc Chriſtus Dominus in ſummum Societatis encomium, apud Euſebium in Doctrin. Aſcetic lib.1.doct.6.cap.60. Nec tamen propterea negatur, quin aliæ Religiones Sacratiſſimæ etiam ſummopere placeant Deo, & compenſent ſanctis ſuis exercitijs obliuionem ſæcularium, & cor diuinum delectent, & plurimum recreent.*

Illos habet Chriſtus in Diuinitate ſua cuſtoditos.

Ab Eodem, *Mulierem quamdam aduerſus Societatem obſtinatiſſimam his vocibus increpante:* Qui tangit Societatem, Pupillam oculi mei tangit: nam à Patre meo huiuſmodi prodiit Inſtitutum. *Sic in Annal.Soc.ann.1612.fol.366. Quamuis hæc, & ſimilia elogia commemorare erubeſco, tamen ad noſtrum ſolamen, & ad inimicorum impetus refrænandos, non omitto.*

Cuius Oculi pupilla Societas eſt.

Eius Inſtitutum ab Æterno Patre prodijt.

Ab Eodem: *Quem ſub Infantili* Iesv *forma vidit cum Deipara aliquando quædam Virgo ex Regno Neapolitano: vidit & longam ſimul ſupplicantium ſeriem Ordinum omnium, & ætatum; anteſignanus cum eleganti vexillo è Noſtris erat, cui ſydus in fronte ipſo ſole lucidius micabat: multi præterea de Societate in illa multitudine permixti incedebant, agmen velut inſtruentes, qui ex ſydere, quod fixum frontibus erat, facile dignoſci poterant. Virgo quid id ſpectaculi vellet, Chriſtum interrogat: Is,* Beatorum eſſe, *reſpondit,* manum, vnaque ad cæleſtes illas domos contendere: viros autem illos aſtris notatos, palliſque veſtibus gradientes Iesvitas eſſe, quorum labore, & induſtria totalij ad cælum deducantur, eaque propter primipilorum, ductorumque in eo Ordine Officio fungi. *Hæc Chriſtus Dominus, & quidem nunquam antea Noſtros viderat hæc Virgo: ſed vbi primum deinde ad ædem noſtram vnum offendit, ad Comitem conuerſa,* En, *inquit,* agnoſco habitum, Societatis eſt. *Ita in Annal. Soc. ann. 1610. fol. 44.*

Socij frontibus ſydere ornatis aliorum primipili ad cælum aſcendunt.

Ab

AB EODEM: *Cuius multiplicis erga Societatem noſtram fauoris hoc quoque argumentum clariſſimum eſt, quod aliquos modis extraordinarijs ad eam miraculosè vocare dignatus ſit. Sic vocauit Adalbertum Bauſech, qui cum anno* 1556. *in Templo Collegij Pragenſis preces ad Deum funderet,* IESVS *pueri venuſtiſſimi ſpecie in ſacroſancta Hoſtia ei apparuit, rogantique quid ab ſe vellet Dominus:* Volo (*Puer reſpondit*) vt ibi ſis, vbi es. *Quæ Adalbertus de ingrediendo Societate interpretatus, receptuſque diuinum viſum non ſtatim, ſed paulo poſt conſolaturus propinquos qui negotium ei faceſſebant aperuit, vitamque in Societate vocationi diuinæ conſentaneam, vſque ad extremum peregit. Ita apud Imag.* 1. *ſæc. Soc. lib.* 2. *cap.* 9. *fol.* 234. — *Multi à Chriſto Domino vocantur ad Societatem. Vt Adalbertus Praga.*

Sic vocauit Didacum Sanchez Hiſpanum, ad quem potiſſimum Ordinem animum adijceret, fluctuantem: ei ſuadebat Gregor. XIII. vt Societati nomen daret: & dum certius diuinæ vocationis indicium deſiderat, ad S. Petri Templum Romæ ſe confert, ſternit ſe ad aram, coram Sanctiſſimo Sacramento, & Deum orat, ne ſe ſinat incertum hærere: res mira. Allapſa è Tabernaculo vox: Ingredere, *ait,* Societatem IESV: *quam lætus excipiens, non amplius, aut ſuadentem Chriſti Vicarium, aut Chriſtum vocantem cunctatus eſt ſequi. Ibidem fol.* 235. — *Didacus Sanchez Romæ.*

Sic vocauit Auguſtinum Mendiolenſem, qui cum plures annos acribus ad ineundam Societatem ſtimulis impulſus non pareret, in morbum incidit, oculiſque in Saluatoris pendentis effigiem conuerſis, & veniam rogans culpæ, & morbo leuamen: clara voce clementiſſimus Dominus (increpata prius tergiuerſatione, & negligentia erga Societatem) ſi tandem obtemperare vellet, præſto fore auxilium ſpondet. *Obtemperauit: nec multo plus ſecuta mors, ſtadium religioſæ vitæ vix ingreſſum ad metam in Societate perduxit. Ita Ibidem.* — *Auguſt. Mendiolenſis.*

Sic vocauit Gulielmum Bruſlæum Anglum, qui cum in hortis quibuſdam inambulans, de vitæ, quam inſtituere deberet generę cogitaret, manifeſtam Saluatoris ſpeciem vidit, cuius & aſpectu, & tacito hortatu ad humana linquenda impulſus, facile induxit in animum, vt illi — *Guilielm. Bruſlæus.*

potiſſimum Cætui ſe aggregaret, qui illius, quem viderat, & vitam ſectaretur, & nomen gereret. Ibidem vt ſupra.

Annonym. Melchinenſis. *Sic vocauit ancipitem quemdam ante Melchinenſis Nouitiatus ingreſſum, quem diuturna vexabat hæſitatio, noſtrum ne, an aliud amplecteretur Inſtitutum: cum Natali nimirum B. P. Noſtri Ignatij die, dum ei Sacerdos in æde Societatis ſacram Hoſtiam porrigit, audit has clarè miſſas ad ſe voces Imperatoris* IESV, *eum in ſuam Militiam adſcribentis*: Horum Caſtra ſequere: *& ſtatim ſecutus eſt. Sic in Annal. Soc. ann.* 1612. *fol.* 385.

Aduocatus. *Sic vocauit Quemdam Aduocatum, qui cum diu penderet animi, quodnam vitæ genus tutiſſimum inſtitueret, venit in mentem, ſi Chriſtianæ legis præcepta rudibus, pueriſque traderet, fore, vt ipſe quoque Dei docentis vocem exaudiret: nec ſpes eum feſellit: nam cum ad ſumendum Christi corpus accederet, diuinitus eſt admonitus,* Dei mentem, & voluntatem hanc eſſe, vt ſeſe illi in Societate dicaret, *quod non ita multo poſt fecit. Ita apud Lancicium Opuſcul. Spir. Opuſc.*17. *num.*170.

Antonius Sardus Medicus. *Sic vocauit P. Antonium Sardum Medicinæ Doctorem, qui audiuit ab Eodem Chriſto Domino:* Veni poſt me, faciam te fieri Medicum animarum? *quam vocem ita generosè amplexus eſt, vt non modò ſe, ſuaque, animum, corpus, ſeruos, fortunas omnes, ſed vniuerſam prope familiam Domino deuouerit: filiam & vxorem adduxit, vt amplecterentur Monaſterium Sacrarum mulierum ſuo magno ære, maiore labore exædificatum, ipſe raro exemplo Societatem noſtram ingreſſus, præmiſsis tribus liberis, adoleſcentibus tantæ indolis, quantam illorum præclarus exitus confirmauit. Obijt Panormi anno* 1592. *dilectus Deo, & hominibus. Ita apud citatum Lancicium, Ibidem.*

Brunenſis adoleſcens. *Sic vocauit ann.* 1596. *Brunæ adoleſcentem pietati valde deditum, ſed à Societatis Inſtituto alienum, qui dum ipſo Natiuitatis Christi peruigilio diuinum illud myſterium ſecum ipſe meditatur, puerumque Deum in corde ſuo naſci attenta cogitatione poſtulat, repente interiore quodam monitu intelligit ſe ab ipſo, quem tacitus Puerum vene-*

veneratur, & ad religioſam vitam, & ad Societatem noſtram præcipuè vocari: Ita futurum, vt Deus Infans intra ipſius animum naſceretur, ſi eum ſenſum, quem demitti ſibi cælitus ſentiret, mens conciperet. Ibid. n. 170.

Sic ann. 1591. *Manillæ in Occidentalis Indiæ Prouincia Mexicana indicauit duobus viris eſſe ſibi curæ ſtudium Societatis: vterque enim admonitus ſomno eſt*, Vt ſalutem animæ quæreret eâ medicinâ, quæ à Noſtris præſcripta eſſet: *eorum alter ſic vehementer incitatus eſt, vt donec coaptaretur in cœtum noſtrum, nunquam fecerit Orandi finem. Verum fuiſſe viſum rebus affirmauit. Sic Ibidem ex varijs Annal. Soc.* *Alij duo Philippinenſes.*

Sic tandem vocauit Doctorem Ioannem Fernandez iter ſuæ ſaluationis ſecurius efflagitantem, cui Cæleſtis vox (ab ore Chriſti Domini, vt creditur, prolata) interius reſpondit: Perge in Principem Eccleſiam, ibique *tibi meam manifeſtabo voluntatem: perrexit: ſtatimque ad Eccleſiæ limina audit illa Euangelij verba*: Optimam partem elegit ſibi Maria, quæ non auferetur ab ea: *illicoque audiuit, alteram Domini vocem*, illam optimam partem eſſe Societatem Iesv. *Quid hoc Cæleſti præconio Societati glorioſius à Chriſto Domino potuit efformari? Ita Tom. 3. viror. Illuſt. Soc. fol.* 10. *Et Ioannes Fernandez.* *Optima Pars Eccleſiæ Societas eſt.*

Ab Eodem: *Cum Cordubæ in Hiſpania degeret Carmeli Splendor B. Tereſia, eſſetque à ſanctiſſimi Sacramenti Communione in cælum & in Deum mente ſuſpenſa, vidit è purgantibus flammis exilire animas, quæ magno numero, & gratulatione feſtiua ferebantur in cælum, quarum agmen ducebat vna formoſior, & hanc etiam vnam præ omnibus* Iesvs *Chriſtus inter Angelicarum mentium Ordines factus obuiam ſuo dignabatur amplexu in ſignum beneuolentiæ ſingularis. Hærebat Virgo Tereſia hinc ſuauiſſimo recreata ſpectaculo, inde non ſatis intellecto prodigio conſternata, anſa tamen eſt animam de poſterioribus vnam interpellare, & petere quænam ipſæ forent, ac præſertim quæ ipſarum dux illa tam accepta Deo. Cui ipſa breuiter reſpondit*: Dux noſter eſt è Societate Iesv frater vnus (*Obierat eo ipſo tempore Cordubenſis Eccleſiæ noſtræ æditus Coadiutor,* Luc. 10. 42. *Singulare priuilegiũ in Societate morientiũ.*

tor, pietatis ſectator egregius) Nos duci gratulamur, cuius virtuti, ac precibus debemus, quod hodie liberemur. De omnipotentis aduentu nil mirum, nil nouum, ſcilicet hoc eſt hominum Societatis IESV priuilegium, vt mortuum IESVITAM obuius IESVS excipiat. *Hæc Anima illa incomparabili Virgini Thereſiæ, vt conſtat ex Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 5. cap. 8. fol. 648. Dulciſſimum ſane amantiſſimi Parentis Chriſti Domini in chariſſimos ſibi filios beneuolentiæ ſignum, obuiam ire in cæleſtia palatia euntibus* IESVITIS, *vt quem ducem in hac vita ſecuti ſunt, eumdem experiantur poſt mortem.*

Quanto illa auxilio Eccleſiæ futura ſit?

AB EODEM: *Cum Eadem Sanctiſſima vidiſſet Thereſia inſtructiſſimorum in bella militum exercitum candida, in argumentum victoriæ, ſigna portantium (expreſſa hoc oſtento Societas* IESV) *& cum hæreret hinc ſtupore defixa Thereſia, inde magnis lætitijs incederet ex vehementi, quo in chariſſimum ſibi iſtum Ordinem ferebatur affectu, ita exaggerantem apud ſe ſua oſtenta audijt aliquando Dominum* IESVM, *cum diceret:* Quin ſi ſcires tu, quanto olim auxilio futuri ſint illi Eccleſiæ ſanctæ? *Plus ſuſpenſa hac & breui, quam perfecta quauis oratione ſignificans. Ita ibid. lib. 5. cap. 11. fol. 676.*

Viſio ſingularis de Ignatio, & Societate.

AB EODEM: *Cuius erga Societatem ſuam fauorem agnouit diuinitus, nobiliſſima & magnæ ſanctitatis laude celebris Virgo Neapolitana Ioanna ab Alexandro. Hæc dum in Templo veteri noſtro Neapolitani Collegij, eiuſque ſacello Chriſto Crucifixo dicato oraret, vidit totum ſacellum repente illuſtratum, & ſuper eius Altare Thronum aureum, cui inſidebat Chriſtus Dominus circumdatus à quatuor Angelis: quo viſo cum oculos clauſiſſet, nihilominus tamen, hæc omnia mente videbat. Cumque ſe Beatiſſimæ Virgini & Angelo Cuſtodi commendaſſet, vidit Beatiſſimam Virginem miro ſplendore radiantem, veſte candidiſſima, auro variegata indutam, pallio coloris cærulei adamantibus pleno amictam, & prope Deiparam videbat B. Ignatium (tunc nondum in Beatorum Catalogum relatum) facie ſplendidiſſima micantem, veſte candida, rubinis maximis, & perfectiſſimis diſtincta, & omni ex parte opere phrigio elaborata*

rata

rata indutum præcinctum cingulo coccineo adamantibus magni pretij pleno, & in medio habente ingentem Saphirum, mira ſua pulchritudine recreantem, accedentem ad Chriſtum Dominum, & prouolutum ad genua ei totam Societatem offerentem, facto initio ab eius Præpoſito Generali, qui tunc erat P. Claudius Aquauiua. Quorum ſingulos cum Chriſtus Dominus vultu valde læto recepiſſet, & vulnus lateris apertũ ſingulis monſtraſſet, ſic Ioannam pro Societate ſupplicantem colloqui dignatus eſt: Scias filia mea, mihi eſſe ſummè gratum hoc quod à me petis: & deſidero, vt quæuis perſona amet illos, & ab illis ſpiritualia quærat auxilia, quia mea Societas eſt, quam ſemper teneo intra Cor meum, & ferre non poſſum, vt in ea ſit notabilibus defectibus laborans, ideo volo tales ſubito à mea Societate dimitti, quod pro eorum, qui in ea perſeuerant bono, permitto. Scias quoque filia, me velle hanc Societatem meam ſic appellari, quandiu Mundus durabit; & volo mea vt imitetur veſtigia, & vt potiſſimum cæca Obedientia in ea vigeat. *Deinde conuerſus ad ſuam benedictam Matrem donabat ei tanquam eius Filios omnes illos è Societate, eorum vt peculiarem curam haberet. Ita refertur apud P. Nicolaum Lancicium Tom 2. Opuſcul. 17.n.168.*

Singulariſſimus in Eam Chriſti Domini fauor.

• AB EODEM: *Erat Minorelæ Crucifixi imago marmorea, ante quam ſæpius viuens orabat Ignatius Parens ſanctiſſimus; cum ecce in eiuſdem peruigilio idem Dominus ſudare cœpit: & poſtea ſequenti die dum Miſſæ Sacrificium celebrabatur, ſudore ſanguineo ſuffunditur. Qui caſus vt miraculoſus comprobatus, & celebratus eſt: & quidem in ſignum (vt piè ab omnibus credebatur) perſecutionum ac laborum, quos tunc temporis Societas patiebatur: In quo Dux eius* IESVS *oſtendebat amorem tenerum, quo erga Societatis filios afficiebatur: ſiquidem eorum labores, & ærumnas vel ſanguineis guttis toto corpore deplorabat. Ita in Vita S. Ignatij per P. Euſeb. quæ habetur in par. 3. Tom. 2. Flor. Sanctor. P. Ribaden. Matrit. typis edit. ann. 1651. fol. mihi 633.*

Cuius imago marmorea ſudore ſanguineo Societatis labores toto corpore deplorat.

CLASSIS II.

A DEIPARA.

Dipara Societatis nutrix, & fautrix.

2. C*Vius erga Societatem patrocinium multiplex enituit. In primis dum Ignatium ad Societatem* IESV *fundandam aptauit, ei ſua preſentia nauſeam rerum terrenarum adferendo, eum ſanctioris vitæ ineundæ deſiderijs inflammando, Caſtitatiſque cingulo præcingendo, auguſtiſſima enim ſpecie ac beatiſſimo lumine fulgens vna cum paruulo* IESV, *non modo palam ſeſe ei oſtendit, verum etiam incredibili benignitate ſpectandam diu præbuit, tantumque repente odium, faſtidiumque rerum terrenarum Ignatio ingeſſit, earum præſertim quæ cum inhoneſta voluptate coniunctæ ſunt, vt omnes rerum illarum imagines, ex hominis memoria confeſtim aſpectus ille Deiparæ ac puerili* IESV *deterſerit, & ex eo tempore ad extremum vſque vitæ diem Ignatius plane omni ſenſu libidinis caruerit, donumque altiſſimum eximiæ caſtitatis conſecutus ſit. Sic apud Lancicium Opuſcul. ſpiritual. Tom.* 2. *opuſcul* 17. *num.* 175. *Et ita ad Societatem fundandam Ignatius aptatus à* DEIPARA.

In Ignatij conuerſione.

Et in Exercitiorum Libello.

AB EADEM: *Quæ cum idem S. Ignatius ad meliorem vitam conuerſus eſſet, eum nondum literis excultum, docuit illum Orandi, & vitam ſpiritualem inſtituendi modum, ac diſcretionem ſpirituum, qui eſt ab eo in libello illo aureo Exercitiorum expreſſus, quo & ſe, & primos ſocios ad hanc Societatem inſtituendam excoluit, & in cuius meditatione primo poſt ſuam conuerſionem anno, idæam Societatis à ſe fundandæ diuinitus cognouit,* & eius Libelli ſe eſſe fundatricem, & Magiſtram *Deipara per Gabrielem Archangelum miſſum cuidam ſanctiſſimæ Virgini, reuelauit; atque vt illa eius legationi fidem indubiam adhiberet, Deus antea illam præmonuit. Ita Ibid. n.* 175.

Cuius ſe fundatricem, & Magiſtram fatetur.

AB

Ab Eadem: *Cum S.Ignatius ſocijs nouem auctus, eorum rogatu, Conſtitutiones Societatis ſcriberet, præter frequentiſſimas viſiones Diuinarum Perſonarum, quas in confirmationem earum, quas ſcribebat Conſtitutionum pene quotidie habebat, ſæpe etiam Beatiſſimam Dei Matrem vidit, pro ſe intercedentem, & Conſtitutiones illas confirmantem. Ibid. n.177.* *In Conſtitutionibus ſcribendis.*

Ab Eadem: *Fundata iam Societate, & per Apoſtolicam Sedem ſæpius confirmata: cui Beatiſſimæ Virgini quam ea ſit chara, oſtendit in primis P. Martino Gutierrez Hiſpano, viro ſanctiſſimo, cuius mortui in carcere (in quem ab Hæreticis Gallis coniectus fuerat) animam B. Tereſia vidit cum aureola Martyrij cælum intrantem, vt ſupra vidimus. Apparuit enim illi Virgo Sanctiſſima, eximia admodum ſpecie micans, veſte in magnam latitudinem expanſa, ac ſub ea veſte Societatem totam collectam continens, quam illa materno affectu complectebatur, eoque quaſi charitatis ac gratiæ tegumento, confouebat. Ita Ibid.nu.178. Et ſimili modo (ſubditur ad finem eiuſdem numeri) cum Bransbergæ in Pruſſia Saga quædam ope Diaboli eſſet noctu vecta per aerem, & intra Collegium illata, & videre cuperet, quomodo Societatis homines ſuis in cubiculis cubarent, quamuis videret portas cubiculorum apertas, nullum tamen prorſus videre potuit iacentem, eo quod Deipara Matronæ venerandæ ſpecie apparens, Pallio ſuo expanſo aſpectum illius omnem impediret. Quid dulcius filijs potuit pientiſſima Mater exhibere?* *Et in Socijs ſub eius tegumento protegendis.* *Et contra Sagam quandam occultãdis.*

Ab Eadem: *Ad Cuius erga Societatem* Iesv *beneuolentiam referri debet, quod multis ſuaſerit Beatiſſima Dei Mater, eis manifeſtè apparens, vel cæleſti ſua voce excitans nominatim, vt eamdem* Iesv *Societatem ingrederentur. Hoc modo ad Societatem traxit B. Franciſcum Borgiam, & P. Ioannem Nunnium, poſtea Æthiopiæ Patriarcham, & P. Martinum Olauium, & P. Bartholomæum Buſtamantium, & B. Staniſlaum Koſtkam, & B. Aloyſium Gonzagam, quale par iuuenum! in Societatem ingredi iuſſit. Et P. Petrum de Añaſco, & P. Sebaſtianum Barradium, & P. Bernardinum Realinum, & P. Alexandrum Dobokay Vngarum, & Herarium Girellum, & Thomam Peruſinum vtrumque laicum, & tandem alterum* *Et in multis viris, quos ad Societatem vocauit.*

P. Ioan-

P. Ioannem Nunnium ex nobiliſſima Guzmanorum familia: omiſſis alijs, qui minus celebres ſunt, & minus noti. Ita Ibid. num. 179. *Et de prædicto P. Ioanne Nunnio id ſpeciatim additur in Imag. 1. ſæc. Soc. lib. 2. cap. 9. fol. 236. quod cum is de vitæ ſtatu dubius, Cæli Reginam, quæ fluctuantibus Cynoſura eſt, ſuppliciter imploraret, illa ſe videndam præbens,* Vis ne (*inquit*) Filio meo ſeruire ad defatigationem? *Cum ſe velle reſpondiſſet, ſubiunxit Virgo:* Hos ergo (*Fabrum, & Stradam, quos habebat in comitatu deſignabat*) nihil hæſitans ſequere. *Nec multo poſt homines per Viſum oblatos obuios habuit, & ſecutus in Societate eſt. Quantus hic Deiparæ fauor erga Societatem facile patet intuenti.*

In varijs etiam apparitionibus. AB EADEM: *Quæ non minorem fauorem ei præſtitit, quàm plurimis apparitionibus, quibus Beatiſſima Virgo plurimos è Societate noſtra, & Sacerdotes, & Clericos & Coadiutores noſtros ſolari, & confortare in ſuſcepto vitæ genere dignata eſt, & ſeculares incitauit ad quærendam ſpiritualem opem in noſtra Societate. Plenæ ſunt Annuæ literæ Societatis hiſce Deiparæ Virginis fauoribus. Inter alios notabilis fuit ille Ioanni Baptiſtæ Coadiutori noſtro exhibitus.* *Prima apparitio,* *Is in Societate bimeſtri ſpatio fuerat, cum à graui quadam tentatione fere ſuperabatur, adeo vt de abitu è Societate inter ſemet cogitationes volueret: & ecce vidit Beatiſſimam Virginem Mariam ab vno latere adſtantem ſibi, habere S Petrum, ab altero S. Barbaram, Beata Virgo eum ſolabatur, & robur addebat, &* vt vitæ ſuæ conditioni acquieſceret, *exhortabatur,* & vt in ea perſeueraret *commonebat,* æternam quippe ſalutem in ea conſecuturum. *Qua viſione erectus firmiter in ea vocatione perſtitit, & alias grauiores viſibiles Diaboli tentationes ſuperauit. Ita apud Lancicium num.* 181. *ex R. P. Fr. Elia à S. Tereſia ſic ſcribente in legatione Eccleſiæ triumphantis lib. 2. cap. 31. num* 43.

Secunda. AB EADEM: *Anno* 1584. *alio mirabili, quod huc ſpectat, & narratur de Goana Nouitiorum domo in Orientali India in hunc modum. Miles quidam, cum diu vocanti Deo, pertinaci mente reſiſteret, ob eamque cauſam, magnis conſcientiæ ſtimulis agitaretur, ſtratus*

*ſtratus ante venerandam Dei Matris imaginem, extrema quadam circumfuſus luce, quam ſimul aſpexere quam plures, vſque eo animatus eſt ad parendum, vt ſtatim abiecto peccatorum onere per confeſſionem, illuſtriorem diuinæ voluntatis ſignificationem non expectarit, & ita Societati nomen dedit. Ibid.num.*182.

Sic anno 1585. *Burdegalæ cum Adoleſcens duodecimum annum agens, prima Societatis famâ commotus, ei ſe ſine cunctatione dicauit, huic dormienti vox ad aures accidiſſe dicitur, moriturum eſſe breui: experrectuſque cum timore, in preces flexiſſe genua: affuiſſe repente eximia pulchritudine Mulier amictu candido, quæ huiuſcemodi verbis illum affata eſt.* Ades animo fili, & omitte timorem, non dum moriere, prius voti (*de ingreſſu in Societatem*) compos efficieris. *Quod viſum cum die inſequenti in Miſſæ ſacrificio recurreret, penè à ſenſibus aberraſſe: cumque Socij vt in ſella pauliſper requieſceret, hortarentur, nunquam de genu ſurgere, quo ſemel incubuerat, voluiſſe. Eidem de more precanti, & tractanti animo Chriſti vulnera, Chriſtus quoque dicitur viſus verberibus laniatus, eaque ſpecie Adoleſcentem primo territum mirifice recreaſſe. Ibidem.* Tertia.

Sic circa annum 1587. *in Legionenſi Ciuitate. Prouinciæ Caſtellanæ, vnus quidam erat ſimplex, & minime malus, duodecimum iam annum quotidie percurrendo Roſario, preces Deiparæ perſoluebat, narrabat hic poſtea, ipſis quindecim, ſeu viginti continenter noctibus, viſam ſibi Matronam Venerabili ſpecie* (Beatiſſimam *Virginem Mariam ſibi perſuadet fuiſſe*) *à qua excitabatur his vocibus*: Legionem contende, tuorum delictorum veniam à Ieſuita aliquo per integram confeſſionem pete. *Nec vanum fuiſſe viſum interior animi motus oſtendit. Sic Ibidem.* Quarta.

Sic etiam huc ſpectat vocatio in Societatem P. Ioannis Fernandij Concionatoris Apoſtolici ac celebris Sacrarum literarum in Romano Collegio, & in Hiſpania Profeſſoris: qui cum primos emenſus annos pueritiæ à Patre, cui vnicus erat, à ſtudijs humanitatis ad mercaturam vocaretur, cum mœrens amore ſtudiorum, Toleti in ſua Pa- Quinta.

tria ante Imaginem Beatæ Virginis fuſus in preces, à cæleſti Matre flagitaret, ne rei augendæ causâ à literarum ſtudio auelleretur, aliquamdiu perſtiterat in precibus, cum leui ſomno occupatus, ſibi viſus eſt audire Diuinam Matrem, ex ipſa Imagine loquentem, ſibique perennem, quam petebat ſtudiorum curſum pollicentem, inſuper Societatis Iesv alumnum futurum *prædicere, à qua tamen voluntate, erat ille in præſens alienus. Experrectus magna concepta animo lætitia, Sanctiſſimæ Matri perpetuam Virginitatem vouit, quam ad finem vſque, & corpore, & animo ſeruauit. Ita progreſſus in ſtudijs, duodeuigeſimo ætatis anno in Societatem eſt admiſſus, ſtatoque tempore inchoata ſtudia abſoluit. Ibidem num.* 183.

Sexta. * *Sic anno* 1591. *In Prouincia Peruana, Indus ægrotans vidit noctu Mulierem eximia pulchritudine in candenti veſte prædicentem,* de aduentu Sacerdotis noſtræ Societatis, auxilio multis, & ſolatio futuri, cum hoc ad communicandos ſermones non fore opus interprete, cum illorum linguam calleret: proinde eluerent apud illum conſcientiæ labes, eiuſque conſilio vterentur: ipſum quidem ſi hoc fecerit, non multo poſt conualiturum. *Ægroti viſum probauit aduentus promiſſi à Virgine Maria Sacerdotis: qui auditus eſt (externus quamuis eſſet) ita intelligenter & expedite loqui, vt auditores mirarentur. Et ille æger alloquio eius firmatus, breui valetudinem recepit. Ibid. num.*184.

Septima. *Et anno* 1592. *In Gallia Adoleſcens Societatem noſtram cogitans, vt parentum, vt domeſticorum oculos vitaret, in remotiſſimam ſe ædium partem abdere conſueuerat, vbi ſolus cum Deo ſine arbitris verſaretur. Huic cubitum eunti, extincto iam lumine, oblata in tenebris eximia ſpecies Virginis, quæ illum timore perterritum, ac ſeſe auertentem, nihilo ſecius blandè intueretur. Hoc illo viſo mirum in modum ſe in ſuſcepto Conſilio confirmatum ſentit, nec dubitabat, quin illa Beata Virginis ſpecies fuiſſet. Sic Ibid. n.*185.

Et

Et eodem anno in Polonia, Quidam de ſuſcipiendo Sacro vitæ Inſtituto (vnâ excepta Societate, à qua mirum in modum abhorrebat) dum ſecum deliberat, in grauem mœrorem incidit, qui illi cauſa adamandæ Societatis fuit. Nam cum angore animi vrgeretur, viſus eſt ſibi per quietem à B. Virgine admoneri, Vt ſi mœrore liberari vellet ad Chriſtum (*qui oppreſſus ærumnis adeſſe videbatur*) conſurgeret: *Hunc igitur cum afflictum, & iacentem adoleſcens ſubleuare conaretur, eius vocem audire ſibi viſus eſt*: Confide fili, quoniam me ſubleuaſti, ipſe viciſſim à me ſubleuaberis. *Qua ille voce permotus incredibili cupiditate Societatis exarſit. Itaque contemptis ſolicitudinibus ac minis potentiſſimi viri, in cuius fide, ac tutela erat, ex Polonia Brunam ad Nouitiatum Societatis in Morauia ſitum profugit. Hæc Ibidem Lancicius citatus ex varijs Annalibus, & Imagine* 1. *ſæc. Soc. deprompta. Ex quibus conſtat multiplex patrocinium ac fauor Deiparæ erga Societatem.* Octaua.

Quanti autem fiat AB EADEM DEIPARÂ *Vocatio ad Societatem, & in ea caſte viuendi, ac ad mortem perſeuerandi ſolicitudo, plus adhuc apparet in P. Iacobo Ledeſma, qui cum eſſet ad Societatem vocatus viuente adhuc S. Ignatio, & Romæ tyrocinium inchoaturus, & de ſeruanda Caſtimonia, ac vita in Societate finienda, eſſet ſolicitus, poſt viſum Chriſtum Dominum, qui ei apparens, ſanctiſſimoque ſuo ore illum conſolans,* Æquo animo eſſe *iuſſerat,* daturumque ſe illi vt caſte, & vſque ad extremum ſpiritum in Societate perſeueraret, *promiſerat: adfuit quoque alio tempore, & loco Virgo Deipara cum tribus Comitibus Maria Magdalena, Catharina Virg. & Mart. & Catharina Senenſi, ac dulciſſime eum affata, non modo* pudicitiam, & perſeuerantiam in Societate *pollicita eſt, ſed etiam rurſus* ad vitæ finem ſe ei apparituram: tuncque intellecturum, ſibi vera pollicitam, quamque excellens donum ſit cordis corporiſque munditia: & quantum beneficium ſit vocatio ad Societatem, & perſeuerantia in illa. *Ita apud Lancicium cit. Opuſc. ſpirit. Tom.* 1. *Opuſc.* 1. *cap.* 19. Nona.

Exercitia ſpiritualia quam grata Deipara.

AB EADEM : *Vni cuidam Exercitia ſpiritualia Societatis iam aggredienti , cuius explorata ſanctitas omnem fidem meretur , ipſa Deipara ſignificante,* Gratum ſibi eſſe has meditationes, vtpote quas, & ipſa dum vixit, ſemperque animo verſaſſet ; ac deinde Ignatium docuiſſet, eaſque ſcribentem plurimum iuuiſſet. *Hæc Beatiſſima Virgo in ſummam & Ignatij Parentis , ſuorumque exercitiorum commendationem. Ita refertur in Imag.*1.*ſæc.Soc.lib.*1. *cap.*5.*fol.*74.

Quæ Societate vtitur ad Hæretici conuerſionem.

AB EADEM, *Lutherani Ingolſtadienſis ſic per noſtros Conuerſionem meditante. Etenim iuratus ille affirmauit, ſe per quietem vidiſſe Dei Matrem, Virginemque ſanctiſſimam veſtitu candido ornatam, ac monentem,* Vt ea viâ incederet, quam ſibi vnus de Societate oſtenderet. *Sic in Annalib. Societ. ann.*1602. *fol. mihi* 444.

CLAS-

CLASSIS III.

AB ANGELIS.

CÆlorum Regem, ac Reginam Sancti Angeli imitati, ſuo quoque patrocinio IESV Societatem non deſtituêre: ab ijs enim non infimis laudibus illa extollitur, & in primis.

1. A S. GABRIELE *Dei Paranimpho. Ille igitur per reuelationem in Hiſpania factam anno* 1600. *perſonæ cuidam altiſſimæ Orationis, & ſpiritualibus fauoribus cumulatæ, exercitia noſtra facere curanti, his verbis allocutus eſt.* Exercitia quæ facere cogitaſti per mentis ratiocinationes, & meditationes magnitudinum Dei, & infinitorum bonorum, quæ per Chriſtum vobis communicantur (in eum fere modum, quo fiunt in Societate) ſingulare obſequium Reginæ noſtræ præſtabis. Significat enim tibi, ſe fuiſſe, & eſſe tanquam Patronam, & Fundatricem illorum Societatis exercitiorum: ſeque adiuuiſſe, ac docuiſſe S. P. Ignatium, vt ita fierent: ideoque hoc nomine initium ſe dediſſe huic operi: imo & ſe toto tempore vitæ ſuæ in ſanctis huiuſmodi exercitijs fuiſſe occupatam. *Ita ab Angelo Gabriele pronunciatum in ſummam Ignatij Parentis, & Societatis laudem apud P. Nigron. Tract. 6. de Exercitijs ſpiritual. cap. 4. fol. mihi 147.*

Societatis Exercitia à S. Gabriele commendata.

Vtpote à B. Virgine eorum Patrona, & fundatrice orta.

2. A S. MICHAELE: *Cum anno* 1591. *in Mexicana Prouincia Occidentalis Indiæ in Sede Paſcuarenſi Indus rerum diuinarum vſui deditus, mira tenebatur cupiditate noſtros videndi: hoc maximum ipſius votum, ac poſtulatum erat, vt veniret ad oppidum. Cum in ea cogitatione verſaretur noctu tres iuuenes ſecundum quie-*

Et à S. Michaele Sociorum aduentus prædictus.

tem vidit diuina ſpecie, è quibus vnus aureum vas eleganti elaboratum artificio ferebat. Tum quale hoc eſſet ſpectaculum, & quid portenderet, cum ſcire cuperet tacitus occupauit alter Comitum, qui nihil ferebant. Num illum noſti? neganti ſubiecit. Michaël eſt. In eo Vaſe eſt medicina, qua Patres Societatis IESV *poſt tertium diem venturi ad vos, Indorum ægritudines ſanabunt. Viſum comprobauit euentus. Ita apud P. Lancicium Tom. 2. Opuſcul. ſpiritual. opuſ. 17. num. 194. cap. 2.*

Aliqui ab Angelo Cuſtode expiandi animi gratia ad Societatem miſi.

3. AB ANGELO CVSTODE: *Narratur in Peruana Prouincia Cuſalei quamdam mulierem vidiſſe virum (Angelum crede Cuſtodem) decora facie, demiſſo capite, ingenti, & cana barba, conformatis dexteræ digitis in ſpeciem benedicentis, qui hæc ei locutus.* Quo te is perditum, niſi bene peragas confeſſionem? Adi ad Societatem IESV, quære Sacerdotem (*eumque nominabat*) hic tibi rite recteque confeſſæ plenam dabit veniam peccatorum. *Sic Ibid. num.* 181.

4. AB ALTERO *Mexici ann.* 1591. *Iuuenis profligatus, ac perditus, cum nec parentum, nec vxoris admonitu innouare ſe vellet ad honeſtatem vitæ, in nocturnis tenebris, poſt ſtrepitum, & fragorem ingentem, videre viſus Draconem horribili ſpecie, & ſtatim perterritus exclamat ad coniugem. Fer opem vxor. Draco diductis faucibus mihi interitum minatur. At mulier nihilo audacior, Cruce frontem muni (inquit, & Mariam Dei Matrem voca. Hoc facto diffugit ſpectrum: & audita vox (Cuſtodis ſane Angeli)* abiiceret Sarcinam peccatorum, adiret Societatis IESV Patres de tota vita Conſilium daturos. *Ita Ibid. n* 184.

Alius vt eius Inſtitutum amplecteretur.

AB ALTERO: *Cum anno 1592. In Morauia quidam diuinis myſterijs perceptis Deum obſecraret, vt ſibi aliquo indicio declararet, quid à ſe fieri vellet, viſus eſt ſibi hominem è Societate videre, & ſimul hanc audire miſſam è Cælo vocem (Cuſtodis credit Angeli)* Hunc ſequere. *Ergo ingenti perfuſus animi gaudio diuinam voluntatem exequi ſtatuit. E veſtigio Canonicatum ſatis opulentum quo fruebatur Epiſcopo reddit: honeſtiſſimam nuptiarum conditionem vltro delatam*

*latam repudiat, ad Societatem noſtram aduolat, paupertatem diuitijs, Caſtitatem connubio præferens. Sic Ibid. n.*170.

6. Ab Altero, *Vt conſtat in vita P. Caroli Garnier, qui aiebat ſe à Beata Virgine collocatum in Societate: & anno* 1636. *In Nouam Franciam vela fecit: nullum iſtic ærumnarum, aut expeditionum genus fuit, in quo Carolus non fuerit apprimè verſatus. Eorum, quos morti proximos iuuabat, Angelis Cuſtodibus omne illud negotium impenſius commendabat: & viſus illi adeſſe aliquando fuit Angelus, cum ægro ipſe adeſſet, id quod æger de illo narrans*: Vidi (*aiebat*) iuuenem pellucentem lateris P. Caroli ſtipatorem: hic mihi hortator fuit, vt P. Caroli monitis parerem promptus: atque illius ductu proficere impenſe contenderem. *Ita refertur in libello, Cuius eſt Titulus, Annus dierum Illuſtrium Societatis* IESV *fol. mihi* 386. *Romæ typis edito: ann.*1657. *Alter, vt vnius è noſtris ductum ſequeretur, & monita.*

7. A Dvobvs Angelis: *Quorum ſpecies Hæretico viro nobili, per quietem oblata eſt, præciſſe iubentium, vti* Socios vel adiret, vel euocaret, eorumque vſus operâ plane deſciſceret ab Hæreſi: *Cuius viſi non eſt veritus omnem rationem euulgare, ſeque obſecuturum polliceri. Ita in Annal. Soc. ann.*1613. *fol. mihi* 101. *Et alius, vt expiaret hæreſim.*

8. Ab Angelorvm Choris: *In viſu quodam mirabili, quem refert P. Iacobus Lobbetius Tom.*1. *Quæſt. in Domin. & feſta totius anni, q.*4. *in Domin.*3. *poſt Pentecoſt. ſuper illa verba,* Gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore, *&c. Acciditque die* 30. *Nouemb. ann.*1650. *in Ciuitate Perpinianenſi: in qua tempore belli, famis ac peſtis Inſtituta Societatis Miſſio ad placandam iram diuinam, & cum in regali Parochia præſente populo Virgineæ recitarentur litaniæ, ab vno è Miſſionarijs Virgo ſanctiſſima viſa eſt in altari principe inſidere cæleſti luce circumfuſa, & diuina quadam Maieſtate veneranda, hinc inde S. Ignatius, & S. Xauerius, & longe lateque diffuſa Angelorum corona cantantium, ac dicentium*: Gaude, atque exulta Auguſta Cœli, Angelorum Regina, gaude & tu ô Ignati, gaude & tu ô Xaueri! hæc enim tua laus *Mira Angelorum viſio canentium gloriam Ignatio, Xauerio, & Miſſionarijs Societatis?*

Hi laboribus Apoſtolicis cælum implent multis animarum manipulis.

laus, tua gloria, O ſuprema Paradiſi Imperatrix: & veſtra quoque laus, veſtra gloria ô Ignati, ô Xaueri! qui Reginæ noſtræ amore gaudetis, & fauore. ô te Beate Ignati, qui eos nactus es filios, qui tot animas à peccati vinculis, infamique ſeruitute eripiunt, & laboribus ſuis vere Apoſtolicis, Cælum implent tot tantiſque animarum manipulis. Quæ porro felicitas? quæ beatitas ex illa eſſe Societate? quæ adeo conſtanter, atque operosè hominum ſaluti, ac perfectioni incumbit, vnde tantam in Deum gloriam, tantam in ſanctiſſimam eius Matrem neceſſe eſt deriuari. ô generoſi Societatis illius Miſſionarij! Ite læti, ite alacres, vel hac vna ſpe læti, cum vobis aderit vltima breuis æui meta, cum mors in oculis, aderunt à cæleſti Curia tot Angeli, quot animas cælo, Deoque dediſtis: aderuntque, & potenti præſidio vos munient, inducentque in poſſeſſionem gloriæ æternitatis. Quoties enim vel vnicam animam Deo per gratiam reconciliatis, toties ſanctiſſimam Trinitatem ineffabili gaudio afficitis, & Virginem Matrem maxima gloria, & vniuerſam cæli Curiam inenarrabili lætitia cumulatis. Et hinc Pater Æternus ſingulari cura, ſtudioque vos protegit, & Deus Filius oculo aſpicit, aſpectuque benigniore, & ipſe glorioſus S. Spiritus vos amore, ac charitate proſequitur ſingulari: & ipſa Maria Auguſta noſtrûm omnium Regina ſub ſua vos habet protectione, velut eductos è materno ſuo ſinu filios, velut alumnos ſuos, ac nutricios, velut illuſtriora ſuæ Coronæ decora, atque ornamenta. Quod autem ad nos attinet, qui Cæli ſumus Incolæ, & ſummi Numinis Angeli, & vobis in primis amici ſumus, & ſemper expediti, vt & aduerſus hoſtes tueamur, & omnia à Capitibus veſtris mala propulſemus. ô glorioſe Ignati gaude, enim vero gaude, qui filios habes, quibus vel maxime fauet cæleſtis Pater, quos amplectitur Deus Filius, quos impenſius amat ſpiritus ſanctus, & potentiſſima noſtrorumque Regina. Et tu gaude ô glorioſe noſter Seraphim Xaueri, enim vero

Quibus SS. Trinitatem ineffabili gaudio afficiunt.

A quâ illi ſingulari cura, ſtudioque protecti.

Et velut nutritij Mariæ ſunt, ac illuſtriora ſuæ Coronæ ornamenta.

Angelos habent amicos, à quibus aduerſus hoſtes tuentur.

vero gaude, qui ad diuina illa animarum lucra, & dux fuiſti, & lumen ipſe prætuliſti; tibi debetur illa laus, illa gloria, qui alijs ad Sacras illas expeditiones exemplo illuſtriore præfuiſti. Gaude ergo, gaude magne Seraphim Xaueri, Gaude. Mariæ vero ſua gloria, quæ ad pios illos auſa animos fecit, & Conſilia ſaniora ſuggeſſit. Gloria quoque & Ignatio eiuſmodi Miſſionariorum Apoſtolicorum Parenti. Gloria & Xauerio fortiſſimorum iſtorum pugilum Duci, atque anteſignano. Gloria Mariæ, Gloria Ignatio, Gloria Xauerio; Gloria, Gloria, Gloria in æternum, in æternum. *Hæc* (*Concludit Auctor*) *Inter plauſus, & gaudia Cæleſtes Genij, quorum aſpectu, cantuque per mediam horam recreatus ille, de quo ſuperius.*

CLASSIS IV.

A CÆLITIBVS.

Angelos Sanctos, Angelorum & Cælorum Reginam ſecuti ſunt Cælites, à quibus ſuo quoque patrocinio Societas Iesv *in eius Parente Sanctiſſimo, ac filijs, quàm maximè illuſtratur, ac honoratur: & in primis,*

B. Petrus Ignatium ſanat, vt ſurgat Societas.

1. A S. Petro *Apoſtolorum Principe, qui iam Ignatij Parentis pedes conſolidauit, vt Societas ſurgeret, quæ vbique terrarum in dilatandis ſanctæ ſuæ Eccleſiæ finibus, & Romani Pontificis imperio ex voto ſe totam impenſura erat? iam P. Doctori Ioanni Fernandez viro ſanctiſſimo, ſcriptorique doctiſſimo viliſſimis induto veſtibus Religiones omnes ad Cæli valuas contemplanti dixit:* Benè potes ingredi ſine metu. Paupertas enim tua teſtatur te de Iesv Societate eſſe, noſtræque dignum. *Ita Cæleſtis ianitor Tom. 3. Viror. Illuſtr. Soc. fol. 10. Et cui niſi Petro id ex officio competit.*

Cuius paupertas cælo digna.

Et cuius Nomen aureis notatum literis à Ioan. Euang.

2. A S. Ioanne Evang. *Cuius ſingularis in hoc genere erga Societatem memoratur fauor. Fuit Pariſijs adoleſcens qui vitæ liberioris pertæſus, cum meliorem inſtituiſſet, nocte quadam, quæ diem Dominicum ſequebatur, percepit vocem ad perſeuerantiam ſe adhortantis. Poſt octiduum ſimiliter monitus, quis eſſet qui loqueretur, interrogat.* Sum (*inquit ille*) tui cognominis Ioannes Euangeliſta: *& viciſſim, Capuccinus ne (forte de ineunda Religione cogitabat) an Carthuſianus fieri velit, interrogat. Vt Deo viſum, reſpondit adoleſcens. Nec id temporis plura. Tertio Dominico die, nocturno item tempore redit Apoſtolus, dataque in manus ſchedula,* En, *inquit*, tres tibi offeruntur Ordines: quem voles, elige: Ego amplius non reuertar. *Duorum nomina argenteæ literæ, Noſtrum (is erat Tertius)*

Vt adoleſcentem ad Eam adduceret.

aureæ

aureæ exhibebant. Quod auguſtiſſimo IESV *Nomini datum, adoleſcens ſic interpretatus eſt, vt qui aureis deſignaretur literis, eum ſibi optimum, ſuiſque accommodatiſſimum rationibus crederet. Ita in Imag.1.ſæc. Soc.lib.*. *cap.9.fol.* 236.

3. A S. THOMA *Apoſtolo Societatem in vaſtiſſimis hiſce Paraquariæ noſtræ Regionibus ſimiliter prænuntiante. Tantam vbique inter barbaros incolas memoriam, veſtigiaque ſanctiſſimi Apoſtoli Thomæ inuenêre Socij, vt dubitari non poſſit eum iſthic olim fuiſſe. Sed nihil Chriſtianæ Religionis in hiſce regionibus durauerat præter famam eius, & vaticinationis ab eo prolatæ memoriam. Prædixerat iam tunc,* Poſt multa ſæcula Sacerdotes ſibi in Apoſtolico munere aliquando ſucceſſuros, qui eadem, quæ tum ipſe, poſteros docerent, quique vt ipſe Cruces manu geſtarent. *Viſa in manibus Noſtrorum Crux, quam horum ignari pro ſcipione geſtabant, & ſubſecuta Euangelij explicatio, barbaris fidem fecit Noſtros eſſe eos, quos Apoſtolus olim venturos promiſerat. Sic Ibidem lib.*1. *c.*2.*f.*63. Societas ab Apoſt. Thoma in Paraquaria, prædicta.

AB EODEM: *Cum illis in regionibus Occidentalibus quaſi antiqua tanti Apoſtoli Thomæ veſtigia luſtraret ac ſubſequeretur Xauerius noſter ſanctiſſimus, fidem primoribus ſæculis ab eo fundatam inſtaurauit, impleuitque illius antiquum Oraculum, quo præcinuerat,* ventura ea tempora, cum Oceanus paulatim eroſis, laxatiſque littoribus Crucem quamdam ibi à ſe ſtatutam, fluctuum appulſu inceptaret alluere, tuncque ab extremis Europæ finibus in Indiam mari aduehendos diuini verbi præcones, qui ſibi in officio, ſtudijſque ſuccederent. *Et quidem vtriuſque euentus coniunctio fidem oraculi affirmauit. Simul ad Crucem vndæ littorales, ſimul Crucis prædicatores Noſtri ad Indicum littus acceſſere. Ita in Panegyrica Epitome Xauerij, Inſulis typis edita ann.*1649. *fol. mihi* 33. Et in Orientali India.

4. A S. FELICE *Nolanorum Patrono. Ea ipſa nocte, qua Noſtri magna gratulatione excepti Nolæ Patres, manna è Corpore S Felicis manauit: quod perſuaſum eſt ciuibus, vbi manat, felicitatem portendere: obſeruata res eſt, & tanquam vetus Patronus nouos hoſpites lætus, ac fauens exciperet, cumulauit gratulatio-* Et à S. Felice, ebulliente manna Nolæ excepta.

 nem,

nem, & ſpes omnium confirmauit. Ita Par. 2. Hiſt. Societ. lib. 2. num. 78.

5. A CÆLITE *Anonymo: Dum in Belgium Pſeudo-Apoſtoli duodecim nauigarent, vt prauum ibi ſpargerent ſemen, prope aberant à Portu Dunkercano, cum fecere naufragium: nonnullos tabula ſeruauit, & omnium primarium, quem Dunkerkæ littus iam tenentem, ſubit cogitatio, diuinitus vtique iniecta, Deum forſitan eo naufragio ingratam ſibi profectionem illam damnare. Hæc cogitanti repente vir adſtat (è Cælitibus vnus) candido habitu, eoque Monaſtico:* Et quod tu (*inquit*) amice animo verſas, id verum puta, ingratum hoc iter Deo eſt. Hæc tibi indicaſſe ſit ſatis. Perge porro Antuerpiam ad Societatis IESV Patres, illos interroga, & ſequere, ad veram enim te ducent fidem. *Ergo Antuerpiam ille delatus, nihil quidquam prius habuit, quàm diuertere ad Societatis domum: vbi ſuccedente mox graui morbo, ad extrema perductus, baptiſmum cum fletu flagitat, & ablutus ſacro fonte, & quaſi iam vita dignius conualeſcit: moxque ad exemplum Pauli, Socios illos ſuos, alioſque eiuſdem ſectæ aſſeclas oppugnare aggreſſus, & fidem prædicare Romanam, præterita animorum damna lucro maiore penſauit. Ita apud Imag. citat. 1. ſæc. Soc. lib. 6. fol. 794.*

A Cælite quodam vera fidei ductrix aſſeritur.

6. AB ALTERO: *Qui clauſis cubiculi ianuis, cuidam de Societate Carthuſiaue deliberanti apparens, dixit:* Tu quidem Carthuſianus ſi eris, ſaluti tuæ conſules, ſed vbi futurus eſt proximus? *Sic in Annal. Societ. anno 1604. fol. mihi 435.*

Et à proximorum cura, laudatur.

CLAS-

CLASSIS V.

AB INFERIS:

SIVE

A DÆMONE.

ERgo, ad Operis calcem, ad curſus metam: ad noſtræ nauigationis portum appulimus: ad Infera tandem deſcendit exigua huius diſcurſus nauicula, nec ideo ſubmergenda, imò magnis Encomiorum ſpolijs onuſta, tarda, grauiſque venit. Sed an ſpecioſa ſit laus in ore Inferorum, ſiue Dæmonis fortè quis ambigat? cum legamus plurimos ab illaudatis noluiſſe laudari, quales Antiſthenes, Plutarchus, Ageſilaus, pluresque alij fuiſſe dicuntur. Fateor: ſed etiam ab hoſte laudari, non inutile eſt. Veritatis namque *(vt inquit S. Chryſoſt. hom. 28. in Ioan.)* maximum argumentum eſt, cum quis inimicos in teſtimonium adducit. *Et cum Diabolum video eximium Chriſti Domini Encomiaſtem Marc. 1. 24. Bedam etiam Venerabilem audio:* Non eſt hæc voluntatis confeſſio, *Marc. 1. 24.* ſed neceſſitatis extorſio. *ap. Gloſſ. Sic ego in Societatis laudes non accipio à Dæmone teſtimonium, ſed confeſſionem: inuitus ille dixit, ſed exactus, & tortus. Iam ergo hiſce Ieſuanis Elogijs non tam coronidem, quam coronam Inferi imponant, ſiue ab ipſo tenebrarum Principe lumen accipiant.*

Ignatius, & Socij excellentes virtute, at admirabili doctrina prædicantur à Dæmone.

1. A DÆMONE, *Inquam, Qui intra mulieris corpus carceratus Venetijs, videns S. Ignatium, ac ſocios, magnis vocibus non ſemel exclamauit*: Vos (*ad adſtantes dicebat*) neſcitis qui ſint iſti Clerici, ſunt viri excellentes, magna virtute, & admirabili doctrina præditi. Ego meique ſocij quidquid potuimus fecimus ad eorum Conſilia diſturbanda, ne huc venirent, ſed fruſtra. *Hoc Parens mendatij teſtimonium pro Societate, eius Parente, ac filijs edidit honorificentiſſimum. Ita apud Euſeb. in vita S. Ignat. cap. 9. in fine Tom. 1. viror. Illuſt. Soc.*

Qui magnis promiſſis educere eos è Societate tentat.

AB EODEM: *Qui P. Ioannem de Caſtillo egregium eius inimicum importunis hiſce vocibus aliquando alloquebatur.* Egredere de Societate, & te faciam hominem totius mundi præſtantiſſimum: totius ſcripturæ notitiam dabo, ac ſupra dignitatem, quam malueris ſuſtollam. Quod ſi nolueris, aliam adminus Religionem elige, & ne ſis cum his Societatis hominibus, ex toto quidem Orbe peſſimis. Quid tibi cum iſtis? potens ad tuum libitum vitam ducere. *Hæc Tom. 2. viror. Illuſtr. Soc. fol. mihi 774. in vita Eiuſdem.*

Gens illi magis odioſa Ieſuitæ.

AB EODEM: Nullam (*aliàs dicebat miſer*) fore gentem in Mundo ſibi magis odioſam, *quam Societatis homines: ideoque plus aduerſus ipſos, quam contra vllum alium perpetuo ſe dimicare: vnumque Dæmonem perſequi vnum ex alijs Religionibus, decem vero Dæmones vnum è Societate, quam conabatur* deſtruere, & in omnibus partibus extinguere. *Sic Ibidem fol 779. Et quantopere hic Tenebrarum Princeps Societatis viros proſequatur odio, iterum declarauit, cum in Energumena quadam exorciſmis adigeretur, Confeſſus eſt inter cætera*, Nullam ſe gentem acerbius odiſſe, quàm Ieſuitas. *Ita apud P. Plati de bono ſtatus Religion. lib. 2. cap. 30.*

Eorum aduentum ad Mixicanū Regnū lamentabundus conqueritur.

AB EODEM: *Qui cum Noſtri in Mexicanam Prouinciam appuliſſent, infremens, atque horrendis implens vllulatibus montem, vbi pro Deo colebatur, quàm ſibi dolori, atque horrori eſſet nouorum Sacerdotum aduentus, non dubitauit cuidam, quem ſibi deuotione obſtri-*

obſtrictum habebat, lamentabundus aperire. Ita in Imag.1.ſæc.Soc. lib.2.cap.8.fol.234.

Ab Eodem : *Quem Panormi fœmina quædam velut intemperijs quibuſdam excitata prouocarat : & illi facta ſui corporis ad libidinem copia ad Inferendam Octauio Noſtro Caietano necem, quam ipſa cum maxime vellet, non poſſet, opem depoſcit : ſed demum coactus eſt ipſe quoque hoſtis infernus fateri imbecillitatem ſuam, cum diceret,* Ignatium non permittere, vt ſuis filijs quidquam noxæ infligat. *Sic refertur apud P. Alegambe in ſua Bibliotheca ſcriptor. Soc. fol.mihi 358. in vita Eiuſdem Octauij Caietani.*

Contra quos ſe imbecillem Panormi fatetur.

Ab Eodem : *Qui conſultus ab Indis Tepeguanis ſuper bello, quod cum Hiſpanis gerebant, obtulit omnibus ſe Indis in illo bello diſceſſuris vitam intra ſeptiduum reſtituturum : cui promiſſo cum non ſtetiſſet, poſt complures dies mendacij accuſatus ab Indis, reſpondit :* Incepto bello inſiſterent, alioqui perituri; quod tamen ad ipſum ſpectabat, non poſſe vlterius ipſis opem ferre, ſiquidem à Coronatis illis (*ſic Noſtros vocabat*) prohibebatur. *Ita lib. 9. Hiſt. Miſſion. Sinaloenſium cap.23.fol.mihi 617.*

Quantum Socij Dæmonis conatibus reſiſtant?

Ab Eodem, *Cum Hæreticis Caluiniſtis conſpirante, in eijcienda è Gallico Regno Societate. Nam per id tempus, quo Caluiniſtæ eiectionem Societatis è Gallia procurandam decernunt, Augi Energumenæ ore acriter Dæmones minitari cæpere,* Se non quieturos, quoad ex Gallia Iesvitas exterminarent. *Quod vt multis poſt annis, & quidem (Deo cuncta in melius vertente) quanto ſuo cum damno conſecuti ſint, ex noſtris, & exteris Annalibus ſatis liquido conſtat. Sic Par. 5. Hiſtor. Societ. Tom. 1. lib. 4. numer.* 109.

Ideo è Gallia exterminantur. Eodem cum Hæreticis conſpirante.

Ab Eodem, *Vel potius à Dæmonum legione, vt conſtat ex memorabili caſu, quem in Annal. Soc. ann.1583. belle delineatum inuenio, & ijſdem verbis referre opere pretium duxi, ne incompto mei calami delineamento ſordeſcat.* In pago, quod Vienna diſtat paſſuum millibus octo, Virgo erat Anna nomine, hæretica illa quidem, & ab hæreticis alta parentibus, ſed tamen ſimplex,

Et Vienna cum tota legione in puellæ corpus ingreditur.

& recta, & ſuorum imperio obſequens. Huic auia venefica erat, quæ ſe malo Dæmoni multis iam annis ante deuouerat. Hæc neptem ſuam Annam vt adoleuit, eidem humani generis hoſti pro veteri ſua coniunctione deſpondit. Eo non contenta, poma ad aſpectum pulchra, plena tamen cantionibus, ac veneficijs puellæ offert, ſimulque aſtanti cuidam vt fidem daret (Dæmon is erat) hortatur, cum illa initio recuſaret, diris eam verberibus ad id compulit. Hauſtis ijs, quas dixi rebus, vniuerſum puellæ corpus intumuit. Hinc vehemens orta ſuſpicio puellam Dæmonis obſidione teneri, id quod poſtea declarauit euentus. Diſtorquebat Dæmon ora puellæ, oculorum inuertebat aſpectum, cumque aqua benedicta oris tumoribus aſpergeretur, in alias partes corporis emigrabat. Cum caput occupauerat, lumen rationis ſic obſcurabat, vt ea redderetur inſana; cum in oculis ſedem ceperat, nouo illi fulgore lucis ardebant; vbi os, & labra obſederat, nigræ aut rubicundæ fabæ inſtar apparebant. Venitur ad fugandos Dæmones, venitur ad exorciſmos: qui cum initio nihil proficerent, permotus parentis precibus Imperator filiam Viennam iubet adduci, Epiſcopique curæ committi. Epiſcopus cum literis Imperatoris ad Collegij Rectorem venit, egitque non modo precibus, verum etiam imperio, vt id oneris noſtri ſuſciperent: felicem enim rei exitum ſe ſperare. Noſtri etſi ægrè admodum rem tantam ſuis humeris imparem ſuſceperunt; Epiſcopi tamen precibus auctoritateque compulſi xv. Kalend. Iulij ad expiandum Spiritus Sancti Templum aggrediuntur. Initio cum paucis acta res eſt. Placuit poſtea diuinæ ſapientiæ, vt ad aures, oculoſque multitudinis perueniret. Nam Dæmonum vlulatibus, & inconditis vocibus, quibus modo porcorum grunnitus, modo ranarum coaxationes, modo vitulorum boatus, modo alias aliarum beſtiarum voces imitabantur, eſt factum, vt res diutius latêre non poſ-

ſet.

ſet. Itaque tantus fuit repente concurſus, quantus ad celeberrima quæque ſpectacula, vt neceſſe fuerit ſacelli fores ad arcendam vim multitudinis obſidere. Hic cum Dæmonum turba confligitur, hic ad infirmandas callidi hoſtis vires Chriſti Cruce, alijſque Eccleſiæ Catholicæ armis incumbitur. Inuidus hoſtis abſtinere maledictis non poterat, ac præter cetera maledicta quibus noſtros homines onerabat, eos murium Capita, & nigros arietes appellabat; querebaturque, quod vbi vbi noſtri eſſent, ſuis conatibus, artibuſque reſiſterent, ideoque nihil ſibi fore gratius, quam ſi IESVITAS omnes, quotquot terrarum Orbe diſperſi ſunt, ex vno patibulo pendentes aſpiceret. Iubebatur Crucem oſculari puella, frementibus hoſtibus, atque horrendum in modum rugientibus: Ea ratione fugabantur quotidie multi, & certis ſignis coactus exorciſmis Diabolus indicabat, &c. Pridie itaque eius diei, qui aſſumptæ in Cælum Deiparæ feſtus eſt, poſt horrendos clamores, & horribiles eiulatus, tandem Dux ipſe legionis exceſſit. Puellamque ita reliquit afflictam, atque exanimatam, vulgo vt mortua putaretur: Iacuit enim vitæ vſibus deſtituta horas circiter quatuor: conſequenti vero nocte recreata, poſtridie, qui dies fuit B. Mariæ Sacer à ſuis expiata peccatis, ab Epiſcopo Viennenſi, qui in æde noſtra vniuerſo populo rem omnem expoſuit, Chriſti corpus accepit. *Hic caſus eſt vel æterna hominum memoria dignus: hic timor Dæmonis, hoc odium contra Ieſuitas verbis adeo ingentibus expreſſum, vt nil ſibi gratius, quam omnes in* vno patibulo ſuſpenſos *aſpicere, inuidus hoſtis plene ac plane coram omni populo fateri non dubitet. Quæ rogo, maior Societatis, ac ſociorum gloria? Quare hic Ego etiam calamum ſuſpendo: & Doctioribus lampadem trado pro diſcutienda hac Encomiaſtica palæſtra.*

Ex quo; Noſtros muriũ capita, & nigros arietes appellabat:

Et vbi illi eſſent ſuis conatibus reſiſtere querebatur

Ideo nil ſibi gratius, quam ſi Ieſuitas omnes ex vno patibulo pendentes aſpiceret.

Huc vſque me deduxit, qui me duxit in vehementer amatam IESV *Societatem, Matrem mihi colendiſſimam: quo beneficio con-*

ſtrictus dum Societatis emolumenta non oſtendunt mei mores, vtinam vel prædicem calamo. Portum attigimus. Hîc fixa ſit vltima periodus Operis. Abſoluimus in Collegio S. Michaelis apud Tucumanos die 27. Septemb. ann. 1665. die, inquam, SS. Martyrum Coſmæ, & Damiani venerationi Sacrâ, & fauſto Societatis natalitio veneranda: quæ Gemino hoc ſub ſigno, tam fortunatoque Sidere nata, haud mirum tot meruerit Elogijs coronari.

Omnia ad minimas vſque Syllabas, ad Iota, & Apicem Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Correctioni Subijcio.

A. M. D. G.

PRO-

PROTESTATIO.

Lector aduerte in Elogiis Virorum Illuſtrium, quos hoc Libro complexus ſum nonnulla me obiter attingere, quæ ſanctitatem ipſis videantur adſcribere: perſtringo nonnumquam aliqua ab ijs geſta, quæ cum vires humanas ſuperent, miracula videri poſſunt: præſagia futurorum, Arcanorum manifeſtationes, reuelationes, illuſtrationes, & ſi quæ ſunt alia huiuſmodi: beneficia item in miſeros mortales eorum interceſſione collocata diuinitus; demum nonnullis ſanctimoniæ, vel Martyrij videor appellationem tribuere. Verum hæc omnia ita meis Lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apoſtolica Sede examinata, atque approbata, ſed tanquam quæ à ſola ſuorum Auctorum fide pondus obtineant, atque adeo non aliter, quam humanam Hiſtoriam. Proinde Apoſtolicum S. Congregationis S. R. & Vniuerſalis Inquiſitionis Decretum Anno 1625. editum, & anno 1634. confirmatum integrè, atque inuiolatè, iuxta declarationem eiuſdem Decreti à Sanctiſſ. D. N. D. Vrbano Papa VIII. anno 1631. factam ſeruari à me omnes intelligant: nec velle me, vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare; vel famam, & opinionem ſanctitatis, aut Martyrij inducere, ſeu augere; nec quidquam eius exiſtimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando vllius Beatificationem, vel Canonizationem,

aut miraculi comprobationem ; ſed omnia in eo ſtatu à me relinqui , quem ſecluſa hac mea lucubratione obtinerent, non obſtante quocumque longiſſimi temporis curſu. Hoc tam ſanctè profiteor, quam decet eum, qui ſanctæ Sedis Apoſtolicæ obedientiſſimus haberi filius cupit, & ab ea in omni ſua inſcriptione, & actione dirigi,

E G O

CHRISTOPHORVS GOMEZ.

Soc. IESV.

INDEX

INDEX
LOCORVM
SACRÆ SCRIPTVRÆ.
QVI IN HOC OPERE,

Siue in Societatis IESV, ſiue Diui Ignatij Protoparentis Optimi, Filiorumque commendationem, obiter explicantur.

P. Partem: C. Claſſem: N. Numerum indicat.

GENESIS.

C*Ap.* 1. Fiant luminaria in firmamento cæli. p.1.c.7.n.111
Fecit Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præeſſet diei, & luminare minus, vt præeſſet nocti. Ibidem n.103.
Faciamus Hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram, vt præſit piſcibus maris &c. Ibid. n. 94.
2. Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi. Ibid.c 4.n.72
Appellaberis Abraham, quia Patrem multarum gentium conſtitui te. Ibid.c.7.n.116
Faciam illum in gentem magnam. Ibid.
27. Fuge ad Labam fratrem meum. Ibid.n.102
28. Vidit in ſomnis ſcalam, & Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes per eam. Ibid.n.1. & 102.
32. Dimitte me, iam enim aſcendit aurora. Ibid.n.75
37. Ecce ſomniator venit, venite occidamus eum. Ibidem n.43.

EXODVS.

Cap. 13. Dominus præcedebat eos ad oſtendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis. p. 1. c.7.n.45
15. Dixit inimicus perſequar, & comprehendam, &c. Ibidem n.43
25. Facies & Candelabrum ductile ex auro mundiſſimo. p.2. c.10.n.65
31. Arcam Teſtimonij, & Propitiatorium. Ibid.n.56
38. Et in introitu eius opere plumario fecit tentorium. Ibid. n.107

NVMERI.

Cap. 11. Quid æmularis pro me? quis tribuat, vt omnis populus prophetet. p.1.c.4.n.4

IOSVE.

Cap. 15. Atque inde conſcendens venit ad habitatores Dabir, quæ prius vocabatur Cariath, id eſt Ciuitas literarum. Ibid. c.7. n.107

LIB. I. REG.

Cap. 17. Præualuitque Dauid aduerſum Philiſthæum in funda, & lapide. Ibid.n.94

Tu venis ad me cum gladio, & haſta, & clypeo, ego autem venio ad te in Nomine Domini. p.2.c.10.n.77

19. Qui cum vidiſſent cuneum Prophetarum vaticinantium. p.1.c.7.n.113

LIB. III. REG.

Cap. 1. Quæramus Domino noſtro Regi adoleſcentulam Virginem, & ſtet coram Rege, & foueat eum. p.2.c.10.n.66

17. Et expandit ſe, atq; menſus eſt ſuper puerum. p. 1. c. 7. n.45

18. Aſcendit Achab, vt comederet, & biberet: Elias autem aſcendit in verticem Carmeli. Ibid.n.107

LIB. IV. REG.

Cap. 2. Egreſſus ad fontem aquarum miſit in illum Sal. Ibid. n.43

7. Si tacuerimus, & noluerimus nunciare, ſceleris arguemur. p.2.c.10.n.70

20. Afferte maſſam ficorum: quam cum attuliſſent, & poſuiſſent ſuper hulcus eius curatus eſt. p.1.c.7.n.43

LIB. II. PARALIP.

Cap. 9. Et duos leones ſtantes iuxta brachiola. p.2.c.10.n.56

17. Miſit Ioſaphat de Principibus ſuis Belhail, & Abdiam, &c. Vt docerent in ciuitatibus Iuda. p.1.c.7.n.52

ESTHER.

Cap 10. Paruus fons qui creuit in fluuium, & in lucem, ſolemque conuerſus eſt. p.2.c.10.n.65

IOB.

Cap. 19. Vſque quo affligitis animam meam, & atteritis me Sermonibus. p.1.c.7.n.44

28. Qui fecit ventis pondus. Ibid.n.43

PSALMI.

Cap. 17. Deus, qui doces manus meas ad prælium, & poſuiſti vt arcum æreum brachia mea. Ad Lector.

18. In omnem terram exiuit ſonus eorum. p.1.c.4.n.60

Exultauit vt gigas ad currendam viam. Ibid.c.7.n.78

44. Intende, proſpere, procede, & regna. p.2.c.10.n.35

Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent in corda inimicorum Regis. p.1.c.7.n.52

Myrrha, & gutta, & Caſſia à veſtimentis tuis à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ Regum in honore tuo Ibid.

51. Ego autem ſicut oliua fructifera in Domo Dei. Ibid.

71. Et dominabitur à mari vſque ad mare, &c. Ibid.n.1

79. Vineam de Ægypto tranſtuliſti. Ibid.c.4.n.16

Exterminauit eã aper de ſylua. Ibid.

Ibidem n. 71

88. Tuum brachium cum potentia. Ad Lector.

110. Sanctum, & terribile Nomen eius. p.2.c.10.n.77

PROVERBIA.

Cap. 27. Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua. Ad Lector.

30. Omnis ſermo Dei ignitus, clypeus eſt ſperantibus in ſe. p.2.c.10.n.77

CANTICA,

Cap. 1. Nigra ſum, ſed formoſa. ibid.n.68

4. Sicut Turris Dauid Collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis. ibid.n.56.& p.1. c 4.n.60

Hortus concluſus ſoror mea ſponſa: fons ſignatus. ibid.n.72

6. Pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata. ibid.c.7.n,78.& p.2. c.10.n.66

7. Venter tuus ſicut aceruus tritici. p.1.c.4.n.81. Vallatus lilijs. ibid.c.7.n.62

Statura tua aſſimilata eſt Palmæ, & vbera tua botris.ibid.n.75 &p.2.c.10.n.10

8. Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum. p.2.c.10. n.77

9. Si murus eſt ædificemus ſuper eam propugnacula argentea. Ad Lector.

SAPIENTIA.

Cap. 7. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. p.1.c.7. n.109

ECCLESIASTICVS.

Cap. 49. Memoria Ioſiæ in compoſitionem odoris &c. In diebus ipſius emanauerunt putei aquarum. p.2.c.10.n.78

ISAIAS.

Cap. 1. Niſi Dominus exercituum reliquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma fuiſſemus. p.1.c.7. n. 27

6. Seraphim ſtabant ſuper illud, ſex alæ vni, & ſex alæ alteri. p.2.c.10.n.56

11. Repleta eſt terra ſcientia Domini, quaſi aquæ maris inundantes. ibid.n.78

18. Ite Angeli veloces ad gentem conuulſam, & dilaceratam, &c. ibid.c.6.n.17.& c.10. n.64

19. Ecce aſcendit Dominus ſuper nubem leuem, & egredietur Ægyptum, & commouebuntur ſimulacra Ægypti. p.1.c.7. n.1.

33. Vbi eſt literatus? Vbi legis verba ponderans? vbi Doctor paruulorum? ibid.n.51

35. Lætabitur deſerta, & inuia, & exultabit ſolitudo, & florebit quaſi lilium. p.2.c.10.n.65

51. Attendite ad Petram, vnde exciſi eſtis. ibid.c.5.n.10

60. Qui ſunt iſti qui vt nubes volant, & quaſi columbæ, &c. ibid.c.6.n.17.& c.10.n.64

Ponam te in ſuperbiam ſæculorum. p.1.c.7.n.110

66. Et ponam in eis ſignum, & mittam ex eis, qui ſaluati fuerint ad gentes in mare, in Africam, & Lydiam tendentes ſagittas. ibid.n.52

IE-

IEREMIAS.

*Cap.*2. Ego autem plantaui te vineam electam. p.1.c.4.n.75

13. Tu enim docuiſti me aduerſum te & erudiſti in caput tuum. ibid.c.7.n.69.fin.

15. Non fæneraui, nec fænerabit mihi quiſquam. ibid.n.1

16. Et cum annunciaueritis populo huic. ibid.

18. Deſcendi in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam. ibid.n.52

21. Verbum, quod factum eſt ad Ieremiam à Domino filium Melchiæ. ibid.n.1

EZECHIEL.

*Cap.*3. Comede volumen iſtud. p.1.c.7.n.75

DANIEL.

*Cap.*12. Qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt ſicut ſtellæ. ibid.c.4.n.81

OSEAS.

Cap. 14. Ibunt rami eius, & erit quaſi oliua gloria eius, & odor eius vt libani. ibid.c.7.n.52. & 83

IOEL.

Cap. 3. Concidite aratra veſtra in gladios, & ligones veſtros in lanceas. ibid.c.7.n.51

NAHVN.

Cap. 2. Aſcendit qui diſpergat coram te, qui cuſtodiat obſidionem. p.2.c.10.n.77

Clypeus fortium eius ignitus. ibid.

ZACHARIAS.

Cap. 2. Audi IESVS Sacerdos magne, tu, & amici tui, qui habitant coram te, quia viri portendentes ſunt. p.1.c.7.n.113

4. Et ecce Candelabrum aureum totum, & lampas eius ſuper caput ipſius, & ſeptem lucernæ eius ſuper illud. ibid.n.62

MALACHIAS.

*Cap.*4. Orietur vobis timentibus Nomen meum Sol iuſtitiæ. ibid.c.4.n.81

EX NOVO TESTAMEN.

MATTHÆVS.

Cap. 4. Vidit duos fratres: & ait illis: venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum. p.1.c.7.n.53

9. Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. ibid.c.4.n.2

10. Gratis accepiſtis, gratis date. p.2.c.10.n.79

11. Venit Ioannes Baptiſta neque manducans, neque bibens, & dicunt Dæmonium habet. p.1.c.7.n.44

Venit filius hominis manducans, & bibens, & dicunt, ecce homo vorax, & potator vini. ibid.

13. Venit inimicus homo, & ſuperſeminauit zizania in medio tritici. ibid.c.4 n.4

Grano ſynapis, quod minimum quidem eſt omnibus ſeminibus, cum autem creuerit, &c. ibid. c.7.n.27

16. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam. ibid.n.28

20. Dixit Dominus vineæ procuratori ſuo, voca operarios, & redde illis mercedem incipiens à nouiſſimis, vſq; ad primos. ib.n.52

22. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. p.2.c.10.n.2

24. Quo-

24. Quoniam abundauit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum. p.1.c.4.n.3

Surgent enim pſeudo Chriſti, & pſeudo-Prophetæ,& dabunt ſigna magna, & prodigia. ibid.c.7. n.44

25. Prudentes vero acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. ibid.n.52

Domine quinque talenta tradidiſti mihi. ibid.c.3.n.1

26. Ieſus autem tacebat.p.2. c.10.n.79

27.Et ecce velum Templi ſciſſum eſt in duas partes. p.1.c.7. n.55

MARCVS.

Cap. 1. Quid nobis, & tibi IESV Nazarene? veniſti perdere nos? ſcio qui ſis ſanctus Dei. p.3. c.5. initio ante n.1

9. Qui enim non eſt aduerſum vos, pro vobis eſt. p.1.c.4 n.4

16. In Nomine meo Dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis. p.2.c.10.n.77

LVCAS.

Cap. 1. Ipſe præcedet ante illum in ſpiritu,& virtute Eliæ.ibid.

2. Nunc dimittis ſeruum tuū, Domine. ibid.

10. Miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem ciuitatem, & locum. p.1.c.7.n.28

Mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum ſuā: & huic erat ſoror nomine Maria. ibid.n.107

Optimam partem elegit ſibi Maria. p.3.c.1.n.1.ad fin.

12. Et lucernæ ardentes in manibus veſtris. p.1.c.7.n.94

Ignem veni mittere in terram. ibid.n.103

22. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.ibid.n.76

IOANNES.

Cap. 1. Rabbi vbi habitas? dicit eis, venite, & videte. p.1.c.7. n.113

9. Fecit lutum ex ſputo, & liniuit lutum ſuper oculos eius. ibid.n.43

10. Vos dicitis: quia blaſphemas, quia dixi filius Dei ſum. ibid.n.44

13. Cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos. p.2.c.10.n.2

Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. ibid.

19. Erat autem tunica inconſutilis, deſuper contexta per totum: dixerunt ergo ad inuicem: non ſcindamus eam.p.1.c.7.n.53

ACTA APOSTOLORVM.

Cap. 2. Cum complerentur dies Pentecoſtes erant omnes pariter in eodem loco. ibid.n.111

AD ROMANOS.

Cap. 10. Quam ſpecioſi pedes Euangelizantium pacē.ibid.n.78

I. AD CORINTH.

Cap. 1. Fidelis Deus, per quem vocati eſtis in Societatem filij eius Ieſu Chriſti. p.2.c.10.n.55

3. Cum ſit inter vos zelus, & contentio: nonne carnales eſtis. p.1.c.4.n.4

Ego plantaui, Apollo rigauit, ſed Deus incrementum dedit. ibid.c.7.n.28

15. Abundantius illis omnibus laboraui. ibid.n.94.& ibid. c.4.n.71

II. AD CORINTH.

*Cap.*8. Cuius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias. p.1. c.7.n.127.

12. Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ. ibid.n.43

AD GALATAS.

Cap. 6. Ego autem ſtigmata Domini in corpore meo porto. ibid.n.29

AD EPHESIOS.

Cap. 6. Et gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei. ibid.n.11

AD PHILIP.

Cap. 1. Siue per occaſionem, ſiue per veritatem Chriſtus annuncietur,& in hoc gaudeo.ibid. c.4.n.4

AD HEBRÆOS.

*Cap.*10. Cognoſcentes vos habere meliorem, & manentem ſubſtantiam. p.2.c.10.n.56

APOCALYPSIS.

*Cap.*1. Vidi ſeptem candelabra aurea, &c. p.1.c.7.n.62

Et de ore eius gladius vtraque parte acutus exibat. ibid.n.75.& 114

3. Et Angelo Philadelphiæ Eccleſiæ ſcribe. Hæc dicit ſanctus, & verax, qui habet clauem Dauid. ibid.n.1. & p.2.c.10. n.49

Ecce dedi coram te oſtium apertum. p.1.c.7.n.1

Quoniam ſeruaſti verbum patientiæ meæ, & ego ſeruabo te ab hora tentationis. ibid.n.1

Qui vicerit faciam illum Columnam in Templo Dei mei.ibid.

*Cap.*4. Et in circuitu Sedis viginti quatuor ſeniores ſedentes. p.2.c.10.n.56

7. Vidi turbam magnam,quam dinumerare nemo poterat. ibid. n.78.& p.1.c.7.n.95

9. Et quintus Angelus tuba cecinit, & vidi ſtellam de cælo cecidiſſe in terram. p.1.c.7.n.94

Et de fumo putei exierunt locuſtæ in terram. ibid.n.1

10. Accipe librum, & deuora illum. ibid.n.75

12. Mulier amicta ſole,& luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim.ibid. c.4.n.81.& p.2.c.10.n.62

Et in vtero habens clamabat parturiens. p.1.c.4.n.81

14. Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines enim ſunt: hi ſequuntur agnum quocumque ierit. ibid.c.7. n.77

Et vidi, & ecce nubem candidam, & ſuper nubem ſedentem ſimilem filio hominis. ibid.n.1

16. Et vidi de ore Draconis, & de ore beſtiæ ſpiritus tres immundos in modum ranarum.p.2. c.10.n.42

21. Vidi ſanctam Ciuitatem Ieruſalem nouam deſcendentem de cælo. p.1.c.7.n.111

Et lucerna eius eſt Agnus.p.2. c.10.n.56

INDEX

INDEX RERVM:

Cuius prior numerus, & P. Partem: Secundus, & C. Claſſem: Tertius, & N. Numerum indicat.

A.

ALEXANDER VII. *Vix tenuerat totius Eccleſiæ clauum, & aureâ amoris ſui claue Societati portam in Sereniſſimam Ditionem Venetam aperit. Conſtat ex literis ad ipſam peregregijs* p.1.c.1.n.15. *Conſtitutionem edidit reuocatoriam alterius ab Innocentio X. editæ ſuper regimine Triennali Societatis.* ibid.

ANGELI, *Aliquos ad Societatem vocant, iam peccatorum expiandi, iam conſilij petendi gratia; alios ad illam mittunt.* p.3. c.3.n.3. *ad 7. Mirabilis eorum viſio canentium gloriam S. Ignatio, Xauerio, & Miſſionarijs Societatis.* ibid.n.8

APOLOGIA. *Vide verb.* Literę in defenſionem Societatis *& præcipuè* p.2.c.10.n.10. ibid. n.15. & 42. & 80. & 81.

B.

BELLARMIN. *Cardinalis laudatur.* p.1.c.7.n.52. & 77. & 92. *Et ab Hæreticis.* p.2. c.11.n.45

BORGIA *Romam à Pio IV. auocatur diplomate perhonorifico ipſius, & Societatis.* p.1.c.1.n.5. *Benignum ſe illi præbet Pius V.* ibid. n.6. *Gratulatio Staniſlai Hoſij Cardin. de eius in Generalem electione.* ibid.c.3.n.16. *Et Joannis de Ribera Archiep. Valentini.* ibid.c.4 n.18. *Quantum Borgia à Cæſare Carolo V. æſtimatus.* p.2.c.1.n.1

BVLLÆ *Apoſtolicæ: Vide* Literæ.

C.

S. CAROL. BORROM. *Societatem ſatis commendat ex Collegiorum vtilitate, & ex filiorum erga proximos charitate.* p.1.c.3.n.1. *Eius in Societa-*

tem beneuolentiæ ſigna: & exercitiorum exiſtimatio. ibid.

CAROL. V. *Imperator cum Borgia de rebus Societatis diſcutit: & de calumnijs contra ipſam: quibus diſcuſſis calumniatores ſibi mentitos tandem exclamat: & Societatis ſe adiutorem fore pollicetur: & in morte Borgiam teſtamentarium adſcribit.* p. 2. c. 1. n. 1

CASTITAS: *Societatis commendatur.* p. 1. c. 1. n. 5. *Vnum in ea ſingulare, & quid?* ibid. n. 7. *Et vel ab Hæretico quantum laudata.* p. 2. c. 11. n. 11. & 26. & 44

CHRISTVS DOMINVS *ſe Ignatio, & Socijs propitium Romæ pollicetur.* p. 3 c. 1. n. 1. *Eoſque feſtum ſibi agere in Euchariſtiæ adminiſtratione, teſtatur: & vt pupillam oculi amat Societatem: & ad eam multos vocat. In ea morientes obuius in cælo excipit* IESVS*: quod ſingulare Ieſuitarum priuilegium eſt: ſingulariſſimus alter erga Societatem Chriſti Domini fauor: nec minor ſuit quod eius imago marmorea Societatis labores toto corpore deplorauit.* ibid.

CLEMENS VIII. *Societatis Homines Euangelium in Iaponiam intuliſſe, fideique amplectendæ Auctores extitiſſe, aſſerit.* p. 1. c. 1. n. 10. *Et cum aliqui euulgarent, ſe Societati contrarium, reſpondit, mentiri plane, ſemper enim exiſtimauit, Societatem eſſe Brachium Dextrum Eccleſiæ. Eam in Polonia reſtitui curauit, exiſtimans murum opponi firmiorem pro domo Dei non poſſe: quod idem curari iuſſit in Gallia.* ibid.

CLEMENS IX. *S. P. Ignatium colit, ac veneratur: Societatem fouet, ac fauet.* ibid. n. 16

COLLEGIA SOCIETATIS.

ACies *ſunt ad Hæreticorum auſus retundendos.* p. 2. c. 5. n. 6

Arces contra Hæreſim. p. 1. c. 3. n. 20

Decus Ciuitatum. ibid. n. 23

Examina eruditorum virorum. ibid. c. 4. n. 31

Firmamenta Religionis per Italiæ oras. ibid. c. 3. n. 1

Fontes Sapientiæ. p. 2. c. 10. n. 78

Lumina doctrinæ, & ſapientiæ lucidiſſima. p. 1. c. 7. n. 28

Mare literarum prope immenſum. p. 2. c. 10. n. 78

Neceſſaria ad Religionem Catholicam conſeruandam, ac reſtituendam. ibid. c. 5. n. 1

Præ-

Præſidia Ciuitatum. ibid.c.4. n.5

Propugnacula fidei firmiſſima. p.1.c.3.n.18

Riuuli ſalutares aquarum doctrina Eccleſiam fœcundantes. p.2.c.10.n.78

Seminaria iuuandæ Eccleſiæ præſtantia. p.1.c.1.n.15

Vtilia magnopere animarum ſaluti, fideique Catholicæ propagandæ. ibid.n.6

Vtiliſſima vrbibus præſertim hæreſum peſte infectis. ibid.

COLVMNA *Pariſiaca in Societatis infamiam erecta, in maius eius decus deſtructa.* p.1.c.1. n.13.& c.7.n.95

CONCEPTIO B.V. *immaculata quàm acriter à Societate propugnata.* p.1.c.7.n.100.& 112. & 117. & p.2.c.10.n. 48

CONCILIVM *Tridentinum laudat Inſtitutum Societatis: & IESV Nomine inſigniri voluit.* p.1.c.2.n.1. *Tarraconenſe eamdem, & Ignatium miris laudibus extollit.* ibid.n.2

CONGREGATIO *Societatis Generalis XI. gratias agit, Alexandro VII. ob reditum Societatis in Statum Venetum.* p.1.c.1. n.15. *Gratias agit Congregationi Caſſinenſi, & Luſitanæ Benedictinæ pro decreto contra Conſtantinum Caietanum in fauorem Societatis.* ibid.c.7.n.10. *Gratias etiam agit R.P.Fr. Ioanni Baptiſtæ Marinis Mag. Gener. Ord. Prædicator. Super aliqua decreta ad ſuum præclariſſimum Ordinem, in noſtri maximam beneuolentiam, & exiſtimationem.* ibid.n.53. ad finem.

CONGREGATIONES *Sodalium commendantur.* p.2.c.8. n.6.

D.

DEIPARA: *Societatis nutrix in D. Ignatij conuerſione: Aurei Exercitiorum libelli Magiſtra, & Conſtitutionum Societatis. Socios ſub eius tegumento protegit, & contra ſagam: Multos ad Societatem vocat varijs apparitionibus: cuius ope vtitur ad Hæretici conuerſionem.* p.3.c.2.per totam.

DIABOLVS: *Societatis homines miris laudibus extollit: & quantum illos & Ignatium Parentem timeat?* ibid. c.5. per totam.

E.

ECCLESIA *laudatur in Dedicatoria, per totam.*

ELOGIVM: *ſingulare Societatis eſt, omnes in ea morientes ſaluari; ſic reuelatum, Cænobiarchæ ſanctiſſimo.* p.2.c.10.n.82

EVANGELIVM: *Quantum à Societatis hominibus vbique gentium propagatum. Vide verb.* Ieſuitæ, Societas, Collegia.

EVCHARISTIA: *Eſt Paradiſus delitiarum Dei: & quantum Socij in liberali eius adminiſtratione cor Chriſti Domini recreent, ipſo atteſtante.* p.3.c.1. n.1

EXERCITIA *Spiritualia S. Ignatij commendantur.* p.1.c.1. n.1.ibid.c.3.n.1. ibid.c.4.n.23. p.2.c.10.n.83. *Vide etiam verb.* S.Gabriel.

F.

S. FELIX *Nolanorum Patronus Socios ebulliente ſanguine (ſiue manna è corpore) excipit.* p.3.c.4 n.4

FERDIN. II. *Imperator ſe Societatis filium ſemper appellabat: erga illam eius largitas, amor, & beneuolentia eximia: benigniſſimis teſtata literis: in Societatem ingredi optabat Cæſar: cuius puritatis famam à calumnijs vendicat: & illius amorem filiis hæredibus verbis perhonorificis teſtamento legat.* p. 2. c.1.n.6. *& plura ibi.*

FRANC. *Rex Bungi literas ad Pontificem dat Societatis commendatitias: & obſtat ne noſtri à Regni ſui finibus amandentur: nec prius quidquam aduerſus eos, quam contra ſeipſum tentaturos aduerſarios dicebat.* ibid. c.2. n.17

FRAN. TOLETVS *S.R.E. Cardinalis, quàm æſtimatus à Pontificibus.* p.1.c.1.n.7. *& commendatus.* ibid. c.7. n.52. *& 77*

G.

S. GABRIEL. *Exercitia ſpiritualia S.P.Ignatij maximè commendat. Et B. Virginem eorum Magiſtram extitiſſe teſtatur.* p.3.c.3.n.1

GREGOR. XIII. *Varijs Bullis Societatem commendat, & Socios quos iam Vineæ Domini palmites, iam Eccleſiæ nauiculæ validos remiges appellat. In Societate tria ſingularia obſeruat, animi demiſſionem, Vnionem, & Caſtitatem. Mira eius in Societatem beneuolentia; & præcipuè in Collegij Romani inſtitutione: Toletum, & Palmium ſibi Concionatores eligit: De Societate præclarè*

præclarè ſentit, ac loquitur: & dolet Collegiorum paucitatem. Pænitentiariam à Societate relinqui non patitur: Corſicam Socios deſtinat: Collegium Illyricum Societati tradit: & Lauretanam Domum: ac Socios filiorum loco habet. p.1.c.1.n.7. *Et plura ibi.*

GREGOR. XIV. *Societatem diuina prouidentia excitatam ſentit; adeo vt eius turbatio ad commune Eccleſiæ damnum, pax, & integritas ad eiuſdem vtilitatem pertineat. Eam pro Apoſtolicæ Sedis præſidio, contra eius impugnatores habet. Inſtitutum laudat, & Priuilegia confirmat: Et* IESV *Nomen perpetuò retinendum decernit.* ibid.n.9.per totum.

GREGOR. XV. *Quanti Societatem fecerit conſtat ex Bulla ann.1622. Et ex literis ad Carolum Lotharingum Epiſcopum Dirdunenſem, cum hic facultatem ineundæ Societatis fieri ſibi ab Apoſtolica Sede poſtularet: & ex eis, quæ publico Conſiſtorio de Ignatio Parente Sanctiſſimo, & de Xauerio Indiarum Apoſtolo, dixit, priuſquam Catholicis aris, Templis colendos admoueret.* ibid. n.12.per totum.

GYMNASIA. *Vide verb.* Collegia, Societas: Hęretici. *qui ea, ſiue Societatis Scholas mire laudant.* p.2.c.XI. *præcipuè* n.4. & 13. & 19. & 20. & 21. & 27. & 33. & 43. *Vide etiam verb.* Scholæ Societatis, *infra.*

H.

HENRIC. IV. *Rex Galliæ, & inſignis Societatis Encomiaſtes, ac defenſor: quam Muſarum illicium vocabat. De ea Henrici (inter alia multa) celebre dictum. Ille pro Societate in Gallias reſtituenda in ipſo Senatu Pariſienſi, militari, qua pollebat eloquentia perorat: & ad rationes contra eam adductas, egregie reſpondet: & tandem eius decreto reſtituta Societas: & Pyramis diruta, in eius infamiam erecta: & tandem Cor ſuum in amoris pignus Societati teſtamento legat.* p.2.c.2.n.8. *& plura ibi.*

HENRIC. I. *Rex Luſitaniæ & Cardinalis Societatem contra calumniatorum, defendit, & Socios per ſuæ Diœceſis oppida ſpargit: & Collegium antea Clericis deſtinatum tradit: duplicemque aliam domum & pluribus amplificatis, Collegium Olyſipponenſe fundat: & Eborenſe ſibi*

ſibi in domicilium eligit: Societatem ſucceſſoribus ſupra alios Ordines teſtamento commendat: & Pontifici, & Cardinali literis perhonorificis: quam vt oculi pupillam æſtimabat. ibid.n.13. per totum. *Et ibi plura.*

HÆRESIS, *quàm fortiter à Ieſuitis impetita.* p.1.c.1.n.5. & n.12. ibid.c.3.n.16.& 20.ibid. c.4.n.57. ibid,c.5. n.7. ibid.c. 7. n. 15. & 27. & 56. & 92. & 107. & 116. p.2.c.2.n.16.ibid. c. 3. n. 1. ibid. c. 5. n. 1. & 13. ibid. c. 6. n. 15. ibid. c. 8. n. 5. ibid. c. 10. n. 5. & 9. & 10. & 11. & 12. & 21. & 22. & 29. n. 42. & 47. & 52. & 56. & 66. *Vide* Ieſuitæ.

HÆRETICI. *Multi encomijs extollunt Ieſuitas; mores, literas, & Scholas Societatis.* p.2.c.XI. *fere* per totam.

I.

IESVITÆ *commendantur: Adiutores ſunt Antiſtitum ſtrenuiſſimi.* p.1.c.1.n.11

Æacides inuicti, & infatigabiles è cælo miſſi. p.2.c.10.n.12

Æſtuantes cælo ardentiſſimo contra Lutherum. p.1.c.7.n.56

Afflati ſpiritu diuino vbique terrarum. ibid.c.3.n.1

Angeli pacis. ibid.c.7.n.84

Angeli Eccleſiæ Scalam perambulantes. ibid.n.102

Angeli veloces Iſaiæ. p.2.c.10. n.64

Annunciantes Euangelium eò, quò nec ipſi Apoſtoli peruenerunt. p.1.c.4.n.57

Anteſignani veræ fidei. p.2.c.8 n.11

Apoſtoli magni Dei. p.1.c.7.n.107

Ardentes in ſtudio Religionis propagandæ. ibid.c.1.n.15

Bellatores, quibus vtitur Pontifex. ibid.n.3

Buccinatores præclariſſimi Chriſtianæ fidei. p.2.c.10.n.29

Canes Venatici Pontificis. ibid. c.11.n.46

Coadiutores Ieſu Chriſti. p.1.c.7. n.111

Cohortes fortes contra Hæreſim. p.2.c.6.n.24

Columbæ volantes Iſaiæ. ibid. c.10.n.64

Columbæ Cæleſtes. p.1.c.7.n.45

Columna vera Eccleſiæ. p.2. c.9.n.4

Commilitones ſtrenui Ord. Præd. & optimè de Eccleſia meriti. p.1.c.7.n.53

Copiæ auxiliares Epiſcoporum, pietate, ac eruditione præſtantes. ibid.n.24

Cultores nouiſſimi vineæ Domini. ibid.n.52
Defenſores Eccleſiæ Dei. ibid.c.5. n.8.& p.2.c.10.n.15
Defenſores extraordinarij Pontificis. p.3.c.11.n.39
Dimicatores ſtrenui pro fide propaganda, & Hæreticis conuertendis. p.1.c.1.n.6
Diſpenſatores fideles religionis, ac ſapientiæ. ibid.c.4.n.31
Ditantes ſuis ſcriptis Eccleſiam, innumeris voluminibus plenam. ibid.c.7.n.95
Duces pro fide armati. ibid.c.4. n.60
Duces fortiſſimi, ſub quibus, vt ſub Pyrrho Troya, hæreſis peritura. p.2.c.10.n.12
Examina apum, quarum aculeos hæreſis trepidat. p.1.c.4.n.73
Editi ad excitandum Regnum Papiſticum. p.2.c.11.n.40
Eximij vita, & exemplo. p.1.c. 4.n.60
Filij Sanctitatis. ibid.c.7.n.93
Flagella vocalia Lutheranorum. p.2.c.11.n.38
Fluuij pene marcidum orbem virtute, & literis inundantes. ibid.c.10.n.78
Fundatores fidei per Europam, & Indiam. p.1.c.7.n.45
Gens verè magna. ibid.n.116
Gladij ancipites ex ore Dei prodeuntes. ibid.n.114
Hercules ſunt in rebus exequendis. ibid.n.11
Heroës ſublimes, & admirabiles. p.2.c.6.n.1
Homines Catholicæ, & excellentiſſimæ doctrinæ. ibid.c.10.n.5
Hoſtes Euangelij Hæreticorum. ibid.c.11.n.41
Idea priſcorum, ac Sanctorum Patrum ſimillima. p.1.c.4.n. 53
Impugnatores ignorantiæ, & impietatis acerrimi. ibid.c.7.n. 50. *Et contra Antichriſtum in vltimo conflictu.* ibid.n.51
Incumbentes continuo ac laudabiliter verbi Dei miniſterijs, ac pietatis operibus. ibid.c.1. n.7
Inferentes vberem meſſem in horrea Domini. ibid.c.7.n.52
Inflammati Dei zelo. p.2.c.10 n.40
Infringentes ſumma eruditione, ac vitæ innocentia Hæreticorum pertinaciam. ibid.c.5.n.1
Inſtrumenta prima diuinæ gloriæ. p.1.c.4.n.6
Leones vigiles Salomonis. p.2.c. 10.n.56
Lincei in rerum penetratione. p.1. c.7.n.11

Lumina huius ſæculi. ibi.c.3.n.6
Magiſtri calamo, voce, & exemplo. ibid.7.n.111
Mancipia Papæ. p.2.c.11.n.46
Mercurij caleſtes.ibid.c.10.n.78
Milites ſtrenui pro religione innumeras reportantes victorias.p.1.c.4.n.73.*Et ſtrenuiſſimi in Hæreticis, & infidelibus reducendis*. ibid.n.35. *Et fortiſſimi rediuiuam hæreſim oppugnantes.* p.2.c.10.n.24. *Et quibus Pontifex debet tanquam ſuis militibus ſtipendium pendere.* p.1.c.3.n.13
Miſſi cælitus ad propagandam, propugnandamque labentem Eccleſiam. p.2.c.10.n.32
Mænia Eccleſiæ vrbem excelſam ad tutelam ambientia.ib.n.56
Nubes diuinæ. p.1.c.7.n.45. *Et volantes Iſaiæ*.p.2.c.10.n.64
Operarij æterna mercede digni.p.1 c.1.n.7.*Et vtiles ac fructuoſi in Eccleſia Dei*.ib.n.13. *Et in vinea Chriſti fideles*. ib.n.15. *Et ſumme neceſſarij his temporibus Eccleſia Dei*.p.2.c.5.n.4
Oracula Caleſtia conſilio indigentibus. ibid.c.10.n.78
Orbes caleſtes. p.1.c.7.n.11
Ornantes ſuis calamis Dei Tabernaculum. ibid.n.107
Ornati vexillis albis in cælo, ibid.n.89
Palmites veri Chriſto per charitatem coniuncti.ibid.c.1.n.6. *& frugiferi in vinea Domini toto Orbe diffuſi in animarum ſalutem.* ibid.n.7
Papicolæ: vulgari paræmia. p.2. c.11.n.38
Peſtis Lutheranorum Capitalior. ibid.n.29.& 31
Piſcatores hominum ab Aquilone ad Auſtrum, retia tendentes. p.1.c.3.n.1
Præcones Euangelici. p.2.c.10. n.78
Prædicatores optimi. p.1.c.1.n.6
Præſidia contra Hæreticos firmiſſima. p.2.c.10.n.79
Primipilares Pontificis. ibid.c. 11.n.10
Propugnacula fortia aduerſus hæreſes. ibid.c.6.n.23.*Et fidei, ab Hæreticis fruſtra impetita.* ibid.c.10.n.29. *Et cum quibus Hæretici nunquam induciás faciunt* ibid.n.10
Proſequendi præ cæteris Ord. maioribus fauoribus, & quare? p.1.c.1.n.5
Quam ſimillimi Apoſtolis. ibid. c.4.n.29
Quorum ſtudio, labore, ac diligentia Eccleſia Romana in ſeptentrione nutans ſuſtinetur. p.2.

p.2.c.10.n.15|
Quorum doctrina, & ſanguine dives Oriens. ibid.n.58
Quibuſcum diſputare, Hæreticis interdictum. ibid.c.11.n.2
Quibuſcum, tormentis potius quam argumentis certandum. ibid.n.5. *Et ſatius cum Dæmone, quàm cum illis congredi.* ibid.n.15
Quorum opera fit, ne Hæreticorum fluctibus Anglia, & Gallia reſtagnet. ibid.n.17
Quibuſcum nec ipſi Calvino ab inferis excitato diſputandi facultas conceditur ab Hæreticis ibid.n.47
Ranunculæ illi ſunt pro Pontifice coaxantes. ibid.n.42
Reficientes quaſſatos vineæ Domini muros. ibid.c.5.n.1
Refulgentes inter huius ſæculi tenebras. p.1.c.7.n.18
Remiges validi Eccleſiæ. ibid.c.1.n.7
Reparatores fidei in Orientali India. ibid.c.7.n.45
Replentes ſua odoris fragrantia Orbem. ibid.n.69
Reſtituentes florentiſſimam Germaniam ad antiquam religionis puritatem. p.2.c.10n.5
Sal terræ Ieſuitæ ſunt. p.1.c.5.n.8
Satores Germanæ doctrinæ. p.2. c.8.n.11
Seniores ante Dei Thronum armonioſis ſacrarum Concionum Cytharis ſuauiſſimum diuino Agno concinentes carmen. ibid c.10.n.56
Seraphim alarum ſuarum tegumento fidei Arcam contegentes, ac protegentes. ibid.
Servi vtiles in Domo Domini, & imprimis opportuni augendis traditis ab eo talentis. p.1.c.1.n.15
Socij ſtrenuiſſimi contra Lutherum, & ſequaces. p.2.c.10.n.47
Solertes in doctrina excolenda, & moribus informandis. ibid. c.11.n.4
Soles verſantibus in tenebris. ib. c.10.n.78
Spirantes inflammatum in Chriſti plebem amorem. ibid.n.5
Stellæ Firmamenti Societatis. p.1 c.7.n.103. *Charitatis igne Eccleſiam illuſtrantes.* ibid. n.11. *Et accenſæ æternitati.* p.2.c.10.n.31
Suſtentacula Sedis Apoſtolicæ. ibid.c.11.n.36
Tonitrua Cæleſtia. ibid.c.2.n.21. *vitijs conſopitum orbem excitantia.* p.1.c.7.n.78
Tubæ cæleſtes. p.2.c.10.n.78

Tutelares Hominū. p.1.c.3.n.25

Velites expediti ad lucrandas animas, vndique excurrentes. p.2.c.2.n.14

Viatores omni tempore parati vel ad extremas orbis regiones. p.1.c.1.n.7

Viri ſcientia ac religione perſpicui. ibid. n.6. *Et virtutibus fortiſſimi, ac robuſtiſſimi.* ibid. n.11. *Pietate, & doctrina inſignes.* ibid.n.14

Viuentes vitam exemplarem, & Apoſtolicam. ibid.c.7.n.64

Vtiles toti Chriſtianæ Reip. adeò, vt nihil illis noſtra ætas eruditius, aut religioſius tulerit. p.2.c.10.n.16.

Zelatores indefeſſi Religionis propagandæ. p.1.c.1.n.5

IESVS: *Nomen eſt, quo Societas inſignitur: & quare?* p.1.c.1.n.5. *Illo Auctore excitata.* ibid. *Eius eſt vexillum militare*: ibid.n.7. *& perpetuo retinendum.* n.9. *& à Tridentino confirmatum.* ibid.c.2.n.1: *Eſt Regium Nomen.* ibid.c.4.n.59. *Eſt lignum vitæ Paradiſi Societatis.* ibid.n.72. *Omnes hoſtium cuneos territat, ac proſternit.* n.73. *ſub* IESV *Nomine Societas prædicta multis retro ſeculis.* ibid. c.7.n.1. *Eius. nobilitatis eſt ſignum.* n.28. *Illud non ſuperbiæ, aut arrogantiæ tribuendum, ſed à Sede Apoſtolica datum, & confirmatum.* n.44. *& quare datum?* n.57. *Lampas eſt Candelabri aurei Societatis.* n.62.&ſol.n.69. IESVM *Agnum Virgines ſequuntur, ideo illo inſignita Societas.* n.75. *ſupra ipſum fundata.* n.83. *A* IESV *nominatur, quia Saluatoris ſocia in opprobriorum tolerantia.* n.107. *Non eſt in Societate vacuum* IESV *Nomen, ſed flores, & fructus [illegible]rrimos parturit.* n.108. *Illa ob filij Nomen excellentiam Matris ſine labe conceptæ buccinat.* n.112. *Eſt Societas illa Prophetarum ſub* IESV *magno Sacerdote.* n.113. *Militat ſub tanto Nomine ad occurrendum Calumniſtis.* p.2.c.10.n.24. *Illud ad extremum orbis diffundit.* ibid. n.29. *Eſt Prædeſtinatorum ſtemma.* n.77. *& Societatis clypeus contra Dæmonem: & ſcutum, quo armata vel gigantes aduerſarios proſternit: ſub hoc clypeo Societas triumphat, vincit, ac creſcit.* ibid.

S. IGNATIVS *Societatis Fundator: Abrahamus eſt alter obedientia.* p.1.c.3.n.20 *Amplificator Chriſtiani Imperij.* ibid.c.5.n.7

Ange-

Angelus ſeptimus Apocalipſeos diuinæ protectionis nube velatus: ibid.c.2.n.2
Antidotum contra Lutherum. p.2.c.10.n.10
Artifex ſapiens Ædificij Societatis. p.1.c.7.n.83
Atlas Orbem fulciens humeris doctrinæ, & pietatis. ib.c.2.n.2
Atleta fortiſſimus contra Lutherum. p.2.c.10.n.47
Baptiſta alter pœnitentia. p.1.c.3.n.20
Caput nouorum Apoſtolorum. p.2.c.10.n.78
Cinoſura Religioſæ Philoſophiæ. p.1.c.7.n.15
Cælum quinque zonis præcinctum. ibid.n.11
Colluſtratus cæleſti lumine ad inſtituendam Societatem. ibid. c.1.n.3
Columen magnum Eccleſiæ. ibid. c.7.n.6. *& firmiſſimum.* n.76
Datus mundo diuinitus in Caluini, & Lutheri oppoſitionem. n.119
Decus totius Hiſpaniæ. ibid.c.6.n.1
Defenſor Eccleſiæ. ibid.c.5.n.7
Dux eorum qui portant Sanctiſſ. IESV *Nomen coram gentibus.* ibid.c.1.n.13. *Et nouæ militiæ de cælo lapſæ.* ibid.c.2.n.2. *Et Cohortis prætoriæ inter cæteras ſtrenuiſſimæ.* ibid.c.7.n.8. *Et validi exercitus Hæreſi bellum facientis.* p.2.c.10.n.12. *& fidei.* p.1.c.7.n.125
Ethna diuini amoris. ibid.n.69
Exemplum illuſtris ſanctitatis. ibid.n.47
Extendens vltra vnius æui terminos operam ſuæ pietatis. ibid. c.1.n.12
Franciſcus alter humilitate. ibid. c.3.n.20
Fax ſacra Germaniæ. p.2.c.11. n.38
Figuratus in Simone Oniæ filio. ibid.c.10.n.78
Filius dilectus, in quo Deus ſibi complacuit. p.1.c.2.n.2
Fundator nouæ Eccleſiæ Apoſtolicã æmulantis. ibid.c.7.n.115.
Gerens animum Mundo maiorem. ibid.c.1.n.12
Gigas in fundanda Societate. p.2.c.10.n.1
Gloria Libani odore virtutis. p.1. c.7.n.52
Granum Sinapis creſcens in arborem; cuius rami toto orbe diffuſi. ibid.n.27
Gubernator ſecundus ab Apoſtolis Eccleſiaſticæ Nauis. p.2.c.10. n.78

Habens maiorem Dei gloriam vti ſymbolum ſemper in ore. p.1. c.1.n.13
Hoſtis acerrimus Hæreticorum. ibid.c.5.n.7
Ignis Cæleſtis. ibid.c.7.n.77
Indutus cæleſti clamide, militibus ſuis præfulget. ibid.c.3.n.6
Inſignis virtutibus. p.2.c.10. n.47
Inſtitutor diuinus operis eximij. p.1.c.1.n.3
Joannes alter Euangeliſta in diligendo Deo. ibid.c.7.n.90
*Ioſias noſtri temporis.*ibid. n.125
*Lucifer matutinus, cuius ſplendoribus etiam remotiſſimæ Orbis Prouinciæ illuminatæ.*ibid.n.8
Lumen Eccleſiæ. ibid.c.3.n.15
Luminare maius Orbis Chriſtiani. ibid.c.7.n.103
Magiſter fidei. ibid.n.123
Martinus alter paupertate. p.1. c.3.n.20.
Martyr in otio. ibid.c.7.n.125
Munimen Eccleſiæ perpetuum. p 2.c.10.n.21
Natus verè hominibus iuuandis. ibid.n.69
Oliua fructifera in Domo Dei. p.1.c.7.n.52
Ornamentum Hiſpaniæ. ibid.c. 6.n.1
Parens felix progeniei felicis. ibid.c.7.n.71. *Et communis omnium.* ibid.n.125
*Patriarcha magnus Eccleſiæ.*ibid n.116
Paulus alter commutatione vitæ. ibid.c.1.n.20
Pharus accenſa in huius vitæ pelago ad ignorantiæ tenebras depellendas. p.2.c.10.n.78
Plenus Spiritu Sancto in Societate inſtituenda. p.1.c.7.n.128
*Prodigium ſanctitatis.*ibid.n.15
Propugnator Reip. Chriſtianæ. ibid.c.2.n.2. & *Eccleſiæ acer propugnator, ac defenſor : & ſanctæ Inquiſitionis affectiſſimus.* ibid.c.5.n.7
Reſtaurans in Eccleſia Dei collabentia virtutum ædificia. ibid.c.7.n.128
Sagitta è diuina pharetra emiſſa. ibid.n.52
Seraphicus nomine. ibid.n.69
Sol ſplendens inclytæ Societatis. ibid.n.121
Specula in Catholicæ Eccleſiæ ſummo vertice collocata. ibid. c.10.n.78
Speculum prudentiæ. ibid.c.7. n.43
Spiritus ſalutis. ibid.c.2.n.2
Succeſſor Pauli. ibid.c.7.n.6
Tertius collabentis Mundi ſuſtentator. ibid.n.52

Thau-

Thaumaturgus miraculis. ibid. c.3.n.20

Theſaurus Communis orbis terrarum. ibid.

Thomas alter Aquinas Caſtitate. ibid.

Turris pactionis ad Eccleſiæ munimentum. p.2.c.10.n.78

Vas electionis ad mundi conuerſionem. p.1.c.7.n.6

*Vexillifer Æterni Regis.*ibid.c.3.n.6

Vir verè prælectus à Domino. ibid.c.1.n.13

Vitis abundans adeò creſcens in filijs, vt vbique ramos extendat. ibid.c.7.n.52

INSTITVTVM *Societatis laudatur.* p.1.c.2.n.1.ibid.c.4.n.57. ibid.c.5.n.2.p.2.c.2.n.14.ibid.c.5.n.9.ibid. c.10.n.26.& n.27.ibid.c.11.n.48.& p.3.c 1.n.1. *Vbi à Chiſto Domino dicitur, quod ab Æterno ſuo Patre eiuſmodi prodierit Societatis Inſtitutum.*

S. IOAN. EVANGEL. *ſingularis eius fauor erga Societatem : Cuius nomen aureis notat literis, vt adoleſcentem ad eam adducat.* p.3. c.4.n.2. *Ioannes, & Ignatius in Spiritu, & Dei amore, quam ſimiles.*p.1. c.7.n.90

IOAN. III. *Luſitaniæ Rex ſe totam Societatem (ſi ad Luſitaniam veniret) ſuis expenſis ſuſtentaturum, dicebat. Illam Regijs Magiſtratibus, & Pontificibus commendabat : & noſtrorum curæ totius Orientis conuerſionem committit, quos Apoſtolorum glorioſo nomine condecorat: (quod hactenus in toto illo Luſitano Regno perſeuerat.) Quantum Regi pientiſſimo debeat Societas tum in Luſitania, tum in India.* p.2.c.2.n.11.per totum.

IVLIVS III. *Societatem contra Archiepiſcopum Toletanum defendit: Cuius contra Societatem decreta iubet reuocari; & eam amari à toto orbe teſtatur : ſed falſa ſuſpicione iraſcitur : & tandem Regis Romanorum placatur literis. Ignatium Parentem accerſit, & benigne alloquitur: ſuumque patrocinium Societati promittit : & annuos redditus Romano Collegio; etiam Salmantino. Cæſarauguſtæ nobis domicilium donat: & Ignatium ad ſe iubet accurrere, quoties Profeſſa domus in egeſtate ſit. Tria Collegia apud Turcas collocari ſtatuit : & neceſſariam ad conuerſionem Hæreticorum reputat Societatem quam Bullis præclaris in eius commendatio-*

dationem illuſtrat. p.1.c.1.n.2. per totum: *& plura ibi.*

LAINES *Creatur Generalis Societatis: & laudat Pius IV. Comitiorum exitum, eius creationem, & Societatem.* p.1. c.1. n.5. *Eum Cardinalis Auguſtanus exequijs honorificis honeſtauit Dilinga, celebrauit emortuum: de quo Pontifice creando actum in Conclaui, dixit: & crearetur, niſi fugam arriperet.* ibid.c.4.n.5. *In Tridentino Concilio pro ſapientiæ Oraculo habitus.* p.2.c.10.n.31

LITERÆ *In commendationem Societatis.* p.1.c.1.n.5.& 6. & 15. ibid. c. 3. n. 11. & 17. ibid. c.4. n.17. & 23. & 26. & 74. & 78.ibid.c.5.n.8.ibid.c.6. n.1. ibid. c.7.n.2.& 18.& 53. & 89. & 125. p. 2. c.1. n.3. & 4. ibid.c.2. n.1. & 2 & 4. & 9.& 11. & 13. & 14. & 15. & 17. & 18. & 19. & 21. & 27.ibid.c.8. n.4. ibid.c.4.n.2. & 3 ibid.c.5. n.1. & 2. & 4. & 13.& 17.ibid. c.7.n.5. & 7. & 9.ibid.c.8.n.6. & 11. & 12. ibid. c.9.n.1.& 5. ibid.c.10.n.1.& 17.& 27.

LITERÆ *In defenſionem Societatis.* p. 1. c.1. n.5. ibid. c.4. n.4. & 5.& 21.&.27.& 59.ibid. c.5. n.1.ibid.c.6.n.2.ibid.c.7. n.5. &9. & 10. & 27. & 40.& 43. & 44.p.2.c.1.n.6.ibid.c.2. n. 17. ibid. c.4. n.7. ibid. c.6. n.1. & 5. & 7. & 13.& 20.ibid. c.8.n.1.& 2.ibid.c.10.n.10.& 15. & 42. & 79. *Vide etiam ſupra verb.* Apologia.

LVDOV. XIII. *Rex Galliæ Patris ſui decretum de reſtituenda in Gallias Societate, confirmat.* p.2.c.2.n.9. *& S.P. Ignatij Canonizationem enixe petit: Cui perhonorificam in Monte Martyrum inſcriptionem ponit: & Societatem hæreſum deſtructricem, & fidei Catholicæ amplificatricem appellat.* ibid.

LVDOV. XIV. *eius filius vniuerſitatem ab Hæreticis ablatam Societati tradit.* ibid.n.10

LVDOV. *Princeps Luſitanus, & Joannis III. Regis frater ſocijs adnumerari expetit, perfecturus haud dubio niſi Ignatius reſtitiſſet.* p.2.c.4.n.6

M.

B. MAGDALEN. DE PAZZIS *Carmeli gloria, inſignem de S.P. Ignatio viſionem habet.* p.1. c.7. n.90. *Et à Sereniſſ. Maria Regi Galliæ Henrico IV. deſponſata reditum Societatis in Gallias ardenter precatur, tanquam vnum*

ex magnis obſequijs in illius Regni beneficium: ob idque promittit prolem maſculam. ibid.

MARCEL. II. *Societatis homines, milites ſuos, ac bellatores nominat: ac duos Theologos apud ſe habendos poſtulat: eos ad dignitates Eccleſiaſticas expetebat, niſi Ignatius oppoſitum ſentiret. Hunc, & Societatem miris laudibus extollebat: qua recreabatur, & opus eximium appellabat.* p.1.c.1.n.3

MARGARITA *Hiſpaniæ Regina, & vera Societatis mater in Salmantini Collegij fundatione.*p.2.c.2.n.2. *Tantus erat eius erga Societatem amor, vt pro ea mercenaria fieret apud Indos*: ibid. *quam Proregibus, ac Prætoribus commendabat.*ib.n.3 *& vt conſeruatricem in Germania Catholicæ Religionis teſtamento commendatam reliquit.*ib.

MARIANA *Hiſpaniæ etiam Reginæ, ac Margaritæ auiæ in amore Societatis æmula, duas illi Cathedras Theologiæ in vniuerſitate Complutenſi, ac Salmantina fundat: & quam bene de toto Ordine loquatur, ac ſentiat.*ib.n.4

MARTYRES *Societatis laudantur.*p.1.c.7.n.78.& 107.& 116. &p.2.c.6.n.21. ibid.c.10. n.31.& alibi.

S. MICHAEL *Sociorum aduentum in Regnum Mexicanum prædixit.* p.3.c.3.n.2

MISSIONES *Societatis commendantur.*p.1.c.1.n.14.ib.c.4. n.44.&73.&74.ib.c.7.n.1.& 7.&11.&28.&83.p.2.c.5.n.12. ib.c.6. n.15. ib.c.10.n.69 p.3. c.3.n.8. *vbi mira deſcribitur Angelorum viſio, Miſſiones, ac Miſſionarios Societatis laudantium, & canentium gloriam.*

N.

NOMEN. Vide ſupra IESVS.

O.

ORDO: *Benedictinus in ſuâ Congregatione Caſſinenſi, decretum dedit contra Conſtantinum Caietanum in Societatis fauorem.*p.1.c.7.n.9.*& in Congregatione Luſitana alterum contra eumdem Conſtantinum, & aſſeclam Ioannẽ à S.Thoma.*ib.n.10

*Carthuſianus: in ſuo Capitulo Generali, peculiarem cum Societate vix nata germanitatem conſtituit.*ib.n.18.*& Ioanni Pinetæ filio Bœtico, & ſcriptori celeberrimo, Anniuerſarium perpetuũ per totum Ordinem perſoluendũ aſſignat, & in Kalendarijs domorum ſingulariter ſcribendum.* ib.n.23

Dominicanus, in tribus Capitulis Generalibus: Valentino an. 1596. *&* *an* 1644 *&* 1656. *Romæ celebratis Societatem, eiuſque miniſteria, miris laudat encomijs, & vnionem inter vtrumque Ordinem ſtricte commendat.* p.1.c. 7.n.53. per totum..

Franciſcanus: in ſuo Capitulo Generali etiam Valentino an. 1565. *celebrato, Societatem colit, & vinculis ſuæ charitatis conſtringit.* ibid.n.54

Carmelitanus: Diſcalciatus in ſuo etiam Capitulo Generali Romæ habito, decreto in Societatis fauorem ſuper ſcripta B.M.Tereſiæ perhonorifico. ibid.n.99

P.

PARAQVARIA *Terra eſt, quã Societatis filij ſuo ſanguine irrigarunt: ex quo mira fœcunditas, & fructus ſubſecuti.* p.2.c.6. n.20 *Societatem ex ea propulſaſſe fuit, virtutem, modeſtiam, religionem, & effrænis licentiæ frænum ablegaſſe.* ibid. *Prouincia Paraquaria Societatis plus omnibus laborauit.* p.1.c.4.n.71. *Eius zelus, & egregia opera commendantur.* ibid.n.74

PATER ÆTERN. *Filio ſuo commendat Societatem.* p.3.c.1.n. 1. *Et eius Inſtituti Auctor.* ibid.

PAVL.III. *Bullis præclaris Societatem confirmat, & extollit* p. 1.c.1.n.1. *& Socios in Siciliam, deſtinat: ſuumque fauorem in perpetuum pollicetur: & ſe Societatis defenſorem conſtituit, in fundatione præcipuè Collegij Salmantini: & contra Canum: exercitiorum libellum commendat: Collegium Germanicum contra hæreſes inſtituit, & tradit Societati, quam digitum Dei vocat.* ibid.

PAVL.IV. *Quantus eius amor, & beneuolentia in Ignatium.* p.1 c.1.n.4. *Eius egregia verba ad Patres Congregationis in Societatis laudem quam ſupra Chriſti Petrã fundatam ait: ad laborum conſtantiam, & ad mundi odia pro Eccleſia ſubeunda hortatur Socios: quos non ad delitias, ſed ad laborem, & Crucem vocatos dicit: & multiplici benedictione replet. Eos ad ſe tanquam filij ad Patrem iubet accurrere, & tres Cardinales in Societatis curam intendere: ſed ipſe pro ſingulari eius Patrono, ac proprio Parente vult haberi.* ibid.

PAVL.V. *Societatem multipliciter laudat, & Religionem nunquam ſatis laudatam ait: & ſe illius vindicem futurum ſpondet: Adiutricem Antiſtitum, & ardentem*

tem

tem in obſequio ſacræ Tiaræ plane fatetur: & eius filios fortiſſimos, ac robuſtiſſimos virtutibus viros appellat. p.1.c.1.n.11.

S.PETRVS. *Ignatium è muro cadentem, & cruri fractum ſanat, vt ſurgat Societas.* p.3.c.4.n.1. *Et Ioanni Fernandez filio cæli valuas aperit, cuius paupertatem cæleſtibus hominibus dignam aſſerit.* ibid.

PETRVS CANISIVS, *Tanti à Pontifice Pio IV. æſtimatus, vt diceret, quod ille peteret, ſe gratiſſimo animo conceſſurum.* p.1.c.1. n.5. *Illum iubet Pius V. demandatam à Pio IV. legationem proſequi.* ibid. *Hæreſis ictus Eccleſiæ Capiti in Germania imminentes, Societas (quæ Brachium Dextrum Eccleſiæ eſt) cum ſuo Caniſio auertit.* ibid.c.7.n.92. *Ad eius ſapientiam ſtupebat Germania.* p.2. c.10.n.31. *A Raynolda vidua ſanctiſſima per viſum oſtenſus eſt Caniſius Socijs adiungi, antequam Societas Neomagum veniret.* ib.n. 59. *Eius fama in Vniuerſitate Ingolſtadienſi.* ibid.c.9 n.3

PHILIP. II. *Societatem in Belgium admittit, multiplici Collegiorum fundatione; quam ad extirpandas hæreſes imprimis vtilem teſtabatur: & literis à Generali Societatis expetit ad Indicam expeditionem, ad Peruanam, & Mexicanam. Illam præſidium Belgicarum Ciuitatum vocabat, præ ipſis armis maxime idoneam: ab accuſatoribus defendit, & ad morum reformationem eligit.* p.2. c.2.n.1. per totum.

PHILIP. III. *Societatem ad Gorgadas, & ad Sinas poſtulauit: & autographas literas dedit pro fundandis per illud Regnum domicilijs quindecim, & victu Sociorum ter centum: Non minor eius liberalitas in Salmantini Collegij fundatione.* ibid. n.2

PHILIP. IV. *Pro Societate, & ardentiſſimo S. Xauerij Indiarum Apoſtoli amore, in lege Luſitanâ diſpenſat: & Academiam Imperialem Matriti erigit: & in Miſſione Caſtrenſi Societatem defendit, quam anteponit militum armis; & commendat Proregi Peruano: & in Indorum ſpiritualí adminiſtratione conſeruari iubet.* ibid.n.4

PIVS IV. *Maioribus fauoribus præ cæteris Ordinibus proſequendam Societatem, dicit; & quare? & ſe vſque ad ſanguinem fauturum aiebat. Literas in Societatis commendationem accipiens ab Hiſpano Rege, illis ſe neuti-*

neutiquam indigere, teſtatur. In Germania plurima Collegia deſiderat: Et Romanum Hiſpano Regi commendat: & ſe Societatis Patronum, ac Protectorem declarat. Literæ Pontificis ad Imperatorem pro tuenda contra libellarios Societatis fama: Aliæ Eiuſdem ad Archiepiſcopum Moguntinum contra eoſdem: Cui Moguntinum Collegium etiam commendat: Aliæ Pij literæ ad Galliæ Regem in vexatione Collegij Pariſienſis p.1.c.1. n.5. per totum: *& plura ibi.*

PIVS V. *Ample commendat Societatem, iam Bullis Apoſtolicis, iam literis ad Archiepiſcopum Colonienſem pro Colonienſi Collegio: & alijs peregregijs pro Duaceno. Benignum ſe Borgiæ, & Societati præbet: multumque eâ vtitur. Confirmat eius Priuilegia, & Miſſiones inſtituit. Sermones varij de Pontificis animo erga Societatem: ſed verus erat: & plurimum eius opera rurſus vtitur, & concionatorem ſibi ex eâ eligit & tres alios in Vaticano iubet concionari; & in ſacello Pontificio latine dicere. Eius in Societatem beneuolentia: quam Epiſcopo Canarienſi commendat: reſtituit, & laudat Societatis Priuilegium Cœnobia Monialium non curandi.* ibid. n.6. *& ibi plura.*

R.

REDVCTIONES *Societatis laudatæ.* p.1.c.4.n.71. & p.2.c.6.n.17. ibid.c.7.n.9. *vbi huius noſtræ Prouinciæ Paraquariæ Reductiones (ſeu Doctrinæ) mire commendantur, ex laboribus prope immenſis, Templorum ornatu, Muſicorum cantu, Indorumque ſubiectione Deo, & Regi. Illæ ſunt veluti Eliſij Campi, & gloria Paradiſi.* ibid. *Vide etiam ſupra verb.* Paraquaria.

S.

SALMERON *Italiæ Magiſter conclamatur.* p.2.c.10.n.31. *Eius fama in Vniuerſitate Ingolſtadienſi.* ibid.c.9.n.3

SCHOLÆ *Societatis ſunt Religionum Seminarium.* p.1.c.4. n.33. *Quam vtiles & neceſſariæ Reip.* ibid.n.58. *Antidotum contra hæreſes efficaciſſimum.* p.2.c. 1.n.2. *Veram fidem inſtillant.* ibid.c.5.n.6. *ſunt magnum præſidium ad auitam religionem reſtaurandam.* ibid.c.10.n.3. *A Societatis Scholis omnes ſcientiæ ſuam originem agnoſcunt.* ib.n.50. *Vt quæ habent ſapientiæ clauem.* ibid.

ib.n.49.*Et à quibus ſtudia humi depreſſa, excitata ſunt.* ibid. n.80 *Vide ſupra verb.* Gymnaſia. *Et paſſim alibi commendantur Scholæ Societatis ex neceſſaria iuuentutis educatione: vt* p.1.c.6.n.8.&c.

SCIENTIA MEDIA *Societatis commendatur à ſapientiſſ. Magiſtris Benedictinis Salmant. Collegij Procuratori ſuo Gener. Romæ exiſtenti.* p.1.c.7.n.5. *& à clariſſ. Ciſtercienſium Familia.* ibid.n.33 *Et Pontifici Clementi VIII. literis peregregijs à Maria Auguſta Maximiliani Cæſaris coniuge meritiſſima.* p.2.c.1.n.3

SEBASTIANVS *Rex Luſitanus quantam de Societate opinionem habuerit? & quanta eius liberalitas in fundandis Collegijs: Societatis Cauillatores impudentiæ mancipia appellabat.* p.2.c.2.n.12

SEDES APOST. *Quantum venerata, ac propugnata ſit à Societate.* p.1.c.1.n.1.& 7.& 11.&13 & p.2.c.3.n.1.c.11.n.36. & 40. *Et paſſim alibi. Ideo Pontifex Summus ſe Societatis Protectorem conſtituit.* p.1.c.1.n.5. *Et iniuriarum vindicem.* ibid.n.11

SIGISMVND. *Princeps Tranſyluanus ſub Societatis educatus diſciplina: quam contra tumultuantem plebem defendit: eiuſque conſtantia in Magiſtro Ieſuita retinendo: & in Societate Lituaniæ conſeruanda, etiam Regni, & vitæ diſcrimine: ſed tandem Hæreticorũ de noſtro exilio decretis inuitus ſubſcribit: Viaticum vero Patribus exulantibus dat, cum perhonorifico de eorum virtute, & innocentia teſtimonio.* p.2.c.4.n.7

SIMON RODERICIVS *Inſtituendo Luſitani Principi præficitur: in eiuſq; aduentu Ioannis III. Regis Societatis ſtudioſiſſimi quãta alacritas?* ibid.c.2.n.11

SIXTVS V. *Vani rumores de alienato à nobis huius Põtificis animo: ſed eius benignus ſermo ad Claud. General. oppoſitum ſuadet: & Societatis Inſtitutum laudabile, & Eccleſiæ vtile fatetur.* p.1.c.1.n.8

SOCIETAS IESV.

Abiſac Sunamitis eſt Mundum frigidũ calefaciens. p.2.c.10.n.66

Abyſſus doctrinæ profundiſſima. p.1 c.7.n.45

Aceruus tritici lilijs puritatis vallatus. ibid.n.62

Acies verè ignea contra Lutherum. ibid.c.3.n.20. *& ſuorum bellatorum ſanguine purpurata.* ibid. *& Eccleſiæ pedeſtris bombardis armata charitatis.* p.2.c.10.n.66

Ædificium ſublime, cui celſa Eccleſiæ domus innititur. p.1. c.7.n.45. *& pretioſo lapide varium, & ad perpetuitatem firmum.* ibid.n.83
Æmula ſolis. p.2.c.10.n.56
Ærarium publicum doctrinæ, & ſanctitatis. p.1.c.4.n.18
Afferens plus vtilitatis Eccleſiæ, quàm damni Hæretici. ibid. c.7.n.116
Afflata ſpiritu ſancto in ſua fundatione. ibid.c.1.n.1
Ager fertilis multiplici animarum fructu. ibid.
Agmen egregium Crucis vexilla in remotiſſimas nationes inducens. p.2.c.10.n.78
Amplificatrix fidei Catholicæ. ibid.c.2.n.9
Ancillata diuinæ gloriæ, & animarum ſaluti. ibid.c.10.n.56
Aquila inclyta ſuſtinens ſapientiæ ſolem. ibid.c.4.n.54
Arbor iuxta perſecutionum aquas plantata. ibid.c.7.n.110
Arca ſcientiarum. ibid.c.10.n.56
Ardens in obſequio Pontificiæ Tiaræ. p.1.c.1.n. 1
Arietans virtutum bombardis vitiorum arcem. ibid.c.7.n.8
Armarium ſacrarum ſcientiarum p.2.c.10.n.31
Armata IESV *clypeo vel gigantes aduerſarios proſternit.* ib.n.77
Arx firmiſſima Religionis. p.1. c.4.n.53
Aſylum virtutis tutiſſimum. p.2. c.10.n.56
Athenæ diuinæ virtute, nobilitate, & ſapientiâ. p.1.c.7.n.45. *& Euangelicæ.* ibid.n.111
Atlas Eccleſiæ. ibid.n.62
Aureus annulus, cuius gemma, Ioſephus Anchieta.ib.c.4.n.55
Auxilium Antiſtitum. ibid.n. 1
Baſis ſupremæ ſedis. ib.c.7.n.120
Bellatrix generoſa pro Chriſtiana fide. ibid.c.4.n.20
Bellatrix Legio tot inſignita ducibus, quot militib. p.2.c.10.n.56
Beniamin Eccleſiæ. ibid.n.65
Brachium Dextrum Eccleſiæ. p.1. c.1. n. 10. *& Hæreſis ictus Eccleſiæ Capiti imminentes auertens.* ibid.c.7.n.92
Buccinatrix Chriſtianæ fidei præclariſſima. p.2.c.10.n.29
Calcar æmulationis. ibid.n.31
Candelabrum aureum filijs velut lampadibus præfulgens. p.1. c.7.n.62. *& habens pro lampade* IESVM. ibid. *& diuina manu elaboratum.* p.2.c.10. n.65
Cinctura ſapientiæ fulgentiſſima. ibid.n.56
Ciuitas lucis contra ignorantiæ tene-

tenebras.p.1.c.7.n.45. *& literarum ſuprema*. ibid.n.107
Claſſis contra ſatanam, quâ nulla maior inſtructa.p.2.c.10.n.3
Clima felix intellectuum. ib.n.31
Cælum totum terrarum orbẽ complectens.p.1.c.7.n.66.*& cuius filij ſtellæ ſunt charitatis igne Eccleſiam illuſtrantes*.ib.n.111
Cænaculum Domini. ibid.
Cætus Apoſtolicus.ib.n.43.*& ex floridioribus Eccleſiæ*. ib.n.74
Cohors Pontificis contra Hæreticos.ibid.c.1.n.5. *& Eccleſiaſtici exercitus ſtrenuiſſima*: ib. c.7. n.8. *& Prætoria ſacræ Bellonæ*. p.2.c.10.n.56
Collegium Apoſtolicũ.p.1.c.7.n.111
Columen veritatis. ibid.n.120. *& labentis Chriſtianæ Reipublicæ*. p.2.c.10.n.56
Columna nubis, & ignis. p.1. c.7.n.45.*& Eccleſiæ firmiſſima*. ibid.n.91
Compendium omnium Religionum. ibid.n.84
Conſeruatrix Catholicæ Religionis. p.2.c.2.n.3
Conſtantiſſima in ſuo primitiuo feruore. p.1.c.1.n.13
Cor Eccleſiæ. ibi.c.7.n.62
Coronanda Ciuica corona.ib.n.77
Coronata Martyribus Anglicanis. ibid.c.1.n.18
Debellatrix errorum.ib.c.7.n.86
Decus Italiæ. ibid..n.121
Defectura non prius, quam omnes hæreſes ſint extinctæ.p.2.c.10 n.12
Defenſa ſidereo clypeo, armiſque cæleſtibus. p.1.c.7.n.45
Defenſatrix auctoritatis Apoſtolicæ ſedis effuſo ſanguine. p.2. c.3.n.1. *& iuris Regum*. ib. c.1.n.6
Depellens ab ouili Chriſti graſſantes Hæreticorum peſtes. p. 1. c.4.n.26
Deſignata in Angelo Philadelphiæ. p.2.c.10.n.49
Deſtructrix hæreſum.ibi.c.2.n.9
Diadema Benedictinæ Familiæ. p.1.c.7.n.8
Digitus Dei. ibid.c.1.n.1. fin.
Diſciplina totius virtutis. p.2. c.10.n.56.
Ditiſſima Martyribus, & ſcriptoribus. ibid.
Dolor inuidiæ. ibid.n.31
Domicilium Sanctitatis cælo gratiſſimum. ibid.c.5.n.10
Domitrix Hæreticorum.p.1.c.4. n.59
Domus excelſa nobilitatis. ibi.c. 7.n 45. *& amicorum* Dei.ib. n.107.& IESVS. ibid.n.113
Donum Dei *Eccleſiæ præſtitum*. p.2.c.10.n.1

Eccle-

Eccleſia noua primæ Apoſtolicæ æmula. p.1.c.7.n.125
Educta vt Moyſes è tribulationum aquis. ibid.n.37
Electa vt ſol. ibid.n.78
Elogium ſui ipſius. ibid.n.69
Emporium virtutum, ac ſcientiarum. ibid.c.4.n.53
Energia ardens diſcurſuum. p.2.c.10.n.31
Equus Troianus ex quo viri inſignes prodiere. p.1.c.7.n.74
Excitata Auctore IESV.ibid.c.1 n.5. *& nouiſſimè à diuina prouidentia* ibid.n.9. *& cum refrixiſſe charitas videbatur.* ibid. c.4.n.3. *& iugulandis Hæreticis.* p.2.c.10.n.2
Exemplar doctrinæ, & eruditionis. p.1.c.7.n.69
Exemplum orbis. ib.n.112
Exercitus hoſtibus formidabilis. ibid.c.4.n.73. *& Hominum accinctorum Eccleſiam triumphis locupletantium.* p.2.c.10 n.78
*Exonerans Regum, & Epiſcoporum conſcientias.*p.1.c.4.n.74
Fabrica fælix, ac fortunata ſupra IESVM *fundata.* ib.c.7.n.83
Faſciculus Doctorum, Apoſtolorum, Virginum, ac Martyrum. ibid.n.45
Ferax Sanctorum. ibid.n.120
Firmamentum ſtellarum. ib.n.111
Flabellum refrigerans hominum corda. p.2.c.2.n.21
*Fodina Doctorum.*p.1.c.7.n.120
Fons amoris, ac pietatis. ib.n.30. *& ſapientiæ.* ibid.n.45
Fons paruus creſcens in fluuium. p.2.c.10.n.65. *& Doctorum ſacratiſſimus.* p.1.c.7.n.61
Formidoloſa hoſtibus. p.2.c.10. n.68
Frænum morum, & effrænis libertatis. ibid.c.6.n.20
Fructuoſa in vinea Domini, verbo, & exemplo. p.1.c.1.n.7
Fulcrum ſurgentis Eccleſiæ. p.2. c.10.n.56
Fundata ſupra Chriſti Petram. p.1.c.1.n.4
Genitrix cunctarum Nationum. ibid.c.7.n.81.& 116
Gigas ad currendam viam virtutis & literarum. ibid.n.78
Gladius ſpiritus. p.2.c.10.n.56
*Gloria Eccleſiæ.*p.1.c.7.n.121*&* *diſciplinarum.* p.2.c.10.n.22
Glorioſa & ſcriptorum calamis, & Martyrum ſanguine. p.1. c.7.n.96
Granum frumenti ex triticeo IESV *grano in Eccleſia natum.* ibid.n.62
Grex lectiſſimus. ibid. c.3. n.17
Habens Procuratorem ſpiritum S. ibid.

ibid. c.7. n.21. *& pro ſcopo præcipuo ſalutem animarum.* ibid. n.7. *Et ſapientiæ clauem.* p.2. c.10. n.49. *Et hoſtem cum Eccleſiæ Capite communem.* ibid. n.81. *Et Crucem pro baculo, pro Socio* IESVM. p.1.c.7.n.28.

Hercules Atlantis *in Romano cælo.* ibid.n.120

Heua noua in Eccleſiæ Paradiſo veterem ſuperans. ibid.n.30

Honos Hiſpaniæ. ibid.n.121

Hortus amœniſſimus virtutum incrementis. ibid.c.4.n.72. *& delitiarum Chriſti Domini,* ibid.c.7.n.17

Hoſtis idololatriæ. ibid.n.120

Humerus Eccleſiæ fidem ſuſtentans. ibid.n.61

Idæa Sanctitatis. ibid.n.69

Ieruſalem noua de cælo ad Eccleſiæ reparationem deſcendens. ibid.n.111

Illicium Muſarum. p.2.c.2.n.8

Illuſtrans Eccleſiam ſuæ doctrinæ radijs. ibid.c.10.n.58

Illuſtrata nunquam dignis encomijs. p.1.c.7.n.69

Illuſtris literarum eruditione. ibi. c.5.n.7

Imago glorioſa dotum. p.2.c.10. n.31

Implens viris ſelectiſſimis Religiones. p.1.c.7.n.77. *& orbem hominibus Eccleſiam propugnantibus.* p.2.c.10.n.43

Inimica erroris. p.1.c.7.n.96

Inſtituta diuinitus Hæreticis iugulandis. p.2.c.10.n.2

Inſtrumentum Muſicum exorientis fidei. p.1.c.7.n.11. *& præcipuum poſtremi triumphi à Luthero reportandi.* ibid.n.94

Inuincibilis ſuorum calamis perfidum Hæreticorum vulgus explodens. ibid. n.15

Iurans in verba Romani Pontificis. ibid.c.1.n.12

Laborans præ cæteris in plantanda vbique Cathol. Religione. p.2.c.1.n.6

Lapidicina cæleſtis. ibid.c.10. n.56

Laudata nunquam ſatis. p.1.c.1. n.11

Legio in Eccleſia Dei fortiſſima. ibid.n.12

Lingua ſalutaris. ibid.c.7.n.37

Locupletans ſpiritualibus incrementis Eccleſiæ horreum. p.2. c.10.n.68

Lumen Eccleſiæ. ibid.n.36

Luna perpetuo creſcens. ibid.c.5. n.10

Lux magna ingruentibus perſecutionum Aquilonibus magis accenſa. ibid.c.10.n.65

Machina ad maiorem Dei gloriam affabre expollita. ibid.n.77
Malleus Hæreticorum. ibid.n.120
Manus præſidiaria contra Hæreticorum tela à Deo ſubmiſſa. p.1.c.7.n.40. *& auxiliaris contra nouum Sennacherib.* p.2.c.10.n.12
Mare immenſum doctrinæ cæleſtis. p.1.c.7.n.30
Margarita pretioſa. p.2.c.10.n.51
Martyr voluntaria p.1.c.1.n.6
Mater Martyrum. ibid.c.7.n.79. & 119
Microcoſmus Religionum omnium. ibid.n.94
Militans ſub Nominis IESV *vexillo.* ibid.c.1.n.7. *& ſtrenuiſſime pro immaculata Virginis Conceptione.* ibid.c.7.n.100
Militia ſacra Catholici nominis defenſione, & Hæreticorum excidijs clariſſima. ibid.c.1.n.12. *& vel ipſis Inferorum copijs formidanda.* p.2.c.10.n.21
Minerua ſcientiarũ. p.1.c.7.n.92
Miraculum Ignatij maius. p.2.c.10.n.65
Mulier Apocalyptica Ieſu Sole veſtita. ibid.c.4.n.81
Murus firmior pro Domo Dei. p.1.c.1.n.10
Nata ad Eccleſiæ bonum. ibid.c.3.n.16. *Et ad Imperium Hiſpanorum promouendum.* p.2.c.11.n.9
Nauis Chriſtianæ Religionis bellicum apparatum comportans. p.1.c.7.n.11
Nidus numeroſa prole fœtoſus. ibid.n.107
Nitens Angelica puritate. ibid.n.17
Nubes limpidiſſima omnes irrigans. ibid.n.45
Obarmata literarum peritia velut ſeptemplici clypeo. ibid.n.8
Obiectum famæ. p.2.c.10.n.31
Occaſus Diaboli. p.1.c.7.n.37
Officina ſanctitatis. ibid.n.45. *& Euangelij maxima.* ib.n.106. *& ſpiritualium apum.* ibid.n.111. *& ſplendida literarum.* p.2.c.10.n.17
Oleum cæterarum Religionum lumina conſeruans. ibid.n.77
Olympus eminentiſſimus veritatum. ibid.n.31
Opus diuinæ ſapientiæ. ibid.n.1. *& eximium.* p.1.c.1.n.3
Ordo Apoſtolicus. ibid.c.7.n.28. & 43. *& cuius claritas obnubi nequit ſine Catholicæ Eccleſiæ detrimento.* ibid.c.5.n.1
Ornamentum ex præcipuis Eccleſiæ. ibid.c.4.n.77. *& cæterorum Ordinũm.* ibid.c.7.n.69. *& fidei.* ibid.n.106

Palma ſublimis Eccleſiæ. ib.n.75
Paradiſus delitiarum Chriſti. ibid.c.4.n.72
Parens totius orbis. p.2.c.10.n.56
Pars Eccleſiæ nobiliſſima. p.1.c.7.n.62
Parta ab Eccleſia Lutheranæ hæreſis preſſa doloribus. ib.n.94
Pedes Eccleſiæ, quibus illa progreditur, & ſuſtentatur. ib.n.62
Perfectio ſeculi. p.2.c.10.n.22
Peruolans Orientem, Occidentemque geminis charitatis alis Dei, & proximi. ibid.n.56
Petra, in qua impingunt Heretici. p.1.c.7.n.103
Phalanx fortiſſima contra hereſim. p.2.c.10.n.21
Pharus virtutum. ibid.n.22
Planta generoſa, ac cæleſtis per totum orbem copioſis fructibus excreſcens. p.1.c.3.n.77. *Et ab ſpiritu Sancto conſita*, ibid c.7.n.45. *& in agro Dominico diuina diſpoſitione plantata*. ibid.c.1.n.14
Plena voluminibus pro fide, & contra hereſim. ibid.c.4.n.74
Pompa Germaniæ. ibid.c.7.n.121
Præcincta ſcientiarum omnium inſigni toga. ibid.n.106
Prædicta à Ioachimo Abbate Benedictino multis retro ſæculis. p.1.c.7.n.1. *Et a S. Vincentio Ferrerio Ord. Præd.* ibid. n. 52. fin. *& à S. Ioan. Euang. in quinto Angelo Apocal.* ibid. n.94. *& à Raynolda vidua ſanctiſſima Neomagi*. p.2.c.10.n.59. *& à Confeſſore Vaſci Gamæ in India*. ibid.n.60. *& ab incola Æthiopiæ*. ibid.n.61. *& à Ioan. Eſcuder inſignis virtutis Heremita in Regno Valentino*. ibid.n.62. *& ab Iſaia Propheta*. ibid.n.64. *& à S. Thoma Apoſt. in India Orientali, & hac noſtra Paraquaria*. p.3.c.4.n.3
Præfulgens ardenti, cæleſtique zelo. p.2.c.1.n.4
Præſidium Belgicarum Ciuitatum. ibid c.2.n.1. *Et contra hereticorum peſtem*. ibid.c.10 n.12. *Et militantis Eccleſiæ*. ibid.n.56. *Et inexpugnabile contra Tartareas legiones*. p.1.c.3.n.11
Procreans prolem Catholicæ Religioni valde proficuam. ibid. c.1.n.7
Prodigium mundi. ibid. c.7. n. 120
Profligans vitiorum phalanges. p.2.c.10.n.56
Proles illuſtris felicis Parentis. p.1.c.7.n.71
Propagatrix Chriſtianæ fidei. ibid.

ibid.n.120. & *frugiferis laboribus in Paraquaria.* p.2. c.6.n.19
Propago Cæleſtis Eccleſiæ nemori inſita, ipſas libani ſuperemi-nentes Cedros ſuperans. ibid. c.10.n.78
Propitiatorium, vbi ingeniorum vis perpollita. ibid.n.56
Propugnaculum fidei. ibid.
Pulchra vt luna. p.1.c.7.n.78
Purgans erroribus orbem: hæreſum monſtris profligatis. p.2. c.10.n.52
*Pupilla oculorum Chriſti.*p.3.c.1. n.1
Quaſi Oliua gloria eius. p.1.c.7. n.83
*Quaſi ſol nouus obſcuratam Dei Domum illuſtrans.*p.2.c.1.n.4
Radicata in Cælo, & gloria IESV. p.1.c.7.n.69
Referta viris pietate, & doctrina inſignibus. ibid.c.1.n.14
*Reformatrix Orbis.*ib.c.7.n.45. & *hominum.* ibid.n.84. & *Bachanalium.* ibid.n.105
Regia Salomonis. ibid.n.45
*Religio inſignis, & vtilis Eccleſiæ ſanctæ.*ibid.c.4.n.69.& *celeberrima, Nazaræa, electa, ac ſingularis* ibid.c.7.n.83. & *maxime dilecta Deo.*p.2.c.10. n.35.& *Apoſtolica.*ibid.n.26
Reſpublica inter omnes ordinatiſſima. p.1.c.7.n.47
*Reſtaurans Eccleſiam in antiquã ſuam venuſtatem.*ibid.n.116
Roborata laboribus inſtar Eccleſiæ. ibid.n.43
Ruina Idololatriæ. ibid.n.120
Sacrarium ſcientiæ. ibid.n.37
Salus noui Orbis. ibid.n.121
Scala Iacob. ibid.n.1
Schola diues omnium ſcientiarum. ib.c.4.n.26. & *omnium virtutum.*ib.c.7.n.84.& *Orbis, ac vniuerſalis Eccleſiæ.* ibid. n.106. & *Martyrum.* p.2. c.10.n.31
Scutum fidei. ibid.n.56
Seminarium ſanctitatis. p.1.c.4. n.73.& *ſcientiarum.* ib.c.7. n.107. & *fidelium.*ib.n.111. & *eximiorum verbi Dei præconum.*ib.n.120.& *omnium virtutum vniuerſale.*p.2.c.10 n.10
Speculum integerrimæ ſanctitatis. ibid.n.68
Splendor Galliæ. p.1.c.7.n.121
Spongia Sacra eruditionum. p.2. c.10.n.31
Submiſſa de cælo ſeneſcenti Orbi fulciendo. p.1.c.7.n.71
Subſidium nouum contra Lutheranam hæreſim. ibid.n.27. & *Chriſti humeris digniſſimum.*

mum. ibid.n.106
Succeſſio vera Apoſtolorum. ibid. c.7.n.106
*Suſtentaculum fidei.*p.2.c.11.n.3
*Templum ſapientiæ.*p.1.c.7.n.37 *& fide, Religione, modeſtia, ac ſcientia, velut pretioſis lapidibus conſtructum.* ibid.n.30
Terribilis vt caſtrorum acies ordinata. ibid.c.4n.78
Territans IESV *Nomine hoſtium cuneos.* ibid.n.73
*Terror Dæmonum.*p.2.c.10.n.56
Theſaurus virtutum. p.1.c.7. n.86.*& diſcretionis inexhauſtus.* p.2.c.10.n 56
Topiarium Dei placidiſſimum. p.1.c.7.n.45
Triumphatrix populorum. ibid. c.4.n.59
Trophæum Chriſtianæ Reip. ib. c.7.n.120
*Turris Dauidica.*ib.c.4.n.60.*& quæ tot instructa clypeis, quot filijs.* p.2.c.10.n.56
Tutela veritatis. ibid.
Velum Apoſtolicæ nauiculæ. p.1. c.7.n.120
Vexillum Chriſtianæ militiæ. ib.
Victrix hæreſum. p.1.c.10.n.22
Vigens incorruptione morum. ib. n.68
Vinea Domini electa. ibid. c.4. n.75. *& Martyrum irrigata ſanguine.* ib.c.7.n.28. *& florentis odoris.* p.2.c.10.n.68
*Viridarium cæleſte.*p.1.c.7.n.45. *& omni florum, ac fructuum vbertate conſpicuum.* ibid.c. 4.n.72
Vitis filiorum aucta palmitibus. ibid.c.7.n.86
Vorax librorum. ibid.n.45
Vtiliſſima Eccleſiæ. ibid.c.5.n.7
Zelatrix Chriſtianæ Religionis. ibid.c.1.n.14

SODALITATES.B.V. *Commendantur.* p.2.c.7.n.2. ibid. c.8.n.6. *Illis inſcribi Inſula ipſa glorioſius.*p.1.c.4.n.34. *Vide ſupra verb.* Congregationes.

STEPHAN. BATHOR. *Poloniæ Rex literas dedit de Societate perhonorificas.*p.2.c.2.n.14 *& vouit ſe Collegium fundaturum, ſi victoriam contra Hæreticos conſequatur: eius in Societatem amor, & munificentia: & pro Collegio Polonienſi cura: Claudiopolitanum tuetur, & auget: Societatis Collegia pene plorans expetit: Grodnenſe admiſſum inſtante ipſo Stephano: eius lacrymæ in caſu noſtrorum peſte ingruente. Collegia Tranſyluaniæ Sigiſmundo Principi fratris filio teſtamento commendat.* ibid.

TEMPLA *Ieſuitarum Anaſtaſia*

ſtaſia dicuntur : ideſt Sacramentorum Reſurrectio. p.2.c.3.n.18. *Sunt etiam Paradiſi Imagines*. ibid.c.7.n.11

S. TERESIA. *Hiſpaniæ decus, & Carmeli gloria, Societatis Magiſterio ſe ſpiritualem profectum debere fatetur : & quanta de Confeſſariorum ſuorum æſtimatio ? quorum ſe filiam paſſim nominat : & eorum regimini ſua Monaſteria tradere deſiderat : & conſtat ex Epiſtola peregregia. Socios in cælo vexillis albis ornatos vidit* : *Et* IESVM *cuidam è noſtris vita functo obuiam euntem; pretioſamque veſtem noſtrorum capitibus impoſitam, dum communicant corpus Chriſti : & Societatem magnos fructus vltimis temporibus facientem. Vidit etiam quadraginta ſocios in Braſiliam euntes ab Hæreticis pro fide occiſos : & Martinum Gutierrez Martyrij laurea in cælum è carcere euntem : & Balthaſarem Aluarez eius Confeſſarium ſplendenti diademate coronatum : quem in cælo veneratur vt Patrem*. p.1.c.7.n.89. per totum : *& plura ibi de Societate ſcribit Tereſia ſanctiſſima*.

THEATINI, *vnde dicti ? & à Societatis* IESV *Patribus quàm diuerſi ?* ibid.n.57. *&* 88. *Hæc Theatini vox à Græco deſumpta, quaſi diuini, ac contemplatores ſunt*. ibid.n.124

S. THOMAS APOST. *Societatem in Paraquaria noſtra, & in Orientali India prædicit*. p.3.c.4.n.3

V.

VRBAN. VIII. *Laudat Ignatium, & Societatem : cuius regimini Collegium illiricum Lauretanæ Domus commendat. Et Pariſiacam Columnam Societati iniurioſam, & Hæreticorum aſtutijs conſtructam, deijciendam curat*. p.1.c.1.*n*.13

X.

S. XAVERIVS *Chriſtiani Imperij Propugnator*. ibi.n.12. *Et Indiarum Apoſtolus factis & ſanctitate acclamatus*. ibid.c.3.n.6. *Hiſpaniæ, & ſui æui coruſcum iubar. flos primæuus Societatis : Solque nouuus Orientis fidei facem præferens* ibid.c.6.n.1. *& plura ibi. Xauerius luminare minus Societatis (ſcilicet Luna) nocti Gentilitatis aſſiſtens, qui ab Ignatiano Sole, ac maiori luminari lucem mutuatur*. ibid.c.7.n.103. *Plures vnus Xauerius*

annis

annis vndecim ad fidem conuertit, quàm Vniuerſi Hæretici per annos mille quingentos peruerterunt. ibid.n.127. *Pro Xauerio Rex Hiſpaniæ in lege Luſitana in fauorem Collegij Societatis diſpenſat.* p.2.c.2.n.4. *Cui vni Hiſpaniam plura Regna ſibi debere, quam ſuis armis aliquando dixit.* ibid. *Mira Angelorum viſio canentium gloriam Xauerio.* p. 3. n.8. *vbi alia multa, & paſſim alibi.*

Z.

ZELVS *Societatis iam Gentilibus conuertendis; iam prædicatione inter Catholicos: iam Scriptis contra Hæreticos: iam puerorum educatione &c. in toto hoc Opere paſſim cernitur: præcipuè verb.* Societas, Collegia, Ieſuitæ. *Conſule ibi, & alibi dicta.*

FINIS.

SIVE

OPERIS VNIVERSI

CONCLVSIO.

HÆc *modica de maximis, pauca de innumeris, guttas de Oceano, radios de Sole, folia de Arbore, ſpicas de ſegete, gemmas de concha, micas de menſa, roſas de floribus prælibaſſe ſufficiat: quibus auguſtiſſimam Societatis imaginem Encomiaſtes noſter, quo potuit penicillo depinxit. Iam littus aſpeximus: & ſi tot inter ſyrtes ac breuia exaratum alicubi à cinoſura ſit, lubricum Lector cogitet, atque immenſum pelagi, quod tranauimus æquor, cuius portum vel ſalua rate tenuiſſe, ſuperaſſe eſt.*

AD MAIOREM DEI GLORIAM.

APPROBATIO
R. P. PROVINCIALIS.

EGo Ioannes de Cardenas Societatis Iesv in Prouincia Bœtica Prouincialis, poteſtate ad hoc mihi factâ à R^do^. Admodum P. Ioanne Pavlo Oliva eiuſdem Societatis Præpoſito Generali, facultatem concedo, vt liber inſcriptus *Elogia Societatis* Iesv, à P. Chriſtophoro Gomez eiuſdem Societatis Compoſitus, & grauium ac doctorum hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem, has litteras manu noſtrâ ſubſcriptas & ſigillo noſtro munitas, dedimus, Hiſpali ſeptima die Aprilis anni Milleſimi Sexcenteſimi Septuageſimi tertij.

IOANNES DE CARDENAS.

APPROBATIO CENSORIS.

Elogia Societatis IESV *à R. P. Chriſtophoro Gomez eiuſdem Societatis compoſita, & grauium ac doctorum hominum iudicio approbata prælo digna cenſeo, vtpotè nihil quod fidei orthodoxæ, aut bonis moribus aduerſetur continentia, datum Antuerpiæ* 22. *Octobris* 1680.

P. V. Halmale Canonicus Graduatus, Archipresbyter Eccleſiæ Cathedralis Antv. & Librorum Cenſor.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

CAROLVS Dei Gratiâ Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ Brabantiæ, &c. Sereniſſimus Belgarum Princeps, diplomate ſuo ſanxit, ne quis Elogia Societatis IESV à R. P. Chriſtophoro Gomez eiuſdem Societatis compoſita, præter Iacobi Meurſij Typographi Antuerpienſis voluntatem intra nouennium in Belgio excudat, aut alibi terrarum locorumúe excuſa in has inferioris Germaniæ Prouincias inferat, & venalia exponat. Qui ſecus faxit, præter confiſcationem exemplarium, triginta florenorum, pro ſingulis libris huc illatis ſoluendorum pœnâ multabitur, ſicut latius patet in litteris datis Bruxellæ anno M. DC. LXXX die XIV. Decembris.

Signat

LOYENS.

A01 A470775

K.138.

Digitized by Google